

211

211-V
4

293

Del Vso de Sr. Martin de la Xara
Cort. 7 Pleg en Madr. año de 1703

Handwritten text, likely a signature or address, appearing as bleed-through from the reverse side of the paper.

SYLVA
COMPARATIO-
NVM VEL SIMILIVM, PER
ALPHABETVM LOCORVM COM-
munium Prædicatoribus vtilissima ex sanctis Pa-
tribus alijsque Doctoribus de-
cerptarum.

Per F. Ioannem Gonçalez de Critana Ordinis Heremita-
rum sancti P. Augustini.

Ad illustrissimum ac Reuerendissimum D.D. Bernardum de Ro-
jas & Sandoual, S. R. E. Cardinalem, Toletanum Antistitem,
Hispaniæ Primate[m], & Generalem In-
quisitorem, &c.

L. Ioannes a
Paladino

B

Anno.

Carmona Parochus

ann. 1676

CVM PRIVILEGIO:

Vallisoleti, Excudebat Ioannes Godinez à Millis,

COMPTON
ALPHABET
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

[Handwritten signature or initials]

COMPTON
...
...

ERRATAS.

FOL. 1. pag. 2. lin. 33. extimat, exissimat, f. 3. p. 1. li. 5. conficctum, conficctum, lin. 29. acicestio, accretio, p. 2. l. 11. evaparando, evaporando, f. 10. p. 1. l. 10. ordinata, inordinata, p. 2. l. 8. substitutaliū, substituit alium, f. 13. p. 2. l. 27, vbi que, ibique, f. 25. p. 1. concupiscetur, concupiscet, f. 27. p. 1. l. 1. animæ & tepide in bono, statim retrocedunt, lege animæ quiescentes, & tepidæ in bono statim referuntur retro, f. 27. p. 2. l. 16 examinantur, exanimatur, f. 35. p. 1. l. 14. quam, cum, l. 20. quæ, que, f. 39. p. 2. l. 10. æquali, è quali, f. 41. p. 1. l. 4. eque, aquæ, l. 23. nauit, nauī, f. 42. p. 1. l. 31. transformantē, transformantur, l. 36. solum, solem, p. 2. l. 4. legatos, ligatos, f. 49. p. 1. l. 4. accedit, accedit, p. 2. l. 6. anima, animæ, f. 56. p. 2. l. 9. illudat, illi dat, l. 11. indedit iudidit, f. 58. p. 2. l. 18. latini, latine, f. 63. p. 1. l. 30. Apolo. Apolline, f. 64. p. 2. l. 33. titulus, titulis, f. 87. p. 2. l. 14. libri, liberi, f. 90. p. 1. l. 30. corpori, corpori, f. 101. p. 1. l. 34. seculi, secula, f. 117. p. 1. l. 14. vi, vir, f. 122. p. 1. l. 28. ornati, onerati, l. 29. petrum, petram, f. 132. p. 1. l. 2. tanquam currentes, tanquam venæ currentes, f. 125. p. 2. l. 13. gloria, gloriæ, f. 129. p. 1. l. 8. qui, quod, f. 130. p. 2. l. 7. onerantia, oneraria, f. 140. p. 1. l. 32. mancipissimique, mancipiūq; mortis, f. 148. p. 2. l. 16. damnanda, domanda, f. 153. p. 1. l. vlt. vt, vi, f. 164. p. 2. l. 10. loquela, eloquia, f. 165. p. 1. l. 34. gregis, greges, f. 171. p. 1. l. 27. vsritur, vertitur, f. 178. p. 2. l. 9. adhærebat, duo adhærebat, f. 188. p. 1. l. 24. afferret, afferet, f. 190. p. 2. l. 18. alis, alijs, f. 196. p. 2. l. 31. nati, niti, f. 208. p. 2. l. 16. filio, filios, f. 209. p. 1. l. 10. se pulo, epulo, f. 211. p. 1. l. 53. diuitur, dicitur, f. 214. p. 2. l. 33. indulgit, indulget, f. 224. p. 1. l. 36. permissio, permissio, f. 243. p. 1. l. 26. artem, artem, f. 254. p. 1. l. 1. periet, peribit, f. 260. p. 1. l. 13. vile, vili, f. 276. p. 2. l. 15. cum, eum, f. 292. p. 2. l. 2. incompósitos, incompósitos.

Con estas erratas concuerda conforme a su original. En Valladolid a 11. de Agosto, de 1608.

El Licenciado Agustín
de Vergara.

Licencia.

EL Maestro fray Pedro de Rojas Prouincial en esta Prouincia de Castilla de la Orden de nuestro Padre san Augustin, y Vicario general de las Indias: por quanto por parte de vos el Padre fray Iuan de Critana Prior de nuestro Monasterio de san Augustin N. P. de Caruajales, me ha sido informado que vos auays cõ puesto vn libro de Comparaciones en Latin, que puede ser de mucho prouecho, y os ha costado mucho trabajo, y me auays pedido que yo le mande examinar conforme y como lo mandan nuestras constituciones, Por la presente le cometo y mando al Padre fray Alonso de Quiros Lector de Theologia de nuestro Conuento de Ciudadrodrigo, en virtud de sancta obediencia, que vea el dicho cho libro y ponga su censura al pie desta, para que yo prouea lo q mas conuenga. Dada en nuestro monasterio de sancta Maria la Real de Madrigal en 10. de Nouiembre. de 1589.

Valcat sic.

*Fray Pedro de Rojas.
Prouincial.*

Suma del priuilegio.

Este libro intitulado Sylua Comparationum per Alphabetum locorum communium, tiene priuilegio por diez años concedido al Padre fray Iuan de Critana de la Orden de san Augustin. Su data en San Lorenzo, a veynte y dos dias del mes de Septiembre, de mil y seyscientos años.

Suma de la Tassa.

EN la villa de Madrid a veynte y nueue dias del mes de Nouiembre de mil y seyscientos y ocho años ante Iuan Gallo de Andrada escriuano de Camara del Rey nuestro señor, los señores de su Real Consejo tassaron este libro intitulado Sylua comparationum per alphabetum locorum communium, a quatro maravedis el pliego, y tiene setenta y nueue pliegos y medio, que conforme a su tassa monta trezientos y diez y ocho maravedis.

Approbatio.

EX mandato per quam Reuerendi P.N. Magistri F. Petri de Rojas Prioris Prouincialis Heremitarū S.P.N. Augustini, in hac Prouincia Castellæ, & Indiarum Vicarij Generalis dignissimi, ego F. Ildefonsus de Quiros perlegi librum istum, cuius titulus est, Sylua Comparationum, quem edidit admodum Reuerendus P.F. Ioannes de Critana, mihiq; visus est ab omni erroris, atque suspectæ doctrinæ labe immunis & concionatoribus vtilissimus, probosque ac sanctos mores instituens & componens.

F. Ildephonsus de Quiros.

Segunda Licencia.

EL Maestro F. Pedro Manrique Visitador General de las Prouincias de España, de la Orden de N. P. S. Augustin, y Prouincial en esta Prouincia de Castilla, Vicario General de las Indias, de la misma Orden, atento los exámenes hechos del libro de Comparaciones en Latin, que vos el P. F. Ioan de Critana auéis compuesto, y sacado de Santos y graues Doctores. Y que el P. F. Antonio de Arze Prouincial, nuestro antecessor. Y el Illustriſſimo Cardenal Montelpara, siendo nuestro General, os dieron licencia para imprimirlo. Por la presente os doy licencia para que lo presentéis en el Consejo de su Mageſtad del Rey y don Felipe nuestro señor. Y dando os licencia lo podáis imprimir. En fee de lo qual mandé sellar esta con el sello de nuestro oficio. Y la firmé de mi nombre. Dada en nuestro Conuento de S. Augustin de Valladolid, a treinta de Mayo, de mil e quinientos e noventa e cinco años.

F. Pedro Manrique Prouincial.

Approbatio.

ACcurate legi librum hunc, cui titulus est Sylua Comparationum, Reuerendi P. F. Ioannis de Critana, Prædicatoris Ordinis S. Augustini, mædato Regij Senatus meo examini commissum: in quo nihil deprehendi fidei aduersum, aut eius pietatissimo puram solidam, & vtilissimam doctrinã omnibus Christi fidelibus, sed potissimum vniuersis verbi Dei cõcionatoribus, quam obrẽ opus dignissimũ mihi visum est, quod prelo mãdetur. Datis in monasterio sanctissimę Trinitatis Madriti, anno Domini 1600.

F. Didacus de Auila.

ILLVSTRISSIMO, CLARISSIMOQVE DOMINO

D. Bernardo de Rojas, & Sandoual, Sanctæ
Romanæ Ecclesiæ Cardinali, Toletano
Archiepiscopo, Hispaniarum
Primario, &c.

F. Ioannes Gonçalez de Critana. Salutem.

PONTIFICIVM (amplissime Cardinalis) onus, vel Angelicis humeris formidandum, vt acceptū à te refero, diuina affatim in te miseratione, quod est opus infundēte tuis equidem humeris, & leue, & suauē iugum, ideoq; tibi debitū tempore iure optimo censui. Atq; vt ad omnium aures perueniret exopto, quod vniuersus grex tuus de eximia salutis cura, nec non humanitate in omnes tua, de prædicatione verbi Dei, deq; officij sufficiētia expertus didicit. Sed quid aiebam? peruenit & ad aures potētissimi Philippi virtutū tuarum laus per omnium ora, qui nō minus Catholicis, quā prudens ciuitatensem primo: deinde Nauaricensem Giennensem: tertio Ecclesiā, ac deniq; supremam tibi imposuit. Deberi dico nō solū, quod honor iuxta Philosophū virtutis est præmiū: (si tamē tātę virtuti est quid cōdignū) verū, quod ad regni pacē, & morū cōpositionem tu solus es inuētus qui sufficeres. Recenseāt igitur alij tuorum progenitorum clarā stirpem.

Fortia facta patrum, septies longissima rerum

Per tot ducta viros, antiquæ ab origine gentis.

Etenim quā sit alienū à te nobilissimis orio natalibus, & genus & proauos iactare illi saltē nō ignorāt qui tuas virtutes, & proprias recte norūt. Ego vero prudentiā in deliberando, sollicitudinē summam in agendo, humanitatē in adhortādo, vehementiā in reprehendendo, in alendis pauperibus liberalitatē, in honorādis monachis feruorē admirari pro merito nō queo, quid de tuorū domellia dicā disciplinā? quid de vigilātia in ceteros, quādo omnib; omnia fieri semper enixe curaris tibi in tāta dñatione dominatus magis, vt & pax, salus, solatiū sis omnibus tuis? Ecquis erit numerus

virtutum, si vitia nulla aduersarii arguere tui? Qualia deniq; sint dicta, & facta tua, testis ego, testis vniuersa ciuitas, quæ te concionem habentem in promotionis nuncio lamentis est prosequuta. Tibi demum ad laudem satis tua, non est cur te ornent aliena. Turpe enim (Basilius ait) eum aliunde ornare, qui propria virtute illustris. Illustra igitur amplissime Præsul hoc meum opusculum, & editum tuo nomine suscipe protegendum, vt ei, cui propter singularem erga me beneuolentiam, & merita multum debui, debeam plurimum. Cum ad hæc similibus liber tibi aptissime conueniat, videlicet nato corda componere dissimilium, luceq; in bono ad te conuersa partiri. Hunc denique librum vni tibi quondam obtuleram adhuc Episcopo Ciuitatēsi, verum alijs, alijsque negocijs præpeditus typis eum dare non potui, interim tu vir excellentissime per omnes dignitatis gradus à Romana etiam Ecclesia, & matre nostra, ne quod tuis deesset meritis incrementum, inter principes suos adnumeratus apice Cardinalis insignis vt ex his, & ab eximijs virtutum monumētis, quibus illustrasti genus, iam liceat conijcere quam magnum in Ecclesia triumphante te maneat culmen. Suscipe igitur qua soles humanitate vir amplissime munusculum hoc meum, meque tibi deuinctum facito deuinctissimum. Et vt tibi exactè & vniuerso gregi, secundū Apostolum attendas, hieroglyphicas tibi in principio consulto positas, considerare non dedigneris.

Pro-

Prologus Lectori.

SAEPE sæpius mecum cogitans animoque re-
uoluens, candide Lector, quã exacte, vnusquis
que de talento sibi tradito rationem reddere te-
neatur: neque non minori obligatione teneri de
meo, quale quale illud sit reportare lucrũ, inueni
(diuino numine fauente) non parum me profe-
cturum, si operam, & studium meum ad compara-
tiones ex veteribus iunioribusque Doctoribus col-
ligendas conuertissem: atque si alphabetico ordi-
ne dispositas, & adamusim ordinatas obtulissem.
Præcipue cum viderem multis in codicibus inor-
dinatè & confusè illas dispersas: propterea breui-
tate qua potui non obias passim sumpsi, sed vtilio-
res & hac tempestate vsitatiores in vnum volumẽ
cumulaui, vt fructum ex eis quisque facillimo ne-
gotio capiat. Nec tamen vereor quicquam teme-
ritatis confusionisve notari, dum videor plumas
sicut cornicula induissè pauonis: veritas dum mo-
do ab eisdem detractoribus, quomodocunque ag-
noscatur: quæ quidem, nullo efficaciori modo per-
suaderi potest quàm familiaribus cõparationibus,
quibus res quantumuis remotas, tanquam presen-
tes habemus, quæ (secundum Aristotelem) ma-
gis mouent. Qua de causa, eis vsus est Christus
redemptor noster passim, quæ adeo sunt necessa-
riæ, vt si eas è Prophetis, & Euangelicis literis tol-

, magnam gratiæ partem detraxeris? Tolle me-
taphoræ suppellectilem ex oratoribus (ait qui-
dam) & iciunia erunt omnia, quæ quidem meta-
phora, quæ à Græcis dicitur parabola, & à Latinis
comparatio, adinuenta est ab omnibus, nō vt om-
nes illius partes gerāt similitudines earum rerum
propter quas ipsa est composita (nam vt Aristot.
inquit, quod in omnibus est simile, idem vtique
erit, similitudo enim fundatur in qualitate, & nō
in substantia) sed vt quasi præuia veritatis, umbra
illarum naturarum (collatione facta) manifestet.
Ita docet Driedo, lib. 3. de Regulis, & dogmatibus
sacræ Scripturæ, cap. 4. Et ideo non oportet (in-
quit D. Chrysostomus, homil. 68. in Matth. 20.)
nec nimia cura in singulis parabolarum verbis an-
xium esse, nec ea, quæ in illis sunt, secundum totū
quod dicitur inuestigare: nec omnia opera, & of-
ficia ad imitandum sumere, hoc idem seruandum
esse censeo in quibuscunque similitudinibus, quæ
cunque illæ sint. Res enim potissimum elucescunt
ex collatione, ait D. Chrysost. orat. 2. aduersus Iu-
dæos. Ideo loquitur per parabolas Deus, vt atten-
tiores reddat auditores, & excitet illorum mentes
ad inuestigandam veritatem, ait Theophilatus, in
cap. 8. Lucæ. Tandem, vt inquit D. August. lib. 2. de
Doctrina Christiana, tom. 3. & per similitudines li-
bentius quæque cognosci, & cum aliqua difficul-
tate

tate quæ sita multo gratius inueniri, vt ad rem in-
stituti mei reuertar, nō enim ignoro, ab aliquibus
te meritate notari, res meas tot titulis paruas, iudi-
cijs hominum istorum temporum committere.
Sed dicam si mihi licet quod D. Hieronymus in
Prologo super Efdram. Licet hydria sibilat vi-
ctorque si non incendia iacet nunquam meum
(iubente Christo) silebit eloquium, etiam præci-
sa lingua balbuciet. Legant qui volunt, qui nol-
lunt abijciant. Euentilent apices, literas calum-
nientur, magis vestra charitate prouocaber ad stu-
dium quam illorum detractatione, & odio deter-
rebor. Insuper me ipsum, & omnia mea correctio-
ni sanctæ matris Ecclesiæ submitto, & cum patre
meo sanctissimo Augustino, libro 1. de Trinitate
dico. Errare potero, hereticus tamen non ero.

Authores ex quibus selegi

similitudines has.

Perlegi D. Chrysostomum.

D. Basilium.

D. Gregorium Nazianzenum.

D. Gregorium Nissenum.

D. Petrum Chrysologum.

D. Cyprianum.

D. Cyrillum.

D. Athanasium.

D. Ioannem Damascenum.

Origenem.

M. Legionensem.

Erasmum.

Granatensem.

Hector Pinto.

Alardum.

Ioannem à sancto Geminiano.

Dracem.

D. Augustinum.

D. Hieronymum.

D. Ambrosium.

D. Gregorium.

D. Anselmum, & alios.

Arbor denique agnosceatur ex fructu. Matth. 12.

I N D E X

C O M P A R A T I O - num siue similium huius libri per alphabetum locorum commu- nium & titulorum, qui super scribuntur cuique com- parationi.

ABSTINENTIA

Dei à nobis secun-
dū gratiā:
lēgo est plo-
randa fle-
tu. fol. r

Abſtinentia moderata cohibē-
tur omnia vitia.

Abſtinētia carens, caret etiam
Sapientia.

Abſtinentia corporis eſt reple-
tio mentis.

Abſtinētia aperit oculos quos
clauſerat abundantia. fol. 2

Abſtinentiæ deditus vtique ſit
gratior Deo.

Abſtinentia ſerenat animam,
quam obſcurat abundantia.

Abſtinentia moderata corpus
illuminat & animam.

Abſtinētia carnis extinguenta

ſunt vitia, non tamen caro.

Abſtinentia eſt optima ſanita-
tis magiſtra virtutumque ma-
ter.

Abſtinentia munda à malo &
firmat in bono, animamque
ſeruat innoxiam.

Abſtinentia purgatus incorpo-
re cleuatur in mente.

Abſtinentia admodicum vtilis
eſt niſi alijs adiuncta virtuti-
bus. fol. 3

Abſtinentia à temporalibus ſpi-
ritualium eſt accretio.

Abſtinentia cibi & potus fri-
get Venus.

Abſtinentia prodeſt corpori,
animæque bene ordinata.

Abſtinentia quandoque à ſici-
tis neceſſaria corporis, animæ
que perfectæ ſanitatis cau-
ſa eſt.

b

Acce-

I N D E X

- A**ccedentes ad Deum eiusdem illuminatione indigent vt accedant. fol. 4.
- A**ccedentes ad Deum cognitio ne verbo, opere, magis ac magis illuminantur.
- A**dmonitio non est adhibenda in ipso tribulationis articulo.
- A**dmonitioni debite semper imitandum.
- A**doranda es Christi humanitas duplici adoratio ne.
- A**dulatio delectando nocet ligatque hominem, in peccatis. fol. 5.
- A**dulator siue placitor, est diabolus contra hominem. fol. 6.
- A**dulator nec sibi nec alijs constat.
- A**dulatores sunt hostes & blandescintillæ diaboli. fol. 7.
- A**dulationis oleum nutrimentum est peccatorum.
- A**dulator fallax crudelis infine.
- A**dulator scorpio est, qui palando incedit sed cauda ferit.
- A**dulantis peiora sunt oscula fraudulenta quam diligentis vulnera.
- A**dulantis animus. prothei sequitur figuram.
- A**dulatio simulata deterior est quam aperta. fol. 8.
- A**dulatum laudes utiq; indiuersa mutantur.
- A**dulator amicus mentis oculorum est obsecrator.
- A**dulator sui dissimilis est oblati se se adaptans.
- A**dulator ore decipit amicum suum.
- A**dulantium pruritus mors est animæ.
- A**duentus Christi annuntiatio à Ioâne Baptista fuit facta.
- A**duentus Christi quasi intempestius Ioâni Baptistæ apparuit. fol. 9.
- A**emulari oportet nos charismata meliora.
- A**ffectu iudicantes mala eis quandoq; videtur quæ bona sunt in se.
- A**fflictionis bono Deus infirmam sanat animam.
- A**fflictionibus circumdatus cito confugit ad Deum.
- A**ffligit Deus in presenti vt in futuro delectet.
- A**ffectus turbatus turbat rationem. 10.
- A**ffectio de ordinata in se ipsam retorquet offensam.
- A**ffectio ligat mentem & ad terrena trahit.
- A**ffectionis primus motus primo vincendus est.
- A**ffectibus quandoque detinetur anima ne possit cernere verum.

Agōne probat quos diligit
vt premiet.

Amicitiā faciēns amicos inue
nit vbique.

Amicitiā huius mundi inimica
est Deo.

Amoris diuini incrementum
omnis p̄sēns intendit tribu
latio.

Amor Dei altiori modo vnit
amantem quam cāteri amo
res. fol. 11.

Amor Dei vincit omnia dulcia
que reddit.

Amor Dei erga nos vtique im
pensissimē ostensus.

Amor Dei ponderat omne
opus.

Amor Dei & proximi sibi in
uicem nectuntur.

Amore diuino incensa anima
secum terrena dirigit ad cē
lum.

Amoris diuini flāma nescit mo
limina tarda.

Amor vincit omnia. fol. 12.

Amor cēlestium secularia despi
cit.

Amor Dei & mundi non secō
patiuntur inter se se.

Amantium labores per facile tol
lerantur ab illis.

Amando proximum tota ad
impletur lex.

Amatōres huius mundi non
sunt amatōres Dei.

Amatōr sui ipsius eodem facto
se offendit. fol. 13.

Amor hominis ad terrena def
cendit post peccatum.

Amantī nihil diffici le.

Amorī gaudium gaudioque do
lor succedit.

Amor Dei verus cum altero
non compatitur amore terre
no.

Amantēs p̄sēntia interim
non consequentur quod in
eis quēritur.

Amor Dei in aduersitate cres
cit.

Amor inimicorū plurimi est
apud Deum & homines.

Amor facit simile discordan
tia quod cōcordat in vnum.
fol. 14.

Amoris duo sunt riui ab vno
fonte manantes.

Amor p̄sēntium nimius ido
latrīæ saporem retinet.

Amamus semper dulcia fugi
musque contraria.

Amore cōseruantur omnia
quibus inēditus est a natura.

Amore ardet pari qui scit se
amari.

Amor facit amicum qui est
proteōtio fortis & qui inue
nit illum inuenit thesau
rum.

Amor fictus occasiōe muta
tur. fol. 15.

Ama si vis amari.

Amore vnus Christi viuificā
tur fideles.

Amatōres huius mundi nau
fragia

I N D E X

- fragia multa patiuntur.
- Amor gloriæ vanę subertit virtus.
- Amor diuinorum bonorū creſcit creſcentibus iſſis.
- Amatur in proximo Deus.
- Amor eſt inſilijs quod in herbis humor.
- Amanti nihil difficile.
- Amor diuinus ex corpore quādoque amoris forma exprimitur. fol. 16
- Amoris vim inſitam habemus à natur. et nemurque diligere Deum.
- Anima ſape in corpore mundanis remoratur affectibus. fol. 17.
- Anima abundantia virtutis à fructibus eius cognoscitur.
- Animam facit ſeruam qui plus indulget corpori.
- Anima obſita malis pene feſſinat ad requiem.
- Anime hominis mouentis multis modis ad eſt inimicus vt rapiat eam.
- Anime continua qualitas peccandi indignam reddit eam ad communicandum corpus Chriſti fol. 18.
- Anime infirmitates connaturales paulatim ſunt minuende.
- Anima in peccato mortua eſt quoad gratiam. fol. 19.
- Animam obſcæcat affectus ne poſſit ceruere verum.
- Anima etiam munda perturbatione offuſcatur.
- Anima paſſionibus implicata iplamet tenebreſcit.
- Anima diſmiſſa in peccato ad maiora decideret.
- Anima in peccato tā ſcda eſt Deo, quā placens in gratia.
- Anima obſtinata in peccato non facile exaudiet Deum ad oſtium eius pulſantem.
- Anima munda mundior conatur fieri, vt quocunq; vicio ſcddatur.
- Anima & corpore conſtans parem vtrique curam diſpenſare debet. fol. 20.
- Anime pulchritudo preominibus eſt eligenda.
- Anima redditur molis in corpore mol.
- Anima celeſtis terreno corpori aptatur vt alter alteri proſit.
- Animi magnitudo ex virtute accedit.
- Anime imputatur peccatum & non corpori quo vititur tāquam maleo. fol. 21.
- Anime à natura nec deformior malis nec pulchrior bonis eſcitur externi.
- Anima quotidiano indiget cibo ſpirituali.
- Anima ornamenta ſunt proponenda corpori.

I N D E X

Anima quæ peccauerit ipsa morietur.

Animæ attendis parum, corpori autem multum ideo periclitantur virumque. fol. 12

Animæ nostre lumen est Deus.

Anima quæ est in Deo deificatur ab eo.

Anima quæ sibi est ne, quâ, cui bona & placida erit?

Animæ infirmitas sepe curatur corporis infirmitate.

Animæ illuminatio tanta erit, quanta fuerit eius ad Deum approxinatio.

Anima purgata in corpore aliquid sibi vendicat spirituale.

Animæ vita est Deus, sine quo videret & periret.

Animæ appetitus inordinatus non est audiendus.

Anima habens Deum seculi, vult omnes frui eo.

Animam obliuiscam non deserit Angelus nullus antequam exeat de corpore.

Anima depinxit in vita quod manifestauit post mortem siue bonum, siue malum. fol. 24.

Anima corpori in hac vita, & corpus animæ in alia subditur.

Anima quæ peccauerit quoties conuertatur ad Deum recipietur ab eo.

Anima in corpore inclusa exte-

ditur per contemplationem vsque ad celum. fol. 25

Anima in pulchritudinem peccato liberata Angeli contemplari affectant.

Anima viuens in corpore semper peregrinatur ad Dominum.

Anima terrenis adherens haud tranquillitate fructur.

Anima minus rite se componens circa corporalem permanet in seccunda.

Anima fit robustior fide viuam in seculis habens. fol. 26

Anima assuescens peccatis vix elui potest.

Animæ vita, & viuere Deus est.

Anima sine caractere gratiæ repellitur à regno Dei dici potest.

Anima inclusa in corpore turbatur ab illo, quod tamen sedata vincit.

Anima in moerore constituta aduersus contumelias est affecta.

Animæ quiescentes, & tepide in bono statim capientur à dæmone. fol. 27

Anima pessimi si corripitur fit deterior.

Animæ venit Deus nouo modo assistendo per gratiam.

Anima quæ peccauerit non euet iudicio in cruciatum que peccati.

I N D E X

Anima contempta multum de
externis curamur.

Anima gerit bellum terribilius
super terram quā dici potest.

Anima terrenis cupiditatibus
non impedita altiora sub pō-
dere petit. fol. 28.

Anima est tota in totis, & tota
in qualibet parte.

Anima detrimentum patiente
quod erit homini lucris.

Animam cum corpore conso-
nam dedecus, vt dulcem Deo
faciat melodiam in eo.

Animæ interne virtutis indicia
sunt corporis lineamenta. fol.
29.

Angelorum naturam vertibile
in vnā partem hominumq;
in vtrāque condidit Deus.

Angelus assidet fidelibus, nisi il-
lum per improbas actiones per-
fligauerint.

Angeli vbique adsunt, vt dæmo-
num confringat audacia.

Angelus custos totum præmu-
nit custoditum.

Antichristi aduentum præue-
nient Pseudochristiani. fo-
lio 30.

Antichristi aduentus Christi af-
similabitur aduentui.

Antichristi aduentum præue-
nient multa peccata.

Antichristi natiuitas, & concep-
tio, & educatio erit secundum
operationem Sathanæ.

Apostoli a Christo instructi fue-

rant qualiter haberentur in vi-
ta. fol. 31.

Apostolos ante missionem Spi-
ritus sancti non decuit mitti.

Apostolis negauit Christus quod
iplos non decebat accipere.

Auaritia omnium vitiū est
mater.

Auaritiæ & rerum retentio cō-
tristat, datioque beatificat. fo-
lio 31.

Auaritiæ studens sibi tentatio-
nem acquirit.

Auaritia omnes virtutes per-
turbat.

Auari cupiditas in dies maiori
fiti compulsa nunquam ad fi-
nem deuenit.

Auaritia feruidi cupidine om-
nia vertunt.

Auaritiæ pestis omnes inficit,
alios plus, alios minus.

Auaritia excecatur animū ne pos-
sit cernere verum.

Auaritiæ cupido flagellum est
auaro.

Auaritia est simulacrorum serui-
tus, & peius.

Auaritiæ studentium peccata
elemosynis non redimuntur.
fol. 33.

Auar⁹ semper eget, nec sibi, nec
alijs prodest.

Auaro nil est suauet cupiditate
notius.

Auaritia est radix omnium malo-
rum. fol. 34.

Auari corde grauāt opes posses-
se

I N D E X

Se distributęque fiunt ei alimentum.

Auarus est voracior igne. fol. 35

Auarus perdet retinēdo quę poterat lucrari dando.

Auari execranda fames omnia conuertit in aurum.

Auaritia est delectatio, radixq; malorum.

Auarus semper eget.

Auaritia fecit proprium quod Deus commune dedit.

Auarum auarior deuorat.

Auaritiam sequens truculentior indies efficitur.

Auaritię cupitaves vmbre sunt animę. fol. 36

Auari oculus inferno similis nihil est celestius.

Auarus semper eget.

Audiens verbū Dei, nec ad opus perducens super arenam ædificat.

Auditoris verbi, & non factoris vana est religio. fol. 37.

Auditor & rumiator verbi Dei beatus erit in facto suo.

Auditus omni est seruandus custodia.

Augustini ingenium commendatur.

Aureolis diuersis sancti coronantur in celo.

B

Baptismi nostri typus fuit maris rubri transitus. fol. 38.

Baptizatis paratur certamen dibolumque vincentibus corona.

Baptismalis regeneratio est interioris hominis renouatio.

Baptismi salus Ecclesię parentumq; fide suscipitur ab infantibus. fol. 39

Baptismo & poenitentia renouatur anima.

Baptismum suscipientes Christū induunt.

Baptismi Christi tactu nobis sanctificantur aquę. fol. 40

Baptismi character datur omnibus æqualiter.

Beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus. fol. 41.

Beatitudo est vltima hominis perfectio ad quā actiones sunt dirigendę.

Beatitudinis status rapit animas in perpetuam extasim.

Beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus & cuique conueniens.

Beati in celo de claritate luminis glorię in claritatem essentię diuinę transformantur. fol. 42

Beatitudinē appetit homo quā perse non potest consequi.

Beatitudinis ianuam nihil coinquinatum intrabit.

Beati videndo Deum vident se, & omnia in illo.

Beatis cessit victoria quāuis existimentur victi.

Beati

I N D E X

Beatitudinis dilatione capacior
efficitur anima, fol. 43.

Beatitudinis scopum quaerit om-
nis natura humana actio ad il-
lum quæ dirigitur.

Beatitudinis imago est in natu-
ra humana, & in eius pulchri-
tudine.

Benefacere vult hominib⁹ Deus
in omnibus.

Benefacere proximis semper re-
creuit in melius.

Bona opera familiares res red-
dunt Deo, vt sua videre pos-
simus, fol. 44.

Bona huius vitæ turbant si pu-
ra bibantur, & etiam tempera-
ta pereunt.

Bona exteriora nō sunt vere bo-
na sed verosimilia.

Bona opera moralia quæ sūt ab
homine peccatore nō sunt me-
ritoria vitæ æternæ.

Bona opera in charitate facta au-
gent fidem.

Bona non profunt, vsque dimit-
tantur mala, fol. 45.

Bona bene sunt exequenda.

Bona humana diuinarum com-
paratione vilescunt.

Bonis quibuscunque mundi in-
termixta sunt mala.

Bonum morale non attenditur
penes corpus, sed à prædomi-
nante anima procedit.

Bona omnia sunt bonis malis
& contraria mala.

Bonis præsentibus in discrimina-

tim vtuntur boni, & mali, fo-
lio 46.

Bonum est quod omnia appe-
tunt meliusque inter mala pro-
bantur, fol. 46.

Bonum bonos auget, malosque
vertit peiores.

Bonū consurget ex integra cau-
sa, malum autem ex quocūque
defectu.

Bonum est sui diffusiuum.

Bona externa nullum afferunt
animæ emolumentum.

Bonum ex concentu consurget.

Bona externa pro internis mi-
nora, pro maioribus facile da-
bit prudens, fol. 47.

Bona iustorum ab impijs male
possessa, impios, & sua perdet.

Bonum tenendum est omnibus
tamententatis.

Bonum est diffusiuum.

Bonis temporalibus gaudentes
ipsi implicantur in eis.

Bonus nemo est nisi solus Deus.

Bona & mala, bonis in bonum,
bona autem malis conuertuntur
in malum.

Bonum ex omnibus probatis te-
dum, fol. 48.

Bonis occupata mens malus non
inuenit locum ad illam.

Bonis operibus gratia Spiritus
sancti retinetur in nobis.

Bona præsentia non sunt vere
bona, sed verosimilia, fol. 49.

CAdens respiscit ad gratiā
quandoq; maiorem.

Caro vestimentum est ani-
mæ simulq; tentatio eius.

Carnis effrenata cupiditas ad
maiorem libidinem prouocat.

Carni indulgens vires contra
spiritum suggerit.

Carnem, quæ serua est, ac si do-
minam, spiritū ac si seruū tra-
ctamus.

Carnis amatores vacui sunt vir-
tute. fol. 50.

Caro à peccato malum ab ani-
ma dignitatem accepit.

Caro retardat animam.

Caro hominis tabernaculū di-
citur Dei. fol. 51.

Carnis mala a malis animi pro-
ficiuntur sæpe.

Carni seruientes caro quodam
modo efficiuntur.

Caro concupiscit aduersus spi-
ritum, spiritus aduersus carnem.
fol. 52.

Carnem assumpsit Christus
afflictam laboribusque conse-
ctam. fol. 52.

Caro a carne tacta, hominis se-
re semper coinquinat animam.

Carnis assumptio nulla fuit di-
uinitatis contaminatio, sed eius-
dem carnis melioratio.

Carnepassa in Christo per mor-
tem diuinitas remansit impassi-
bilis, vterat in se.

Castigat Deus in terra malos;
vt excitentur boni.

Castigat Deus hominē in filiū
que recipit, & dimittit quē nō
vult. fol. 53.

Castigat Deus poenalaribus
omniū filiū quem diligit.

Castitas in delitijs difficile ser-
uatur, aut nunquam.

Castitatis obseruantia est diu-
turnum martyrium.

Castitatis virtus exterminat de-
monem.

Castitati insidiatur super-
bia.

Castum cor casta verba pro-
fert, mentisque gaudium.

Colentes scelera non dirigen-
tur. fol. 56.

Ceremoniarum sanctorum ob-
seruatio substantiæ præceptorū
est tutamen.

Circumcisionis signum lasci-
bienti carni fuit frænum.

Charitas emula crescit, in coe-
tuque facit augmentum.

Charitas non quarit quæ suæ
sunt. fol. 54.

Charitas si est nunquam ex-
cidit.

Charitas est non sua, sed pro-
ximi conducibilia quærere.

Charitas quæ ad Deum est nō
indiget propositionis externæ
disciplina.

Charitas omnia suffert omniū
que virtutum est forma. folio
55

Cha-

I N D E X

Charitatem sibi detrahit quidi-
ligitq; non conuenit.

Charitatis vi omnes solidatur
virtutes.

Charitas nos compaginatur, vt fi-
mus membra Christi & Ecclesie
fundamentum.

Charitatis forma coalescunt vni-
ter virtutes.

Charitate colligatis submini-
stratur Spiritus sanctus.

Charactere signantur ab An-
gelis.

Christianorum honor in oppro-
brium vertitur ijs qui vincuntur
a vitijs fol. 57.

Christianus a Christo, & Chri-
stus a chrismate dictus est, & vn-
us sacerdos & rex.

Christi aduentus totum mun-
dum composuit in pace.

Christianitas nonne non suf-
ficit ad perfectionem.

Christi cruce & morte salus fiet
Israel ingressu plenitudine gen-
tium. fol. 58

Christus est lapis offensionis
in alijs, bonisque fundamen-
tum.

Christi linguam imitatur qui
loquitur vt Christus.

Christi attributa nobis sunt ab
ipso tributa. fol. 59.

Christi iustitiam sequentes soli
peruenient ad ipsum.

Christi doctrina vbique diffu-
sa est.

Christi crux, & eius practica

tio ex contrarijs vincebant ma-
dum.

Christus vt Deus consubstanti-
alis est Patri a quo genitus est.
fol. 60

Christi sequimur mortem, vt
eius sequamur & vitam.

Christi diuinitas non fuit inter-
cepta, sed humanitatis velamine
obtecta.

Christi diuinitas in opere in-
carnationis elucet,

Christi maiestas & gloria qua-
lis decebat omnipotentis Patris
Filium fuit.

Christus Dei, & humanorum
mediator est. fol. 61

Christum Christiani non sequi
dedecus est eis.

Christum oportuit mori, vt nos
vitam acciperemus manducan-
tes eius carnem, & bibentes eius
sanguinem.

Christi caro esca fuit diabolo, vt
caperetur ab hamo diuinitatis.

Christum sequentes maiori ra-
hantur vi, quam illi qui sequen-
tes mundum trahuntur a sua vo-
luptate fol. 62.

Christus in carne passus, diuini-
tas quae est impassibilis non ad-
misit passionem.

Christum Christiani sequuntur
quorum est caput & praemium.

Christus vulneratur, vt homo
fangeretur.

Christi conceptio, & ortus ope-
re diuino fuerunt facta.

Chri-

Christus Ecclesie paradysus, & fons lætificat ciuitatem Dei, folio 63.

Christi natiuitas absque corruptione matris sequitur ex incarnatione sine tactu pudoris facta.

Christus apparuit in carne, vt carnis videretur oculis, folio 64.

Christi incarnatio hominis cū Deo fuit associatio.

Christus interpellator est pro nobis in cælis oblaris patri vultu ad quod illa seruauit.

Christi humanitas diabolo fuit laqueus quo fuit captus.

Christus à Chrismate, Saluator à salute vocatur.

Christi incarnatio creationi Adæ fuit quædam assimilatio, fol. 65.

Christum & eius imaginem induunt qui fide, & charitate accedunt ad eum.

Christus est vita animæ eiusq; absentia mors.

Christi diuinitas a conspectu hominum humanitate celatur.

Christi conceptio magnū fuit sue humilitatis prænuntium folio 66.

Christi aduentus lux fuit in tenebris ambulantibus, vt ad perfectam veritatem venirent.

Christus impeccabilis cum esset peccata nostra portauit Adæ personam induens.

Christi baptismo efficitur nequa salutaris, ita quod tangendo corpus animam abluat, folio 67.

Christi series diuinitas, & caro diabolo fuerunt esca, funis, & hamus.

Christus teri voluit qui suam noluit latere virtutem.

Christi mors hominibus fuit vita.

Christum induit qui operationem attigit verbo doctrinæ.

Christus venit in mundum in auxilium, vix ciuitatis electæ.

Christi corpori mortuo omnis corruptio cedit.

Christus est vita per quam peruenitur ad ipsum.

Christi lux omnibus similiter splendet, fol. 68.

Christi idiomatum communitatio non est in eo duarum naturarum confusio.

Christus sanabat omnes in principio sola præparatione præmissa, postea vero requirebat, & fidem fol. 70.

Christi voluntas humana, & caro deificata fuerunt per vnionem verbi, non tamen transmutata in Deum.

Christus qui ascendit in cælum ipse est qui descendit de cælo.

Christus est finis, & scopus doctorū factorūq; omnium quæ in Scriptura sacra narrantur.

I N D E X

Christi circa nos amor poen-
is probatur morte fol 71.

Christi tentatio captiuorum
fuit liberatio.

Christi coena praeteritoru, futu-
rorumque fuit typum.

Christi sanguine venturi me-
diante liberabantur homines
per sanguinem animalium.

Christi aduentus & conceptus
Baptista fuit Praecursor & Lu-
cifer.

Christi opera in carne innu-
mera mirabilia quae fuerunt. fo-
li 72.

Christi natura humana sangui-
ne suffusa profuit nobis nosque
lauauit fol 69.

Christi virtus vbique patet

Christi corpus vulneribus agi-
tatum aromata Ecclesiastica e-
misit.

Christi principatus pacis est
de caelo venientis.

Christi nomen vnguentum ef-
fusum.

Christus vititur iusto, vt alios
capiat per illum.

Christi in odorem inuicem tra-
hantur animae iustae.

Cogitatio bona flos est ex quo
sequitur boni operis fructus fol 72

Cogitatio mala mortem partu-
rit animae.

Cogitationis prauae assiduitas
hominem euerit.

Cogitet cor viri iusta, & a Deo
diriguntur gressus eius. fol 73

Cogitationes bonae, bonae ani-
mi valetudinis sunt nobis argu-
mento.

Cogitatio sancta alimētum est
animae.

Cognitio Dei inest à natura
cuique, ipsumque cognoscit ex re-
bus creatis.

Cognouit Dñs qui sunt eius,
ceteros autem ignorat volun-
tate.

Cognitio peccati salu is est ini-
tium fol 74.

Cognitione sui relinquūt qui
aliorum facta recensent.

Cognoscere Deum sine ipso
Deo non potest quisque.

Cognoscitur inuisibilis Deus
cognatis visibilibus creaturis,
vt naturale principium earum.

Cognitioni sui nihil vtilius ni-
hilque a nostra cognitione logi.

Colloquia praua corrumpunt
bonos mores. fol 75

Colloquijs diuinis assuetus fa-
cile despiciet humana.

Concionatore mde cet nūquā
ab incepto delistere.

Concionem audit qui aliquid
sibi vtile carpit. fol 76.

Concionatoris est ad audien-
tium quādoque componendos
animos diuertere sermonem.

Concordia paruae res crescunt
alias contraria consistunt.

Concordiae attractu trahi-
mur ad cognitionem Dei folio

77.

I N D E X

Concordia parua res crescit
discordia maxima dilabun-
tur.

Concupiscens mulierem iam
est mechatus in corde.

Concupiscentia victa virtus
conualecit & floret.

Concupiscentijs iublatis adul-
teria auferuntur eadem.

Concupiscere ampliora est co-
cupiscentiae pena.

Cupiditibus suppressis mens
statim eleuatur in Deum, fol.
78.

Confessionis Sacramēto ani-
ma mutatur in melius de pecca-
toque mutatur ad gratiam.

Conf. flori non omnibus ho-
minibus aperienda sunt pecca-
ta fol. 79.

Conf. floris officium est pa-
tris fratris iudicisque se indu-
re personam.

Confitenti & quod in se est
faciēti Deo cetera prestat pro
meritoria sua.

Confessori vt cognoscat sunt
sigillatim aperienda peccata fo-
80.

Confidentiam non habens
de Deo non credit in eum.

Coniugum disidijs omnis
subuertitur domus.

Complicatus multis sibi con-
flare non potest.

Conscientia accusante nullū
latet peccatum.

Conscientie improbitas fla-

gellum est animę.

Conscientie securitas gaudiū
inseparabile gignit, fol. 81.

Conscientie redargutioni dis-
posuit interuala Deus.

Consilium est tutissima ru-
pis actionumque nostrarū dux.

Consiliarij boni nulla spon-
terationeque mali punitio sus-
ciens, fol. 82.

Consilio quisque indiget alte-
rius.

Consilia aduersus iustos ini-
ta in capita maligne in consul-
tantium retorquentur.

Consolationi non est locus
dum imminet calamitas.

Consuetudo peccandi difficilli-
me rumpitur fol. 81.

Consuetudine peccatum vile fi-
cit.

Consuetudo mala quāuis in
paruis maximo studio est vitā-
da.

Consuetudo ex deprauato
affectu difficilē tollitur, fol. 84.

Consuetudo est quasi altera
natura.

Consuetudine capti concubi-
natus cito reuocātur in idem.

Contemplationi simplici pre-
fertur actiue vite opus deriu-
atū ex plenitudine contempla-
tionis vt predicatio.

Contemplatio diuinarum a-
uocat nos ā molestia presentia-
rum.

Contemplationi vacantes
c 3. sepius

sæpius illuminantur a Deo.

Contemplationi est aptior
qui in externis corporis est de-
bilio.

Contemplatione fit præsens,
quod à corporis abest oculis.
fol. 86.

Contemplationis seriem ve-
namur a motu locali.

Contentionem fugiēs fugiet
que peccata.

Continentiæ obseruatio &
passionis & verborum Christi
est meditatio.

Continentia absconditur vo-
luptas augeturque satiata.

Contemne temporalia & me-
reberis sempiterna. fol. 87

Contumeliam non sentit qui
non quærit gloriam.

Cooperante nobiscum Deo,
fiunt quæ facimus meritoria.

Cordis compunctione voca-
re volens à terrenis se subtrahat
voluptatibus.

Cor parum habentes Deum
videbunt in se, pulchritudoque
eius resplendet in eis. fol. 88.

Cor mundum recipit eloquia
Dei.

Corde mundo beati quia ipsi
Deum videbunt.

Cormundum videt parua sor-
didumq; non aspicit magna.

Cor mundani tanquam mare
feruens cui est pro tempestate
cuiusditas. fol. 89

Cordis caritas non satia-

tur creatis.

Cordis sui speculo attendens
quid fugiat, quidve sequatur
inueniet.

Cor præcipue intuetur Deus.

Coronabitur solum qui legi-
time certauerit vsq; in finem.

Corpori filici ex eo seiplos
torquent. fol. 90.

Corpore obesso facile nau-
fragatur anima.

Corpori ministrat vinum fo-
mitem incedij turpis.

Corporis lineamenta inditia
sunt internæ virtutis.

Corpore attrito anima eleua-
tur & viget.

Correctio paulatim facienda
est, & contra viciū, nō contra
delinquentes pugnandum.

Corrector vitiorum quibus
in se non caret, ambitionis est
signum. fol. 92.

Corrigentis directus finis
est vtilitas correcti.

Correctionis modus eo erit
dure suauiterque seruandus
quo animarum saluti fuerit vti-
lior.

Corrigens alterum sibi ipsi
attendat vt in spiritu lenitatis
corrigat.

Corrigit Deus quos diligit;
vt meliorentur.

Corripientem decet mansue-
tudo. fol. 93.

Corruptio quæ non prodest se-
creta reliquum est, vt sequatur
aper-

I N D E X

aperta.

Corrumpunt bonos mores colloquia praua.

Creatura omnia pulchra sunt conditori, & ad vniuersi gubernationem necessaria.

Cruci adhaerentes ad portum peruenient securi. fol. 94

Cruce praecedet Christum venientem ad iudicium.

Cura necessariorum non est ab omnibus tractanda.

D

Deum propone ante conspectum tuum, & ambula coram eo. fol. 96

Dei auxilium quærentes in cunctis laetitia gaudent.

Deus est omnia videns, cunctis que providens.

Dei virtutem, & operationem res rebus succedentes ostendunt.

Deus est intelligentibus quod sol videtur esse sensibus.

Deus ex creaturis cognoscitur quia nihil est sine voce. folio

97

Deus non mutatur quantis videtur mutari.

Deus pro capto nostro cognoscitur in creaturis.

Deus cum esset dominus induit naturam.

Deus non cognoscitur sine Deo.

Deum blasphemantes non Deum sed seipsos laedunt.

Deum ignorantes ipsi ignorantur ab eo. fol. 98.

Delictis dediti inualidiores redduntur ad bonum. fol. 95

Delicti virtutis experientia cognoscuntur.

Delectatio sensuum corporalibus pascitur rebus.

Desiderat affectus id quod falsum adeptus. fol. 6

Desperantibus de Deo nulla est salus ab eo.

Diaboli ministerio vititur Deo ad malorum poenas sumendas. fol. 98

Diabolo vititur Deus ad animarum salutem in praesenti.

Diaboli idolis quandoque assident voluptatem in sacrificiis venantes.

Diabolus tendit laqueos nobis ex nobis Angeli quoque nos muniunt semper. fol. 99

Diabolus aduersatur Deo solo ex mala eius voluntate.

Diabolo permittit Deus aliquando, ut puniat malos.

Diabolus invidia motus ostendit nobis bona, ut rapiat meliora. fol. 100

Diabolus fuit victus in quo ipse vincebat alios.

Diabolus neminem laedit iusti-

inuiſum, nec quis leditur niſi
à ſe. fol. 100.

Diabolus ab initio perſequi-
tur Deum in homine.

Diaboli ira eo vehementior
quo iudicis dies fuerit proxi-
mior.

Diabolus peruolat omnia vt
ſue pene multos participes effi-
ciat.

Die iudicij manifeſtabitur
juſtitia Dei. fol. 101.

Dies iudicij probauit vtroſq;
& bonos & malos.

Dignitatis appetitor mutauit
in alium dū fuerit poſſeſſor.

Dignitatis appetitus eo eſt
bonus propter opus quo malus
propter dominandi deſideriū.

Dignitas virum arguit, fol.
102.

Dignitas maiorem minatur
ruinam.

Dilectio proximi appropin-
quat hominem ad Deum.

Diuitiarum ſolicitudo ſuffo-
cat & decipit. fol. 102.

Diuitias ab vno tollit De⁹ mi-
ſericors quas alteri concedit ira
tus. fol. 103.

Diuites ſi apponant cor diui-
tiarum funiculis ferreo durio-
ribus colligantur.

Diuitiæ detentæ nocent inu-
tiſeſque ſunt.

Diuitias retinēs etiam ſuas ſpo-
ſat vitam pauperis aliena que
tollit.

Diuitiæ temporales non ſunt
vere bona ſed vero ſimilia æter-
na ſola vera. fol. 103.

Diuitias multum ſeruans ſe
ipſum & illas perdet. fol. 104.

Diuitiarum fluxa eſt natura.
fol. 103

Diuitiarum creſcit amor quā-
tum ipſa pecunia creſcit. fol.
105.

Diuitiæ ſunt diuidendæ vt di-
ues qui à diuo dicatur, à dando,
Deus.

Diuitias inueniſti requiē per-
didisti relinquendæque poſtea
ipſe.

Discordia maxima dilabun-
tur. fol. 102.

Diuina guſtantes facile deſpi-
ciunt terrena. fol. 105.

Docens alios prius attendat
ſibi. fol. 106.

Dolor peccatorum continuus
ſenſim peccata conſumit.

E

Ebrietas emergit animam;
Ebrietas corporis & ani-
mę detrimentum.

Ebrietas fugienda eſt tanquā
deſteſtabile vitium.

Eccleſia eſt fidelium congre-
gatio & congregans. fol. 107.

Eccleſiæ militantis politica
gubernatio eſt quedam triu-
phantis imitatio.

Eccleſiæ veri miniſtri non
emulantur

I N D E X

emulantur, neque est cur inuideat alteri alter.

Ecclesia vna est quamuis fecunda extendatur in orbem. folio 108.

Ecclesie Doctores indies disserendo Scripturæ fauos eliciunt, & frangunt nobis.

Ecclesie sanctæ decor sunt Ecclesiastici boni.

Ecclesia militans semper in presenti laborat.

Ecclesie vnum esse caput, commendat unitatem, & unitas veritatem eius.

Ecclesiam nostram adumbrabat Sinagoga fol. 109

Electio boni fugaque mali nobis est insita a natura.

Eleemosynæ largitio est vera seminanti administratio.

Eleemosynam facientes coram hominibus acceperunt mercedem suam.

Eleemosynam dedisti, hoc habes, & quod habes hoc amisisti.

110.

Eleemosynæ est ornamentum fidelium qua Deum debitorem faciunt.

Eleemosynarum largitio diuitiarum est tutissima conseruatio.

Eleemosynam largientium gratiæ reuertuntur in dantes.

Eleemosynis parcentibus parum cætera bona profunt.

Eleemosynis venatur cælum. fol. 111

Euangelica doctrina facilis & utilis omnibusque fuit salutaribus eque. fol. 113.

Euangelij prædicatio virtutum & vitiorum fuit quædam manifestatio. fol. 114

Euangelium est bonum nuntium speculumque omnium hominum.

Euangelicam doctrinam omnibus commendat Saluator.

Eucharistiæ digna sumptio animæ est deauratio.

Eucharistiæ sacramentum est corporis, & animæ spirituale, & quotidianum alimentum.

Eucharistiam indigne sumentibus corporis, & animæ, est mors eisdemque digne vita. fol.

112

Eucharistiæ sacramentum in rebus assuetis est constitutum, ut à naturalibus ad supernaturalia vehamur.

Eucharistiæ sacramentum maximum Dei erga nos dilectionis est signum. f. 113

Eucharistia vitæ cibus perueritur cum perueris.

Exempla sanctorum inspecta multum sunt aspicientibus utilia fol. 114.

Exempla magis mouent quam verba. fol. 115

Exemplis sanctorum uti debemus.

d Famam

F

Fama qui sentit amissam utique in peius abit.

Fama seruatur facile difficile recuperatur amissa. folio 116

Fama debet restitui ab ipsomet detractore.

Fama bona impinguat ossa.

Fama bona est opinio quam mandauit Deus unicuique de proximo suo.

Fides sine operibus mortua est, uiua tamen est quæ per dilectionem operatur.

Fides minuitur minutis operibus bonis. fol. 118

Fides Centurionis secundum qualitatem personæ maior Israelitarum fuit.

Fidei nostre mysteria paulatim sunt intelligenda. folio 116

Fidem eandem quam habuit puer debet augere vi. fol. 117

Fide opus habet mens carnaliligata, & recta vitæ conuersatione.

Fidei fructus non faciens ociofam habet illam.

Fide carêtes nec Christum cognoscere, nec diuina intelligere possunt.

Fides est totius iustitiæ, & ueritatis fundamentum.

Fide uiuit iustus, summopereq; firmatur ab illa.

Fides est in anima quod oculus in corpore. fol. 119

Fidei qui minimam particulam subuertens totam corrumpit.

Fidem uiuam non habentes videntes non vident, & audientes non intelligunt.

Fideli corruptæ uiuenti nil confert lucri donum habere fidei.

Fidei vigor intentione probatur. fol. 120

Fide crescente, cæteræ virtutes crescunt.

Fidem profitentur morituri in cære accenso.

Fides in exercitata cito arefcit.

Fidesque in intellectu illuminat uoluntatem mediante charitate. fol. 121

Fides adhuc manet quâuis amittatur, & gratia.

Fidelis peccans acriori pœna est puniendus quam fidelis.

Fide uiuit iustus.

Fide uisibilis Ecclesia hæc nititur.

Filij Dei sunt qui spiritu eius aguntur.

Filij communicantes in patrâ iniquitate portabunt illam.

Finis negligitur quando non adhibentur media necessaria ad

illumina

in consequendum.

Finis appropinquans vitæ maiori nixu operari debet virtutē. fol. 122

Finis est laboratibus dulcis, priusque a quocunque intentus.

Finis infidiatur dæmon, ut bona simul opera perdat.

Finis præfixus est cuique rei, & homini ipse Deus.

Finis mundanarum delectationum semper est amarus. folio 123

Finis noster Deus, primoque debet esse intentus cæteraque ordinanda ad ipsum.

Flagellis aperit Deus aures quæ sua præcepta despicient.

Felicitas nimia rumpit animū præmitque rationem.

Fenus ex fenore sumētes amittunt utrunque.

Fomes peccati remansit in carne capite truncato per Christum.

Fornicationi obnoxius mentis suæ acumen præfocauit caligine fol. 124

Fugiendum est malum, sequendum quodcumque bonum.

Fortuna quanto in breui maior, tanto minus secura.

Fortuna siue factum non sunt mere contingentia, sed ex Dei prouidentia venient.

G

Genus & proavos & quæ nobis fecimus ipsi, vix ea nostra voco. fol. 125

Gloria vera & vana opposito distinguntur a fine.

Gloriæ vanæ cupidus insatiabili anhelat corde.

Gratia superabundabit ubi abundauit delictum.

Gratia liberat à peccato, & seruare iustitiæ facit. f. 126

Gratia non destruit naturā, sed perficit, eius ordinem seruat à faciliioribus incipiens.

Gratiarum Spiritus sancti dona diuiduntur ab eo prout ipse vult tolluntur præter delicta fol. 127

Gratia disponit animam consumitque peccata. f. 128

Gratia non consumitur licet vniuersus mundus accedat.

Gratiam utique inueniet quicumque quæsierit illam.

Gratia cooperans nostrum requirit assensum, & opus, ut conueniamur.

Gratia edoctus Spiritus sancti solum sapide impritur a perturbationibus vacui, & si omnibus adsit. f. 126

Gratia nescit esse ociosa semperque crescit, aut crexit. f. 127

Gratia superabundabit ubi abundabit delictum. f. 128

I N D E X

Gratia liberat à peccato, & seruire facit. fol. 126

Gratia non negatur facienti quod in se est. f. 129

Gratia cōseruatur in iusto pręsentia Dei.

Gratia coalescunt virtutes, vitiaque comprimuntur, & pereunt.

Gratia nil animę gravior.

Gratitudo in Deum nos ipsos illustriores facit.

Gratia diuina pereūti alios cōnantur trahere ad Deum. folio 128

Gula & delitijs totus homo intra extraque destruitur. folio 130

Gula consequit sylvam in corde multarum libidinum. f. 132

Gustantes semel bonum cæleste terrena statim negligunt.

H

HAeresis semel ingressa cuncta depascitur.

Hæreticorū Ecclesia omni vita spirituali caret. f. 133

Hæreticorum deliramenta in dies præcissa repullulant nisi extinguantur ab igne Spiritus sancti.

Hypocritarum interna cognoscuntur ab externis.

Hypocritarum spes quasi larugo.

Hypocritæ cōpericulosiores

in factu quo simulationes in habitu. fol. 134

Hypocritarum simulata virtus, neque tibi, neque alijs prodest.

Hypocritarum simulata virtus omnes commaculat virtutes.

Hypocritarum animi sinceritas fugit & merces.

Homo post cuncta creatus omnia dignitate præcellit, vt illis potiretur.

Homines non esurientes veterē haud renouabūtur, nec vniantur in spiritu. f. 136

Homo hominis auxilio indiget.

Homo ad imaginē Dei factus eidem reddendus est totus.

Homo animalis non percipit ea quæ Dei sunt, spiritualis autē diiudicat anima. f. 137

Homo fuit sanatus à Deo contraria cōtrarijs similia similibus adoptando.

Homo malus correptus fit deterior, bonus autem ē contra. fol. 138

Hominibus cessantibus mundi ornamenta peribunt propter quos fuerunt condita.

Homo omnis mendax comparatus cum Deo.

Hominis structura, & organorum mirabilis compositio sapientiæ Dei est demonstratio.

Hominem collocauit Deus in mundo.

mundo ad imaginem suam. fol.

139

Hominem odit dæmon, quia ad imaginem Dei est factus.

fol. 140

Homo quantūvis malus si uult mutatur in bonum.

Homo est calamitatis imago mancipijque.

Hominem suppresso exteriori lucet interior.

Homo ex Aristotele est arbor inuersa. fol. 141

Honor Deo soli debetur a quo totius boni initium procedit, & finis.

Honor quanto altior, tanto periculosior.

Honorem fugientem sequitur ipse honor. fol. 142

Humilis seipsum è vestigio exaltabitur.

Humilitati reliquæ virtutes cedunt tanquam matri, & origini omnium illarum. fol. 143

Humiles & obscuri genere euecti etiam potente præfocant.

Humilibus dat Deus gratiam superbisque resistit.

I

Ieiunium edulia condit. folio 144

Ieiunij quadragesimalis ingressurus viam curis renuntiet sæculi.

Ieiuniorum tempora nuptiæ

sunt animæ mundamque requirunt, & faciunt.

Ieiunia abhorrens præceps in vitia vadit.

Ieiuniorum tempus animæ tranquillitatis & quietis est portus. fol. 145

Ieiunium est robur animæ virtutumque custos.

Ieiunium ad bellum spirituale est primum fundamentum, & scutum.

Ieiunium quod macerat corpus impinguat animam.

Ieiunium expeditos facit luxusque onustos. f. 146

Ieiunium & abstinentia virtutem discretionis commendant.

Ieiunijs depræssa caro facile vincetur ab anima. f. 147

Ieiunium frænat peccata vitiaque purgat.

Ieiunandum est moderate, & in sumendis cibis, neque adhibenda est voluptas.

Ieiunium effugat morbos discutitque præfocant.

Ieiunium quadragesimale vide infra prouidentiadiuina, ieiunio vincuntur omnia.

Ieiunium est alimentum animæ.

Ieiunijs & abstinentia escæ, & potus damnanda est caro quæ tum valetudo permittit.

Ieiunio domanda est caro ne dilabatur in præceps. f. 149

Ieiunium eleuat mentem, virtutem largitur & præstat; ignorans facile docetur, nisi scire credit, cum nesciat, impij constringuntur vt cedi.

Impius. est quasi mare feruens.

Incarnatio verbi Dei vtriusque diuinæ & humanæ naturæ fuit inseparabilis vnio.

Incarnationis mysterium totius Trinitatis opus tantum terminatur ad filium. f. 150

Incipere bene non sufficit, sine perseverantia in finem.

Inferni tormenta non eadem patientur damnati.

Inferni mensuram ignis quisque damnatus sentiet in fine.

Infinitem exhaustiri, vel minui nõ potest quidquid sumatur ab eo. fol. 151

Infirmetas corporis aliquando est medicina cordis.

Ingrati nunquam agnoscunt gratiam si quid tamen intercipi videant id prædicant.

Inimicus manifestus meliorem est quam fictus amicus.

Inimicus oculus bonum cõuertit in malum. f. 152

Inimici sæpe multum sunt vtilis nobis.

Iniquitas est duplex æquitas simulata.

Iniquitas semel ingressa eo firmiores agit radices, quo fortior expulit charitatem.

Iniquitas in casum conuertetur habentis illam. f. 153

Intentio dat esse operi, vt bonum, vel malum reddatur.

Inuidia nostræ dæmõ insidatur salutis.

Inuidus prius se lædit suaque met vincet affectione.

Inuidiæ vitium eo attritus quo magis simulatione tegitur.

Inuidia diaboli mors intravit in orbem terrarum, nec pro voto nostris saturatur malis. folio. 154

Inuidus alterius lætatur rebus aduersis.

Inuidia sequitur crescentes honoribus mitescetque circa notos.

Inuidus nec sibi, nec alijs prodesse vult.

Inuidus alterius macrescit rebus optimis.

Ioannis solus præcurzor ex Christi propinquitate appellatur. fol. 155

Ira scitur, si licet dici, Deus in eum qui imaginem Dei in creaturis contumeliose tractat quia obnoxius est peccato.

Ira sciri quandoque licet vt ex Psal. 4. colligitur.

Ira impedit animum ne possit cernere verum. f. 156

Ira scens in alium prius seipsum offendit.

Iram frangit responsio mollis.

Iram suam statim indicat factus.

Ira

I N D E X

Iratum sentiet Deum qui non diliget misericordiam. folio 157

Ira impedit animum ne possit cernere verum.

Iudex iustus est qui iustum iuste exequitur.

Iudex in iudicando non accipiat personam.

Iudicat quisque alterum qualis est ipsamet.

Iudicij Dei dextra, & sinistra collocatio honoris, & contumelia est declaratio.

Iudicij Dei boni occurrent Christo, mali autem relinquuntur in terra. f. 158

Iudicium iustum Dei nostris assimilatur affectibus.

Iudicij finalis memoria quovtilior nobis, eo exossior demonibus.

Iurantes inter se contraria in periurium utrique cadent.

Iurans multum non liberabit domum suam a plaga. folio 159

Iusti seminantur in hac calamirosa vita, vt transplantedur in futura.

Iusti imitantur apes.

Iustorum bella foris sunt, intus autem tranquillitate fruuntur.

Iusto non est posita lex, vt pondus, sed vt directiva currentis animi.

Iustum considerans peccator

in quo tamquam in speculo videt fedicitatem suam, quærit mortificare eum. f. 160

Iustificatur impij in peccatorum tenebris existentes assentiendo libere præuenientis gratiæ illuminationi.

Iustitiam Dei esurientes, & sitientes ipsi beati erunt. folio 161

Iustitia augetur ab ipsa.

Iustitia interior & vera quæ secundum legem Dei iustitiam, & sanctam iudicat, & non ex consuetudine, semper est vna, & eadem informando mores regionum, & dierum pro regionibus, & diebus.

Iustitia nimia, nimia est iniuria.

Iuuenis virtus apparebit in senectute. fol. 162

L

Laborantibus præmium deditur, non enim meruit dulcia qui non gustavit amara.

Labore & constantia vincuntur omnia.

Lachryma pungit Deum plorantisque abluit cor. f. 163

Laus Dei non conuenit cordibus obtortis.

Laudes & vituperia pro eodem reputari debent.

Laudum applausu captus prædicator danum auditibus infert.

Lau.

I N D E X

Laudum amore capti non laudati tristantur. f. 164

Laudis vane cupidi utique subsanantur ab ipsa.

Laus Deo silentium est.

Lectio assidens sacrae fructum capiet audientem indies.

Lectio qualis fuerit talem animum reddit.

Læditur nemo nisi à seipso.

Leges quæ contrariæ legibus videntur temporum differentia concordat. f. 165

Legis antiquæ immolatio fuit ad idolatriæ destructionem ordinatio. fol. 166

Lex iustis non est composita onus quia ipsi sunt sibi lex.

Lex diuina docet Dei docet penetrare secreta.

Leges plebeculam vexant à potentibus violenter impune.

Lex vetus sub umbra latuit ut quædam eluxit noua.

Legum mutatio pro circumstantiarum varietate est optima gubernatio. f. 167

Legis Dei custodia nulla sunt Christianis arma meliora.

Legis iugum animam alleuiat.

Libros Gentilium cuique lege relicta, ut virtus eliciatur a bilis. fol. 168

Ad vitium facilis vicinaque semita cunctis.

Libri sancti arma & tutela animæ sunt.

Liberi arbitrij naturam consul

to fecit Deus mutabilem.

Liberum arbitrium nostrum statera est boni & mali. folio 169

Linguae in manibus vitæ, & mors.

Lingua euacuat cor.

Lux est quæ vniuersis attulit iucundum conspectum.

Loquetur unusquisque talia quæ lia versantur in corde suo.

M

Magistratus virum arguit. fol. 170

Malitia veritate confunditur corrigitur autem nunquam.

Mala quæ iueniunt oportet illa euenire.

Mala quæ in nos immittuntur à Deo non sui vindictam, sed nostri utilitatem spectant.

Malis texitur mundus, & bonis ex quo pulchritudo existit. fol. 171

Malo iterato vertitur in peius.

Mali vexando bonos feruiunt illis.

Malorum die memento bonorum.

Malorum perurgentium nos nec ipsi sensum capimus.

Malum fugere est primo profectus in virtute. f. 172

Malus ideo viuunt, ut conuertatur,

atur, aut vt per illū bonusexercatur.

Mali non est Deus auctor, sed morbus noster est illius causa.

Malum prius eradicandum, bonumque seminandum statim. fol. 173

Malitia quidē frequenter vincitur, nunquam autem placatur.

Malitia militat aduersus eos qui vtuntur illa. f. 174

Mandatorum diuinorum impletio est operum exhibitio.

Mandatorum impletio nihil aliud est quam voluntati Dei confirmatio.

Mandata Christianæ fidei corpus affligunt animumque cōtristant. fol. 175

Mandatis consilia adduntur, vt muris antemuralia.

Mansuetudo tranquillat animum componitque discordantia.

Mariæ Virginis partus totius doloris, & corruptionis fuit expers. fol. 176

Mariæ Virginis conceptus sine viro, & partus sine corruptione naturæ sunt consona nimis.

Maria præ cæteris creaturis a Deo dilecta vniuersas est supergressa. fol. 177

Maria stans iuxta crucem clamabat affectu quod tacebat aspectu.

Maria sine amaritudine mare superat puritate cælum.

Mariæ partus, & conceptio fuit, sine tactu pudoris.

Mariæ nomen Dei matri conuenit soli.

Mariæ puritas talis fuit, vt tãti filij dignum esset habitaculū fol. 178

Martyrum interna virtus recit crescentibus poenis.

Matrimonio ligatus multa patietur incommoda.

Matrimonium eligentes personam super omnia, & æqualitatem amant.

Meditationi temporalium vacans alienatur à cognitione veritatis. fol. 179

Meditationi diuinæ vacans a vitæ præsentis liberabitur laqueis.

Mercator homo vix potest placere Deo.

Mercenarij sumus Dei gloriā ergo quæramus.

Merita quæ publicantur sepe vanitate peribunt. f. 180

Meruit nemo dulcia qui non gustauit amara.

Misericordia Dei nunquam auferetur ab homine.

Misericordia misericordiæ respicit non offensam.

Misericordia & pietas ieiunij sunt alæ.

Misericordia nulla est vbi tristitia non adest.

Mise.

Misericordia dignus est qui
suam confitetur miseriam. fol.
181

Misericordia est alienæ mis-
eriæ compassio.

Mitti animo & mansueto ni-
hil Deo gratius & amabilius.

Monachus non relinquens ter-
rena, non merebitur sempit-
erna.

Monachalis status tutissimū
utriusq; vitæ tutamen.

Monasticę vitæ vacās in via
est non in portu ad perfectio-
nem. fol. 182

Monachalem vitam aggrediē-
ti non licet retrocedere.

Mortem insitam carni inter-
fecit Deus veniens in carnem.

Mors Christi omnium in eo
credentium est vita. f. 183

Mors peccatorum pessima.

Mortis memoriam retinenti-
bus hæc est vita nullam sperare
vitam.

Morientes in Christo utique
mutabuntur immelius.

Mortem postegerunt qui in
vita sua bona acceperunt

Mortem quadruplicem pri-
mis parentibus communicatus
est Deus. f. 184

Mors perfecta sanctis perfecta
que securitatis ingressio.

Mortem nostrā Christus mo-
riendo destruxit, & vitam resur-
gendo reparauit. f. 185

Mors Christi vitima fuit Iu-

dæorum destructio. f. 186

Mors Christi omnib⁹ animis
infirmis antidotū fuit.

Mors sanctorum securitatis in-
gressio laborumq; finis. f. 187

Mors depascit damnatos non
tamen consumit.

Mors gustatur a Christo pro
omnib⁹, ut nō timeatur ab eis.

Mulierem tangens non suam
non erit immunis à delicto.

Mors sequitur vitam æqualis
& ista talis & illa. f. 188

Mortis memoria condita sale
prudens lætos afferet fructus.

Morte appropinquante mul-
tis grauat homo.

Mortis memoria comprimit
vitia omnia. f. 189

Morimur quotidie, & quis est
qui intelligat.

Mulieris contuitus animæ im-
puritatem denuntiat, suosq; spe-
ctatores corrumpit.

Mulierem incaute videns nō
erit immunis à delicto.

Mulier reformatis facit suam
diuini operis est præuicatrix.

Mulier marito debitum red-
dere tenetur. f. 190

Mulieris aspectus imponit
vel mouet in ipsam hominis at-
tendens animum.

Mulierem tangens non effu-
giat omnino peccatum.

Mulieris ornatus nimis no-
cet alijs, & sibi mulier castiganda
risu.

I N D E X

Mulier citra fornicationis cau-
dam non est relinquenda. f. 191

Mundi malitia per aquam pri-
mo postea purganda per ignem.

Mundi figura preterit inestq;
vicissitudo rebus.

Mundi erit duratio vsq; dum
veniat fidelium consummatio.

Mundus in maligno positus
ideo fugiendum ab illo.

Mundi huius amatores inui-
cem se expellunt, & frangunt.

Mundana rerum finis subsi-
sequentes fugit.

Mundi senectutem rerum la-
bentium probat occasus. folio

192

Mundanis dediti ut pueri pu-
niantur a Deo.

Mundi creatio non exhauiuit
Dei potentiam.

Mundi pulchritudo est lex.

Mundanis vacantes haud illu-
minari se sinēt a Deo semper il-
los illuminante.

Mundana non videt damna
qui se implicat in eo mundo.

Mundo ut via utitur qui in eo
peregrinatur ad Deum. f. 193

Mundi huius figura preterit.

Mundana rerum aquam
bibentes iterum sitient.

Mundi perituri finis cognos-
cetur ex celestium, terrestrium
que signis.

Mundana sequentes vacui in
veniantur in fine. f. 194

Mundana non sunt stabilia bona.

Murmuratoris est abscondere
sua, alienaque capere vitia. fol.

195

Mutationi subsunt omnia que
sub luna creantur.

N

Naturæ humanæ conditio
exprimitur in eo, quod in
sanctis videtur impatiētie

Naturæ humanæ bonū quo
caret per malum quod habet of-
fenditur.

Negligens minora ad maiora
paulatim decidet. f. 196

Nobilitas vera est clarum esse
virtutibus.

Nominis Christi gloria eo ma-
gis diffundebatur quo magis
prohibebatur. f. 197

O

Occasionem non fugiens in
laqueum incidit diaboli.

Ocia si tollas perire cupi-
dinis arma & arcus.

Ociosi qui nihil boni faciunt
hoc ipsum malum faciunt. fol.

198

Obediens verus non sibi alios,
sed alijs seipsum accommo-
dat.

Obediens verus non reposcit
ab imperante rationem.

Obstinati in malum serdescunt
adhuc. fol. 199

I N D E X

Oculis ac manibus ad Deum intendamus semper.

Odio prosequētes nos, causas & crimina quarunt. f. 200

Odit Deus impium propter impietatem, diligit quatenus est vas suae irae.

Odium proximi cui est in corde nulla est utilitas in oratione.

Offendit seipsum qui in alterum insultat.

Operatores verbi non auditores tantum cognoscunt dulcedinem Dei. f. 201

Operatio quae fit praeter rectitudinem scripturae abominatio est apud Deum.

Operarii iniquitatis alius in alium transmittit suum momentum.

Opera debent esse consona verbis.

Opera mala in operantem recedunt.

Opera in manibus voluntas in Deo est ponenda.

Opera sanctorum imitandus facinus nostra.

Opera quae in vita sunt post mortem segregabunt homines. fol. 202

Operibus suis Deus plus dat intelligi quam videri.

Opera bona quae in hac vita videntur sicca florebut in aeterna.

Opera bona nos appropinquare faciunt Deo.

Operibus verba coniungere licet. fol. 203

Ordine omnia constant.

Ornatus exteriores, & corporis actus interior species effingit.

Orandum est affectu, & aspectu.

Orare licet ubique, ut mens accendatur a Deo.

Orationis assiduitas mentis tarditatem depellit. f. 204

Oratio humiliantis se caelos penetra.

Oratio est vita animae.

Orationi vacanti gratissima nox est. f. 205

Orantes & non attendentes nauigatores sunt, & non oratores.

Orationi perfectae debet adiungi ieiunium.

Oratio multorum videtur cogere Deum qui ex promissione factus est debitor.

Orandum est pro persecutibus nos.

P

Paciētia omnia vincit: si vis vincere discere pati.

Pace omnia constant. fol. 206

Paupertate deprimente cor

I N D E X

pus, ingenū & spiritus euolat.
Pace vniuntur animi corporum desidentium.

Pacificus est ille qui pacem alteri dat.

Pacem non habens intra necesse est quærat ab extra.

Pax malorū semper in malū.

Pax facit hominem habitaculum Dei. f. 107

Patientia sæpe acquirimus, quod ira excandescens amittimus.

Parcere non licet ei cuius pestifera contagio plurimos perdere potest.

Pace conseruantur omnia sublatæq; pereunt. f. 108

Patris morientis prouidi est filio fideli consignare tutori.

Patres amore nimio circa filios perdunt illos.

Parentes cognoscuntur in filiis, puniunturque in illis. fol.

209

Pauper a diuite ditatur in corpore diues a corpore ditatur in anima.

Peccatum confitetur qui agnoscit & odio habet illud.

Peccans in vno mandatorum factus est omnium reus quo ad poenam damni, & vt ducatur in iudicium vt legis transgressor.

Peccatis peccata accumulatur qui non conuertitur cito. fol.

210

Peccatum tollit quod Deus largitate sua donauit.

Peccata in nos facta facile dimittenda, in Deum non ita.

Peccans in proximum in Deū magis peccat.

Peccatum quo diutius immoratur eo suam magis prauitatem ostendit.

Peccator si collaudetur incurabilis efficitur.

Peccatis opressi propria præcipitantur infania.

Peccatum cum delectatione committitur, ideo vocatur libido. fol. 211

Peccatum excutit de corde sæpe bona Dei cogitatio trahiturque a mala.

Peccatum faciens seruus est peccati.

Peccator cum venerit in profundum malorum contemnit.

Peccata obscurant animam ne possit cernere verum.

Peccati puniatio quæ differtur non aufertur.

Peccatum quod per poenitentiam non deletur suo pondere trahit ad aliud. f. 212

Peccare & non puniri est maximi oppugnari. folio 214

Peccata sanctorū peccatorum sunt solatium.

Peccare cum desieris principium bene viuendi habebis.

Peccatorum nostrorum adhibuit Deus præsertionem medicinamque donauit.

Peccati causa non tollitur si iterum recidatur in ipsum. folio 215

Peccata cogitationis & si non impleantur opere, nutu tam exolutatis exequuntur in anima;

Peccati morbo semel ingresso indulgendum quandoque est ei donec veniat ad summum.

Peccatorum in profundum venit qui nec bona, nec mala sentit. fol. 216

Peccator nascitur ex peccatore.

Peccata minima despiciens ad maiora decideret.

Peccatum celans non dirigitur.

Peccati causa sublata aufertur, & peccatum. fol. 227

Peccati crimine transacto adhuc remanet in anima venenum.

Peccatis in inferno poena correspondet æterna.

Peccatum quandoque pellitur peccato.

Peccatum patris punitur quandoque in filio, ut morbus filij patrem sanet in mente.

Peccati cognitio salutis est initium.

Peccans in vno factus est omnium reus. fol. 218

Peccatorum congregatio concitatur ad supplicium.

Peccati contractus morbus omni est cautela curandus.

Peccatum omnium malorum est causa exindeque nascitur unde conteritur.

Peccati non est causa Deus.

Peccatum soluitur per quas causas nascitur mediante poenitentia. fol. 219

Peccata multa venialia disponunt ad mortale.

Peccati transacta culpa adhuc remanet cicatrix reatus, id est, poenæ.

Peccatum quantumvis paruum sentit illud anima diligenter Deus.

Peccata modica attendenda, cauenda autem quia plurima.

Peccati consuetudine irretiti in varia vitia dilabuntur. f. 220

Peccata iam donata sanctorum patebunt eisdem in celo ad laudem Dei, & gloriam eorum.

Peccati suggestio in initio reijcienda.

Peccati monachi poenitentis, & in totum se Deo committentis mitius & celerius iudicat Deus quam laici non committentis. fol. 221

Peccans in Deum omnem se excitat.

Peccatum originale patrum per generationem transit in filios. fol. 222

Peccato detentus animus excutitur ad omnia bona.

Peccat

Peccati foeditatē nemo sustinebit conscius si fuerit. fol. 123

Peccati deformitas nunquam latens causatur a Deo.

Peccatum in anima claudit ingressum gratiæ.

Peccatum deferendum sequēdaque virtus erit.

Peccator videns in iusto foeditatem suam quærit mortificare eum.

Peccatum non corpus occidit sed animam.

Peccatum quo tardius, eodifficilius relinquitur. f. 234

Permittit quandoq; Deus mala, vt bona sequantur.

Permisso non demonstrat infirmitatem, quia quod permittimus nolentes præcipimus.

Petite & dabitur vobis.

Persecutiones patientes propter Deum beati erunt. f. 125

Perseuerantes vsque in finem hi salui erunt. f. 226

Poenitentia quando aperit oculos quos clauferat culpa.

Poenitentia est peccati medicamentum.

Poenitentia fere raro vera fol. 217

Præcepta diuina & gratiæ sūt vestimenta nuditatis nostræ.

Præcepta diuersa diuersos intendunt fines.

Prædestinationis effectus cōsequendus est operibus quibus est præordinatus. f. 218

Prædestinatorum virtus in ipsis erratis ostenditur.

Prædestinationis vel reprobationis præscientia non cogit quemquam.

Prædicatorum est lenioribus quandoque asperioribusq; vti verbis.

Prædicatorum desidia ex audientium tarditate prouenit. folio 229

Prædicatorum dicta non tantum facta sunt attendenda.

Prædicantium finis vitiorū est exterminatio.

Prædicator est gaudij & doloris annuntiator.

Prædicatoris est proponere Dei autem suadere veritatem.

Prædicatoris loquacis euanciscit fructus.

Prædicatoris est sibi attendere, & alijs aliter tamen, & aliter.

Prædicator à Virgine salutandus capiat auxilium. f. 230

Prædicationis stylum variis pro opportunitate prædicator.

Prælati tenens mediū sit omnibus idem.

Prælati deformitas multorum est pernities.

Prælati viri eo perniciosius quo communius.

Prælati maxime commendat prudentiam vt Prælati omnibus omnia fiant.

Prælati munus est pastoribus fungi officio. f. 232

Præ-

I N D E X

Prælatus ignauus noxius fit
sibi & alijs.

Prælatus est Ecclesiæ ocu-
lus.

Prælati charitas omnibus com-
municetur æqualiter, meritis ta-
men inspectis.

Prælati virtus in subditorum
moribus patebit. f. 233

Prælati residentia multum ne-
cessaria

Prælatorum est pro suorum sa-
lute omnem subire laborem.

Prælatorum peccata sunt de-
trimenta subditorum.

Prælatus sibi & alijs debet at-
tendere.

Prælatus malus bonis, & ma-
lis est contrarius.

Præmia vt irritent animos
Deus nobis collecta proponit.
fol. 234

Præmij repositi spes asperadul-
cia reddit.

Principem nimis clementia
debet.

Principum mores facile sequun-
tur ciues.

Principem maxime debet re-
uerentia.

Principibus sublatis auferun-
tur virtutes & ordo. f. 235

Princeps est publicus seruus.

Prouidus in paucis in multis
bene disponetur.

Prouidentia diuina distincta
tempora dedit, vt hominum fa-
stidia alleuet.

Prouidentia gubernantur om-
nia nihilque facilius quàm a Deo
agi. fol. 236

Prouidus Deus noctem ad re-
quiem dedit laboribusque le-
uamen.

Prudentia est recta agendo-
rum, & non agendorum co-
gnitio.

Prudentia huius sæculi est
quidam contortus, & varius ser-
mo. fol. 237

Purgatorio purgantur animæ
secundum quod gesserint in cor-
pore.

Purgatorio mudantur qui cæ-
li ingrediuntur viam.

Pueri formandi sunt moribus
vt posteriora fugiant vitia. foli
238

Puerorum innocentiam quæ-
rit Christus.

Pulchritudo mulieris secum
detrimentum affert.

Puniuntur à Deo iusti, vt ter-
reantur iniusti.

Q

Quærendus est Deus corde
a quo mundo videtur.

Quærentibus Deum om-
nia cooperantur in bonum.

R

Ratio nobis subindicat quæ
sunt docenda, & fugienda.
fol. 239

Ratione

Ratione moderata omnis moderatur affectus.

Recedente Deo à nobis innumera subsequuntur mala.

Reconciliationis medicamentum vis morbi e medio tollitur. folio 240.

Reformatio peccatoris fit poenitentia cordis.

Religiosorum status perfectiorem respicit quam ipsi sequi tenentur.

Religionis fructus à caeremoniarum folijs conseruatur.

Religiosorum malorum vita confunditur si cum bonis secularibus comparatur.

Relinquenda sunt terrena, ut possideantur caelestia.

Resurrectio iustorum erit primorum totalis restauratio parentum. fol. 241.

Resurrectionis immortalitas eidemmet continget carni.

Resurrectio corporum facilis Deo coniectabilisque in natura.

Resuscitati Christi cibus non euacuabit resurrectione eius. fol. 242.

Retributionem attendentibus leuia sunt quae natura sua videntur graui.

S

Sacerdotem sequitur populus in moribus.

Sacerdos quilibet te netur quosque docere fol. 243.

Sacerdotale officium à quocumque sacerdote suum sortitur effectum.

Sacramenta sunt riuuli per quod Christi sanguis deriuatur ad nos.

Sacramenta Ecclesiae sunt arma militiae nostrae.

Saluatur nemo sine Deo, nec Deus sine homine saluat.

Sanctorum intercessionem multa nobis largiuntur a Deo. folio 244.

Sanctorum differentia meritum solus Deus agnoscit.

Sanctorum memoriam non illorum solum, sed nostri causa celebrandum.

Sancti triumphantis Ecclesiae in requie, & in militante in spe gaudent.

Sancti eo sanctiores quo Christo propinquiore. f. 245.

Sanctorum imagines ad Christianorum exemplar sunt positae in templis.

Sanctorum virtutes per omnia saecula fulgent.

Sanctorum contemplatio animam rapit a sensu, illaque corpus à terra.

Sanctorum acta Christianis imitanda proponuntur ab Ecclesia.

Sapientia huius mundi stultitia est apud Deum. f. 246.

f

524

I N D E X

Sapientia Dei immobili cuncta mouentur & viuunt.

Sapiens eo humilior quo sapientior. f. 247

Sapientia est sapida iustis scientia.

Sapientia vera a Deo quæ a uera a mundo est vocatur stultitia.

Sectantes peritura pereunt cū ipsis.

Sene & utis portas tranquillitas est animæ.

Scientia Christi creata perficiebat eius animam. f. 248

Scripta quælibet sacra ad nostram sunt scripta doctrinam.

Scripturæ diuinæ sunt celi in quibus zelatur Deus.

Scriptura sacra speculum est animæ inexhaustus questudini thesaurus.

Scrutator maiestatis opprimitur a gloria. f. 249

Similitudo quæuis non omni ex parte respondet.

Sermonem ne effundas ubi auditor non fuerit attentus.

Societas inaligni comitis corrumpit alterius bonos mores. fol. 250

Spes quæ in Dei præmiū respicit libèter facit subire labores.

Spe retributionis sublata tolluntur omnia bona. f. 251

Spem abijcientes virtutis portas sibi intercludunt aperiantque vitiorum.

Spes enim non confundit, ipsaque est, qua sustinemur in hac via.

Spiritualiter saltans mediante fide gaudet de diuinis, tristatur que de malis.

Spiritu sancto a ceteri facile terrena despiciunt. f. 252

Spiritu sancto cooperante per verbum Dei cōuertitur homo ad Deum.

Spiritus sancti gratiam nescit amarulenta anima.

Spiritus sancti manifestatio fuit ab initio mundi.

Spiritibus sancti gratia haud cōsumitur quauis omnibus tribuatur. f. 253

Spiritus sancti participatione sunt omnia sancta quæ sancta sunt.

Spiritu sancto absente absunt cetera bona, præsentem vero e contra.

Spiritus sanctus a Patre, Filioque procedit.

Spiritus sancti gratia nescit molimina tarda.

Superbia facit stolidos nature, que vires deijcit.

Superbiæ inflatio facile consumetur & periet. f. 254

Superbia viciat animum.

Superbum a longe cognoscit Deus, humilemque respicit probe.

Superbia est peccatorum parens.

Superbia tentat vincere deum quos non potuit humiliare.

Temporalia pro æternis sunt
contemnenda quęcunque.
fol. 255

Tentari nos nõ patitur Deus
ultra id quod possumus.

Tentationibus floret virtus
prosperitateq; marcescit.

Tentatio cedit deridenti illi.
fol. 256

Tentatio probat electos repro-
bos sæpe relinquit.

Tentationis Christi socius erit
& consolationis.

Tentationi resistendum in
principio.

Tentationibus nondum pro-
batus non erat Dei strenuus a-
micus. f. 257

Tentatur fortius qui Deo vult
esse propinquior.

Terrenarum subtractio est spi-
ritualium accretio.

Timor Domini cuique neces-
sarius, sanctoribus autem magis
ne cadentes ex alto sibi, & alijs
maiores ruinam faciant.

Timor Domini siccat carnes,
animamq; impinguat, & sanat.
fol. 258

Timor Domini expellit pec-
catum.

Timor Domini præparat lo-
cum charitati, pelliturq; ab illa.
fol. 259

Timorem Dei exantiens ad

quęcunque loca malitię deueni-
et.

Tribulatione efficiuntur boni
meliores.

Tribulationis igne pretiosum
separatur a bili. f. 260

Tribulatione augetur virtus
auctaque confirmatur.

Tribulatio patientiam opera-
tur. f. 261

Tribulatio iustos probat, ut si-
guli vasa fornax. f. 262

Tribulatio non est acerba amā-
ti virtutem.

Tribulatio vnicum refugium est
Deus. f. 263

Tribulatio quę est a Deo ha-
nuz operatur in anima.

Tribulatio ad pœnitentiam le-
gitimam parit.

Tribulatio est reſta Dei in ho-
mine manifestatio.

Tribulationis angustia cito
mens eleuatur ad Deum. folio
264

Tribulationem non sustinens
gaudia detractat.

Tribulatione probantur boni
& mali.

Tribulatio in præſenti prænit
ut in futuro eleuet.

Tribulationem pro Christo pa-
tiens voluptatem pro dolore ca-
pit. fol. 266

Trinitati sanctę æqualis debe-
tur honor.

Trinitatis essentia vna est in
postea seon proprietates diuersę.

Trinitatis personarum natura,
& æternitas eadem est diuersus
que emanationis ordo. f. 267

Trinitatis natura vna in tri-
bus subsistit personis. f. 268

Trinitatis personarum sub
numeratio non dicit dignitatē
naturæ sed originis.

Trinitatem totam trahit qui
vnā apprehēderit personā.

Trinitatis imago in homine
interno, externoq; refulget in
multisq; alijs præstātissimo nu-
mero ternario constantibus. fa-
lio 169

Tristitia nimia siccāt ossa ani-
mæque neruat ad bonum. fo-
lio 170

V

Verbum Dei esurire animæ
sanitatis indicium est.

Verbi Dei auditores nō
iustificabuntur, sed factores.

Verbum Dei virtute magnū
quāuis existimatione paruum.
fol. 271

Verbi Dei suauitas factoribus
communicatur.

Verbi Dei virtus ad formam
recipientis recipitur.

Verbi incarnatio sui in homi-
ne fuit ostensio hominisque re-
paratio.

Verbum Dei est medicina a-
nimæ. fol. 272

Verbum Dei seruatum in cor

de multiplicatur in operatione
fol. 273

Verbum Dei, & verba sub te-
guimento latebant in terra.

Verbi Dei incarnatio nō fuit
in ipso mutatio.

Verbum ex patre patri æqua-
le est in æternitate. f. 274

Verbum caro factum fuit sine
mutatione sui.

Verbum Dei capit capientes
se.

Verbi Dei dulcedo non senti-
tur a corde vitioso.

Verbi Dei utilitas ipsa tracta-
tione crescit.

Verbum Dei pingue est ani-
mæ recte valentis conuiuium.
fol. 275

Verbum Dei lux est emissā
de cælo.

Verbum Dei in diuersis diuer-
simode recipitur.

Verba repentina sunt secre-
ti cordis inditia.

Verbum emissum violat irre-
uocabile. f. 276

Verbum lenē frangit iram, &
durum excitat furorem.

Verba Dei ignita sunt para-
tis animabus.

Veritati non verbis est atten-
dendum.

Veritate offenditur qui prius
capietur à vitijs.

Veritatis natura talis est, vt
non possit celari.

Veritas & mendacium ad
suos

I N D E X

suos amatores vadunt.

Veritatis lumen nūquam extinguitur.

Veritas omnia vincit. folio

277

Veritatis lumine deficiente defecit in intellectu intellectu 9.

Veritate cohibita coarguitur natura mendacij.

Videre Deum nemo potest, si cuti est, in hac vita, sed tantum in creaturis.

Videre Deum non possunt maligni spiritus, nisi in conscientia accusante.

Videntes non vident qui aguntur affectu.

Videns mulierem ad concupiscendum eam machatus est in corde suo. f. 278

Videmus nunc Deum tanquā in speculo.

Videntes spiritualia parum de temporalibus curant.

Virginum ornamenta ab intus querit Christus.

Virginis facile mens per auditum visumque vitatur incauta.

Virginis integritas post partum mansit illaesa. f. 279

Virginem concipere haud natura repugnat. f. 280

Virginis puritas ad se trahit Deum de caelo filiosque Dei multiplicat.

Virginitatis amissio non est suscitabilis vnquam.

Virginis partus liberauit eam.

Virgo contemnat quæ corporis sunt.

Virtus inter aduersa nihil in suauē fert.

Virtutem sectantes a minoribus ad maiora procedunt.

Virtus dum crescit, crescit & cognitio miseriae. f. 281

Virtus sine aduersario marcescit.

Virtutis cultores duplici gaudent premio.

Virtus tribulatione crescit, de pressaq; augetur in melius. folio 282

Virtutis voluptas crescit crescente virtute.

Virtutis amator quodlibet vitium existimat esse magnum.

Virtus versatur circa difficile.

Virtutem vnā perfecte habens habet & alias. f. 283

Virtus actiua terminat ad maximum.

Virtuosus bene vitatur quibuscunque.

Virtus & vitium sibi inuicem aduersantur.

Virtuti deditus omnes cavult habere sodales.

Virtutis & vitij viam secum consulat adolescens.

Virtuosus in paruo deficiens inuadit cū exemplo peccator. fol. 284

Virtus saepe desertor parum suæ animæ commodabit.

Virtutis medium attingere volens transgreditur quandoque illud.

Virtus vult communicari ab omnibus.

Virtus simulata iniquitas est duplex. f. 285

Virtutis bonum ex multis cōfertur.

Virtus est periculi audax.

Virtus laudata crescit, oburgataque confirmatur.

Virtus in medio consistit.

Virtutem sectantes terrena despiciunt. f. 286

Vita præsens nullam habet quietem.

Vitam alij longiorem alij ducunt.

Vita præsens via est, consumiturque dum augetur.

Vita præsens bellum & classis est violento turbine acta.

Vita hæc dicitur via per quam quislibet properat ad finem. folio 287

Vita humana est umbra bonorum varietati coniuncta.

Vita nostra dilabitur tacitisque senescimus anvis.

Vita tempus breue de eoque reddenda est ratio. f. 288

Vita præsens locus est remissionis quæ non inuenietur in futura.

Vita præsens in labore posita est, ut futura desideraretur à nobis.

Vita genus se motum & innorescentes in odorata, & proficiendo Dei vestigia in rebus maxime vigent.

Vita præsens contrariis est plena antithetonque iute vocatur fol. 289

In vita præsenti nemo contentus vivit sua sorte, sed tristitia occupat quemlibet.

Vita hæc mari intumescere similis est.

Vita hæc laboribus plena tamen cum dolore relinquatur. folio 290

Vita hæc transit nullo sui vestigio relicto.

Vita hæc est bonis aspera evas facta a Deo.

Vita cuiusque cognoscitur ex operibus.

Vita dirigitur ab operibus.

Vita huius finis cuique præsens & certus est ultra quem non datur progredi. f. 291

Vitia sunt idem animæ quod ieiunium corpori.

Vitiis principijs obstare capiaris ab illis.

Voluptas delectat ad modicum, in æternum vero cruciat. f. 292

Voluptatem vincere maxima est cunctarum victoria.

Voluptas perdit quod tristitia adfert.

Deo Virginique eius matri sit sempiterna laus. Amen.

SYLVA

SAPIENTISSIMO

ET IN VNAQVAQUE OMNIUM

artium hac tempestate peritissimo Magistro Fr.
Ludouico de Leon, Sacræ Scripturæ Cathedræ
Primario interpreti in Salmanticensi Academia.

Suus amantissimus, humillimusq; discipulus

Frater Ioannes de Critana, felicità-

tatem exoptat.

Nec cognoui (sapientissime, & celebratissi-
me Pater) sapientiam tuam, & vidi, quod
media pars mihi nuntiata non fuit (maior
enim est sapientia tua, quam rumor quæ
audiui de te) nunquam desisti amore im-
pense prosequi, nec desisti amari ali-
quod istius benevolentia ostentanda signum, dum viuas.
Interim tamen obtulit se se mihi hoc, vt me, opusculumq;
meum, quod Syluam voco, tibi dicarem, dicatunque pro
tegas obsecro. Tibi inquam dico, vt protegas, nostri tem-
poris ingeniorum flos, rarissima Hispaniæ Phenix. Nec
mirum si te dico Hispaniæ Phenix: mirandum potius, me
non te ipsum prædicare totius orbis terrarum Phenicem.
Nonne vero Phenix, cuius ingenium splendidius sole cū
sit, nō vnā, vel alterā, sed omnes intellectuāliū scien-
tiarū differentiās mirā perspicacia illustrauit? Nonne
vere Phenix, cuius nomē & fama (vt omnibus notum est)
F. Ludouicus de Leon, per tot exteras nationes peragra-
tur? Nonne vere Phenix, cuius auctoritate utique verita-
tem asserenti, vbique gymnasia eiusdem doctrina resonā-
tia cedunt? Nonne vere Phenix, cui Theologi, cui Scrip-
tura-

turarum cultores, linguarumque interpretes, cui vtriusq;
iuris periti, cui medici, atque vtriusque facultatis Philoso-
phi, cui Oratores, cui Latini, Hispanique Poetæ incessan-
ter vnanimique consensu palmam cōcedunt? Taceo mu-
sicę speculatiuę artis peritos, taceo pictores, prætermitto
imperitorum peritorumque turbam, tuam in omnibus
dexteritatem proclamantem. Quis tuum non miretur ze-
lū in Catholicę veritatis defensionem? Quis tuam in om-
nibus agendis singularem prudentiam non veneratur?
Quis talem ac tantam salutē ex inimicis consequutus est,
ut tu? Cui non tantum prodesse potuissent obsequio, quā-
tum profuerunt odio? Quis tua: phrasim, dictum, factum
que non æmulatur? Florētibus ingenijs gloriabatur Græ-
cia, triumphabat Athenas. Iam nunc, vbique tuus primas
fert Hispania Leo. Iubila ergo, & gaude, & lætare. Et
tu accipe hoc munus, ô decus & ornāmētum Augustinia-
næ familię. Sed quem alloquor, quale munus, vel cui offe-
ro? interim enimdū typis immoror, alio te munere Deus,
in caelestibus condecorauit: & de nostro hoc miserrimo
sæculo, morte cum vita commutata, in patriam transtulit
sempiternam. Lachrymis igitur prosequor funus tuum,
istius sæculi detrimentum, meamque de tali amisso paren-
te, orbitatem. At vero animi exultatione paratum præ-
mium tuis virtutibus in cælo iam redditum suspicio, atq;
veneror. Nostrium tamen hoc munusculum non proin-
de retraho, sed multo libentius tibi quasi te ipso bonitate
consummata digniori, offero atque dedico.

SILVA COMPARATIONVM, SIVE SIMILIVM PER ALPHABETVM LOCORVM communium.

Absentia Dei à nobis secundum gratiam longo est ploranda fletu.

SICUT Cum amicū peregre proficisci cer-
nimus, & amiceiter lugemus, ingemiscimus,
illacrymamur, & si mortuum videre contige-
rit, plangimus, & quidem cum certe noueri-
mus, ipsum à nobis non perpetuo esse separan-
dum, propter resurrectionis Sacramentum: Ita
quando Christus Deus noster qui est panis vi-
tae animae nostrae separatur a nobis, imo cum ipsum peccando
diebus singulis, à nostro arcemur ingressu, nisi insanimus: Iure
optimo ingemiscere debemus. Sed pròh dolor quia nec dolemus,
nec durum aliquid & acerbum nos pati arbitramur. Ex D. Chri-
stostom. in 1. ad Timotheum. 1. homilia. 3. Quid obsecro est ani-
ma sine Deo: nisi mundus sine sole & corpus sine anima, talis de-
nique, qualis deploratur in Trenorum cap. 4. de migrata, scili-
cet, super carbones: & qualis depingitur ab Isaia. cap. 1. Et sicut
populus ille qui Deuteronomij cap. 31. plorando super se dice-
bat vere quia non est Deus mecum inuenerunt me haec mala de
quo etiam Dominus dicit cap. 28. maledictus eris ita ut palpes in
meridie sicut palpare solet caecus in tenebris. Et sicut sunt non
nulli, qui cum vere sint miseri, in bonis terrae foelices se putant, &
vice patriae diligunt exilium, & in caecitate quam tolerant, qua-
si in claritate luminis exultant. Nam qui adeo dissentit, dissidet
& sibi portatque in se ipso poenam de se ipso. Vnde sermo diui-
nus Ezechielis 24. comparat animam peccatricem olla aene aua-
cuę positae super prunas D. August. de spiritu & anima, cap. 40.
& homil. 16. de resurrectione.

Sicut nullum est animal adeo ferox quod non miteſcere poſſit, ſi fame laboret: nec tam violentus ignis qui ſubtractione lignorum non mitigetur: ſic nullus eſt tam vitioſus qui non miteſcere poſſit, dummodo abſtinentiæ curam adhibeat. Modicus atque tempeſtatus cibus (ait D. Hieronymus ad Ruſticum) carni & animæ eſt vtilis, ideo ſanitati mater appellatur abſtinentia, e contra namque multos morbos ſæcula multa ferunt, ait Seneca ad Lucilium Epist. 7. Et quod ſit vtilis etiam animæ probat Origen. hom. 10. ſuper Leuit. dicens: Quomodo apud libertatem Chriſtianam incorrupta ſeruaretur caſtitas, niſi artioribus ſulta ſubſidijs continentie ſit. Quomodo quis ſeipſum caſtrat propter regnum Cælorum. Matthæi. 19. Niſi ciborum affluentiam reſecet? Quandiu (inquit. D. Auguſt. ſer. 2. de tempore) manſit in Paradifo, in primis parentibus temperata parcitas, manſit & impolluta virginitas, & tandiu ieiunauerunt peccatis. Abſtinentia enim corpus macerat, ſed cor impinguat, ait idem ſerm. 15. in quadrageſſima. In multis enim eſcis (ait Eccl. 37.) erit infirmitas, qui autem abſtinens eſt adiciet vitam: Denique Eccleſia canit. Qui corporali ieiunio vitia comprimunt mentem eleuas virtutem largiris & præmia.

Abſtinentia, carens caret etiam ſapientia. D. Hiero. 10. contra Iovinianum.

Sicut Luna quo propinquior eſt terræ, eo maior reſultat in ea macula umbra, vt non ſplendeat in lumine ſuo: ſic repletio ventris obſcuritatem generat mentis: ideo repleti ſunt, qui obſcurati ſunt. Pſal. 73. Sic ambulemus, inquit Apoſtolus Rom. 13. non in comæſationibus, &c. Sed induimini Dominum Ieſum Chriſtum & carnis curam, ne feceritis in deſiderijs: quia cum ſaluſ ſit cauſa edendi & biuendi, adiungit ſe ei, tanquam pediſequa periculofa iucunditas. Ideo inquit. D. Auguſt. lib. 1. confeſſionum. Docuiſti me Domine, vt quemadmodum medicamenta, ſic alimenta ſumpturus accedam. Si quis (ait D. Hiero.) contra Iovinianum extimat ſe abũdantia ciborum perfrui poſſe & vacare ſapientiæ, & deliciarum vitijs non teneri, ipſe ſe ſeducit.

Abſtinentia corporis eſt repletio mentis.

Sicut terræ (quæ de ſui natura eſt ſicca & arida) prouidit Deus, vt infundatur pluuiæ de Cælo, vt vberiores fructus producat: ſic homini terreno (vitijs arido) prouidit Deus pluuiam gra-

Comparationum.

2

ria de Cælo, & docuit abſtinentiam, vt ſuper neniēte imbre, & benedictione a Deo, herbam producat virtutis, vt ex Hebr. 6, colligitur.

Abſtinentia aperit oculos quos clauſerat abundantia.

Sicut Cocodrillus, ſub aquis habet oculos hebetes, extra aquā autem acute videt: ita qui abſtrahit a delectationibus præſentis aquæ mundanæ gloriæ, & a vino concupiſcentiæ animam ſuā, expeditius orationi vacabit. 1. Corint. 7. & curis ſecularibus renuntiatis, & malis cupiditatibus ex animo ipſum deprimentibus euulſis, perfectus euadet, vt poſſit cernere verum Chriſtum quem diligit & ſequatur. Chriſtum dico pauperem & nudum: quem oculus mundanarum rerum abundantia turbidus, non videt, in lapidem offenſionis ſibi conuertit: cum aliàs ſit ipſe lux quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundū.

Abſtinentia deditus utique fit grator Deo.

Sicut aqua quò ſubtilior eſt, eò eſt clarior in ſe, & oculis aſpiciē tium grator: ſed qualiſcumque illa ſit ad mare tendit amarum; ſic, & nos quo abſtinentiores ſumus a ſuperfluis, clariores ſumus in nobis ipliſ mente & corpore, & oculis Dei gratioſiores: ſed tandem ad mortis mare omnes ſicut aqua dilabimur. 2. Regum. 14. Quid ergo, nobis volumus, vt terrenarum cupiditatum tam turbidam bibamus aquam. Hierem. 2.

Abſtinentia ſerenat animam quam obſcurat abundantia.

Sicut aer quantò vaporibus terre eſt magis plenus: tantò eſt obſcurior, & quantò eſt magis vacuus, eò eſt ſerenior: ſic ſenſus hominis quo repletionē ciborum eſt magis plenus, eò eſt obſcurior: & quò magis eſt vacuus, eò eſt clarior. Iuxta illud. D. Hier. Venter pinguis non gignit ſenſum tenuem, quem tamen ſerenat abſtinentia. Hinc eſt quod Philoſophi antiquitus aſcendebant olimpū, vt illuc propter tenuitatem aeris ſatius philoſopharentur: cuius cauſa dixit Lucanus. Nubes exceſſit olimpus. Hinc etiam eſt quod ſancti, vt ſatius vacarent Deo, prius vacabant abſtinentiæ.

Abſtinentia moderata corpus illuminat & animam.

Sicut ignis moderatus illuminat domum, fouet ſenes, & cū ſenſibus ingerit gaudium: ſic abſtinentia moderata in habentibus illam, vt videre eſt in tribus pueris, a quibus ſublata cibaria fuerunt, & cum leguminibus ſolis, dedit eis Deus ſcientiam, & pul-

ehritudinem; ita vt non essent inuenti tales de vniuersis. Dā-
niel, cap. 3.

Abstinencia carnis extinguenda sunt vitia, non tamen caro.

D. Greg. lib. 20. moral. c. 3.

Sicut aqua extinguit ignem in ferro non tamen ferrum ip-
sum: sicutalis sit abstinentia vt extinguat ardorem libidinis, nō
tamen carnem, ne dum in illa hostem in sequimur, etiam ciuem
quem diligimus trucidemus. Idem vbi supra, ministrare in scien-
tia abstinentiā, 2. Petri. 1. aliās in casum corpus atteritur per absti-
nentiā D. Greg. in Past. Corporalis exercitatio ad modicum
utilis est, pietas ad omnia est utilis. 1. ad Timot. 4.

Abstinencia est optima sanitatis magistra, virtutumque mater.

Sicut caro nutrit carnem: sic abstinentia virtutes. Ideo abstineo
à carnibus (ait D. Bernardus serm. 66. super cant.) nedum ni-
mis nutrio carnem, similiter & carnis nutriam vitia. Qua de cau-
sa, panem ipsum cum mensura studebo fumere, ne onerato ven-
tre, stare ad orandum tēdeat, & ne impropere etiam mihi Pro-
pheta, quia panem meum comederim in saturitare, quare casti-
go corpus meum vt abstinentia mea sit satisfactio pro peccatis,
simulq; sanitatis mater, nutrimentumq; virtutis: nam sicut ig-
nis deseruit ad decoctionem ciborum: sic quodam modo abstinē-
tia deseruit ad hoc vt cibus faciliter concoquatur in stomacho,
ne nimio cibo & potu grauatus, calor ipse naturalis debilitetur &
corrupti generentur humores: ex quo saepe sanitas periclitatur
& vita.

Abstinencia mūdāt à malo & firmat in bono, animamq; seruat innoxia.

Sicut per ignem mundatur ferrum ex quo fabricantur arma
quibus vtuntur homines ad sui & reip. defensionem. Sic per
abstinentiam mundantur affectus, ex quibus fabricantur virtu-
tes, ad corporis & animæ defensionem, vt possideamus vas no-
strum in sanctificationem. 1. Thesalonicens. 4. Sicut legitur de
Alexandro qui nocte quadam fixit tentorium iuxta stagnum,
vbi immanissimæ bestiae conueniebant ad potandum, propter
quarū insultus, copiosissimos ignes fecit accēdi per circuitū exer-
citus: sic abstinētia est nobis pro muro, qui nos a vitiorū insulti-
bus defendat, hoc est, ne daemones à proximent animæ nostræ.

Abstinencia purgatus in corpore eleuatur in mente.

Sicut per ignem purgatum metallum eiusdem crescit & stimu-
tio

tio ita vt ex terra fiat aurum : ita per abſtinentiam purgata anima in corpore, eleuatur in mente, nullus enim palmam ſpiritalis certaminis apprehendit qui non in ſemetipſo, prius per afflictionem ventris, concupiſcentiam carnis incentiuam deuicerit: nec ad conſpectum ſpiritalis agonis aſurgitur ſi non prius intra ſeipſum poſitus, hoſtis appetitus edometur D. Greg. lib. 30. moral. cap. 20. abſtinentia namque ſecundum D. Auguſt. in ſoli loquijs, peccatorum cauſas reſcindet ne homines ſemel & iterum agitati, eorum ſuggeſtionibus a ſentiant, ſed potius carnem ſpiri-
tui ſubiſciendo promiſſis ſatiſfaciant animam eleuando.

Abſtinentia admodum vtilis eſt, niſi alijs adiuncta virtutibus.

Sicut additis lignis augetur ignis, minuiturque ſubtraſtis, & diu conſeruatur ſub cinere : ſic abſtinentia adiuncta virtutibus alijs augetur, quibus ſubtraſtis, bonum abſtinentiæ deperit. Virtus enim abſtinentiæ tanquam parua reſpuitur, quæ nõ niſi ex alijs virtutibus commendatur. Sanctificate ieiumum ait Ioel, cap. 1. Sanctificare quippe eſt, adiunctis alijs bonis, dignam Deo abſtinentiam carnis oſtendere. Tunc namque illi placente Deo abſtinentiam offerunt, quando ea quæ ſibi de alimentis ſubtrahit, egenis non tribuit ſed ad augendam pecuniam accommo-
dat. Zacha. 7. nunquid ieiumum ieunaſti mihi, aut tale eſt ieiumum quod ego elegi. Iſai. 58. D. Greg. de Paſtorali cura, cap. 20. In ſuper probatio veræ abſtinentiæ, non eſt in attenuatione corporis ſed imperfectione caſtitatis, nã motus illicitus carnis quãdiu ipſa caro eſt, tolli non poteſt, violentiâ mouendi tolli poteſt abſtinentia ciborum, contra vitium carnis fortiffima eſt, ſed ſola non præualeſcit: ideo Pſaltes. Pſal. 34. humiliabam in ieunio animam meam, &c. Idem Greg. cap. 11. lib. 5. Regum.

Abſtinentia à temporalibus, ſpiritalium eſt accreſcio.

Sicut amputatis arboris ramis, arbor creſcit directe ſuſum, quia humor qui tendebat in ramorum nutrimentum, conuertitur in arboris augmentum. Sic amputatis temporalibus, tutius animus noſter ſpiritalibus traditur, dilatatur, & augetur, ita vt viuens in carne habeat conuerſationem ſuam in cælis. Vnde licet is qui foris eſt noſter hominẽ corrupatur, tamen is qui intus eſt, renouatur de die in diem, quia quamuis videamur deiſci (inquit Paulus 2. Corint. 4.) non perimus, & cap. 6. videamur oculis inſipientium mori, ecce viuimus, & cum amputatis omnibus ſæcu-

laribus ad iumentis, videamur, nihil habentes, ex hoc, vere sumus omnia possidentes, non solum in spiritualibus verum etiam temporalibus dominamur, (ait D. Chrys. ideo deponite veterem hominem cum suis desiderijs, inquit Apost. ad Ephe. 4. vt renouati spiritu mentis vestræ, abundetis magis ac magis, in omne opus bonum, quia omnem palmitem qui fert fructum in me purgabit eum, pater meus vt fructum plus afferat. Ioan. 15.

Abstinencia cibi & potus friget venus.

Sicut arbor quæ dicitur Agnus castus, idest sine genere, quæ aliàs dicitur salix, animalis corporis poros aperiendo & humiditatem naturalem euaporando castitatem inducit, vt dicit Dioscorides: sic abstinentia vigorem carnis minuendo inducit castitatem. Sed tamen abstinentiam ciborum corporalium vtiliter habere non potest, qui mentem spiritualibus cibis non replet. Potenter enim corpus ex tenuat qui amore cœlestium cor inflamat: Quia dum spiritualia fortiter diligit, desideria carnis valenter præmit, D. Greg. in cap. 14 lib. 1. Regum.

Abstinencia prodest corpori animæ bene ordinata.

Sicut prius siccat chorda quâ ponatur in cithara, vt congruū cantum reddat, & posita iam in cithara si minus tenditur non sonat: sic sancti viri castigant corpus suum & seruituti subiiciunt; atque ab in finis ad superiora per ordinatam abstinentiam contendunt: quia nimirum virtus abstinentiæ, aut omnino nulla est, si tantum quisque corpus non edomat quâ tum valet, aut valde inordinata est: si corpus atterit plusquam valet: per abstinentiam quippe carnis vitia sunt extinguenda, non caro: & tanto quisque sibi met debet moderamine præesse, vt & ad culpam caro non superueniat & tamen ad effectum rectitudinis in operatione subsistat, & legem Dei in medio cordis gestando, nec ad sinistram declinet. Psal. 39.

Abstinencia quandoq; a licitis necessaria, corporis animæq; perfectæ sanitatis causa est.

Sicut cursores qui in agone currunt vestimenta etiam pene necessaria abijciunt: ita iturus in cœlum, vt expeditior sit, ad vitæ pene sibi necessaria, quando erit conueniens abstinere & indigentibus erogare, quia arcta est via quæ ducit ad vitam Matth. 7. D. Chrys. hom. 7. de poenitentia. Etenim in quotidiana corporis afflictione, est quoddam martyrij genus, & effusio quædam

dam sanguinis: illo nimirum, quo membra cæduntur ferro, horro-
re quidem mistius, sed diuturnitate molestius: sic quippe infir-
mis & pusillis corde necesse est, ut quem semel pro Christo pone-
re non sufficiunt: saltem mitiori quodam, sen diuturno marty-
rio, sanguinem fundant: D. Bernar. in octava Paschæ, serm. 1. In
profligandis morbis, inter efficaciat remedia efficacissimum reme-
dium ponit abstinentiam Galenus lib. 4. metho. Idem lib. de at-
tenuandi victus ratione, dicit victus attenuans plerisque diutur-
nis morbis a Deo confert, ut sola abstinentia: sine alio medica-
mento, sublatis sæpe sint. Vidi equidem non paucos arthriticos
qui iam articulorum ossa nudarant tantum victus ratione, in
totum per sanatos esse, & in 1. Aphorismorum 11. & lib. de vi-
ctu acutorum morborum (ait) ob errorem in victus ratione, quã
plurimi generantur morbi, quos enim soluit subtile regimen. Vi-
de Auicenam, lib. 4. cap. 1. §. 1.

Accedentes ad Deum eiusdem illuminatione indigent ut accedant.

Sicut radius oculorum nostrorum, specierum sensibilium co-
lores non prius potest sentire quam se solaribus radijs immisceat,
vnumque cum ipsis & in ipsis fiat: ita animus sanctorum puram
rerum spiritualium, omnemque intellectum superantium cogni-
tionem, non sufficit accipere, nisi prius incomprehensibilem ve-
ritatis participationem dignus efficiatur habere Origenes hom.
2. in Ioan. Ideo accedite ait psaltes ad Deum & illuminamini,
quia omnis sufficientia ex Deo est. 2. Corin. 3.

Sicut enim grauiora alta non petunt, nisi eleuentur ab altis &
fortioribus: ita mens cæcis (ut ait Boetius, scilicet, de consol. me-
tro. 3.) Obruta membris, nequit oppressi luminis igne, rerum te-
nues noscere nexus, & in colæ terræ, cœlestes scandere gradus, ni-
si pater cœlestis traxerit illos, trahit autem atque rapit Deus, lu-
men gratiæ in via, & gloriæ in patria conferendo, quemadmo-
dum sol vapores rapit calorem & leuitatem infundēdo. Amplius
nemo prudentum est qui ignoret magnetem lapidem mirabilem
esse, ferri raptorem. Cernebam (inquit Augu. 21. de ciuit. cap. 4.)
a lapide ferreum annulum raptum atque suspensum, deinde cū
ferro quod rapuerat, vim dedisset suam, comunemque fecisset,
idem quoque annulus admotus est alteri: eumque suspendit: at-
que ut ille prior lapidi: sic alter annulus priori annullo cohære-
bat: accessit illi eodem modo tertius: accessit & quartus, Iamque

sibi per mutua connexis circulis non implicatorum intrinsecus, sed extrinsecus adhaerentium, quasi cathena pependerit annulorum: quod & Amb. lib. Epist. 7. Epist. 42. testatur. Si ergo Magnes tantam naturæ vim habet ut ferrum ad se rapiat: quanto magis Deus ut animos trahat. Sicut. n. spongia aqua pota seu ebria, & post modum pressa, plus aquæ iterum absorbebit, quam si a principio esset sicca, propter maiorem aquæ similitudinem, sic animus diuino flamine illustris ad Deum visendum fortius eleuatur.

Accedentes ad Deum, cognitione, verbo, vel opere, magis ac magis illuminantur.

Sicut aqua arbores nutrit, & confirmat, & in viriditate conseruat: sic vir iustus, secus excellentes aquæ diuinæ fluuios, rerum diuinarum meditatione rigatus alitur ad æternitatem, germinabitque quasi salices iuxta præter fluentes aquas Isai. 44.

Sicut medicæ potiones, tunc sanitatem conferunt, cum stomacho calore naturali digeruntur: sic diuina mysteria, tunc maxime medentur nostris animis, quum calore continuæ meditationis concoquantur.

Admonitio non est adhibenda in ipso tribulationis articulo.

Sicut oculo inflammato etiam tenerima adhibita mitigatio dolorem affert: ita & animus tribulationis pondere pressus, etiam si plurimum consolationis adferat sermo, molestus tamen videtur, si in ipso doloris fuerit articulo adhibitus D. Basilii Epist. 8. ad coniugem Nectarij.

Admonitioni debita semper istandum.

Sicut parentes lachrimantes, & omniaque possunt admouentes, assident filiis suis, etiam deuita desperatis, usque ad extremum halitum, nec valent morbum depellere: ita tu cum fratribus tuis facito, poteris forte animam illius, assiduitate, & industria, a peccati morbo liberare, dedisti consilium, non persuasisti. Plora. Punge frequenter, ac suspira: ut tua sollicitudo, incutiat illi verecundiam & sic conuerces illum, ad salutem D. Chrysost. contio. 1. de Lazaro. Peccati. n. alieni tractatio, iusti viri est probatio, ait D. Aug. in Epist. ad Gal.

Adoranda est Christi humanitas duplici adoratione.

Sicut Rex & nudus adoratur & induntus, & purpura ut nuda purpura,

purpura, non adoratur, facta autem Regis amictus, honoratur, & glorificatur. Sicut dicit D. Damasc. lib. 4. fidei ortod. capit. 7. sic Christus secundum Diuinitatem consideratus, & secundum Diuinitatem, & Humanitatem simul eadem adoratione, scilicet, latria est adorandus. Nam (vt asserit D. Epiphanius in Ancorato, & 7. Sineodus actione. 6. & Concil. Trid. sess. 13. cap. 5. & Can. 6.) Humanitas Christi debet coadorari Verbo Dei, Sicut. n. vt inquit, D. Tho. 3. p. q. 23. art. 2. adorare vestem Regis nihil est aliud quam adorare Regem vestitum: sic adorare carnem Christi nihil est aliud quam adorare Verbum Dei Incarnatum. Alio modo potest intelligi adoratio Humanitatis Christi quae sit ratione Humanitatis Christi perfectae omni munere gratiarum, & sic adoratio Humanitatis Christi non est adoratio latriæ sed adoratio dulciæ non cuiuscunque sed cuiusdam excellentioris, quam his perduelliam vocant. Ita scilicet quod imo & eadem persona Christi adoratur adoratione latriæ propter suam Diuinitatem & adoratione dulciæ propter perfectionem Humanitatis quamuis seorsum à Diuinitate non adoratur vt patet ex D. Thom. vbi supra.

Sicut. n. lignum nudum non est tactui inaccessibile idque igni coniunctum & carbo factum non propter se ipsum sed propter coniunctum ignem inaccessibile sit, & non vt ligni natura, tactui inaccessibile est. Sed vt carbo, idest quando ignitum est lignum: sic & caro secundum sui naturam sine habitudine & ratione ad Verbum, non est adorabilis, adoratur autem Incarnato Deo Verbo non propter seipsum, sed propter coniunctum ipsi. Secundum hypostasim Deum Verbum vel in ratione & habitudine ad illud, & non dicimus quod carnem adoramus nudam, sed carnem Dei, id est, Incarnatum Deum D. Damasc. vbi supra. Sed ad hæc replicabunt hæretici illi Photinus, & Paulus famosus (ait D. August. serm. 38. de Verbis Domini secundum Ioan.) & dicent, quid quod carnem eius, quam creaturam esse non negas, simul cum Diuinitate adoras, atque ei non minusque Diuinitati de seruis. Ego Dominicam carnem imo perfectam in Christo Humanitatem propterea adoro, quod a Diuinitate suscepta atque Deitati vnita est, vt non alium, atque alium secundum eundemque Deum & hominem Dei Filium confitear, denique si hominem separaueris a Deo, vt dicti hæretici, illi ego nunquam credo nec seruo, adoratione, scilicet, latriæ, ve-

Iud si quis nostrum aut purpuram, aut diadema regale iacens inueniat, nunquid conabitur eam adorare, cum ea vero Rex fuerit inductus periculum mortis incurrit, si ea simul cū Rege quis adorare contempserit: ita etiam in Christo Domino, Humanitatem non solam aut nudam, sed Diuinitati unitam. Vnum Dei Filium verum Deum, & hominem verum, qui adorare contempserit, æternæ mortis pœnam patitur. Vnde idē D. Augustinus exponens illud Psal. 98. adorate scabellum pedum eius quoniam sanctum est, inquit. Quid habemus adorare scabellum pedum eius, sed videte fratres quid nos iubeat adorare, alio loco Scriptura dicit Isai. 66. terra autem scabellum pedum meorum. Ergo terram nos iubet adorare, quia Matth. 5. dixit quod sit scabellum pedum Dei Et quomodo adorabimus terram cum dicat Scriptura Deut 6. Dominum Deum tuum adorabis: Anceps ait, factus sum, timeo adorare terram, ne damnet me qui fecit cœlum & terram. Rursum, timeo non adorare scabellum pedum Domini mei, quia dicit mihi Psalmus, adorate scabellum pedum meorum. Quæro quid sit scabellum pedum eius, & dicit mihi Scriptura, terra scabellum pedum meorum, fluctuans conuertome ad Christum quia ipsum quæro hic, & inuenio, quomodo sine in pietate adoretur scabellum pedum eius suscepit enim de terra terram, quia caro de terra est, & de carne Mariæ carnem accepit.

Sicut eadem adoratione qua nunc adoratur anima sancti Petri adorabitur post resurrectionem totum compositum & coadorabitur corpus propter vnionem: sic cum persona Christi in vtraque natura constans sit tam per se & vere vna: sicut si quilibet homo vna adoratione adorabitur, qua per se primo ipsa persona concomitanter vero, & quasi per se secundo humana natura tali personæ unita honore & veneratione afficietur.

*Adulatio delectando nocet ligatque hominem in peccatis, D. August.
in Psalm. 69.*

Sicut si pori Cicadæ oleo stipentur statim ipsa moritur, aspersa tamen accepto, statim sanitatem recipit: ita oleo adulationis necatur anima, acceto autem reprehensionis viuificatur, ideo dicebat Psalter Psalmo. 140. Corripiet me iustus, in misericordia, oleum autem peccatoris, non impinguet caput meum. Plus enim persequitur lingua adulatoris, quam gladius vel manus persequen-
tis, D. August. in Psal. 59.

Adul.

Adulator suæ placitor est diabolus contra hominem.

Sicut improbus placitor licet non habeat rectum, tamen propter improbitatem suam, veniens ad placitum, hoc quod iniustum, iustum, & quod est iustum ostendere vult iniustum. Sed cum aliquis iuris peritus audit, & quia non rectam habeat causam agnoscit, iudicat esse iniustum, quod ille dicebat iustum & esse iustum quod ille asserbat iniustum, sic quæ ille convictus a placito discedit dolens quod aliquid facere non poterit. Sed aliquanto tempore transacto postquam hoc iudiciū putat obli-
bioni esse traditum, rursus suam incipit causam, dicens sibi fieri iniuriam. Quod si aliquis sibi dixerit, hoc iam esse diffinitum, dicit non esse recte iudicatum. Sed quod ille qui semel iam vicit, non attendit ad ea quæ dicit, sed tantum dicit quia quod semel est bene diffinitum, non esse iterum incipiendum. Sic. n. si-
ne labore semper ab inimico suo se liberare poterit: similiter au-
tem diabolus placitat contra hominem. Locus autem huius pla-
citi est cor hominis alicuius, & licet sciat quod rectum non ha-
beat, tamen ibi asserit verum esse quod falsum est, & e contra. Ibi
namque dicit cognitionem quam immittit, veram esse, scilicet,
quod homo debeat mundum diligere, diuitias & honores appe-
tere desideria carnis adimplere, quod quidem falsum est. D. An-
selmus lib. de similitudinibus cap. 34.

Adulator nec sibi nec alijs constar.

Sicut obsoniorum egregij artifices condimentis non nihil au-
steri admiscens quod dulcedinis tollant facietatem: sic adulatores
fictam quandam libertatem ac severitatem admiscunt ita ut nun-
quā magis adulentur, quā cum videntur obiurgare ac libere lo-
qui. Plutar. in moral. aliter Isai. 3. qui beatum te dicunt ipsi te de-
cipiunt.

Sicut difficile deprehenduntur bestię, quæ ad loci similitudi-
nem mutant colorem: sic etiam eos assentatores haud facile depre-
hendas, qui ad omne vitæ institutum omnesque affectus se se ac-
commodant. Idem.

Sicut qui alunt belluam primo accommodant se illius ingenio
& animaduertunt quibus rebus offendatur, aut letificetur, do-
nec a suæ facta fiat tractabilis: sic adulator omnibus amici stu-
dijs & affectibus se se accommodat. idem.

Sicut perfluens aqua nullo certo colore est; sed semper refert
colorem

colorem subiecti soli: ita adulator sui dissimilis est, pro reuacta se se adaptans. De simia dicitur quod dum hominem imitari conatur, sæpe capitur: ita est adulator idem faciens, idem.

Sicut imperiti pictores, cum pulchra non queant assequi, rugis & vetrucis exprimunt similitudines: sic adulator amici in temperiem & iracundiam refert, idem.

Sicut bene olet vnguentum, bene olet & pharmacum: verum illud ad nihil vtile nisi vt delectet, hoc autem præter odorem, maiorem habet aliam vtilitatem: sic adulator lebem habet quandam iucunditatem, amicus vero utilis & iucundus est & necessarius, pictura. n. colores habet quibus delectat; sed pharmaca quibus delectat & iuuat: sic adulator delectat, sed nocet oculis mentis, at amicus delectat, vt iuuat, idem.

Sicut pictores illustrant lucida, oppositis vmbis & obscuris: sic adulator laudans diuersa vitia in alijs, in amico nutrit ac fouet quæ adsunt, idem.

Sicut Oratores aliquoties aliam personam loquentem faciunt vel fidei causa vel vt inuidiam fugiant: sic adulator narrat quæ ab alijs de amico audierit & etiam si non audiat. Palestritum enim corpus humiliant vt alios deiciant, ita adultores, se ipsos vituperant. Vt alij superbiant, idem.

Sicut puluinaia mulierum quamquã videntur reniti, ac resistere capitibus cedunt magis & acomodant se se: sic libertas adulatoris tumet quidem sed in se recipit inclinantem, idem.

Sicut si quis merum, alioquin conferens aduersus cicutam, misceat illud cicutæ, venenum reddit immedicabile, eo quod calor vini protinus venenum deuehat ad cor: ita adulator intelligens libertatem esse remedium aduersus adulationem, eam ipsam libertatem adulationi admiscet quo magis fit noxia, idem.

Sicut sunt quædam cibaria quæ neque sanguini conferunt, neque spiritibus, neque neruis, neque medullis, sed pudenda tantum mouent, ventrem inflant, corpus turgidum reddunt: talia sunt adulatoris verba, vitia tantum augent & irritant. Alioquin enim infrugifera, idem.

Sicut iuxta mathematicos, superficies & lineæ non inflectuntur nec producantur per se, cum sint intelligibiles, sed inflectuntur, producantur & migrant pariter cum ipsis corporibus ita adulator suo pte quidem affectu non mouetur, sed cum irato amico iras-

eo irascitur, cum gaudente pudet, idem.

Sicut cum simia nec domum possit seruare more canis, nec onera portare, quemadmodum equus, nec arare sicut boues, parasitatur ac risum mouet: sic adulator cum in serijs ac grauibz rebus nesciat esse vsui, voluptatum minister est, idem.

Sicut quidam qui male pinxerat gallos gallinaceos, iussitque puero vt veros gallinaceos procul abigeret a tabula ne excollatione reprehenderetur: sic adulator veros amicos pro viribus abigit, ne illorum comparatione deprehendatur fictus amicus, idem.

Adulatores sunt hostes, & blanda scintilla diaboli. D. Hier. in Isai. 3.

Sicut Hiæna vocem Humanam imitatur & nomen alicuius edicit quem vocatum lacerat: ita quidam obsequio blandiuntur, donec in perniciem trahant. Idem etiam Sirenæ prurientes auribus nauigantium, cantilenis sopore depressos, enauigio rapiunt, vt cum illis coeant, nolentes autem lacerent, vt refert Abulensis, cap. 26. super Euse. (quamuis idem cap. 217. affirmat quod in mari non sunt veræ Sirenæ vt colligitur ex cap. 13. Isai. Et D. Isidorus lib. 12. & Homero cap. de portensis dicente, Sirenes tres fuisse fingunt:) sic adulator blanditur & mulcet & cecat. oculos mentis, vt sopiti fruatur bonis, alioquin perdet illum oprobrijs. Sicut qui fascino vtuntur laudando nocent: ita adulator laudando nocet, ita vt dicat sapiens prouerb. 27. meliora esse vulnera diligentis, quam fraudulenta oscula blandientis.

Sicut vrtica sine aculeis adurit, ac vulnerat sola lanugine, soloque contactu: ita adulator non aperta vi, sed clanculum nocet. Ita sicut pardus odoris gratia allectas feras inuadit atque occidit. Vnde est illud prouer. 1. Filij si te lactaberint peccatores nequiescas eis. Quidam conmoratus in seruitio Alexandri, quum nunquam illum de aliquo vitio increparet, dixit ille Alexander: nō delector in seruitio tuo qui cum tanto tempore mecum fueris nunquam de aliquo vitio me increpasti: aut nunquam me percepisti errare, & sic ignarus est, cum tamen pluries errauerint: aut percepisti, & sic occultasti, & sic infidelis est mihi, ideo abi. Libro de dictis philosophorum.

Adulator. n. varius ostenditur animo, quod iustum est apud eos qui iusti rationem habent, laudans, & apud iniquos vituperans, more polipodis, qui colorem terræ quam attigerit reddit. D. Basil. hom. 24. de leg. lib. gentil.

Adula-

Adulationis oleum nutrimentum est peccatorum.

Sicut oleum quamuis sit molle & lene dura vasa penetrat: sic adulatio corda eorum quibus blanditur, quamuis aspera corrumpit. Adulatio enim si vel ad tēpus patiēter suscipiatur, augetur, & paulisper demulcet animum, vt a rigore suę rectitudinis mollescat in delectatione. D. Greg. hom. 15. super Ezech.

Adulator fallax crudelis est in fine D. Aug. lib. 2. contra lite. petil.

Sicut Apes ore ferentes mellicos flores, & in cauda venenatū aculeum, & sicut scorpiones, qui blandiuntur facie, cauda autem occidūt: sic adulatores in ore habent melliflua verba, in corde vero fallacias & dolos. Ideo ait Salomon. Eccles. 7. Melius est a sapiente corripī, quam stultorum adulatione decipi, quia adulatores olei venditores dicuntur ad quos mittuntur virgines saturę, D. Greg. hom. 12. Agnetis: Habet enim assentatio principia iocūda, tamen exitus amarissimos adfert. Arist. in Retho.

Adulator scorpio est, qui palpatando incedit, sed cauda ferit, idem super Ezech. cap. 9.

Sicut ceruus suauitate fistulę, concinē & modulatē sonantis mulcetur, & ad stuporem vsque delectatur, ita vt incauto illi, a se que alienato, a venatoribus inferatur morsu: ita qui adulatorum blanditijs, aut fallarum laudum musica delinitur, stupore captus incidit in mortem, ab his qui in corde locuti sunt. Psal. 11.

Adulantis peiora sunt oscula fraudulenta quam diligentis vulnera.

Prover. 27.

Sicut venenati serpentes, plus calido, lucidoque vere nocent quā in frigida ac caliginosa hyeme, ita plus nocet amicorum adulatio quam aperta inimicorum persecutio, quia simulator ore decipit amicum suum Proverb. 1. delectat enim ea facere in quibus non solum, non metuitur reprehensor, sed etiam laudatur operator, D. Aug. in Psalm. 69. vnde sapienter de talibus dixit Seneca Epist. 43. ad Lucilium: Venit ad me pro amico blandus inimicus.

Adulantis animus Prothei sequitur figuram.

Sicut aqua nullo certo colore distincta, refert obiecti colorem: ita adulator nulla veritatis firmitudine munitus, se aliorum accommodat affectui, adulator. n. est amicus in obsequio, hostis in animo, comptus in verbo, turpis in facto, letus ad prospera, fragilis ad aduersa, inflatus ad obsequia, anxius ad opprobria, inmodera-

rus ad gaudia, facilis ad humana, difficilis ad honesta. Hugo de sancto Victore.

Sicut umbra quidquid agis imitatur: si stas, stat: si curris, currit: est sic adulator, quocumque te veritas sequitur, si gaudes gaudet, si taces laudat tuum silentium: si loqueris celebrat tuam orationem. Sed te attente perpende, quod sicut accrescente, aut decrescente umbra, corpus tuum nec augetur, nec diminuitur: sic nec laudibus meliores sumus, nec detractioe peiores: ideo inter verba laudantium, siue vituperantium ad mentem semper recurrendum est: & si in ea nunquam inuenitur bonum quod de bonis dicitur: magnam tristitiam generare debet. Et rursum, si in ea non inuenitur malum quod de bonis homines loquuntur: in magnam debemus letitiam proficere. Cum gloria nostra hæc sit testimonium conscientiae nostrae D. Greg. 11. q. 3. intus (ait Seneca Epist. 77.) te ipsum considera, & non qualis sis alijs credas, cassa fidei sunt qui iugiter blandiuntur, idem Epist. 81.

Sicut ficta illa circes vt fabulis celebratur exteriora hominum in bruta transformabat, sic adulator blanditijs & lenocinijs, interiora trasmutat. Plutarch. in Moral.

Sicut fons ille qui nascitur in Dodano in quo faces extinctæ accenduntur & accense extinguuntur: sic qui ex eodem ore, & calidum & frigidum efflantur, & sunt tanquam speculum, quidquid obijcitur imitantes & pacem in facie loquentes & mala in eorum cordibus habentes, Psal. 27. & ex Plutar. in Mor.

Adulatio simulata deterior est quam aperta.

Sicut cicuta herba venenosa necem infert, nisi multo vino extinguatur eius venenum, at si illi parum vini admisceatur redetur venenum perniciosius, eoque vini calor cicuta venenum deferat ad cor: sic adulatio simulata periculosior est quam aperta Plin. lib. 29. c. 13. Vtinam frigidus, aut calidus esses, cum esses, tepidus incipiam te euomere. Apoc. 3.

Adulantium laudes vtrique in diuersa mutantur.

Sicut Luna splendet sine feruore & modo plena, modo decrescens, modo nulla videtur, cuius lumen mutuatum nunquam in eodem statu permanet: sic qui conscientias suas in alienis labijs posuerunt modo magni, modo parui, modo nihili videntur, at vero iustus & fortis permanet, vt Sol. Et quasi carbunculus ardet in abscondito & Pater Cælestis qui videt in abscondito reddet,

det ei D. Bernard. serm. de natiuitat. Ioan. Baptist.

Adulator mentis oculorum obsecrator est.

Sicut Aetion ab alumnis canibus interijt: sic adultores eos a quibus aluntur pessundant: & quasi clauum figunt in oculis eorum donec rationis abundant a cumine D. Chrysost. in Polycra.

Adulator sui dissimilis est oblati se se adaptans. Plutarchus.

Sicut Chamaleon omnem imitatur colorem præter album: sic adulator nihil non imitatur inturpibus præter id quod honestum est. Plin. lib. 21. cap. 33. & sicut Helyotropium herbaque, semper ad solem contrahit florem: sic adulator tanquam umbra quidquid facis imitatur idem lib. 18. cap. 27. & Plutar. in mor.

Adulator ore decipit amicum suum Prouerb. 2.

Sicut pardus qui odoris gratia allecat feras inuadit & occidit sic adulator amicos peruertit. Plin. lib. 8. cap. 17. popule meus ait Isai. 3. qui te beatum dicunt ipsi te decipiunt.

Adulantium Pruritus mors est anima.

Sicut aspidēs quem percuferunt, torpore somno quæ necant, cum sit harum virus omnium maxime insanabile: ita certissima perniciem adferunt adultores, qui sic inficiunt hominis animum, ut illi sensum sui adimant. De quibus inquit Paulus. 2 ad Tim. 4. erit. n. tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt: sed ad sua desideria coacerbabunt sibi magistros prurientes auribus.

Aduentus Christi annunciatio a Ioanne Baptista fuit facta.

Sicut ante quam appareat sol, iam iam appropinquans mittit radios albefacit orientem, & ut confurgens aurora, aduentum dici demonstret: sic ante quam saluator appareat mundo spiritus sui fulgore transmissio illuminauit Ioannem, ut precedens ille, venturum Filium Dei annuntiet: ne subito veniens incredibilem se ostenderet D. Chrysost. hom. 3. super Matth. cap. 3. idem de eodem.

Sicut Reges, nato Filio, volentes donare Regno indulgentiam prius exactores mittunt cominantes: sic Deus nato filio suo, volens donare mundo indulgentiam peccatorum præmissit quasi exactorem Ioannem dicentem, agite fructus dignos penitentiae, ubi supra, idem de eodem.

Sicut in aduentu Regis, mundatur & præparatur ciuitas, ne
Rex

Rex delicatus aliquid abhorrereat: sic præcessit Ioannes qui peccatorum sordes eijceret, vt pararet viam Domino, vbi supra.

Aduentus Christi quasi intemptus Ioanni Baptistæ apparuit.

Sicut cum processerit Lucifer lux non expectat occasum Luciferi, vt ita procedat: sed adhuc eo ascendente solegreditur & suo lumine obscurat illius candorem: sic & Ioanne prædicante Aduentū Christi, Christus nō expectauit, vt cursum suum Ioannes impletet & sic ipse venit ad medium: sed eo adhuc docente apparuit, vt per comparationem doctrinæ suæ, vel operis, prædicationem Ioannis faceret non videri iustitiam. Vnde postquam cepit Iesus prædicare ad se currentibus vniuersis, viluit doctrina Ioannis. Ostendit enim quod omne bonum de cælo descenderet in terram, non ē contra Ioan. i. quis enim a paupere diuitias querit D. Chrysostom. 4. super Matth. cap. 3.

Emulari oportet nos charismata meliora. 1. Corint. 12.

Sicut Zenxis picturus Iunonem Agrigentinis omnibus virginibus inspectis, quinque precipuas elegit, ex quib. quod esset in vnaquaque precipuum imitaretur: ita ab omnibus eligenda sunt nobis meliora, tanquam vitæ nostræ exempla. Omnia inquit Paulus. 1. Thesa. 5. probate quod bonum est tenere.

Affectus indicantes malum quandoque videntur quæ bona sunt in se.

Sicut radius solis per vitrum varijs depictum coloribus ingrediens, vitrij colores non autem suum representat colorem: & cum sit vnus pro varietate colorum vitrij, diuersus & multiplex apparet: ita iudicium rationis corruptū, & multiplici varietate affectum non vero iudicium tribuit rebus, sed tales illas depingit, qualis est affectio eiusdem.

Sicut ex eodem flore comedentes Apls & Atranea illa conuertit in mel, ista in venenum: ita Christus positus est in ruinam & resurrectionem multorum. Lucæ. 2. & alij, vt petram scandali iudicauerūt, alij vt sanctificationem, sicut prædictum fuit ab Isai. cap. 8. diligentibus autem Deum omnia cooperantur in bonum.

Sicut lignum in medio fluminis arena cōfixus, altera parte in aqua extincta, altera vero in aere propter elementorum diuersitatem, videtur obliquum & fractum, cum vero sit rectū: & hinc oculi opinione falluntur, non tamen obliqui delectum: sic oculi iudicij fallitur multoties propter diuersitatem affectuū quā-

uis iudiciū rationis in se ipso sit rectū custoditibus illud Isai. 36.

Afflictionis bono Deus infirmam sanat animam.

Sicut Chirurgus fecat & vrit vt sanet: sic Deus morbo peccati laborantibus medetur, hinc est illud quod perebat D. August. à Deo dicens: hic vre, hic seca, vt non in eternum crucies, hinc est gaudium Diui Pauli de Corinth. afflictione: Et si contristati (inquit) vos, ô Corinthij, incap. 7. Episto. 2. non me poenitet, imo nunc gaudeo: non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad poenitentiam. Hinc etiam est illa D. Pauli gloria: in suis metipsis tribulationibus. Sciebat enim Deum quamuis iratum cogitare cogitationes pacis & non afflictionis. Hiero. 29. disceat non murmurare qui mala patitur, per hoc quisque iuste se pati arbitretur: quia ab illo iudicatur: cuius nunquam iniusta iudicia sunt D. Isidorus de summo bono lib. 3.

Afflictionibus circumdatus cito confugit ad Deum.

Sicut auis aucupibus & canibus circumcincta vehementius volat in sublime: sic vir pius calamitatibus exagitatus & mororibus obsessus ad animi volatum confugit quo liberatur a malis & augetur in bonis: cum infirmior tunc potens sum Paul. 2. Cor. 12. De quo gratias agit Deo Dauid in Psalm. 10. dicens, in Domino confido; quomodo dicitis animæ meæ, transmigre in montem sicut paser. Afflictiones (ait D. Greg. Niss.) piorum virorum flores sunt fructuum qui expectantur, per quas etiam mali, in angustia positi requirunt Dominum & mane consurgent ad Deū, Isai. 26. & Oseæ 6. Ideo durius agit Deus in hac vita circa suos vt dum fortioribus flagellis feriuntur nulla eos oblectamenta delectent, D. Isidorus lib. 4. de summo bono.

Affligit Deus in presenti vt in futuro deleat.

Sicut Oliuæ quæ in anno vno, fructus non producant, in altero vberimos, atque præstantissimos edunt: sic iusti qui in anno presentis vitæ voluptatibus mundi priuantur, in anno æterni alterius vitæ admirabilibus oblationibus perfunduntur, quamuis enim passionibus huius temporis non sint condignæ ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis: nihilominus tamen virtute passionis Christi efficiuntur condignæ iniustis, quibus dictum est Ioan. 16. tristitia vestra conuertetur in gaudium, quia tunc in omnipotente Deo certa est fiducia, quando pro bono opere aduersitas additur: in hoc mundo iustus patitur, vt pulchior

illi merces in retributione seruetur æterna. D. Greg. in registro.

Affectus turbatus turbat rationem.

Sicut Camelus turbat aquam ne eius deformitas videatur: sic affectus, & ira inordinata turbat rationem, ne possit cernere verum sicut nubes obumbrat solem. Plutarchus.

Affectio ordinata in se ipsam retorquet offensam.

Sicut qui pugno lædit lapidem, seipsum magis offendit: sic animus in ordinatus sibi ipsi est pœna. August. 3. conf. & cum abyssus abyssum inuocet transiet de pœna in pœnam, non solum in vita præsentis sed in futura, in qua in circuitu pœnarum ambulauit in æternum.

Affectio ligat mentem & ad terrena trahit.

Sicut pasculus pede alligatus volare contendens, funiculo in terram deiçitur: sic mens nondū ab affectibus liberata dum ad rerum cœlestium cognitionem volare contenderit, trahetur ad terrena. Vnde est illud Pauli. Rom. 7. video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ. Hinc affectionis motus dicitur pestis virtutum D. Greg. Niss. lib. de plantatione Noe. D. Maximus lib. de Charitate.

Sicut enim sunt quatuor humores in corpore quibus ipsum componitur & in quod ipsi dominantur: sic sunt quatuor affectiones in corde, dominatrices ipsius & quibus sæpe turbatur homo. Ricardus de sancto Victore de statu interioris hominis capit. 34.

Affectionis motus primo vincendus est.

Sicut qui caput serpentis contundit, relinquum corpus necant: sic qui primos vitiorum sulculos eradicauit, cætera quæ inde prouenire solent, sustulit. Procopius.

Affectibus quandoque detinetur anima ne possit cernere verum.

Sicut speculum dum pollutum est non potest imaginum impressiones recipere: sic neque anima secularibus occupata curis: quia nemo militans Deo (inquit Paulus 2. Thesa. 2.) implicat se negotiis secularibus D. Basil. Epist. 64.

Sicut vires corporis moriuntur mortuo corpore: ita anima cum multis detinetur affectibus, moritur virtuti. D. Chrys. hom. 54 in Ioann. 8.

Agone probat Deus quos diligit vt premiet.

Sicut non coronat Rex nisi illum qui legitime certauerit, iux

ta illud. 2. ad Tim. 2. non coronabitur, nisi qui legitime certauerit, & quo magis eū diligit Deus, eō magis victorē esse cupit. Hic Christus Redemptor noster quos maxime diligit nō solū auxilio suo niti sed etiā a seipſis vult cōprobari. D. Chry. ho. 56. Mat. 16.

Amicitiam faciens amicos inuenit vbiq̃ue.

Sicut si pictor aliquis elegans imaginem quam diligit perdidit, protinus alteram facit: sic amicitiam faciens, amiso vno amico, facile pro eo substitutalium, quia non solum amicitia sed etiā natura hominem homini conciliat. Seneca Epist. 9.

Amicitia huius mundi inimica est Deo.

Sicut crescente vmbra, decreſcit ad vesperum sol: ita amicitia mundanarum rerum crescente, decreſcit diuina & perit. Nam tāto quisque a superno amore diſiungitur, quanto inferius delectatur, ait D. Greg. Amor enim Dei inquit D. August. in Psalm. 64. edificat ciuitatem Dei vsque ad contemptum sui, & amor sui edificat ciuitatem Babiloniæ vsque ad contemptum Dei.

Amoris diuini incrementum omnis præſens intendit tribulatio.

Sicut calx viua, adhibita aqua in mensura, magis incenditur itemque adhibito oleo quo ignis solet accendi, magis extinguitur: itaque mirum est, quod cum extinguitur, tunc accenditur, vt testatur D. August. lib. 21. de ciuitate cap. 4. ita amor diuinus aqua tribulationum incenditur, & oleo delectationis mundanarum rerum extinguitur. Horum rationem reddit Isidorus lib. 16. Ethimologi, & cum illo. Albertus Magnus 3. meteororū conſtipantur enim pori calcis aquæ frigiditate, & sic vnito calore fortius incenditur calx, sicut in fornace Fabriferrarij aspersa aqua videmus: ē contra vero oleo laxantur pori calcis, tunc exalatoque iam calore eius extinguitur calx. Insuper, sicut calx diſperſos lapides in vnum colligit & vnit: sic diuinus ille amor tribulatione dispositus & auctus, vagantes ſenſus, & inordinatos aſſenſus, in vnum rectum & ordinatum amorem colligit & vnit. Vnde aliquādo (inquit D. Greg. lib. 6. mor. c. 18.) vulnerando Deus exterius electos, interius ad salutem reuocat viuificando, iuxta illud Deut. 32. ego percutiā, & ego ſanabo, ego occidi, &c. Item regius ille vates ſicut vter in pruina factus, Dei conſolationes ſentiebat lætificantes eius animam. Hoc enim ſolum deficiebat Iob cū acceptus eſſet Deo: vt amorē Dei ſufferentiā laborum tribuentem, & vñionem hominis cum Deo facientem, in tribula-

tribulationibus experiret, cuius vnitiuæ & concretiuæ virtutis natura secundum D. Dionisium de diu. nom. cap. 4 in Deo refidet: sed quia in Deo, cum sit simplicissimus, nulla concretio neque vnio esse potest ideo subtilissime exponitur a D. Thom. 1. contra gen. cap. 92. & 97. dicente, quod amor Dei aliqua ex parte potest dici vis vnitiua: quia sicut amans optat sibi vnire aliquod bonum: ita Deus semota compositione, vnit sibi suam essentiam, & in illa delectatur. Potest etiam dici vis concretiva, quia vtitur alio pro se: sicut optando alicui bonum quod mihi volo: sic aggrego illum mihi, & quasi alterum me facio: ita Deus vnitur nobiscum, quatenus vult nobis conueniens bonum.

Amor Dei altiori modo vnit amantem quam ceteri amores.

Sicut corporalis amor sic deuinctam tenet animam, ut illam etiam a necessariis actibus cogat abscedere & illi soli quem amat in eiusque cogitatione fixam tenere: quanto magis amor Christi a reliquis amoribus abstrahit animam vinculisque constringet: ut sibi consociabit amantem. D. Chris. lib. 2. de compunctione cordis.

Amor Dei vincit omnia, dulciæque reddit.

Sicut pueris in fornace Babilonica positis, ros erat illis solatiū, ignisque abigit incendium: sic amor Dei omnium cupiditatum abigit incendium, rorem de cœlo administrante Deo. D. Chrisost. hom. 1. ad Philip. Verus enim amor non sentit amaritudines, quia foror amoris est dulcedo, qua mediante, nihil est tam durum quod amoris igne non vincatur. D. Aug. lib. 13. confes. c. 7.

Amor Dei erga nos vtrique impensissime ostensus.

Sicut piissimus pater, vocat auersantem filium, nec de illo fugiente penas sumit: sed potius mittens ad eum nuntios, reuocat illum: sic Deus non paterno affectu prosequitur, misit Prophetas, misit Angelos, mittit tandem nuntios, & cum eos iniuria affecerimus, nec per hoc nos respuit, sed sicut qui vehementer amat, nunc circuit in cœlo, & nunc in terra, querens nos, paratus pro nobis rationem reddere. Denique querulas voces emittens, inquit ipsemet Deus: Popule meus, quid feci tibi, &c. quia sicut nutrix ad infantis sanitatem medicamentum accipit: sic ego cepi vulnera, ut tu sanares. Miche. 6. D. Chris. hom. 5. ad Rom.

Amor Dei ponde: at omne opus.

Sicut omnis estimatio sycolo santuarij ponderabatur: sic om-

ne opus bonum, cyclo diuini amoris ponderandum est. Pondus
(inquit D. Aug.) meum amor meus lib. 13. confessionum.

Amor Dei & proximi sibi inuicem connectuntur.

Sicut aqua de colle sublimis montis cadens, cito in terram descendit; iterumque per fistulam attractu aeris in altum eleuatur: ita verus amor a Deo in proximum descendens, iterum ad ipsum reuertitur, quid queso (inquit D. Aug. super illud, hoc man datum do vobis) in proximo diligitur nisi Deus: & hinc est quod per amorem Dei gignitur amor proximi, & per istum nutritur amor Dei. D. Greg. Horum amorum typus erat altare illud de lapidibus calce leuigatis, Deut. 27.

Amore diuino incensa anima secum terrena dirigit ad cœlum,

Sicut ignis ad motus ligno, & conuersus in flammam cum illo, ad suam spheram conuolare contendit: ita anima in flammam diuini amoris conuersa, contendit corpus, & cor secum dirigere in cœlum, vbi ipsius animæ vera conuersio est, secundum D. Paul.

Sicut enim infantium est, tam in prosperis quam in aduersis ad matris gremium confugere ibique quiescere: ita piorum hominum & amantium Deum proprium est, in quocunque euentu ad Deum confugere, illique mediante flamma sui diuini amoris, qua omnia trahit, ad se copulari, Ioan. 12. Amoris namque proprium est amantem cum re amata copulare vinculo indissolubili, ait D. Dionysius. Ama amorem illius qui amore tui amoris, descendit in vterum Virginis, & ibi amorem suum amoris tuo copulauit, humiliando se: sublimando te, coniungendo lumen suæ æternitatis, limo tuæ mortalitatis. D. Aug. de catechizandis rudibus.

Sicut ignis vbicumque fuerit nūquam esset ociosus: sic amor diuinus nunquam est ociosus, operatur enim magna, si est, si autem operari renuerit, amor non est, quia tanto quisque a superno amore disiungitur, quanto inferius delectatur. D. Greg.

Amoris diuini flamma nescit molimina tarda.

Sicut portio ignis, intra nubis sinum violenter inclusus, nullo modo conquiescit, donec tandem cum sonitu in tonitrua & fulgura erumpat: ita diuini amoris ignis, in piorum pectore reconditus quiescere non potest donec per pietatis & animæ opera, foras prodatur, ait D. Greg. vita enim animæ est charitas: & charitas est

est ignis operosus & ardens: & ille ignis est quædam supernaturalis forma Dei beneficio mentibus nostris impressa, qua mediante operatuopera supernaturalia, nãq; cū actiones rerū sequantur tuarū formarū naturā & actus externi ab interioribus detinentur: hinc fit quod anima a supernaturali forma formata, supernaturalia opera operetur: quamuis anima in sui natura & substantia, sit solum ad naturales actus destinata: maxime, si de illa loquamur communi morbo vitata: ex cuius lapsu remansit in homine, seipsum diligere & sui plus æquo studiosum esse, honoribus: saporibusque terrenarum rerum gaudere, adhæc enim & similia anima nostra amoris proprii sollicita & a diuina gratia destituta. Euecta tamen per gratiam, diuersa ratione procedit, quia amore diuino exagitata, honores sæculi contemnit, carnis delicias respuit, illatas iniurias patienter fert, carnem spiritui inservire cogit: vitam tandem in terra degens, tanquam non habens hic, ciuitatem permanentem, futuram sine intermissione inquirat. Ad Hebræos. 13.

Amor vincit omnia.

Sicut terrenarum rerum amor facit ut res asperas alacriter aggrediamur: ita diuinus amor ardua tanquam plana & amara tanquā dulcia propter dilectum aggreditur, quia fortis est ut mors dilectio. Cāt. 8. hinc est quod cū de terra sua egredi iussus esset Abraham, non tam diuinæ promissionis quam diuinæ dilectionis magnitudine, ad illud exilij iter se accinxit. D. Basil. lib. de Virg.

Amor celestium secularia despicit.

Sicut mente moti infanientes contēnunt ignē, ferrū, & feras; & nesciētes: sic piorum animæ scientes tamen & prudentes, omnia presentis vitæ mala contēnunt & pronihilo ducūt, quandoq; diuino & sanctissimo infanīctes amore. D. Chriſo. hom. de profectu Euāgelij: quia ut inquit Aug. Minus Dñe te amat qui tecū aliquid amat, iterum clamat idem de doctrina Christiana. O si possemus excitare homines, & nos cum illis excitari, ut tales essemus amatores vitæ permanentis, quales sunt illi vitæ fugientis.

Amor Dei & mundi non se compatiuntur inter se se.

Sicut casta mulier quæ virum suum amat, nullum amat alium: si alterum autem amauit, iam non amat virum suum: ita & homo si Deum amat, mundum non amat: si autem mundum amauerit, iam Deum ex toto corde non amat. Namque mundum

non amat qui Deum vere amat: inquit D. August. tractat. 8. in Ioann. cap. 8. D. Chrsot. hom. 42. in Matth. 2.

Amantium labores per facile tollerantur ab illis.

Sicut secari & vrilse homines patiuntur sanitatis amore: & sicut mercatores propter vëtosas periculis & tēpestatibus plenas diuitias aquirends, æstus & frigus, esuriendi sitiēdiq; laborem, fræua & immania multa amoris igne patiuntur, facilia prorsus illa quam grauiā existimantes: sic debet Christianus æternam requiem amare, vt quælibet per facile temporalis tolleretur aduersitas. Hinc sane iugum est suauē, hinc sarcina leuis, hinc quæ dura sunt laborantibus, eisdem ipsis mitescunt amantibus. Hinc est illud Prophetæ. Propter verba labiorum tuorū ego custodiui vias duras, hinc est illa gloriatio D. Pauli, in medio tribulationum positus. Rom. 5. & 2. Corint 6: quia in carne ambulans suam conuersionem habebat in coelis, Philip 3. Hinc distinguuntur ciues illi duarū illarū ciuitatū, Hierusalē & Babiloniæ: quæ accipientes exordium per Abel & Cayn, & durante vsque in finem sæculi amoris tolerantia & sine distinguunt amantes. Denique (vt inquit Arist.) amor tantū est vitæ necessarius, quod vita sine amore non est vita sed labor. Et homo sine amore aut bestia, aut truncus. Quia bene (ait Aug.) potest mihi dicere: Non possum ieiunare, non possum orare: nunquit potes dicere, non possum amare, cum etiam in laboribus tollerandis magna amoris sit iocunditas: sicut in venantium aucupantiumque anxietatibus ostenditur. D. August. de viduitate & moribus Ecclesiæ contra Manicheos de verbis Domini, super Matth. ser. 9. & Psal. 64.

Amando proximum tota adimpletur lex Rom. 13.

Sicut innumerabiles rami in vna radice viuunt: sic innumerabilia legis præcepta comprehenduntur & viuunt in dilectione Domini, ideo non solum mando (ait Christus) nolite iudicare, vt non iudicemini, sed etiam omnia quæcunque vultis, vt faciant vobis homines, vos facite eis, & tunc impetrabiliter potestis orare. D. Chrsot. hom. 18. in Matth. 7. & Ioan. 3.

Amatores huius mundi non sunt amatores Dei.

Sicut meretrix vxor virum suum se fingit amare, si vere autem amat adulterum, & in facie istius quidem est, in corde autem alterius: sic & Iudæi videbantur esse Dei cultores, erant autem diaboli amatores, ideo malam & adulteram generationē eos Christus

ſuis appellat, malam, propter opera eorum mala, adulteram autē, quia relicto vero Deo, idolis ſubdebantur, quomodo ait per Iſai. 1. facta eſt ciuitas meretrix fidelis Syon. Ego autem deponſabo te in fide & cognosces Deum Oſear. 2. D. Chriſoſt. hom. 30. Math. 12. & 15.

Amator ſui i pſum eodem facto ſe offendit.

Sicut cum vnum aut alterum membrum leditur, cetera membra condoleant neceſſe eſt: & ſicut vna chordarum citharæ diſſona, omnes diſſonātiā efficiunt: ſic cum omnes ſimus vnius corporis Chriſti membra, qui proximum ſuum negligit & nimis ſeipſum & animam ſuam amauerit, perdet eam, & eodem facto ſeipſum negligit. Vnde eſſe homines ſeipſos amantes, omnium malorum ſons eſt & origo 2 ad Tim. 4. ex Theophilato ibidem (omnes inquit, D. Aug. de ſpiritu & litera) æque diligendi ſunt ideo dilige & fac quod vis tibi fieri, idem de laude charitatis.

Amor hominis ad terrena deſcendit poſt peccatum.

Sicut lapis grauitatis impulſu naturaliter deſcendit deorſum; nec aſcendit niſi alterius leuetur adminiculo: ſic amor hominis poſt peccatum ad imma deprimitur. Nec valet amare creſteſtia ſine celeſti iuuamine, vnde Saluator ait: Nemo poteſt venire ad me (ſcilicet per amorem) niſi Pater meus traxerit eum. Ioan. 6. D. Thom.

Amanti nihil difficile.

Sicut amans amore mundano omnia contemnit, etiam difficilia quæ illi poſſunt eſſe impedimento, vt re ad amata priuetur: ſic nihil tam durum adque ferreum, quod non amoris diuini igne vincatur. D. Aug. de moribus Eccleſiæ contra Manicheos. Nam ſicut famelicus panem, & ſitiens aquam imaginatur: ſic amans rem amatam ſine difficultate appetit: quia ſolum amor eſt quod nomen difficultatis erubescit. D. Aug. lib. 13. confeſſ. c. 7. & D. Maximus lib. 12. de charitate.

Amori gaudium gaudioque dolor ſuccedit, idem vbi ſupra.

Sicut diebus ſuccedunt noctes, & hyemi æſtas: ſic præſentium gaudio ſuccedit dolor. Iuxta illud Prou. 14. Extrema gaudij lætus occupat, vnde (inquit D. Aug. lib. 8. confeſſ. cap. 3.) vbique maius gaudium, moleſtia maior præcedit, & ſequitur quod etiā eleganter dicit Oratius: Qui timet his aduerſa, ſere miratur eodē. Quocupiens paſſo, pauor eſt vbique moleſtus.

Amor Dei verus cum altero non compatitur amore terrenò.

Sicut idem oculi terram pariter & cœlum aspicere non valent, ita amor Dei & mundi non compatiuntur simul. Nam palium breue vtrumque operire non potest, ait Isai. 28. & Paul. 2. Cor. 6. quæ conuētio Christi ad Belial, vnum (inquit idemmet Christus) est necessarium, hoc est, vnum sufficit diligere Deum, & reliqua propter ipsum (non enim amatur quod propter se non amatur inquit August. D. Cypri. lib. 12. de abusibus, cap. 7. qui terrenarum rerum amore vincitur a deo, nullatenus delectatur. D. Greg. lib. 18. Mor. cap. 6.

Amantes præsentia, interim non consequuntur quod in eis queritur.

Sicut qui fructum ante tempus comederit, ut est, vba acerba dentes eius obstupefcent: ita qui præsentis vitæ delectationibus satiari desiderat tanquam veris, fructus ante tempus edere festinat: sicut de D. Petro ait Marcus Euangelista cap. 9. agente de tabernaculorum ædificatione, non enim sciebat quid diceret D. Greg.

Amor Dei in aduersitate crescit.

Sicut semina mesium gelu cooperta, vberius germinant & ignis flatu premuntur, ut crescant: sic aduersitas magis auget desiderium in Deum, D. Greg. lib. Epist. 27.

Sicut lex amoris est gaudere cum gaudentibus: ita est, a sociis re amicum in aduersis. D. Thom. in prologo Apoc.

Amor inimicorum plurimi est apud Deum & homines.

Sicut habentes triticum ubi illius est inopia deferunt, ut multum reportent lucrum: ita amor inimicorum magni ponderis est in cœlo ubique est portandus a nobis. Et sicut sanguine priuatur brachium sanum, ut corpus infirmum sanitatem accipiat: & lingua potione amara torquetur, ut sanetur stomachus, ita & vos sustinete patienter, ut inimicus vester sanitatem accipiens conuertatur in vos: sic enim docemur in Iob amicis suis vno persecutoribus benefaciente & pro illis in fine libri sui orâte addidit Deus duplicia ei: ita & vos facite, ut Deus sic faciat vobis. Et non sitis similes puero mordenti flagellum non valentes patrem flagellantem mordere. Sed assimilamini filio humili oscolanti manum patris post flagellationem: sicut faciebat sanctus David dicēs. Virgatus & vaculus tuus ipsa me consolata sunt. Hoc est flagella inimicorum meorum quibus bona pro malis redebam verum ora-

elo meū in sinum meum conuertebatur.

Amor facit simile, discordantiæque concordat in vnum.

Sicut medicina in corporibus humanis ex quatuor desidentibus humoribus vnā causat sanitatem ex quo redūdat pulchra atque recta validudo, quibus tamen intemperatis & concitatis variæ nascuntur ægritudines: ita ex amore vel discordia.

Sicut ex musicæ concordia vecum suavis armonia, admirabilisque concentus oritur: ita ex suarū partium concordia mūdus stabilitur, discordiaque dissipatur, dicebat empedocles. Item cū in mundi principio creauerit Deus multa & diuersa animantia, non autem multos & diuersos homines. Sed vnum de quo multitudo propagaretur: namque tanquam ab vno homine propagati & similes in naturæ principiis dilectionem ad inuicem haberēt inter se: in hoc (inquit Christus Ioan. 13.) cognoscent omnes quod discipuli mei estis si inuicem dilectionem habueritis. Hinc est quod sicut exercitus per vexillum, & nobilis familia per stigmata: sic Apostoli per alternam dilectionem: erat enim illis anima vna, & cor vnum in Deo. Actorum. 4. quia omnium mandatorum maius est dilectio Ioan. 13. ad quod strictius implendum (inquit August.) tribuens Deus arma brutis quibus se tueantur, solum hominem armis destituit, tanquam ad amorem, & pacem creatum. Vide etiam D. Chris. hom. 18. in Matth. 7.

Amoris duo sunt riuī ab vno fonte manantes.

Sicut quidam fons qui est in Hispania, frigida & calida aquæ duos riuulos infundit: ita sunt duo amores in corde vnde fons amoris erūpit in diuersos amores: alter est amor mūdi, idest, cupiditas: alter est amor Dei, idest, charitas, primū per appetitū ad exteriora decurrit: Secūdū desiderium suū ad interiora dirigit, vt resiliat in vitam æternā, Ioā. 4. D. Aug. lib. de substantiā dilectionis, c. 1.

Amor præsentium nimius, idolatria saporem retinet, ad Collos. 3.

Sicut morbus ab stomacho transit in caput: ita amor nimius creaturarum de amore tendit in idolatriam & ab intellectu transit in voluntatem: Olim quippe gentiles obliuiscētes Dei sui Creatoris, eius creaturas Deos esse credebant, modo vero mundi, credentes illas esse creaturas, diligunt tanquam Deum, vt Deut. 32.

Amamus semper dulcia fugimusque contraria. Arist.

Sicut iecur (vt aiunt Medici) cibis dulcioribus oblectatur & fugit

git amarus: ita mens nostra amaris rebus offenditur. (Vnde est illud: Nihil lachryma citius arescit) dulcibusque ardentem inhiat.

Amore conseruantur omnia quibus inditus est. a natura. D. Chrysost.

hom. 84. in Ioannem.

Sicut gubernator in nauigio, & magistratus in ciuitate & Sol in mundo, sic est amor inter creaturas: illas ipse conseruat, in tranquillitate tenet & ab ipso gignuntur & crescunt. Namque, sicut nauigium sine gubernatore labascit, & ciuitas sine magistratu periclitatur, & mundus sine sole tenebrosus efficitur: sic mortalium vita sine amore, vitalis non est. Philippus Veroaldus.

Amore pari ardet qui se scit se amari.

Sicut si vni duarum cithararum in vna consonantia temperatarum applies auditum, altera tacta, ab intacta fidibus senties concentum, quem ex se ipsis ratione convenientiae numeri reddunt, vt D. Greg. asserit, cap. 3. in Iob: sic si applies auditum Christo in cruce pendenti, & tanquam albus olor proximus iam morti æterno Patri canenti, dicenti: Pater ignosce illis, &c. senties concentum amoris, inter ipsum & Virginem, sicut inter matrem & filium, quæ quidem, quamuis non sit vultu tacta, in vna cum dilecto filio consonantia amoris temperata, eodem est vinculo associata passionis, quorum lamentabilem dialogum præcinit Dauid Psal. 21. Vbi supponit Christum in cruce ad Patrem clamantem & dicentem: Deus Deus meus, respice in me, quare me dereliquisti, &c. Et introducit Virginem respondentem. Exaudiat te Dominus in die tribulationis tuæ. protegat te nomen Dei Iacob: mittat tibi auxilium de sancto, & de caelestis. Sion tueatur te. Psalm. 119. Talis erat armonia & consonantia, quæ ex Virgine solum tacta doloribus, & ex Christo tacto passionibus, resultabat. Hoc est Psalterium illud cuius chordas extensis in cruce cupiebat videre Dauid. Psalm. 107. Vt tandem resurgens a mortuis in vno concentu, sicut Orpheus ille vere omnia traheret ad se ipsum: sicut ipse promissit. Ioan. 12.

Amor facit amicum, qui est protectio fortis, & qui inuenit illum, inuenit thesaurum. Eccles. cap. 6.

Sicut corpus cui Deus dedisset multas animas, quæ omnes illi prouiderent & consulerent simul: sic qui habet multos amicos. Quia tot oculos habet quibus videat, & tot aures (quibus quæcum decent audiant) quot amicos. D. Chrysost. Quia vt inquit Cicero,

cero, amicitia, quocunque te verteris præsto est, sicut zeuxis let te pingebat, quod diu erat duraturum: ita diu explorandus est amicus qui sit perpetuus futurus. Plin. lib. 35. cap. 9. Vnde ait. D. Aug. lib. 83. *Quæstionū*: Amicus non statim recipiendus, sed ut recipiendus optetur, quia vinum nouum amicus nouus. Eccl. 5.

Amor fictus occasione mutatur.

Sicut torrens tempore hyemis magno impetu fertur, cum vehementi aquarum abundantia, sed in æstare arefcit: Sic amor siue amicitia ficta tempore prosperitatis, siue infortunij diuersa apparet, iuxta illud, si fueris foelix multos numerabis amicos: tempora si fuerint nubila solus eris. Amicitia quam fecit prosperitas incerta est in aduersis. D. Isidorus. lib. 3. de summo bono.

Sicut vmbra, dum non latet Sol, cum sequitur qui Solis radijs illustratur: Sic quem foelicitas amicum facit, infortunium facit inimicum. Boetius lib. 3. de Consol. Nihil sic probat amicū, sicut oneris amici supportatio. D. Aug. lib. 83. qq.

Amas si vis amari. seneca.

Sicut nihil magis ignescit, quam ipse ignis: ita nulla res magis amorem quam amor incendit. Ei enim quem diligo non res, sed me ipsum do. Vnde est illud. D. Dionisij, quod Deus ex vi charitatis & amoris extra seipsum fit.

Amore vnius Christi viuificantur fideles.

Sicut rami fondes, flores, & fructus, ex eo viuunt, quia ad vnam referuntur radicem: ita ex eo quilibet Christianus viuit, quia ad vnum caput Christum refertur, cuius quilibet mediante charitate & fide, est membrum. D. Cyprianus Epist. 9. lib. 4. Vide etiam. D. Chrysost. hom. 43. Matth. 23.

Amatores huius mundi naufragia multa patiuntur.

Sicut nauigantes mercatores marini fluctus comites, quandoque extoluntur in altum, quandoque deprimuntur ad ima: Sic cum ad terrena concupiscenda cor inibat, securum tranquillumque esse nullatenus potest. D. Chrysost. hom. 26. super Gen.

Amor Gloriæ vana subuertit virtutes.

Sicut irruentes venti in mare tranquillum, illud quouis turbine, siue afflatu periculofum reddunt: ita sub ingressus amor vana gloriæ cupidine, omnes subuerti virtutes. D. Chrysost. hom. 10. Ad Ephes & 43. Ad populum Antiochenum.

Sicut pueri sequentes papiliones, tramitem rectum nunquam tenen-

tenent, sed huc illicque agitantur, verum cū nunquam ad suos pedes, sed ad papillones intendant, aliquando in foueam cadunt, vel quando iam iam apprehendere illos videntur, statim e manibus dilabuntur, sic qui huius mundi querit & amat honores. D. Ansel. lib. de simil. cap. 72.

Amor diuinorum donorum crescit crescentibus ipsis.

Sicut qui semel congregare cœperit in terra, ipsa concupiscentia terrena facit, eum magis sollicitum esse nec solum ne minuat inde, sed vt magis augeat: sic qui thesaurizat in cœlo ipsa concupiscentia spiritualis facit eum sollicitum, non solum vt non perdat quod habet, sed adhuc, vt augeat super id quod habet.

Vbi enim est thesaurus tuus, ibi est cor tuum: & si est cor in terrenis, & gaudet nimis de lucro terreno, aut tristatur nimis de eius damno. lætitia est mala, & tristitia peior. Si autem est cor in spiritualibus, & lætatur de iustitia, aut dolet de peccato, lætitia est bona, & tristitia melior. D. Chrys. hom. 15. in Matth. 6.

Amatur in proximo Deus.

Sicut in imagine sua Rex honoratur vel contemnitur: Sic, Deus in homine, ad cuius imaginem factus est, honoratur vel contemnitur. Vnde dicitur Ioan. 1. cap. 4. si proximum tuum quem vides non diligis, quomodo Deum, quem non vides, diligere potes. D. Chrysostomus, hom. 42. in Matth. 22.

Amor est in filiis, id quod herbis humor.

Sicut herba ex humore nascuntur & crescunt: sic homines per amorem incipiunt & augentur, generantur & procreantur: humor quidem de radicibus ascendit in herbam, de herba autem non reuertitur ad radices, nisi in hyeme, sed rursus transmittit in semen: sic & charitas, siue amor ordine naturæ de parentibus, ascendit ad filios, de filiis autem non reuertitur ad parentes. Quia sicut herba non deorsum, sed sursum ad semen transmittit humorem, sic & homo non ad parentes, sed ad procreandos filios transmittit affectum. D. Chrys. hom. 21. ex varijs in Matth. & hom. 32. in Matth. 19.

Amanti nihil difficile.

Sicut sæpe fit vt qui mortalem ardet, & corruptibilem speciem, non modo pecunias, omnemque substantiam amoris gratia large profundat, sed cibum etiam & somnum & vestem & habitum, & omnem æstimationem, corpus denique ipsum, & corporis

poris vitam dum solo potiatur amore, contemnat: parietes item & domos omnesque medios obices audacter ascendat: contra ipsos denique districtos gladios feratur insaniens: ac nisi solito cultu indecens perfrui amore possit, omisso eo, vilissimo & in honesto habitu, præter dignitatem suam, ut solum sequatur amorem, cum voluptate etiam serpendi molestiam, ferret: ita ferme & qui Deum veraciter diligit, ac solícite illi placere quærit, non solum pecunias & opes, ut amato satisfaciat & mandatis illius obtemperet negligere & aspernari debet, verum & cibum necessarium; & somnum, & exteriorem habitum, sæculique sædam profectio, & inanissimam gloriam, corpus ipsum denique vitamque corpoream, ut cælesti amore saginetur, tota intentione contemnere. Parietes præterea carnalis propinquitatis & parvum domos omnemque medium mundum transilire, & ad martyrij gladios, si se præstet occasio perníciter currere, ac nisi consueto habitu vivens amore æterno frui possit: ignobiliorem assumere, plurimamque mundi impropria, cum voluptate tollerare, iustissimè optabit, ut divina, si ita dici liceat, insania sapienter insaniens, eo, qui verè & summe amabilis est, pro affectus sui desiderio fruatur. D. Basilii de vera virginitate.

Amor Divinus ex corporei quandoque amoris forma exprimitur.

Sicut in pingendi scientia materies quædam est in diversis coloribus quibus animalis imago perficitur, & qui respicit ad imaginem, quæ per colores absoluta est, non hæret spectandis coloribus, sed ad formam ipsam potius respicit quam per colores expressit artifex: sic etiam in pictura amoris, quæ pingit Spiritus sanctus in Cantico canticorum, non ad materiam colorum qui sunt in verbis respiciendum est, sed quasi quædam Regis forma in illis contuenda est, quæ forma per cogitationes puras exprimitur. Namque si ex specie & imagine amoris corporei & lascivi exprimeretur cælestis amor esset per carnem ducere ad urbem, aut per saxa & scopos contèdere ad litus. D. Greg. Nazian. oratio. 1. contra Iulianum. Nam ea quæ insunt, atque accidunt corpori, habent maximam similitudinem cum rebus quæ insunt atque accidunt animæ, D. Machar. hom. 4. Atque ea de causa (inquit D. Greg. Nise. in cap. 1. Cant.) quod in actionibus quæ cum voluptate coniunctæ sunt, vehementissimum est, nimirum affectio amoris, qui per enigma & figuras id sibi præstitit, huius doctrinæ

doctrinæ declarandæ causa, id est, vt declararet cœlestes amores. Vtper hoc discamus, debere animi aciem in pulchritudinē Diuinæ naturæ defigere, & tanto amore Deum prosequi, quanta est corporis affectio erga id quod ipsi cognatum est, vt per ea quæ similia vidētur ad puritatem cœlestē oculos nostros dirigat: Ideo (vt D. Dionysius in epist. ad Titum inquit) loquens de canticis cant. amore, quod habet corporcas & amatorias voluptates, id est, imaginem corporei amoris.

Amoris vim in se habemus à natura, tenemurque diligere Deum.

Sicut similis similem quærit, & naturali quadam vi amata ita homo debet amare Deum, ad cuius imaginem & similitudinem factus est. Cum enim preceptum nobis sit, vt charitatem in Deū habeamus, in ipso confestim ortus nostri initio vim quandam nasciscimur, per quam spōte ad ipsam diligendum impellimur, vt per se quisque atque in se ipso facillimē illud posset intelligere. Nam & rerum pulchrarum natura appetentes sumus, neque hoc impedit, quod inter homines de rerū pulchritudine opinionones sint variz. Verum quid est quæso admirabilius pulchritudine diuinæ? Quæ notio Dei Maiestate excogitari gratiosior potest? Inexplicabiles prorsus nec vlli pro dignitate enarrabiles, quæ ē fulgurantissimo fonte illo diuinæ pulchritudinis intermīcant, ac profiliunt. Fulgēturæ. Nulla eas ratio dignē repræsentet, nullus percipiat auditus, licet Luciferi prænitidū iubar, licet Lunæ splendorem, licet Solis radiantissimam claritatem dicas, obscura ista sunt, si cum eius fulgore comparentur. Ea si quando sanctorum virorum quempiam circumfulsit, intollerabilem illorū in animis defixum desiderii aculeum reliquit, quippē qui, cum vehementer eos vitæ huius tæderet, in voces illas erumpere soliti essent. Hei mihi, quia incolatus meus prolongatus est, Psalm. 119. & cupio dissolui & esse cum Christo. Philip. 1. & sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, Psal. 41. & Nunc dimittis seruum tuum Domine, Lucæ 1. Vehementer enim vitam hanc veluti tetrum quendam carcerem abhorrebant: Sic igitur duce natura, sua sponte hominum animi ad rerum pulchrarum expetitionem excitantur. Illud autem propriē verēque pulchrū est, atque expetendū & amabile quidquid est bonū, at bonū est Deus, quod autem bonum est, ab omnibus expetitur: ergo Deum expetunt omnia. Ex quo sanē colligitur, quidquid rectē facimus

volunt

voluntate nostra, eius faciendi vim, nos natura etiam in nobis insitam habere eos modo quorum rectam rationem non permitis vitiofitas deprauavit. Quamobrem necessarium a nobis, veluti res alienum, charitas erga Deum requiritur, qua carere malum est. Quod si ijs etiam, qui geniti sunt, naturalis erga eos, qui ipsos genuere charitas inest, quod ex ea animi affectione comprobatur, quam cum brutas animantes, tunc etiam ipsos pueros ipsa prima aetate erga matres habere animaduertimus, ne que id committere velimus nos, vt aut rationis inopia pusiones istos, aut immanitate, feras bestias antecedere videamur, qui, & alieno, scilicet ab eo, vnde conditi sumus, animo sumus, ac voluntate, nullaque aduersus illum charitate propensi, D. Basil. responsione 2. regul. fusius dispu.

Anima sepe in corpore mundanis remoratur affectibus.

Sicut si lapidi posito in aedificij loco tigni quibus sustentatur abstuleris, sponte sua illico ad inferiora loca relabitur: ita si spiritui nostro affectionum & cupiditatum vincula, quibus ad terram deprimitur, & ab spiritualium rerum contemplatione & amore deducitur, substuleris, ad spiritualia protinus, quae naturae suae cognata & finitima sunt, atque adeo ad supremum spiritum, cui fruendo conditus est, protinus rapitur. Sunt enim amor Dei, atque sui, balances, in quibus, quo magis altera deprimitur, hoc magis altera attollitur; sui enim amore derelicto, Dei amor crescit, contra vero, vbi sui amor crescit, Dei protinus amor frigit.

Sicut qui luctatur cum hoste, non hoc solum curat, ne ab eo prosternatur, sed etiam illum prosternere nititur, quod longius a periculo ruinae absit: sic sancti viri non satis sibi esse putabant, si amoris proprii vi non succumberent, sed illud etiam curabant, vt quatenus fieri posset illum etiam extinguerent, sanctumque sui odium pro illo substituerent: quia qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam aeternam custodit eam. Ioan. 12.

Animae abundantia virtutis a fructibus eius cognoscitur.

Sicut ciuitatis est abundantia venalium rerum in foro copiat, itemque regionem abundare dicimus, quae multis referta fructibus exilit: sic & animae quaedam est abundantia, quae omni-

gena specie bonorum operum est resecta, quæ primum quidem industrio, ac solerti labore percolitur, postea verò celestium imbrium frequenti irrigatione saginata fructum, tricimum, sexagesimum ceterisim reddere ac benedictionem assequi valet, dicte Sacra scriptura: Benedicta horrea tua & reliquæ tuæ. D. Ba. fil. in Psal. 29.

Animam facit seruam, qui plus indulget corpori.

Sicut cui custodia dati sunt, nobilis & seruus, ea lege, vt seruū pane & aqua more serui, nobilem verò secundum dignitatē splēdidē procuret: at ille contrarium faciens nobilem fame & siti opprimat, seruū autem delicatē nutriat, taliter, vt rebellis Domino suo insurgeret: ita homo cui nobilem spiritum & corpus commissū fuere à Deo, nulla pinguedine deuotionis refecit animum: seruū autem contumacem corpus, gula & voluptatibus inescavit, vsque dum caro confurgat aduersus spiritum, Absalon serm. 3. de Aduentu Domini.

Anima obsita malis pœne festinat ad requiem.

Sicut corpus tritum laboribus, & ærumnis confectum, concupiscentiæ amorī nō vult vacare, nō indulgere ventri, sed requiescere, & quieti iacere, sic & anima plurimis obsita malis, ad requiē & quietum statum festinat. Vide D. Chrysost. hom. 64. ad populum Antioch.

Anima hominis morientis multis modis adest inimicus.

Vt rapiat eam.

Sicut discedente D. Benedicto quadā vice à Curia Regis, pueri Regis, quos nutrebat leporē sibi occurrentem in via, canibus insequuti sunt, fugientem etiam intra pedes equi, quē pater ipse inhædebat, consequuti sunt: ille verò sciens miseram bestiolam sic consuluisse, retentis habenis, equum loco fixit, nec cupitum bestiæ voluit præsidium denegare: quam canes circundantes, & linguis suis hanc grato obsequio hinc inde lingentes, nec se sub equo poterant eiicere, nec in aliquo lædere. Quod videntes admirati sunt qui aderant. At pater pius, vbi quosdam aspexit ex militibus ridere, & quasi pro capta bestiola lætitiæ fræna laxare solutus in lachrimas, ait: Ridetis? & huic vtique infortunati nullus risus, nulla lætitia, hostes eius circa eam sunt, & ipsa sola de viâ sollicita confugit ad nos præsidium suo modo flagitans. Hoc planē filij

filij est & hominis, animæ morientis nam cum de corpore exit, mox inimici sui maligni, scilicet, spiritus, qui eam in corpore de gentem per anfractus vitiourum, multimodis persequuti sunt, & crudeliter adsunt, parati sunt eam rapere, & in mortem æternam præcipitare: at ipsa nimis anxia huc illuc circûspicit, & qua tuetur defensionis & auxilij manum sibi porrigi ineffabili desiderio concupiscit: Dæmones autem è contrario ridet & immensa lætitia gaudere videntur, si nullo eam adminiculo sultam inuenire queant. Quibus dictis, laxato fræno iter arripuit, & bestia ultra persequi clara voce canibus interdixit. Tunc illa ab omni læsione immunis, exultans & hilaris præpeti cursu campos, sylvasque reuifit. D. Ansel. lib. de simil. cap. 188.

Anima continua qualitas peccandi, indignam reddit eam, ad communicandum corpus Christi.

Sicut qualitates corporeæ, sic etiam sunt duæ qualitates animæ. Qualitas quippè corporis, aliquâ subitanea, aliquâ verò est continua, Subitanea, vt cum repentina infirmitate nigrescit, vel verrecundia rubescit, sed mox hac & illac trāseunte ad colorem pristinum homo redit. Continua, vt cum assiduam patitur infirmitatem, quæ sibi continuū parit pallorem: sic animæ qualitas aliquando subitanea, aliquando verò continua: subitanea, vt cum irruente subita tentatione, subito in peccato nigrescit, sed statim per confessionem & poenitentiam ad priorem pulchritudinē redit. Continua, vt cum assiduè in peccato iacet, per quod & assiduè ante Deum deformis apparet. Hæc autem genera duo qualitatis animæ, genera sunt duo indignitatis suæ. Qui indignus, est secundum subitaneam qualitatem, non ideo tamen ad iudiciū sibi assumit Christi corpus & sanguinem postquam confessus fuerit: qui vero secundum continuam indignus existit, ille ad iudiciū ea sibi assumit. Diuus Anselmus libro de simil. cap. 118.

Anima infirmitates connaturales paulatim sunt minuendæ.

Sicut sunt duo genera infirmitatis corporis: vna quasi naturalis, & alia casualis. Quasi naturalis est, vt filius ab ipsa hominis infantia sibi quasi continuus: casualis est, vt febris quæ frigore repentino, vel alio casu accidit homini, ita sunt duo genera infirmitatis animæ. Hec itaque qua occasione accidit, extrin-

seca facilius curari potest vna medicina. Illa verò, quæ quasi naturaliter adhæret homini, non vna repentina curari, sed cū frequenti medicina potest minui & alleviari donec facilius valeat portari: ita quoque vitiorum quæ sunt animæ infirmitates; alia quasi naturalia, alia verò sunt quasi casualia. Quasi naturalia quippè sunt, vt inglubies & luxuria, quæ ex ipsa carne conerescent ab infantia homini: casualia verò, vt mendacium, quod aliqua extrinsecus accidēti causa sæpè profertur etiam nō præmeditatum. Hæc ergo quia causis exterioribus accidunt leuiori custodia curari possunt: illæ verò, quia intus naturæ coherent, licet non vna abstinencia omnino deleri, continua tamen instantia, cōvsque possunt minui, quo satis facile valeant tollerari. His ergo delendis semper instare debemus, licet omnino ea delere non possimus. Sicut enim naturalem corporis infirmitatem patiens stultè agit, si sibi medicinam adhibere neglexerit, quia semel, vel bis adhibita non statim curatus fuerit: sic naturali vitiorum infirmitate detentus insipienter facit, si sibi custodiam adhibere destiterit: quia aliquotiens, adhibita statim a tentatione liberatus non fuerit. D. Anselmus lib. de similitudinibus.

Nullus nanque appetitu vitiorum prorsus carere potest; sed cum vice appetitus verè commoditatis quasi naturaliter retinet. Postquam enim humana natura perfectam beatitudinem amisit, perfectam quoque sui commoditatem perdidit, semper tamen naturalem affectionem eiusdem commoditatis habet, & quia perfectam commoditatem habere non potest nec etiam perfectæ commoditatis appetitum amittere valet. Habet itaque appetitus inglubiei & luxuriæ, aliarumque falsarum commoditatum, & per os incedit quærendo illam perfectam commoditatem, cuius appetitum retinet naturalem. Hos autem appetitus diabolus accendit aliquando per falsas commoditates, & per eas voluntati aliquod peccatum suggerit, aliquando vero per se metipsum ipsi voluntati persuadet, vt eisdem appetitus ad peccandum incitet, vt cum ebrioso, qui amplius bibere nequit, aliquid ad suum velle commodè sugerit, vt habeat appetitum amplius bibendi: sic autem diabolus incitat voluntatem ad peccandum, aut per hos appetitus, aut per se metipsum, velut si aliquis latro aliquē ad se despo-

despoliandum incitaret, aut artificio aliquo, vt carnem eius calefaceret, aut dicendo ei simplici verbo, vt se exueret. Ad quem vero cum ille nihil suspicans fallaciæ appropinquat, subito capitur, vapulat, versa vice despoliatur, quandoq; de inde occiditur. Appetitus verò isti non aliud sunt quàm quædam commoditatis necessitates. Ansel. lib. de siml. c. 121.

Humana nãq; natura nõ moderata ratione, & gratia, tã facile per vitia, quàm per planum funditur aqua: sic ergo agere debet, qui eam restringere appetit, velut qui aquam currentem retinere contendit. Sicut enim ille qui aquam concludit in stagnum, atque coercet, sic iste naturam humanam vagam infra regulam aliquam cohibere debet. Vtque ille procurat, ne quaparte dirumpatur stagnum quæ effluat aqua, ita & istum præuidere condecet ne suam in quo quam violet regulam quoad peccatum prouat: sic enim restringi carnis appetitus possunt, quod est facere quamdam pacem inter ipsam carnem, & spiritum, quam quidem pacem nemo melius habere poterit, quam qui distractioni ordinis monastici, se metipsum subjugare studuerit. Ipsa etenim est quasi quædam clausura, vel stagnum viuarij: quoniam quidẽ sicut pisces decurrente aqua viuarii moriuntur, si clausuræ ipsius minuatim, ac sæpè crepant, nec reficiuntur, ita omnis religio monastica ordinis funditus perit, si custodiæ eius per modicarum contemptum culparum, paulatim à seruire sui tepescit, attestante Scriptura, quæ dicit: Qui modica spernit, paulatim decidet. idem ibidem, c. 122.

Anima in peccato mortua est quoad gratiam.

Sicut enim vires corporis moriuntur & omnem sensum amittunt: ita & anima cum multis detinetur affectibus virtuti moritur, & si quid attuleris, non sentit, sed siue supplicium, siue quodcunque aliud minaueris, nullo sanè sensu mouetur. Quamobrè, dum habemus salutis spem dilectissimi, dum cõuerti possumus, omnia faciamus. D. Chrysost. hom. 54. in Ioan. 8.

Animam obcæcat affectus, ne possit cernere verum.

Sicut in speculo sordido non se homo talem aspicit qualis ipse est: ita vitij ac affectibus turbata anima, & esca, & crapula grauarus homo, nec se ipsum, neque verum cognoscit: quia fornicatio & vinum (ait Oseas, cap. 4) auferunt cor. D. Aug. qq. veteris & noui Testamenti, q. 120.

Sylua

Anima etiam munda per turbatione offuscatur.

Sicut acies oculorum pura & lucida, acûte omnia intuetur, nec enim tenuissimis deprehendendis laborat: sed si quis malus à capite humor ad oculum descendat, & ante pupillam densa nebula obijciatur, tunc neque crassiora corpora videre sinit; sic animæ vsu venit, cum aliqua perturbatio quæ eam offendat, eidem accidit. D. Chryl. hom. 1. in Ioan. 1.

Anima passionibus implicata ipsamet tenebrescit.

Sicut oculi lupidine quadam perturbati in tenebris versantur: sic anima affectibus implicata nequit aliquid generosum intueri: ideo nemo militans Deo implicat se negotijs sæcularibus. 2. ad Tim. 2. alioquin sordescet adhuc. Apoc. 2. idem ubi supra.

Anima dimissa in peccato ad maiora decider.

Sicut equus ferociens frëno reiecto excussoque fessore fertur quouis vento velocius: sic anima quæ Dei timorem excussit, ipsam refrënantem: desperata salute, ad malitiæ loca decurrens it, donec baratrum à sua propria præcipitata salute, & dimissa à Deo, quem ipsa derelinquit, desideria cordis eius sequatur. Psal. 80. D. Chryl. hom. 5. Esay. in locum vidi Dominum.

Anima in peccato tam fæda est Deo quam placens in gratia.

Sicut muliercula mendica sordidis pannis induta, & fæditate inuoluta nauseam videntibus infert: at vestibis aureis ornata, & omni venustate culta, oculis amantium placet; sic anima fædata peccatis, tam odibilis est Deo quam amabilis in gratia. Cant. 4. D. Chryl. lib. de sacerdotio.

Sicut enim in conspectu hominum gratiosa est facies pulchra; sic in oculis Dei speciosa est conscientia munda. D. Chryl. hom. 5. in Matth. 6.

Anima obstinata in peccato non facile exaudiet Deum ad ostium eius pulsantem.

Sicut vulnera inueterata nec austeris medicamentis cedunt; ita anima semel & iterum obnoxia & captiua peccato considerare non vult quæ sibi vtilia sunt: non quia non potest, sed quia non vult: & continet aures sui cordis. Vt Aetorū 7. & induratum est ipsius cor. Exo. 7. D. Chryl. hom. 29. super Gen.

Anima munda mundior conatur fieri, & quocunque vicio sedatur.

Sicut qui præclara veste vestitus est, fugit omnem rem sordidam

dam ne forte coinquinet eam & perdat gratiam candoris eius: sic qui suscipit Deum in corde suo & spiritu suo; sollicitus esse debet ne forte contamine eum, sciens quia si contaminatus fuerit in nobis ipse in sua natura incontaminabilis manet. Et sicut incandida veste modica sordes apparet, si autem sordida est, non ita, sed potius sordescet adhuc, ut dicitur Apoc. 22. sic in anima munda & immunda. D. Chrys. hom. 14. in Matth. 6.

Anima & corpore constans parem utrique curam dispensare debet Chrys.

Sicut quotidie corpori cibum suppeditas: ita & animæ ne fame pereat. Congraus enim cibus animæ est spiritualis adhortatio ex scripturarum lectione desumpta: quia cum ex duobus substantijs constet homo, ex anima dico & corpore, non in solo pane vivet, sed in omni verbo quod egreditur per os Dei. Quare ergo non sicut visibilis corporis gerimus curam, ita & animæ quæ in corporea & invisibilis est? Presertim cum cura eius levis sit, in corpore tamen curando magnam impendimus pecuniam, accersuntur, medici, & nos quoque diligentes sumus, vestitu precioso tegimur, & cibum supra quam sat est, sumimus, &c. & si vis inter corpus & animam videre diversitatem, vide: quia nullius momenti est corpus si anima ab eo discesserit; appone igitur ulceribus quæ illius robur debilitant, & fiduciam subvertunt, idonea remedia; & sicut corpori varia præbes indumenta, & rationem habes temporum, similiter nec animam despice, ut ne nada bonis operibus obambulet, sed decentibus vestibus illam indue, quæ sunt elemosyna & largitas in pauperes. Et si vis illam ornare, apponere preces & peccatorum confessionem & continuis lachrimis faciem tuam lavare ne cesses. Nam sicut faciem corporis tui quotidie abluis, ne qua forte macula faciei inherens fæda appareat: sic & animæ curam habe, quotidie lachrimis eam abluens calidis, qua quidem aqua, animæ maculæ deponuntur. D. Chrys. hom. 21. in Gen 6.

Anime pulchritudo præ omnibus est eligenda.

Sicut si quis tibi optionem daret, inter egregiū corpus & bonæ habitudinis alijs præstans, vili tamen indutum veste: & impliciter morbis alijsque turpitudinibus fædatum, auro tamen & alijs indumentis ornatum: & tu magis velles hoc, relicto illo,

præferresq; vestimenta naturali corporis pulchritudini, summa esset dementia: sic qui exteriorem ornatum curat, speciositate animæ relicta nigrum pro candido, & turpe pro arundo eligeret. D. Chrysost.

Anima redditur mollis in corpore molli.

Sicut chordæ cum sunt non conuenienter extensæ, ipsi sonitus sunt molles & delicati, ars ipsa deprauatur & cogitur seruire vitio chordarum: sic anima in corpore, à quo multas suscipit læsiones, D. Chryf. hom. 29. in cap. 12. ad Hebr.

Anima cælestis terreno corpori aptatur, vt alter alteri proficit.

Sicut aurum ignis examine purius efficitur, ignisque splendet per aurum: ita anima, quæ quasi diuina est, quia est à Deo veniens, ac supernæ nobilitatis consors, ad quam redire festinat, deteriori socio est colligata, vt per agones certaminū, quæ ei sunt aduersum terrena cælestis gloriæ hæreditatem petat, & igne præsentis vitæ, ærumnarumque probetur examine, quo virtutis præmia non ex dono Dei tantum speret, sed vt verè virtus summū ei bonū sit, suo eam opere ac labore cōquirat, vt à Creatore quidem nobis naturaliter insitum videatur bonum, à nobis autem volūtate nostra, ac proposito ex cultum, & liberi arbitrij, vtriusque motus exercitio propagatum: alia verò causa, vt etiam hanc deteriolem substantiam corporis secum traheret, soluens paulatim eius crassitudinem, qua retardatur, vt hoc quod est Deus animæ, fiat etiam anima corpori, gubernans ministram sibi materiam, & Deo secum offerens fidelem conseruam. Locorum & temporum differentias requirunt medici, vel qualiter à noxijs abstinendum, nihil tamen in his tale geritur, quale est mores corrigere, vitia purgare, emendare vitas, & propositum ad meliora conuertere. D. Greg. Nazian. in Appologetico. 2.

Anima magnitudo ex virtute accedit.

Sicut enim ægritudo corporis exile, & exiguum facit corpus hominis, sanitas verò letum reddit & validum: ita intellige, quia & animam quidem ægritudo peccati humilem facit & paruam, sanitas verò interioris hominis & virtutis opera, magnam faciūt eam, & eminentem: & quanto magis in virtutibus crescit, tanto magis proceriorem reddet magnitudinem sui. Sic ergo intelligo illud quod de Iesu scriptum est. Lucæ 2. quia proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum, & homines.

Nam

Nam quis est hominum qui proficiat ætate in pueritia, vt hoc velut egregium quidam de Iesu scriberetur. Ad te hæc dico qui corporaliter audis: quod Iesus ætate proficeret, intellige ergo quia ætate animæ proficiebat, & magna fiebat anima eius, propter magna & ingentia opera quæ faciebat. Vnde Luc. cap. 1. dicitur. Hic erit magnus, &c. in scripturis Ezechias, Moyfes, & Ioannes Baptista appellati sunt magni. Nunc autē Iesus dicitur Magnus, & post hunc iam nullus appellatus est magnus. Cateri comparatione aliorum appellati sunt magni, Iesus autem magnitudine sui est Magnus vere. Et ideo ætate animæ proficiebat quia magna fiebat anima eius propter magna & ingentia opera quæ faciebat; de qua ætate interioris hominis loquitur D. Paulus, ad Ephes. 4. dicens, donec occurramus, &c. in mensuram ætatis plenitudinis Christi. D. Cyrillus lib. 12. in Levit. Nota quod D. Cyrillus hic loquitur mystice sicut D. Paul. in loco præallegato. In scientia tamen quæ acquisita & experimentalis dicitur, realiter humana inuentione profecit, quæ quidem scientia abstrahendo à phantasmatibus acquiritur, in qua Christus omnium hominū scientiā superauit. Et quod profecerit in hac scientiā, ex illo Hebr. 5. probatur. Ex his quæ passus est, dicit obedientiam. Item ex supra allegato, cap 2. D. Lucæ & ex D. Amb. circa idem lib. de Incarnationis Dominicæ sacramento cap 7. ex quo D. Thom. 3. par. q. 12. art. 2.

Animæ imputatur peccatum & non corpori quo vitur tanquam malleo.

Sicut faber vitur malleo & incude in qua format omnium turpitudinum idola: sic anima vitur corpore in quo fabricantur voluptatum simulacra. Non est caro dictatrix peccati, nec inuētrix malitiæ nec cogitatus format, nec disponit agenda, sed officina est spiritus, qui in ea, & per eā, quæcumq; affectauerit, peragit, & consummat. Quod autem insensibilis sit, spiritu discedente dignoscitur; post cuius discessum nulli apta vsui superest putredinis massa & paludis aceruus. Quidquid enim sentit à natura corporis alienum probatur. Quod vero caro aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem contendere ad Galat. 5. dicitur, & repugnare, proprie arbitror dictum, quamuis solius animæ lis ista est quæ secum rixatur, & cum proprio arbitrio litigat, certior in huiusmodi quæstionibus quid bonum sit, quid malum, quam in aliorum rerum inquisitionibus quid verum sit, quid falsum, D. Cyril. in prol. li. de Nat. Chris.

Anima natura nec deformior malis nec pulchrior bonis efficitur externis.
Sicut in spōsalicer thalami fiat velis aureis operati, licet mulierū
ad sint pulcherrimarū & speciosarū chori, licet rose, licet corone, si
cet spōsus sit formosus, licet ancillæ, licet amicæ, licet omnes sint
decori illi vero si sit de formis, utilitas est nulla: sicut è contra, si
sit pulchra, nullum ex his accedit nocumentum, scilicet, contra-
rium. Ex illis quidem si sit turpis, videbitur & turpior; ex his ve-
ro si sit formosus, non formosior fiet; ita quidem & anima, cum
sit decora, non tantum non indiget horum sed hæc potius eius
obumbrant pulchritudinem. Virtuofum enim non tam in diui-
tiis, quam in paupertate fulgere videbimus. D. Chrys. homil. 4.
ad Pop. Anth. vide ibi multa.

Anima quotidiano indiget cibo spirituali.

Sicut corpus indiget cibo sensibili: ita & anima quotidiana
spiritualium ciborum refocillatione: ut reborata aduersus carnis in-
sulcus quibus virgemur, resistere possit. D. Chrys. hom. 10. in gen.

Anima ornamenta sunt præponenda corpori.

Sicut si quis aureis domum tuam velit deensis ornare, te vero
nudum in ciliis sedere cogeret, non æquo animo id ferre posses:
ita nunc non alius, sed tu ipse domicilium animæ tuæ (corpus di-
co) auro & gemmis exornas: animam vero in turpitudine ciliis
sedentem negligis.

Sicut enim prius & magnificentius debet ornari princeps quā
ciuitas: sic prius & magnificentius debet ornari anima quam cor-
pus. Nam sicut ciuitati tentoria, sic principi purpura, & diadema
contexta sunt: pariter & tu, viliora corpori tribue, animam vero
stragula veste atque corona magnifici polias, & in sublime solio
atque splendido sedere permitte, ne vrbe magnifice compta ani-
ma quæ Regnare debet à passionibus victa trabatur. Vide alia
quæ sequuntur. D. Chrys. hom. 70. in Math. 22. Idem homil. 25.
Act 11. anima sine virtute, est sicut nudus, in domo ornata.

Anima que peccauerit ipsa morietur.

Sicut abundantia esæ & potus salutis est contraria, corporisq;
generat morbos, qui augentur secundū mensurā collectæ mate-
riæ, suggerētis intemperie & morborū fomitis, sic congeries pec-
catorū in anima auget infirmitates eius, & à quibus genuerat occi-
ditur. Testimoniū in super reddē te illi cōscientia ipsius & inter-
se inuicem cogitationum accusantium. Rom. 2. ipsa est accusa-
trix & rea. Diuus Paphilus Martyr in Appologia pro Origine.

Anima

Anima attendis parum, corpori autem multum, ideo periclitatur verumque.

Sicut si in corpore tuo macula aliqua oriatur, vel aliquod vulnus, aut ex collisione aliqua intumescat, sollicitus es, & perquiris quid curæ debeat adhiberi, quomodo corpori sanitas antiqua red datur: si circa oculos se aliquis acruus humor insuderit, sollicitus es, & perquiris quomodo succurras, & præuenias cæcitatem; sic pro anima tua debes cogitare, quia si animā negligis, nec corpus saluare poteris. Cū enim anima tua ægrotet & peccatorū langoribus vrgeatur, securus es. Cōtemnis gehennam atq; ignis æterni supplicia despicias & irrides: Iudiciū Dei parui pendis. Cōmunica re non times, corpus Christi accedens ad Eucharistiam quasi mundus & purus: non recordaris illud quod scriptum est, propterea in vobis infirmi, & ægri & dormiunt multi. Quare multi infirmi quia nō se ipsos dijudicarunt, attendentes magis ad ea quæ sunt corporis quā animæ: ideo patiuntur hoc quod febricitantes pati solent, cum sanorū cibos præsumunt, sibi metipsis inferentes exitium. Origen. hom. 2. in ps. 37.

Anima nostra lumen est Deus.

Sicut aer ille per semetipsum nō lucet, sed tenebrarū vocabulo nuncupatur, capax tamen solaris luminis est, ita nostra natura dū perse ipsam consideratur, quēdā tenebrosa substantia est, capax ac particeps lucis sapientiæ, & quemadmodū præfatus aer dum solares radios participat, non dicitur perse lucere, sed solis splendor dicitur in eo apparere; ita vt naturalē suā obscuritatē nō perdat, & lucē supernenientem in se recipiat: ita, rationalis nostræ naturæ pars dū præsentia Dei verbi possidet, nō perse res intelligibiles & Deū suū, sed per insitū sibi diuinū lumē cognoscit. Audi ipsū verbū: Nō vos (inquit) estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis; hoc est, non vos estis qui intellixistis me propria virtute, sed ego ipse in vobis per spiritū meū me ipsum intelligo: quia vos nō estis substantialis lux sed participatio per se subsistentis luminis quæ in tenebris lucet, & tenebræ illam non cōprehenderunt. Origen. hom. 2. in 1. cap. Ioan.

Anima quæ est in Deo desiccatur ab eo.

Sicut Sol qui sui planē similis est, totus lumē est, & totus splendor est, quāvis Sol substantia differat ab splendore & lumine: ita anima quæ ab ineffabili gloriæ lumine Christi plene illustrata est, tota lumē est, tota gloria est, tota spiritus est, tota deniq; Deus est, si scilicet loqui, vel Dei ficata est. D. Machar. hom. 1.

Sicut

Sicut enim corpora illustria radio solis contacta splendoriora sunt, alijque fulgorem emittunt; sic animæ sanctorum radio diuini luminis gloriæ illustrata. D. Basil. de Spiritu sancto.

Anima quæ sibi est nequam cui bona & placida erit.

Sicut domus inhabitata, sordibus replebitur, vilis & probrosa reddita, nec sibi nec alij, placet: sic anima quæ non habet in se Dominum inhabitantem, affectionum turpitudine repleta, sui dissimilis erit, & tanquam non habentem nuptialem vestem hoc est, non indutam Christum Dominum, illam aduersatur Deus.

Sicut filij Noe qui videntes nuditatem Patris, oculos auerterunt: ita Deus auertit oculos ab immundis.

Ideo ut Sylua in qua nemo ambulat, quia receptaculum erit bestiarum. Vè terræ quæ non habet colonum, quia replebitur spinis quæ combustionem parantur. Vè naui sine gubernatore quia à tempestate agitata periet: sic vè animæ sine Deo quia omni erit repleta miseria. D. Machar. hom. 20. & 28. qui sibi nequæ cui bonus. Eccl. 14.

Animæ infirmitas curatur sepe corporis infirmitate.

Sicut laborantes graui dolore capitis sciunt venam, quia caput non est capax phlebotomiæ, seu venæ percussione: sic nos ut medeamur animæ nostræ, oportet opprimere corpus, & ad exemplum. D. Paul. castigatum in seruitutem redigere ut libertati animæ consulamus, & cum ipso possimus dicere. 2. Corinth. 12. cum infirmior, tunc potens sum. Fugiamus ergo cum D. Ioanne Baptista, ad antra deserti, qui fugit, ne leui saltem, maculare vitam fami ne posset.

Animæ illuminatio tanta erit quanta fuerit eius ad Deum approximatio.

Sicut qui luci propriiores fiunt eo minutiores atomos vident: ita quanto magis anima accedit ad Deum, tanto plus illuminatur & minutiora intra se delicta satius videt, & visa plangit; sicut de Beata Paula scribit D. Hieronymus, quod minutissima peccata ita deflebat, ut grauissimorum criminum ream esse putaret: Spiritus enim sanctus hominem quem possidet, facit sollicitum scrutatorum profundarum intentionum. E conuerso vero ait D. Bernard. speculum puluere oblitum, non reddit imaginem intuentis: ita anima nostra peccatis scedata, puram sui conditoris imaginem minimè referens scditatem suam non videt, sed quanto magis terrenis adheret, tanto minus intelligit bona quæ perdidit. D. Gre. lib. 20. mor. cap. 15.

Anima

Anima peregrina in corpore aliquid sibi vendicat spirituale.

Sicut dives peregre profectus, si in hospitio applicuerit pauperis alicui, quāvis nō potest iubere in domo quod vult, quia hospes, tamē magnā sibi fiducia agendi aliquid vēdicat, quia potens est; sic & anima peregrina in hoc Regno carnis ingressa, quāvis nō omnia spiritualiter agere potest, secundū se, quia extranea est, in hoc mūdo, tamen aliquid spirituale vendicat in carne, quia nimium potens est; & ē contrario.

Sicut pauper peregrinus nihil in hospitio diuitis potest; primo quia peregrinus & hospes est, deinde quia mēdicus & pauper: sic & caro cū in illud sēculū resuscitata migrauerit, nihil omnino, sibi poterit carnale defendere: primō quia extranea est in illo sēculo spirituali, secundo, quia infirma est carnis natura. Infirmā dico, secundū rationē mortālē alioquin in resurrectione mutanda est ipsa carnis natura. Iuxta illud. 1. Corinth. 15. seminatur corpus animale, &c. D. Chrys. hom. 42. in Matth. 22.

Anima vita est Deus sine quo vile scit.

Sicut à summo sacerdote non accipiebātur victimæ, nisi prius condirentur sale, cuius natura est vermes interimere, carnesque à corruptione præseruare: sic omnis anima quæ non fuerit condita Spiritus sancti sale, cuius virtute viuit & conseruatur, non est apta Deo. D. Macharius, hom. 1.

Sicut corpus viuit & alitur ab externis terræ substantijs, de qua sumptum est: sic anima ab internis & ab ipso Deo viuit & suscitatur. Idem, ibidem.

Sicut enim anima est vita carnis; sic Deus est vita animæ. D. Gregor. hom. 17. in Ezech.

Anima appetitus inordinatus non est audiendus.

Sicut quos odio habemus, nec vocē quidem audire, nec videre æquo animo patimur: ita & anima si quid præter Dei voluntatē & rationem nobis imperet non est audienda, ne detur locus diabolo tentandi. D. Chrys. hom. 66. in Ioan. 12.

Anima habens Deum secum vult omnes frui eo.

Sicut suapte pulchritudine purissimi fontes, transeuntes etiam nō sitientes trahunt ad se ad hauriendā aquā: sic pulchritudo animæ habentis Deū suapte pulchritudine, & natura omnes trahit ad se vt secū fruantur Deo. Quæ quidē virtus, sicut & alia in sanctissimæ Genitricis Dei Mariæ anima cæteris fuit eminentior.

D. Ignat.

D. Ignatius Epist. 3. ad Virginem Mariam. Et sicut mos est bonus ad bonum exhortat proximos. Iuxta illud Apoc. 22. spiritus & sponsa dicunt veni, & qui audit dicat veni, ista mos est malis excitare ad malum, falsa dulcedine illectos. D. Chrys. homil. 3. de verbis Esaie.

*Animam obstinatum non deserit Angelus custos antequam
ex eat de corpore.*

Sicut medicus accedit ad languentem quantum ars patitur, & industria medicamina non cessant: sed si aut ægrotudo tanta sit, ut repugnet curationi, aut ipse inualidus per impatientiam doloris contra faciat quam iuuetur, relinquit medicus, desperat huiusmodi hominem & recedit, ne inter manus suas spirans causam interitus eius ad se retorqueat: sic ergo & nos relinquunt quandoque ad tempus Angeli ne in sanctorum Angelorum manibus, qui ad nos usque ad ultimum halitum curandos à Domino destinati sunt videantur mortui: relinquunt inquam Angeli vel ad tempus, dicentes, non est malagma, neque oleum, neque alligaturas imponere, vel deferunt custoditum Angeli, quando cessat hora custodiendi, illa est in homine hora mortis transactæ, nam usque ad mortem semper potest homo liberari à malo, & quando potest liberari, non deseritur, deseritur autem postquam constituitur in termino. Ideo ergo mali in morte deferuntur ab Angelis, quia in malo dcedunt & amplius non possunt custodiri, & tamen ante mortem nunquam deferuntur, quanuis sint infideles vel præsciti, seu peccatores. Quia quanto magis distant à bono, tanto magis indigent incitatio ad illud, ne si condemnentur habeant excusationem contra providentiam Dei. Et quādo Hieremias, cap. 8. dicit, curabimus Babylonem, & non est sanata (& dicunt Angeli) derelinquamus eam, & eamus unusquisque in terram suam, quoniam peruenit usque ad cœlos iudicium eius & eleuatum est usque ad nubes. Derelinquamus inquit Babylonē, id est, animas obstinatas in malitia sua, & nolentes se curari: derelinquamus, non simpliciter, sed secundum quid, id est, quantum ad aliquid, quia Angelus custos permittit aliquando cadere custoditum in aliquas aduersitates, non tamē omnino deserit, quia omnino desertus, omnino periret. Deserit enim subrahendo aliqua auxilia. Ut Esaï. 5. auferam sepem eius, & erit in direptionē. Vel deserit non tollendo impedimenta, ex quo sequitur, ut cadat in plura

in plura peccata, quod quidē cedit prædestinandis in bonum, vt dicitur Rom. 8. Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Etiam peccata addit. D. Augustinus, vel deserit, vt cadant in plura peccata quæ sint obstinatis in punitione suorum scelerum. Iuxta illud. Psal. 10. pluet super peccatores laqueos ignis, &c. Vt Pharaoni & alijs contigit quando non audiendo Dominum induratum fuit eorum cor. Vt Exo. cap. 8. 9. & 10. Verum tamen nunquam deseruntur ab Angelis omnino quantuncumque mali sint vt dictum est. Custodia enim hæc executio prouidentiz Dei est qui nunquam deserit nisi deferatur. 1. Paral. cap. 13. aut, si quæ fueritis cum inuenietis, si autem dereliqueritis eū, derelinquet vos, non tamen omnino. Ergo neque Angeli derelinquant absque reuelatione diuina, vel quando sunt in cælo absentes ab eis, & tunc regunt homines per impressionem ad bonum, sicut mouetur lapis à proiiciente. Ex Origen. hom. 2. in cap. 2. Hieron. & Abulense p. 3. q. 64. 65. & 67. in cap. 18. Matthi.

Anima depinxit in vita quod manifestauit post mortem, siue bonum siue malum.

Sicut pictor cum in gurgustio aliquo tabulam historiz varietate repleuerit: illam repente in medium proferens, ablatis velamentis omnibus, multitudini spectandam proponit, nec iam quæ picta sunt interpretari opus habet; sed spectatoribus omnibus futuro quoque tempore picturam vt sese habet, inspiciendam noscendamque permittit: ita fere & mens post vitæ exitum, sublato velamento corporis quo animæ tabula obtegebatur, quam per omne vitæ tempus varijs cogitationibus pinxit, quæque in intimis recessibus fuerant picta. Cunctis cernenda producit in lucem, videreque in promptu est animæ tabulam historiz varietate plenam æque ad intuendum cunctis expositam. Si igitur diuinæ quædam exlectionibus sacris, cogitationibusque pro his expressæ cernantur historiz: laudibus omnibus & mensque pinxit, & animæ tabula quæ picturam suscepit: & dignissima censetur ab omnibussita vt pro dignitate picturæ summaque pictoris industria & arte amoueri à spectaculo auellique non possint, cunctis per singula picturæ pulchritudinem, figuras, diuinatæque pictarum rerum formam admirantibus, & eximium pictorem illū, quod ritè vita vsus sit, & sub hoc amictu corporis die nocteque huiusmodi figuras præpter omnium spem venustiore manu, &

arte

arte animæ inscripserit tabulæ laudibus, sin vero turpes atque indecore picturæ illæ visæ fuerint: probro atque irrisione dignissimus pictor ille iudicabitur, cum forte contra quam sperabatur prius quam velamen animæ amoueretur sub moto corporis tegmine cuncta repente deformia, fædaque apparuerint. Vbi nā quæso tunc se iste recipiet, quando ex collatione alterius, inter cogitationes se inuicem accusantes, seu defendentes, à cunctis iudicabitur. D. Basil. de vera virginitate.

Anima corpori in hac vita, & corpus animæ in alia subditur.

Sicut anima in hoc mundo peregrina est: ita caro in illo extranea est, in hoc mundo anima carni subiecta est quantum ad passionem humanas, in illo autē caro animæ. Vnaqueq; res in sua patria fortior est & dominatur. Si ergo anima sic potens potest claudī in hoc sæculo infirmis, & terreno corpori sic subdita est, vt nihil pene spiritualiter sapere, aut agere possit secundum suam naturam: quantō magis cum in illo sæculo caro infirma & vilis, dignitas animæ, & potenti corperit esse subiecta, nihil poterit carnale sapere. Vnde quid in illo sæculo, sicut in isto, nō morimur, ideo nec nascimur, nec vxores decimus, vt quod moriendo minuitur, nascendo suppleatur, nanque iste mundus carnis est, ille autem animarum. D. Chrys. vbi supra hom. 4. in Matth. 22.

Anima deficit, vbi caro requiescit, & preualet D. August.

Sicut cytharæ chordæ nimis intensæ vel remissæ musicæ concentum corrumpunt, & perturbant: ita inordinatæ carnis affectiones corrumpunt & perturbant iudicium rationis. Vnde si in lingua fuerit affectio, sermo sistitur, sin autem in oculis videndi facultas non procedit. Diuus Theodoretus in Epitome diu. decretorum.

Anima quæ peccauerit, quoties conuertatur ad Deum recipietur ab eo.

Sicut si Rex potentissimus puellam vilem & pannosis indutam non erubescens, imo ablatis sordidis illius indumentis, splendide eam induens, sociam sibi constituat, & in vxorem assumat: ipsa tamen beneficio ingrata, cum amatoribus suæ corruptionis abiret, post multum vero temporis ad se conuersa & ingenti poenitentia affecta, secumque reputans, à quantis facultatibus sit lapsa, quantaque gloria priuata, dixit. Reuertar ad maritum meum, si forte recipiat me, ipse vero pius & misericors, non vulneratam relinquit.

linguat. Sed potius fulgentioribus vestimentis, illam induens, de
nuo in pristinam amicitiam reuocet: sic Deus animam quam se-
mel sibi desponsauerat, iterum atque tertio lapsam per poeniten-
tiam reuocat, vt candidis gratiæ, induatur vestimentis, quod to-
tum in filio prodigo manifeste patet. Diuus Macharius. hom. 27.
& 43.

*Anima in corpore inclusa extenditur per contemplationem vsque
ad cælum.*

Sicut pupilla oculi exigua cum sit, tam est ingens, vt vna &
eadem intueatur cælum & terram, &c. Sic anima in vase fictili, &
exiguo inclusa, extenditur vsque ad cælum, in illa enim sunt
virtutes & vitia, &c ait D. Macharius vbi supra, & sicut Deus
omnem creaturam, sic anima suo modo omnem creaturam natu-
ræ corpoream dignitate præcellitur, D. August super Gen. ad lit.

*Anima pulchritudinem à peccato liberata Angeli contem-
plari affectant.*

Sicut si quispiam vnum ex eorum numero, qui cutim habent
extrema scabie opertum, desumpserit curandum: adde peste vitia-
tum, aut morbo incurabili, senioque cōfessum, præterea pauper-
tate, atque inedia, hunc talem cōfestim reddatur ex deformi,
bonitate formæ conspicuum ex vetulo, iuenculum, vt qui cun-
ctos antecit præstantia decoris eximij: qui ex ipsis malis, splen-
dorem cui bret, qui oculorum nutibus iubar quoddam roseum
occultet ad hæc purpureo circumdet amilo, caput cingat diadema-
te, omni que cultu condecorèt: Ad hunc sane modum animam
adornauit nostram, elegantem redidit, ac desiderabilem, & mirè
amabilem, Deus concupiscetur enim inquit Rex decorem tuū,
D. Chrys. hom. 1. in 1. cap. ad Ephes.

Anima viuens in corpore semper peregrinatur ad Dominum.

Sicut corpus nostrum quanuis de terra & in terra plasmatum
erigetur eius habitus. Et spectat in cælum, propter quod fecit
Deus hominem rectum (osque sublime dedit inquit Ouidius)
sic quanuis in corpore clausa, cum ad imaginem Dei sit facta,
semper suum simile quærit: ad illudque suos dirigit actus. Sicut
aër in concauo terræ inclusus, vt ad suam redeat spheram, montes
inæniæque rumpit: ita anima inclusa in corpore illius vincula
rumpit. Vt tendat in Deum. Vnde est illud Pauli ad Philipen.
D cap. 2.

Sylua

cap. 2. coarctor e duobus: desiderium habens dissolui, & esse cum Christo, sicut radij solis contingunt quidem terram, sed ibi sunt unde mittuntur: sic facer animus noster, & in hoc demissus, vt proprius diuina noscamus conuersatur nobiscum: sed hæret origi ni suæ. Seneca epist. 41.

Anima terrenis adherens haud tranquillitate fruetur.

Sicut in mari non fit tranquillitas, nisi cessauerint venti: neque extinguitur ignis, nisi subtrahatur materia: sic neque animæ erit pax vera, nisi abdicatis temporalium desiderijs, Chromatius, de 8. beatitudinibus.

Anima minus rite se componens circa corporalia permanet infœcunda.

Sicut vitis perfodicationem non respirans, facile euanesceat neque capax fit vtilitatis quæ illi prouenisset ex infusione aquæ propter densitatem terræ ei adiacentis: pari ratione anima minus rite se componens circa hæc temporalia quorum oppressa ponde re, nec respirare quidem potest, sed permanet infœcunda, referta à graui onere materialium, quo fit, vt anima nullum ex se proferens fructum nullius iam fit culpa sua particeps coelestis auxilij, porro ab anima infœcunda ille quidem Spiritus sanctus se sub mouet ac retrocedit. Macerie interim siue sepes concidunt, nempe Angelorum subsidia, tunc apud talem animam impletur illud: derelinquetur filia Sion, sicut umbraculum in vinea. Et hij fructus proferunt apothecis diuinis indignos, & assimilis mihi videntur hij. Cucumerario, fructum dum colunt neutiquam idoneum alendæ animæ, ampullosa statu superbiæ complentur ad hoc componentes animam, vt inani tumore superbiæ turgescat, ac præter modum inflatur. Horum cucumerum desiderio, inardescens populus ille præcupidus, qui in eremo nutritus est. Flebant enim (ait Scriptura) memores cucumerum peporum, & eduliorum Aegyptiorum, quod utique cibi genus neutiquam hæsitat Israelites, qui coelesti pane, nimirum manna enutritur; Cuius contemptores ceparum desiderio, tum tenebantur quæ ne nos tingat pati voluptariam & generalem vitam præferentes ei quæ

quæ præducem sequitur rationem? Re vera enim voluptates corporeæ assimiles sunt cepis & alijs. Multum enim pungitiue acrimonix & irritamenti suggerunt: in amenam vero graue olentiã, & vix eluibilem immittunt ijs quo cum voragini se semel ingesse rint, Plurimum lachrimarum conciliant suis affectatæ tribus. D. Basil. in cap. 1. Esai.

Sicut expugnata ciuitate, mox vt diuitiæ quæ in ea recondite erant, vnde quaque fuerint dispersæ, non iam obserantur eius portæ, non etiam custodes designantur qui ad mænia exeubent: sic anima quum exhausta fuerit thesauris, Dei munere obtentis, deinceps quasi indigna quæ perfruatur custodia Dei, despectim præteritur, ob hoc dictum est illud, omni custodia serua cor tuum, idem vbi supra.

Anima sit robustior fide viuâ & sermonibus sanctis.

Sicut in arte gymnastica, cibi athletici, qui pro congrua proportionẽ exercitiõrum adhibentur alendis corporibus, quanto in ualefcunt vi nutrimentorũ, tanto excitant, ac promouent corpus ad præstantius robur temperaturamque vegetiorem. Proinde nõ mediocris accessio virium inditur corpori, per hoc quod ad suffulciendam eius substantiam, congruenti cibo refouetur: consimilis ratio obseruatur & in exercitatione ad excolendam pietatem. Dogmata enim fidei, sermones item ad mores recte formandos, continentur oblati animæ, eamque sensim, & quotidianis incrementis ad augentes, robustiorem reddunt, & subeundis laboribus magis idoneã efficiunt, ad apprehendendam præstantiorem & perfectiorem quam infidei dogmatibus reposita est, doctrinam. Quando enim infirmior (ait Apostolus) tunc potens sum. D. Basil. in 1. cap. Esai.

Anima assuescenda peccatis vix elui potest.

Sicut in tincturis, quod repetitis vicibus ac multo cum labore tinctum est, tincturam excipit præssiùs in harescẽtem, nec ita facile euanescentem: contra, quod superficie tenus, & vt occasio tulit, coloribus in fectum est tincturam bibit facile mobilem & reiectitiam: ad eundẽ se habet modum anima sanie peccatorum suppurata, & in habitudine constituta malitiæ. Ista enim mali assuetudo vix, ac multo negotio elui potest, & quodam modo inustam impræsit animæ maculam cõtagnione peccatorum cõtactã. Quæ tandem ratione inter alba, nix, lanaque ad hanc exprimendam

dam similitudinem assumptæ sunt, quod lana suapte natura alba cum sit, solerti tamen diligentia tractata redditur, quam per se erat albior: ita omnia potest progredi in virtute.

Anima vita & viuere Deus est.

Sicut enim corpus nisi respiret, viuere nequit: ita neque anima nisi conditorem cognoscat subsistere poterit, cum ignoratio Dei mors sit animæ, citra baptismum lux animæ non aderit. Sicut oculus lumine priuatus nec quæ sua sunt videt: ita nec anima, si ne hac luce quæ Dei sunt. D. Basil. homil. 13. de exhortatione ad baptis.

Anima sine charactere gratiæ repellitur à Regno Dei.

Sicut moneta vsualis nisi insculptam habuerit imaginem, vel stigmata Regia, non impenditur in mercaturam, nec reconditur in thesauros Regios: ita anima quæ non habuerit imaginem cœlestis Regis repellitur à mercatoribus Regni cœlorum tanquam non apta thesauris illorum. Iuxta illud Euangelij. Matth. 22. Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. Idem, hom. 30.

Anima inclusa in corpore turbatur ab illo quod tamen se data vincit.

Sicut qui aquam permiscet oleo, vtriusque naturam crebra cogitatione confundit: ita vt olei speciem lucidam limosa aqua proprietate perturbet, aqua vero naturam olei mixtione commaculet: ita anima affectionibus corporis implicata vim gratiæ naturalis amittit: sedatis tamen passionibus, vt vnum quodque in sua naturam redactum superemineat ratio. Hinc est illud Rom. 7. video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ & captiuantem me in lege peccati. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? D. Basil. de vera virginitate.

Anima in marore constituta, aduersus contumelias est affecta.

Sicut accerba vulnera ne leuem quidem manus contactum ferunt: sic & animus perturbatus difficilis est, ac morosus, & ad omnia indignatur, quouisque verbo mordetur & offenditur. D. Chrys. hom. de fide animæ.

Sicut acrius & intensius exuruntur æstuantes febre quam sole: sic qui mala conscientia vruntur, quam qui extra.

Sicut cœnum si contrectatur grauius olet: ita iratus animus grauius irascitur aduersus contententes. D. Chrysostomus, hom. 47. in Ioan.

Anima

Anima quiescentes: & tepide in bono, statim referuntur recto.

Sicut cancri, facile capiuntur insidijs, eo quod alias antecorsum, alias retrorsum incedant: sic anima tepida in bono, facile capietur a demone, cum illam euomerit Deus. D. Ant p. 1. serm. 17.

Sicut nauis contra ietum fluminis, posita nisi ad summa conetur, ad ima relabitur: sic anima in hoc mundo, si non progrediatur ultra residet in virtute.

Anima pessimis corripitur fit deterior.

Sicut si quis claudere voluerit aquæ currentis meatum, si vna ex parte clausa fuerit aqua, violentia aliunde sibi semitam rumpit: sic & Iudeorum & pessimorum malignitas ex vna parte confusa aliunde fit heditum adinuenit.

Sicut enim fieri non potest ut ligna mittendo extinguas ignem; sic non potest fieri, ut rationem dicendo placeas & componas hominem malum & pessimum.

Sicut ignis quanto amplius ligi a suscepit, in maiorem flammam erigitur: sic anima pessimis, quanto magis veritatem audierit eo amplius in maliciam excitatur. D. Chryl. hom. 42. in Matth. 22.

Anima venit Deus nouo modo, assistendo per gratiam.

Sicut, Sol si adsit lucet & calefacit terram: ita Deus cum sit vera lux mundi, calefacit & illuminat animam, quam inhabitat per gratiam. Et quauis omnibus in rebus, etiam in damnatorum animabus intimior sit Deus per præsentiam, essentiam & potentiam, quam ipse in se ipsis sunt: alio tamen modo qui est cæteris altior, inhabitat animas per gratiam.

Sicut anima in corpore, quæ tota in toto, & tota in qualibet parte assistens, calefacit & viuificat illud: sic Deus, mediante gratia, totam adimplet animam; & sicut pater adamans filium ingratum, diu noctuque petitat, fili præbe mihi cor tuum: sic Deus petit ab homine. Prouer. capit. 23. Et sicut magister est inter discipulos, terrena docens, sic Deus est in anima docens illa coelestia, Iuxta illud Esai. 48. ego Dominus docens te utilia. Et sicut speculator vigilans custodiensque ciuitatem ab inimicorum incurfione: sic Dominus non dormitabit neque dormiet custodiendo animam. Et sicut Dominus in throno sedens: sic anima iusti sedes & sapientiæ Dei. Et tandem, sicut legislator

rempub. legibus instituendo, hominum intellectum illuminat & dirigit: sic Deus cordibus hominum præstendo: & non solum intellectui vera dictando, sed etiam voluntatem, ut odiat mala & persequatur bona auide afficiendo, & ad vtrumque implendum, & ges in visceribus hominum iam exaratas viuificando. Hier. 31. Deus enim (inquit Augus. in Pater noster) est in se ipso. Sicut. x. & o. & in mundo sicut rector: in Angelis sicut sapor & decor: in Ecclesia, sicut Pater familias in domo: in anima sicut sponsus in thalamo: in iustis sicut audiutor & protector; in reprobis, sicut pavor & horror.

Anima quæ peccauerit non euadet iudicium, cruciatumque peccati.

Sicut qui tenentur in carcere, semper quidem deiectioni merentesque sunt, maxime tamen sub illum diem quo sunt educendi, & ad ipsas iudicis fores pertrahendi: & prius quam periclitantur, ac iudicis vocem intus audiunt, examinantur metu, nihiloque melius afficiuntur, quam mortui: sic & anima, maxime quidem in ipso peccati tempore cruciatur & angitur, multo tamen magis cum hinc auulsa abducenda est ut iudicetur à Deo. D. Chrysos. concio. 2. de Lazaro. Vide Rom.

Anima contempta, multum de externis curamus.

Sicut qui vestem qua tegitur considerat, obscænis quibusque sordibus inquinatam: vehementer exhorrescens velociter exuet: ita qui non vestem neque carnem, quæ est vestis animæ, sed ipsam animam habet sordidam & fædatam peccatis exhorrescere debet. D. Bernar. lib. de diligendo Deo.

Anima gerit bellum terribilius super terram quam dici potest.

Sicut si fingamus puellam aliquam Regis filiam, & cui terra ea vniuersa quæ sub sole posita est, pareat, deinde demus nouam quandam in ea inesse formæ venustatem, quæ sic humanam naturam transcendat, ut per eam puellam muliebri genus vniuersum magno admodum discrimine superet, &c. Et illa à Proconsule quopiam expeti & incredibili circa illam amore affici. Ponamus insuper, quod homuncio abiectus mortalium omnium nequissimus

mus eam in vxorem ducat. Ponito item ante oculos exercitum tam copiosum multitudine pugnatorum quam sanguinolentum, &c. Et longe miserabilior est status animæ in corpore, terribiliusque bellum gerit in eo, & eo periculosis quo spiritalius & inuisibilis. Vide hoc extensius depictum, à Diuo Chrysostomus, libr. 6. de sacerdotio, in fine: quod hic consulto prætermittimus ad longum referre, ne terminos breuitatis quam sequimur, transgrediamur.

*Anima terrenis cupiditatibus non impedita altiora sub
pondere petit.*

Sicut graua & rotunda corpora, si è cacuminibus montium lapsa deorsum, & si nullus postea impellat, ipsa tamen per se vehementiore impetu, si nihil impedimento sit, semper deferuntur, quousque ad planiciem descenderit: sic anima cuius natura sursum fertur, terrenis absoluta cupiditatibus, ardentior in dies sit, velociusque pertransit ad sublimiora semper conscendens. Nam cum nihil sibi sit impedimento per se ipsam ad naturam boni fertur. Attrahit enim ad se natura ipsius boni omnes, qui ad pulchritudinis eius radios sanis possint oculis respicere: ita sit, vt cœlestium desiderio semper ad maiora (vt Apostolus ait) consurgat. D. Grego. Niss. lib. de vita Moyfi.

Anima est tota in toto & tota in qualibet parte.

Sicut si lumen ponatur in medio, non minus in meis, & non magis lucet in alterius oculis, sed in singulis totum, & in se ipso manet totum: sic anima vbique in corpore, & in singulis membris est tota. Vnde tacto vno membro dolet tota, non tamen tota sicut vox in auribus omnium non particulariter, sed sonat tota, & in se ipsa remanet tota. Et quauis omnes animæ sint eiusdem naturæ, quædam tamen est tardior quædam habilior ad discedendum, sicut cera habilis est ad exprimendam imaginem, si ei sigillum imprimatur, & candela ad lucendum, si incendatur: sic in hunc mundum recipit anima imaginem sciētix si ei imprimitur sigillum doctrinæ, lumenque veritatis recipit, si igne sapientiæ accensa fuerit,

Quanto magis anima doctrinæ se adaptauerit, tanto magis cā pax scientiæ erit. Et quauis sit corpori admixta per oculos sentit colores, per aures voces, per nares odores, per palatum saporē, per tactum vel incessum res tangibiles, mollitiæ, vel duritiæ differentes. A corpore vero separata nihil corporeum corporaliter sentit quasque res, in proprietate substantiæ (abstractis accidentijs colorum) conspiciat, & nihil omnino ei confert lux solis ad videndum. Ex D. August. libr. de cognitione veræ vitæ à cap. 34. vsque ad 38.

*Animam cum corpore consonam dedit Deus ut dulcem Deo
faciat melodiam in eo.*

Sicut lyra quæ opus habet aliquo, qui possit arte & scientia sua per membra quasi per fistulas conuenientem illi melodiam Domino offerre: ita in faciem corporis Adæ inspirauit Deus spiraculum vitæ & factus est homo in animam viuentem, ut posset per suas potentias operari: & per corporis motionem interiorum exteriorumque sensuum, gratam Deo melodiam offerre. D. Chrys. hom. 13. in Gen.

Anima detrimentum patiente quid erit homini lucrī.

Sicut qui metallorum operi traditi sunt, nullum enim illis emolumentum, nullas opes inde consequuntur, sed magno periculo adque detrimento suo, alijs laborant nihil prorsus de sudore ac labore & morte quam plerumque obeunt ad fructum suum inde conuertentes: sic qui non sibi & animæ suæ, sed alijs diuitias quærunt. Imo vero & illis multo inferiores sunt, quia mors doloris finem illis, istis autem quos gehenna expectat, vere afflictio nis initium adfert: at si dices fruar laboribus atque diuitijs meis: Animam fruentem ostende & mihi persuasisti: si vero corpus pinguescit atque florescit illa tabescente, quid ad te pertinet illa rerum copia? Nihil certe, sicut neque ancillæ voluptas moerenti dominæ aliquid confert, nec vestis magnificentia in becilitati corporis. Quid ergo dabis in permutationem per anima tua, cum non habeas aliam animam quam possis dare pro anima tua? Quid si dum seruos tuos magnificis dapibus delictose viuere videas, tu extremo mediæ malo debilitatus iaceas.

iaceas. An forte, quia dominus es, lucrari te quidquam dices: nequaquam. D. Chrysoft. hom. 56. in Matth. c. 16.

Anima internæ Virtutis inditia sunt corporis lineamenta, atque cultus.

Sicut pudor ab innata animi ingenuitate ortus, genis infunditur, casq; grato quodam rubore afficit: sic animi interior species honesta, atque præstans, corpus ipsum corporisque actus, atque motus decenter effugit; sedes enim pudoris est in genis, iuxta illud Cant. 4. Sicut fragmen mali punicigenæ tuæ, absq; eo quod intus latet. Nam tametsi accidere interdum possit, ut qui omni ornatu interiori, omnique animi virtute sit vacuus, externe satis honestè affectus & cultus appareat; tamen profecto nunquam eueniat, ut qui veris virtutibus animum cultum habeat, eius sit inculta, aut inconcina exterior species. Legionensis in Cant. 4.

Angelorum naturam vertibilem in unam partem, hominumque in utranque condidit Deus.

Sicut confRACTA vasa fictilia iam nulla emendatione corriguntur, semel per flammam firmitatem, alias soliditatem sortita: vasa autem figuli non sunt fictilia, sed argilla composita: inde etsi quod fuerint casu peruersa, faciliè ad figuram pristinam artificis reformatur industria. Et ideo quando Deus per Hierem. cap. 19. calamitatem sine remedio dicit, non vas figuli, sed vas fictile nominat, dicens ad Prophetam: Conteres lagunculam in oculis viro- rum, qui ibunt tecum, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: Sic conteram populum istum & civitatem istam, sicut teritur vas figuli, quod non potest vitra instaurari. Quando autem cap. 18. spem eis pollicetur, Prophetam ad figulivas adduxit, & illi non ostendit vas fictile, sed argillam ei in manibus positam demonstrat artificis, quæ etsi ceciderit, reformatur tamen: sic Angeli (cuius naturam condens Deus erat largiens gratiam) semel lapsi non potuerunt iterum renouari. Homines autem tanquam vasa lutea faciliè per Deum potuerunt ad pristinum statum reuocari, ex D. Chrysoft. homil. 4. ad baptizandos.

Angelus assistit fidelibus, nisi illum per improbas actiones profigauerint.

Sicut fumus apes fugat, & foædus odor colubas expellit: sic angelu vitæ nræ custodi abigit multa lachrimarum aspergine dignu

ac graue olens peccatum D. Basil. in Psal. 33. abigit quantum est in se, non tamen ipse deserit hominem, sed subtrahit aliqua auxilia, vt cadat in aduersa, vt Hierem. 51. & Esai. 3. ex Abulense. p. 59. 67. in cap. 18. Matth. Sic ipsi nos tractant sicut tractantur à nobis, ait Seneca.

Angeli vbiq; adsunt vt Dæmonum confringatur audacia.

Sicut Imperatoris optimi prouisione vrbes omnes, vniuersæ ciuitates, castella singula, manu militari aduersus hostilem muniantur aduentum, & omnia loco diligenter armantur, ne barbarica incursione deleantur: ita & Deus quoniam barbara & agresti mente rabientes dæmones ad pacis euersionem vbi versantur ad tutelam nostram constituit exercitus Angelorum, vt eorum præsentia dæmonum confringatur audacia, & per eos pacis nobis donum ministretur. Vidi (inquit Iacob) castra Angelorum. D. Chris. sermone de ascensione Domini. tom. 3.

Sicut berillus, qui est quasi si aquam cōsideres solis fulgore percusam, & (si vlla de hac re Dioscoridi fides est adhibenda) hominem qui eum desert in bello, inuictum reddit: sic hoc idem potest aptari Angelis, de quibus scriptum est: Et aquæ omnes, quæ super celos sunt laudent nomen Domini. Et qui illis nituntur, ac eorum inspirationibus adherent, inuicti in spiritali bello gloriose euadunt. Ex Apocalyp. 11.

Angelus custos totum præmunire custoditum.

Sicut muri ciuitatis circumducti omni ex parte arcant, propulsant, & hostiles insulas: sic & Angelus te præmunire à fronte, & à tergo custodit, & nihil vtrinque incustoditum relinquit. Propterea (inquit) cadent à latere tuo mille & decem millia à dextris tuis, ad te autem non appropinquauit, nec plaga quidem ab ullo tibi infligetur inimicorum: quoniam Angelis suis mandauit de te. D. Basil. in Psal. 33. Vide in cōparatione eius, cuius titulus est. Animam obstinatam. Quod dantur nobis Angeli ad custodiam, affirmant etiam Ethnicis. Sicut Seneca, vnicuique nostrum pædagogum dari inferioris notæ, vt demonstrent virtutes nostras coram Deo. Afirmat & Origenes, & ait: Venerunt Angeli Dei, vt starent ante Deum. Venerunt Angeli sanctorum sanctitati attestari iustorum diuersas, ac varias virtutes & coram Deo demonstrare, vt Melchisedech Deo dignum sacerdotium. Abraham immobilem fidem, &c. Orig. in Iob lib. 1. Via Dei aspera est, & accliuis & ardua,

dua, sed ei præsidet Angelus bon⁹, qui per extremos pro paranda virtute labores, ad finem beatum sequaces suos deducit. D. Basil. in Psal. i. Quod verò singulis fidelium adsit Angelus, vt pædagogus quidam & pastor ad vitā dirigendam, nemo cōtradicit, qui verborum Domini recordatur dicētis: Ne cōtēnatis vnū ex his pusillis, quia Angeli eorū semper vident faciē Patris. D. Basil. li. 3. contra Eunomium.

Antichristi aduentum præuenient Pseudochristiani.

Sicut in Aduentu Christi ante illum Propheta. & cū illo Apostoli in Spiritu sancto faciebant virtutes: sic & in Aduentu Antichristi Pseudochristiani & ante illū & cū illo in spiritu maligno facient virtutes. Quis. n. res mota fuerit, talis odor procedit. Accēso autē thymiamate, suavis flagratio exit: cōmoto autē stercore putredo grauis prodit. Ante lucē aurora exit, ante noctē obscuritas. D. Chrysol. hom. 29. in Matth. 12. ¶ Quemadmodū. n. Regna illa destructa sunt, quæ ante Romanū imperiū fuerunt, vtpote Regnū Medorū à Babylonis, Babyloniorū à Persis, Persarū, à Macedonibus, Macedonum, à Romanis: ita & Regnum Romanorū ab Antichristo, & ille à Christo, & postea non amplius obtinebit. Et ista nobis Dan. 11. cum magna claritate tradit, & tūc inquit, rebellabitur iniquus. Tunc (ait sup.) quādo ē medio sublatū fuerit Romanū imperiū. sed (vt ait inf.) solū habebit vires suas in ijs qui pereunt, qui etiā si is nō venisset, vtq; nō credidissent. Sed venit vt eos arguat, & manifestos faciat. Sed tñ Elias tunc veniet vt fideles cōmuniat, & restituet omnia. Luc. 1. Quia quemadmodū Ioānes fuit præcursor prioris aduent⁹: ita iste præcursor erit posterioris & glorioſi Christi aduent⁹. Et sicut ignis irruēs passim minuta animalcula, etiā antequā planē adueniat, pcul adhuc dissitus torpescit & cōsumit: ita & Christus Spiritu oris sui interficiet Antichristū. Sufficit solū iubere & adesse illū atq; ista omnia peribunt. D. Chrysol. hom. 4. ad Thesal. 2. cap. 2.

Sicut. n. fum⁹ ante ignē procedit, & ante victoriā pugna sic & ante victoriā Christi tēptatio Antichristi. Et sicut tēptas suscitāt nubila, nubila autē cooperiūt Solē: sic impiorum persecutio, suscitabit transgressionē, transgressio autem Christianitatis obscurauit candorē, vsq; dū veniat Filius Dei, tāquā fulgur quod in iētū oculi vniuersa pertrāsīt: & sicut sol qui tenebras depellendo, illuminat mundum. D. Chrysostom. homil. 49. in Matth. 24.

Anti-

Antichristi aduentus Christi assimilabitur Aduentui.

Sicut vnigenitus Dei filius à postolis & alijs sanctis diuinitate dona spiritus, quia in eo habitabat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter: ita Antichristus omnis generis vitiorum pater, diuidet suis operarijs diuersas iniquitatis species. D. Theodor. in Epist. tome diui. Deere. lib. 5. cap. de antiq. & D. Thom. 3. p. q. 8. art. 8.

Antichristi Aduentum præuenient multa peccata.

Sicut qui tempore Noe fuerant, quauis multis in malis essent, delitijs tamen affluabant: iusti autem non ita: sed cum tribulatione atque molestia vitam trahebant. Hinc etiam aperitur, quia cum Antichristus venerit licetius omni turpi voluptate iocui, & qui salutem suam desperabunt vtentur. Nam sicut cum arca fieret Noe, aperte futurum prænuntiavit dilunium: illi autem non credentes tanquam nullo malo venturo l'etuebant: sic Antichristus apparebit. Post eum consummatio, & intolerabiles poenæ sequentur, Gen. 6. & 7. D. Chrys. hom. 7. 8. in Matth. 24. & Marc. 13.

Antichristi natiuitas & conceptio & educatio erit secundum operationem Sathane.

Sicut in Christo omnis plenitudo diuinitatis inhabitauit: ita in Antichristo omnis malitiæ plenitudo: non quidem, ita quod humanitas eius sit assumpta à diabolo in vnitatem personæ, sicut humanitas Christi à filio Dei, sed quia diabolus suam malitiam emmentius influet, suggerendo quam omnibus alijs ait. D. Tho. 7. par. quæst. 8. artic. 8. Neque vero ait D. Damasc. lib. 4. capit. 27. Quemadmodum Dominus humanitatem assumpsit: ita etiam diaboli homo efficietur? (absit enim hoc) verum, homo ex fornicatione parietur, atque omnem Sathanæ afflatum suscipiet. Deus enim incredibilem, quandam futuræ ipsius voluntatis perversitatem prænosceus, diabolum in eo domicilium, sibi constituere sinet. Non enim est formandus Antichristus absque semine ex sola origine, nec ex sola muliere, sed nascetur, vt inquit. D. Augustinus, tractatu de Antichristo, tomo. 9. ex copulatione patris & matris, sicut alij homines, quia demon non habet virtutem ad formandum, & organizandum verum humanum corpus, nec efficiet conceptionem Antichristi: sed id quod operabitur quantum ex se est com-

est commouendo humores, & applicando agentia & materiam, vt fiat temperamentum illius hominis, maximè proportionatū, atque propensum a l vitiis, quia ille homo futurus est in omnib? maximè contrarius Christo, & ideo sicut Christus opera Spiritus sancti conceptus est, ita in Antichristi conceptione spiritus Dæmonis eam præstabit operam, quam suo modo potest. Et hoc fortasse sensit D. Hieronymus quando Esai. 16. Dæmonem appellat patrem Antichristi. Et etiā sic intelligitur illud 2. ad Thes. 2. aduentum eius esse secundum operationem Satanæ: quocirca (sedulius) eum vocat hominem peccati, id est, diaboli, non quod à diabolo generandus sit, sed quod omnem operationem diaboli in se suscipiet, sicut dicit D. Theodoretus, quia à principio erit imbuendus omnibus iniquis moribus, & prauis ortibus, sicut affirmat D. Cyrillus Hierosolymit. Cant. 15. & quauis sic, vt dicit D. Antoninus. 1. p. tit. 13. c. 4 §. 3. Angelus bonus ei non subtrahitur ad custodiam, tamen postquam incipiet malitia vtī, nullum effectum custodiæ in eum exercebit, eo obstinato. Verisimile enim est tantam fore Antichristi malitiā ac tam frequentem vsum operandi, & cogitandi mala, tantamq; cum Dæmone familiaritatem & coniunctionem, vt nunquam det locum alicui bonæ inspirationi, aut effectui spirituali Angelicæ custodiæ, aut diuinæ gratiæ, sed tamen ex illius hominis peruersitate & malitia sumet Deus occasionem exercendi sanctos suos & illustrissimas victorias per illos obtinendi, vt rectè dixit D. Hippolytus lib. de consummatione mundi.

Apostoli à Christo instructi fuerunt: qualiter haberentur in vita.

Sicut qui artem natandi docent principio multa diligentia discipulos gestant: post vnum & alterum & tertium diem subtrac-
ta dextera, illis præcipiunt, vt se ipsos iuuent, & nonnunquam illos parumper mergi sinunt, ita vt multum falsuginis forbeant: itaque sanè & cum discipulis suis Christus faciebat: nam initio nihil eos pati sinebat, vel paruum, vel magnum, sed vbique aderat muniens, & circumvallans eos, faciensque vt omnia vbertim eis afflueret, cum vero tempus esset vt vilitatem suam ipsi declararent subtraxit aliquandiu beneficium, præcipiens eis: vt etiā per se ipsos multa perficerent. D. Chrysost. hom. in locum Pau. salutate Priscam & Aquilam ad Rom. 16.

Sicut

Sicut aues pullos suos fouentes tan diu in nido sedent, donec illorum plumæ increſcant: quas dum increuiſſe viderint, eos primum circa nidum volitare docent, dein ad nidoſuo totos deſtituunt. Ita faciebat & Chriſtus: In Palaſtina enim quaſi in nido nutriebatur diſcipulos, & ex inde eos volitare docuit præſens & geſtans: tandem permiſit eos volare in totum orbem, dato eis mandato, ne ſibi ipſis deſſent. Idem vbi ſup.

Et ſicut aquila prouocans pullos ſuos, &c. & tandem ſuper humeros ſuos trans ſumit illos portat alendos, Deut. 32. & gloſ. ibi: ſic Chriſtus prouocat diſcipulos, vt poſtea ſuper humeros eius illos portet in cœlum, vbi ſup. Vide etiam D. Chryſoſt. ſerm. 170.

Apoſtolos ante miſſionem ſpiritus ſancti non decuit mitti.

Sicut Dux milites e multitudine nō patitur exire priuſquā armati fuerint, neque quiſquā equos ſinit à carcere proſilire, priuſquam aurigam naſci ſint ita nec Chriſtus diſcipulos ſuos paſſus eſt in acie conſpici priuſquam deſcenderet Spiritus, ne facile caperentur, & abducerentur à multitudine, D. Chryſ. hom. 1. in Acta Apoſtolorum.

Apoſtoliſ negauit Chriſtus quod ipſos non decebat accipere.

Sicut cū videmus infantem plorantem, ſemperque cupientem aliquid à nobis accipere, quod nihil illi eſt opus, tunc occultato potius quod concupiſcit, oſtendimus illi manus vacuas, dicentes: Ecce nō habemus: itidem & ille fecit Apoſtoliſ. Sed quemadmodum puer ille, ſi poſtea nihil oſtendamus inſtat plorando, videns ſe eſſe deſuſum, deinde eo reſiſto diſcedimus, dicentes, vocat mentalis, & aliud quidem eius loco quod concupiſcebat damus, volentes illum auocare ab eo quod maluit accipere, extollentesque illud quod in alterius locum damus, eo dato repēte ſubdicimus nos: Itidem fecit & Chriſtus: illi quærebant accipere, hic negauit ſe habere. Chryſoſt. hom. 2. in Acta Apoſtolorum.

Auaritia omnium vitiorum eſt mater.

Sicut qui ab aſpide percutitur, quaſi delectatus vadit in ſonnum, & ſic per ſuauiſſimam ſoporis moritur: ſic & auarus, maxime ſi acceperit ſub uſuris, pro tempore delectatur, quaſi qui beneficium accepit, & ſic per ſuauiſſimam beneficii non ſentit quomodo captiuſ efficitur. Nam ſicut venenum aſpidis latenter omnia membra diſcurrit & corrūpit: ſic uſura per totas facultates ei diſcurrit & conuertit eas in debitum. Et ſicut fermentum modi-

cum, quod mittitur in totam farinā, totam conspersionem corrūpit: sic & vsura. D. Chrysost. hom. 12. in Matth. 9.

Auaritia rerum retentio contristat, datioque beatificat.

Sicut spina vndeunque capiatur tenentem pungit: sic & sæcularia vndeunque detineas amplectentem se, vel fouentē contristat, spiritualia verō non eiusmodi, sed margaritæ cuidam similia sunt, vnde si aduertas, oculos delectant. Exempligratia. Fecit aliquis eleemosynam, non tantum futuris pascitur, verum & præsentibus bonis exultat semper cōfidens, & omnia cum multa faciens facundia & fiducia malam superauit cōcupiscentiam, & ante regnariam hic fructum accipiet, dum laudatur, dum admirabilis habetur ante ceteros omnes à propria conscientia. Idē vbi su. & hom. 31. ad populum Antioch. videndus etiam est hom. 1. & 2. & homil. 87. in Ioan. 21. vbi mira dicit in hanc rem.

Auaritiæ studens sibi tentationem acquirit

Sicut medicus, si voluptate vteris, illud atque illud tibi euenturum prænunciat, sic qui ditari volunt incidunt in tentationem, & concupiscentias stultas & noxias, quæ in profundum interit⁹ & perditionis homines præcipitāt. D. Chrysost. hom. 75. in Matth. 23.

Auaritiā omnes virtutes perturbat.

Sicut in morbis & fistulis nisi quis prius fluentem humorē in vñlus sistat: quæcūque imposuerit medicamēta, nō amota morbi causa, omnia frustra cōtendit: ita & nos nisi manus ab auaritia, & malū hunc amorē cohibuerimus, licet eleemosynā demus, & omnia in casum laboramus. D. Chrysost. hom. 87. in Ioan. 21.

Sicut enim qui in limpidum fontem stercois injiciat, totū imundum reddit: sic auaritia omnes virtutes perturbat, Idem homil. 32. ad populum.

Auarius cupiditas in dies maiori siti compulsa nunquam perueniet ad finem.

Sicut qui acute bilis seruoire febricitant non solum non extinguunt ardorem potu, verum etiam incendunt, atque inflammant: sic qui auaritia laborant, cū huic cupiditati omni bile acerbiori pecuniam afferūt, maiori se ipsos flamma incendunt. Nihil quippe hanc sitim ita extinguit, quemadmodum si ab huiusmodi desiderio te ipsum liberum constituas. Sicut etiam acuta bilis non potu sed è contrario potius extinguitur. D. Chrysost. homil. 64. in Matth. 19.

Auaritia feruidi cupidine omnia vertunt.

Sicut aduersi quidam ac furentes venti, si in mare placidum irruant, ipsum funditus vertunt, adeo ut arena profundi super-
nis misceatur vndis: ita & pecunie cupidi omnia penitus miscet,
neminē qui huiusmodi est amicum nouit. D. Chrysof. hom. 17.
1. ad Tim. 6. Hinc est illud Horatii. Feruet auaritia, miseraq; cu-
pidine pectus.

Auaritia pestis omnes inficit, alios plus, alios minus.

Sicut flamma vehemens ubi in syluam incidit, peruertit om-
nia & desolatur: ita & ista orbē destruxit vniuersum. Reges, prin-
cipes, priuati, pauperes, mulieres, viri pueri omnes in hac luce deti-
nentur: & cum in numerum auaritiam sectentur, nullus tamen emē-
dare vitium studet. D. Chrysof. ubi sup.

Auaritia excæcat animum, ne possit cernere verum.

Sicut cum quis recto itinere gradiens, si in aliud aliquid intē-
dat animum, pergit quidem, sed sæpe dum nescit urbem illam
pertransit, ad quam properabat, pedesque frustra sui ministeriū
præbent: ita feruē & in cupiditate contingit, idem ubi sup.

Auaritia cupido flagellum est auaro.

Sicut Pharaō atrocissimus ille tyrannus flagellis ad colligen-
das palleas compellebat Hebræos, Exod. 1. sic etiam nunc diabo-
lus ad officium laterum flagellus cupiditatum multos incendit.
Quid enim aliud aurum est quā cœnum? & argentum quid
aliud quā pallea? Sicut ergo pallea ignem, sic pecuniæ cupidi-
tas auaritiæ flammam incendit, & quasi cœnum inquinat possi-
dentes. D. Chrysof. hom. 40. in Matth. 11.

Auaritia est simulacrorum seruitus, & peius. Ad Coloss. 3.

Sicut idolorū adoratores non Venerem, sed voluptatem, nec
Martem, sed animum masculinum & vehementem adorant: sic
auari mammonam adorant: & quamuis te ipsum illi non accu-
uas, iam multo illam amplius opere, reque ipsa adoras, teque ip-
sum auaritiæ affectioni subijcis. Idolatræ adstant in precationi-
bus, tu autē mammonæ voluntati obsequeris: illi maculant oues,
tu verò maculas homines, & animas rationales, illas quidem fame,
istas autem maledictis. In simulacrorum Aram videbis caprinū,
& bouinum olentem sanguinem: in ista vero ara auaritiæ
humanum sanguinem videbis miserē & crudeliter exhalantem,
ut videre est in Cain, qui fuit primus inuentor auaritiæ, & in Je-
zabel

zabel & Iuda. D. Chryf. hom. 18. Ad Ephes. 5. initium idolatriæ ab in ordinato pietatis affectu sumptum. Sap. 14.

Sicut non idolum adorat gentilis, sed in habitantem dæmonem: sic tu licet non aurum eius tamen aspectu & cupiditate animæ insidiantem dæmonem adoras. D. Chryf. ho. 64. in Ioan. 12.

Auaritia studentium peccata eleemosynis non redimentur, nisi manum auaritia cohibeant.

Sicut in corporibus, & in fistulis, nisi prius quis humorē influentem sistat & vulnus tergat, quotquot impoſuerit medicamenta, mali fonte non obſtructo, in caſum omnia facit: itidem & nos niſi manum auaritiæ cohibeamus, & hanc improbam diſtillationem corripiamus licet demus eleemoſynam aut quidquā aliud facimus. Auaritia enim premit nos deorſum, & caſſurum ſuperne trahit eleemoſyna: ſed ſi in præcipitia ferimur quomodo poterimus reſpirare? D. Chryf. hom. 32. Ad populum Anthiochenum.

Auarius ſemper eget nec ſibi nec alijs prodeſt.

Sicut ſi medicum cuius ad aliorum ægri tudines depellendas, ſanitas neceſſaria eſt, ipſum in ægri tudinem mitto & in deaurato cubiculo, leſtuloque argenteo iacere præcipias, nihil proficiet omnino languentibus: ita etiam ſi mentem corrumpens quā ſcilicet ingruentibus poſſes vitijs repurgare theſauro feceris aſſidere, non modo nihil omnino profeceris, ſed totum proſus animum læſeris. Si enim oculis effoſis nulla ſere iucū ditate mulcemur propter miſeriam, quam ex illorum priuatione ſentimus; multo id nãgis in peruerſione mentis perpetiemur. Quid enim prodeſt auratis armis milites refulgere, cū ducitur Rex ipſe captiuus. Quod lucherum ornatæ depictæque nauis cum ipſius demergitur gubernator? Quæ nam eſt illa bene compoſita corporis vtilitas cum facies oculos amiſit: ita quid proſunt auaro diuitiæ, ſi animus ægeſtate prematur. D. Chryf. hom. 21. in Matth. 6.

Sicut Ienantem & largientem & orantem ad oſtentionem per ea ipſa ab inani gloria retraxit Chriſtus per quæ illi ipſius cupiditati etiam flagrabant: ac ſi diceret quam ob cauſam ita ieiunas ac miſereris? Nunquid quia gloriam hominum diligis? Noli igitur ita orare & tunc eam in futuro conſequeris: ſic etiam pecuniæ cupidū per quæ illam maximè diligebat per ea ipſa ab eo ſtudio dehortatur. Idem vbi ſupra.

Sicut in tenebris ambulantes nihil manifeſte verèque conſpi-
E ciunt:

ciunt: si enim funē viderint, serpentem putāt, sic etiam auari nō
 prorsus metuēda visu prædiis, ea suspecta habēt. Nam si exigui
 aliquid saltem amiserint, magis etiam quam ij qui necessario vi
 ctu indigent, lamentantur ac defflent, idem vbi sup.

Sicut supra qui funem p̄r sublimē tensum gradientes tantam
 fortitudinem ostendunt, cum aliquā necessaria causa audaciam &
 fortitudinem flagitat, nihil prorsus virile non modo facere pos
 sunt, verum etiam cogitare: sic sunt profecto locupletes, qui cum
 omnia pro diuitijs audēat, pro uirtute, nec grande aliquid nec par
 uum se sustinere patiuntur. At sicut illi periculosum opus exe
 quantur, & vanum & omnia oī infructuosum, ita hi quoque peri
 cula ac præcipitia sustinent multa, que omniū inutili hinc clau
 duntur, & duplici caligine teguntur, vnam quidem quam patiū
 tur ex opibus, alteram vero quam præferunt dum obedire Chri
 sto nolunt magistro, idem vbi sup.

Sicut sine fluctibus mare nunquam, conspicitur: sic animum
 avari absque solitudine, terrore, turbationeque nunquam repe
 ries, sed antequam priora componāt alia inuaserūt: & ad hæc rur
 sus alia atque alia subiagressa & ingentem cumulum montium in
 star erexerunt, circa illud, ne solliciti sitis de crastino, D. Chrysost.
 hom. 39. in Matth. 11. Idem hom. 39. in Matth. 8.

Sicut ebrius maiori siti vexatur, quam qui modico vino usus
 est. Et sicut ignis, addita materia magis effertur: sic pecuniarū cu
 pī itas adiectione auri magis exrollitur. Nō enim huiusmodi cu
 piditas est, vt maiori cumulo rerum possit extingui, sed ē contra
 inflammari, atque incendi solet, D. Chrysost. hom. 81. in Mat
 the. 26.

Avaro nihil est suauiter cupiditate noxiū.

Sicut si quis febricitans vas plenum frigidissima aqua rapue
 rit ab aliquo, & cum pestiferam biuendi cupiditatē expleuerit,
 morti se ipsū tradiderit, non eum vnde aqua rapta est, se eū qui
 rapuit accusamus, & sibi ipsi iniuriatum censemus: sic avari peio
 re febris laborantes alienarum rerum rapina habendi cupiditate
 inflammantur. Si quisquam furem concitus gladio à latere cuius
 piam rapto se ipsum occiderit, non ne qui rapuit sibi ipsi iniuriā
 intulit, eum is à quo ensis raptus fuit nulla sit vexatus iniuria?
 Hoc ipsum in pecuniarū rapina fieri videmus.

Sicut enim periculo fissurum est furioso, si ensē teneat: sic di

uitia-

in istum cultum auaro perantoliusi. D. Chrys. hom. 52. in Mat.
tha. 13.

Auaria est radix omnium malorum.

Sicut Pulvis extrahitur ab oculis qui & os sicut organo respira-
tionis, vitæq; nostre molitur in seias ad hunc modum se habet
plus acquirendi cupiditas, à qua & punctiflores auaritia, ut sunt
Violenta ex tortio, siue rapacitas, inest illa mondatum, calumia,
& alia quæ sunt germina illius malignæ radice: quia radix om-
nium malorum est auaritia. Carbo enim ignis originem ducens
est terra post transitum flammæ in crassi ore permanet materia. Qui
igitur facit illas animæ commotiones viuunt vitæque peculiarem
habent legem perurbationum ignem sicut & diuers ille habe-
bat causam quæ illum deuret, & si ille prius aréfaceret. D. Basile.
in Mat.

Vnde (inquit Christus) adolefcenti, quæ habes, & da pauperi-
bus, & habebis thesaurum in celo, & abiit tristis. Si proposuisset
aut agriculturæ labores, aut mercaturæ pericula, vel qualia qui pe-
cunijs stident, tollerare solenti iure grauatur, te poteras excusare:
sed ostendit tibi via laboris sudorisque vacua, & dolens, anxius
que discedis. Si enim (vt ais) non occidisti, non fuisti fur, cur reli-
quæ nullum non addis, quò solo in Dei regnū poteris facilius per-
uenire? Nam si Medicus membra tibi aliqua non recta, aut ex na-
tura, seu morbo distorta se corrigere polliceretur, gauderes profe-
cto: at cum ipse animatum maximus medicus te in necessarijs de-
ficiantem per effectum reddere cupiat, nimine gratiam suscipis,
sed ingemis, atque doles. Vnde nā hæc, nisi quod propria cōmo-
da multorū cōmodis habes omnino potiora? Quocirca plus opi-
bus crescis, eò magis charitate deficis. Nam diu iam pecuniam a-
lijs communicare cogitasses, si proximos æquè ac te ipsum amas-
ses. Nunc ea tibi magis insita, coniunctaque quam corporis
membra videntur. Id circo eius priuationem non secus horres,
quam vitalium membrorum amputationem. Si nudam induis-
ses, si esurienti panem præbuissem, si hospiti tua ianua patul-
sent, si orphanorum pater extitisses, si denique te inopum,
& afflictorum misericordia capisset, quatum quæso opum
gratia is cōtristatus fuisses? Quomodo ægrè tulisses eorū quæ
adhuc superessent erogationem, si iam olim cogitasses illa impen-
dere.

dere egenis? in festis mercantibusque nemo angitur suā pro mer-
cibus dare: quantoque fuerint præciosiores, tanto magis gaudet,
vt quam accipiat præcellentiorem: at tu & aurum & possessiones
distribuere, præterea lapidem & terram pro æterna dare fœlicita-
te, grauaris. Sed quò tendunt diuitiæ? vt pretiosa te veste ami-
cias: At duorum cubitorum tunica tibi satis est. Sed inquis fortu-
nas ipsas tantum possidere voluptas est magna, etsi nullum ex eis
vsum capias. Hoc enim stultum est. Distributæ enim opes, vt ip-
se testa tur omnis, firmiores permanent. Amatæ verò ac cupi-
dius custoditæ auferri solent. Si obseruabis non habebis, si disper-
gas inuenies, vt ait Propheta: Disperfit, dedit pauperibus iustitia
eius manet in sæculum sæculi. Sed profecto nō vestium, aut cibo-
rum causa, multis affectantur: verum quædam est diaboli metho-
dus ad suggerendas diuitibus mille sumptuum inanium occasio-
nes: vt ea quæ ad superflua, & ad rem pertinentia non sunt, pro
necessarijs ducantur. Sit, inquiunt, res partim in vfu, partim con-
dita, sepositaque. Itemque in vfu est necessitatis terminos transcē-
dat. Ista seruiat sumptibus domesticis, illa præsto sit ad externas
phantasias. Si enim alacri, lætoque animo das aurum, vt equos
possideas, vix id regno Dei potius commutari, suassus doles, po-
tenti denegas, & abnuis mille sumptuum occasiones commemo-
rando. Quid miser Iudici respondebis? Parietes vestis, hominē
non vestis? Equos phaleris ornas, fratrem tuum laceris amictum
pannis aspernaris? frumentum retinendo perdis. Si vxorem in-
super auaram habueris, duplex tibi morbus creuerit. D. Basil. ho-
mil. 4. in diuites auaros.

*Auari cor degrauant opes possessæ, distributæque fiunt
ei alimentum.*

Sicut quæ ab radice quadam tenus recedit terra, alimentum fit
plantæ, quæ autem radici adiacet proxime, eam comprimit & de-
grauat: sic & ambitus opum, si quādo ditescere cupiētib⁹ ingru-
rit: animas quidem eorum in imum tartari demergerit, alienata
autem ea substantia, à suis detentoribus, & distributa in in-
digentium vsum tunc eorum propria fit possessio. Vinca enim
si quando non putatur, non item foditur, suapte natura
spina ascendit super eam incultam terram: siquidem Christus
Dominus Saluator noster, eos qui se totos implicant istius vitæ
soli-

solicitudinibus, ait, esse terram erumpentem spinas.

Merito igitur præscribitur nubibus ne pluant super vineâ talia producẽtem. Est enim nubis aer crassus ex humecta exhalatione circa terram compactus, & consistens de ventorum aspiratione in sublime eleuatus: ea nebula si quando ab ipsis vaporibus acceperit iustam collectionem, pondusque accesserit sufficiens exinversa humiditate istius exhalationis, tunc in terrâ dimittit stillas. Hæc quidem est natura imbrium, suam è terra trahentiũ originem, quique rursus ab aere in terram dilabuntur. His assimiles erant Prophetæ: ex communi conditione naturæ ducebant originem, ob tamen munditiam animæ virtute Spiritus sancti maiorem immodum eleuati stillas vitalium verborum animabus auditorum, instillabant, qui probatæ essent vitæ, & ad offerendam frugem idoneæ. Talis erat Moyses quam diceret. Deut. 32. quasi imber supergramen, &c. D. Basil. in cap. 5. Esai.

Auarus est voratior igne.

Sicut si ignis incendium attigit omnem, properat absumere materiam, nec prius desistere poterit, quam ubi materia deficit: sic avarus igne veementior omnia continuando finibus suis occupat: ea quæ sunt vicina sibi aufert atque habere omni studio contendit, non ea quæ retro sunt attendit, sed quæ his desunt, quæ ve ante se prospicit à vicinis possessa desiderat. Non ob ea quæ possidet lætatur, sed ob ea quibus caret, angitur, neque is quæ cõgregauit, fruitur. Sed cupiditate plura consequendi, se magis excruciat. D. Basil. 21. sermone in aliquot Scripturæ locos. Auaritia augetur rebus sicut ignis lignis. D. Clemens lib. 4. recogni.

Avarus perdet retinendo quod poterat lucrari dando.

Sicut putei continuo exhausti, & copiosiore, & pulchriore admodum fluunt aqua: dimisi verò & quieti facili putrescunt: sic & opes conditæ, quiescentes vè, inutiles: motæ autem & translata fructum pariunt, maximèq; vsui sunt. D. Basil. serm. 6. in auros super Lucam.

Auari execranda fames omnia conuertit in aurum.

Sicut enim insania capti res probè non vident, sed ex turbato phantasmate imaginantur: sic anima ab avaritia possessa, cun-

cuneta autum, argentum respicit. D. Basil. serm. 6. in ditescentes auaros super Lucam.

Auaritia est delectatio, radixque malorum. 1. Ad Tim. 6.

Sicut Aspidum virus dulcius est in opere & crudele in fine operationis: sic est auaritia dulcis in appetitu, crudelis tamen apparebit in fine vite.

Auarus semper eget.

Sicut aquam in aquis quærebat Tantulus: sic semper auarus eget, cui tam deest quod habet, quam quod non habet. Quintil. lib. 8. Sicut infernus nunquam dicit satis indeuorandis mortuis: sic auarus nunquam satiabitur pecunia. D. Aug. epist. 3. ad Ioan. Item Eccles. 5.

Sicut terra aurificas & argentificas venas intra se habens Esay. 2. alijs in rebus sterilis est, nullumque fructuum profert: ita est cor auari quia ibi est cor ubi thesaurus. Matth. 6.

Auaritia facit proprium quod Deus commune dedit.

Sicut si quis in Theatrum ingrediens alios a spectaculis arceat: proprium ac priuatum existimans, quod communi omnium vti est paratum: sic diuites qui communia possidentes, propria faciunt occupando. Nam si ad vsum tantum proprii commodum qui libet auferret, superfluum; egenti tribueret, nemo profecto esset diues, nemo item pauper. D. Basil. serm. in diuites auaros super Lucam.

Auarum auarior deuorat.

Sicut in mari maior pars piscium deglucunt alter alterum atque deuorant: & minor apud illos esca maioris est, & si vnquam euenerit, ut is qui minorem superauerat alterius preda fiat, ambo tum simul deglutiuntur & vnum vltimi piscis inmersi ventrem ingrediuntur, sic qui sua improba & intemperanti cupiditate diuitias consequendi, in inexplebiles auaritiæ sinus imbecilles ingerit homines, atque abdit. D. Basil. hom. 7. in auaros super Matth.

Auaritiam sequens truculentior in dies efficitur.

Sicut si fingatis videre tetrum quendam hominem, qui ab oculis ignem emittat, cui ex utroque humero dracones pro manibus dependeant, cuius os cauernæ instar magnitudine sit, in quo pro dentibus accuti enses stent, ex lingua venenosus fons scaturiat: venter omni fornace sit audentior, cunctaque immituntur subito consumens, pedes alati ventis quoque ipsis velociores, facies canis, ac lupi simul faciem ostendat: nec homi-

hominis vocem emittat, sed in suauē quoddam atque terribile mugiat, in ad hæc omnia faces ardentes in manibus teneat. Adde etiam, obiam factos iugulare carnes eorum lacerare ac deuorare, sic & multo truculentior est auarus, in omnes, vt mors insiliens, omnes vt infernus deglutiens, communis generis, hominum hostis: quippe qui vellet omnia omnium deuorare, ipse etiam terræ substantiam in aurum conuertere. D. Chrysost. hom. 29. in Matth. 8.

Auarius & cupiditates umbra sunt anime. D. Greg.

Sicut umbra ex interpositione terræ, causat eclypsim: sic ex interpositione diuitiarum avara cupido causat eclypsim in anima, eiusque lumen impedit. Secundum illud Psal. 73. Repleti sunt qui obscurati sunt terræ domibus iniquitatum: conturbat domum suam, qui sequatur auaritia. sic & animam, Prouer. 15.

Auari oculus inferno similis, nihil est scelestius, Prouer. 27.

& Ecclesiast. 10.

Sicut ebrijs occasio sitiendi est vini copia & augmentum: sic & qui multa possidet, quo plus ipse acceruum auget, plus ei curarum augetur. Sicut ad vltiora progressuri, continuo ad gradum sequentem vestigium attollunt, nec prius quiescunt, quam summum attingant: sic & hi a rerum cupiditate non prius cessant, quam in altum sublatis se se à ruina firmos, ac securos reddant.

Conditor omnium Deus Seleucidem auem insatiabilem, ad hominum tamen beneficium constituit: tu vero te sponte insatiabilem animo reddens, in multis profecto damnum facis. Nam quæcunque oculis aspicit auarus, hæc etiam cupiscit. Auarus (vt infernus) nunquam ait, satis est. D. Basil. sermo. 7. in diuites auaros super Matthæ.

Sicut flumina ex paruis initijs exeuntia, deinde paulatim incrementum sine subiecto in processu accipientia impetu, demum violento omnes secum legitimos trahunt: sic & ij qui in magnam prouehuntur potestatem, ex ea viam profectusque nacti ad maiora continuo facinora, maioresque iniurias progrediuntur, ac reliquos, quos prius præterierant incommotis afficiunt. Quamobrem imperij incrementum sit eis sceleris occasio maioris. Idem ubi sup.

Auarus semper eger.

Sicut cum, qui perpetuo sitit, non dixerimus rectè valere;

etiam si copia rerum affluat, etiam si iuxta flumines ac fontem accubabat. Quid enim prodest illa aquarum copia cum affectio manet in sedabilis? Idem in diuitibus faciamus eos qui perpetuo concupiscunt, sitiuntque aliena: ut putemus nunquam esse sanos, nec vlla frui rerum copia. D. Chrysostomus, serm. 2. de Lazaro.

Sicut enim de vestimento tinea; rubigo de metallo, de necessitate fures nascuntur: ita de diuitijs auaritia, cupiditas de quaestu, de habendo, habendi ardor acquiritur. Qui ergo vult auaritia vincere diuitias proroguet, non reponat. Præmittamus fratres thesauros nostros in coelum: sint vectores pauperes qui possunt si nu suo quæ nostra sunt ad superna portare. D. Petrus Chrysologus, serm. 7.

Sicut canis missa à Domino frustra panis, aut carnis aperto ore captat, & quidquid excipit protinus integrum demittit: & properat ad spem futuri. Idem euenit auaris. Quidquid fortuna expectantibus proijcit, id sine vlla voluptate dimittunt, & statim ad rapinam alterius erecti & attentissimi stant. Seneca epist. 34. Vnde Boetius lib. 2. de consolatione (ait) quauis fluente diues auri gurgite non explecturas cogat auarus opes; oneretque vaccis colla rubri litoris: ruraque centeno scindat opima bobes; non cura mor-dax deserit superstitem.

Audiens verbum Dei nec ad opus perducens super arenam ædificat.

Sicut grana arenæ non conueniunt in vnum, neque adherent, adinuicem, sed semper sunt separata: sic verba quæ audiuntur, & non conuertuntur in vnam iustitiæ massam per opus, separata sunt & dispersa. Et ideo assimilantur arenæ quæ nunquam in se metipsa coniungitur. Ergo, quia non habet charitatem, quæ compaginatur: super arenam se ædificat, omnis Christianus, qui ex auditu solo verborum credit in Christum, & per opera bona non se confirmat in Christo. Qui ait Matth. 7. omnis qui audit verba mea hæc, & facit ea, assimilabitur viro sapienti qui ædificauit domum supra petram, id est, Christum. Huic ergo viro sapienti Christo, similis est Christianus omnis qui ædificat supra petram Christum. Qui enim audit verba Christi & facit ea, ipse est qui ædificat se supra petram Christum. Christus enim charitas est, & qui se ædificat in charitate, super petram Christum, se ædificat. Et qui ædificat se supra mansuetudinem, quia Christus est mansuetudo. Et qui

qui ædificat se in castitate, quia Christus est castitas. Et qui ædificat se in misericordia, quia Christi⁹ est misericordia. Et in quacūq; specie boni ædificauerit se homo, supra petram Christum se ædificasse videtur: quia omne bonum est Christus. Et omnis qui audit verba Dei, vt non faciat ea, similis erit viro stulto qui ædificauit domum suā super arenā, id est, super omnem malitiam. Et qui ædificat se super malitiam, ædificat se super diabolū, quia diabolus est omnis malitia. D. Chrys. hom. 20. in Matth. 7.

Auditoris verbi & non factoris vana est Religio. Iacobi. 1.

Sicut si quis exponat tibi res quas non libenter audis, si tota die audieris, nihil eorum retines quæ audisti: aut sicut si ambulās mens tua aliquo cogitatu fuerit occupata, quanuis omnes videas transeuntes, tamen neminem vides: sic maligni homines ita vacui sunt tāquam qui nihil viderint, aut adierint. Et hinc est quod videntes non vident, & audientes non intelligant. Nam mens si ne oculis videt aliquando, oculi autem sine mentis nunquam viderunt. D. Chrys. hom. 30. in Matth. 12.

Auditor & ruminator verbi Dei Beatus erit in saeculo suo. Iacobi. 1.

Sicut qui mittit in os suum fragmentum panis, aut qualemcumque cibum, primum molit eum dentibus, & ita dimittit in stomachum: sic & cum audimus omne verbum necesse est ipsum meditari in ore sensus, & quasi quibusdam dentibus: id est, tractatibus molere, & videre, quid est, quod dicit aut vnde dicit, aut propter quam rem dicit. D. Chrys. hom. 41. in Matth. 22.

Sicut qualemcumque cibum, nisi masticauerimus dentibus non sentimus saporem eius: ita & verbum, quod audiuius, nisi masticauerimus ipsum tractantes in nobis, non possumus intelligere virtutem verbi illius. Idem, vbi supra.

Sicut nihil prodest cibus postquam fuerit masticatus & in stomachum descenderit, si iterum euomimus eum de stomacho: sic nihil in nobis prodest verbum, quod audimus & obliuiscimur illico: nisi illud memoriæ mandemus conseruandum & intellectui ruminandum. Vnde apud Iudæos illa animalia erant munda, quæ reuocabant cibum & ruminabant. Leuit. 11. & Deut. 14. vbi su.

Sicut eius vita desperatur qui alimenta non retinet: ita de illo iudicandum est, qui verbum Dei non retinet in corde. D. Gregor. homil. 15. in Matth. 13.

Auditus omni est seruandus, custodiendus.

Sicut frustra clauduntur porte ciuitatis si vna relinquitur aperta per quam hostes irruunt: ita non satis est in cæteris te operatum esse, si auditus pateat perniciosi sermonibus. Vnde diligentius seruanda est ea porta, & via qua itur ad regiam: ita cauius, quod maximè sit auditus cum rationali animi parte coniunctus, & per eum admittitur, maximè potest vel adiuuare vel ledere, & quemadmodum Vlysses auribus cera obturatis, frenum periculum præter nauigauit: ita nobis faciendum erit. Plutarchus in moral.

Augustini ingenium commendatur.

Sicut filigo ad fursurem (ait D. Gregor. libr. 8. epist. epist. 37.) sic doctrina Diui Augustini ad doctrinam meam, in alijs sacerdotibus (inquit Volusianus epist. 2.) tolleratur incitria: at cum ad antiqstitem Augustinum venit legi Dei deest quidquid contigerit ignorari. Item sicut Sol in lumine excedit alios planetas: ita Augustinus omnes excessit in exprimendo omnes sacras Scripturas: alij Doctores comparantur stellis, ipse Augustinus comparatur Soli: quia sicut stellæ lumen à Sole recipiunt: ita omnes alij lumen veræ sapientiæ à fonte suæ doctrinæ hauriant, ipsumque deinde in alios diffundunt. Diuus Remigius in 2. epist. stolam ad Corinthios. Sic enim ab antiquis pingebatur Homerus, de cuius ore magnum sapientiæ flumen egrediebatur, à quo cæteri sapientes, pro cuiusque captu hauriebant sapientiam. Sed quid plura? Post Prophetas, & Apostolos plenus spiritu, secunda dispensandi verbi Dei primus refulsit gratia: sic enim de illo canit Ecclesia. A qua denique iure optimo magnus pater appellatur, & vere sic est, siquidem ab illo tanquam à radice (præter Eremiticam hanc religionem) prodierunt in lucem, illa duo totius orbis candelabra, D. Franciscus, & D. Dominicus, qui tãquam duo rami exuberantis oliuæ tot ac tantos in Ecclesia flores & fructus eruperunt virtutum, vt Apoc. cap. 11. dicitur.

Aureolis diuersis sancti coronantur in calo.

Sicut quieto aere, foli accidit Halon, siue corona alba, ex vaporibus nondum contractis in nubem facta: sic præter communem auream siue coronam gloriæ qua sancti decorantur in cælo, superueniet in eos aureola virginitatis vel martyrij, vel alterius supereminentis virtutis quam in vita habuerunt.

B.

Baptismi nostri typus fuit maris rubri transitus.

VT in imagine Veneto colore colorata delineata & adumbrata non exigit totum ante veritatem colorem, neque ignoras totum, sed & si obscuram quandam accipias cognitionem quæ sunt, satis tamen præturam absolutam putas: sic transitus ille ad nostrum baptismum, & vetus testamentum ad novum habet cognitionem.

Nam ibi aqua & hic aqua, lauerum hic & ibi pelagus. Omnes hic in aquam ingrediuntur, & ibi omnes. Iuxta hoc similitudo est. Postea vis cognoscere colorum veritatem, ibi quidem liberati sunt ex Aegypto per mare, hic autem ab idolatria. Et ibi quidem Pharaon submersus est, hic autem diabolus. Et vide cognitionem figuræ, ad veritatem, & veritatis excellentiam. Neque enim omnino alienum oportet esse typum à veritate alioquin non esset typus, neque omnino adequari veritati: quia alioquin & veritas ipsa foret; sed oportet manere in suo modo, & neque comprehendere omnem veritatem neque omni veritate destitui.

D. Chrys. hom. in dictum Apostoli, nolo vos ignorare. *Tomo. 4.*

Baptismi lauacro iustificantur anime peccataque omnino extinguuntur.

Sicut scintilla ignis exigua in profundo maris pelagus eadens aquarum copia non paulatim sed statim extinguitur, & illico nihilum esse demonstratur: ita & omnis humana malitia quando ad natatoriam celestium fontium valuerit peruenire illius scintillæ facilius extinguitur ardore. Nam si Imperatoris præceptio paucis conscripta literis multorum criminum reos liberare, coæsuavit alijs, quoque præstare culmina dignitatum, multo magis Dei Spiritus sanctus & cuncta potens, omni vos malitia liberavit, & multam iustitiam largietur. Et ob quam causam, inquis, hoc quod nobis peccata concedit, non lauerum remissionis peccatorum dicitur, nec lauerum purificationis, sed lauerum regenerationis? Quia non vis simpliciter peccata concedit, nec simpliciter nos purificat malis actibus implicatos, sed tanquam ex coelo generatos conficit. Nam de coelo nos condidit & inde conficit: non de terra

compo-

componens iterum, sed alio nos elemento, id est, per aquarū naturā progenerat. Non enim vas simpliciter purgat, sed integrum nouat iterum. Nam cum vasa purgantur, etsi diligentia multa terguntur: quaedam vestigia nihilominus retinent vetustatis, & pristina maculam non amittunt. Illa autem quæ conflatorio committuntur, cum flamma fuerint reuocata: omnem maculam præteritæ fæditatis amittunt, & nunc primum confectis non dissimilia proferuntur æquali fulgore micantia. D. Chrysost. homilia 4. ad baptizandos.

Sicut statuam auri metallo confectam aliquanti temporis metis, fumo & puluere & eruginis sordibus coinquinatam cum artificis manus acceperint, renouant fornacis ardore, & splendidam nobis lucidamque demonstrant: ita & nostram naturam Deus æruginatam mole peccati, & malorum gestorum fumo violatam, & omni pulchritudine quā primo ei donauerat denudatā in illos aquarum fontes tanquam in purgatorium mittit. Idem vbi supr.

Baptizatus paratur certamen, diabolumque vincitibus corona.

Sicut in pallæstra athletis semper cessante periculo exercitatio est, & lapsus facile veniam promerentur. Nam suis certatur & magistrorum corporibus meditantur. Sed quando agonis dies, quando certaminis tempus aduenerit, quando stadium patet, quando omnes expectaculum fuerint congregati, quando agono theta præsidet, quando monstratur corona virtutis, tunc necesse est, vt lapsum pudore infamatum, pœnas dedecoris suæ negligentiae sustinere, aut solertiæ palmam sustinere vincentem: ita & nos post lauacrum, diabolus supplantare discamus: vbi supra.

Baptismalis regeneratio est interioris hominis renouatio.

Sicut ferrum immersum igni per flatum excitato, proditur quidem, num aliquid in se habeat vitij, simul vero & aptius ad purgationem redditur, & non solum color illius, sed & durities, & intractabilitas ad mollitiem, ac teneritudinem mutatur, & commodius fit operi manuum artificis, adaptaturque competentius, ac certius ad voluntatem domini & relicta nigredine illustrius se ipso factum, non solum ipsum iam ignitum est, ac splendidum, sed & vicina illustrat & calefacit: ita consentaneum est, ac necessarium

cum

eum qui baptizatus est in igne, id est, in verbo doctrinæ, quod & peccatorum malitiam arguit, & iustificationum gratiam manifestat. Quoniam mutatur: sic baptizatus in Spiritu sancto & igne. **D. Basil. de baptismo,**

Sicut statua obtrita iā & obtusa, amissa illustris regis figura, de-
nuo à sapiente artifice & bono opifice fingitur, vt figmenti sui
gloriam recuperet, & pristino splendori restituatur. Ad istum
modum & nos propter præcepti diuini transgressionem depraua-
ti (vt scriptum est) homo cum in honore esset non intelligit, &c.
Ad pristinam imaginis Dei gloriam reuocamur. Idem vbi supra.

Sicut cera, sculpturæ typo tradita, figurā eam quæ sculpturæ in-
est, diligenter exprimit: ita & nos ipsos, typo Euangelicæ doctrinæ
tradentes, secundum internum hominem figuramur. Vt de-
ponentes veterem hominem cum actibus suis induamur nouum
qui renouatur in agnitionem secundum imaginem eius qui con-
didit ipsum, vbi supra.

Baptismi salus, Ecclesiæ Parentumque fide, suscipitur ab infantibus.

Sicut pueri in maternis uteris constituti, non per se ipsos nutri-
mentum accipiunt, sed ex nutrimento matris sustentantur: ita
etiam pueri nondum habentes vsum rationis, quasi in utero ma-
tris Ecclesiæ constituti, non per se ipsos, sed per actum Ecclesiæ,
salutem suscipiunt. Et ita fides aliena, putā Ecclesiæ parentum &
patrinorum offerentium paruulos ad baptismum, sufficit eis ad sa-
lutem, sicut fides offerentium paralyticum. Matth. 9. & Centu-
rionis, Matth. 8 & Chananæ, Matt. 15. Mater enim Ecclesia os
maternum paruulis præbet, vt sacris mysterijs imbuantur, qui nō
dum possunt corde credere ad iustitiam: nec ore proprio confiteri
ad salutem. **D. Aug. ad Bonifacium & refertur de consecratione.**

Baptismo & pœnitentia renouatur anima.

Sicut si medicus commentis ac machinis quibusdam te iube-
nem è sene promitteret facturum esse, ad eam profecto diem om-
ni studio venire curares, in qua ætati floridæ te restituendum vi-
deres. At nunc cum anima tua qua omni scelere contaminatam
reddidisti, per baptismum renouari ac regenerari nui ietur, tantū
despicias beneficium, nec vltro properas, aut id pollicenti non sis
obuiam? Num tanti muneris rem miram videre desideras? Quo-
modo

modo videlicet absq; matre generetur homo; quomodo vetus, ac secundum desiderium erroris corruptus rursus impubertatem, & statisque florem recuperet? Baptismus igitur est captiuorum & artis alieni remissio, peccati mors animae regeneratio amictus splendens, character inde prehensibilis, caeli iter, Regni coelestis conciliatio, & adoptionis gratia. Diuus Basil. hom. 13. Exhorta. ad baptismum.

Baptismus facientes Christum induunt.

Sicut necessarium est, ac consequens, vt qui natus est indumento quoque amiciatur, & quemadmodum tabella aequali cumque materia sit, deposita primum in aequalitate & detracta asperitate, ita deum picturam Regis imaginis induit, & tunc imaginis praestantia, neque secundum ligni, aut auri vel argenti valorem iudicatur, sed secundum exactam ad architypum similitudinem, cum multa diligentia, secundum artis facultatem certo & accurato expressam, per quam & materiae differentiam, licet plurimum ea distet ab architypo abscondit, & ad celebritatem suam inspectores attrahit, & honoratior fit quousque principatu, ac potentata: ita & qui baptizatur, siue Iudeus, siue Graecus, siue masculus sit, siue foemina, siue seruus, siue liber, siue alius quisquam quacumque generis differentia nominatus, exutus in sanguine Christi veterem hominem cum actibus suis, & per doctrinam ipsius, nouum in Spiritu sancto indutus, qui secundum Deum conditus est in iustitia & sanctitate veritatis, renouatur ad agnitionem secundum imaginem eius, qui condidit ipsum, iuxta illud. Scimus quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, ijs qui secundum Deum vocati sunt sancti, &c. Sicut qui crucifigitur a viuentibus ab alienatur: ita & eum qui in similitudine mortis cum Christo crucifigitur, ab alienari ab omnibus, qui secundum veterem hominem viuunt, Domino praecipiente, vt a pseudoprophetis nobis caueamus. Et sicut qui crucifigitur mortis subiectus condemnationi ab illis disungitur, cum quibus aliquando vitae commercium habuit, sublimior iam illis qui in terra adhuc reputant fausta: & qui cum Christo per baptismum crucifigitur ab omnibus in uersum, qui secundum hoc seculum viuunt ab alienatus est, sublata iam mente ad coelestem conuersationem exaltatus, vt queat dicere, nostra conuersatio in coelis est, quia qui mortuus est iustitiae

catus

catus est à peccato, ait Apostolus, hoc est, absolutus est, liberatus est, ab omni peccato repurgatus est, non solum, quod operibus, ac verbis, sed quod & ipsis cogitationum affectibus sit commissum. Et alio in loco qui vero Christi sunt carnem suam crucifixerunt concupiscentijs, & affectionibus. Crucifigimur enim, qui in aqua baptizamus, quia baptismus est similitudo crucis, mortis, sepulture, ac resurrectionis mortuorum, iuxta illud, mortificate membra vestra quæ sunt super terram. D. Basil. tractat. de baptismo. Quomodo baptizetur aliquis.

Sacramentum hoc baptismi dicitur sacrum signum, siue sacram secretum. Multa si quidem fiunt propter se tantum, alia vero propter alia designanda, & ipsa dicuntur signa & sunt. Ut enim de vsualibus sumamus exemplum, datur annulus absolute propter anulum, & nulla est significatio, datur ad inuestiendum de hæreditare aliqua & signum est: ita ut iam dicere possit qui accipit. Annulus non valet quidquam, sed hæreditas est quam querebam: in hunc itaque modum appropinquans passioni, Dominus, de gratia sua inuestire curauit suos, ut inuisibilis gratia signo aliquo visibili præstaretur.

Sicut in exterioribus diuersa sunt signa & ut capto immoremur exemplo, variæ sunt inuestiture secundum ea de quibus inuestimur, verbi gratia, inuestitur Canonicus per librum, Abbas per baculum, Episcopus per baculum & anulum simul: sicut (inquam) in huiusmodi rebus est: sic & diuisiones gratiarum diuersis sunt traditæ sacramentis: gratia, unde per baptismum inuestimur, est purgatio delictorum. Sed forte dicet aliquis si delictum est in baptismo, quod contraximus à parentibus, cur adhuc manet cupiditatis fomes, & velt incertium quoddam peccati? Neque enim dubium quin à primis parentibus in nos tradita sit lex ista peccati omnes siquidem in peccatrice voluptate generamur: propterea, licet inuiti illi quosdam motus concupiscentiarum, & quæ bestiales sentimus, in casu enim primi hominis cecidimus omnes: cecidimus autem super acerrimum lapidum & in luto, unde non solum in quinati, sed etiam vulnerati sumus: lauari quidem citò possumus, ad sanandum vero opus curatione multa. Lauamur igitur in baptismo, quia deletur Chyroglyphus dænationis huius & gratia hæc nobis cõferatur, ne iam nobis concupiscentia noceat, si tamē à consensu abstinemus atque ita tãquam sanies inueterati vlcis remouetur,

sed

sed quis poterit tam efferos motus frangere? Quis pruritum vlc-
ris huius ferre queat? Confidite quia in hoc gratia subuenit, &
Dominici corporis & sanguinis preciosi inuestiturā habetis. Duo
enim illud sacramentum operatur in nobis, vt sensum minuat, in
minimis, & ingrauioribus peccatis, tollat omnino consensum. Si
quis nostrum non tam sepe modo, non tam acerbos sentit iracu-
diæ motus, inuidiæ, luxuriæ, gratias agat corpori & sanguini Do-
mini: quoniam virtus sacramenti operatur in eo. D. Bernar. serm.
in cœna Domini, & de baptismo.

Itaque fratres mei baptizari nos conuenit secundum fædus in
re necesse est; opus est, professione secunda, nec iam sufficit abre-
nuntiare diabolo & operibus eius, mundo pariter abrenuntian-
dum est & propriæ voluntati. D. Bern. de duplici baptismo.

Baptismi Christi tactu nobis sanctificantur aquæ.

Sicut aqua venenata vnicorni cornu tacta redditur salubris, ip-
si & cæteris animalibus: sic aquæ mortiferæ Christi humanitate
in suo baptismo tactæ redduntur salubres, vsque ad peccatorum
remissionem. Iacobus de Valentia in Psal. 42.

Baptismi character datur omnibus æqualiter.

Sicut nulla est differentia inter duo signa à duobus annulis,
ferreo, scilicet & aureo, eisdem stigmatibus insignitis, proceden-
tia: sic nulla est differentia characteris baptismi etiam suscepti à
diuersis. D. Greg. Nazian. orat. 3. in sanctum lauacrum.

Baptismi lauacro sanatur corpus & anima.

Sicut scorpij & serpentes, qui in sicco præualent, in aquam præ-
cipitati præualere non possunt, aut sua venena retinere: sic & spi-
ritus nequam, qui scorpij & serpentes appellantur, & tamen per
nos data à Domino potestate calcantur, permanere ultra non pos-
sunt in hominis corpore, in quo baptizato & sanctificato incipit
Spiritus sanctus habitare. Hoc denique & rebus ipsis experimur;
vt necessitate urgente in ægritudine baptizati & gratiam conse-
cuti careant in mundo, quo antea mouebantur. Et sicut Rex Pha-
rao in sua perfidia demoratus, tam diu resistere potuit & præuale-
re, dō nec ad aquam veniret, quo cum venisset, & cuictus est, &
extinctus: sic in baptismo diabolus est cuictus. Permanere enim
illud sacramentum baptismi significabatur. 1. Cor. 10. D. Cypria-
lib. 4. epist. 7.

Beatitudo

Beatitudo est status omnium bonorum aggregatio perfectus.

Boetius lib. 5. de consolatione.

Sicut qui vsque ad satietatem bibit, nullatenus laborat siti: sicut nec sitiret, qui fontem perennis leque haberet in stomacho, ut ait D. Chrys. sic quid ad illum foelicissimum beatitudinis statum peruenit, nullius rei desiderio laborat. Ibi enim absterget Deus omnem lachrimam ab oculis sanctorum: & mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quæ prima abierunt Apoc. 21. cuius immensa foelicitatis rationem reddit. D. Ioan. 17. cap. dicens, quia est vita æterna, ut cognoscant te. Ex quo etiam clamabat Psaltes, dicens, satiabor cum apparuerit gloria tua. Ibi enim quidquid amabitur aderit: nec desiderabitur, quod non aderit. D. August. lib. 22. de ciuitate. capit. 30. (vera inquit pax ibi est) vbi nihil aduersi, neque à se ipso, nec ab alio quisque patietur.

Beatitudo est vltima hominis perfectio, ad quam actiones sunt

dirigenda. D. Thom. 12. q. 4.

Sicut periti sagittarij est primum intueri signum, & in illud dirigere sagittam: & sicut peritus nauta prius debet cognoscere portum, & illuc nauigationis suæ cursum dirigere: ita qui perfectionem consequi vellent, primum omnes vitæ suæ actiones in vltimam beatitudinem dirigere debent. Secundum illud, inclinavit cor meum ad faciendas iustificationes tuas, in æternum propter retributionem. Hoc est, propter beatitudinem, quam in principio canticorum meorum proposui: & Psal. 1. Hunc eundem ordinem seruabit. Aristotel. in principio libri Ethices, locuturus de hominum moribus, exorsus est, ab eorum beatitudines. Circa quam refert D. August. lib. 19. de ciuit. cap. 1. Ex Marco Varro. ne desumptas, ducentas, supra octoginta octo opiniones quas diuersi afferebant Philosophi. Sed inter has tam varias opiniones visum est, tantum modo tres referre. Vna fuit Peripateticorum, qui in altissimarum rerum contemplatione (quæ per scientias humanas haberi potest) foelicitatem ponebāt. Alia fuit Stoicorum, qui in vna tantum virtute collocarunt: qui non minus decepti sunt quam primi. Virtus non sit foelicitas, sed via ad foelicitatem. Alia fuit Solonis, qui beatum existimabat inter homines solum illum, qui vitæ sanctus, vixisset, & cum laude occubuisse. Recte

Sylua

autem instituta ratio, disciplinaque Christiana, in sola Dei visione, qua sanctorum alius alio magis fruitur.

Sicut aquila & homo simul videntes solem, alius alio magis videt: & stella differt à stella in claritate: sic inter sanctos per in equalia conspiciuntur luminis gloriæ, quæ unicuique donantur per meritorum mensura, alius alio plus minus ve videt.

Beatitudinis Status rapit animas in perpetuam extasim.

Sicut aperti oculi præsens lumen & attentæ aures sonum omnibus concinnatum, non possunt non sentire nec contineri quin ferantur in sua illa objecta: ita sancti non possunt (diuino lumine illuminati) non ferri in summum oblatum eis bonum & in perpetuam extasim rapi. Quid mirum? Si amore pulchritudinis mulierculæ, ita homines capiuntur, vt insanire videantur: quid mirum, si etiam sancti transformati de claritate in claritatem, vsque ad extasim ferantur in Deum, in quo plus vident (ait D. Paulus) quam oculus potest videre, & auris audire, & in cor hominis ascendere. Quid (inquit D. Greg.) non videt qui videntem omnia videt.

Sicut enim stellarum splendor procedit à Sole: ita sanctorum splendor, itidem & omne bonum procedit à Deo. Miraris (ait D. Bernardus) in sole splendorem, in flore pulchritudinem, in pane saporem in terra fecunditatem: sed à Deo sunt vniuersa donata, & in illo eminentiori continetur modo. Tanta (inquit Diuus Augustinus) est in Deo pulchritudo iustitiæ, tanta iucunditas lucis æternæ, quod etiam si non liceret nobis, in ea amplius viuere quàm vnus diei mora, propter hoc solum, in numerabiles anni delicijs præsentis vitæ pleni continerentur à quocūq; quia melior est dies vna in atrijs tuis super millia. Psal. 83. Quia Regni ei⁹ non erit finis. Nec erit sicut in arbore, quæ perenni fronde vestitur, eadē videtur viriditas permanere, dum labentibus & cadentibus folijs, sub inde aliaque nascuntur faciem cōseuant opacitatis: sed omnes in ea ciues immortales erunt adipiscentibus & hominibus, quod nunquam sancti Angeli perdidērunt. D. Aug. lib. 22. de ciuit. capit. 1.

Beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus,

& cuique conueniens.

Sicut nec ignis, nec terra, nec vnum aliquod ex quatuor quib⁹ constat hæc rerum vniuersitas, mundus est, sed illorum in vnum conuersa

congressus: ita nec in cœlo, nec in terra, nec in terminis, neque in externis bonis seorsum sumptis consistit felicitas, sed in statu illo beatifico, bonorum omnium aggregatione perfecto: Sicut enim facies in homine, sic beatitudinis effigies est in natura humana. D. Greg. Nazian. oratione. 1.

Sicut sunt hic variae viuendi rationes: ita multæ sunt apud Deum sedes pro sua cuique dignitate assignatæ. Hic plures, illic omnes. Proinde, vnus hanc, alius illam virtutem exerceat. D. Græg. Nazian. oratio. de paupere.

Sicut infantulus Reginus vsque quo quidem in utero materno est nihil sentit: si autem contingat eum inde egredi, & in thronum regalem ascendere, non paulatim, sed confestim, cuncta accipit: sic est etiam ille status. Aut si quis vinculis & multa mala passus repente ad regale solium rapiatur: sic in cœlo tanto erit melior conuersatio, conuersatione Adæ, etiam in paradiso existentis, quanto tellure melius est cœlum, & quanto luteis testis aurum est melius. D. Chrys. hom. 6. ad Hebr. 4.

Sicut corporalis satura, vna & eadem æqualiter omnes satures tenet, quanuis non æqualiter omnes, sed singuli pro cuiusque qualitate perceperint: & sicut vascula capacitare inæqualia quocunque plena liquore alterum alteri non inuidet. Sic sancti in beatitudine, etiam si propter diuersitatem meritum, alter alterum excedat in gloria. Quisque tamen sua contentus est sorte: nec aliquis est in eis locus, ut alter alterius forti inuideat. D. Prosper. de vita contemplatiua, cap. 4. sicut pes non valet esse oculus, nec inuidet: sic inter sanctos.

Sicut pretiosi lapides inter se plurimum differunt, secundum suam naturam, quanuis idem sint nomen sortiti: sic sancti omnes fruuntur Deo, sed aliis alio magis. D. Chrys.

*Beati in cœlo de claritate luminis gloria in claritatem essentia
diuina transformantem. 2. Cor. 3.*

Sicut ferrum ignitum & candens igni similem fit pristina propriaque forma quasi exutum: & sicut solis luce perfusus aer in eandem transformatur luminis claritatem: & sicut speculum radijs solaribus directe irradiatur, solis in se recipit similitudinem; ita ut putetur alterum esse solum: sic sanctorum affectio in Dei voluntatem transformabitur, ut illos Dei formes efficiat.

Sylua

*Beatitudinem appetit homo quam per se non potest consequi. D. Thom.
super Boet. de Trinit. q. ultim. ar. ultim.*

Sicut generosus falco sentiens ardeam in sublime statim expandit alas, sed habens pedes legatos caputque corio coopertum, nec mouetur, nec intuetur illam: sic homo cuius natura cæteris animantibus antecellit, de beatitudine cogitans eius desiderio incenditur. Et sicut ceruus ad fontes aquarum ubi nullæ essent aquæ, ita anima desiderat beatitudinem quā consequi nō potest per se sola, caducarum desiderio irretita & obcæcata. Nihil enim possumus ex nobis, quasi ex nobis, sed sufficiētia nostra ex Deo est. 2. Cor. 3.

Beatitudinis ianuam nihil coinquinatum intrabit.

Sicut in pingendis tabulis pictores prius solent albas circumducere lineas, antequam colorum varietatem superinducant cum omni libertate hæc quidem delent, hæc vero repingunt & errata corrigentes, & male se habentia transponentes: sicut isti antequā nuptiali veste in cælo induantur, & vera eis Spiritus sancti tinctura adhibeatur, maculæ ex mundanarum rerum consuetudine contractæ purgentur necesse est. Ex D. Chrys. hom. 21. ad populum Antiochenum.

Sicut lux ista visibilis, nullis immundijs quibus superfusa fuerit violatur, neque radorum solis nitor vllis sordentioribus & cœnoscioribus locis contaminatur, sic illa sempiternæ beatitudinis lux: nullam maculam in se recipiet. Leo Papa serm. 4. de Epiphania. Vide D. Aug. serm. 1. de omnibus sanctis.

Beati videndo Deum vident se & omnia in illo.

Sicut qui videt speculū, seipsum & præsentia videt secundum suorū oculorū capacitatem: sic qui videt Deum, vnicā visione, simul & semel videt omnia. Saltim ad integritatem suæ perfectæ beatitudinis pertinentia videt. Nanque quid non videt, qui videntem omnia videt? D. Greg. 4 dialogorum.

Beatis celsit victoria quanuis existimentur victi.

Sicut quādo dracones vincuntur ab elephantibus exuentes elephantū sanguinē, celsit victoria draconib⁹ victis. Plin. lib. 8. c. 12. ita morientibus sanctis celsit victoria, videtur oculis insipientiū mori, illi autē sunt in pace. Sap. 3. deijcitur inquit Paul. 2. Cor. 4. sed nō perimus. Imo poti⁹, etsi ijs qui foris est noster homo corumpatur, tamen is qui intus est renouatur de die in diem.

Sicut

Sicut Cyindus avis bellum cum aquila gerens, amba, in prædant cadunt, altera ad regale palatium, altera ad mortem. Iuxta sententiam Arist. sic sancti cum iniustis simul prædantur à morte: sed sancti prædantur à Christo prædatore coelesti ad coelum. Esai. cap. 8. iniusti in infernum. Exod. 15.

Beatitudinis dilatione capatior efficitur anima.

Sicut qui in parua sinu vellet immittere magnum aliquod donum, extendit sinum, ut capatorem efficiat: ita Deus differendo donum extendit desiderium: & extendendo desiderium extendit animam, ut capatorem efficiat eorum, quæ neque oculis videt, neque in cor hominis ascenderunt. Hoc est, plusquam oculis potest videre, &c. Divus Augustinus tractatu 4. in Ioan.

*Beatitudinis scopum querit omnis nostra humana actio
ad illumque dirigatur.*

Sicut priusquam sagittarius emittat sagittam in signum dirigit aciem: sic omnis humana actio primo beatitudinem querit. Et non solum à iustis in suis operibus bonis queritur beatitudo hæc, sed etiam à peccatoribus in suis peccatis & vitijs, quanvis in querendo errant, ut D. August. ait in Psalm. 118. vnde idem Pater August. lib. 4. confess. cap. 1. dicit. Quære quod quæris, sed non ubi quæris. Et cap. 12. inquit. Quæris beatam vitam, quæris in regione mortis, non est illic, Quomodo beata vita ubi nec vita? Respondit idem August. lib. 13. de Trinitate, quod appetitus, siue cupiditas ista beatitudinis, adeo est homini intima, intranea, & connaturalis, ut nisi eius destruatür natura ab eo diuelli non possit. Et sicut Phidas ille artifex figuræ Veneris taliter suam ipsius imaginem inclusit, ut nisi destructa ipsa tabula non posset ipsius imago diuelli: ita ut naturæ nostræ conditor sic inclusum hunc beatitudinis appetitum in nobis sculpsit, ut nisi destructa natura obliterari nequeat. Vnde Arist. in lib. quem scripsit de ethica disciplina, exorsus est à beatitudine, ad quam tanquam ad scopum omnes nostræ diriguntur actiones.

Beatitudinis imago est in natura humana & in eius pulchritudine.

Sicut in præstanti corporis forma, principalis quidem ac primaria pulchritudo in viuente vereque subsistenti facie est: secundum vero locum ab hac obtinet id, quod ad imitationem eius

in imāgine, atque simulachro ostenditur: itā naturā quōque humana, quæ est effigies & imago supernæ beatitudinis, etiam ipsa bona pulchritudine designatur, cum in sese beatorum ostenderit insignium significationes, & repræsentationes: sed quia peccati sordes pulchritudinem imaginis labefactarū t & inutilem reddiderunt; venit is, qui nos elueret sua aqua viuenti pariter, ac salienti in vitam æternam, vt deposita turpitudine ex peccato contracta ad beatam formam renouemur, ac sicut si artis pingendi non ignarus ad imperitos dicat illam pulchram esse faciem, cui & capillus talis, & oculorum orbes, & superciliorum descriptiones, & genarum positiones adsint: sic is, qui ad imitationem eius, quod solum beatum est, animam nostram quasi pingendo reconcinat, dicens, beati pauperes spiritu. Matth. 5. D. Greg. Niss. lib. de beatitudinibus.

Benefacere vult hominibus Deus in omnibus.

Sicut medicus modo ægrotis, si adhibeat dulcia modo amara, modo aspera, modo lenia, modo afflictiones, modo gaudia non dimicat cum ægrotis, sed cum morbo in omnibus salutem querens: sic bonus Deus percutiendo sanat, & occidendo viuere facit. D. Basil. hom. Quod Deus non est author malorum.

Benefacere proximis semper recreuit in melius.

Sicut piscatori laxanti retē contigit, quādoque inter pisces attrahere margaritas: sic multoties cōtigit hospitalitatē sectāti hospitio recipere Deum ipsum & Angelos: sic Abrahamo in itinere, Tobie in comitatu, Loth in hospitio, Diuo Patri nostro Augustino, qui Christum recepit in Eremo. Hospitalitatem ergo nolite obliuisci, per hanc enim placuerunt quidam, ex D. Ch. ysa. ad Hebr. 13.

Sicut qui ægrotantem vnguento, vel alio pretioso oleo vult iniungere, prior ipse vngendo particeps est vñctionis, & postea iniungit morbo laborantem: ita qui pro salute proximī, adhibito studio aliquid facit, primum sibi, deinde & proximo prodest. Non enim iniustus est Deus, vt obliuiscatur operis vestris. Hebr. 11. Vnde inquit Dauid, Oratio mea in finem meum conuertetur. D. Ioan. Damascē. serm. de adiuuandis defunctis. Quantum sit Deo gratum proximis benefacere, exemplo Paphuncij, potest videri in vitis Patrum.

Bona opera familiares nos reddunt Deo ut sua videre possimus.

Sicut corporis oculis accedit, semotiora intervalla eorum, quæ se conspicua offerunt, apprehensionem reddunt obscuram, & vix apparentem, contra, proprior accessio speculantis agnitionem rerum visibilibus exhibet tanto expressiorem: idem contingit in multimoda mentis contemplatione. Qui per bona opera se Deo familiarem, ac propinquum non reddit, ipsius Dei opera puris mentis oculis videre neutiquam potest. Idcirco venite & appropinquate prius, deinde videte opera Domini. D. Basil. in Psal. 45.

Bona huius vitæ turbant si pura bibantur & etiam temperata percutiunt.

Sicut qui multum ebibit vinum minimè dilutum aliud pro alio iudicat & illiberales voces effundit: ita qui bona præsentis vitæ, pura, & sine mortis, vel sui ipsius temperatura ebiberit, non solum vana profert verba & malum amplectitur, ut bonum, sed quod peius est lætabitur cum malefecerit, & exultat in rebus pessimis. Prou. 2. Hinc elamat D. Aug. Ecce turbat mundus, & amatur. Quid si tranquillus esset? formoso, quomodo hæreret, qui sic amplecteris sædum? flores eius quomodo colligeres, qui à spinis non reuocas manum? mundus elamat, ego deficiam: quia quæ nobis bona vocantur non habet in vñ. Deus, ut ait Seneca epist. 85.

Bona exteriora non sunt vere bona, sed verosimilia ait Plato.

Sicut non iudicatur virtus & magnificentia equi in argenteis frænis pulchrisque tapetibus, ac sericis flammulis, phalerisque gemmatibus, iubaque aureis in texta funiculis, sed in velocitate cursus, & fortitudine pedum, gressus cautela, ac pectoris firmitate, ut possit proprium ab exitio liberare sestorem. Et sicut si vineam probare volumus non ad hoc inspicimus, si latos habeat pampinos, aut flagella diffusa, sed quod magis inspicimus, si densior ei sit fractus, & vba fecundior: sic non sunt vere bonæ hominis diuitiæ ne timeat paupertatem: nec sanitas corporis, ne metuat languorem: nec fama & exultatio humana, ne illum hominē maledicta terreant: nec vita hæc communis, ne forte metuat mortem: nec libertas, ne seruitutem perhorrescat: sed vere hominis bona sunt, virtutes internæ, scilicet recte sentire de Deo, & recte inter homines agere, illa enim omnia quæ supra diximus auferri ab homine possunt etiam si nolit, hæc vero si habeat auferre ab eo nullus omnino,

nec ipse diabolus potest, nisi ipse ea quę possidet perdat. Sciebat hunc rerum ordinem diabolus, & ideo cum expetisset, Beatum Iob, omnem substantiam eius perditum dedit, non vt cum pauperem faceret, sed vt pro his dolens impiū aliquem sermonē proferret in Deum. D. Chrys. ho. 9. quod nemo laeditur, nisi à se ipso.

Bona enim hæc externa, bona æstimata vocantur à Marco Tulio, libr. de finibus, & à Diuo Augustino, libr. 9. de ciuit. cap. 4. vocantur commoda siue forensia.

Bona opera moraliaque sunt ab homine peccatore non sunt meritoria vitæ æternæ.

Sicut non potest arbor bona malos fructus facere, nec mala bonos. Matth. 7. quorum rationem reddit D. Thom. 1. 2. q. 70. artic. 4. ad 1. & 1. p. q. 49. artic. 1. ad 1. ex D. August. libr. 1. contra Iulianum, capit. vltim. vbi ait. Arborem malam appellat Dominus voluntatem malam; & arborem bonam voluntatem bonā. Ex voluntate autē bona non producit actus moralis malus, cum ex ipsa voluntate bona iudicetur actus moralis bonus. Hinc est, quod qualis fuerit arbor, talis erit & fructus eius. Matth. 12. Ita enim cum homo extra charitatem non sit gratus Deo, neque cuius opera erunt coram Deo meritoria vitæ æternæ. Quia quauis opera virtutum sint connaturalia rationi, & voluntas bona sumitur ex actu voluto, & ex fine intento bono, vt dicitur 1. 2. q. 20. artic. 2. ad 1. necesse est ad hoc, vt opus sit meritorium vitæ æternæ, quod procedat à subiecto Deo grato. (Neque ait idem, ibi. q. 18. art. 9. est vllus actus moralis individualis indifferens, sed vel est bonus vel malus) vnde est illud. D. Aug. lib. de gratia & libero arbitrio. capit. 18. Quicquid seputauerit homo facere bene, si fiat sine charitate, nullo modo fit bene, ita vt cōducatur ad vitā æternā. Idē lib. 4. cōtra Iulianū. Pelag. cap. 3. ait, cū itaq; facit homo aliquid vbi peccare nō videtur, si nō propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare conuincitur, arbor enim mala bonos fructus nō facit. Et sicut nō est à carne, quod carnē facit viuere, sed super carnē: ita non est ab homine, sed super hominem, quod hominem facit beatē viuere. D. Aug. lib. 19. de ciuit. cap. 25.

Bona opera in charitate facta augent fidem.

Sicut enim oleum accendit lumen lucernæ: ita & bona opera excitant fidem cordis, & dant confidentiam animæ apud Deum orandi, ergo eleemosyna præparatio est orationis.

Diuis

D. Chrysol. hom. 17. in Matth. 6. Vnde fides dicitur ab eo quod fit, fac ergo quod dicis, & fidelis es cum fructu. Et sicut qui pulsat ostium non solum voce, sed manu clamat: sic non solum fide, sed operibus etiam querendus est Deus. Placatur (ait quidam) donis Iupiter ipse datis.

Sicut enim qui audit, quia mel dulce est, nec gustat de illo, nomen quidem mellis cognoscit, gratiam autem eius naturæ ignorat: sic & qui audit, scilicet, fide, quia Christus filius Dei est, iustitia autem eius operibus non fuerit usus tantummodo nomen Christi cognoscit, gratiam autem naturæ eius ignorat. Ideo dixit Psalmes Psal. 33. Gustate & videte. **D. Chrysol.** hom. 8. in Matth. 7.

Bona non prosunt usque dum dimittantur mala.

Sicut si quis in os suum aliquid dulce mittat cum amaro permixtum, dulcedo illa non dat suum saporem: sic qui mala non dimittit & bona suscipit, bonorum suorum gratiam perdit. Discedendum ergo prius est à malo, & postea faciendum bonum, Psal. 33. Ecce (ait Dominus ad Hieremiam, cap. 1. Dedi verba mea in ore tuo, ut euellas & destruas, & ædifices & plantes, ne bona cum malis confundantur & pereant, **D. Chrysol.** hom. 15. in Matth. 6.

Bona bene sunt exequenda.

Sicut neque ornatus virilis decet mulieres, neque muliebris viros: sic bona si male tractentur boni gratiam amittunt. **D. Greg. Nazian.** lib. 1. de Theologia, quod iustum est, iuste exequeris. Deuter. 16. Neque ideo ea quæ bona sunt venient contemnenda, quia eis aliqui male uti sint.

Bona humana diuinarum comparatione vilescunt.

Sicut stannum, quod alicuius utilitatis est comparatione argenti, & argentum comparatione auri, & aurum comparatione margaritæ vilescit: ita & bona præsentia quamuis in se ipsis aliquid bonitatis habeant, tamen si diuinis conferantur villia, censentur & vana. **Cassia.** colat. 22. cap. 2.

Bonis quibuscunque mundi intermixta sunt mala.

Sicut enim exiguum quid limpius & illimosæ aquæ, siquid æstipiratum vectorum fragrosi procellis exagitetur, ac permisceatur puluere utique adensata natiuam & illimosam puritatem perdit: ita & bona hæc qualiacunque, quæ tantisper dum viuimus, exequi nos arbitramur obruuntur numerosa multitudo malorum, **D. Basil.** epist. ad Chilonem.

Bonum morale non attenditur penes corpus, sed à prædominante anima procedit.

Sicut soni concinnitas non attenditur penes citharam, sed penes magnis citharedi habilitatem, vel dexteritatē: sic bonum nō est attendendum penes corpus, vel carnem, in qua non habitat bonum. Rom. 7. sed penes animam, quæ semper vult bonum, quantum perficere non valeat. Ibidem Theophil. sicut enim caro sentit iniuriam & odit inimicū, quia odium habet in sensu, sic anima diligat inimicum, quia dilectionem habet in voluntate. D. Chrysost. hom. 13. in Matth. 5.

Bona omnia sunt bonis, malis è contrario mala.

Sicut in stomacho sano, cibi suaves & non suaves, salutares gignunt humores propter bonam contemperationem stomachi: & qui ab ægro concipiuntur ventriculo, quamvis sint saluberrimi, in corruptos cōuertūtur humores: ita vir bonus quæcunque videt & audit cōuertit in bonā partē, malus autem è cōtra. Sicut radius Solis per vitrum ingrediens variis coloribus pictum, vitris ipsius colores, non autem suum repræsentat: sic homo affectu corruptus non veros, ac nativos colores factis tribuit, sed qualis esteius affectio talis ei videtur res, vnde quando aliqui de aliorum laude, vel vituperio dant testimonium, non sunt minus inquirendi eorum mores, quam eorum de quibus verba faciunt, ex Plutar.

Bonis præsentibus indiscriminatim vtuntur boni & mali.

Sicut pluuia à Deo data ex equo nutrit fruges, & lolium, tēpore autē mæsis frumenta cōgregantur in horreum, pallex verò, vel lolium igne consumuntur: ita in præsentī Deus solem suæ misericordiæ facit indiscriminatim oriri super bonos, & malos: postea orietur sol suæ iustitiæ super malos, & abijcientur foras & cōsumabuntur igne æterni supplicij. D. Clemens lib. 4. recognit.

Ob hoc ipsum amator hominum Deus ita disposuit omnes homines coalescere in vnum sine discrimine bonos & malos; vt & horum vitium rescatur, & illorū virtus illustrior reddatur. Magnas verò ex cōsuetudine bonorum, ignaui homines, si modo velint vtilitates consequuntur. Quemadmodum enim boni & probi viri duplici honore digni sunt, quod & frugi (scilicet fuere, & ab improbis nihil quidquam vitij traxere: sic & mali duplici po-
na mul-

inā mulctandi, quod cum boni esse possent, & per vitia improbi
fuere, & à bonis virtutis nihil adipisci voluere. Pari ratione sicut
bonos non improbi solum, sed probi quoque admirantur: ita &
improbos non boni solum, sed mali etiam odere. D. Chrysost. ser-
mo. de virtutibus & vitijs.

Sicut in bonis non separat Deus peccatores à iustis: sic nec in
malis separat iustos à peccatoribus. In bonis peccatores à iustis
non separat, ne separati cognoscant se abiectos esse, & desperent:
in malis iustos à peccatoribus non separat, ne separati cognoscant
se electos & glorientur maxime, cum nec malis prosint bona, sed
noceant magis, nec bonis mala noceant, sed prosint magis. Nam
malè viuentes dum bona percipiunt, ad præiudicium suum perci-
piunt: & boni dum mala patiuntur, ad lucrum iustitiæ eis proce-
dit. D. Chrysost. hom. 13. in Matth. 5.

Bonum est quod omnia appetunt meliusque inter mala probatur.

Sicut lux in tenebris magis & melius lucet: sic quod verè bonū
est melius inter mala probatur. Hinc dixit Christus Apostolis,
Vos estis lux mundi, hoc est, vt explicat Paulus ad Philip. 2. Lu-
cētis in medio nationis prauæ. Hinc est, illa commendatio Apoc.
2. Scio vbi habitas, vbi sedes est Sathanæ. Et Ezechiel. 24. de san-
cto Iob, Noe & Daniele, de quibus tractans D. Aug. lib. 8. de ci-
uit. cap. 47. dicit, Noe inter sceleratos sanctè vixit. Daniel inter
Babylonios, Iob inter Idumæos. Sicut enim ignis quidquid of-
fendit vertit in ignem: & sicut quidquid apponitur arbori, sine
aqua siue terra, conuertit in fluctus & flores: sic illi Sancti omnia
conuertebant in bonum.

Bo. um bonos auget, malosque obstinatos vertit peiores.

Sicut Sol sanos illuminat oculos, & obscurat debiles: sic bonū
cōfirmat bonos, malosq; & obstinatos deteriores reddit: sic etiā
Sacramentum Eucharistiæ in nocte Cœnæ. Apostolis fuit in cō-
firmationē, & Iudæ in perditionem: cum Sanctis (inquit Psalter)
sanctus eris, & cum perueris peruerteris. Idem alijs Christus pos-
tus fuit in ruinam, alijs in resurrectionem, alijs in petram offen-
sionis alijs in petram angularem. D. Gregor Naziancenus oratio
ne ad subditos.

*Bonum cōsurgit ex integra causa, malum autem ex quocunque
defectu. Aristoteles.*

Sicut si harmonia chordarum citharæ fuerit consonanter
aptata

aptata, suauem modulantis carminis sonum reddit: si autem aliqua fidium sit dissona, corrumpitur tota dulcedo: sic bonum habet se ad plura, malum autem ad vnum. Vnde qui deliquerit in vno factus est omnium reus. Iacobi. 2. Origen. hom. 26. in num. Bonum vero quanto communius tanto diuinius Aristor. 1. eth. cap. 2.

Bonum est sui diffusum Arist. 1. eth.

Sicut Luna quæ lumen accepit à Sole, mundo refundit: ita donum à Deo acceptum in commodum aliorum est conferendum. Hinc dicebat Paulus, omnibus omnia factus sum. 1. Corint. 9.

Pena externa nullum afferunt animæ emolumentum.

Sicut caduco parieti, aut nimium fragili corpori, quælibet quisque apposuerit in sua imbecillitate perdurat: ita & hic nullum anima emolumentum ab his quæ sunt extrinsecus sumit: sed eadem permanet, quanta libet eam quisque forinsecus ornamenta circumdet. Si enim videris virum clientum stipatum multitudine in forum erumpere, sericis amictum vestibus, atque equo vetum: noli stupefcere, sed potius ride, & sicuti cum pueros videris constituto inter se principe ludere, risum tenere nō potes: ita & hic facito. Nā si ipse volueris, humili tu loco nat⁹, celsior eo euades, qui vehiculo fertur. Quo pacto? quod ille scilicet corpore qui dē humo modica superior est, cæter animo terræ affixus est, vel adhæsit virtus sua carni suæ. Psal. 101. Tu vero mente in cælo verfaris. At clientes ille plurimos habet se deducentes: at incertum est, magis ille, an equus honeretur. Quid hac stoliditate deterius? Quid ea gloria imbecillius atque abiectius potest quæ in equis consistit ac famulis? Mimi item atque saltatores feruntur equis, sed quoties eis qui huiusmodi sunt, nulla est animi virtus: frustra & in casum hæc extrinsecus apponuntur. D. Chrysost. hom. 11. in 1. Ad Tim. 3.

Bonum ex concentu consurgit.

Sicut ex aluearium tumultuantium concentu, colligitur Apes recte valere. Et expulsus vniformitate, deprehenditur valetudo: sic ex cohabitantium quiete, cognoscitur virtus illorum. E contrauero, sicut ex festuca incensa, aut lucerna neglecta domini non nunquam conflagrat vrbs tota: sic expriuatīs odijs ac dissidijs publica perniciēs oritur. Nam sicut aer qui est in auribus, nisi tranquillus sit & carens propria voce sed tinnitū fuerit ac tumultu ple-

nus

nus non exacte recipit ea quæ dicuntur: sic inturbata mente si quid intus obstrepat & obtinuit non recte iudicauit, quæ foris accipiuntur. Plutarch. in moral.

Bona externa pro internis, minora pro maioribus facile dabit prudens.

Sicut hi qui vapulant coriomanus alterum corporis protegunt corium, ob hoc tantum ut corpus integrum habeant; sic (inquit Dæmon loquens de Iob) corium pro corio dabit, & exteriora rei familiaris detrimenta contemnit vniuersa, tantum ut corporis effugiat poenam. Sic nanque & hi qui in mari nauigant cum periculū passi fuerint omnia quæ in navi habuerūt cōtēnūt, atq; in mare proijciūt, ob hoc ut ipsi euadāt, sic, & quicūq; prudēs substantiam pro vita & vitam pro anima ponit, Orig. lib. 2. in Iob.

Bona iustorum ab impijs malè possessa impios & sua perdent.

Sicut minuta quædam rotunda, quæ agris porrigunt medicina ad euacuandos malos humores (quæ nostri pilulas vocant.) Hæc enim quam primum hominum viscera ingrediuntur, omnes reuoluunt humores & cuncta quæ intus sunt egredi faciunt: sic res alicuius iusti, quam primum, miscetur rebus impiorum, eas ita turbat & reuoluit, ut statim diffundantur & extrahantur. Diuitias (ait Iob, cap. 20.) quas deuorauit euomet. Intran enim sicut aqua interiora eius: & sicut oleum ossa eius: & sicut fermenti modicum, totam massam corrumpit: ita substantia iusti omnes opes impiorum. Quare valde timendum est, penes te habere aliquid ex operibus iustorum ne cogaris illas cum tuis magno dolore euomere. Putarunt Chanaanæi se felices valde, quod prædam excusserint ab Israël, sed statim coacti sunt pro parua captiuitate, omnes in captiuitatem ire & omnia bona sua pro parua præda permutare, Oleaster in cap. 21. Num.

Bonum tenendum est omnibus tamen tentati.

Sicut apes dulcibus & amaris floribus infidentes, solam dulcedinem sugunt: ita omnia (inquit Paul. Ad Thess. 5.) Probate, quod bonum est tenete. Et sicut qui videntes multas auari venas, illic fodiunt acrius, nec prius abissent, quam totum quod reperi potuit exhausserint: ita bonum postquam fuerit inuentum, est persequendum. D. Chrys. concione 3. de Lazaro.

Bonum est sui diffusum.

Sicut hic Sol nobis est conspicuus, nec cogitatione, nec electione sed eo ipso quod est, illuminat omnia quæ pro modo suo participant.

ticipationem lucis admittunt sic & ipsum bonum non aliter Solē
superans quam exemplar primum exilem excellenter antecellit
imaginem ipsa sua exsistentia per ea quæ sunt omnia pro sua cuius
que capacitate bonitatis suæ radios abundē diffundit. D. Dionys.
cap. 4. de diuinis nominib.

Bonis temporalibus gaudentes ipsi implicantur in eis.

Sicut gaudet piscis quando hamum non videns escam deuorare:
sed cum piscator eum adducere cæperit, viscera eius torquētur pri
mo, deinde ab omni lætitia sua per ipsam escam de qua lætatus est,
ad consumptionem trahitur: sic sunt omnes qui de bonis tempora
libus beatos se esse putant hamum enim acceperunt & cum illo ci
bo vagantur, veniet tempus vt sentiant quanta tormenta cum aui
ditate deuorauerint: quia talis lætitia cæcitas est, & summa misē
ria: ipsa enim magis implicat animam, & ad maiora tormenta per
ducit, D. Aug. de agone Christiano.

Bonus nemo est, nisi solus Deus. Lucæ 18.

Sicut si videris albam vestem, dicis, satis candida vestis est, si ve
rò posueris eam iuxta niuem incipit tibi sordida apparere: & si ve
rè sordida non est: tamen quantum ad similitudinem niuis sordi
da inuenitur: sic quantum ad comparisonem, omnia bona viden
tur non bona, tanquam participata. Et non solum quantū ad Deū
qui est ipsamet bonitas, sed etiam quantum ad eius præcursores,
omnis homo videbatur immundus. Et verè talis debet esse prin
ceps in populo, vt totus populus semper aliquid inueniat boni,
quod imitetur in eo. Ex D. Chrysostomo hom. 3 in Matth. 3.

Bona & mala bonis in bonum, bona autem malis non ita.

Sicut bonorum hominum omnia opera etiam mala præterita
cooperantur eis in bonum, iuxta illud Roma. 8. Sic malorum ho
minum omnia opera etiam bona mala sunt, sibi conuertunt in ma
lum. Cum ergo videris infidelem quasi bonum, ne credas oculis
tuis, sed crede magis Deo, quàm tibi, qui dixit: Non potest arbor
mala facere fructū bonū. Tu enim vides quæ sunt in facie, Deus
autem

autem quæ sunt in corde. Sicut enim in horto sunt multe & diuerse arbores fructum, inutilem facientes: in syluis autem non inuenitur bonum faciens: si autem aliquid boni faciunt, aut insipidum faciunt, aut acernum, sic in Ecclesia quæ, vt Cant. 4. est hortus conclusus, &c. In Ecclesijs autem hæreticorum quæ sunt syluæ desertæ, nemo est bonus quia etiam aliquis bonus, propter homines est bonus & non propter Deum. Hæc secundum fidem. Quæ sunt secundum rationem, audi Sicut nihil potest sine radice nasci: sic nihil potest fieri sine causa. Nam qui pugnat, propter prædā, aut propter gloriam victoriæ pugnat: sic qui bonum facit, aut propter retributionem Regni Cœlestis facit, aut propter iudicium pœnæ. Interrogate, in fidelem propter quid faciat bonum? Propter iudicium pœnæ, dicis. Quia non timet Deum ne peccet in opere qui non timet Deū, ne peccet in fide. Propter retributionem dicis. Sed non sperat in Deum, qui non curat vtrum mendaciter credat, an vere, cum sit melius bene credere, quam bene agere: quoniam fides sine operibus aliquid est, & si mortua est. Opus autem sine fide nihil est. Vt quid ergo facit bonum? vt videatur ab hominibus, & laudetur, ideo bonum illius malum est. D. Chrysol. hom. 19. in Matth. 7.

Sicut columna in templo, si steterit recta, accepto pondere, amplius confirmatur: si autem radice obliqua fuerit, suscepto pondere, non solum, non confirmatur, sed amplius vadit ad latus: sic & cor hominis si rectum fuerit, videns opera alicuius viri iusti aut audiens doctrinam sapientiæ, cuius amplius confirmatur: si autem fuerit peruersum cor videns opera alicuius viri iusti, aut audiens, non solum non confirmatur, sed magis ad inuidiam excitatur & magis peruertitur. Hoc modo Pharisei videntes Christum eiecissent demonium dicebant. In Beelzebub principe demoniorum eiecit demoniæ contra vero, mulier quædam extollens vocem dixit illi: beatus venter qui te portauit, &c. Lucæ 11. Hoc etiam modo sacerdotes videntes sanitates ægotantium, & audientes laudem puerorum dicentium: O sanna filio Dauid, non solum non crediderunt in Christum, sed magis excitati sunt contra eum, dicentes, audis quid isti dicunt? Vtinam vos audiretis quid dicunt. Et si vocibus non creditis, interrogate ægotantium sanitatem, quæ testimonium dant de vocibus, & si isti mentiuntur, vt quid quasi reum arguitis, quem tanti testes

testes defendunt. Si iustè clamant consentite clamoribus, & credi-
te in Christum, ex D. Chrysof., hom. 38. in Matth. 21.

Bonum ex omnibus probatis tenendum.

Sicut enim apibus herbarum necessariae non sunt, sed flores her-
uarum, flores enim illarum colligunt, heruas verò relinquunt: sic &
vos flores prædicantium doctrinae colligite, & conuersationem re-
linquite, ut quasi inutilis herua arescat. Frequenter enim & de ho-
mine malo bona doctrina proeedit. Ecce enim vilis terra pretio-
sum aurum producit. Nunquid propter terram vilem pretiosum
aurum contemnitur? Non, sed sicut aurum eligitur & terra relin-
quitur: sic & vos doctrinam accipite, & mores relinquite, omnia
probate, quod bonum est tenete. D. Chrysof., hom. 43. in Matt.
23. & hom. 12. ad populum Antioch.

*Bonis occupata mens facile repellit malum. D. Petrus apud
D. Clementem.*

Sicut vas quandiu plenum est de aliquo non recipit supermis-
sum: si autem vacuum fuerit, recipit omne quod mittitur: sic ho-
mo quandiu occupatus est malis non recipit bonum & si occu-
patus fuerit bonis, repellit malum: si autem nec isto, nec illo se oc-
cupauerit, id est, si neque bonis, neque malis intenderit, omnis spi-
ritus intrat in eum: intrans autem non statim ducit eum ad peccan-
dum, sed primum delectat eum in malis, & sensum desiderijs car-
nalibus alligat, & postea ducit ad peccandum, quando iam et si in-
telligit malum esse quod facit, non potest resistere contra malum.

Propter quod opus est, ut iussi introitus non solum vacent à
malis, sed etiam ut sint clausi, & pleni, & opulati bonis aduersus
mala, ut malus non inueniat locum introeundi. D. Chrysof., ho-
mil. 51. in Matth. 24.

Sicut ergo per Ianuas & fenestras cito ingreditur latro & ex-
poliat patrem familias: sic per os, & aures, & oculos hominis fa-
cile inuenit diabolus occasionem ad animam & facit eam capti-
uam: quia mors intrat per fenestras. Hier. 9. Vnde ait Psal. 83. di-
xi custodiam vias meas, &c. ubi sup.

Bonis operibus gratia spiritus sancti retinetur in nobis.

Sicut lucernæ lumen oleo detinetur, & consumpto eo ipsum quo
que una consumptum euanescit: ita etiam Sanctus spiritus gratia
quan-

quantisper habemus opera bona, & crederet elemosynis animam rigamus, manet non aliter quam flammia oleo retenta: quæ si nõ adint, recidit a nobis. & ab it quod etiam quinque illis virginibus accedit: etenim illæ post multos labores ac sudores, cum nullum haberent ex sua bonitate præsidium, non potuerunt apud se retinere spiritus gratiam: atque ideo sunt à thalamo repulsæ: & merito quoniam cum potentiores cupiditates vicissen, in animis invalidæ sunt vitæ. D. Chrysostom. serm. in dictum Apostoli, habentes eundem spiritum.

Bona presentia non sunt dicta inæqualiter sine causa.

Sicut famulus, qui escas a domino, & indumenta, & habitacula, & alia omnia æqualiter cum alijs accipit, si quos crines habet superfluos in capite, unguesque maiores plus aliquid se habere arbitiatur: eodem modo qui huiusmodi est, frustra inflatur, magnumque sapit. Idcirco clementissimus Deus nos per inopiam huiusmodi a terrenis affectibus separat, ut hanc vesaniam prorsus extinguat, ut humanarum rerum desiderium ad cœlestia, transferat. D. Chrysost. hom. 1. 1. Ad Timoth. 1. Nos autem ne siquidē resipiscimus.

Sicut enim paruulus si quid habeat puerile, idque rebus necessarijs præferat pater ipsum, puerilibus priuat, ut vel inuitum ad meliora traducat: ita & Deus facit omnia, ut vota nostra atque desideria, ad cœlestia transferat, ubi supra.

C.

Cadens resipiscit ad gratiam quandoque maiorem.

Sicut enim in agone fieri solet, ut duobus inter se luctantibus accidat primo cadere vñ, ut cum ceciderit, surgat & vincat: ita etiam in nostro agone, qui est nobis aduersum principem huius mundi, si forte acciderit aliquem de nobis vinci, & in aliquo peccato cadere, possibile est, ut post peccatum resipiscat, & perhorrescat malum quod admi sit, & de cætero non solum contineat se, verum etiam satisfaciat

ciat Deo, lauans per singulas noctes lectum suum, & lachrimis rigans stratum suum, iuxta illud nunquid qui dormit, vel qui cadit non adijciat vt resurgat? Quasi dicat, resurget: etiam ad maiora bona: Sicut de Dauide & Diuo Petro creditur. Orig. homilia. 4. in Psalm 36.

Caro vestimentum est anima, simulque tentatio eius.

Sicut vestimentum super humeros positum, si quis furibundus sciadat, illatorem quidem iniuriæ sentit homo, damnum autem non patitur in natura: sic corpus super animam positum, si occidatur ab impijs, anima quidem occisionis sentit dolorem, damnum autem suæ naturæ non patitur. D. Chrysost. hom. 25. in Matt. 10.

Sicut enim ungues cum summitatem vestiunt digitorum, quamdiu præcitantur, dolorem faciunt corpori: cum vero præcisi fuerint, nullus sensus corporis inuenitur in eis, sed ex ipsa natura alteri noui procedunt, vt nullum videatur natura sustinuisse dampnum: sic corpus donec cæditur sentit anima: cum autem occisum fuerit, nullus sensus aut dolor animæ inuenitur in corpore illo, sed iterum super animam in tempore opportuno gloriosius illud retexet corpus, vt nullum detrimentum anima videatur perperita, sed augmentata. Quauis in præsentī, caro concupiscat aduersus spiritum & spiritus aduersus carnem. Gal. cap. 5. idem ubi supra.

Carnis æfrenata cupiditas ad maiorem libidinem prouocat.

Sicut fues qui sese in cæno obuoluunt, continuo sibi lutum attingunt: sic qui in carnis affectus facile ruunt, foeditatem ex voluptate singulis diebus sibi accurrunt. Et eos qui sobriè castèque degunt, sugillantes, suæ ipsorum turpidinis facta ad numerant: qui dum proprium morbum in omnes transfundere contendunt multos gloriantur reddere sibi similes, vt per malorum societate propriam diffugiant infamiam, D. Basil. in 1. Psalm.

Carni indulgens vires illi contra spiritum suggerit.

Sicut instatarum momentis contingit vnā si degrauires lancem, velis nolis illi oppositam tanto reddes leuiorem: consimilem in modum assolet in corpore & anima contingere. Vnius exuberans copia necesse est, vt alterum imminuat & illi addat inopiam. Corpore etenim cupedijs ac lautitijs meliuscule habito, & carnulenta obeseitate degrauiato, necesse est mentem ad cognatas sibi actiones tanto reddi minus strenuam atq; eneruam pro-

sus

sus. E diuerso, anima si commodè habet, perque continentem bonarum rerum meditationem ad magnitudinem subrigitur iustà, ac se decentem, consequi videtur per hoc intabescere, & liquari eius corporis habitudinem. D. Basilius. hom. 3. in illud, Attende tibi.

Sicut in acie hinc atq; hinc instructa ad conflictum qui alteri parti fert suppetias facit vt altera vincatur: ita qui carni se se adiungit expugnat spiritum: & qui stat à spiritu, carnem in seruitutem redigit, hæc enim sibi inuicem aduersantur. Proinde si cupis mentem reddere validam fac carnem domes ieiunio. Hoc enim est quod ait Apostolus, quod quātum externus homo corrumpitur, tantum internus renouatur. Item illud: Cum infirmor, tunc potens sum, Idem homil. 1. de ieiunio.

Carnem, quæ serua est, ac si dominam, spiritum, ac si seruum tractamus.

Sicut ille cui seruus & nobilis in custodiã dati essent (ea lege) vt seruum pane & aqua more serui, nobilem vero, secundum dignitatem natalium eius splendidè procuraret: ille (inquam) contrarium faciens, nobilem fame & siti, alijsque contumelijs affectisset: seruum verò in solentem & rebellem domino suo, delicatè nutrit: sic facit homo cui Deus vtrūque, scilicet, corpus & animam commisit: quia animam tanquam seruam tractans, nullis virtutum delicijs, neque deuotionis pinguedine reficit: seruum autem contumacem, nempe corpus, gula & ebrietatibus vitæ præsentis inescat. Ex quo sequitur, quòd caro confurgat aduersus spiritum, & eū vitijs inferuire faciens, vulneret. Abalon serm. 3. de Annuncia. Virg.

Carnis amatores vacui sunt virtute.

Sicut in modio si volueris aliquid reponere, necesse est, vt cadat deorsum ad inferiora eius, & tenebrosa: sic homini carnali & mundiali, & vacuo, si dixeris aliquid quod est Dei, non illud tenet in superiore parte mētis suæ, aut cordis: nec portat illud in ore, sed cōfestim cadet de mēte ei⁹ & corde deorsum in terrena, & tenebrosa, vt nec illi prosit, nec alijs. Sicut enim modii desuper quidē vacui sint, desubtus autē pleni: sic omnes mundi amatores & carnis, in spiritualibus quidē & diuinis, quæ superiora rectè esse dicuntur vacui sunt, & insensati: in inferioribus autem, idest, in mundialibus, & terrenis aliquatenus pleni videntur. D. Chrysof.

Sicut calamus est vacuus, & nullam habet virtutem: idcirco quāvis ventus flauerit super eum, huc & illuc fleuit illum: sic & homo carnalis & sæcularis, in quo fidei nulla est medula, & virtus veritatis non inuenitur in eo, qualiscunque tentatio venerit super eum curuat eum. Nam Deus volens ostendere Iob, in quibus hominibus Diabolus requiescit, introducit draconem in figura diaboli. Et cum multa dixisset de eo, inter cætera ait: secus calamum & papyrum requiescit. Calamus enim est vacuus, papyrus autem nimium levis & mollis: sic omnis homo carnalis, vacuus in fide, & levis in sensu, & mollis in passionibus, calamus est & papyrus. D. Chrysost. hom. 27. in Matth. 11.

Caro à peccato, malum, ab animaque dignitatem accepit.

D. Chrysost.

Sicut quisque affirmat, nec in ipsa cythara, nec in ipsa navi arte residere, sed in gubernatore, atque in cytharedo, is instrumenta ipsa minime calumniatur, sed declarat quantum interfit inter artem & artificem: ita & Paulus cum ait: non habitat in carne mea bonus, ipsum sanè corpus non suggilauit, sed animæ excellentiam declarauit. Ea enim est, cui gubernationis, atque cætus negotium totum concredtum est. Ideo nos carnem quidem animæ inferiorem, atque imbecilliolem esse fatemur, non tamen illi aduersantē, aut cum ea depugnantem, malamve: sed eandem, sic animæ esse subditam, vt cytharistæ cytharā, vt gubernatori nauim: quæ quidē aduersaria non sunt agentibus vtentibusque, sed vel maxime conuenientia: haut tamen honore cū artifice adæquata. D. Chrysost. hom. 13. in ad Rom. 7.

Sicut mandatum non est malum, postquam per ipsum occasionem accepit peccatum: sic nec carnis natura mala, etiamsi per ipsam peccatum nos debellet: diuersum est enim id quod in aliquo est, ab eo in quo illud aliquod est. Idem vbi sup.

Caro retardat animam.

Sicut Solem obscurat obducta nubis: ita nos remoratur corporis imbecillitas, & inuida hæc caruncula, quæ mihi carceris loco est. Iuxta illud: quis me liberabit de corpore mortis huius. & illud, Caro quæ corrumpitur aggrauat animā, & deprimat sensum multā cogitantem. D. Basil. epist. 98.

Caro

Caro hominis tabernaculum dicitur Dei.

Sicut incolæ alienam terram mercede conductam; ad voluntatem eius qui elocavit agrum colunt: ita & nobis carnis cura iuxta conductum ac præscriptum traditur ut eam deum decenter & officiose excultam suo reddamus elocatori singisram. Si vero Deo digna fuerit caro, re vera Dei tabernaculum efficitur. Iuxta eam mansionem, qua inhabitat sanctos. Tabernaculum enim Dei hominis caro dicitur, ad animæ habitationem a Deo data. D. Basil. in Psal. 14.

Carnis mala a malis animi proficiscuntur multoties.

Sicut prodidère artis medicæ periti integra valetudo humanum concentu quodam & concordia constare videtur, quæ si vlla ratione perturbetur, necessum sit rectam ipsam valetudinem perturbari, & humanum corpus graves incurrere agritudines. Accidit autem frequenter arcano quodam naturæ, humorum illam concinnitatem lædi atque dissolui grauiori aliquo scelere & flagitio. Consequitur enim peccatum omne necessitate quadam, animi contractio & maestas, & interior cruciatus, qui corporis vires & facultates & rectam denique valetudinem prosternere sufficiat, id autem frequentius contingit eis sceleribus, quæ vel ad corpus maxime pertinet, vel cum corpore non nihil habent commercij: ita natura ipsa ferente, sequuntur sæpe scelera & flagitia ipsa graves agritudines, & acuti morbi atque mordaces. Quo fit, ut sancti homines sceleris naturam & morbi causas magno iudicio expendentes cum grauiori aliqua agritudine affligantur, ab omni scelere liberari se postulent: scientes integram sanitatem mentis in corpus redundare. Ut morbus, & agritudo animi, corpus etiam inficit. Ideo precatur David sibi peccata remitti, dicens, ab omnibus iniquitatibus meis erue me, &c. Neque ignorabat, peccata ipsa causas sæpissime secum afferre morborum & agritudinū, quibus genus humanum diuexatur. Paulus enim diligenter de re ista instruebat Corinthios, dicens, Propter hoc inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Quo loco eos acerbè increpat, qui indigne ad sacram communionem accedebant: neque dubitat Paulus, quin huius tanti flagitij causa grauissima pestis in Corinthio-

rum populum grassaretur. Vix unquam comperies, hominē quē
piam à Christo Iesu in pristinam fuisse salutem restitutum, quin
prius animo mederetur, quam corpori. Cum enim Deus gratio-
ri aliquo morbo quenquam afficit, crassitiem illam extenuat, quē
peccatis & sceleribus, perditæque vita concreuerat. Socrates apud
Platonem in Phedone, longa peccandi consuetudine, crassiorem
quodammodo effici humanam mentem arbitratur & extenuari
etiam ipsa feueriori castigatione. D. Cyprianus in Psal. 38.

Carni seruientes caro quodammodo efficiuntur.

Sicut enim qui spiritu erecti, ac veluti volatiles viuunt,
ij corpus quoque spirituale efficiunt, Sic etiam qui à spi-
ritu sunt auersi, ventri autem, ac voluptati seruiunt, &
animam carnem efficiunt, non substantiam quidem immu-
tantes, sed illius nobilitatem perdentes. Qui enim in carne sunt
Deo placere non possunt. Carnem hic non corpus appellat Pau-
lus, neque corporis substantiam, sed vitam carnalem mundanam;
voluptate & luxu diffluentem, quæ hominem ipsum quantūcū
que est carnem esse facit. D. Chrysost. hom. 13 in 8. ad Rom.

Sicut ferrum ab ignis assiduo vsu & ipsum quoque in ignē eua-
dit, propria in natura remanens, sic fidelium spiritumque haben-
tium caro, in illam demum efficientiam trāsmutatur, tota spiritua-
lis vndique cruci suffixa, atque vna cum anima, & ipsa volatilis
reddita: quale quidem erat eius corpus, qui hæc ipsa profert. Quia
Christus non solum extinxit peccati incendium, ac tyrannidem
oppressit, sed & carnem leuiorem, ac spiritaliorem reddidit, non
mutata, sed veloti ore, atque agiliore effecta, idem vbi sup.

Carnem assumpsit Christus afflictam, laboribusque confectam.

Diuus Chrysostomus.

Sicut si quis vilem, ac circumforaneam mulierem in rerum
venalium foro vapulantem intuitus se illius esse filium profi-
teretur, reuera Regis filius cum esset, atque hac ratione illam è ma-
nibus eorum, à quibus malè haberetur, eriperet: ita & ipse Deu
fecit, falsus se esse hominis filium, patrocinium, auxiliumque illi
afferens ac peccatum damnans, non ergo ausus est aliquis postea
illam verberare. Idem vbi sup.

Caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus aduersus carnem.

Sicut Anthem filium terræ (vt fingūt Poetæ) vincebat Hercules, quorisklauauatillum à terra, prostratus tamen Gigas, no-
uis viribus insurgebat in Herculem: sic caro per inhabitantem re-
bellionem peccati in ea, trahit animam ad terram, & insurgit in
eam, vt inquit D. Th. 1. 2. q. 34. art. 3.

Sicut enim lapis cum è terra sit, tendit deorsum, ita & caro. Ani-
ma verò, quæ datum optimum de sursum est, illuc tendit: corpori
autem cum seruiat non est omnino spiritus liber: ideo trahitur à
corpore, Seneca ad Lucilium.

Sicut terra ante lapsum primi hominis sponte fruges fructusq;
ferbat: obnoxia tamen peccato, post maledictionem Dei, scili-
cet, maledicta terra in opere tuo, Genes. 3. spinas & tribulos ger-
minat sponte sua, fructus autem gratos non nisi magno labore: ita
caro ante peccatum omnia virtutum germina sponte sua profere-
bat: obnoxia tamen peccato, rebellisque aduersus spiritum effe-
cta, malarum cogitationum spinas germinat: fruges autem bono-
rum operum non nisi prauenta à gratia.

*Carnis assumptio nulla fuit Diuinitatis contaminatio, sed eiusdem
carnis melioratio.*

Sicut ignis in ferro non ex progressu, sed ex participatione. Nō
enim in ferrum ignis currit, aut accedit: verum in loco remanens,
suarum particeps virium ferrum reddit, cumque se totum illi com-
municet nihil propterea de sua natura, nihil de suis amittit viri-
bus: sic & Deus Verbum, nihil ex seipso commotus, cum nostram
accepit humanitatem, neque item conuersationem commutatio-
nemque aliquam sustinuit. Et Verbum caro factum est. Nec pro-
pterea cœlum est, suo continente desertum, & terra nihilominus
sinu suo cœlestem recepit. Sed inquires, quomodo Deus Verbū
humana fragilitate non est inquinatus? Respondeo, quod sicut ig-
nis deferri proprietatibus, non accipit. Nigrum quidem ferrum ac
frigidum est: attamen ignitum accandens, ignis formam subit, &
quanquam ex eo splendens ignem tamen sua nigredine non infi-
cit: Itemque ardens flammam sua frigiditate non destruit,
aut tollit, Sic & humana Domini caro, ita particeps Diuinitatis
facta est, vt propria fragilitate illā minimè contaminauerit. Quod
filiatrum quæras, quomodo mortalis natura ob Dei coniunctio-

nem, cōmunionemque immortalitatem induerit? Discē mysterium. Ex hoc enim Deus in carnem venit, vt in sitā carnī mortem interficeret. Nam sicut venenorum antidotum corpori permixtum ac perfusum omne superat noxium ac lethale: item qui in domo aliqua tenebræ luminis aduētum diffugiunt ac pereūt: sic mors in natura dominans humana, diuinitatis præsētia disparuit. Velut etiam in aqua glacies tantum humido dominatur, quantum nox, vmbraque durant, Solis verò calefacientis radijs subito liquefcit: sic demum mors vsque ad Christi aduentum inperauit. Diuus Basil. homil. 25. de humana Christi generatione.

Caro à carne tacta, hominis sepe semper inquinat animam.

Sicut vrica vrit blandè illam tangentem, quia naturæ est ignea & feruida: sic natura humana quæ semper portat secum ignem concupiscentiæ, tacta ab alia carne hominis vel mulieris vrit animam: vnde non sine periculo vir tangit mulierem, & è cōtra: vt in Dialogis refert D. Gregorius, dicens: Quidā senex cum esset infirmus, & quasi in extremo positus, mulieri ipsum tangēti dixit: Mulier tolle paleam, quia adhuc igniculus viuit. Ex quo est notandum, quod dicunt Doctores, quod quāuis tactus & oscula possunt bono animo fieri, tamen sine periculo nunquā: quia qui tangit picem inquinabitur ab illa. Eccles. 13.

Carne passa in Christo per mortem diuinitas remansit impassibilis,

vt erat in se.

Sicut in ferro, extincto igne per aquam, ferrū manet illæsum: sic carne passa in Christo per mortem impassibilis remansit diuinitas. Et sicut Sole super illucēte arborem, si incidatur arbor, nō tamen scinditur Sol: ita patiente carne Christi, cui secundum hypostasim copulata erat Diuina persona, non tamen patitur ipsa persona. D. Ioannes Damascē. lib. 3. c. 17.

Castigat Deus in terra malos, vt excitentur boni.

Sicut in secularibus in eo quod alter pauper efficitur, alter ditatur: & nisi alter descenderit, alter non ascenderet: sic & in spiritualibus, in eo quod alter confunditur, alter emendatur. Scit enim Deus, quia malos flagella non corrigūt, sed malos castigat, vt corrigat bonos: quia bonus nisi admonitus fuerit per negligentiam euanesceat: sic Christus noluit indignas Iudæorum interrogaciones contemnere. D. Chrysost. hom. 43. in Matth. 23.

Castigat Deus omnem filium quem recipit, & dimittit quem non vult. Rom. 12.

Sicut aliquando patres, iam desperatos filios suos dimittunt vivere quomodo volunt & eosdem quibus spem habent flagellant; illos vero quos omnino viderint sine spe, & indomitos esse, dimittunt, vt faciant quod volunt, iam quem dimittit facere, quod vult: non vult admittere ad hæreditatem suam: cum autem flagellat filium cui ipsam hæreditatem seruat: sic cum Deus flagellat filium ad hæreditatem erudit. Ab hæreditate non replebit filium suum quem castigat: sed ideo castigat vt recipiat. Ad tempus emendat, non in æternum damnat. Illis autem ad tempus parcit, in æternum illos damnabit. Elige tibi vnum ex duobus, temporalem laborem, an æternam pœnam. D. August. in Psalm. 94. circa illa verba. Quia non repellet Dominus plebem suam.

Castigat Deus pœnalitatibus omnem filium quem diligit.

Sicut benefacit medicus, etiam vbi corpori molestiam & dolorem infert, cum morbo nanque bellum gerit, non cum ægrotis: sic & bonus Deus salutem omnibus per castigationem, ac pœnam diligit: tu vero nequaquã medico irasceris si ex membris hæc incidat, illavrat, alia à corpore omnino amputet, sed & pecuniã illi numeras, & seruatore vocas, quod in parua corporis parte morbum curret, priusquam ad totum corpus morbus perueniat, incisionis aut inuisionis non medicus est causa: sed morbus: sic item ciuitatum interitus ex nimia peccantium peruersitate originem habentes Deum ab omni querelæ causa liberant. At inquis si malorum non est causa Deus, quomodo dicitur. Ego sum qui parauit lumen & feci tenebras, faciens pacem & creans mala? & non est malum in ciuitate quod Deus non fecerit. Et ego percutiam, & ego sanabo? Sed qui dicit ego preparo lumen & facio tenebras, creationis author se per hæc, nō mali alicuius conditorem significat, creat mala, hoc est, transmutat ipsa, & in meliorem statum exitumque deducit, vt iam mala esse desinant, bonique naturam accipiant. Cor mundum crea in me Deus, non dicit, Nunc crea, sed in malitiam veteratum renoua, & serena mentem. Caro igitur percutitur vt anima sanetur. Medicus enim morbum tollit, nō morbum corpori infligit. D. Basil. hom. 9. quod Deus nō est author malorum.

Castitas in delicijs difficile seruatur aut nunquam.

Sicut qui proiecto pane, canē ab illo iam instantem abigere

coratur: sic qui vetre pleno putat castitatem se seruaturum. Quare vidua, quæ in delictis est viuens mortua est. Ad Timo. D. Ioannes Clim.

Castitatis observantia est diuturnum martyrium.

Sicut ebur antiquum vertit candorem in colorem carneum: ita diuturna atq; perpetua castitas vertitur in martyrium. Quia sicut nullus potest esse martyr nisi Deus det: ita nec castus, nisi Deus det. Sapient. 8. Castitatis enim prælia, sola sunt periculosa inter pia certamina, ubi quotidiana pugna, & rara victoria. D. Augustin. lib. de honestate, cap. 2. Vnde dixit quidam, maxima cunctarum victoria, victa voluptas.

Castitatis virtus exterminat demonem.

Sicut canis non discedit à macello dū ossa quæ rodat inuenit, vsq; dum fame enectus abiit: sic qui non excludit à se ingluuiem quæ parit intemperantiam non excludit dæmonē. Propter intemperantiam iuuenū illorū, qui Sarram ducebant vxorē, occidit eos dæmon, nomine Asmodeus. Occidit enim septem, vnum post alterum. Nec discessit à domo Rachelis vsque dum castus Tobias posuit partem iecoris super carbones viuos. Tobias 8.

Castitati insidiatur superbia.

Sicut ignis seruatur sub cinere: ita seruatur castitas sub humilitate. Quā magnum video castitatis bonum, tantū pertimesco furrem superbiam ne pereat. Omnis quippe ponderatio, non est digna continentis animæ. Eccle. 26.

Castum cor, casta verba profert, mentisque gaudium.

Sicut apes castitatē seruat, & oris sui arte dulcia sibi & alijs componit mella: ita qui castitatē seruat in corde casta verba profert ore. D. Chrys. hom. 12. ad populum Anthioch.

Charitas amula crescit, in cætuque facit augmentum.

Sicut ferrū aliud ferrū reddit acutum: sic etiā cætus charitatis facit augmentū. Lapis enim ad lapidē cōtritus ignē emittit. Quanto magis anima animæ cōmixta. A Emulamini (inquit Paul. 1. Cor. 12. Charismata meliora) D. Chrys. hom. 19. in ad Hebr. 10.

Sicut enim in via publica cōtingit, si quis initiū eius apprehēdat, recta via ducitur, & nō habet opus, vt manu ducatur: sic etiā in charitate tantū arripe principiū, & statim manū tibi præbens ipse Deus te deducit & dirigit. Charitas enim malū nō operatur. Rom. 13. Idē ubi sup. D. itē Hierony. in prol. in vitas Patrū, in-

quit,

quit, quod ita erant patres illi vinculis charitatis constricti, vt ad æmulationē virtutū, certamen ingens exercerent & agones. Studet enim vnusquisq; clemētior altero benignior, hic humilior, ille patiētior inueniri. Si quis autē cæteris fuerit, hic ita cōmunis, erga omnes & mediocris existit, vt secundum mandatum Domini omnium minimus; & omnium seruus esse videatur.

Sicut perdices domesticæ, duplici nomine habentur in pretio apud aucupes, propter carnis æstimationē, & quia earū cantu & adminiculo aliæ capiūtur: ita charitas habēt illā & alijs prodest, nō enim quærit quæ sua sunt. 1. Cor. 13. Apoc. 22. dicitur, quod spiritus & sponsa dicunt, veni. Et qui audīt dicat, veni, & 1. Cor. 10. dicitur. Nemo quod suum est quærat, sed quod alterius. Carbo nes enim in congerie plurium accensi, plus ardent. D. Ioan. de Saxonia. Virtus enim vnita fortior est se ipsa dispersa.

Charitas non quærit quæ sua sunt. 1. Corin. 13.

Sicut vtq; apīs circumuolat omnia prata, vt promptam alteri præparet mēsam: sic tu fac homo, siue pecunias cōgreges, in alios expende: siue doctrinæ verba habeas, ne defodias, sed apponas indigentibus in medium: siue aliud peculiare habeas, indigentibus laborū tuorū utilis fias: ideo ab ape munditiā & solertiā discē, & charitatē. Etenim illa nō magis sibi ipsi quā nobis laborat, & quotidie fatigatur: quod maxime Christiano propriū est, nō sua quæ rere, sed quæ sunt aliorū. Non cernis, quod propterea animalium gloriosissima est apīs, nō quia laborat, sed quoniam alijs laborat. Quoniam & aranea laborat, & fatigatur & tenues per parietes extendit texturas, omnem mulieris sapiētiam excedentes: sed est ignobile animal, quoniam opus eius nobis nullatenus est vtile: tales sunt sibi laborantes. D. Chrys. hom. 12. ad populum Anth.

Charitas si est nunquam excidit.

Sicut sterilis arbor quæ vernali tempore cum tota candescit in flore, fructum non dat illa, sed fallit: ita ista caritas quæ putatur, & non est occasionum concussa sibi tribus, euanescit: ac sic ledit sollicitos & decipit incautos. Talis fuit illa charitas illius qui dixit ad Christum: Magister dic fratri meo, vt diuidat mecum hereditatem. Luc. 12. quia hereditas periit, charitas autem nunquam excidit. 1. Cor. 13. Ex D. Chrisologo, sermone 162.

Charitatis

Charitatis est non sua sed proximi conducibilia querere.

Sicut nautæ cum per magnum & spatiosum mare nauigant: licet nauis secundo vento feratur, licet omni fruatursicuri- tate, cum tamen viderint alios vel à longe naufragium facere: non ad propriam spectantes vtilitatem, illorum contem- nunt calamitatem: sed sistunt nauem, & eijciunt anchoram, de- trahunt vela, eijciunt funes, proijciunt tabulas, vt ille qui à flucti- bus mergitur, forte aliquo illorum arrepto, emergat: ita & tu, nam mare nauigas magnum & spatiosum, nempe vitæ præsentis mare, quod multas habet beluas, piratas, petras & latentes scopulos, cre- brisque turbatur fluctibus, & in eo naufragantur plurimi. Cum igitur videris nauigantium aliquem diaboli insidijs circumuallari, & mittere diuitias salutis, naturæ influëtibz & iam sumergi, relin- quitis negotijs tuis, statim illius proinde salutem. Audi quomodo. Paul. 1. Corin. 2. viso homine quodam, qui in profundum rapiebatur, so- llicitus & anxius erat, & alios excitabat. Valeat in illum charitas inquit, ne forte tristitia abundantiore absorbeat ille. Charitas enim non querit quæ sua sunt. 1. Corinth. 13. D. Chrys. hom. de nomine Abraham.

Sicut membrum quod apud se ipsum cibos omnes referuat vici- noque non communicat, & se ipsum offendit & reliquum corpus corrumpit (vt de stomacho videmus:) is enim si cibum solus con- tinauerit & reliquum corpus fame corrumpit, & se ipsum sua inex- plebili improbitate perdit: si autem acceperit quantum pro sua por- tione satis & reliquum alijs membris transmiserit: & se ipsum & reliquum corpus in bona valetudine conseruat: ita & tu si ea quæ à nobis audis detinueris, alijs quæ non communicaueris, & il um incommodabis, & te ipsum iam corrumpisti: quia ignauiæ & in- uidia grauissimos morbos foues. Idem vbi supra.

Charitas quæ ad Deum est non indiget propositionis externæ disciplina.

Sicut neque aut luce gaudere, aut vitam diligere, aut eos cha- ros habere, à quibus geniti educatiue sumus, à quoquam didici- mus: sic igitur & multo etiam magis, nulla charitatis in Deum ex- terna est disciplina: sed simul atque constitit animal illud (de ho- mine loquor) cui insita ei naturalis etiam quædam rationis est vis, quæ in se ipsa amandi necessitudinis initia continet. Cum igitur præceptum nobis sit, vt charitatem in Deum habeamus, in ipso

confestim

confestim ortus nostri initio, vim quādam nanciscimur per quā nostrapte sponte ad ipsum diligendum impellimur. D.B.lib. Regul. disp. responsione. 2.

Charitas omnia suffert, omniumque virtutum est forma.

Sicut Chalcedonius (vt scribit D. Isidorus,) remittet pallenti specie quasi ignis lucernæ, & quod fulget subditiō, nō autē sub tecto, quodque eius naturæ est, qua omnibus sculpentium ictibus valeat resistere: sic sanctissima charitas nobis obijcitur, atque proponitur, quæ fortis est, vt mors omnia suffert, omnia sperat. 1. Corinth. 13. Neque vero sub tecto propriæ utilitatis, & commodi replendet, sed tunc perfecte videtur, cum verbo & exemplo, quoad fieri potest, in omnes, maxime vero in domesticos fidei exercetur, sicut præ ceteris Ioannem Baptistam fecisse legimus de quo dictum est Ioan. 5. quod lucerna erat lucens & ardens, lucens per doctrinam, ardens ver per charitatem. Hæc forma est omnium virtutum fundamentumque Ecclesiæ visibilis, vt in Apocaly. 21. de signatur per Chalcedonium. Charitas benigna est, &c. 1. Cor. 13.

Charitatem sibi detrahit qui diligit quæ non conuenit.

Sicut in vasculo liquore quopiam pleno quantum ex eo foras defluerit, tantū necesse est, vt desit ad cōplemētū: cōsimiliratione & anima, quantū ex charitate sibi detraxerit per ea quæ non conueniebat diligere, tantundem necesse est, vt indiga sit ad dilectionem Dei, &c. Diuus Basilus in capit. 1. Esai. Ibi. Principes tui, &c.

Charitatis vi omnes solidantur virtutes.

Sicut multi arboris rami ex vna radice prodeunt: sic multæ virtutes ex vna charitate generantur. Nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis si non maneat in radice charitatis. Præcepta ergo Dominica, & multa sunt, & vnum: multa per diuersitatē operis, vnum in radice dilectionis D. Greg. hom. 27. in Ioan. 15. Et multa non diligentibus Deum vnum, ē cōtradictio qui diligunt Deū. Ioan. 14. sic præceptum vnum Domini de non comedendo cibo ligni vetiti, visum est Eux multa esse præcepta, cum respondens serpenti dixit. Præcepit nobis Dominus, ne comederemus, & addidit, nec tangeremus. Ex D. Greg. hom. 27. in Ioannem.

Charitas

Sylua

Charitas nos compaginat, ut simus Christi membra viva.

Sicut in corporali edificio, lapis ad lapidem cemento mediante constringitur, sic in edificio Ecclesie Christianus ad Christianum charitate mediante connectitur. Ideo super fraternitatem charitatis Ecclesie composuit fundamenta, ut radicibus charitatis exuberans quasi humor ascendat in ramos. Et ad hoc ut ipsa charitas non solum per gratiam, sed etiam per naturam firmiter haberetur; edificaturus Deus populum legem veterem supra Moysen, & Aron fratres posuit edificationis initium. Quoniā in autem abundantior gratia futura erat noui testamenti quam veteris: ideo populum illum quidem edificauit secundum unam fraternitatem, hunc autem secundum duas: Simonem, scilicet, & Andream Iacobum & Ioannem. Erant enim habitatione ciues, dilectione concordēs, arte officij pares, fraternitate, pietatis coniuncti; ut in hoc cognoscerent omnes quod discipuli Christi essent. Ioann. 13. D. Chryl. hom. 7. in Matth. 4.

Charitatis forma coalescunt vitæ virtutes. D. Ambr.

Sicut Sol Planetas conciliat & vnit in effectibus suis, & facies Ethiopum disponit ad unum: sic charitas (quæ vinculum est perfectionis) Col. 3. vnit virtutes & corda. Actor. 4. Superiora inferioribus, & inferiora superioribus inclinando. D. Diony. de coelesti Hierarchia.

Charitate colligati subministratur spiritus sanctus.

Sicut si manus fuerit a corpore diuulsa spiritus ex cerebro descendens, atque in illam sese effundere quærens, si non inuenerit in corpore, extra illud utique nec exiit, nec perforato illo ad manum diuulsam egreditur, sed quam in corpore positam non inuenit, non contingit: ita etiā, nisi charitate colligati fuerimus, spiritus subministratiōem non capiemus. D. Chryl. hom. 11. Ad Ephes. 4.

Sicut enim in corpore organa sunt necessariorum capacia: ita sunt & in spiritu omni radice in supernis existente, ut pote organum spiritus cor, & sanguinis iecur splen fellis, & alia aliorum. Omnia vero ista, à cerebro causam habent: ita & Deus hominem honore admodum afficiens, Christum constituit caput eius, qui quasi per venas & arterias gratiam spiritus percurrere facit. Ex eodem ubi supra.

Characteres signati seruabuntur ab Angelis.

Sicut Tesseram Duces sub se militantibus dant, ut amici facilius inuicem

inuicem se noscentes exhortentur, & si cum hostibus commiscantur, eo facilius discerni, ac separari possit. Quod si forte commilitonum separatio fiat, nemo te, quarū nostrarum, an aduersarii partium sis nouerit: ita nisi mysticis signis familiaritatem per te foras, nisi signatum sit super te lumen vultus tui Domini, nisi characterē in te agnoscat Angelus? Quoniam modo per te pugnabit, & dices Dei sum, nō ostēdēs signa, vt sicut exterminator in Egypto transeat signatas domos. D. Basil. homilia. 13. exorta. ad baptism.

Zelantes scelera non dirigentur. Prover. 28.

Sicut qui dentibus laborant, protinus medicum adeunt, malā exponunt: qui febre tenentur accersunt: at si geneticus, nec accersit, nec admittit, ob morbi vehementiam: ita qui vitia sua celant, nec admonentē patiuntur, sed de his nulla salutis spes est. Quis enim affectat videri ulcerosus? aut quis non fugit videri pessimus? Videns Diogenes adolescentulum quendam in popina ab eo pudorem introfugientem, quō interius, inquit, fuges, hoc magis eris in popina: sic vitiosi quo magis abdunt sese & scelera sua intra se ipsos deteriores reddunt, foras prodeant portet, si cupiunt fugere se ipsos, & in viam virtutis dirigi. Plutar. in Moral.

Sicut qui egenter hoc magis ac molestius egent, quo magis dissimulant ægestatem: sic qui vitiosi sunt, ac dissimulant ob factum & arrogantiam peiores sunt. Idem vbi supra.

Ceremoniarum sanctarum observatio substantiæ præceptorū est tutamen.

Sicut folia licet non ferant fructus, eos tamen sustentant & arborem ornant: sic licet in caeremonijs non sit substantia virtutis, & præceptorū, illā tamē ornant, & protegunt sicut pallea triticū, ait D. Greg. vnde D. Paul. 1. Cor. 4. inquit, sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorū Dei. Fructus virtutis dantur in cibū animæ, folia autē eius dantur ad medicinā. Ezech. 47. Folia enim sunt caeremoniæ sanctæ quæ sunt in Ecclesia ad excitandum amorem & timorem Dei. Reuclinus.

Sicut enim pulchritudo corporis apta cōpositione mēbrorum mouet oculos & delectat hoc ipso, quod inter se omnes partes cum lepore quodam consentiant: sic hoc decorum, quod elucet in vita, mouet approbationem, quibus cum viuunt, ordine & constantia, moderatione omnium dictorum, atque factorum, sed vt hoc rectius fiat, fac vt iudicaris ab alio: Sicut

Sicut enim pictores & si qui signa fabricantur, & veri etiam Poete suam, quicquid opus a vulgo considerari vult, vt si quid reprobum sit a pluribus, id corrigatur, hique & secum, & cum alijs quibus in eo peccatum sit, exquirunt: sic aliorum iudicio per multa nobis, & facienda, & non facienda, & mutanda & corrigenda sunt. Cicero. i. officiorum.

Circumcisionis signum la sciienti carni fuit frenum.

Sicut aliquis & prudens & lenis, ancillam habens perulantem mandata illudat, ne vnquam extra vestibula prodeat, nec cum praeterantibus conueniat: ita & misericors Dominus circumcisi- nis signum carni eorum inedit, quasi pedibus vinculum quoddam: vt domesticum habentes signum, non vltra doctrina aliorum opus haberent. Et sicut in humanis rebus non nunquam fieri solet: quando non habemus aliquibus fidem, curamus vt ab ipsis signum pignoris loco recipiamus: similiter & omnium Dominus, sciens mentium inconstantiam: hoc ab eis signum petere voluit: non vt maneat signum hoc sed vt quando signata finem accipiant, & signi usus auferatur. Diuus Chrysostomus, hom. 39. in Gen. 17.

Sicut qui signum petunt, & pignus accipere volunt cum negotium perfectum fuerit, tunc & signum, tollunt: ita etiam hic cum signaretur populus, Patriarchae signum hoc introduci oportebat. Et sicut Iudaeos circumcisionis signum ab alijs gentibus segregauit: & demonstrabat quod peculiariter ad Deum pertinerent: similimodo etiam apud nos, circumcisio per baptismum evidentior- rem facit separationem & discretionem fidelium & infidelium.

Sicut si quis seruum possidet, nomen eius & figuram saepe immutat, vt sciatur suus esse; & dominium suum innotescat: ita nimirum & omnium Dominus quasi post hac separare Iudaeos volens ab alijs hominibus, adiecta quidem litera, declarauit quod multorum populorum Abraham esset pater: circumcissione autem, quod electus populus eius futurus esset, & ab alijs gentibus sequestratum semen ex eo nasciturum. Idem vbi supra.

Circumcisio carnis lege praecipitur, quia non videtur melius per Christum significari regenerationis authorem, & tolli originale peccatum. Cum praepitio quippe omnis homo nascitur quemadmodum cum originali peccato. Et die octauo lex circumcidi

carne

carnerem præcepit, quia Christus die Dominico resurrexit, qui post septimum Sabbati Octauus est, & circumcisis præputium gignit transiens in illum quo ipse iam caruit: sicut baptizatus in filium quem genuerat carne, transireatum originis quo ipse liber est. Sententia, 298. D. Aug.

Christianorum honor in opprobrium vertitur ijs qui vincuntur à vitijs.
Sicut si apud barbaros detineretur seruis quispiam Rex, & illi ad maioris securitatis indicium, neque purpuram, neque diademam auferant, sed cum illis in signibus & aquas ferro, & coquere, & alia inferre ministeria iubent, ad maiorem & sui honorem & ignominiam illius, ita barbaris hominibus immanius vitia ista immittunt nobis. Nam qui ista continentur, barbaros quoque irridebit, qui vero succubito longe duriora ab his quam à barbaris patietur. Quippe barbari cum prævalent vitijs, concidunt corpus, hæc vero animam cruciant & dilaniant. Barbarus victor temporali tradidit neci, hæc autem in æternum præcipitant mortem. Solus ergo liber est ille, qui libertatem intrinsecus habet: sicut ille seruis est, qui succumbit irrationabilibus vitijs. Iuxta illud, qui facit peccatum, seruis est peccati. Ioan. 8. D. Chrys. hom. 18. in 1. ad Tim. 6.

*Christianus à Christo & Christus à chrismate dictus est & vnctus
Sacerdos & Rex.*

Sicut Christus à chrismate dictus est, eo quod singularis excellentiæ oleo vnxitur eum Deus: ita & participes eius quotquot sunt, sunt confortes, tam vnctionis quam nominis, & dicantur à Christo Christiani, ut sint sui Christo duce, rectores & duces, & offerant Deo quotidianum sacrificium, ordinati à Deo sanctimonie sacerdotes. Oleo enim antiquitus sacerdotes sacrabantur & Reges. Namque sicut oleum fluitat, & humidis quibuslibet superferitur: ita excellentia sacerdotalis & Regiæ dignitatis secundum formam Dei & Christi sub se omnia continens, regimen & munimen, tam actiue quam contemplatiue vitæ obtinet. D. Cyprianus de vnctione Christi.

Christianitatis nomen non sufficit ad perfectionem.

Sicut si quis medicus, vel orator, vel geometra vocari desiderasset, non admitteret, ut propter imperitiam cognomen reprehenderetur, si facto periculo is non inueniretur, cuius nomine appellaretur: sed qui vere harum alicuius professionum nomine appellari vellet, ne falso sumpta appellatio conuincantur ipso studio, atque exer-

H citio,

citio, fidē faceret appellationis eodē nos quoq; modo, si verum hominis Christiani professionis scopum seruando inueniramus, nolimus nos esse id, ne in nos etiam quadret id, quod ab externis & in fide ibus de Simia vulgo narratur.

Aiunt enim quendam in vrbe Alexandri circulatorem & præstigiatorē exercuisse ac docuisse Simiā, vt agilitate quadam in formā & habitū saltatricis sese componeret: eiq; saltatricis appofuisse personā, ac vestem circundēdissē exercitio cōuenientem: & cum chorū ei adhibuisset, placuisse, ac celebratū hominū sermone, in pretio fuisse propter simiam, quæ ad cantilenę modos, ac numerū sese fleeteret cōtorqueretq;, ac per omnia quæ & faciebat & facere videbatur, naturā occultaret, cū autē capti essent rei nouitate spectatores, quendā ceteris astutiorē, ibi fuisse, qui ludo quodā in hiantibus spectaculo ostēderit simiā esse simiā. Acclamantibus enim cunctis & applaudentibus agilitati simiæ ad cantum & modulationē aptē se mouentis & circū agentis proieciſſe eū aiunt in orchestra ex bellarijs ea, quę taliū bestiārū ingluuiem attrahunt, atque inuitant illā vero nihil cunctatam, vt viderit ante chorū dispersa amigdala, oblita, & saltationis, & plausus, & vestis ornamentotū, accurriſſe ad ea & manū palmis collegiſſe quæ inueniret: & ne impedimēto esset personā ori detraxiſſe celeriter, atque vnguibus suis aſſimulatā formā corrupiſſe, atq; dilacerasse, atq; ita pro admiratione risum abunde spectatoribus mouiſſe, vtq; turpis ac ridicula ex personæ reliquijs se conspiciendā præberet. Sicut igitur illi nō satis fuit falsa, atq; aſſimulata accitaq; forma ad hoc, vt homo existimaretur, deprehensa per ingluuiem bellariorum naturā qui non vere ipsam naturam fide formauerint facile per diaboli escam cōuincōtur. D. Greg. Nis. de professione Christianorū.

Sicut enim participatione Christi, Christiani appellationē adepti sum⁹: ita percōsequēs cōuenit omniū quoq; sublimiū nominū nos adſciſcere cōmunionē, ac societate, sicut in catena, qui eā quæ in extremitate est, curuaturā attraxerit, eas, quæ cōtinentur inter se cohererent per vnā attrahentia quoniam Christi nomini reliqua quoq; quibus inefabilis illa beatitudo explicatur, natura cohæret; necesse fuerit eum, qui vnum arripuerit, vnā cum ipso reliqua quoque attrahere. Idem vbi supra.

Christi aduentus totum mundum composuit in pace.

Sicut aquila alicunde aduolante, ac desuper conspecta futi ligari rilitati

illatū loquacium autum quam occisime silentium indicitur: sic enim simul atque aduenit pax & annuntiata est gloria in altissimis Deo, & in terra pax ex plōndescēte veritate, vniuersum suppressum silentio est. D. Basil. in cap. 2. Esai.

Chr. si cruce ex monte saluus fiet israel ingresa plenitudine gentium.

Sicut cornutorum animalium caput principio suae natiuitatis erumpit & que terram versus inclinat: tandem verò plenē absoluitur & prodit. Nonnunquam & feuris propriū recuperant ornatū per incrementa emergentium cornuū, ad eūdem modum Israel, primus gentiū omnium ad familiārem Dei beneuolentiā accitus est, dicente Scriptura: factus est populus Domini, pars eius, funiculus hereditatis eius Israel: post enim accepta incrementa omnia dignus censabitur qui omnibus suis perficiatur numeris: cū enim plenitudo gentium introierit: tunc omnis Israel saluus fiet. Iuxta illud Rom. 11. quia cōcitas, &c.

Obtinuit fama quædam in Ecclesia memoriā conseruans, nō quidem scriptō proditam, quæ & talis est, quod prima vtique Iudaea hominem habebat incolam, nimirum Adam, simulatque delictis paradysi in hac terra collocatum ad mitigandam iustitiam bonorum, quibus fuerat exutus. Prima igitur etiam mortuum hominem excepit, qui & illi eam cui additus erit, sententiam condemnationis plene est exequutus. Itaque insolēs esse ac nouum videbatur illius ætatis hominibus spectaculum. Os capitis defluente carne nudū. At illi recondentes cranium, loco illi nomen indidere Caluariam. Probabili ratione potuit Noe non ignorasse fœdus pulchrum principis huius & mortaliū omniū primi genij: si quidem hac dere fama à diluuiō mōx per orbem propagata est ab ipso & dimanauit, eoque Dominus discussa Origine humane mortis in loco qui dicitur Caluaria passus est, vt quo in loco corruptio siue mors hominum initium accepit, illi vita regni suū sumeret exordium, & quemadmodum mors inualuit in Adam, ita & in Christi morte inefficax redderetur & pessum iret. Ob hoc in cornu tanquā aduersus inimicū habente arma tutelaria, nēpe crucē Christi, & pingui, tanquā situs regionis post paradysum, principē laudē fecunditatis auferat inter omnes, quæ sunt sub cœlo. Alio interpretatur locus ille in cornu, in loco vberi. Cornu relictū

qua omni corporis parte est eminentius ac solidus: simul quidem ornamentū adfert capiti, simul vero præsens armatura est ad propullandas iniurias. Quin etiā sua siccitate est retorridum quippe, quod omni humore caret. Declarās igitur sermo, quia Iudæorum Regio esset ex se ad utrāq; sufficiens, quæ eos tueretur, ac protegeret ab incursione hostili, simul & capax esset eorū, qui eam incolere vellent ac morari, hinc coniungit vtranque particulam, in cornu & loco præfertili. D. Basil. in cap. 5. Esai.

Christus est lapis offensionis malis, bonisque fundamentum.

Sicut omnis res quæ percutit lapidem ipsa quidem colliditur, lapidem autem non lædit: sic omnis qui contra Christum, vel Christi legem agit, se quidē corrumpit, Christianitati autem non nocet. Quia ergo magnus est lapis Christus, qui ceciderit super eum confringetur: super quem autem ceciderit comminuet eum. D. Chrys. hom. 40. in Matth. 21.

Christi linguam imitatur qui loquitur vt Christus.

Sicut si Romanus forte fuerit iudex nō percipiet rationes tuas nisi latini loquaris: sic etiam Christus non audit, neq; attendit, nisi lingua sua utaris. Discamus igitur, ita loqui, vt Rex noster, & ea lingua verba proferre, qua ipse utitur. In luluū incidisti, caue ne magnitudine doloris cor tuum euertatur, habes Christum quem immitteris: nam & ipse Lazarum fleuit Ioan. 11. Timor incubuit tibi non paruus, loquaris rursus sicut Christus. Nam & ipse propter te dispensationis ratione in formidinem incidit: dicas etiam tu, veruntamen non vt ego volo, sed vt tu Ioan. 26. Lachrimas effundis, moderatē id facito, vt Christus. In sidijs circumuentus es, & maior te occupauit, Christum imitare, qui & in sidijs passus est; & contristatus dixit: Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Omnium tibi rerum exempla præbuit. Mar. 14. Vt terminos cōserues, & constituas, regulas nō transgrediaris: hoc modo poteris os possidere, ori Dominico similimū, hoc modo in terris gradiēs, coeleste linguā habebis, datas tibi in merore normas, datas in ira, datas in luctu, datas in solitudine diligenter conseruans. In solitudine dico, vbi Christus diaboluū agredientē superauit atq; mansuetudine humilitatisq; verbis eū cōfodit: pariter ergo tu quoq; facies, & si hominē diaboluū agredientem videris, illo pacto vincito. Data est tibi diuinit⁹ potestas imitari Christū p^r virib⁹, & simile illi fieri: loquaris igitur vt ille, & eris talis, quātū ad hoc, qualis ipse fuit

prout

prout humanæ vires patiuntur. Si separaueris pretiosum à vili, quia si os meum eris. Hiere. 15. D. Chrysthom. 19. in Matth. 15.

Christi attributa nobis sunt ab ipso tributa. D. Cyrill. Hierosol.

Sicut de corpore brachiū sine sui separatione porrigitur, & per compaginis unitatem extenditur, & tenetur, ita Saluator noster inseparabilis substantiæ eum Patre, & ad terrena descendit, & coelestia non relinquit. Hic affuit, & ibi non defuit. Ex quo est illa admiratio Esai. 53. Quis credidit auditui nostro, & brachium Domini cui reuelatum est? Brachiū enim Domini dicitur Christus, quia ab ipso omnia continentur. Nūcupatur etiam Verbum, quia semper in Patre, & de Patre, & nihil sine eo Pater iussit, aut fecit: virtus dicitur, quia proprie de Deo est, & omnis potestas patris in ipso consistit. Sapientia appellatur, quia nō aliud de quam de patre veniens, credentibus arcana coelestia reseruauit. Dextra nūcupatur, quia per eum omnia diuina opera perfecta sunt. Margarita appellatur, vt nihil illo pretiosius habeatur: Thesaurus dicitur, vt in ipso omnes opes & diuitiæ Regnorum coelestium reconditæ cognoscantur. Retia dicitur, quia per ipsum, & in ipso de mari sæculi diuersa gentiū multitudo more piscium per baptismū in Ecclesia cōgregatur, vbi bonorū malorūq; discrimen agnoscitur, Aratrū nūcupatur, quia signo crucis eius dura pectora subiguntur, vt necessario semini præparentur. Fons aquæ viuæ appellatur, quia ex eo sapientium corda coelestis aquæ gratia irrigantur. Petra dicitur, quia credentibus fortitudinē, incredulis duritiā solum promittit. Lapis angularis dicitur, quia verosq; parietes noui & veteris testamenti, ipse vnus & mediator in semetipso continens copulauit. Agnus appellatur, vt innocentia Christi & passio demonstraretur. Homo dicitur, quia propter nos homines nasci dignatus est. Vitulus dicitur, quia propter nostram salutem immolari fuffl nūit. Aquila dicitur, quia post venerabilem Resurrectionē, vt Rex altum ad patris reuolat sedem. Leo est dictus, quia ipse est Rex Regum, qui mortem ac diabolu virtutis suæ potestate cōminuit. via est, quia per ipsum ad patrē accessus est. Veritas est, quia mendaciū nescit. Vita est, quia dat vitā, & ipsum hæc vniuersa significat. D. Euseb. Emis. hom. 1. de Natuit. Domini, & D. Greg. Nazian. tract. de fide.

Christi iustitiam sequentes soli perueniunt ad ipsum.

Sicut quamuis via ducat ad portam, illi soli perueniunt ad

portam qui ambulant per viam iusticie & qui iustitiam faciunt ipsi se
 lipossunt cognoscere Christum & intrant per ipsum. Qui autem
 non ambulant per viam iusticie impossibile est, vt vere cognoscant
 Christum, quanuis multi etiam non ambulantes per iustitiam, vi-
 deantur cognoscere Christum. Si autem nec fuisti, nec es in via iu-
 sticie, & putas te cognoscere Christum, mentiris. Sicut enim, qui
 audit, quia mel dulce est, nec gustat de illo, nomen quidem mellis
 cognoscit, gratiam autem eius nature ignorat: sic & qui audit,
 quia Christus Filius Dei est, iustitia autem eius non fuerit vsus
 tantummodo nomen Christi cognoscit, gratia autem nature eius
 ignorat. Ideo nō dixit Propheta. Psal. 33. Audite & videte quo-
 niam suavis est Dominus, sed gustate & videte. Non enim audito
 res Verbi tantum iustificabuntur, sed factores. Iacob. 1. Sicut ope-
 ra bona ducunt ad Christum: sic opera mala ducunt ad diabolum.
 D. Chryl. hom. 18. in Matth. 7.

Christi doctrina vbique diffusæ est

Sicut enim locus nullus est vbi non appareat Sol, aut non sen-
 tiatur calor eius: sic nullus erit locus vbi non cognoscatur Chri-
 stus, aut intelligatur diuinitas & doctrina eius, vt omnis condi-
 tio hominum in duas diuidatur partes: ita vt credentes merito co-
 ronentur, ac non credentes, sine excusatione puniantur. Clamat
 enim foris Verbum Dei, intus autem, innata quædam & non ig-
 nota ratio & iustitia: quia signatum est super nos lumen vultus
 Dei, sic, vt dicat Esai. cap. 56. Custodite iustitiā, scilicet rationis,
 & facite iustitiam, scilicet, quia prope est salus mea, vt veniat, &
 iustitia mea vt reueletur vobis. Beatus vir qui facit hoc, sed cum
 verum vero consonet, & veritas Evangelica sit consona verita-
 ti naturali. Ideo omnes tenentur illam sequi, quia omnes audierunt
 illam, cuius sonus exiuit in omnem terram. D. Chryl. hom. 25. in
 Matth. 10.

Christi crux & eius prædicatio ex contrarijs vincebant mundum.

Sicut enim si cuiuspiam eorum qui iactantur in mari & portum
 percontantur, alter non portum, sed aliam pelagi partem turbu-
 lentiores ostenderet, & gratia persuadere posset, vt eo se seque-
 rentur: & medicus cum suum hominem, & qui medicinam expof-
 ceret non per medicinam, sed per vñtionem rursus sanum redde-
 re polliceretur, cum ad habendā fidem alliceret, magnæ profecto

virtutis

virtutis esset: itidem Apostoli non per signum, sed per id quod signis contrarium esse videbatur, vicerunt quod & in cæco operatus est Christus. Ioann. 9. quem cum sanare vellet per rem oculis contrariam cecitate liberauit, quippe qui lutum oculis imposuit, ut igitur per lutum cæcum curauit: ita orbem terrarum per crucem ad se allexit, quod scandali incrementum non abolitio videbatur. Sic in creatura fecit, contraria per contraria constitutens. Arena igitur mare munivit, ut eius vis illius imbecillitate cohiberetur. Aque terram imposuit, ut solute & diffusæ, graue & densum insidere faceret. Per Prophetas rursum ligno paruo ferrum suspendit 4. Reg. 6. Itaque cruce orbem terræ allexit: ut enim aqua terram, sic crux orbem terræ sustinet. Magnæ igitur virtutis atque sapientiæ argumentum à contrarijs persuasio, siquidem scandalum videtur esse crux. D. Chrys. hom. 4. 1. ad Cor. 1. 1102.

Christus ut Deus consubstantialis est Patri à quo genitus est.

Sicut sigilli impressa figura, sic natura patris impressa filio: aut si vis, qualis artium sit constitutio tota ex docentibus in discipulos remissa, cum nihil de sit docentibus & perfectio addit, ijs qui didicerunt. Nam sicut formam serui assumpsisse, in essentia humanæ naturæ Dominum nostrum natum esse significat: sic in forma Dei esse dicat, diuinæ substantiæ ipsi perfectio attestatur proprietatē. Ideo inquit, Qui videt me, videt & Patrem meum, quia imago sum eius. Imago non inanimata nec manu fabricata, nec artis & cogitationis opus, sed imago viuens, imo vero ipsa per se vita, non in figuræ similitudine, sed in ipsa substantia identitatem retinens, quia sicut Pater in se ipso vitam habet: sic dedit Filio vitam habere in se ipso. Ex D. Basil. 1. 8. 1. aduersus Eunomium.

Christi sequimur mortē, ut eius sequamur & vitam. Ex Paul. ad Rom. 6.

Sicut in his qui postea quā ad stadij finē perueniunt, sese refectunt, & priusquā in contrariū moueantur, consistunt paulisper, ac requiē aliquā interponūt: sic & in cōputatione vitæ viſſabatur necessarium, ut mors inter priorē & posteriorem vitam intercederet quæ & præcedentem finiat & initium det sequenti. D. Basil. lib. de Spiritu sancto cap. 15.

Christi diuinitas non fuit intercepta, sed humanitas velamine abteſta.

Sicut Sol cum in nuue tegitur, claritas eius comprimitur, non cecatur, & lumen illud quod toto orbe diffusum, claro splendore cuncta perfundit, paruo admodum obstaculo nubis includitur, non aufertur: sic & homo ille, quem Dominus

Saluatorque noster (idest Deus Dei filius) induit deitatem in illo non intercepit; sed abscondit. D. Basil. tractatu de Fide.

Sicut speculum cum conceptis infra lucem suam vultus, quasi ad plenā effigiem hominis includit, ita maiestatis Christi precunte fulgore infra id, via est, vt imaginem veritatis non ipsum Deū proprie demonstraret: sic & cum hominem induere dignitus est, non labem Aeternitati intulit, vt spiritus se mutaret in carnem, sed vt susceptio hominis immortalitatem atque æternitatem celestis vitæ præstaret. Nam etsi Apostolus semetipsum exinanisse dicit ad Philipp. 2. formam serui accipiendo, non vtique sic exinanitum accipimus, vt aliud quam quod fuerat, idem spiritus fieret, sed vt se posito interim maiestatis suæ honore, humanum corpus indueret, quo suscepto salus gentium fieret. Idem vbi supra.

Sicut claritas solis non tota vsque ad nostros emicat visus, sed sibi salua est, quia quod non videtur infirmitatis est nostræ, quorum oculos nubium texit obscuritas: ita & maiestas illa diuina, quæ (vt dixi) corpus induerat, probat se non suo detrimento proprio latuisse fulgore; sed carnis (vt dixi) beneficio cuius causa filius Dei filium hominis esse sustinuit. Denique cum se in monte paululum extra ipsum hominem extulisset. Matth. 17. Fulgore luminis eius oboccati Apostoli sunt. Idem vbi supra.

Christi diuinitas in opere Incarnationis elucet.

Sicut vmbra corporum ex forma progreditur; sic figura atque inditia deitatis, filij in virtute nascentis, elucebunt & apparebunt, imago videlicet & sigillum, & vmbra & splendor primarij authoris, qui per mirabilem actionem offenditur effectum. Nam Spiritus sanctus, inquit Gabriel, superueniet in te & virtus Altissimi obumbrabit tibi, hoc est, Christus qui est virtus Dei. 1. Cor. 1. Superuentu Spiritus sancti, in virginitate informabitur. O beatum illum ventrem, qui propter excellentiam puritatis animæ bona ad se attraxit. Nam in cæteris quidem omnibus vix anima pura Spiritus sancti præsentiam capiat: hic vero caro receptaculum spiritus fit. Ex D. Greg. Niss. de sancta Christi Natiuitate.

Christi maiestas & gloria qualis decebat omnipotentis Patris filium fuit.

Sicut qui Regem aliquando pretiosissimo cultu ornatum, pretiosisque vndiq; fulgentem lapidibus conspiciat, alijs speciem illam, ac maiestatem enarrare volunt, purpureum florē, gemmarū magnitu-

magnitudinem, albas mulas, auratos currus, solium adstantium oculos nimio fulgore perstringens pro viribus enarrant. Cum verò & his & alijs collectis cultum illum, omnem maiestatemque verbis comprehendisse sibi non videantur continuo addūt: quid multis opus est? vno verbo dicā: quasi Rex. Cum ex hoc verbo, quasi, non Regi similem, sed ipsam Regem velint significare: ita Euāgelista loquens de Christo, quasi inquit, ad gloriæ maiestatem, & incomparabilem excellentiam significandam. Quasi enim in hoc loco non similitudinis est, neque parabolæ, sed confirmationis & definitionis certissimæ est. D. Chrysol. hom. 11. Ioan. 1.

Christus Dei, & hominum mediator est.

Sicut qui sunt extra Regales aulas in vinculis colligati, & qui habent apud Regem pro culpis aliquibus offensam, huiusmodi quippe à Regali aula foris exclusi sunt, qui verò voluerit illis veniā impetrare, non primum ipsos in aulam Regis introducit, sed ipse foras egreditur, ibique cum ipsis commiscet sermocinandi negotium, usque dum correctos reddat & dignos efficiat, quo Regis vultui representari mereantur: Sic etiam Christus Dei & hominum mediator effecit, egresus quippe ad nos, hoc est carnem sumens, & collocutus nobis, cum præcepta nobis Regis indicauit, & sic nos à peccatis emundatos, & ad Deum conuersos in aulam Regalem, velut mediator optimus introduxit. Propterea ergo exitum vocat suæ Incarnationis aduentum. Ioan. 16 & Matth. 13. Paulus autem introitum nominat, hoc est, assumptionem carnis. D. Chrysol. hom. 3. ad Heb. 1. & 2.

Christum Christianos non sequi dedecus est eis.

Sicut dedecus esset militibus, quod ipsi delectationibus indulgerent, dum Duci suo immineret periculum belli, vt in 2. Reg. ca. 11. de Vria narrat historia. Dicebat enim Dominus Ioab, est in papilionibus, & ego dormiam in domo mea, & comedam, & bibam? Sic dedecus est Christiano sequenti Christum delicijs indulgere.

Christum oportuit mori, vt nos vitam acciperemus, manducantes eius carnem, & bibentes eius sanguinem.

Sicut a lopotandum vinum veniri non potest nisi botrus calcetur ante & præmatur: sic nec nos sanguinem Christi possemus habere, nisi Christus calcatus prius fuisset, & calicem prior

biberet, quem credentibus propinaret. Hinc est quod oportuit Christum pati & sic intrare in gloriam suam. Luc. 24. quia nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet, Ioan. 12. D. Cypri. Ad Cecilium epist. 63.

Christi caro esca fuit diabolo, ut caperetur ab hamo diuinitatis.

Sicut hamus esca conceptus, si piscis rapiat, non solum esca cum hamo non remouet, sed & ipse de profundo esca alijs fururus educitur: ita & is qui quauis tyrannice habebat mortis imperium, rapuit quidem in mortem corpus Iesu, non sentiens in eo hamum diuinitatis inclusum, sed ubi deuorauit, haesit ipse continuus, & disruptis inferni claustris, velut de profundo extractus, trahitur, ut esca ceteris fiat. Quod ita futurum sub hac eadem figura & Ezechiel dum signauerat dicens: & extraham te in hamo meo, & extendam te super terram, campi implebuntur de te, & constituiam super te omnes volucres coeli, & saturabo ex te omnes bestias terrae. Sed & Propheta Dauid dicit Psalm. 73. Tu confregisti capita draconis magni, dedisti eum in escam populi Aethiopum. Et Iob. 40. de eodem mysterio similiter protestatur, ait enim ex persona Dei loquentis ad se, aut adduces draconem in hamo, & pones capistrum circa nates eius? Non ergo damno aliquo, aut iniuria diuinitatis, Christus in carne passus est, sed ut per infirmitatem carnis operaretur salutem in medio terrae: diuina natura in mortem per carnem descendit, non ut lege mortalium detineretur a morte, sed ut per se resurrekturus ianuam mortis aperiret; velut si quis Rex pergat ad gentem, in qua proprios habeat capituitatis vinculo alligatos, deui & aequo carcerem intret, in quo vinculi detinebantur, & ingressus aperiat ianuam, resoluat catenas, vincula, seras, & claustra comminuat & victos in remissionem educat, & eos qui sedent in tenebris & in umbra mortis luci ac vitae restituat. Sacramentum item illud susceptae carnis, quod supra exposuimus hanc habet causam, ut diuina filij Dei virtus, velut hamus quidem habitu humanae carnis obtectus, & (sicut Apostolus ad Philipp. 2. dixit) habitu repertus ut homo, principem mundi inuitare possit ad agonem, cui ipse carnem suam velut escam tradidit, ut hamo eum diuinitatis intrinsecus teneret insertum, & effusione immaculati sanguinis, qui peccati maculam nescit, omnium peccata deleret,

corum

eorum dumtaxat qui cruore eius potes fidei sue signasset. D. Cy prianus, expoliutione in symbolum, circa illud, descendit ad infer.

Christum sequentes maiori trahuntur vi quam illi qui sequentes mundum, trahuntur a sua voluptate.

Sicut si Adamas & magnes quibus inest virtus trahendi fer rum ad se, simul ponantur, & ferrum iuxta illos, relicto magnete fer rum sequitur adamantem: sic cum nobis utique proponatur Chri stus & mundus, quorum alter habet virtutem trahendi ad se, se qui debemus Christum tanquam verum adamantem, maiorem que habentem virtutem trahendi ad se. Iuxta illud Ioan. 12. om nia traham ad me ipsum: virtus enim Dei non est alligata, sicut il la quæ cunctis huius vitæ rebus inest. Vsq; quo, ergo inquit Elias 3. Reg. 18. Claudicatis in duas partes? Si dominus est Deus, sequimini eum: si autem, Baal sequimini illum. Sed iam non Deū simul & hominem. Circa illud Osee. 14. in faniculis Adam tra ham eos, in adamante scilicet illo pretiosissimo, qui est Christus Iesus in quo scriptum fuit peccatum Iuda. Hiere. 17. Quo delevit sanguine suo, ut de peccato damnet peccatum, Rom. 8.

Christus in carne passus, divinitas quæ est impassibilis non admisit passionem.

Sicut si super igneam ferrum infundas aquam, extinguitur ignis qui natus est pati ab aqua, ferrum tamen manet incolume: ita Humanitas Christi passa fuit quæ pati potuit, Divinitas au tem eius quæ impassibilis est, non admisit passionem, ut D. asse rit Damascenus. Nam sicut dicimus quod filius Dei fuit genitus, dicimus quod fuit passus, non autem dicimus quod natura divina fuit passa. D. Thom. 3. part. q. 15. ar. 5. Namq; sicut Solcū in nube tegitur non amittit splendorem, nec aufertur ab eo lumen suum: sic Christi Deitas & fortitudo. Abacuc. 3. in humanitate quam Deus induit fuit occultata, nunquam tamen ab illa fuit separata. E quanuis Deus constitutus in medio aquarum tribulationum (ita ut intrarent aquæ istæ vsque ad animam suam Psal. 68.) verè fuit mortuus ut homo, verè mansit vivus ut Deus. Occidit ad tē pus vitam mors, ut in perpetuū a vita occideretur mors, D. Aug. de octo virt.

Sicut

Sicut carbunculus qui gemma est igniti carbonis similitudinē referens (quem ego à longe in fronte ipsius animalis illum gerētis, propter sui fulgoris magnitudinem, ad Ripam fluminis Toretani, a meridionali parte ciuitatis, dum medium silentium teneret, obscurissima nox, ex quadam fenestra hi ce oculis vidi, de cuius aspectu non parum miratus fui.) de cuius naturalib. 37. cap. 7. asserit Plinius, quod ignem non sentit. Vnde si vnitum à nullo plumbeo in ignem conicias, vides bis plumbeū liquefieri, lapidem vero manere integrum: ita Christus passus est in carne à passionis igne, illa sola manente diuinitate, vnde moriendo vt homo, & resurgendo vt Deus, destruxit mortem & reparauit vitam 2. ad Timot. 1.

Christum Christiani sequantur, quorum est caput & premium.

Sicut acus nautica semper polum articum intuetur: Sic Christiani debent mentis oculos in Christum dirigere, in quo spes & firmitudo sita est Vnde D. Paulus ad Hebr. 12. inquit, curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in authorem fidei, &c. Ipse enim author & sponsus animarum nostrarum ait, Cant. 8. pone me vt signaculum super cor tuum. & super brachium tuum. Quasi dicat, Constitue me vt leopum in animo tuo, quo tuæ cogitationes & opera dirigantur. Quod quidem adimpletum esse videmus in Dauide Psal. 41. Quando siti venenosi serpentis enectus dicebat: Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus, à quo exiuit & rediit, sicut flumina quæ redeunt ad mare à quo exierunt. Ecce. ca. 1.

Christus vulneratur, vt homo sanetur.

Sicut solent periti medici facere, cum totum corpus torpescit, capitis venam scindentes, vt sanguinis effusio possit liberare corpus à morbo: ita Christus cum sit caput nostrum vulneratus fuit propter infirmitates nostras, & attritus propter scelera nostra, cuius liuore sonati sumus, & eius sanguine dealbati, Iuxta illud Apoc. 1. Qui lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. Vnde inquit August. lib. quinque heresum: Fusus est sanguis medici, & factus medicamentum frænatici.

Christi conceptio & ortus opere diuino fuerunt facta.

Sicut campus sine omni humano floret adminiculo, non seminat

natus ab aliquo non defossus sarculo, non impinguatus fimo: sic omnino sic Virginis alius floruit: sic inuiolata, integra & casta Mariæ viscera tanquam pascua æterni viroris florem protulere: cuius pulchritudo non vidit corruptionem, cuius gloria in perpetuum nō marcescat. Ideo dicitur flos campi, & non horti. Canti. cap. 1. D. Bernar. de aduentu Domini sermo ne 2.

Christus Ecclesiæ paradysus & fons lersificat ciuitatem Dei.

Sicut in paradyso terrestri quatuor fuere fontes, qui vniuersam irrigarent terram: ita in Christo adhuc viuenti, qui noster est paradysus, quatuor est reperire fontes, ex quatuor eius vulneribus emanantes, fons scilicet misericordiæ, ad diluendas culpas in aquis remissionis. Fons sapientiæ ad sedandam sitim nostram aquis discretionis: fons gratiæ ad irrigandas plantas bonorum operum aquis deuotionis: fons ad condiendū nostras affectiones aquis emulationis. Et quintum pertulit vulnus, cum iam expirasset, post obitum apertum. De istis ait Esai. 12. Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris. D. Bernar. serm. 1. in Natali Domini.

Christi natiuitas absque corruptione Matris sequitur ex Incarnatione sine tablu pudoris facta.

Sicut sydus radium profert absque sui corruptione, sine qua radius etiam per fenestram vitream ingreditur & egreditur: sic Verbum Dei conceptum fuit & natum absque ipsius Virginis pudicitie amissione. Iuxta illud Esai. 7. Ecce virgo cōcipiet, & pariet filium. Et Ezechiel 44. Porta hæc clausa erit, & nō aperietur. Per istam portam intelligunt Doctores Beatam Mariam. D. Hieronymus, D. Augustin. serm. 2. de Natiuit. & serm. 4. D. Ambros. epis. 8. D. Chrysost. hom. de Ioanne Baptista, D. Cyprian. de symbolo. D. Damascenus lib. 4. cap. 15. D. Eusebius Emil. hom. 1. de Natiuitate Domini. Ista enim est illa, quæ in Cant. cap. 6. progrediebatur vt aurora.

Sicut aduentante nocte, multa sydera apparent, sed paruo lumine rutilantia in aurora tamen, sole iam adueniente, apparet stella matutina, quæ propter nimium fulgorem appellatur Lucifer, eo quod præcedens solem sistat tanquam vehiculū lucis eius: sic post peccatum Adæ, adueniente nocte culpæ, astra multa apparuerunt: nimirū Abel, Enoch, Noe, Abraham &c. Sed hæc stella paruo lumine micabit gratiæ. At temporis plenitudine aduentate (quo Solem

illumin

illum misericordie, Pater missurus erat in mundum, Christum Dei nostrum apparuit Virgo sanctissima vt stella matutina, quę sic afferens lumen de lumine, tenebras dispulit noctis peccati & admirabile lumen gratie in mundo importauit.

Sicut Rubus illa ardens erat, & non se comburens: sic in Maria se compatiuntur simul mater & virgo. Et sicut verbum conceptum ab intellectu nõ corrumpit illam, sed perficit: sic verbum illud quod erat in principio de Virgine fuit conceptum & natum sine virginis corruptione. Et sicut terra illa sanctissima, quam Genes. 47. Pharaon noluit emi, ad quam Esai. 45. suam dirigebat orationem, dicens. Rorate celi de super, & nubes pluant iustum, aperiat̃ur terra & germinet Saluatorem. Aperiat̃ur (inquit) terra, hoc est, os & voluntas virginis Marię per verbum, E I A T, vt germinet Saluatorem, sicut terra arborem, & arbor fructum sine sui corruptione.

Sicut terrę vapores feruntur in sublime vi solis, aurora tamẽ superueniente vertuntur in rorem, qui de cœlo decidens, feracem & lætam reddit arboribus terram: sic virtute Spiritus sancti purissimus Virginis sanguis vterum eiusdem sanctissimę Virginis influens in instanti creuit in corpus Domini nostri Iesu Christi, & Deus fuit factus homo. Et sicut fuit sine semine cõceptus, sic fuit sine corruptione natus. Nam vt dicitur in quodam sermone concilij Ephesini: Quę parit carnem puram a virginitate cessat: sed cum virgo peperit Deum & hominem, ipse Deus Verbum, quod conceptum fuit in ea, custodiuit eius virginitatem. Fas enim non erat (inquit Augustinus) vt per eius aduentum violaretur integritas, qui ad sanandum venerat naturam. Hanc Virginis & Matris post partum integritatem, non solum sacris literis, sed etiã in profanis pronuntiis inuenimus. Romę erat templum quoddam perpetuitatis appellatum, eo quod acceperant ab Apolo, illud nunquam ruiturum, vsque dum Virgo permanens in virginitate pareret, quod apud illos impossibile reputabatur. Verum in nocte illa qua Christus fuit natus ex Virgine, statim corruit templum. Dion. Antonius 4. par. Theologicalis historie. Qui quidem refert Dion. Thomam 2. 2. q. 2. art. 7. ad 3. decentem fuisse cuiusdam Gentilis sepulchrum in quo illius ossa quiescebãt antequam Christus nasceretur, ad cuius caput inuenerunt quandam laminam his literis scriptam, Christus nascetur ex Virgine Maria. Credo in eũ.

O Sol iterum me videbis Constantini, & Helenæ temporibus.

Christus apparuit in carne, vt carnis videretur oculis.

Sicut Sol non potest videri ab imbecillis oculis, nisi aliqua tegatur nuue: sic lumen illud de lumine Deus verus de Deo vero, vt ab hominum oculis posset videri nuue carnis eorum se ipsum cōtextuit, & in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus fuit, vt homo, talis denique qualis desiderabatur ab sponsa, dicēs: Quis te mihi det fratrem meum, &c. D. Greg. in Mora. Homo (inquit August.) qui videri poterat sequendus nō erat, & Deus qui sequendus erat videri non poterat, deo Deus factus fuit homo, vt videretur & sequeretur ab homine, quia nisi Deo viso in carne non poterat homo liberari à morbo.

Christi Incarnatio hominis cum Deo fuit associatio.

Sicut reconciliari solent Reges finitimorum regnorum inter se multum dissidentes celebrato coniugio, vt inter Francorum, & Hispanorum Reges nostris temporibus visum fuit: sic Dei & hominis voluntates, & Regna ab origine mundi propter peccatum Adæ multum dissidentia propter sacramentum Incarnationis, arctissimo vinculo pacis sunt reconciliata: & qui erant longe facti sunt prope in sanguine Christi. Ipse enim est pax nostra, qui fecit vtraque vnum, & medium parietem macerie, soluens inimicitias in carne sua: legem mandatorum decretis euacuans: & vt duos cōdat in se metipso in vnum hominem, faciens pacem, vt reconciliet ambos in vno corpore, Deo per Crucem interficiente inimicitias in se metipso. Ad Ephes. 2.

Christus interpellat est pro nobis, in celis oblati Patri vulneribus ad quod illa seruabit. D. Ambrosius.

Sicut prouida natura cordi omnium membrorum calidissimo apposuit, vt tanquam quodā flabello vehementem eius calorem temperaret, ne nimio calore exarsuans dissolueretur: sic cum quotidie innumeris hominum peccatis accendatur cor Dei in furore suo, Deuteronomi. 32. & ignis eius exardescat, sicut ligna sylvarum, iuxta Ecclesiast. 28. diuina totius Trinitatis
pro.

providentia apposuit Christum Salvatorem nostrum vulneribus infigitur, ut ipse interpellat pro nobis, Rom. 3. interpellat autem nunc Patrem pro nobis in coelis, non eo modo quo in terris prostratus pro nobis, sed potissimum, quia suum corpus, suaeque vulnera pro nobis repræsentat in conspectu Dei, iuxta illud D. Pauli ad H. breos 9. Intrauit in ipsum celum, ut appareat nunc vultui Dei pro nobis aduocatum (ait Ioannes 2. cap. 1. suæ Canonica) habemus apud Patrem si quis peccauerit: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Est enim propitiatio ratione suæ Incarnationis & passionis, quam iam in celos translatus, semper conspectui Dei exhibet. Habes (inquit D. Bernar.) o homo accessum ad Deum nam ante patrem filium, & ante filium habes matrem. Mater ostendit filio pectus & vbera: filius ostendit patri latus & vulnera, nec vlla repulsa esse potest, ubi occurrunt tot charitatis insignia. Orando enim nostram in se exprimebat personam. D. Damasc. lib. 3. fidei ortho. cap. 24.

*Christi humanitas diabolo fuit laqueus & hamus quibus fuit alligatus
& captus & illusus.*

Sicut in hamo escæ præda posita piteas illudimus, & decipimus, qui videntes escam, hamum non considerant, & dum auidi prædam volent rapere, hamo capiuntur: sic & diabolo cōtigit, dum tantum corpus hominis in filio Dei considerat, & Deum in corpore non agnoscit, quasi ad præparatam sibi prædam solita rapina festinat. Sed dum vult auidus prædam rapere, ipse draco ut piteas ad ductus in hamo, præda Domini, captus efficitur. Hunc diabolum non solum draconem hamo adduci, sed tanquam passerem ab infante illudi, dicit Iob 40. Quia sicuti auem alligari facile est, & in fantibus de passeribus ludere: ita filio Dei facile fuit potentem diabolum annulare, quia aduersus homines quidem semper potens fuit, sed aduersus Christum miser. D. Chrysosto. hom. 5. ex varijs locis Matth.

Christus à Chrismate, saluator à salute vocatur.

Sicut Reges & triumphorum suorum titulus nuncupantur & subiectarum gentium nominibus cōquirunt numerosis: ita cognomētas ita Christus honorum suorum titulis nūcupatur: à Chrismate. n. vocatur est Christus, qui diuinitatis vnguentum aridis iam mortaliū membris prius medicator infudit: & ut à Chrismate Christus, sic Iesus vocatur est

à salute, qui ob hoc nos diuino infudit unguento, vt agris, certam salutem, perditis perpetuam redderet sanitatem. D. Chrysostomus. serm. 57. in symbolum.

Christi incarnatio, creationi Adæ fuit quedam assimilatio.

Sicut primus Adam de terra terrenus, de terra in quam nondum Aratro proficista, manibus Dei fuit plasmatus: sic secundus Adam de Cælo Cœlestis, hoc est, de Virgine quæ Cœlum puritate superat, de eiusque purissimo sanguine obumbrante, altissimi virtute, Spiritus sancti manibus conceptus fuit. Et in similitudinem hominum factus, habitu inuentus est vt homo. Vt quemadmodum per vnum hominem mors introiuit in mundum: ita per vnum hominem introduceretur & vita: quia sicut in Adam omnes moriuntur: ita in Christo omnes viuificabuntur. D. Trinitus, lib. 3. aduersus hæreses, cap. 31. Nisi enim Deus nasceretur, vt hominibus & moreretur vt homo, non saluaretur homo.

Christum & eius imaginem induunt, qui fide & charitate accedunt ad eum.

Sicut qui faciem Regis rite vellet depingere, illam ex aduerso poneret, vt intuens in eam satius conciperet mente: sic qui vult transformari in Christum & illum in anima sua depingere, necesse est, vt ponat eum ante oculos cordis, tanquam signaculum super brachium. D. Macharius, hom. 15. Sicut enim quo quisque proprius accedit ad solem eo amplius vim splendoris eius percipiet: ita eo illuminatior erit mens nostra quò Christo fuerit per contemplatio nem propinquior, secundum illud Iacobi. 4. appropinquate Deo, & appropinquauit vobis iuxta vniuscuiusque charitatis actum. Nam sicut spiritus ille sensibilis, qui ex cerebro per neruos in corpus descendit non simpliciter omnibus omnia tradit: sed iuxta cuiusque membri analogiam, plus illi, quod plus, & minus ei, quod minus capere potest. Istud enim radix est, & principale, nepe corpus conseruandum: ita & Christus ipse enim prouidentia, charitatumque subministratio, vniuscuiusque membri, animarum videlicet earum quæ velut membra quædã illi adaptatæ sunt, iuxta mensuram, & analogiam inherementum facit. D. Chrysostomus. hom. 11. ad Ephes. 4.

Christus est vita anima eiusque absentia mors.

Sicut corpus sine anima: sic anima sine Christo, quod enim est anima corpori, hoc est anima Christus: & sicut non viuit corpus,

sine anima, sic nō viuit anima sine Christo: recedēte anima mox corpori fœtor, corruptio, putredo, vermis, cinis, horror, & omnia visu detestāda succedūt: discedēte Deo cōfestim venit in animā peccatorum fœtor, corruptio criminum, vitiorum putredo, conscientię vermis, vanitatum cinis, infidelitatis horror, & fit in corporis sepulchro viuo funus animæ iam sepultum. D. Petrus Chrysologus. serm. 19. & cum secundum D. Aug. Verbum Dei sit vita animæ secundum D. Grego. ex absentia verbi Dei sequitur mors & pestis in anima.

Christi diuinitas à conspectu hominum humanitate zelatur.

Sicut speculum cum conceptos intra lucem suam vultus quasi ad plenam effigiem hominis includit, ita maiestas filij Dei, quem in monte Synai cum Moyse loquutum esse scimus, qui agendis, explicandisque rebus à Patre aduenerat, quia omnia à principio per ipsum & ordinari & explicari, & manere conuenerat, vt habendi filij hæc præcipua ratio constaret. Num. 12. Ita (inquā) maiestas eius præeunte fulgore intra id visam esset, quod imaginem veritatis, non ipsum Deum propriè demonstraret. Sic & cum hominem induere dignatus est, non labem æternitati intulit, vt spiritum in carnem mutaret, sed vt suscepto homine immortalitatem, atque æternitatem cælestis vitæ præstaret. Nam etsi Apostolus semetipsum exinanisse dicit, formam serui accipiendo, non utique sic exinanitū accipimus, vt aliud quam quod fuerat idem Christus fieret, sed vt seposito maiestatis suæ honore, salus gentiū fieret. D. Ambros. lib. de fide contra Arrianos, c. 8.

Sicut enim sol cum nuue tegitur, claritas eius comprimitur, nō coecatur, & lumen illud quod toto orbe diffusum claro splendore cuncta perfundit, paruo admodum obstaculo nubis includitur, non aufertur: sic & homo ille quem Dominus Iesus, Saluatorque noster, idest, Deus, Dei que filius induit Deum, tamen in illo non intercepit, sed abscondit. Idem ibidem.

Sicut claritas solis cum vsque ad nostros emicat visus sibi salua est, quia quod non videtur infirmitatis est nostræ, quorum oculos nubium texit obscuritas: ita probat se, non suo detrimento, proprii latuisse fulgoris, sed carnis vt dixi beneficio, cuius causa filius Dei, & filius hominis esse sustinuit. Idem vbi sup.

Christi conceptio magnum fuit sue humilitatis indicium.

Sicut Exodi 16. legimus de manna, quod de cœlo descendit, vermiculos procreatos esse: sic de Virgine Christus Dominus procreatus fuit tanquam vermiculus, iuxta illud Psal. 11. Ego autem sum vermis & non homo. Sed cur totius Dominus creaturæ vermiculo se voluerit comparari? Possumus hoc quidem humilitati primitus assignare, quæ sanctorum virtus est maxima, idest inter maximas vna. Sicut sanctus Moyses ante Deum animal se irrationale profitetur: David pulicem se sæpè commemorat. Sed magis illum accipiendum puto: quoniam vermis nulla extrinsecus admixtione alieni corporis, sed de sola & pura terra procreatur, ideo illum comparatum domino, quoniam & ipse Saluator de sola & pura Maria generatur, quam manna dixerim: qui est subtilis & splendida, suavis & virgo, quæ velut cœlitus veniens, cū cœtis Ecclesiarum populis cibum dulciorem melle defluxit. Ex D. Ambrosio sermo. 3. in Psal. 11. tomo 2. in lib. 8. in Lucam cap. 72.

*Christi aduētus lux fuit in tenebris ambulanti-
bus, ut ad perfectam
veritatem venirent.*

Sicut qui in tenebris ambulat, si semel viam perdidit, interdum tota nocte ambulat iuxta viam errans, & non inuenit viam, donec superueniat dies: sic & homines ambulantes in erroribus vel peccatis, postquam Dei cognitionem semel perdidit, ad notitiam perfectam veritatis redire non poterant, nisi dies, scilicet Christus venisset, quamuis circa veritatem vivebant, ut Roma. 2. cum enim gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea quæ legis sunt faciunt. Nihilominus ambulabant in tenebris: iuxta illud Esaie 21. Custos quid de nocte? Vnde tanquam diei proximiores elamabant illi duo cœci, qui sedentes secus viam, audierunt quod Iesus transiret. D. Chrysost. hom. 36. operis imp. Matth. 20.

Christus impecabilis cum esset, peccata nostra portauit, & de personam induens. Esai. 53.

Sicut advocatus à malefactore instructus ad tribunal accedit, & personam gerit eius cui patrocinatur, & omnia crimina eius qui iudicatur, in se assumit, & quasi pro se ipso apud iudi-

cem causam agit, tametsi criminum minimè reus sit: sic & dominus noster Iesus Christus venit è cœlis impecabilis. Peccatum enim non fecit. Induit enim Adam, assumpsit in se mea crimina. Ipse enim peccata nostra portat, & pro nobis dolet. Induit enim Adæ personam, & pro me intercedit. Glorifica me pater, inquit. gloria, quam habui antequam hic mundus fieret. Qui factus sum Adam eram in incorruptibilitate, & qualem cum Angelis mēsam sortitus eram, in deficientē mihi cibum paradyus quotidie producebat Spiritus sancti gratiam & gloriam in facie ferebam, hanc per meam transgressionem amisi: nunc oro, glorifica me pater gloria, quam habui ante te, antequam hic mundus esset. Ea propter, respondet pater. Et glorificaui tunc in paradyso, & iterum glorificabo. D. Chrys. serm. aduersus hereticos.

Christus sapientia Patris eadē cum illo operatur, solus tamē factus est homo.

Sicut in speculo omnibus motibus atque omnibus actibus, quibus is qui speculum intuetur mouetur vel agit, ipsi etiam ea imago quæ per speculum deformatur, actibus vel motibus commouetur vel agit; in nullo prorsus declinans: ita etiam sapientia de se vult intelligi cum speculum immaculatum paternæ virtutis, operationisque Dei nominatur, sicut & dominus Iesus Christus, qui sapientia Dei est de semetipso pronuntiat, dicens, non potest filius a semetipso facere quidquam nisi quod videret patrem facientem. Ioan. 5. Quoniam nullum est opus filij quam patris. D. Aug. lib. de incarnatione Verbi, cap. 14.

Sicut ex tribus pariterque in citharizatione inueniuntur, nēpe, ars, manus, & corda, vnus resultat sonus, & cum hoc tria operetur simul, nam ars dicat manus tangit, sola tamen chorda resonat: ita quamuis opus incarnationis sit ex tribus diuinis personis, solus filius fuit incarnatus & factus homo. D. Aug.

Christi exinanitio suæ diuinitatis fuit demonstratio.

Sicut si facta esset aliqua statua quæ magnitudine sui vniuersum orbem terræ teneret & pro sui immensitate considerari a nullo posset, fieret autem alia statua membrorum habitu ac vultus lineamentis specie ac materia per omnia similis absque magnitudinis immensitate, pro eo ut qui illam immensam considerare atque tueri non possunt, hanc videntes, illam se vidisse considerent, pro eo quod omnia membrorum vel vultus lineamenta, vel ipsam speciem materiamque similitudine prorsus indiscreta seruaret:

tali

tali quadam similitudine exinat iens. Filius Dei de æqualitate Patri suam nobis cognitionis eius efficiens, figura expressa sub
stantie eius efficitur, vt qui in magnitudine claritatis sue pos-
sam gloriã meræ, vel vere lucis non poterat usque aspiciere, per hoc
quod splendor nobis efficitur intuendæ diuinæ lucis viâ, per splen-
doris capiamus effectum. Comparatio de statuis quasi sanè in re-
bus corporalibus postulat nihil aliud recipiatur quàm ad hoc quod
filius Dei breuissimè insertus humani corporis formæ ex operû,
virtutis que similitudine, Dei Patris in seipsum mensuram, atque inui-
sibilem magnitudinem designabat, per hoc quod dicebat ad disci-
pulos suos Ioan. 10. Qui videt me, videt & Patrem. Et ego & Pa-
ter vnum sumus, & cap. 14. Quia ego in Patre, & Pater in me est.
D. Augustinus 1. de Incarnatione Verbi, cap. 12.

Christi baptismo efficitur salutaris aqua, ita quod tangendo corpus
animam abluatur.

Sicut Monoceros, siue unicornius antequam de fonte venena-
to aquam viuat cornu tangiteam, vt eius tactu salubris reddatur,
ceteris que animalibus apte fiant ad viuendum: ita aqua Iorda-
nis ad tactum Dominici corporis in eius baptismo salutare red-
duntur, apteque ad remittenda in baptismo peccata. Iacobus de
Valentia in Psal. 28.

Christi series, diuinitas & caro diabolo fuerunt esca, sunt & hamus.

Sicut piscis capitur hamo cooperto carne, funeque ligato, quo
mediante piscis trahitur ad lictus, & occiditur: ita demon capitur
à Christo post longam ab Adam usque ad Mariæ seriem posito,
quo mediante princeps huius mundi eiiciatur foras.

Christus teris voluit qui suam noluit latere virtutem.

Sicut in integritate grani sinapis, sinapis virtus habetur ocula-
ta, apparet verò virtus eius vehementissimè, si teratur: ita Christi
corpore teri voluit qui suam noluit latere virtutem. Et nos fra-
tres teramus illud granum sinapis, & eius vim in hac similitudi-
ne: nec magnitudo tota Dei, tota hominis exiguitate minora-
tur. D. Chrifologus serm. 98.

Christi mors hominibus fuit vita.

Sicut ex Adam latere sopore depressi tulli Dominus costam
quam ædificauit in mulierem, ex qua mors peruenit in omnes,
ita ex Christi latere mortis somnium dormientis fluxit vita om-
nibus hominibus. Procopius cap. 2. in Gen.

Christum induit qui operationem attingit verbo doctrina.

Sicut pallium texendo corpori tuuc detegitur, dum subtegmen innectitur stamini: sic ubi verbum primas in ordiendo obtriuert, si mox actiones verbo consentaneæ attexerentur, tunc exornandæ animæ decentissimus plurimum habens honestatis amictus confici possit, animæ inquam, secundum virtutem & verbo & opere suam absoluenti vitam. D. Basil. in Phal. 44.

Christus venit in mundum in auxilium suæ ciuitatis electæ.

Sicut si cogitasses aliquam ciuitatem ab inimicorum insidijs appetitam eam opugnantium, quam catenus quidem varie nationes Regesque per multi qui & scripta fortiti sunt in singulas quasque gentes, obuallent & circum fideant. Deinde fac ducem vnum viribus inexpugnabilem inopinato occurſu conspici suppetias ubi circumfesse laturum, qui obsidionem soluat, & coactam gentium factionem dissipet, in fugam denique reges conuertat: sola vocis potentia clamoreque exorto eorum corda perterreat. Quantum igitur par est credere excitari tumultuariæ conturbationis per hosce populos Reges profligatos? Tale itaq; auxilium, talemque defensionem exprimit prouenisse à Salvatore ciuitati Dei per id quod dicit, Conturbatæ sunt gentes, &c. D. Basil. in Psal. 45.

Christi corpori mortuo omnis corruptio cedit.

Sicut qui cibum accipiunt, quem continere non possunt etiam quem ante comederunt propter illum euomunt: ita in Christi morte, ysu venit. Mors cum corpus quod corrumpere non poterat, accepisset: etiam illam eiecit, quæ comprehenderat. Siquidem cum Christum haberet, dolebat & affligebatur, quousque eum euomit. Id circo inquit Apostolus, Act. 2. soluens dolores mortis. Neque enim aliqua mulierque filium parit, in dolet, ut illa cum corpus Dominicum comprehendisset, distrahatur, lacerebatur. Et quod in Babylonio dracone factum est. Daniel. 14. Quando accepto cibo, prepuit medius: idem in hoc ysu venit. D. Chrys. hom. 24. in 1. Ad Corint. 10.

Christus est via per quam peruenitur ad ipsum.

Sicut via non ducit ad ciuitatem, nisi iter agentes super eam: nec ouis illa quæ perierat vnquam perueniret ad gregem, nisi humeris pastoris portaretur. Luce. 15. & sicut patres infantulos suos ad manus trahentes & per genua sua gradientes, ducunt illos usque complexum & oscula: ita nullus quantunvis virtutibus decoratus,

coratus, perueniet ad coelum, nisi per Christum qui descendit de coelo. Ipse enim via veritas & vita est. Ioan. 14. De hac via loquitur Dauid, Psal. 119. notas fecisti mihi vias tuas vitæ, & si ambulauero per eas, adimplebis me læticia cum vultu tuo, quousque perueniam ad dexteram tuam, ubi sunt delectationes vsque in finem sine fine. *et totius mundi & universi huius mundi & universi mundi*
Christi lux omnibus similiter splendet. up. man. par. 10.
 Sicut Sol ad illuminationem omnibus ortus, sine invidia porrigit suos radios cunctosque illuminari permittit: ita & vera sapientia Christus sui appetitores more solis illuminat, & illustrat, & splendidos ostendit. Si quidam claudentes oculos, videre eius fulgorem nolunt, non idcirco reprehendendus est Sol, vel accensis despicendus; aut gloria sui splendoris per illorum in honorabitur stultitiam, sed illi potius seipsos lumine eius priuantes, quasi cæci palpabunt parietem, & in multis cadent foueis pluribusque lacerabuntur facies eorum spinis. D. Ioan. Damascenus historia de Barlaham, & Iosaphat.

Sicut Sol in suo splendore permanens illuminat reuelata facie fulgorem suum specularantes: eodem modo & lux Christi splendet quidem omnibus, diuissime largiens eis suam claritatem: participat vero unusquisque iuxta quod desiderat & appetit. Neque enim deest alicui volentium se intueri Sol iustitiæ, neque tamen cogit sponte suas tenebras eligentes, sed proprio unusquisque relinquitur arbitrio & præelectioni, quamdiu in hoc seculo est. Idem ubi supra.

Christi idiomatum communicatio, non est in eoduarum naturarum confusio.

Sicut in ignito gladio, naturæ saluantur ignis & ferris sic & duæ actiones & perfectiones eorum, habet enim ferrum incidendi virtutem & ignis vrendi. Et incisio, actionis ferri perfectio, absolutioq; operis: cōbustio vero ignis. Et saluatur horū diffinita incombusta incisione & in incisa cōbustione. Tametsi neque cōbustio, sine incisione fiat post unionē, neque incisio sine cōbustione. Et neq; propter duplicitatē naturalis actionis, duos ignitos gladios diemus neq; propter singularitatem igniti gladij. confusio nē substantialis eorū differētiæ inducimus: sic & in Christo diuinitatis eius, diuina & omnipotēs actio; humanitatis autē eius, eaq; secūda humanitatem, operationis absolutio. Humanitatis quidem, quod tenuit puellam manu & crexit: diuinitatis yiuificatio eius.

Matt. 9. Diuus. Ioan. Damasc. lib. 3. fidei orthodoxæ, cap. 19

Christus in carne passus, diuinitas mansit illæsa.

Sicut sole arborem superillulcente, si securis incidat arborem, in incisus & impassibilis permanet sol: multo magis impassibilis Verbi diuinitas, secundum hypostasim carni copulata, carne patiente, impassibilis perseuerauit: & si quis ignito ferro superinfundat aquam, quod quidem natū est pati ab aqua (ignis dico) extinguitur, incolume verò manet ferrum. Multo magis carne passa, sola impassibilis diuinitas passionem non admittit, inseparabilis ab ipsa permanens. Nam anima passibilis existens inciso corpore, ipsa non incisa condolet & compatitur patienti corpori. Non tamē necesse est omnimodē & sine quocunque defectu exempla imaginem referre: quandoquidem necesse est in exemplis & simile contemplari & dissimile, alioquin non esset exemplum, & maximē, in diuinis. Impossibile enim est in omnibus simile inuenire exemplum. **D. Ioan. Damasc. lib. 3. fidei orthodoxæ, cap. 26.**

Christi omnis actio nostra est instructio rationabiliter tamen.

Sicut cibus quem dominus edebat nobis nullam præbet extendæ voluptatis, aut suauioris edulij occasionem, ut formula potius sit lexvè, & ea suprema, ad quam collineantes, temperantiæ frugalitatisque modum seruare debemus: itidem & eius lacrimæ non quasi præscripta quædam lex sunt nobis, ut lugeamus & lamentemur: sed in hoc expositæ, ut modus quidam, ad quem grauius & honestè intra limites naturæ nos persistere conuenit, & quæ tristitiam ac mœrorem inducunt perferre. **D. Basil. homi. 4. de grat. actione. D. Th. 3. p. q. 40. ar. 1.**

Christus verus Deus & homo est, in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Ad Colos. 2

Sicut pluuia cum arboribus & plantis in eandē naturā transiēs corp⁹, efficit, & singulos fructus iuxta similitudinem: & in oleam quidem oleum pingue fit assumpta ab ipsa essentia. In vite verò vinū dulce incorporatur. In ficu autem ficus dulcescit, & in singulis seminibus ad speciem ipsorum naturam auget: sic arbitror Dei Verbū in Maria caro factū est, & in semine Abrahæ homo inuēt⁹ est iuxta promissionē. Descēdat sicut pluuia eloquiū meū, & per
David

David descēdet sicut pluuia in uellus, & sicut gutta stillans in terrā. Lana itaque suscipiens rorē velleris fecunditatem auget. Terra vero suscipiens pluuiam, auget fructum, ex præcepto Domini, contribuens naturam promptiorem, & vt accipiat ab ipso amplius, studium habet: sic sane Virgo Maria, sic dicitur à D. Paulo habitare in Christo omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, hoc est, non umbratice, nec sicut in vniuersis creaturis, sed corporaliter. Ex D. Epiphanio, lib. 3. tomo. 1. Hæresi. 74. ex sermone ancorato.

*Christi natura humana sanguine suffusa profuit nobis, nosque
lauit a peccatis nostris.*

Sicut sardus vt ex lapidario & alijs colligitur purpureo, seu sanguineo colore omni ex parte tinctus est vinoque & oleo proficit: sic Christus Dominus de quo dictum est in Esai. 63. Quare rubrum est indumentum tuum? Lauit nos in sanguine suo, proficitque nobis ad medelam & gaudium. Hic est quem Euangelicus ille vates ab ædificantibus reprobatum lapidem appellauit, qui postea factus est in caput anguli. Cuius humanam naturam designat. Sardius Apoc 21.

Christi virtus vbiq; patet.

Sicut quauis cæcus non videat solem, eius tamen calore suscepto, solem super terrā esse cognoscit: ita & qui relictantur nobis, & si nondū credūt, cœcutiuntq; hætenus ad veritatis lucē, at vltro credētibus alijs, virtute Dei cognita nō negēt deitatem, celebratq; ab eo resurrectionē fateātur, vnde dēmones credūt, & cōtremiscūt. Iacob. 2. D. Athan. lib 1. de Incarnatione Verbi,

Christi corpus vulneribus agitatum aromata ecclesiastica emisit.

Sicut arbores aromaticæ non emittunt odorem, nisi quando cōtrarijs ventis agitantur: ita pariter corpus Christi, in quo virtualiter cōtinebatur aromata Ecclesiastica, noluit ea omnia emitte, nisi valde agitātū iētibus, & vulneribus percussū. Vnde arbor mirrhæ duobus modis distillat liquorē, vno modo in mense Martij & Aprilis, quādo agitur ventis contrarijs. & illa dicitur mirra prima. sed pauca. Sed postea agricolæ faciunt incisuram in cortice lateris illius arboris & tūc emanat mirra copiosa: ita pariter fuit in Passione Christi. Nam primo Iudei, & Gētiles, tanquam venti cōtrarij, agitarūt, & percuferunt, & flagellarūt corp⁹ Christi, & tunc ille sanguis flagellorum, & clauorum fuit quasi

mirrha prima, sed postea, miles aperuit lancea latus eius & tunc exiit sanguis Christi copiosus, & aqua quasi mirrha secunda in medicina, & salute omnium peccatorum unde inquit Sponsa in Cantica. 6. Surge aquilo, & veni auster. Iacobus de Valentia. Ibidem.

Christi principatus pax est de celo veniens.

Sicut fingunt Poete Mercurius fuit missus à Ioue de coelo ut gubernaret mundum & in pace componeret, in eius signum, ferebat virgam in manu sua, serpentes se invicem osculantes, & circumdatam, alijsq; supra ornatam, atq; extremo corona quadam redimittam: per quam significabatur principis reconditio iustitia & pax: eodem modo videmus in Christo emissio de coelo. Iuxta illud Psal. 44. Virga directionis virga Regni tui Vnde Matth. 10 dicebat ipse ad Apostolos suos. Stote prudentes sicut serpentes. &c. Quia sicut advenit ante aquila autum Regina, ceterae aves submittentur, alas suas pace quiescunt: ita adveniente de coelo Christo pacis Principe. Esai. 9. Totus mundus in pace quiescit, ita ut templum iam clauderetur, teste Suetonio Tranquillo, quod signum pacis erat, secundum Claudium Flavianum.

Christi nomen vnguentum effusum.

Sicut dum vnguentum est inclusum in vase intra ipsum servat suum odorem, foris tamen effusum, undique suam graevolentiam emittit: ita dum vixit Christus, nomen eius fuit in Iudaea notum: post mortem eius & Apostolorum praedicationem, admirabile fuit in universa terra, ut illi omne genu flectatur, unde in canticis oleo effuso comparatur. D. Hieronymus, lib. 1. de Spiritu sancto.

Christus venit iusto ut alios capiat per illum.

Sicut aucup capta aucula, collocat illam iuxta fontem, ut suo clamore trahat alias, tractae capiuntur: ita Christus Deus noster mulierem illam Samaritanam aucupavit, ut esset multarum animarum vocatrix. Vocata enim viri iusti alios ad aquam, quam ipsi biberunt, & ad saturationem illorum quibus ipsi repleti sunt, iuxta illud iustus comedit & replet animam suam. Prover. 13. Vnde dicebat D. Augustinus. omnis copia quae Deus non est, agestas mihi est. Sanctificatus est enim vir in fidelis per mulierem fideliem. 1. Cor. 7.

Christi in odorem iustitiae trahuntur animae iustae.

Sicut domesticae columbae cum in novo columbario oblescantur, ut osculantes alias ciborum dulcedine attrahantur, cum eis simul colorem ducere possint: ita Christus filius Dei, in coelestibus à Patre

eterno

æterno obsecatus infinitis gratiarum donis, osculo oris sui, homines currentes postea in odore vnguentorum suorum trahit, ad implendas ruinas illorum Angelorum qui ceciderunt. Hinc est illud, oscula mini filium, ut transtulit Hiero. & apprehendite disciplinam, ut in cœlestibus columbarijs coloniam Ducatis, ne quando irascatur Dominus & pereatis de via iusta.

Christus sanabat omnes in principio sola preparatione præmissa, postea vero requirebat. & fidem.

Sicut nouicius medicus intrans in ciuitatem, & volens ostentationes dari sui artificij, omnes venientes ad se curat, & non tantum curat de mercede accipienda, quantum de opinione sua commendanda. Cum autem manifesta fuerit fama eius bona, tunc secundum laborem suum incipit exigere & mercedem: sic & Christus Dominus incipiens prædicare non secundum iudicium quosdam, sed omnes indifferenter sanabat, at postquam illum omnis Iudæa cognouit beneficia sanitatum digno pretio fidei venundabat, dicens unicuique, fiat tibi secundum fidem tuam. Non tamen omnes, sed illos quos secundum præscientiam suam antepreparauerat, quam veniret. D. Chrysothom 8. in Matt. 4.

Christi voluntas humana & caro, deificata fuerunt per unionem Verbi, non tamen transmutata in Deum.

Sicut ignitum ferrum vrit non naturali ratione vsuiam possidens actionem, sed ex unione ignis ad ferrum, siue ex ignitione aeris existentis in poris ferri illud obtinet: sic caro Christi Domini diuinis actionibus ditata est, propter purissimam ad Verbum unionem, nequaquam naturalium proprietatum excidentiam sustinens: non enim secundum propriam actionem, sed propter unitum sibi Verbum, diuina operatur, Verbo per eam propriam manifestante actionem. Ipsa igitur mortalis erat propter se ipsam, & viuificans propter unionem ad Verbum secundum hypostaticam, simili quoque pacto & voluntatis deificationem, non ut transmutata naturali motione dicimus, sed unita diuinæ ipsius & omnipotentis voluntati, & facta Dei humanæ voluntas: unde cum voluit latere propter humilitatem non potuit propter laudem. Marci. 7. Deo Verbo complacente, per se ipsum demonstrare, in ipso veraciter esse humanæ voluntatis infirmitatem. Volens autem, leprosi operatus est emundationem. Matth. 8. propter unionem ad diuinam voluntatem. Sicut enim ignitio non transmutat igniti naturam in eam, quæ est ipsa ignis, sed ostendit, quod ignitur, & quod ignis, & non, vnus, sed

sed duorum est ostensio: ita & deificatio non vnā naturā cōstituit compositam, sed duas & vniōem secundum hypostasin. D. Damas lib. 3. cap. 17. Et in ignito quidem gladio, inquit, idem cap. 15. Sicut naturæ saluantur ignis & ferri: sic & duæ actiones, & perfectiōes eorum. Habet enim ferrum incidendi virtutē, & ignis vrendi & incilio, actionis ferri perfectio, absolutioq; operis combustio vero ignis. Et saluatur hōrum differentia incombusta incisione, & in incisa combustiora, tametsi, neque combustio sine incisione fiat post vniōem, neque incisio, sine combustione. Et neq; propter duplicitatē naturalis actionis, duos ignitos gladios dicimus, neq; propter singularitatē igniti gladii combustio nem substantialis eorum differentia inducimur: sic & in Christo humanitatis fuit quod tenuit puellam manu, & erexit, Matth. 8. Diuinitatis autem viuificatio puellæ. Matth. 9. Denique sicut caro deificata est & transmutationem suæ naturæ non est passa: hunc in modum & voluntas & actio, deificatae sunt, & proprios non aggressæ sunt terminos.

Christus qui ascendit in celum ipse est qui descendit de celo.

Sicut si quis descenderat de monte iudus, cum autem descendit vestiat se, & vestitus iterum ascendat recte vtiq; dicimus, nemo ascendit nisi qui descendit, nec vestē cōsideramus quā secū leuauit, sed ipsum qui vestitus est solū dicimus ascendisse: ita corpus Christi non est quod ascendit in celū, sed Dominus est qui ascendit, corpus autem non ascendit sed leuatum est in celum, illo leuante, qui ascendit. D. August. lib. de agone Christiano, cap. 25.

Christus est finis & scopus dictorum factorum que omnium in scriptura sacra narratur.

Sicut ex diuersis itineribus venientes ad vnā mansionē cōtendunt: sic & Euāgelistæ ex diuersis occasionibus loquētes in vnū sensum ingrediūtur: sic & ceteri scriptores sacri per tantā factorū dictorūq; diuersitatē distracti, ad vnū ingrediūtur Christū. Quem omnia illorū scripta adūbrabant. Cum enim, vt inquit Paul. Rom. 10. Finis legis esset Christus ideo tam diēta quā facta, quæ in Scriptura sacra cōtinebantur, in figuris contingebāt patribus & Prophetis. 1. Cor. 10. Ex D. Chrys. hoc. 28. in Matth. 11.

Christi appropinquans aduentus celeriter properabat & ipse.

Sicut quis in itinere cōstitutus, aut in opere quodā ante sextam quædam non operatur aut vrgetur, aut ambulat, sciens, quia longius ei adhuc suporest, diei transactæ autem sextæ, cum cœperit

cœperit esse octaua aut nona, incipit properantius agere, vt opus suum vel iter tempore definito concludat: sic & Deus vsque ad Abraham, qui fuit in sexta hora, venit ad homines disponere testamentum: post Abraham autem vsque ad transmigrationem frequenter properans, vt aduentum suum in hunc mundum, & vocationem gentium definito tempore consummaret, quasi vesperare iam propinquante. Exijt circa horam vndecimam. D. Chryl. homil. 34. in Matth. 20.

Christi circa nos amor pænis probatur & morte.

Sicut Rex quando gloriosior, quando indutus purpura diademate decorus, aspersus auro, folio sublimis, ad pompam tamen non parat ire, sed hæc in secreto fiunt: sed quando in campum conueniens vultu & honore ultimus, periculis primus, onustus ferro, grauis armis, pro patria, pro ciuibus, pro liberis, pro vita omnium præmit hostem. Discrimina despicit, contemnit vulnera, ipsam libens mortem suorum suscipit ad salutem: vt maiorem contemptu mortis, quam de ipso hoste victoriam referat & triumphum: ita Christus de sinu Patris, de deitatis secreto ad nostram feruitutem venit: vt nos suæ redderet libertati, nostram mortem suscipit, vt nos eius morte viuere nus. Quandoquidem per despectum mortis, mortales in Deos retulit, nos cœlestibus æssimans. Et quomodo Deus Christum ad iniuriam vocat tantam: si homines tantum tollit & extollit ad gloriam: sed dicit aliquis, habet hoc necessitas humana, diuina non habet hoc potestas. Verum dicis, diuina non habet hoc potestas, sed necessitudo habet, & recipit hoc diuina. Nemo, inquit Ioan. 15. habet maiorem charitatē, vt animam suam ponat quis pro amicis suis, sed non est mirum, vt pro nobis ponat, quod suscepit ex nobis, qui tanta & talia fecit propter nos. Sic enim Deus dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum dare. Ioan. 3. & Rom. 5. Commendar Deus charitatem suam in nobis: Quoniā cū adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Quia sciri voluit quantum amaret hominem Deus, qui plus amari voluit quam timeri. Ideo statutum suum Deus patiēdo implere voluit, ne compelleret imperando, sicut ipse fatetur. Matth. 5. Non veni soluere, sed ad implere. Ex D. Chryl. serm. 6. de 3. feria Passionis. Vbi respōdetur ad quæstionem,

nem, ibidē motā: quare Spirit^{us} sanctus conregnante vnā sibi dei
tatem Christum, ad tantam carnis iniuriam permiserit peruenire.

Christi tentatio captiuorum fuit liberatio.

Sicut Rex aliquis inuasurus tyrannum, fingit metum dicens
exercitibus suis. Fugiamus hinc à facie illius, vt ne à nobis fu-
giat, sed persequatur nos, & sic conuersi comprehendamus illum:
ita & Christus Dominus pretextebat formidinem, vt cum diabo-
lus ipsum quasi hominem aggrediretur, inueniret Deum, qui il-
lum interimeret & liberaret omnes qui ab illo detinebantur in
inferno. D. Chrys. serm. de Trinitate.

Christi cena prætorum, futurorumque fuit typus.

Sicut pictores pingendā tabulā vestigijs quibusdā adubrare cō-
sueverunt, & sic colorū varietate perficerent: ita & Christus facit in
mensa & typū Paschæ descripsit, & Pascha veritatis ostendit: ille
agnus vmbra fuit, hic veritas. Sed postquā Sol iustitiæ radiauit, vmbra
soluitur luce, & ideo ipsa mensa vtrumq; Pascha & aypi & ve-
ritatis celebratum est. D. Chrys. hom. de proditiōe Iudæ.

*Christi sanguine venturi mediante liberabantur homines à malo per
sanguinem animalium.*

Sicut regnantiū statuar, quæ sine causa sunt atq; sermone non
nūquā ad te cōfugiētib^{us} hominibus anima, atq; rationib^{us} decora-
tis subuenire cōsueverunt: nō quia sunt ære cōfectæ, sed quia reti-
nēt imaginē principālē: ita & sanguis ille qui irrationalis fuit ani-
mos habentes homines liberauit, non quia sanguis fuit, sed quia
Christi sanguis ostēdebat aduētū. Exo. 12. D. Chrys. in Symbo-
lū ad Neophitos. Postquā intellexi me Christi sanguine esse re-
demptum, nolui me amplius exhibere venalem. D. Aug.

Christi aduentus & conceptus Baptista fuit Præcurfor & Lucifer.

Sicut nimio dolore, & infirmitate lōga luminibus obscuratis,
nisi sensim refusa fuerit, fit inimica lux: certe cum solis sit cōdita
lux oculis, solis sit oculis lux amica, per quos vtiq; reliquo corpo-
ri vel traditur, vel negatur: ita diurno perfidiæ morbo cōtenebra-
tis mētibus, nisi paulatim fuerit fidei claritas restituta, subito ipso
fidei splēdore magis perfidiæ erascit caligo, lōgo vsu aut produ-
citur, aut obtūditur semper natura. Hinc est quod Dominus retro
infidelitatis núbilo cordibus iā cæcatis, vt irradiaret partus Vir-
ginei sacramentū, desperatæ & annosæ sterilitatis ante præmissit
conceptū: vt qui videbat post senectutē longā arida membra reui-
uiscerē.

niscere, & transacto curriculo iā vitæ veteranę, in primā refflorescere pubertatē, atq; ipsam naturam in occiduā ætatem ad nascentis serui insignia suscitari, pudicitie florē, pudoris titulū, castitatis insigne, virginitatis claustra, manere post partū posse crederet, posse se authore ipso ex vtero procedēte seruari. Ideo in Ioāne Domin⁹ accēdit sui luminis, & præmisit lucernā, vt degustato lumine in se iam diuini solis iubar ipsum præferrent ipsam deitatis caperent claritatem: iuxta illud Ioan. 5. Ille lucerna lucens, &c. Vt densas noctis placido lumine aperiret tenebras. Hinc etiam est quod magos adhuc noctis incolas & totis obstupefcentes oculis, tenuiter micans stella assuefacit ad lucem, & gradatim pertrahit ad ipsum fontem luminis & dierum. D. Chrysologus, serm. 87.

Christi omnis correctio, siue prædicatio nostra est instructio.

Sicut fulgura cū saxa, montes, arbores, ipsa domorum culmina terribili collisione dissoluūt, sensus hominū mentesq; corripiūt: ita Dominus quoties in Phariseos intonat, suos timore salutari corrigit & emēdat: sicut Euāgelicus sermo. Matth. 15. perdocuit Phariseos, & Scribas vituperasse aliquos discipulorum Domini, eo quod non lotis manibus manducarent. D. Chrysol. serm. 171.

Sicut febrientibus amarus est semper salutaris cibus: ita & sepe Dominicus sermo contrarius imperitis: vtriusq; tamen aliter, aut ex corporis, aut ex mentis infirmitate contingit. Ignem (inquit Luc. 12.) veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt accendatur? D. Chrysologus, sermone 164.

Sicut peritus magister ad audiendum rudes, ad intelligendum tardos discipulorum sensus, vario genere doctrinæ pulsāt, suscitāt, accendit ingenium: ita Dominus similitudinibus varijs, diuersis comparationibus populorum pigros, tardosq; animos ad Euangelicum conuocat, & inuitat auditum. Diuus Chrysologus serm. 106.

Christi opera in carne innumera & mirabilia fuerunt.

Sicut enim possibile non est, vt quis vndas omnes oculis colligat (cum nouē semper præteritarum intercipient sensum): ita & qui Christi opera in carne comprehendere cupit, omnino omnia nequibit cogitatione percipere, cum plurima, ipsius intelligentiam fugiant. Diuus Athanasius de Incarnatione Verbi.

Cogitatio

Cogitatio bona flos est ex quo sequitur boni opera, finctus.
 Sicut de gemmis flores procedunt, ita de bonis cogitationibus nascuntur bonæ voluntates: sicut flores non possunt procedere, nisi fuerit gemma: sic bona voluntas nasci non potest, nisi præceperit in homine cogitatio bona. Bona enim cogitantes incipimus desiderare, quæ bona sunt apud Deum. Nam voluntates bonæ, sic suaves sunt apud Deum, quemadmodum odoriferi flores, unde Salomon dicebat, Sapient. 1. Filij, seruate à cogitationibus quæ sunt sine intellectu. Sicut ex floribus poma formantur, ita ex bonis voluntatibus opera perfecta nascuntur. Sicut enim antequam pomum flos procedat, ita ante opus bonum, bona voluntas. Unde sicut difficile est arborem iuxta viam positam, fructus suos usque ad maturitatem seruare: sic difficile est virum fidelem iuxta istum mundum viuentem, id est, in actibus eius, iustitiam immaculatam usque ad finem seruare. Si vis ergo fructus iustitiæ usque ad finem seruare, duo tene, recede de via, & plantare in loco secreto, ut neque tecum mundus habeat commune, nec tu cum mundo. D. Chrysostomus, 39. in Matth. 21.

Cogitatio mala, mortem parat animæ.

Sicut vipera ita in parentis festinat exitium, ut alio qua portatur ex alia, in vitam prodeat morte gignentis: ita cogitatio mala semel concepta mortem generat animæ.

Cogitationis prauæ assiduitas hominem euertit. D. Machab. hom. 43.

Sicut si aliquis carbones apprehenderit, si cito eos proiecerit, nihil ei nocebit: si vero diutius tenere voluerit, sine vulnere ebire non poterit: ita ille qui ad concupiscendum oculorum, defixerit intuitum, & libidinis malum in corde suscipiens, morari in corde suo libere permiserit excutere à se sine plaga animæ non poterit. Ideo claramus cum Propheta, Psalm. 24. Oculi mei semper ad Dominum, quoniam, &c. D. Augustinus, lib. de honestate mulierum, cap. 5.

Sicut statim è vestibulis sputum tollitis, & scintillam si ceciderit extinguitis: sic à principio extinguenda est cogitatio mala, ne crescat in immensum, & opere euertat animam. Cæsius, de fugiendis cogitationibus turpibus.

Sicut nubes quæ non dissipantur à vëtis obtenebrant solem:

sic

hic cogitationes malæ si non excruciantur de mente, obtenebrificant illam, ne possit cernere verum. Si autem bonæ fuerint conservandæ sunt in corde, nam sicut si volucrum ova foucantur in flor core viuificantur, & in factum erumpunt: ita cogitationes bonæ semel conceptæ proficiunt in opus bonum, si diu conseruentur in corde. D. Ioan. Climacus de discretione, gradu. 26.

Sicut iuxta qualitatem ciborum, de stomacho ructus erumpunt boni vel mali: ita inter interioris hominis cogitationes perferuntur, & verba. Ex abundantia enim cordis os loquitur. D. Hieronymus, epist. ad Pri. virg.

Cogitet cor vñ iusta & à Deo dirigentur gressus eius. Prov. 16.

Sicut sagittarius, qui sua tela directurus sit, probe, ac scitè prius quam mittat quemadmodum constet, procurat: & ubi se per directum calci propositæ accurate constituit, tunc iacere incipit. Idem etiam tu agere debes, cum sagitta pessimum illud infestum, quæ hostis diaboli caput transfigere cupias, cura de statu cogitationum tuarum accipere prius, vt ex directo, & sine vllò impedimento fixo pede tela tua probe in illum possis dirigere. Nam id quoque vocabulum pertinere ad animum, Paulus idem docet, ad Philip. 4. dicens. Sic stete in Domino charissimi. D. Chrys. homil. 4. contra Anomeos Hereticos.

Cogitationes bonæ, bonæ animi valitudinis sunt nobis argumento.

Sicut male cultus, aut omnino destitutus cultura, ager lolium, & spinas profert, cultus vero vberes fruges: sic hominis animus, cui deest cultura cœlestis, inconstans & vaguus, & secum ipse dissentiens, vt quæque primores illi obijcitur, eas statim sine delictu, ad cogitationem admittit, recipiatq; quæcūq; & à quibuscūq; feruntur malorum cogitationum semina. Cogitationes mortaliū timidæ, & incertæ: corpus enim, quod corrumpitur aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. Sap. 9. Legionensis, Cant. 4.

Cogitatio sancta alimentum est anime

Sicut in hac rurali arcæ excutitur triticum atque ordeum, & dum sæpius ventilatur, separatur à paleis, quia paleæ ceteraque

K purga-

Sylua

purgamenta mēsis in diuersum leuis auræ spiramine dissipantur, illa vero quæ solidiora sunt in locum eundem excusso puluere relabuntur: ita cogitationum nostrarum frugesque sunt solidæ atque optimæ, puram atque sinceram exhibent virtutis alimoniam, sicut scriptum est: Quia non in solo pane viuit homo, sed in omni Verbo Dei: quæ autem inutiles sunt & vacuæ dispergantur, vt fumus ac nebula.

Cognitio Dei inest à natura cuique, ipsumque cognoscit ex rebus creatis.

Sicut qui Regio thesauros sibi concreditos accepit, iussus est in ea quæ Regem illius gloriam concernant expendere, si neglecto commisso, infideliter regalem pecuniam in latrunculos, meretriculas, & scelestos incantatores delapidaret: ita vt illustres eos ex Regio thesauro faceret, nunquid non vere, vt qui maxima Regem iniuria affecisset puniretur? Ad eundem sane modum & illi qui cum cognitionem de Deo acceperint, quæ gloriæ illius sunt, in idola & visibilia peritura conuerterunt, veritatem in inuititia detinentes, ac quod in illis erat cognitionem, iniuria affecerunt, non eò quo debebant illa vtentes. Sed quomodo indidit in hominibus Deus cognitionem sui? Respondit Diuus Paulus, quia quod notū est Dei manifestum est in illis. Inuisibilia enim Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur: ideo inexcusabiles sunt, quia cum Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerunt Nunquid dicent, non cognouimus? Minime inquit Propheta, Psalm. 18. Quia cœli enarrant gloriam Dei. Nunquid cœlum non audistis, cuius vocem per aspectum coepistis? Et notū iam dicuntque leges ordine suo perseueranter immotas non obseruastis? Num hiemis ac veris immobilitatem non vides? &c. Ex D. Chrys. hom. 7. ad Rom. 1. Indica mihi, inquit sponsa, quem diligit anima mea. Ad quam sponsus, si ignoras te o pulcherrima inter mulieres, id est, si non est tibi vt par est, iam notum, qua via possis cognoscere me, abi, &c. Cant. 1.

Cognovit Dominum qui sunt eius, ceteros autem ignorat voluntate. 2. Tim. 2.

Sicut omnes homines naturaliter cognoscant Deum, nō autē videntur vere cognoscere, quia non digne colunt: sicut serui Dominum, sicut factura factorem, & hoc est secundum naturam quidem

quidam cognoscere, non autem secundū voluntatem: sic & Deus naturaliter omnes cognoscit, sed non eos videtur vere cognoscere, qui non eos diligit, quasi factor facturam quasi Dominus proprios seruos. Et hoc est secundum naturam cognoscere, non autem ex voluntate, quia omne malum extraneum est à Deo. D. Chrys. hom. 19. in Matt 7.

Cognitio peccati salutis est initium.

Sicut quibusdam gratulamur, cum se ipsos esse ægros senserūt, & occultiora vulnera prodiderunt: sic gratulamur illis qui sua vitia cognoscunt, inquit Seneca, vnde Christus Dominus Ioann. 15 ait paralytico, vis sanus fieri? Quasi diceret, cognoscis te esse infirmum. Ideo etiam David dicebat: Miserere mei Deus. Et quare hoc petebat? Quoniam iniquitatem meam ego cognosco. O homo (inquit D. P. August.) si te videres, tibi displiceret, & mihi places: sed quia te non vides, mihi displices & tibi places in Psal.

49.

Cognitionem sui relinquunt qui aliorum facta recensent.

Sicut sarcinator in aliorum vestibus farciendis occupatus, suas habet scissas & illas laceratas relinquit: sic multi preoccupati in aliorum negotijs, se ipsos prorsus ignorant. Et peregrinantes à cor de suo aliorum inquirunt. Quibus dicitur Esai. 46. Mementote istud & confundimini: redite prauaricatores ad cor. Qui enim non attendit sibi extra se & est in mundo, vagatur, sicut de se ipso fatetur D. Aug. lib 7. confes. dicēs: Inueni me longe esse à Deo in regione dissimilitudinis, &c. Quod quidem fatetur D. Luc. ca. 15. de filio prodigo, qui abiit in viam longinquam, & postea in se reuersum esse, qui à se erat alienatus, postquam audiuit in corde suo Deum annuntiantem sibi pacem. Psal. 84. Et dicentem, contine, & congrega cor tuum in sanctitate. Eccles. 30. cui etiam dicitur. Ezechiel. 4. Fili hominis sume tibi laterem, & pones eum coram te & describes in eo ciuitatem Hierusalem, hoc est, sume cor tuum vagans extra te mundialibus cogitationibus & congregabis eas, vt in eis te ipsum facillime cognoscas. Etsi adhuc ignoras te, abi post vestigia gregū tuorū. Memēto delicta iuuetutis tue & ignoratias iudiciorū tuorū. Respice virtutes & exēpla maioreū tuorū. Attēde, deniq; tibi de limo terræ ceterorū elementorū inferio

ri formato, vt omnis superbiendi occasio fugiat à te: attende, in quam tibi, thesaurum cœlestem in vase fictili portanti, secundo Corinth. 4. Vt ne ad viliora te conuersus, vagari & errare cogaris.

Cognoscere Deum sine ipso Deo non potest quisquam.

Sicut qui in nauigabilem Oceanum nauigare se vsurpat, dum non potest eum transire, necesse est, vt per eandem viam reuertatur, vnde ingressus est: sic & antiqui Philosophi ab ignorantia cœperunt, & ignorantia finierunt. Qui cum essent naturali sapientia literarū exercitatione exacuminati, de Dei natura quærere contendebant, non Deum inuenire desiderantes, victi sunt ingenio, defecerunt sermone: in vltimo nihil se amplius inuenire potuisse confessi sunt, nisi quia Deus incognoscibilis est. Diuus Chrysost. hom. 28 in Matth. 11.

Cognoscitur inuisibilis Deus cognitis visibilibus creaturis, vt naturale principium earum.

Sicut enim aliquis domum cernens splendidissimam, & artificiose fabricatam, cuius forma ingeniose compacta est, ædificatorem aut architectum mox considerans mirabitur: ita & ego (inquit D. Barlaham apud D. Damascenum) de non stantibus formatus, & ad hoc quod sum adductus, & si plasmæ atque factorem videre non possum, sed tamen ex bene facta & mirabili fabrica mei ipsius, ad doctrinam veni sapientiæ eius, non secundum quod est, sed sicut intelligere potui: quia non à me ipso veni, nec me ipsum feci, sed ille plasmavit me sicut voluit. Quia sicut iustus statere totus mundus in conspectu eius. D. Ioann. Damasc. historia de Barlaham, & Iosaphat.

Cognitioni sui nihil vtilius, nihilque à nostra cognitione longius.

Sicut oculi nostri ad externa contuenda, cum se totos effundant, se interim non vident, nisi foras quiduis solidum attingant cuius quidem illine in se refractione quasi quopiam aquarum refluxu ipsi resiliences in se, ac retro acti sese sibi expectandos exhibeant & visendos: iidem & mens nostra, cætera cum videat, minime cernit se ipsam, nisi aciem fixius intendat scripturarum contemplationi. Hinc quippe refrigerantur splendidæ lucis radij, quibus illustrata cuiusque nostrum mens contempletur se ipsam, denique & agnoscat. At ne vnus vsquam comperitur, qui
studium

studium suum in hoc collocet, se vt nouerit, vt vir ille emirentis sapientiae David faciebat, dicens: Mirabilis facta est scientia tua ex me, &c. Artis enim tuae solertiam Deus, quae in me conspici- tur simul atque sumeum contemplatus, nimirum, quanta sapien- tia corpus ipse meum compegeris, ex istius qualiscumque opifi- cis perpenſa consideratione opificem, te esse eximium agnoui, & prorsus admirabilem. Diuus Basilius, homilia. 9. & 10. in Exa- meron.

Colloquia praua corrumpunt bonos mores. 1. Cor. 15.

Sicut scabiosae oues, si confricentur cæteris, etiam quæ sanæ sunt, morbo tentantur: ita & homines nequam si simplicioribus quibusque conuerſentur veneno suæ malignitatis inficiunt. D. Chryſ. hom. 17. in 1. ad Tim. 6.

Sicut vinum primum seruit ac paret bibenti; at paulatim ad mixtum venis rapit hominem, ac trahit in suos mores: ita qui praua est consuetudine affectus, initio se alterius moribus accommodat, post sensim eum ad sua trahit instituta. Plutar. in Moral.

Sicut in pestilentibus locis sensim attractus aer latentem cor- poribus morbum iniecit: sic in praua consuetudine, ac conuersa- tione maxima nobis mala hauriuntur, etiam si statim incommo- dum non sentiantur. Idcirco nobis aduersus serpentem irrecon- ciliabilis indita est inimicitia. D. Basilius, hom. 9. quod Deus non est author malorum, & in Psal. 1. hom.

Sicut fumus totam domum replens, capit habitantes in ea, ita vt non possint quæ in ea sunt placita intueri: sic qui colloquijs, & sodalitijs non bonis vacant, non solum capientur ab illorum labe & fermento, sed etiam participes efficiuntur in plagis. Iuxta Diuum Ambrosium in decreto 1. q. 4. cap. turbatur Turbatur na uicula Petri in qua erat Iudas, quia qui suis meritis erat dignus turbatur alienus.

Sicut cum in corpore membrum vnum minus bene habet, haut cætera conualeſcunt, sed simul ægrotant: ita cum alter ami- corum corruptus est moribus, vtique imminet periculum. Di- uus Gregorius Nazianzenus, oratione prima, in Iulianum Im- peratorem.

Sylua

Colloquijs diuinis assuetus facile despiciet humana.

Sicut qui colloquijs Regis assuescunt, & ab eo honores accipiunt, dedignantur in abiectorum hominum contubernium venire: sic qui assidue cum Deo confabulantur, & diuinis colloquijs vacant, nequaquam dignabitur mali & impij spiritus familiaritatem admittere. D. Chrys. lib. 1. de orando Deum.

Compati in miserijs est simul cum misero pati.

Sicut cum qui ferendo oneri accedit fortius, eum quis solus ferebat, leuasse dicitur: ita & in alijs omnibus huiusmodi societas, ex miseratione profecta vim maximam alleuiationis habet. Solet enim societas eorum qui meroris nostri participes sunt, doloris maximam partem auferre. Quippe qui illorum dolere vicem, qui calamitate premuntur & angustijs, magnam nobis apud Deum fiduciam parit, si enim compatimur cum Christo conregnabimus cum eo. D. Chrys. hom. 12. ad Timot. 1.

Comminatio Dei inducet nos ad conuersionem.

Sicut qui arma abstergunt ac poliunt pugne mox in eundem maiorem affectum & alacritatem per hoc significant sic & sermo hic; Dei motum ad ultionem ostendere volens, gladium vibrare dixit: Deus vt maturè conuertamur. Nisi conuersi fueritis gladium suum vibrauit. D. Basil. in Psal. 14.

Concionatorem decet nunquam ab incepto desistere.

Sicut aquarum venæ etiam si nullus veniat aquatum, manant tamen: & fontes quanuis hauriat nemo, tamen scatbras emittunt; & amnes etiam si nemo bibat nihilo seccius fluunt: sic oportet & illum qui concionatur, quanuis nullus auscultet, tamen præstare quicquid in ipso situm est. Si quidem hæc lex nobis qui facri sermonis administrationem suscepimus, à benigno præscripta est Deo, ne vnquam, quod quidem in nobis fuerit facere, defatigemur; nec vlllo tempore sileamus, siue sit qui auscultet, siue sit qui præter currat, negligemus, quod dicitur Hierem. 20. volbat à prædicatione desistere propterea quod non auscultabāt Iudæi: & ait, non loquar, nec nominabo nomen Domini, & factus est in

me velut ignis ardens, atque estuans in ossibus meis, ac dissoluor, nec possum ferre. D. Chrys. de Lazaro concio. 1.

Sicut crebro fit vt piscator qui per totum diem vacuum attraxit rete, sub nocte iam abire parans, capto qui ipsum per totum fefellerat diem, pisce, discedat: sic qui hodierno, crastinoque die contempsit fortassis post dies complures præbebit animum ijs, quæ dicuntur. Idem vbi supra.

Sicut si agricola protinus ab agricolatione resiliat, quod semel, atque iterum ac sæpius acciderit aeris inæqualitas breui fame periremus omnes: ita si prædicator à prædicatione desisteret. Age ergo prædicator, nam quauis semen per te iactum auditor non receperit, nec obedientiæ fructum retulerit, tu tamen communici consilij mercedem sors à Deo, nec minus accipies præmij, non auditis, quam accepturus eras, si ille optemperasset. Idem vbi supra.

Sicut enim, qui seccat pinum non post vnum, aut alterum ictum à sectione desistit vsque scindat, omnino: ita concionator, quanuis primo & secundo sermone non moueat, debet opportune importune instare sermone, arguere doctrina, obsecrare patientia. 2. ad Timoth. 4. Clamat dicit Deus. Esai. cap. 58. ne cesses, & quasi tuba, exalta vocem, ita vt reuoces peccatores de morte peccati ad vitam gratiæ. Quasi tuba, dicit, quæ manibus tenetur, dum sonitum emittit, vt ostendat quod concionator debet operibus comitari sermonem: vt præfiguratum fuit, Iudicum. 7. A militibus Gedeonis clamantibus & tenentibus sinistris manibus lampades, & dextris sonantes tubas, & apertius. Lucæ 12. dicitur, Gnilumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Hoc est talia sint opera vestra quod vobis pro sint, & alios illuminent. Talia denique qualia concionatores & legitime certantes decet.

Concionem audit qui aliquid sibi vtile carpit.

Sicut sæpe multi ex prato recedentes, rosam vel violā, vel quempiā taliū florū capiunt, & digitis circumferentes recedunt: alij ex viridario domū abeūtes, arborū ramos fructus habentes reportāt: alij rursus alautis coenis mensæ reliquias necessarijs, suis referunt: sic vtique & tu hinc recedens, admonitionem reporta, filijs

vuxori & necessarijs omnibus. Hęc enim admonitio, & pręto, & viridario, & mensa vtilior est. Hic nunquam rosę marescunt, hic nunquam defluunt fructus, hic nunquam fercula corrumpuntur, & ex illis quidem temporalis delectatio, ex his vere continua vtilitas, non tantum postquam ad impleta fuerint, sed etiā pum adimpleantur. Diuus Chrysostomus, homilia 6, ad populum Antioch.

Concionatoris est ad audientium quandoque componendos mores: diuertere sermonem.

Sicut fluius dum per alueum defluit, si valles concauas ex latere contingit in eas protinus sui impetus cursum diuertit, cumque illas sufficienter impleuerit, repente se in alueum refundit: sic nimirum, diuini Verbi esse tractator debet: vt cum de qualibet re disserit, si fortassis iuxta positam occasionem congrue ædificationis inuenerit: quasi ad vicinam vallem linguę vndas intorqueat, & cum subiectę instructionis campum sufficienter infuderit; ad sermonis propositi alueum recurrat. D. Greg. epistola prologi in Iob.

Sicut gallus prius nocturni temporis horas discurrit, & tunc demum voces exitationis emittit: sic sanctus quisque prædicator in auditoribus suis, prius qualitatem vitę considerat, & tunc demum ad erudiendum cōgruam vocem prædicationis format. D. Greg. lib. 30. Moral. cap. 5.

Concordia parue res crescunt, alijs repugnantia consistunt.

Sicut in fidibus tactis atq; cantu ipso, ac vocibus, cōcentus est quidam tenendus ex distinctis sonis: quę in mutatum ac discrepantem aures eruditę ferre non possunt, isq; concentus ex dissimillarum vocum moderatione concors tamē efficitur & congruens: sic ex summis & medijs, & infimis interiectis ordinibus, vt sonis, moderata ratione ciuitatem consensu dissimiliorū cōcinere: & quę armonia à musicis dicitur in cantu eam esse in ciuitate concordiam: artificiosum atq; optimum omni in Rep. vinculum incolumitatis, camque sine iustitiā nullo pacto esse posse. D. Aug. lib. 2 de ciuitate, cap. 21.

Sicut lapis Tirreus quantunvis magnus, si intergermitatur in aquam, innatat, diuisus vero, & comminutus mergitur:

mergitur profundo: sic & nos integri & concordēs sustinemus, diuisi vero & discordēs pessum imus. Et sicut linguarum diuisio, edificium Babylonis labefactauit, & sicut ad generationem rerū naturalium, necesse est elementa quæ sunt inter se repugnantia vniiri, & in vnum copulari, vt ex inde lapis nascatur pretiosus: & sicut adamas, qui aduersus omnia remanet inuictus, si frangi contingat malleis in minutissimas dissilit crustas: ita si semel rumpatur pax, maxima nascuntur dissidia, & discordia cito percunt, quæ diu copulauit concordia. Plin.

Concordia attractu trahimur ad cognitionem Dei.

Sicut qui à longe audit citharam ex acutis, grauibque neruis compositam, consonamque melodiam conficientem, vnum intelligit pulsatum, tametsi illum non intueatur: sic & consona mundi dispositione trahimur ad Dei cognitionem. Et sicut ex concordia magnæ ciuitatis colligitur sapientia Principis: sic ex concordia vniuersi trahimur ad cognoscendam Dei sapientiam, quia trahimur ad eum, sicut palææ ab electro.

Concordia parua res crescunt: discordia maximè dilabuntur.

Sicut enim ignis naturam talem esse videmus, vt si quis multas in vnum lampades coegerit, splendidam reddat, & incendat lucē: sic & in ipsis fidelibus ac credulis vsu venit. Cū enim à nobis mutuo abuli sumus fit nescio quo pacto, vt molestiores reddamur, cū autē, mutuo nos conspicientes, membris domesticis hinc inde implicati, fit vt magnā consolationem accipiamus. Iuxta illud. Quā bonū & quam iucundum est habitare fratres in vnum. D. Chrysost. homil. 2. in ad Rom. cap. 1.

Concupiscens mulierem iam est mœcatus in corde suo. Matth. 5.

Sicut cerua confixa iaculo in vitali corporis parte, etiā si venatorum effugiat manus, nihil inde fert lucris: sic etiam anima accepto concupiscentiæ iaculo curiosoque aspectu, etiam si cum iaculo permittatur abire, tam ex ipsa perse corrumpitur ac perijt, vbique videns hostem, & insequentem habens. D. Chrys. hom. 3. de verbis Esaiæ. Vidi dominum.

Sicut ignis vbi fœnum aliquod aut culmum arripuerit, nihil moratur, sed simul vt attigit materiam, lucidam accendit flammā: itidem & ignis concupiscentiæ, quæ est in nobis, simulatque per oculos intuitum elegantem ac venustam attigerit formam,

protinus exurit animum. Proinde ne species temporariam illam, (quæ ex aspectu proficiscitur) voluptatem & perpetuum dolorem considera, qui nascitur ex concupiscentia. Nam illa inflicto vulnere plerumque celeriter auolat, at vulnus non auolat, sed plerumque manet, & interficit. Vnde admonet Sapiens. Prouer. 6. neque cognoscas pulchritudinem alienam, in quo crimine cognoscendo tam cœcutiunt, vt in persona illorum dicat Paulus Rom. 7. concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, non concupisces, idem vbi sup.

Concupiscentia victa, virtus conualescit, & floret.

Sicut si tollis heruas de agro, triticum conualescit in illo: sic & concupiscentia si præcidatur ab homine iustitia conualescit: quia sicut heruæ suffocant triticum sic & concupiscentiæ carnales suffocant disciplinam. Hinc est illud Philosophi, Maxima cunctarum victoria victa voluptas, ex D. Chrysost. hom. 8. in Matth. 4.

Concupiscentiis sublatis adulteria auferuntur eadem.

Sicut medici non ad morbos instant solum, sed ad causas etiam tollendas, quamuis ægrotantem oculum viderint prauum rheuma desuper à temporibus compefcunt: sic & Christus fecit, Matthæi 5. dicens: Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœcatus est in corde suo. Non modo morbum, sed morbi radicem euellit: radix enim adulterij est concupiscentia impudica, cœcitas mala est adulterium, oculorum est morbus, non corporis solum, sed animæ prius. Idcirco inde compefcit rheuma impudiciæ: per timorem legis iam mœcatus est (inquit) in corde suo. Corde corrupto, quæ deinceps vtilitas in reliquo corpore? Quemadmodum enim in plantis & lignis, si quando excusum videmus, reliquam de cætero reiudicamus partem: sic & in homine, cum id perierit, in casum inde reliqua sanitas corporis. Sicut igitur ignis natura naturæ auri quanto cohærebit, tanto magis virus consumit: sic & horum verborum timor, quanto menti imprimitur, tanto magis peccatum impudiciæ nostræ purgatur. D. Chrys. hom. 8. de penitentia.

Concupiscere ampliora est concupiscentiæ pena.

Sicut cum sitimus tunc primum refocilamur, quando tantum
bibimus.

bibimus, quantum volebamus, donec verò sitiremus, etiam si omnes fontes euacuauerimus, nihil proderit, imò eò erit maior sitis cruciatus: & si fluuios etiam ebuiuerimus innumeros, non nisi ad augenda tormenta faciant: ad eundem itaque modum, licet accipias quaecunque mundus continet, si tamen adhuc plura concupieris aliquam tibi ex eo nasci voluptatem, quod multis abundes, sed ex eo potius, quod non ampliora cupias. Diuus Chrysost. homil. 12. ad Rom. 7. Vnde inquit Boetius libro 3. de consolatione, metro 8, Quid dignum stolidis mentibus imprece: opes, honoresq; ambiant.

Cupiditatis suppressis mens statim eleuatur in Deum.

Sicut fontes plumbeis inclusi fistulis, cum valde ob angustiam vrgentur, & in vnum feruntur, adeo plerunque aque vim exuperant naturalem, vt etiam ad superna prorumpant, cum assidue à sequentibus propellantur: ita etiam si cupiditatem extinxeris, & totus Deo agglutinaueris, in altum eleuaueris, vnde non discedes, vnde non separaueris, totus in Christo permaneris, donec spiritum tuum videas Christum. Inaccessibilem te seruato, tam sermone quam opere, vita, cogitatione, die, & nocte, vndique te malignus tentare fatagit: siquidem splendide vestis sordes sunt, manifestiores. D. Gregor. Nazian. oratio. 30.

Confessionis sacramento anima mutatur in melius: de peccatoque mutatur ad gratiam.

Sicut aquila senectut: confecta, curuū habens rostrū, ita vt vesci non possit, frangit illud ad lapidem vt remoueat: & sicut accipiter ad solis radios extendit alas suas, & cernus deuorat venenosum serpentem, anguisque per arcum transit locum, vt relicta cute mutetur in melius, & cetera vt reiuuenescant: ita confessionis sacramento renouantur Christiani: & sicut Leo fugiens venatores suamet vestigia cecat cauda, ne ē vestigio sequatur, ita tu dele confessione vestigia peccatorum tuorum. Nanque sicut felis semel mutū captum, huc, illucq; trahēs solū foraminis ingressum obseruat, ita diabolus postquā capit hominē in peccatis, solū à cōfessionis

nis portu diuertere illum conatur. Quia vt inquit D. Augustinus tracta. 12. in 3. cap. Ioan. initium operum bonorum confessio est operum malorum.

Sicut qui incidit in fluium tandiu habet spem vitæ, quādiu os non impletur aqua, & impeditur loqui: sic qui incidit in peccati gurgitem, adhuc habet spem vitæ, dum nō habet os impeditū & inutū, ad sua scelera cōfitemda. Vnde dicebat Dauid Psal. 68. non me demergat tempestas aquæ, nec vrgeat super me puteus os suum, vt demergar in profundum peccatorum meorum, sicut demersi & obruti fuere Aegyptij, nollentes cōfiteri Deo. Exo. 14.

Sicut enim sanies vlceris intus latitās, ægrotum magnopere angit, sin autem exeat foras leuatur ægrotus: ita peccata in corde re tenta affligunt illud, vsquedum per confessionem manifestentur. Confitendo facit peccator Deum propitium quem negando nō facit nescium. D. Aug. senten. 240.

Sicut fumus exhalans à nigro, ni habeat qua egrediatur foras, totam domum denigrat: ita peccata animam totam denigrant, ni si per confessionem mittantur foras. Nam sicut absentia ignis denigrantur carbonēs: ita facies animarum denigratur absentia gratiæ. Esai. 1.

Sicut ij qui habent inclusam escam indigestam, aut aliquid humoris, vel phlegmatis, stomacho grauitè & molestè imminetia, si euomuerit relebantur: ita etiam hi qui peccauerunt, si occultant & retinent intra se peccatum intrinsecus vrgerentur, & propè suffocātur ab humore peccati: si autem ipsi sui accusatores fiant, dum accusant se metipfos & confitentur, simul euomunt & delictum, atque omnem morbi digerunt causam. Origen. homilia 2. in Psal mum 37.

Sicut orto iam sole, apertisque fenestris, illuminatur domus: sic anima quæ per cōfessionem aperitur, illuminatur à Deo, à quo nō minc sponsi rogatur anima, vt intra domum pectoris sui ipsum Deum admittat. Cant. 5. cum quo veniunt omnia bona. Vnde inquit Leo Papa, quod non remanet in iudicio cōdemnandum, quod fuerit confessione purgatum. Ideo inquit D. Iacobus cap. 5. confitemini alterutrum peccata vestra, & poenitentia cordis interioris, formet vocem confessionis exterius. Quia confessio emundat cor, sensumque sanctificat. D. Chrysost.

Sicut hirundo instruit pullos suos, vt extra nidum stercora mittant,

tant, vt dicitur in *fi. 12. de proprietatibus rerum*: sic Ecclesia Catholica, tanquam vera mater filios suos fideles quotannis instruit & docet, vt peccata sua, quæ stercora sunt animæ, emundent, & postea clamantes vt pulli hirundinis exaudiri mereantur, *Blai. 38* & à Domino saluari, vt de se ipso fateretur Regius ille Vates, *Psalm. 84.*

Sicut mare æneum quod fecit Salomon, & posuit ante ingressum templi à latere dextro, in quo Sacerdotes ingressuri templū, pedes & manus lauarent, cuius structura erat ad modū calicis, habebat enim decem cubitos latitudinis, & quinque altitudinis, & tres denique digitos in spissitudine, vt *3. Reg. 7.* narrat historia: sic confessio debet esse amara vt mare, sonora, vt æs, namque qui abscondit scelera sua, non dirigitur, qui autem confessus fuerit & reliquerit ea, misericordiam consequetur. *Prouer. 28.* Debet esse confessio circa transgressionem decem præceptorum, vt liberemur à tribulatione decem dierum, *Apocalyp. 1.* de quinque etiam sensibus male custoditis. Tribus denique modis poenitendo, corde, ore, & opere, dimittendo aduersus nos ipsos eloquium nostrū, *Iob 10.* & in nobis accusando quod perpetravimus, ex *D. Greg.*

Sicut mala congregata, & felle amaricata, per vomitum sunt expurganda, ne paulatim totum cõtaminent corpus, & trahant illud in mortem: sic amaritudo peccati, quæ ex iniquis desiderijs contracta fuerit in corde, cito per confessionem expurganda est, ne forte diu retenta, animam trahat in mortem. *D. Clemēs epist. ad Iacobum.*

Confessori, non omnibus hominibus aperienda sunt peccata.

Sicut vitia corporis nequaquam quibusvis temere homines aperiunt, sed ijs tantummodo qui rationem, qua ea curanda sunt, teneant: eodem modo etiam peccatorum confessio fieri debet, apud eos videlicet, qui ea possint curare: consentaneum in modū illi, quod scriptum est, *Rom. 13.* Vos qui firmiores estis, imbecillitates infirmorum portate. Hoc est, tollite diligentia, & cura vestra. *D. Basil. regulæ breuiore, responsione ad interrogationem. 279* In externis iudicijs post confessionē sequitur confusio & poena: in sacramentali autem iudicio confessionis, absolutio merces, & gaudium. Quid hoc, quod audit Iudex peccata sua, & times, & audit Deus, & tu non conuerteris? Accede ergo iam ad Sacerdotem, quia sicut sumus præcedit flammam, sic

sic charitatis ignem præcedit peccatorum confessio, & sicut infirmus qui accedit ad medicum iam ex parte est sanus: sic peccator qui accedit ad sacerdotem iam penè est iustus. D. Chrys. hom. 8. in Matth. 4. Quia doctrinæ aut poenitentiaæ medicinam querit.

Confessoris officium est patri, fratri, iudicisque se inducere personam.

Sicut imperitus est medicus qui tumentes vulnerum sinus manu parcente contrectat, & in altis recessibus viscerum virus inclusum dum seruat exagrat, aperiendum vulnus est, & secundum & putraminibus amputatis medela fortiore curandum: sic & oportet Dei sacerdotem non obsequijs decipientibus fallere, sed remedijs salutaribus providere. D. Cyprianus de lapsis.

Sicut paterfamilias studiosus, scit in domo sua quid unusquisque necessarium habet: ita & sacerdos singulorum mores, & actus, & conuersationem debet indiscere, ut quale quibusque medicamentum necessarium fuerit, subministret: cui consolationem, consolationem: cui increpationem, increpationem. D. Chrys. homil. 8. Matth. 4. Sicut si posueris fascem super humeros adolescentis, quem non potest valulare: necesse habet ut aut fascem reiiciat, aut sub pondere confringatur: sic & homini, cui graue pondus poenitentiaæ ponis: necesse est, ut aut poenitentiam tuam reiiciat, aut suscipiens, dum sufferre non potest, scandalizatus amplius peccet. Deinde etsi erramus, modicam poenitentiam imponentes: nonne melius est propter misericordiam rationem dare, quam propter crudelitatem? Vbi enim paterfamilias largus dispensator non debet esse tenax. D. Chrysost. hom. 43. in Matth. 23. Aduertendum nihilominus est illud Concilij Tridentini sessio. 14. cap. 8. dicentis, quod debent sacerdotes, pro qualitate criminum satisfactio- nem iniungere: ne aliorum peccatorum participes efficiantur.

*Confitenti & quod in se est facienti Deus cætera præstat
pro misericordia sua.*

Sicut cum quidam graui ægitudine vexatur, & multimodis indiget medicaminibus, si introierit medicus, & dixerit ad eum qui ægrotat: plures species ad confectio- nem medicaminis necessariae sunt. Respondcat vero ægrotus: non habeo vnde tantas species emam, paupertate detineor, dicat ad eum medicus: illam & illam da mihi speciem tantum, cætera de meo præstabo: sic & Deus dicit: da mihi confessionem tuam, & lachrymas poenitentiaæ, cætera autem

autem pro misericordia mea, & humanitate, tibi præstabo. Dic (inquit Esai. cap. 43.) tu prior iniquitates tuas, vt iustificeris. D. Chrysost. hom. 2. in Psal. 50.

Peccatorum enim confessio nihil aliud est quam vulnere ruptio, quia peccati, virus salubriter aperitur in confessione, quod peccatiferè latebat in mente. Vulnere etenim, cutis in superficiem trahunt humorem putredinis: sic confitendo peccata, malū quod in nobis latebat aperimus. D. Greg. hom. 40. in Lucam. 16.

Confessori vt cognoscat sunt sigillatim aperienda peccata.

Sicut in corporali medela vnum est quidem institutum medicinæ, sanare eum qui laborat, varium autem est curationis genus, & pro morborum varietate disciplina & medicina applicatur, ita cum multa sit in morbo quoque animæ affectionum varietas, multi formis quoque necessario fuerit medica curatio ad affectionis rationem medicinā exercens. D. Greg. Niss. Episc. ad Episc. Mityle.

Confidentiam non habens de Deo non credit in eum.

Sicut si tibi vir gratis & laudabilis aliquic polliceretur, haberes vtique pollicenti fidem, nec te falli aut decipi ab eo crederes, quem stare in sermonibus atque in actibus suis scires: nunc Deus tecum loquitur, & tu mente incredula perfidus fluctuas: Deus de hoc mūdo recedens tibi immortalitatem atque æternitatem pollicetur. Ioan. 14. & tu dubitas? Hoc est Deum omnino non nosse, hoc est, Christum credentium dominum, & magistrum peccato incredulitatis offendere, hoc est in Ecclesia cōstitutum, fidem in domino fidei non habere. D. Cyprianus de mortalitate.

Coniugum dissidijs omnis subvertitur domus.

Sicut quando gubernatores inter se dissident, etiam qui in nauis feruntur, periclitantur, ac timent, ne sumergatur nauis: ita si discordes sint vir & mulier, verisimile est omnes qui apud illos sunt participes esse malorum. Diabolus enim subingressus, tantum in eis damnum facit, vt quotidianæ pugne inter eas nascantur, & a malis nunquam habeant quietem. D. Chrysost. hom. 56. in Gen. at vero si mulier sit mansueta & ornata virtutibus & ad virum suum habuerit conuersionem, & vir à turbationibus ad eam quasi ad portum confugiat, & omnigenam inueniat consolationem (data enim est adiutorium viri) non solum viro suo præbebit consolationem, sed & alijs omnibus multam fiet utilis. D. Chrys. homil. 38. in Gen.

Complicatus multis sibi constare non potest.

Sicut fieri videmus, vt qui fluctu rapiente, aut alia vi, in caput præcipientes feruntur non possint quidem interitus sui Enem profpicere; ad salutis rationem: sic & ego ipse si in multitudinis confortium me conferam, per turbationumque animi infinitate occuper, & ingentem illum morborum tumultum irruero, potero quidem supplicium meum contueri, in dies magis ac magis ingrauescens; mihi autem constare, quemadmodum & mihi nunc cōfesto, ac morbos huiusmodi vndique rabientes increpare, non perinde facile, atque antea. Nemo igitur militans Deo implicat se negotijs secularibus, 2. ad Timot. 2. obrepunt enim ei quedam absurdæ appetentiæ, quibus ignis conceptus fouetur, ex D. Chrys. lib. 6. de sacerdotio.

Conscientia accusante nullum latebit peccatum.

Sicut qui committit adulterium, etiam si millies fuerit diues, etiam si nullum habeat accusatorem, non desinit tamen intus se ipsum accusare: & voluptas quidem temporaria est, dolor vero perpetuus, timor vndique ac tremor, suspicio & anxietas angulos metuit, umbras ipsas formidat, suos ipsius famulos cōscios infcios, illam ipsam quam corruptit, & virum, quem affecit contumelia: obambulat amaram accusatam circumferens conscientiam, cum sit suo ipsius iudicio damnatus, neque vel ad breue tempus possit respirare. Nam & in lecto, & in mensa & in foro, & in domo, & interdin & noctu, & in ipsis frequenter somnis hæc iniquitatis simulachra videt, ipsiusque ob causam vitam viuit, gemens, ac tremens super terram, cum nemo sciat, intus tamen habet ignem implicitum. D. Chrysost. concione 1. de Lazaro. Hinc est illud D. Hieronymi: Tiptat te mala conscientia: puta te Deum offendisse. Conscientia enim nunquam deferit peccantem. D. Chrysost. concio. 4. de Lazaro.

Conscientia improbitas flagellum est animæ.

Sicut riuis cauat terram qua fluit: sic improbitas & decursus temporalium rerum, conscientiam & animam rodit. D. Bernar. lib. 4. de consideratione, Nam sicut qui carcerem habitant capitis dam-

dam tati damnationem operientes & mortem, vel si delicijs abū
de freantur vitam longe agunt molestiorem & anxiam, quā qui
emendicando à nullorum sibi malorum consci per rerum angus-
tias incedunt: sic opulenti viris sibi ipsis malorum conscijs opi-
fices ipsi, & qui ex diurno quæstu victitant, & labore summo,
longe sunt conditione meliores. D. Chrysost. serm. de nequitia.

Conscientiæ securitas gaudium inseparabile gignit.

Sicut in externis celebritatibus is qui nec vestem habet qua in-
duatur splendidam, neque mensam qua fruatur lautam, sed viuit
in paupertate, fame, extremaque miseria, non afficitur festo die,
etiam si vhiuersam urbem choreas agitare videat, sed hac ipsa de-
causa magis angitur ac dolet, diues verò delicatus, mutatorijs ve-
stibus abundans, & in summa prosperitate viuens, etiam extra fe-
stiualia tempora, festum agere sibi videtur: ita & in spiritualibus
rebus vsu venit. Qui viuit in iustitia & operibus bonis, vel absq;
festo festum agit, sinceram voluptatem ex bona conscientia per-
cipiens. Qui verò in peccato & malitia degit, multorum malorū
sibi et conscius, etiam cum maximè festum est, festo caret. D.
Chrysost. hom. 5. de fide Annæ.

Conscientiæ redargutioni disposuit interualla Deus.

Sicut solet doloris immodica magnitudo, frequenter hominem
à naturalibus excutiens sensibus, animum demergere, & ad hone-
sta animam inutilem reddere: sic & supra modum dolere de pec-
catis noxium est. Cum hoc tamen stat, quod omnino non dolere
sit exitiale, & omnium malorum extremum. Ideo sapientissimè
Deus non fecit nobis perpetuā conscientiæ accusationem, neq;
enim hoc onus perferre poteramus, si iugiter accusasset: neq; rur-
sus adeo leuem & imbecillem, vt post vnam aut alteram admoni-
tionem desperet: sed facit illam frequentem, ne in socordiam inci-
deremus. Eapropter & illud prouidit, vt ex interuallis nobis im-
neret conscientiæ redargutio, propterea quod est admodum seue-
ra, & quouis stimulo accrius pungere consuevit peccatorem. Nam
pater vbi semel iterum ac tertio, decies vè filium crepauerit: si vide-
rit incorrigibilem manere, desperans abdicat, & pellit è familia, à
cognitione refecat. At non eodem modo conscientia, sed licet se-

mel, licet iterum, licet ter, licet millies admonuerit, tuncque non obtemperes, manebit iterum, neque desistit vsque ad supremum alitum, siue domi, siue in foro peccatorum simulachra nobis representat, ex D. Chrysost. conitione 4. de Lazaro. Sic enim nos ait Seneca epist. 79. Amantissima nostri natura disposuit, vt dolo rem, aut tollerabilem, aut breuem faceret: ita & conscientia re-dargutionem Deus.

Sicut medicus optimus non cessat sua medicamenta apponere: & si semel depellatur, neq; sic desistit, sed cōtinuā curā gerit: sic est conscientia opus, vt iugiter mēmoriā ingerat, neque permittat vnquam in factorum obliuionē nos venire: sed ob oculos proponat, vti vel hac ratione nos tardiores faciat, ne in eadem peccata prolabamur. Porro, si cum hinc tantum nobis & sub fidij, & tantum adiutorij, & asidet nobis tam importuna accusatrix, quę nostram mentem flagellet, & cor lancinet, & quouis carnifice grauius apprehendat, & plerique neque sic peccata vincimus. Sicut enim flagellati, & ingrati quidā famuli, cū nō possint à dño suo occultari, huc & illuc in angulos domus currere solent, metu illorum conscientias concutiente: ita illi quos mala conscientia titillat: ita abscondit se Adā, ad vocē Dei dicentis, Vbi es? Quasi dicat: In alio te loco reliqui, & in alio te inuenio: nonne sicut pater germanum filium, de omnibus satis dilucide & distincte instruxi te. Quis latro omnes diuitiarum substantias auferens, in tantam te inopiam deduxit? Vnde nuditatis sensus tibi cōtigit? Quę tempestas ita subito omnes tuas merces demersit? Quid accidit, quod ab illo qui tibi tanta beneficia pręstitit, & in tantū honorem te euexit occultare attentas? Num adsit tibi qui accuset? Num pręmunt testes, vnde tanta formido, tantusque metus te inuasit? D. Chrysost. hom. 17. in Gen.

Consilium est tutissima rupes, actionumque nostrarum dux.

Sicut nauicularius qui per funem nauiculam duoit ad ripam, rapietur à flumine, si relinquat funem: sic qui ardua & sublimia gerit negotia, si consilium relinquat ibit in præcipitium. Vnde dictum est Prouer. 22. Omnia fac cum consilio, & post factum nō penitebit. Consilio quisquis indiget, & aliena prudentia, inquit Plutarchus. Hinc Romulus vrbis fundator centum sibi con-

filia;

consiliarios constituit, ut videre est, libro 2. Dionysij Halicarnasei, ubi enim salus ubi multa consilia sunt. Prouer. 24. Et quamuis non à quocunque accipiendâ sunt consilia, quia sicut caseus recipit formam à fuscella: sic consilium ab ingenio unde dimanât, sumit vel bonitatem, vel malitiam: nam quidquid à puteo perturbato hauseris, turbidum erit, sic consilium ab ingenio: nihilominus aliquando ab homine ignaro & despecto sunt accipiendâ consilia, sicut lapis pretiosus ab stercore vel à capite venenosi serpentis.

Sicut pretiosus adamans nihil amittit, nec ex virtute, nec ex pretio, si puro auro inferatur & copuletur, immo æstimationem suam auget: sic non vilescit prudentia cuiusquam, si alieno nittatur consilio, cum potius illustrior redditur. Quia consilium est res sacra, omnem que decorat vrentem illo. Plato in dialogo thea. Vnde dixit Thucydides libro 3. in concione Cleontis. Quicunque consilijs contra hostes iuuat, potior est, quam qui ipsos sine prudentia, pugnandi robore aggreditur.

Consiliarij boni nulla est ponderatio, neque mali pun-

nio sufficiens

Sicut qui Principis monetam adulterat, & corrumpit, corripitur: ita qui alterius ingenium consilio suo deprauat, debebat puniri. Nam tale est vniuscuiusque ingenium, qualis est eius inclinatio, ut colligitur ex Aristotèle 7. Ethicorum. Vnde dicebat Humilius Senator Romanus, apud Fulgolum, lib. 7. potius optarem flagitiosum Principem bonis consiliarijs septum, quàm honestum deprauatum consiliarium habentem: qui malus melius posset corrigi à multis bonis, quàm multi ab vno Marius.

Consilio quisque indiget alterius.

Sicut fulgidam illam lucem Solis, & eius fulgurosum iubar sæpenumero superuenientes tenebræ obtegunt: ita & intellectum nostrum quasi in meridie fulgentem & perspicuū in consideratione obrepens tenebrosū reddit. Solius Dei est, nullius indigere, & nullo opus habere consilio. Quis (inquit Esai. 40.) cognouit sensum Domini, aut consiliarius eius fuit. Caterum, omnes nos etiam si plurimum sapientes simus, in multis tamen reprehendi meremur, atque hinc naturæ nostræ apparet infirmitas, Eapropter & Paulus ad Romanos 12. dicit

ne sitis prudentes apud vos metipfos. Nam licet mirum in modum sapiens sis, & perspicias ea quæ oportet, sicut sapientissimus & instructissimus in spiritualium intelligentia Moyses, nihilominus consilio soceri sui indiguit, Exo. 18. sic & tu quicumque sis, consiliario tibi opus. Ibi enim salus ubi multa consilia. Prouer. 11. ex D. Chrysost. homil. 9. de laudibus Diui Pauli.

Sicut non est infirmior manus, quod in digitos sit dissessa, sed est ad operandum agilior: ita negotia communicata multis in qua libet Republica plenius conficiuntur. Rectius enim fiunt quæ multorum manibus peraguntur Plutar. in Moral.

Sicut equus, qui in principio cursus quibusdam morulis videtur refugere cursum, velotius peragit illū: ita qui in principio cuiuscunque negotij festinat lentē, sat enim cito (ait quidam, si sat bene, ideo ante omnem actum consilium stabile. Eccles. 37.

Sicut naus destituta gubernatore, temereq; exposita agitationibus ventorum: ita homo incensultus. Vnde est illud Plauti: Non ostendas sensum antequam lineam mittas Ex D. Basil. in Esai. cap. 3.

Consilia aduersus iustos inita in capita maligne consul-

antium retorquentur.

Sicut tela quæ semel inciderit in corpus solidū, nec cedens, sed repercussiva, cum sit in suos iaculatores resiliunt tela: ita consilia aduersus iustos inita, in capita maligne consultantium retorquentur: ita Iudæi inierunt consilium malum contra se. D. Basil. Esai. cap. 3.

Consolationi non est locus, dum imminet calamitas.

Sicut morbi in suo vigore non admittunt curationem: sic calamitates priusquam deferbuerint, omne solatium, fomentumque repellunt. Sederūt amici Iob Eliphaz, Baldath, & Sophar tres Reges ad Regem septem diebus, ac septem noctibus, & nemo loquebatur. Mediocres enim calamitates solacium recipiunt, magnitudo verò calamitatis silentio onoratur. D. Chrysost. hom. 4. de patientia Iob.

Sicut qui frænes equorum pullos edimandos accipiunt, non statim in initio, fræno ori injecto natiuam illorum ferociam frangunt: ita qui consolatur & corripit,

Consuetudo peccandi difficillimè rumpitur, periculoseque protrahitur, iuxta illud Prover. 22. adolescens iuxta viam suam etiam cum senuerit non recedet ab ea.

Sicut vincula quibus iugum alligatur Temoni non facile distrahuntur, licet à fortissimis iumentorum paribus, attrahantur, multaue violentia ad se pertrahant non leuia onera: sic qui attrahunt peccata quasi funiculo longo, sic etiam qui molitiones quasdam diutius præcogitatas studio exercent ad peccandum, & easdè obstinatè ac fortiter perficiunt, nec iudicium Dei verentur, sed cõtemnunt, nec reformidant horrendum illud tribunal Christi, nec reuocant ad memoriam quæ à iuuentute admissæ peccata, nec attendunt per quot, quantave asciscunt sibi, & attrahunt peccatum luxuriæ, componendo corpus eleganti veste, &c. Denique vt semel dicam, malitia omnis, quæ in proximum non sortuito quidem & obio casu perficitur, sed consultò & insidiosè præcogitatis molitionibus è longinquo consummatur, funiculus iste est in longum exprorectus per quem homines sibi ipsis attrahunt peccata longissimè, licet defuta. Certè ad hunc modum hi funiculi quantalibet longitudine extendantur, perquam difficiles sunt soluti, ob vigorem peccantium consummatum consuetudine peccandi, qui que inuoluunt se vehementer peccatis crebrius repetitis. Scriptura proinde vim intendit ac robur addit accrimoniæ correctionis, dum infert lorum restim, seu funem iugi esse cuitula. Hoc est à fortissimo animali, quod non cedit labori, neque fatiscit, aut imbecillius redditur diuturnitate temporis. Ex verbis D. Basilij in cap. 5. Esaia.

Consuetudine peccatum vilescit.

Sicut illi qui accolunt loca illa, quæ Catadupa appellantur vbi Nilus ex altissimis montibus se præcipitat, obsonitus magnitudinem nihil audiunt: sic homines virijs imbuti, vsque adeo obsuruerunt (& illis assuefacti fuerunt) vt sensu omnino carere viderentur.

Sicut qui habitant apud fibros ærarios malleorũ sonitum propter eorum frequentiam non sentiunt: ita multi Christianorum

audientes verbum Dei sunt tanquam non audientes. Hi enim sunt similes auibz, quæ primo intuitu timent commentitia corpora plena paleis quæ in segetibus & arboribus figuntur, sæpe tamen visa contemnuntur ab illis: idem etiam videre est in turdis assuetis cymbalario: sic Christiani in primitiua Ecclesia, monitis euangelicis compuncti ad virtutem excitabantur, modo autem assuefacti flagitijs, increpationes contemnunt, facti discipuli Senacherib. Etai. 37.

Consuetudo mala quanuis in paruis, maximo studio est vitanda.

Sicut febris ex aliqua intemperantia proueniens facile illa curatur, lenta vero difficilior curatur: ita consuetudo mala quanuis in paruis efficaciora postulat remedia, quam grauiora peccata. Sicut enim mare recipiens tot flumina nunquam redundat: ita flagitiosi nunquam vitijs satiantur, quia abyssus semper abyssum inuocat. Fili hominis vides mala quæ faciunt seniores domus Israel in abscondito cubilis sui? Sed adhuc conuersus videbis abominationes maiores quas isti faciunt: & ecce mulieres sedebant plangentes Adonidem. Ezech. 8, sedentes inquit, hoc est, vitijs assuefactæ, ex quo sequebatur vt haberent dorsa contra templum Domini. Adonis enim fuit pulcherrimus iuuenis, Cipriorum Regis filius, quem propter eius incredibilem pulchritudinem, amore prosequabatur Venus, qui cum esset interfectus ab apro, ab illa continuis plorabatur lamentis. Pro cuius honore, supradictæ mulieres congregabantur plorantes coram Veneris statuam, quam videbāt mortem sui Adonidis artificio quodam plorantem. Rabbi Solomon.

Sicut ignis ignem accendit & maiorem eleuat flammam, & sicut fluius a paruo fonte nascens magnus efficitur: sic Saul aduersus David insaniuit & paulatim ac paulatim labens non stetit, quousque ad ipsum perditionis baratrum se ipsum immisit. Similiter & de Cain factum esse videmus. Non enim confessim eadem fratris illi suggessit demon, ne magnitudine rei commotus tam scelestum facinus abominaretur, sed prius persuassit deteriora offerre, nullum esse id dicens peccatum deinde inuidiæ veneno succendit, nihil etiam hinc mali securum persuadendo: ita sen-

sim

sim in eum illapsus, ad eadem fratris, & ad negationem sceleris, impulit neq; prius cessauit, quam malorum omnium verticem imposuit. Repellenda igitur malorum initia sunt, nam etiam si ad maiora prima, non progredierentur peccata, non esset tamen negligendum: nunc vero per istam incuriam gradatim semper ascendunt, qui propter omni studio atque opera funditus principia peccatorum sunt euertenda. Non enim vim delicti solum consideres, nec quia paruum sit, cogitans id illud praecipue tene; quia si radicem non euulseris, magnus inde labor subcreset. Mirabile quidem atque inauditum (nota valde) dicere audeo. Solet mihi nonnunquam non tanto studio magna videri peccata esse evitanda, quanto parua & vilia: illa enim natura ipsa sponte abhorretur, haec autem hac ipsare, quia parua sunt, desides reddunt: & dum contemnuntur, non potest ad expulsionem eorum animus generose insurgere. Vnde ex paruis, cito maxima sunt negligentia nostra: hoc ipsum corporibus accidere videbis. Sic in Iuda maximum proditoris concreuit malum, nisi enim putasset paruum esse pecuniam inopum surripere, in tantam proteruitatem non deuenisset. Iudæi quoque nisi putassent, inanis gloriae minimum esse, vsque ad eadem Christi lapsi non fuissent. Hac via omnia scelera fieri videbis. Nemo enim repente ad extremam improbitatem insilijt. Habet quippe insitum quendam animam pudorem atque innatum, quem subito calcare atque proijcere non potest: sed sensim atq; paulatim & negligentia perit: hoc pacto etiam idolorum cultus aditum inuenit, cum vltraquã oportet, viui ac defuncti nonnulli honorarentur: hoc pacto cætera vitia dominantur. Consideremus autem, quod ex immoderato risu orta est paulisper scurrilitas, a scurrilitate turpiloquium, a turpiloquio operatio turpis proficiscitur: sic a minimis ad maxima gradatim diabolus ducit. D. Chrysost. homil. 87. in Matth. 27. Qui etiam minora despicit paulatim decedit.

Consuetudo ex deprauato affectu difficile tollitur.

Sicut fluuius per vnam defluens viam difficile trahetur ad aliam: sic assuetus peccati difficile trahetur ad virtutem. Et sicut planta nuper confixa humi facile reucllitur, per multum

verò tempus radicibus terra firmata, non item: & sicut paries recenter erectus facillè subuertitur, antiquatus tamen non item: & sicut febris paruum generat sitim in initio infirmitatis, postquam autem inualuerit, & flammam extulerit, sitim inducit inmedicabilem: sic in vitiato affectu accidit, si in sui primordio nō prohibuerimus, ne in consuetudinem transcat. **Quintus Chrysostomus.**

Sicut visus haut facillè à iucundis diuelli solet spectaculis: si verò violētia quadā abstractus fuerit iterū, i' lac refertur: quemadmodū sermo à narrationibus suauissimis: sic qui semel cōsuetudine prāua fuerit irretitus difficile expedietur ab ea. **D. Grego. Nazian. oratione pro D. Basilij morte.**

Consuetudo est quasi altera natura. Arist.

Sicut difficillimum & periculosum est annosas arbores, quæ iā late spargere radices, reuellere loco, & aliō transplantare: ita Respublica consuetudinem longo tempore suis inueterata institutis, ad aliam vitæ rationem traducere non licet citra maximos rerū motus. **Plutar. in Moral.** sicut A Etiope sub torrida zona illius intēperiem non sentiunt: ita assuefacti peccatis illorum vulnera non sentiunt.

Consuetudine capri concubinarus, cito reuocantur in idem.

Sicut auceps auium, aut visco, aut reti in grano aliquo captū tenet passerem, & manu sua subtilissimo funiculo ligatum retinet, & quasi dimittens laxum de manu sua, dans ei liberam volandi potestatem, at ille audius ad volandum, euasumque se putans, alacer altiora appetit: sed ille summum funiculum tenens, restringit eum cum volauerit, & ad se trahit ab spe volandi, & viuendi deceptum: ita & diabolus versutus venator, & per consuetudinem concubinarus laqueo suo deceptum implicat hominem, qui semel hæserit, vult quidem ab eo euelli, sed funiculum yelox venator tenens, reuocat captum semel in laqueo, & reuolutum præmittit. Et quidem funiculum ipsum fluxū est, ac facile potest dirumpi, sed desideria nostra, & dilatio diurna facit, vt robustum fiat, & non cito rumpatur. Quidquid enim durum, aut rigidum obijcit, vigilantia vincitur, & penitudine propulsa-

pulsatur, orationibus mollietur, flectibusque resolvitur. D. Chryl.
sermone de poenitentia.

Consuetudo prava quæ tempore acquiritur tempore dissolunda erit.

Sicut quoties diutina quæpiam ac dura inflatio corporibus in hæ sit, tum & longo tempore, multoque labore, & multa sapiëntia in admonendis remedijs est opus, vt collectus tumor absque vi-
ræ periculo dissoluatur: ita quoties in anima aliquis morbum, qui
iam radices egit in ea, multoque tempore concretus sit, radicitus
euellere voluerit, non satis est ad correctionem vnius duorum ve-
dierum admotio: verum oportet frequenter, ac diebus compluri-
bus in hac cura versari. D. Chryl. hom. 1. de Dauid & de Saule.

*Contemplationi simplici præfertur actiua vitæ opus derivatum ex plenitu-
dine contemplationis, vt prædicatio.*

Sicut maius est illuminare, quam lutere solum: ita maius est cõ-
templata alijs tradere, quam solum contemplari. Opus enim vitæ
actiue, quod ex plenitudine contemplationis deriuatur, sicut do-
ctrina & prædicatio, quod de perfectis viris post contẽplationẽ
suam redeuntibus deceditur. Memoriã suauitatis tuę eruētabunt,
præfertur simplici contemplationi. D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 6.

Contemplatio diuinarum auocat nos a molestia præsentium.

Sicut enim qui minus acri sunt oculorum acie, eos auocant à
contritu rerum prænitentium nimisque splendorum de in refo-
cillandos defigunt in flores, & quæquæ viridantia, cõsimili ra-
tione nihil minus necesse est, quam vt anima continenter vacet
rei per se tristis speculationis, aut se addicat & assentiatur præsen-
tibus, quæ molesta sint & plena meroris: quin debet potius ocu-
lum obuertere ad eorum cõtẽplationem, quæ vere bona sunt:
ita demum assequeris tu, vt semper gaudeas, si vitæ quidem tuæ
institutum ratiove omnis Deum collineet, ac spectet, spes ve-
ro retributionis, quæ per molesta sunt vitæ istius, & tristitia, le-
uiora efficiat. Affecit te aliquis ignominia? Quin tu ad eam suspi-
ce gloriam, quæ reposita in coelis est, tibi paranda merito pacien-
tiæ. Laeturam rerum tuarum adiisti? Imo oculos imprime fixus

illis celestibus diuitijs, & thesauro incomparabili, quem tibi ipsi pretio bonorum operum se posuisti. Patrio solo exclusus es? Patriam habes, celestem illam Hierusalem. Perijt tibi filius? Sed Angelos habes quibus cum in circuitu diuini illius throni tripudies læticia sempiterna ex hilarandus. D. Basil. hom. 4. de gratiarum actione.

Contemplationi vacantes sapius illuminantur à Deo.

Sicut sapius concutiendo illicem ignis extrahitur ab eo, & accenduntur apposita fomenta: ita assidue contemplantes Deum eius succenduntur amore. Iuxta illud Psalm. 38. Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis. Ex sola Christi confabulatione, inquit Cleophas, Lucæ 24, nonne cor nostrum ardens erat in nobis cum loqueretur in via? Vnde ait Psalmista Psalm. 33. Accedite ad Deum & illuminamini.

Sicut ferrum igni admotum, ignis naturam induit: ita mens, quæ Deo per contemplationem adhæret, in diuinos quodammodo transit mores. Vnde (inquit D. Ambr.) qui assidue cum Deo versatur, non potest cum terrena re comparari. Et hinc est, quod Soli, & Lunæ comparatur sponsa. Cant. 6.

Sicut qui sapientium colloquijs affuescit, sapientiâ illorum pius: sic qui affuescit colloquijs diuinis, diuinos induit mores; sicut Sol complexus nuuem suis radijs aureo eam fulgore splendescere facit: sic illi qui vacant consortio diuino, illuminantur ab illo, ut videre est in Moyse descendenti de monte, in quem propter Dei consortium non poterant aspicere filij Israel.

Contemplationi est aptior, qui in externis corporis est debilior.

Sicut abundat naturalis calor debilior fit in vigilante, eo quod ab interioribus ad exteriora procedat, quâ in dormiente, eo quod relictis exterioribus, ad interiora fugiens, vniatur interne. Vnde, ut inquit Aristot. in libr. de somno, dormientes coopertorio indigent: ita contemplantis anima, eo est fortior in se ipsa, quo debilior est in corpore, cum enim, inquit Paul. 2. Corinth. 12. infirmior, tunc potens sum, & leuo me ipsum supra me. Threnorum 3. Concaluit cor meum intra me dum attendo mihi, & in meditatione mea exardescet ignis amoris Dei. Psalm. 38.

Contem-

Contemplatione fit præsens, quod à corporis abest oculis.

Sicut si quis hiemis die, ver cogitauerit, & ornatum eius lumen mentis inspexerit, obliterata hieme in qua sit atque algeat, totum ei in sensu suo ver, cum habitu suo ornatuque consistit: ita à Deo mentis oculi, oculis corporis præstant, vt incunte in nos obliuione præsentium totos nos obtineat quidam quasi animo præsumptus vsus absentium. Quo enim mentis nostræ oculos intendimus id ipsum in quo defixi sunt referunt ad sensum. Diuus Hilarius in illud Psalm. 120. Leuaui oculos meos in montes.

Contemplationis seriem venamur à motu locali.

Sicut triplex est motus localis, rectus, obliquus & circularis: ita triplex est contemplationis motus diuinarum humanarumque mentium. Mouetur enim anima rationalis motu recto, ac lineali, quando erigitur & speculatur, & quasi subito in altissimis montibus superno coruscamine perfunditur, & velut in splendidissimis tenebris lumen intermicans, raptim ac instantanee intuetur. Quia interdum vita nostra talis est, qualis æternaliter vita primi principij; nam charitas incipit à se, vt primo omnium attendat & procuret seipsam, quia vnum est necessarium. Lucæ 10. vnum scilicet, simplicissimum, & summum Deum, cuius imago est ipsamet anima, sicque ex sui ipsius cognitione ad Deum ascendit, redit & dirigitur. Oblique vero anima mouetur, in quantum in se ipsa docetur & suscipit illuminationes diuinas non puræ intellectualiter, ac valide, sed rationaliter, & inuestigose, discurrendo, & proficiendo secundum suam naturam & capacitatem. Circulariter denique mouetur, quando reditur, ac conuertitur anima rationalis à consideratione eius dilectione rerum exteriorum ad inspectionem sui ipsius. Cum enim animarationalis sit stans per se est flexiua, & conuersiua ad se ipsam, ac proprios actus, & cum ab exterioribus incipiat eius cognitio ab illorum notitia redit, & ingreditur ad se ipsam discutendam, nihilominus fixa insistit, quanuis circulariter moueatur. Diuus Dionysius de diuinis nominibus, cap. 4. & commentator. Ibidem.

Contentionem fugiens fugietque peccata.

Sicut Ioseph dimisit palliam in manu meretricis, & fugit, cum meliori pallio castitatis: sic & tu proijce pallium in manus

manus calumniatoris & fuge cum meliori velamento iustitiæ, ne forte dum vis vindicare vellem corporis, pretiosissimum animæ vestimentum perdas. Qui ergo difficilius putat rem dimittere quā in iudicio introire, hoc cogitet, quia difficilius est de iudicio sine peccato exire. Facilius est enim ante iudicium rem dimittere, quam in iudicio euitare peccatum. Nam ante iudicium, vna causa auaritiæ te compellit, post ingressum etiam causa pudoris. Et qui vnā causam non potuisti vincere propter timorem Dei, duas quomodo vinctes? Ideo magister ille veritatis. Matth. cap. 5. ait, ei qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere dimitte ei & palliū.

Continentia observatio & passionis & verborum Christi est meditatio.

Sicut si Rex aliquis purpura amictus, coronaque caput ornatus, & victus naturæ affectionibus indignum quidam Regia maiestate fecerit, mox vt in Regiam stollam aspexerit, emendat se, operamque dat ne post hac a fædis vincatur cupiditatibus: ita & tu indutus Christum, visa turpis animæ concupiscentia, ad diuinam statim stollam respice, meliorque statim eris, neque maligni artibus offenderis. Nam si ancillas domina casta & pudica turpitudinē deditas statim solo aspectu pudicas facit. Quid mirum si titillātem voluptatem Christi memoria statim sopit? Semper autē crucem habere ante oculos tuos radiantem, & purus à peccatis per id temporis abibis. Nam sicut columna nubis figura nostræ crucis, Hebræorum multitudinē protegebat, ne quid mali ab Aegiptijs pateretur: ita crux ante oculos visa omnem statim abigit malam voluptatem. Hæc enim salus est animæ, fædarumque concupiscentiarum salubre antidotum. Etenim infirmitates corporis medicorum artes sanant, animam autem ægotam curant statim eloquia Christi, cuius & nos sumus membra. 1. Corin. 6. Gerens membra Christi, facies ne membra scorti? Sic si illorum verborū fueris recordatus, statim fugiētem videbis voluptatem. D. Chryf. sermone de continentia Iosaph.

Continentia absconditur voluptas, augeturque satiata.

Sicut gentium sapientes cum variā voluptatis speciem, atque aduersus

aduersus eam pugnam nostram fabulosa nobis fictione signaret, hydriam, vniuersam in carne voluptatem serpentem ferunt, ac multiplicem, qui in palude moraretur, naturæ rationes perferunt ad fingere, eiusque, quo simpliciter abscinderetur caput, tria pro vno efferre tradiderunt: quod vero cauterio præcissum esset, occidi penitus, nec plura pro eo pullulare sapienter docuerunt: sic voluptate nanque vniuersa in carnis limo, à materiali que natura veluti in palustri loco, instar horrendi illius serpentis semper incubante, ac per vnumquemque sensum quasi vnum quoddam, caput ex intimis singularem, scilicet, aut visus, aut gustus, reliquorumque voluptatem proferente, multipliciter si ad facietatem suauitatem illius perfructuendo vnumquodque caput velimus abscindere, non magis, quod videbatur abscindimus, quam pro vno plurima per hunc abscissionis modum pullulare faciemus; si vero continentia veluti ignis cauterio elatum caput exciderimus, id prorsus ita perimemus, ut ultra germinare non possit. Qui enim voluptatem gustus aut eius suauitatem saturitate cupit extinguere, non tam illam interimit; quam fruendo cupitis intemperatorem semper ad id, quod male cupit effecit. D. Basil. de vera virginitate. Agit ad hoc illud. 1. Cor. 7. Tribulationem carnis hab. bunt huiusmodi.

Contemne temporalia & mereberis sempiterna.

Sicut prius mundatur vas, quam infundatur in eo quidquam preciosi liquoris; quia citius munda corrumpuntur, quam corrupta mundantur: ita & anima nostra, nisi fuerit ab omni fetidissima vitiorum contagione purgata, non merebitur suscipere illud vnguentum, quod descendit in barbam Aaron, Cassianus, collatione 14. cap. 14.

Contumeliam non sentit qui non querit gloriam. D. Aug. in confes.

Sicut ille qui minime sentientem, aut curantem verberat, se ipsum lædit, & incommode afficit, quod nec inimicum plectere, nec animam, iraque exatire se videat: sic & is qui contumelia in eum, qui nequaquam doleat, vitur, perturbati animi consolationem nullo modo inuenire poterit. D. Basiliius, hom. 20. de ira.

Cooperante nobis cum Deo, sunt que facimus meritoria.

Sicut qui de agricola dicunt, quod cooperetur vna cum terra, non ideo tribuunt vniuersum agricolæ, etiam si sex cencies suum agat officium: nisi enim is qui suo mandato ab initio terram ad faciendos fructus idoneam fecit, ad hoc eam quoque mouere vellet, nihil

nihil proficeretur laboribus: similiter dico, quod etsi cum labore rustici conspiret Solis & Lunæ operatio, & cœli temperies, nec sic utilitas aliqua erit, nisi superne illos dextra Domini adiuuerit. Volente igitur manu hac valida, etiam elementa plurimum conferunt. D. Chrys. hom. 6. in Gen.

Sicut medicamina, quæ corporibus adhibentur, illis non prorsus sunt, nisi una cum illis Deus cooperetur salutem: ita nec bona opera facta meriti virtutem imprimunt in anima, nisi una nobiscum cooperetur Deus. Non enim est aliquid, quod rigat neque qui plantat, sed qui incrementum dat Deus. 1. Corin. 3. Idem ubi supra.

Sicut Deus seruabit Noe cum suis in arca quam ipse fabricauit, & non aliter: ita vult, ut omnes nostræ salutis cooperatores simus, per liberi arbitrii motum & assensum. Hinc est illud D. August. Qui fecit te, sine te, non saluabit te; sine te? Cooperatores enim sumus, etiam veritatis, ait D. Ioann. cap. 3. Fides item cooperatur operibus, 2. Iacobi.

Cordis compunctioni vacare volens à terrenis se subtrahat. Longe voluptatibus.

Sicut domina quædam terribilis satisque seuera, volens aliquod vnguentum conficere necessarium & preciosum, pluribus ad hoc indiget ministris multas manus requirent faciat famulas suas, atque ad semetipsam congregat, imperat aliæ tenere libram, ut æquis ponderibus vnaque quæ species misceatur, ut neque amplius aliquid, neque minus, quam oportet habeat: sciens non posse utile effici quod componit, nisi summa librationis mensura teneatur: aliæ terere iniungit, quæ duriora sunt, & summo cum labore leuigare, nequid durum inueniatur, aut asperum: aliam discernere cum cribellis, quod mundetur iubet, ut grossiora quæque pigmenta à minutis, & molioribus secernat, ac segreget: aliam iubet miscere, & in vnum conspergere, quæ ex diuersis præparata sunt: aliæ cum alabastro adstare præcipitur, & aliud aliæ iniungitur: atque hoc modo sensibus eorum, & animis, ac manibus occupatis, & operi proposito affixis, non permittit sensus usquam euagari, intentionemque operis propositi irrumpere, imminens iugiter, & insistens, nec prorsus indulgens oculum saltem, aspectumque dispergi ministrarum ministrantium famularum:

larmis ita ergo & anima quæ preciosissimum vnguentum istud, compunctionem dico cordis, componere, ac seruare desiderat, omnes corporis sui sensus ad semetipsam congreget, segnitiamque ipsorum, ac negligentiam deturbans, tota sollicitudine vigilare, & in hoc tantum quod proposuit, cogat intendere. Ad Galat. 6 inquit Diuus Paulus. Michi mundus crucifixus est, & ego mundo: quo significatur; hanc esse animæ virtutem, vt sit toto affectu desideria sua extendat ad cælum, degere si obliuiscatur in terris. Cum enim dicit: Michi mundus crucifixus est, & ego mundo: mortuam mihi videatur in semetipsam corporalium sensum efficaciam protestari. Quasi dicat Paulus: non tantum absom à terrenis sensibus, quantum viuientes homines à corporibus mortuis, sed quantum absunt, nec sentire possunt mortui mortuos. Qui enim viuit sentire potest; qui autem mortuus est, nec hunc quidem habebit affectum. D. Chrysostomus. 2. de compunctione cordis.

Sicut apud homines hic mos est, vt tunc thesauros suos, & reconditas diuitias patefaciant filiis suis, cum eos iam adultos viderint, & puerilis lasciuia vitia respuisse: donec enim his enim dediti sunt, non possunt eis parentum secreta committere ita ergo, & anima, nisi prius didicerit terrena contemnere, & coelestia mirari non poterit: & contra donec terrena miratur, necessario coelestia spernit. Iuxta illud. 1. Corinth. 2. Animas homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei. Nemo ergo potest eorum, qui delectantur presentibus & caducis coelestia, ac spiritualia contueri. Qui vero ista contempserit, & velut vmbra, & puluerem duxerit, velotius ad illa perueniet. Idem vbi supra.

Sicut impossibile est, vt ignis inflammetur in aqua: ita impossibile est compunctionem cordis vigere in delitijs. Contraria enim, hæc sibi inuicem sunt & peremptoria. Illa enim mater fletus, hæc mater est risus: illa cor constringit, hæc dissoluit: illa animæ alas annectit, & volare facit ad cælum: hæc ei plumbi pondus imponit, & demergit in infernū. Sola est in quâ cordis compunctio, quæ sicut ignis omne animæ vitium perurit, & adimit. Ac sicut puluis non potest stare ante faciem vetricis: ita nihil malarum cogitationum in anima residere potest, vbi compunctio cordis affuerit. Sicut enim corporalis amor: ita deuinctam tenet animam, vt ab omnibus ea necessarijs actibus cogat abscedere; & illi soli quem amat operam dare, atque in eius cogitatione fixam teneri: ita amor Christi ab omnibus

omnibus reliquis abstrahit animam, sibi que consorjat, & desiderat ad eum, sicut ceruus ad fontes aquarum. Idem ubi supra.

*Cor purum habentes Deum videbunt in se ipsis pulchritudoque
eius resplendet in eis.*

Sicut in ferro fieri solet, quin id, quod paulo ante nigrum erat per corticem detracta rubigine, splendoris quosdam in se ad solē resurgens, & nitores adit: ita homo quoque internus, cum cor Dominus mundauerit, cum sordes rubiginosas, quæ propter prauitatem in forma effloruerunt absterferit, rursus cum originali, & principali forma, similitudinem recuperauit, ac bonus erit, nam se ipsum videt in se ipso, quod desiderat intuetur: atque ita beatus fit, qui corde puro præditus est: quia dum suam puritatem intuetur per imaginem, formam principalem animaduertit. D. Gregorius Nissen, libr. de beatitudine.

Cor mundum recipit eloquia Dei.

Sicut in cera scripturus quodlibet, cam prius interliniit indutis literis dein quas vult imprimi formas: sic item cor nostrum, quod diuine sit lucide, & perspicue suscepturam eloquia purum prius liberumque omnis contrariæ cogitationis reddere oportet. D. Basil. in Psalm. 82.

Corde mundo beati, quia ipsi Deum videbunt.

Sicut enim ij, qui speculo solem vident, etiam si cœlum ipsum fixis oculis non contueantur, nihilo scilicet, in splendore speculi, solem vident: sicut illi, qui ipsum orbem solis intuentur: ita (inquit) etiam vos, etiam si vires vobis non suppetant ad contemplandum, & animaduertendum lumen inaccessum, si ad eum, qui ab initio in vobis constitutus est, imaginis decorem, ac gratiam reuerſi fueritis, in vobis ipsis, quod queritis habetis, si igitur in te puritas & vitiorum affectumque vacuitas fuerit, Deus prorsus in te est. Idem ubi supra.

Cor mundum videt parua, sordidumque non afficit magna.

Sicut in loco mundo & specioso, si modica sordes fuerint, de longe apparet

apparet : si autem ipse locus sordidus fuerit , quantumuis sterco-
ris iaceat ibi , non appareat : neque enim potest requiri , si est ibi
aliquid stercoreis , vbi totum est sterco-
sus , sic & in corde-mundo,
si subreptio inimici successerit , mox cor suum homo rectus dis-
cernit , quia spiritu alieno pulsatur : si autem cor fuerit iniquita-
tibus plenum , suggestionem diaboli in se facile non intelligit.
Quomodo enim introitum eius intelligat , qui semper in eo est?
D. Chrylhom. 13. in Matth. 5.

*Cor mundani tamquam mare feruens cui est pro
tempestate cupiditas.*

Sicut in his qui bibunt inum , qui in usu est vini liquorem , si
super sitim , & super mensuram biberint , videmus æbrij corpus
motum vacillantes pedes , caput ac tempora prægrauata , os dislo-
lutum , linguam significantem sermones æbrij , & hærentibus labijs
verba præcisã ita est videre eos , qui de calice aureo biberint Baby-
lonis , quomodo moueantur , quomodo instabiles gressu sint , quo-
modo debilitata mente , & fluctuante cogitatu nihil firme teneat ,
sed semper in turbationibus agantur incerti : de quibus dicit Psal-
tes : quod conturbati sunt . De Caïm etiam dicitur , quod egressus
à facie Dei , habitauit in terra Naïd contra Edem : quæ interpreta-
tur commotio mentis , & tribulatio mali cordis . Quæ omnia
causat ebrietas calicis aurei mundanarum voluptatum . Inæbria-
mur enim ira , inæbriamur tristitia , inæbriamur & mente , ex-
cedimus amore concupiscentijs , & vanagloria . Origen. homil. 2. in
Hierem. 2.

Sicut æger cuius viscera ardentissima febris vrit , nullo modo
in latus vnum consistere diu potest , sed modo in hanc , modo in
illam partem voluitur , quam diu intra se suæ inquietudinis causam
gestat : sic improbi cor , dum intra se læthale vulnus peccati gestat ,
feruens in eo trahit illum in circuitu , quasi mare feruens quod
quiescere non potest . Esai. 57.

Cordis capacitas non satiatur creatis.

Sicut vas perforatum non satiatur aqua ; sic nec cor creatis , ait
Plato , Vnde dicebat Dauid , Psal. 16 . Satiabor cum apparuerit
gloria tua . Quasi dicat . Totus mundus qui sphericæ figuræ est ,
non potest implere cor meum , quod Pyramidalem figuram ha-
beat . Hoc est , habet quandam rationem infinitatis , quæ à solo

M Deo

Deo potest satari, iuxta illud D. Aug. Fecisti nos Domine ad te, & inquietum est cor nostrum donec perueniamus ad te.

Cordis sui speculo attendens quid fugiat, quod sequatur inueniet.

Sicut ferunt, columbæ cum ad aquas venerint, quia ibi solent accipitris insidias pati, venientem desuper inimicum volitantis umbra aquis inspecta deprehendere, & oculorum perspicacia fraudem periculi imminantis euadere solent, ita tu perspice insidias diaboli venientis ad te & caue. Signatū enim habes super te speculum illud Dei, quod lumen est vultus eius. Psal. 4. Orig. hom. 3. in 3. cap. Leuit. explicans illud. Cant. Oculi tui sicut columbæ super riuulos aquarum.

Cor precipue intuetur Deus.

Sicut si Artifex viderit gemmas pretiosas, & non delatas elegit illas, non quod sint, sed quod fieri possunt: habēs enim scientiam artis, bonum in compositum non contemnit: sic & Dominus videns Petrum, & Andream piscatores, non opera eorum elegit, sed corda. D. Chrys. hom. 7. in Matth. 4.

Coronabitur solum qui legitime certauerit vsque in finem.

Sicut nullus vnquā qui sementis tempore, domi defederit otiosus, aut etiā dormiens, vbi postea messis aduenit, sinum suum manipulis impleuit: sic nos qui celeste regnum concupiscere in genere profitemur, de ijs autem rebus per quas illud assequi vere possumus, solliciti nihil sumus, non coronabimur cum illis, qui vique ad mortem ipsi peccato resisterunt. Quis ex vinea, quam ipse non plantauit, vvas vnquam collegit? Illorum enim sunt fructus, quorum & labores, sicut coronæ præmiaque illorum, qui victores euaserint. Quis enim eum, qui in certamen quidem cum aduersario descendit, corona vnquam duxit esse insigniendum? cum ad eam permerēdam, non victoria modo, sed legitimus etiā in certando conflictus requiratur. Quod nihil aliud est, quam ut eorum quæ obseruanda descripta sunt nihil omnino prætermittatur. Beatus est seruus ille, inquit D. Luc. 12. non qui simpliciter quiduis, facit sed qui sic facit. Si enim recte obtuleris, non recte autem diuiseris, peccasti. Gen. 4. Qui de decem talentis, vnū aut alterum retinuit, reliqua vero Domino reddiderit, non ea re iustus habetur, quamuis minore illa defraudarit. Qui enim fieri poterit, ut suscepti in cultura vineæ laboris mercedem ferat, nisi qui ex pacto condita re ipsa præstiterit? Quandoquidem si vel

unum modum, de ijs, qui necessaria sunt neglexerit, is inutilem seipsum Dño reddidit. Qua ratione igitur qui in voluptate magis, quam in Dei mandatis vitam agere maluerimus, vitæ beatitudinem, & æquale cum Sanctis, in cælesti republica ius municipium ve, & cum angelis inenarrabilem lætitiā, ante Christi cōspectum nobis pollicemur? prorsus amentium est talia secum cōminisci. Qui enim vna cum Iob profero ego collocari, qui ne leuissimum quidem incommodum vnquam cum gratulatione suscepim? Qui cum Dauid, qui lenitatem aduersus hostem non adhibuim? Qui cum Daniele, qui non per continentem abstinentiam, & precationem sedulam Deum exquisiuerim? Qui denique cum Sanctis viris singulis, qui illorum Gymnicorum arbitri a Deo nullo est iudicio, qui paribus censeat opere coronis dignari, & qui ex certamine victores euaserint, & qui nullum in certaminibus laborem suscipere voluerint? Quis exercitus dux, & vnquam præde partem cum victoribus eos vocauit, qui nullam in prelio comparauerint. Ais tamē, bonus est Deus, at idem etiam est iustus. Bonis benefac Domine, declinantes autem in obligationes adducet Dominus cum operantibus iniquitatem. Psal. 124. Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine Psal. 32. Hæc igitur cum ita sint, nolimus quæso nos Deum ex dimidia tantum parte cognoscere, neque eius erga nos bonitatem, ad ignauie occasionem arripiamus. Qui enim solem suum oriri facit, is cæcitatem etiā mulctat. Qui imbrem dat, etiam ignem pluit. Illa clementiæ, hæc seueritatis. An ignoras, quod benignitas Dei ad poenitentiam te adducit, &c. Rom. 2. Neque enim salui esse possunt qui opera, quæ fieri Deus iussit, non fecerint, neque periculo vacat, si quis eorum aliquid præterierit, quæ imperata sunt. D. Basil. in Procem. reg. fusius disp.

Corpori solliciti ex eo seipsos torquent.

Sicut ij qui apud inferos dant poenas, Verum ignem diuidentes, aquam cribro ferentes, ac fracta dolia implere conantes, nullum denique finem laborum habentes: sic qui mensæ diligentius studentes, & coquos inquirentes, & terram omnem ac mare vestigantes, miserabili admodum seruitute præmuntur, & grauissimo Domino tributa pendunt. Comas ante vestes superuacuas curare, vel infelicitium est (vt ait Diogenes)

vel iniustorum. Nam quid ex talibus expectandum, ut suspiciandum, nisi ut lasciuus ille ornatus & minas prætereuntes inuiter, aut alienis matrimonijs infidetur? Quid enim apud eum, qui sapit differre potest tenuem sumptuosamque vestem induere, an vilem ferre? modo satis hæc ad frigoris caloremque arcendum fuerit, & hunc ad modum etiam in reliquis quicquid necessitatis vsum excedit vitandum, neque corpori plus ornatus dandum est, quam quantum animæ profuit. Nam viro & generoso & vere hæc digno appellatione, non minus fuerit probum lasciuæ ornari, aut corporis curam superuacuum gerere, quam alia aliqua nota, seu affectu prauo per ignauiam affici, omne namque studium adhibere, aut quod extra fuerit, bene, pulchreque colatur, & appareat, sese cognoscentis non erit, neque sapiens illud præceptum intelligentis, nos admonens, quemadmodum non id quod aspicitur est homo. D. Basil. hom. 24.

Corpore obeso facile naufragatur anima.

Sicut onere immodico degrauatæ naues ad portum multo cum negotio prouehuntur, ac facile subeunt naufragium: parili ratione, corpora quæcumque tandem multa, ac redundantia alimonia ad ob. sam carnulentiæ deuergunt per voluptatum illecebras, in. imiam voraginem perditionis natando immerguntur. Et eiusmodi corpora dicuntur naues maris. Sunt tamen & laude dignæ naues in ministerium his qui descendunt in mare, ut faciant operationem in aquis multis, Psal. 102. Quia illic naues pertransibunt, non item moram trahunt in eo, neque immerguntur vndarum æstu, & degentes in carne non secundum carnem militant. D. Basil. in c. Esai.

Corpori ministrat vinum fomitem incendij turpis.

Sicut torrentes in fluente quidem humore pleni esse videntur, mox autem, ut præter lapsus est, & effluxit, pro derelictis habentur ficci, glaucosi & sicculi, ad eundem modum, & temulentorum corpora excauata, & effosa conspiciuntur per immoderantiam vini, humorem supernaturalem ad se trahunt, qui totum diem immanent exhauriendis calicibus, vsque ad vesperam. Ob hoc ait manent vsque ad vesperam: vinum enim eos comburet. Ignis enim hic, & eximio profiliens, semel inditus carne, accedit ignita iacula

ini.

inimici. Mentis enim rationem, & intellectum oprimunt vinum, ac suffocant: desideria autem & voluptates, perfunde atque oleum flammam solet, accendit. Dictum itaque hoc, quia vinum eos comburit, non accipimus solum pro bibendi aviditate, sed & pro reliqua corporis inflammatione. D. Basil. in c. 3. Esai.

Sicut si vinum infusum fuerit corpori plusculum, quam necessitas exigit, aut ferat bibentis virtus, suapte natura concitavit rationi effundere tenebricosam obscuritatem: ita & affectus concupiscentiæ, aut tristitiæ, aut iracundiæ, expugnata semelratione, efficiunt amentes quos occupant. Idem ibid. circa illud. Væ qui cōsurgunt mane, & persequuntur siceram, expectantes vespere.

Corporis libidinibus intricati ad spiritus fastigium nunquam evadunt.
Ut quiescant.

Sicut vesperationes indirectum nunquam feruntur, sed tortuoso, & incerto maxime volatu huc illucque temere pererrant, ac circumuagantur: sic qui carnis libidinibus obsequuntur, quorum animis, nihil firmitatis inest, imo flabris veluti quibusdam continenter pulsantur. Hi enim multū serpunt, & nihil promouent: siquidem iumentis ijs assimiles sunt, quæ ad molas deligata, cum ingredi continenter non cessent, eodem tamē usque in spacio semper reperiuntur: & fracto laboribus corpore, ipsa temen ultra exitui loci fines progressa nō sunt: sic instabiles quique cum assidue in corporis libidinibus intricantur, in hisque depressi inhaerescant, ad spiritus fastigium nunquam evadunt: sed in exhausto cursu in orbem perpetuo incitati feruntur: nempe qui vna cum corporis concupiscentijs voluptatibusque assidue agitati, rotatiq; eodē vnde mouerant, denovo referantur, & propter voluptatis prauitatem, ab iniqua, in qua sunt seruitute, nunquam liberentur, tanquam clauo reatæ rationis destituti. Ex D. Basil. ca. 9. Constitutionum Monasticarum.

Corporis lineamenta inditia sunt internæ virtutis, inquit Arist.

Sicut ex verbis cognoscitur intentio, cū voces sint signa conceptuum: sic (ait Seneca) amictus corporis & gressus, risuq; dentiū, annuntiant de homine ipso quis sit, stultus, an prudens. Hinc etiā est illud celebratissimum, D. Aug dictum, incompeditio corporis, qualitatem indicat mentis. Quales enim sumus gestu, tales sumus, & verbo, & quales verbo tales, & facto. 2. Cor. 10. & quale fuerit factum, talis erit & finis. 2. Cor. 11.

Corpore attrito anima eleuatur, & viget.

Sicut si alteram perfundes lancem, altera exinde eleuatur: ita attritio corpore eleuatur anima. Hæc enim vt plurimum inter se pugnare solent, & opponi, nam cum corpus sanum est, anima agrotat: Cum vero anima floret, & superna respicit, voluptates separantur, & cum corpore marcescunt. D. Greg. Nazianz.

Correlio paulatim facienda est, & contra vitium non contra delinquentes pugnandum.

Sicut indecorum est si insultes, & illudas misere prostratis, ita plane indecorum fuerat, mox vt ceperis loqui, si ad obiurgationes persilueris. Animæ enim angore, & tristitia afflictæ obiurgationes importuna sunt, simulque minus accepti eiusmodi sermones quapiam perturbatione laborantibus, nec vim vllam obtinent efficacem persuadendi, ad eorum præsertim consolationem. Etenim qui effrenes equorum pullos edomandos accipiunt, non statim initio freno ori iniecto natiam illorum ferociam, aut inhibent, aut sistunt: sic refractarij redduntur, & retro gradi, ac discunt dorso suos excutere sessores, sed primum non nihil obsecundant, & indulgent illorum ferocitati naturæ. Dein vbi viderint è proprio impetu feritatem ire absumptam: tunc acceptos aliqua iâ ex parte edomitos arte moderatores reddunt, & quouis sequa es. Melius enim est ire ad domum lutus, quam ad domum conuiuij. Flendum igitur cum flentibus: ita fiet tibi, vt ex alienis malis, castiges proprium. Fleuit Paulus inimicos crucis Christi fecit: Hieremias inter rationem pereuntis populi. D. Basil. hom. 5. in Mart. Iul.

Sicut medicus non irascitur ægris, sed contra morbum ipsum pugnat, sic in adhibendis curationib⁹ ijs, qui vitioso animi affectu laborant, in coque impugnando, duriorè vitæ ratione, si ita res postulat, animi vitia sanat: veluti inanem gloriam, abiectionibus exercitijs imponendis: futile & ociosam loquacitatem, silentio: inmodicum somnium per vigilio, & excubijs orationum: significationem corporis, laboribus imponendis grauioribus: ædacitatem in decoram ieiunio: murmuracionem à reliquis segregatione. D. Basil. reg. fasius disp. resp. 51.

Sicut musicus chordas dissonantes non statim abiicit, atque incidit, sed sensim intendens, aut remittens, ad cõcentum adducit: ita princeps leniter debet emendare peccantes, non protinus tolle

re. Plutarchus in Moral. Clementia enim Regis, quasi in hereditatis Prouer. 16. Non enim concupiscet Deus poenam reorum, tanquam saturari desiderans ultione, sed quod iustum est cum tranquillitate discernit, & recta voluntate disponit, ita ut etiam mali non sint inordinati, ait D. Aug. sent. 12.

Correctionis modus eo erit dure, suauiterque seruandus, quo animarum saluti fuerit utilior.

Sicut medicus dum vulnus tumet, suauiter reficit vnguento, & si tumuerit adhuc acri collirio complanat, si tamē sordes colligerit, nouacula purgat adhibito cauterio: tamen re multum considerata, adhibitisque alijs peritis medicis, tabidum membrum in cancrum tendens excidit, ne totum corpus contabescat: sic debet corripere errantem ille cui ex officio, vel ex charitate incumbit. Primo emolliendo sermonibus: deinde minis, postea tanquam vulne rationem, & in poenitentem, maioribus ad sanandum prodēdo, ut ipsam tanquam membrum putridum tollat. D. Clemens, lib. 2. Const. Apost. c. 45.

Sicut qui in corpore habet aliquam partem carnis eminentiorem alijs, propter turpitudinem abscindit: ita prelati debent facere circa omnes Christianos, qui sunt mistici corporis Christi membra, ut videntes aliquod istorum membrorum reliquum corpus deturpans, atque seditione perturbans, debet illud abscindere. Idem, cap. 47.

Sicut diutina, & dura infatio longo tempore, ac labore curatur, sic vitium multo tempore radices agens in anima, non est satis vnicus diei admonitio. D. Chrys. hom. de Dauide, & Saule.

Corrector vitiorum quibus ipse non caret, ambitionis est signum.

Sicut cum æstate vehementius tonuerit, quam fulserit: ut inquit Plinius, ventos denuntiat: ita ubi quis vehementer inclamat in aliorum vitia, ipse non perinde lucens morum integritate, inditium est animæ magis ambitionis vento tumescens, quam solide pii. Corripere non debet aliena, qui adhuc suis vitijs fuerit inuolutus. D. I. fid. de Summo bono.

Sylua

Corrigens alterum sibi ipsi attendat, ut in spiritu lenitatis corrigat.

Sicut medicus non solum fecant, sed & vulnera obligant: neque semper amara, sed nonnunquam & lenia pharmaca infundunt: ut per priora purificentur sanies, & putredo, per posteriora autem mitigetur dolor. Et ideo, fratres si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, considerans te ipsum, ne & tu tenteris. Ad Gal. 6. Sic debet fieri correctio. Vnde 2 ad Timo. 4. inquit: Argue, obsecra, increpa, &c. Neque enim hoc agere oportet semper, neque illud solum: sed utrumque alternis vicibus quo maior inde sequatur utilitas. Nam si semper argueres, impudentiores illi fierent: si semper obsecrares, ignaviores redduntur. D. Chrysost. hom. de Nomine Abraham.

Corrigentis directus finis est utilitas correcti.

Sicut sapientes quoties membra putrefacta secturi sunt, aut lapides in meatibus effixos extracturi, aut aliud aliquod naturæ vitium correcturi, non id faciunt, eo qui laborat in angulo abducto, sed eo in medijs foris deposito, conglomeratoque pretereuntium spectaculo: ita demum admovent sectionem. Hoc autem faciunt, non quod velint humanas traducere calamitates, sed ut unicuique propriæ sanitatis commendent curam: itidem & scriptura facit, ubi quem arripuit peccantium, proponit eum in sublimi suggestu, non in medio foris, sed in media terra: & posteaquam totius orbis circumsteterit theatrum, tunc curationem adhibet, ut circa propriam salutem cautiores simus. D. Chrysost. homil. 5. in Esai.

Sicut Medicus cum grauiorem viderit morbum, non desistet, nec molestia oppressus deficit, sed ad ferenda remedia diligentius se accingit: sic nos quoque arguere iubemur delinquentem, & eius utilitatem querere. Iuxta illud. assume tecum vnum, vel duos testes, ut in ore duorum, vel trium stet omne verbum. D. Chrysost. hom. 61. in Matth. 18.

Sicut agricola non percutit terram aratro, quam scit ob sterilitatem eius nullas esse fruges effusuram, nisi illam quam scit esse feracem: sic Deus quos non diligit, non corrigit, nec punit.

Corrigit Deus quos diligit, ut meliorentur.

Sicut patres filios delinquentes frequenter ex aedibus abigunt,
&c.

& à mensa submouent, non vt semper illinc exulent, sed vt hac correptione redditu meliores, cum debita laude in paternam redeant contubernium. Idem sane faciunt, vt pastores, dum oues scabiæ oppletas à sanis segregant, vt misero lauata morbo, denuo tuto ad sanas reuertantur, potiusquam egrotæ gregem vniuersum suo illo morbo impleant: sic Deus corrigit quos diligit, & correpta illorum conscientia, facile persuadebit, vt sua spõte volentes ad ipsum redeant, docens quod ille solus sit intus, qui mentem hac exercitatione dignam largiatur. D. Chryfost. homil. 3. de Dauide & Saule.

Corripientem decet mansuetudo.

Sicut hi qui secant hoc breuiter facere student, celeritate scætionis cruciatus sensuum fallentes: ita qui asperitatem obiurgationis paucis verbis constringit, peccantis iracundiam cohibuit. Quod enim est in his, qui laborant scætio, hoc est in his, qui peccant obiurgatio. Obiurgator enim non solum grauis est peccatoribus voce, sed etiam aspectu. Sapientia 2. Quapropter plurimam mansuetudinem præstare oportet: qua vsus est Azarias Sacerdos resistens regi Ozia, dicens: Non est tui officij Ozia, vt adoleas incensum Domino: sed Sacerdotum, hoc est filiorum Aaron. 2. Paral. cap. 26. Memoriam fecit Aaron, qui tunc erat iniuria affectus à Core, & Abiron, vt ad calamitatem eorum qui fecerant iniuriam, huius cogitationem transmitteret, vt Num. 16. D. Chryf. hom. 5. in Esaiam.

Sicut nutrices pueros lapsos non obiurgant, ac puniunt, sed accurrentes erigunt deinde obiurgant: sic amicus, vel proximus qui eumque, cum affligitur, adiuuandus est, & erigendus, postea monendus, & obiurgandus, quod suo vitio in eam calamitatem inciderit. Plut. in Moral.

Sicut oculo lipienti non est admouendum lumen: sic nec animus affectu laborans prauo, admittit grauem admonitionem, sed admiscenda laus est, ac sic medendum. Idem vbi supra. Hinc dicebat Dauid, Psalmo 89. Superuenit mansuetudo, & corripimur.

Sicut qui in rebus leuibus accriter obiurgat amicū, perinde facit, ac si medicus amarum, & acre pharmacum, ac sumptuosum in leuissimis morbis passim admoceat. Idem, vbi supra.

Sicut prius ferrum calore solutum, ac mollium, postea frigida durefcit, ac solidatur aqua: sic amicus prius laude delinitus, mox libere admonebitur. Idem, vbi supra.

Sicut bonus medicus mauult morbo mederi somno, ciboque quam scamo nio, aut castorio: sic amicus, pater, præceptor, magis studet laude corrigere, quam obiurgatione. Idem, vbi sup.

Sicut medicus vbi secuit carnem, nō statim deserit scctum, sed rigat ac linat: sic qui acrius obiurgauit, debebat reliqua vitæ consuetudine linire eā molestiam. Item sicut statuarij primū iētibus scindunt lapides, postea poliunt, atque æquant; sic amicus obiurgationem lenitate mitigauit. Idem vbi sup. iuxta illud. 2. ad Tim. 2. cum modestia corripite, &c. & Psal. 140. Corripiet me iustus in misericordia, &c.

Sicut enim aiquorum vulnerum remedia statim mordent, postea conferunt salutem & voluptatem: ita salubria monita initio sunt non nihil amara correcta tamen sunt iucundissima. Idem, vbi supra.

Correctio qua non prodest secreta, reliquum est, vt sequatur aperta.

Sicut medici morbos quos non possunt prorsus tollere, ad summa corporis in apertum euocant: sic qui clam alterius vitijs mederi non potest, hoc agere debet. Plut. in Moral.

Corrumpunt bonos mores colloquia praua.

Sicut in contagijs pestilentiarum, etiam ij qui summa curā seruunt vitæ rationem; tamē iisdem morbis quibus egroti laborāt dum ob consuetudinem eorum qui corrupti sunt, opplentur. & ipsi: itidem nunc omnes similes internos facti sumus, à contentione quæ nostros animos occupauit ad malorum emulationem redacti. D. Basil. lib. de Spiritu sancto, cap. 30.

Creatura omnia pulchra sunt conditori, & ad vniuersi gubernationem necessaria.

Sicut si in alicuius opificis imperitus intrauerit officinam, vditibi multa instrumenta quorum causas ignorat, & si multum est insipiens, superflua putat. Iam vero si in fornacem incautus reciderit, aut ferramento aliquo acuto, cum id male tractat seipsum vulnerauerit, etiā pernitiōsa & noxia existimat ibi esse multa. Quorum tamen vsum quoniam nouit artifex, insipientiam eius irridet, & verba inepta non curans, officinam suam con-

stan-

stanter exercet: sic omnia ista creata pulchra sunt conditori, & artifice suo, sed tamen stulti audent multa reprehendere, multa quorum causas non vident, & in operibus omnipotentis artificis volunt se videri scire qui nesciunt. Ego vero fateor, me nescire mures, & ranæ quare creata sint, aut muscæ, aut vermiculi, video tamen omnia in suo genere pulchra esse, quamvis propter peccata nostra multa nobis videatur aduersa: & certe omnia animalia, aut vtilia nobis sunt, aut perniciofa, aut superflua. De perniciosis vel exerceamur, vel terreamur, vt non vitam istam multis periculis, & laboribus subditam, sed aliam meliorem vbi securitas summa est, diligamus & desideremus. De superfluis vero, si tibi displicet quod non profunt, placeat quod non obfunt, quia & si domui nostræ non sunt necessariae, eis tamē completur huius vniuersitatis integritas, quæ multo maior, & melior est quam domus nostra.

D. Aug. lib. 1. de Gen. contra Manic. c. 16. tom. 1.

Cruci adherentes ad portum peruenient securi.

Sicut ferunt fabulæ Uliſem illum, qui decennio maximis iactatus erroribus ad patriam peruenire non poterat, cum in locum quēdam cursus illum nauigij detulisset, in quo Syrenarum dulci cantus crudelis varietate resonabat, & aduenientis sic blanda modulatione mulcebat, vt non tam spectaculum voluptatis caperet, quam naufragium salutis, incurperent. Tales enim erat oblectatio cantilenæ, vt quisquis audisset vocis sonitū, quasi quadam captus illecebra non iam tenderet ad eum, quem volebat portum, sed pergeret ad exitiū quod nolebat. Igitur cum Uliſſes incidisset hoc dulce naufragium, & suauitatis illius vellet declinare periculum, dicitur inserta cera auribus sociorum seipsum ad arborem nauigij religasse, quo & illi carerent perniciofa auditus illecebra, & se de periculo nauigij cursus auferret: sic hodie crucis arbor omne genus hominum de mortis periculo eripuit. Ex quo enim Christus Dominus religatus in cruce est: ex eo nos mundi illecebrosa discrimina velut clauſa aure transimus. Quod autem crux ad patriam posuit multos errores redire nos faciat, Dominus declarat, dicens: Latroni in cruce posito, hodie mecum eris in paradysō. Qui vtiq; latro diu oberrās, ac naufragus aliter ad patriam paradysi de qua primus homo exierat, redire non poterat, nisi fuisset arbori religatus. Sicut enim arbor in naui: sic crux in Ecclesia quæ inter totius seculi blanda, & perniciofa naufragia incolumis sola seruat.

eur. In hac ergo nāui quisquis, aut arbori crucis se religauerit, aut aures suas Scripturis diuinis clauferit, dulcē procellam luxuriæ nō timebit, quæ noxijs blandimentis cōstantiam captæ mentis effeminat. D. Ambr. ser. 55. de Cruce.

Sicut cum à nautis scinditur mare, prius ab ipsis arbor erigitur velum distenditur, vt cruce Domini facta, aquarum fluentia rum-puntur, & hoc Dominico securi signo portum salutis petunt, periculum mortis euadunt. Sic postquam Christus est exaltatus in cruce, homines ventorum procellas negligunt, quia vbi signū crucis erigitur, statim & diaboli iniquitas repellitur, & ventorū procella sopitur. Sed & bonus agricola cum parat terræ, solum vertere, & vitæ alimenta perquirere, non nisi per signum crucis id facere conatur. Dum enim aratro dentale subijcit, affigit aures, siliuā inserit, figuram crucis imitatur. Compactio enim ipsa similitudo quædam est Dominicæ passionis. Cælum quoque ipsum huius signi figura dispositum est. Nam cū quatuor partibus, hoc est Oriente, & Occidente, ac Meridiano, & Septentrione distinguitur quatuor quasi crucis angulis continetur. Ipsiū etiam in celsus hominis cum manus leuauerit, crucem pingit, atq; ideo eleuatis manibus orare præcipimur, vt ipso quoque membrorum gestu passionem Domini fateamur. Tunc enim citius nostra exauditur oratio, cum Christum quē mens loquitur, etiam corpus imitatur. Hoc etiā exemplo sanctus Moyses Amalech superauit. Exo. 17. D. Ambr. ser. 56.

Cruce præcedet Christum venientem ad iudicium.

Sicut Imperatorem regalis pompa præcedit, & militaris ordo præeundo vexilla humeris portare consuevit, & his eius declarabitur aduentus: sic Domino de cælo veniente Angelorum cetus, & Archangelorū multitudo illud signū portant humeris excelsis, & regalem nobis aduentum nuntiāt, tunc mouebuntur virtutes cælorum, &c. Matth. 24. D. Chrys. hom. 2. de Cruce, & latrone.

Cura necessarium non est ab omnibus tractanda.

Sicut enim in morbo aliquo constitutis plerumque est necessarius vini vsus, nec tamē est cuiusuis discernere posse, & inter nosse exhibendi vini tempus, mensuram qualitatemve, ad eam enim rem opus sit medici consilio: sic & circa necessariorum curam dispensatio non ab omnibus videlicet tractari poterit. D. Basil. in Psal. 14.

D

Delectatio sensuum, corporalibus pascitur rebus.

SERPENS prona est in ventrem non pedibus incedens, aut vllis est eleuata cruribus, sed sinuoso fluxu totius velut corporis sui lubrica, eique terra est cibus, beneficosq; dētes: sic delectatio (vt sanctus figurauit Moyſes) serpentino illapſu humanis irrepsit affectibus: & quoniam escam nescit cælestem, corporalibus pascitur, atque in varias mutatur species cupiditatum, & venenum in dentibus habet, quibus vnulquisque se euiscerat luxuriosus, heiluo in ternecat abliguritor perimit. D. Ambros. libro 6. Epistolarum, epist. 42.

Delitijs dediti inualidiores redduntur ad bonum.

Sicut arbores quæ in vmbrosis locis, & nullo vento obnoxijſ sunt, virent quidem, sed meliores redduntur, facileq; quouis violento statu læduntur, quæ vero in excelsis mentium verticibus ſtant, multisq; ac magnis vētis pulſantur, ad hæc varias tempeſtates continenter perferunt, dum nunc grauissimis procellis agitantur, nunc crebras niues ſuſtinent, quouis ferro validiores fiunt: ſimiliterque corpora multis ac varijs voluptatibus nutrita, molli- busque veſtibibus, & continuis valneis ac vnguentis aſſueta nō neceſſarijs, ad nullos omnino pietatis labores ac ſudores ſunt vtilia, ſed maximis poenis deſtinata: ita ſane etiam animæ, quæ ocioſam & quietam vitam degunt, præſentesque voluptates, laboribus & afflictionibus ſpe futuri regni ſuſtinendis anteponunt, quauis cetera moliores in firmioresque factæ æternis ignibus pabulum ſeruātur, qui vero periculis laboribusque propter Deum ferendis expo- nuntur, ipſo ferro, aut adamante ſolidiores ſunt, ac generoſiores frequenti malorum tollerantia. D. Chryſ. hom. de Verbis Apoſtoli. Non ſolum ſed gloriamur in tribulationibus.

Sicut qui tunc primum conſcendunt nauim, nauſeam præi- ſtatione ſentiunt, & cum ſint maris rudes turbantur, vertigine- que laborant: qui vero ſæpe longinquæ maria ſunt emerſi, & plu-
rimis

...nis tempestatibus indurati, naufragiaque nonnunquam exper-
ti, magno animo navigationem aggrediuntur: ita sane etiam ani-
ma quæ multas tentationes sustinuit, & magnas afflictiones per-
tulit, vsum sibi laboru, & habitum fortitudinis comparat, idem vbi sup.

Delitiæ faciunt molles mulieres, plusquam sexus.

Sicut exhorto aliquo in heremo constituto, qui ventis & tempe-
statibus verberatur, summas arbutum aliquod, & ponas in opa-
co, atque aquoso loco, multum à fortitudine, & dignitate sua mu-
tabitur sic mulieres quæ frequentibus laueris vtuntur, & assidue
oleo perfunduntur, & iacent in stragulis delicatus, hoc est, quod eas
tales afficit corpore namque molli reddito, & delicato, necesse est,
& animam participare ex corporis morbo. In multis namque cõ-
patiuntur, & afficiuntur operationes animæ passionibus, & affe-
ctionibus corporis. D. Chrys. hom. 29. ad Hebr. 12.

Sicut enim in chordis contigit, cum sunt ipsi sonitus molles, &
delicati, & non conuenienter extenti, etiam ars deprauatur, & co-
gitur vitio seruire chordarum: sic etiam fit in corpore, multas ab
eo anima suscipit lesiones, multasque necessitates. idem vbi sup.

Delitiæ virtutis experientia cognoscuntur solum.

Sicut suauitas mellis melius ignorantibus nuntiarî nō potest,
quam per degustationem, eo quod sensus omni sermone sit effica-
rior: ita virtutis delitiæ, & suauitas, non potest melius ignorantibus
nuntiarî, quam per experientiã, & degustationem: iuxta illud,
Gustate & videte, quã suavis est Dñs. Ex D. Bas. ho. 13. de Exhor-
tatione ad bap. Hæc enim est distantia maxima inter delicias cor-
poris & animæ, quod corporales delitiæ cum non habentur, graue
desiderium in se accendunt, cū vero habitæ eduntur, comedentē
protinus in fastidium per satietatem vertunt. At contra spiritua-
les delitiæ cum non habentur, in fastidio sunt, cum vero habentur
in desiderio, tantoque à comedente amplius esuriuntur, quanto &
ab esuriente amplius comeduntur. In illis appetitus placet, experien-
tiã displicet: in istis appetitus vilis est, & experiētia magis placet. In
illis appetitus saturitatem, saturitas fastidium generat: in istis autē
appetitus saturitatem, saturitas appetitū parit. Augent enim spiri-
tuales delitiæ desiderium in mente, dum satiant: quia quanto ma-
gis earum sapor percipitur, eo amplius cognoscitur, quod auidius
ametur, & idcirco non habitæ amari nō possunt, quia earū sapor
ignoratur. Quis enim amare valeat quod ignorat? Proinde Psal-

mista dixit gustate, &c. ac si aperte dicat: suauitatē eius non agnos-
citis, si hanc minime gustatis: sed cibum vite ex palato cordis tan-
gite, vt probātes eius dulcedinē amare valeatis. Has autem homo
delitias tunc amisit, cū in paradiso peccauit, extra exijt, cum os à
cibo internæ dulcedinis clausit, vnde nos quoque nati in huius
peregrinationis a rumina huc fastidiosi iam venimus, nescimus
quid desiderare debeamus. Tantoq; se amplius fastidij nostri mor-
bus exaggerat, quanto se magis ab esu illius dulcedinis minus elō-
gat. Et eo iam non internas delitias appetit, quo eas comedere diu
longeque disflueuit. Fastidio ergo nostro tabescimus, & longa ine-
die peste fatigamur, & quia gustare intus nolumus paratā dulce-
dine, amamus foris miserā famem nostrā. D. Greg. hom. 36. in Luc.

Desiderat affectus id quod fastidit adeptus.

Sicut pisces alecti cibo simulato inescantur, & pro voluptate
amaritudinē sibi inferūt: sic sperata fœlicitas mundi, miseros ama-
tores eludit: actiones enim (aiunt Philosophi) similes sibi habitus
generare solent, sicut enim amor sui in dies augetur, & crescit de-
litij: ita asperitate cultus, & victus, quotidie minuitur, & decre-
cit, augēturque virtutes. Caro inquit D. Greg. læta, nos traxit ad
culpam, eadem afflicta reducat ad veniam.

Desperantibus de Deo nulla est salus ab eo.

Sicut qui sibi collum ligant, inde se occidunt, quia non ad eos
intrat spiritus aeris huius: sic illi qui desperār de indulgentia Dei,
ipsa desperatione intus se suffocant, vt eos Spiritus sanctus visitare
non possit. Vnde quod Iudas fecit in corpore suo, hoc factum est,
& in anima sua. D. Aug. lib. Quinquaginta Homil. hom. 27.

Deū propone ante cōspectu tuū, & ambula corā eo, & esto perfectus. Ge. 27

Sicut qui in equorum ludis agitando equos, nō aduertunt plau-
sum populi assidentis, & celebrantis, nec ex eo plausu voluptatem
capiunt, sed ad vnum solum spectant regem in medio sedentem,
& ad nutum illius attendentes, totam multitudinem despiciunt:
& tunc solum animo extolluntur, cum ille eos coronauerit: sic tu
hos imitare quærendo gloriā non ex hominibus, sed ex Deo, 1.
ad Thes. 2. & non magni momenti facit hominum famam, ne-
que propter eam exerceas virtutem, sed à iusto iudice, sententiam
expecta, & ad illius nutum intentus esto, vt dirigat in conspectu
suo viam tuam, quia ipse videt in abscondito, & reddet tibi. D.

Chrys. hom. 5. in Gen.

Sylua

Dei auxilium quærentes incolumitate gaudebunt.

Sicut in æstu umbra, & ut hiatus absorptæ terræ, aut certe latibulum sub exesa rupe, ac spelunca quam disrumpit vis pluuiæ vehementioris, cum illic in tuto cōseruat, qui ad se confugit: ita sanè Dei auxiliū, quæ tutandū semel susceperit, nihil sinet pati intollerabile, tantoque erumpente bello, initio statim eos tuetur, ac seruat clementer, & erit illis in vmbra culum dici, & in columnam nubis in nocte D. Chryf. hom. in cap. 4. Esai.

Deus est omnia videns cunctisque providens.

Sicut si fingamus hominem sedentem in excelsō montis vertice, & exinde prospicientem vniuersum mare, nauesque transeuntes, alium quidem velificantem, & tempestatem violentam patientem ventorum, sed gubernatore peritissimo regente, vndarū moles huc illucque diuidentem illæsam in portum deducere nauem: alijs autem prospero cursu rectam viam peragentibus, alijs vero naufragium sustinentibus, & paucis exinde hominibus adiuuantibus axis alicuius ad litus euadentibus: alijs vero morientibus: ita & Deus omnia prospiciens, qui quamuis sedet in excelsis, vbique & præsens. Ad quod significandum pingebatur ab antiquis, baculus quidem habens in eius summitate oculum omnia perspicientem: sic enim Deus habitās in excelsis respicit quæ sunt in cælo, & in terra cunctisque prouidet. Ex D. Chryf. hom. 3. de Cruce Domini.

Dei virtutem & operationem res rebus succedentibus ostendunt.

Sicut sphaera quæpiam, globus nimirum teres depulsus manu ac deturbatus, is si locum inter nanciscetur decliuem, partim ob propriæ constitutionem naturæ, partim ob loci per quem fidit, aptitudinem, præceps ad ima defertur: nec prius si sititur amotu, aut conquiescit, quam in planiciem exceptus desideret: ita sane natura rerum excita semel, & vnico hoc emota præcepto, creaturam æquabili cursu, tum in generatione, tum in corruptione penetrat & transit, generumque successionem similitudine seruat, tantis per dum generandi occurrit finis. Succedit (quæ equo natura, leo leoni, aquila aquilæ, singulaque animalia suis ordine successionibus conseruata, vsque ad exitum consummationemque vniuersi ipsa transmittit. D. Basil. hom. 9. in Exam.

Deus est intelligentibus quod sol videtur esse sensibus.

Sicut sol illuminat hunc visibilem mundum: sic inuisibilem
Deus

Deus: & hic quidem vsum corporale illustrat, ille vero naturas intellectuales splendidas reddit: & quemadmodum hic videntibus, & visibilibus, his quidem vt videant, illis autem vt videatur vim subministrat, ipseque inter visibilia est pulcherrimus: ita & Deus, & intelligentibus, & intellectis his quidem intelligere, illis vero vt intelligentur supeditat, ac ipse inter intelligibilia est altissimus, in quo omne desiderium consistit, & super quē minime fertur. Sicut enim nihil visibilius sole, & quod minus videatur: ita Deo nihil intelligibilius, & quod minus intelligatur, nisi ipse se ostendat. D. Greg. Naz. orat. 16. de Statu Episc.

Deus ex creaturis cognoscitur, quia nulla est sine voce.

Sicut qui belle fabricatam citharam, eiusque concinitatem compositionemque miratur, aut concentum audit, nihil aliud quā ipsius citharæ, vel artificem, vel moderatorem citharedum animo concipit, eoque tota cogitatione conuertitur, etiam si oculis eum fortasse non cernat: ita & nobis seipsum prodit illud, quod & facit omnia, & facta mouet, atque cōseruat: cum interim quid illud tandem sit, mentis nostræ angustijs nequeat comprehendere. D. Gregor. Nazianz. lib. 2. de Thelogia.

Sicut sol videtur in aqua: ita Deus in creaturis, & non in se obnium sui splendorem.

Deus non mutatur quamuis videatur mutari.

Sicut mutatur sol oculis lautiatis, & asper quodāmodo eximiti, & ex delectabili molestus efficitur, cum ipse apud se ipsum maneat idem qui fuit: sic cū Deus mutare dicitur voluntatē, aut quibus lenis erat, v. g. reddatur iratus illi potiusquam ipse mutantur, & eum quodammodo mutatum in his, quæ patiuntur inueniūt. Multa enim fiunt à malis contra voluntatem Dei, sed tantæ est ille sapientiæ, tantæque virtutis, vt in eos exitus siue fines, quos bonos, & iustos ipse præscivit, tendant, quæ omnia voluntati eius videntur aduersa. D. Augustinus, libro 22. de Ciuitate, cap. 1.

Deus pro capite nostro cognoscetur in creaturis.

Sicut literæ scribētis ostendunt mentē: ita creaturæ ostendunt creatorem. Vniuersa hæc mundi moles, perinde est ac liber literis exaratus, plura contestās, ac deprecans gloriā Dei, illiusq; augustissimam maiestatem arcanam alioqui, & inuisibilem abunde enuntians tibi intellectui creaturæ. D. Basil. hom. 11. in Exam.

Sicut numeri nos ducunt ad unitatem à qua fluitant, & solis radijs oculos nostros ad ipsum solem: ita res creatæ trahunt animum nostrum ad Deum. Vnde dicebat Anaxagoras, se esse natum, vt videret solem, & vt per illum traheretur ad opificis contemplationem: ex creaturis enim ille, qui oculis cerni non potest, quasi in quoddam speculo contemplandus apparet. D. Euseb. lib. 4. Euangelicæ demonstrationis.

Sicut riuuli quamuis turbidi sint ducunt nos ad limpidissimū fontem: ita creaturæ quæcunque illæ sint ducunt nos ad Deum fontem viuū. Psal. 33.

Deus cum esset Dominus induit naturam serui, vt hominem de seruitute liberaret.

Sicut si aliquis nobilis fateretur se esse filiū foeminae infimæ fortis, quam videt in foro flagellatam, vt illam ē verberantium manibus erueret, sic Deus cum esset Dominus seruū se simulauit, & fecit, & qui peccare nō poterat, pro nobis peccatum fecit. Theophilus, ad Rom. 8.

Sicut in nuptijs non sponsa sponsum petit, sed contra, etiam si Regis filius vilem ancillam duceret: ita nunc nō cælum humana natura ascendit, sed ipse Deus ad hanc descendit, quamuis humilem, quamuis contemptam. Re autem perfecta, non permisit eam amplius hic immorari, sed ad patriam domum sustulit. D. Chrys. hom. 17. in Ioan. 1.

Deus non cognoscitur sine Deo.

Sicut sol sine sole non cernitur, & aer sine aere non auditur, ac plenus lumine oculus videt lumen: ita neque Deus sine Deo cognoscitur, sed animus Deo plenus in Deum erigitur, & diuino calore accensus sinit eundem. Marfil. Fisinus de Relig. Christ. cap. 2.

Deum blasphemantes, non Deum, sed seipsos ledunt.

Sicut qui in altum mitrit lapidem super caput eius cadet. Ecclesiast. 17. corpus autem cælesse non attingere nedum lacera-re potest: ita qui beatam illam substantiam blasphemat, vt nunquam offendere eam potest, cum longe potior, atque excellior sit, quam affici possit aliquo detrimento: sic ferrum aduersus animam suam acuit, & parat, cum se ingratum Domino benemerenti exhibet. D. Chrys. homil. 3. de Incomprehensibili Dei natura.

Deum ignorantes ipsi ignorantur ab eo.

Sicut si quis in tenebrosa nocte, aut ignotam viam ingredi, aut mare navigare tentauerit, non solum ad propositum finem, non pertingit, sed confestim errando perijt: sic & illi qui viam ad celos euntem adorsi, lumine huic itineri necessario prorsus reiecto, loco illius cogitationum suarum tenebris vtuntur, seipsos inuertunt, dum in corporibus incorporeum, & in figuris infigurabilem quærant, atque ita grauissimum patiuntur naufragium. D. Chrys. hom. 3. ad Rom. 1.

Sicut si quis Dux exercitus, ingrauescente bello se se subduceret, quid queso aliud faceret, quam quod milites hostibus traderet? non quod ipse illos in stragem impelleret, sed quod eos suo priuaret auxilio: ad eum sane modum, & Deus eos, qui quod ab ipso offerebatur auxilium amplecti noluerunt, sed priores ab eo defecerunt, dereliquit, probeque sui erant officij, executus omnia vnde adiuuari poterant, quemadmodum si regius quispiam filius ea patrem afficeret ignominia, vt crebro cum latronibus, homicidis, & sacrilegis esset, illorumque conuietum præ paterna eligeret aula, quem cum pater nullo posset pacto à sententia reuocare, relinqueret, vt vel per experientiam proprie stultitiæ magnitudinem agnosceret. Idem vbi supra. Creatus enim est homo, vt intelligeret summum bonum, & vt intelligendo amaret, & amando posideret, & posidendo frueretur. D. August. lib. de Diligendo Deum, cap. 3.

*Diaboli ministerio vtitur Deus ad malorum
pœnas sumendas.*

Sicut in hominum potestatibus, manifesti quidam sunt milites, qui honoribus ministrando insunt, atque certi item sunt milites qui ad exigendas segregantur; sic ad ministeria quidem bona; atque ad hominum dispensationes, sancti Angeli. Iuxta illud Hebræorum 1. Nonne omnes administratorij sunt spiritus propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Ad malorum vero hominum pœnas sumendas dæmones transmittuntur: misit enim (inquit Dauid) Psalmo 77. in Aegyptum iram indignationis, immissiones per Angelos malos prauis. Pravi itaque & immundi dæmones, & si proposito defecerunt, iugo tamen seruitutis subiacent: atque vt carnifices quidam iubentur madata perficere. Et non solum Deus præcipit dæmonijs, sed etiã

Apostoli, veluti carnificibus vtuntur eis, Paulus enim tradidit quosdam Sathanæ, qui naufragauerunt circa fidem, vt discant alij non blasphemare. 2. Timoth. 1. & 1. Corinthiorum 5. De quodam iudicauit, tradi Sathanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus esset in die Domini, numero 1. Nam ne putent, dæmones aduersus diuinam potentiam, tyrannico se prorsus more habere posse, iubentur mandata facere, non quidem serias res, atque ad vbertatem lætitiæque tendentes, sed ad pœnam trahentes. D. Chrysostomus, homilia 3. de Pœnitentia Iob.

Diabolo vritur Deus in presenti ad animarum salutem.

Sicut cuiuspiam medicæ artis periti, dum is veneno, & viperâ desumpto abutitur scite ad subleuandam, & medicandam ægro tantium imbecillitatem: ita dæmones è longinco asciti adducuntur ad expectandam de peccatis nostris vitionem, benignitate Dei erga nos abvntente eorum immanitate ad animarum nostrarum medelam. Istis quidem sic atrocibus non traditur spiritus sed caro in interitum, vt spiritus saluus fiat. Quamobrem à Paulo Phygellus, & Hermogenes traditi sunt Sathanæ non vt deperirent, sed vt ea calligatione erudirentur non blasphemare. Dominus Sabbaoth mandauit genti bellicosæ, vt veniat de terra procul (quam elegit) à summitate cæli (à quo dilapsus fuit) ait Esai. capite 13. Dominus igitur præcepit genti bellatrici. Habent enim dæmones maligni arma sua quorum præcinctui ex aduerso, iusti sua apparant arma. Etenim iustus penes se retinet clypeum fidei, gladium verbi Dei, lorica iustitiæ. Ex D. Basil. in cap. 13. Esai.

Diaboli idolis quandoque assident voluptatem in sacrificijs venantes.

Sicut cupedia, & irritamenta gulæ canes inuitant ad loca mællorum, & in quibus sanguis, & cruor ad pulsantem degenerans versatur: sic & dæmonia gulæ dedita circum aras se insinuant qualemcumque voluptatem ex sanguinibus, & nidore sacrificiorum venantia, circa etiam sibi consecratas stellas se prouoluunt. Forte enim aliquot locis, aerea ipsorum corpora siue ignita fuerint, aut ex vtroque elemento medicæ comparata, nidore illo nutriuntur. Quin & primo Regum 5. historia

historia declarât quandam virtutem demoniacam assidere sibi celebriter dicatis simulachris. Ait enim, acceperunt Philistiim arcâ Dei, & introduxerunt eam in domum Dagon, & ecce Dagon in faciem suam super terram, in faciem prolapsus erat ipse demon â claritate gloriæ deuictus, quæ circa arcam Dei splendebat. D. Basilin cap. 10. Esai. Vnus enim aliquis demonum exercitus improbus maxime perlustrat, & circumit, qui quidem admotis illi cibis lenocinijs voluptatum animas nostras expetit in suam redigere seruitutem, exemplo puerorum qui rerum rudes, ac parum cordati nihilominus suis impostoribus ac plagiarijs plerumque illudunt: ita & demones subind. præmonstratis quibusdam puerilibus ludis, nec raro pueros in fraudem pellexerunt, & ita misere circumuentos â parëtum oculis procul abduxerunt, perque leuem quandam oblectationem delinitos in amarulentâ pertraxere seruitutem. Idem, vbi sup.

*Diabolus tendit laqueos, nobis ex nobis, Angeliq; nos
muniunt semper.*

Sicut improbi, ac auari homines, qui hoc vnum student, & volunt, vt ex alienis bonis, ditetur cumque nec valeant, nec possint aperte vim afferre hominibus, in vijs insidias struere solent: & si animaduenerint locum aliquem prope ipsos, aut vallibus profundis diffractum, aut dësitate arborum oppacum, in hunc se abidentes, & viatorum præensionem huiusmodi operimentis præcidentes, confertim ex improviso ipsos aggrediuntur: ita vt nō possint prius periculi laqueos prospicere, quam vbi in eos inciderint: sic etiam ille noster iam multis à seculis hostis diabolus, mundanarū voluptatum umbras subiens, qui prope viam vitæ existentes, ad prædones occultandos, & insidiatores regendos, qui ex improviso laqueos nobis salutis ostendunt, aptæ sunt, & commodæ. At vt muri vrbium qui ciuitatem in orbem cingunt, omni ex parte hostium incursiones arcant: ita etiam angelus qui nos custodit, vndique nos protegit atque tutatur, nec vtriusque lateris partes sine custodia relinquit, sed semper ijs, qui in Dominum credunt, assidet, nec recedit nisi ipsum prauis facinoribus abigeremus. Non tamen omnino relinquit vnquam. Optandum est, nec malum attingamus, id si fieri non potest, statim post tentationem, ipsius plagam, velut velli ex virus eiaculantis, effugimus. Noui enim quosdam, qui â prima pueritiâ, cum se libidinibus dedissent, etiâ

Sylua

ad extremum tempus ætatis, propter consuetudinem, & vsum mali, in peccatis permanerunt: perinde ac suis dum in cæno volutantur, semper lutum sibi ipsis accumulunt: ita etiam ij, ignominia qui ex voluptate manant, se quotidie afficiunt. Peccatum enim dum editur aliquo pudore perperitum est, at ubi editum fuerit, longe in pudentiores efficit eos, qui illud patrant. Proinde, quandiu parua, & pauca peccata committimus, non aliter ac plantæ, quæ leui aura agitantur, leuiter quodammodo commouemur: ubi vero plura, & maiora fuerint mala, secundum proportionem augmenti peccatorum, etiam commotio augeri solet. D. Basil. orat. 3. de Peccato.

Diabolus aduersatur Deo solum ex mala eius voluntate.

Sicut parua oculi conuersio, paruus intuitus, vt solis particeps aliquis existat, vel in vmbra remaneat, facit. Nam & illic in promptu est, vt suspiciens illustretur: auertens vero intuitum necessario in tenebris erit: sic & diabolus malus Deo aduersatur, non ex natura sua, sed mala voluntate habens malitiam. Quæris igitur vnde illi sit contra nos bellum? quoniam cum omnis ipse mali promptuarium existeret, inuidiæ quoque morbum in se recepit, & inuidit nobis collatum honorem, nec facile tulit vitam in paradiso beatam ducere. Quamobrem dolis hominem aggressus, eadem ambitionis cupiditate, quam ipse ab initio habuit, velle similem esse Deo, ac rursus ad decipiendum nos lignum ostendit, per cuius degustationem pollicitus est hominẽ similem fore Deo. Si comederis, &c. D. Basiliius, hom. 9. quod Deus non est author malorum.

Diabolo permittit Deus aliquando, vt puniat malos.

Sicut quoties principes cum honore quospiam ad se vocari iubent, cursores (sic Romana lingua vocatos) mittunt. Quando vero cum dedecore alios, emittunt crudeles, & duos milites: sic & Deus Sanctis suis ad salutem Angelos mittit: cum vero punire vult, id permittit dæmonibus: propterea Deo aduersus Achab sententiam laturo, & dicente: Quis ibit, & decipiet Achab, & cadet? Respondit spiritus nequam. Ecce me. Sciebat enim ad id se deputatum, ipse diabolus. Item cum quadam die venissent Filij Dei, vt assisterent coram Domino, affuit inter eos etiam Sathanas, non quod in cælum ascendens adstiterit, sed quod diuino præcepto ministrabat. Omnis enim ministratio summi Dei as-

sistentia

istentia dicitur vt de Helia dicitur. 3. Reg. 17. Idē D. Chrys. hom. 3. de Pœnit. Iob.

Diabolus inuidia motus ostendit nobis bona, vt rapiat meliora.

Sicut si homo malignus viderit aliquem orphanum habere substantiam paternam, ducit eum frequenter ad prandium, donat illi interdum aliquod speciosum vestimentum, loquitur illi dulces sermones, donec tollat facultates eius: sic & diabolus videns hominem habentem in se thesaurum cœlestem, hoc est animam in arca terrena positam: ideo ostendit illi aurum & argentum, & concupiscibilia ornamenta: ostendit illi vestes pretiosas, & deliciosos cibos, & gloriosos honores, vt per hoc subiugans eum voluptatibus suis, auferat salutem animæ eius, & corrumpat gratiam cordis ipsius. Ideo Christus Dominus laudat Ioannem vestitum de pilis camelorum, & zona pellicea, hoc est non fruentem bonis huius sæculi. D. Chrys. homil. 17. in Matth. 11.

Diabolus fuit victus in quo ipse vincebat alios.

Sicut Zeuxis ille, qui tanto successu pinxit vbas, vt in illas aduolarent aues, ipse tamen deceptus fuit à linteo, quem pinxit Parrasius super tabulam, dum eslagitarat remouere linteum à tabula, vt ostenderet picturam: Zeuxis ergo fefellit aues, Parrasius autem fefellit Zeuxim, ait Plin. lib. 35. naturalis historiæ, capite 10. Sic diabolus fefellit mundum verbis mundanarum delectationum, & Christus fefellit diabolum linteo suæ humanitatis. Iuxta illud, vt qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur, per Christum Dominum nostrum. Abac. 1. Esai. 19. Iob 40.

Diabolus pernotat omnia, vt sua pœna multos participes efficiat.

Sicut canis rabidus vias, ac transitus percurrit, vt omnes quos ante se inuenerit alios quidem morsibus vulneret, alios nihilominus in stuporem deducet terroris: ita Sathan, siue rebellis diabolus, siue accusator, vniuersa quæ sub cælo sunt circuit, quærens quem deuoret. Orig. lib. 2 in Iob.

Sylua

Diabolus ab initio persequitur Deum in homine.

Sicut canis insanus saxo perculus, dum percutientem sequi nō praualeat, ad ipsum furorem conuertitur lapidem, quem pedibus, demibusque dissipare perquirat: quem cum imitaretur Herodes, sua præpitatus iracundia, in infantium cræde concitatus est: sic diabolus superbæ mentis furore concitatus contra Deum hominem quem noluit adorare, & videns non posse in illum prauale-
re, ad hominem se conuertit, quem modis omnibus dissipare con-
tendit Orig. hom. 3. in diuersos. Rationem autem quare in nos ge-
rat bellum diabolus ostendit. D. Basil. hom. 9. Quod Deus non est
auctor malorum. Dicit enim quod inuidit nobis collatum hono-
rem, nec facile tulit nos in paradyso vitam beatam ducere. Quam
obrem dolis hominē aggressus est. Vide eundem sermonem in
aliquot Scripturæ sacræ locos, de pardali inimicissima hominis.
Quem si forte viderit etiam incarta fictum decerpit.

Sicut gladiator minatur caput, & ferit in pedem ita diabolus Chri-
stum tentabit gula, & respiciebat superbiam.

Sicut ranæ strepitu suo impediunt, ne studiosi quieto deuotio-
nis cultu percipiant veritatem: sic diabolus in Pseudopropheta-
rum molesto strepitu, & damnabili latratu turbat veritatem. Pri-
ma. li. 4. in Apoc.

*Diabolus neminem ledit inuitum, nec quis leditur,
nisi à se.*

Sicut canis alligatus catenis neminem potest mordere nisi eum
qui se illi securitate coniunxerit: ita diabolus alligatus est enim
tanquam in nexus carnis catenis, & neminē potest mordere, ni-
si eum qui se illi mortifera securitate coniunxerit. Iam videte
fratres, quam stultus est homo ille, quem canis in catena positus
mordet. Tu te illi per voluntates, & cupiditates sæculi noli con-
iungere, & ille ad te non præsumit accedere. Latrare potest, soli-
citare potest, mordere omnino non potest, nisi volentem. Non
enim cogendo, sed suadendo nocet, nec extorquet à nobis con-
sensum, sed petit. D. August. sermone 197. de Tempore, ser-
mone 2.

Diaboli ira eo vehementior quo iudicij dies fuerit proximior.

Sicut accipiter in Aquilonari regione natus, in qua certo an-
ni tempore breuissima diei portio est, stimulante fame, pernicio-
sissimo volatu prædam inuadit: sic diabolus nocendi avidissimus,
tanto

tāto vehementius in nos inuehitur, quanto breuius spatium ei nocendi datur. Ideo dicitur, Hier. c. i. Quod ab Aquilone pandetur malum, hoc est, diabolus in Antichristo. Væ tunc terræ, & mari, Apoc. 10.

*Die iudicii manifestabitur iustitia Dei, & pessum
ibit iniquitas.*

Sicut sole exorto, tenebræ euanescent, & disperduntur: ita contumacia superbia iniquorum pessum it, iustitia æquissimi Dei de eo ultionem exigente, & pernicax contumacia humiliatur. Iuxta precationem quam Iacob precatur filiis suis. Et illud Esai. c. 13. Perdam superbiam iniquorum. D. Basil. ibid. Sicut si quis à cōspectu leonum fugiat, dein incidat in ursum, &c. ita dies illæ tenebre erunt. Idem ibid.

Dies iudicii probabit utrosque, & bonos, & malos.

Sicut filij aquilarum ad solem probantur, ut si quidem rectu aspectu intendere potuerint contra radios solis, intelligantur esse legitimi: si autem non potuerint, cognoscantur adulterini, ut filij vulturum: sic filij Dei ad Christi iustitiā probantur: si enim potuerint pleno corde iustitiæ verba suscipere intelliguntur esse legitimi, & filij Dei. Si autem non potuerint, cognoscuntur de diabolo esse nati. De Sanctis in illa die congregandis, ait Matth. 14. Vbi fuerit corpus illic congregabuntur aquilæ. De vulturibus enim dicit Scriptura in Iob 39. quoniam ubicunque fuerit corpus, illic inuenientur vulturum pulli. Hoc enim naturale est vulturū, sicut dicunt quidam, ut etiam trans marina cadauera sentiāt. Quoniam ergo turpes aues sunt vultures, ideo vulturinis quidem moribus aptauit nomina aquilarum, ut in moribus quidem vulturū, Sanctorum (& etiam aliorum hominum) congregatio ostendatur ad Christi aduentum: in aquillis autem regalibus, regalibus Sanctorum dignitas ostendatur. D. Chrysost. homilia 49. in Matth. 24.

Sicut qui pecunias supputant cum ad millenarium numerum peruenerint, in quo continetur ceteri numeri, quiescunt: ita cū ventum fuerit, ad diem illam, in qua sæculi comprehenduntur, quiescent homines in æternitate, alij ut fruantur bono æterno, alij ut luant pœnas, prout quisque gessit in corpore, siue bonum, siue malum. 2. Cor. 5.

Dignitatis appetitor mutabitur in alium cum fuerit possessor.

Sicut qui corporum amore capti sunt, ij donec propinquos suos habent quos amant, grauius quidem morbi sui tormentum vimque sustinent: cum autem quam longissime se se ab illorum conspectu abduxerint, tunc furorem ipsum ab animo excutiant: sic & qui honoris, & dignitatis cupiditate titillantur, dum proprius adsunt, male ferendo impares sunt: cum autem se se illic submouerint, honoremque desperauerint, fit vt desiderium vna cum expectatione extinguant. D. Chrys. lib. 3. de Sacerdotio. Magistratus virum arguit.

Dignitatis appetitus eo est bonus propter opus, quo malus propter dominandi desiderium.

Sicut in praelijs videmus generosissimos milites quosque alacriter manum cum hoste conferere, & tunc, si ita res ferat, fortiter occumbere: ita oportere puto animatos esse, qui ad ministerij istius functionem se conferunt, vt quod vere Christianos viros docet, & consecrari, & submoueri, iuxta parati sint: quem intelligent submotionem priuationemque huiusmodi non inferius premium asferre solere, quam honor ipse asferat. Ideo dicitur 1. ad Timot. 3. si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Nam quem nulla cupiditas trahit, vt se se in eo munere collocatum ostendet, ac tanquam digito ab alijs monstretur, is certe ab eo soleo deturbari non formidat. Caput enim valentissimu esse oportet, vt prauas exhalationes ab inferiori reliqui corporis parte sursum ascendentes dispensare, eosdemque alte, atque ordinate componere possit, cum enim per se caput infirmum est, ac fumorum insultus illos morbificos repellere minime potens: tum fit, vt ipsum etiam infirmius indies reddatur, tum autem reliquum corpus secum perdat. D. Chrysostomus, libro 3. de Sacerdotio.

Sicut qui inanis gloriæ titillatione mouetur, si quando populi principatum obtineat, materiam igni accenso suppeditet: sic qui solitudine assuetus, ne in paucorum quidem hominum consuetudine, animi sui iræ imperare non potest, quinimo perscibile ab ea transuersus agitur: huic si popularem magistratum credas, instar feræ alicuius à multis vndique stimulatæ, neque quieto vnquam animo esse queat, & commissos sibi populos in infinita mala, atque incommoda distrahat. Idem, vbi sup.

Digni-

Dignitas virum arguit.

Sicut dum athleta tantisper domi se continet, cum ne manus conferens, imbecillitatem infirmitatemque suam occultare alius potest: ubi vero nudato corpore in arenam decertaturus descenderit, tunc facile apparet, quid ille possit: sic qui probatam hanc, & quietam vitam viuunt homines, solitudinem habent suorum vitiorum tanquam velamen quoddam; idem rursus cum in medium prodierint solitudinem illam, sic ut vestem exuere, ac per externos aduentitiosque motus suos animos eos omnibus nudos exhibere coguntur. Quemadmodum ergo illorum officia rectique mores multis vsui sunt, acceduntque ad studij æmulationem eiusdem: ita & vitia ad virtutis cultum seigniores reddunt, præstantque ut cæterorum animi ad bonorum operum labores capeffendos torpescant, quamobrem Sacerdotis animi pulchritudinem vndique splendescere oportet, ut oblectare pariter, & illustrare possit eorum animos qui suos in illum oculos coniiciunt: nam vulgarium hominū delicta, veluti in tenebris commissa, aucthores suos solos perdunt. Verum hominis illustris, & vulgo cogniti delictum commune omnibus damnum adfert. D. Chrys. lib. 3. de Sacerdotio.

Sicut fruentibus pugnantibus inter se se asperrimis ventis, de repente mare antea quietum ac tranquillum fuit, intumescit, eosque omnes quos tunc vela facere contigerit, perdit: ita Ecclesiæ tranquillitas, perditis hominibus admissis turbulentia, ac naufragijs infestatur. Hic igitur animo expende, qualem esse oportet eum, qui tantæ tempestati opponendus, ac tam multa impedimenta rerum communem salutem spectantium probe temperaturus sit. Idem, ubi sup.

Dignitas maior maiorem minatur ruinam.

Sicut ramum arborum in excello positurum, etiam si levis aura flauerit, mouet; sic & sublimes homines in culmine dignitatum existentes, etiam levis nuntij fama conturbat, humiles autem sicut inconuali plerumque in tranquillitate consistunt. D. Chrysost. homil. 2. in Matthæum, in illud turbatur Herodes.

Dilectio proximi appropinquare facit hominem ad Deum.

Sicut si demus punctum, siue centrum in medio circuli à quo æquales deducantur lineæ, & domus homines ingredientibus ad centrum per lineas, tunc quanto magis coniunguntur inter se, tanto magis appropriant ad centrum, & econuerso diuidentes inter se discedunt à centro dum accedunt ad circumferentiam circuli: sic Christiani quanto magis diliguntur alterutrū, tanto magis accedunt ad Deum, & econuerso. Vnde monet Apostolus, ad Galat. 6. alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. D. Dorotheus, doct. 6. inimicos etiam Christiana philosophia proponit diligendos, sicut qui calidum vas abstrahit à rogo, non apprehendit calidam ansam, sed frigidam: ita apprehendere licet inimicum parte qua proximus.

Sicut enim de ceruis nonnulli talium cognitionum studiosi scripserunt, cum fretum ad insulam transeunt pascuarum gratia sic se ordinant, ut onera caputū suorumque gestant in cornibus, super inuicem portent, ita ut posterior super anteriorem ceruice proiecta caput collocet. Et quia necesse est vnum esse qui ceteros præcedens, non ante se habeat cui caput inclinet, vicibus id agere dicuntur: ita fretum transeunt, donec veniant ad terræ stabilitatem: ita in hac via onera nostra portemus, ut ad vitam quæ caret onere peruenire possimus. D. August. lib. 83. qq. quæst. 71. tomo 4.

Discordia, maxima dilabuntur.

Sicut cybindus auisque vellum internecinium gerit cum aquila adeo, ut coherentes sæpe numero prædantur: ita fit sapius, ut mutuum inter se odium pertinaciter exercentes, utrique subuertantur. Vnde D. Paulus, ad Gal. 5. Si inimicem mordemini, videte, ne consumamini: ideo alter alterius onera portare, &c. ad Gal. 6.

Diuitiarum sollicitudo suffocat, & decipit.

Sicut enim spinæ non sinunt semen emicare, sed densitate sua seminatum supprimunt: ita & curæ temporales, spirituale semē, quod in anima seminatur, non sinunt fructum afferre: sed adurunt, & suffocant sicut spinæ, profectum eius retardantes. Diuitiæ (inquit Christus) sunt spinæ, sollicitudo, nempe, & deceptio diuitiarum, quæ suffocant mentem, & steriles fit. D. Chrys. hom. 39. in Gen.

Diuitias ab vno tollit Deus nisi misericors quas alteri concedit iratus.

Sicut pueri sæpe quando cultelos, & gladios arripiunt, eo quod nesciunt bene vti illis, periclitantur, vnde matres non permittunt filijs eos impune attingere, aliquando tamen irate permittunt, & periclitantur pueri, ita aliquando misericors Deus tollit diuitias ab vno, ne cum illis periclitetur, quas alteri concedit iratus, Ex D. Chryl. hom. 66. in Gen.

Diuites si apponant cor diuitiarum vinculis, ferro durioribus colligantur.

Sicut cum aliquem videris captiuum, & ceruice, & manibus, sæpe etiam pedibus gessantem compedes, propterea illum maxime miserum pronuntias, sic etiam cum videris diuitem cum cæcis rebus omnino circumdatum, noli eum propter illa putare locupletem, sed propter illa ipsa miserum aestima. Nam ad illa vincula habet custodem carceris suum, amorem prauum pecuniarum, qui ne quaquam ex hoc carcere exire permittit. Sed mille parat catenas, & custodes, & valuas, atque repagula, & in interiorem illum coniiciens carcerem, etiam delectari his vinculis persuadet, vt ab illis quibus oneratur malis, nec spem quidem vllam liberationis inueniat. Quod si intentamentis acie animum eius inspexeris, videbis durioribus ferro vinculis colligatum, nam ille quo pluribus est amictus, eo magis est astrictus, & vinctus. D. Chryl. hom. 14. in Matth. 4.

Sicut Adamas si iuxta Magnetem ponatur, non patitur abstrahi ferrum, aut si ad motus magnes apprehenderit, adamas eduerso rapit, atque aufert (vt inquit Plinius) ita diuitiæ studium dissidet cum Christiana pietate, & modis omnibus auocat, nec finit adhaerescere Christo, sicut aquæ in mari ingressæ non extinguunt sitim, sed augent, nec illis mare redundat. Ecclesiast. 1. sic diuites.

Diuitia detenta nocent inutilesque fiunt, prosuntque distributa. D. Hieron.

Sicut vrtica si cunctanter attingas ac timide, adurit, sin promas tota manu nõ adurit: ita pecunia si cautiim circumspectinque tractes, inficiet: sin cõtemptim, ac neglectim innoxia est. At (qui inquit Boetius, lib. 2. de consol. profas.) Hæ (scilicet diuitiæ) fundendo magis, quam coacerbando melius nitent. Auaritia semper odiosos, amabiles largitas facit. Vnde inquit, idem. Ego nego illud

illud esse bonum quod nocet habenti. Quod cum adeptus fueris, securus esse desistis: iuxta illud Iuuenalis. Pauca licet portes argenti vascula puri, & nocte ad lunam trepidabis arundinis umbra, cantauit vacuus coram latrone viator. Hinc D. Augustinus, in regula Eremitarum sapientissime, dixit: Melius est enim minus egere, quam plus habere, significantius autem Actorum, cap. 20. beatius est magis dare, quam accipere.

Sicut fons si aquarum flumina in seipso quasi stagnum quoddam retinet, facile putrescit: sic diuitiae cum à diuitibus detineantur, marcescunt: nec dicitur magna copia, ingens thesaurus: putredo enim profecto est non possidentium, sed opum ipsarum. Nam reconditæ vestes corrumpuntur, aurum erugine decoloratur, frumenta marcescunt, D. Chrys. hom. 48. in Matth. 13.

Dives retinens etiam sua, spoliatur vitam pauperis, alienaque tollit. D. Chrysost.

Sicut receptor quispiam qui regias pecunias accepit, si neglexerit his, quibus iussus est distribuere, inque proprias consumpserit delitias, poenas dat, ac perditur: ita diues receptor quispiam, est pecuniarum quæ pauperibus distribui debebant. Itaque cum in mandatis habeat, eas distribuere suis conseruis egentibus, si quid amplius quam postulet necessitas insumpserit, grauissimas illic daturus est poenas. Non enim sunt ipsius quæ possidet, sed conseruorum illius. Ideo Esai. 3. dicit: Deus rapina pauperis est in domibus vestris D. Chrys. concio. 2. de Lazaro. Diuitiæ in diuite sunt, sicut sanguis in corde, & humor in radice.

Diuitiarum fluxa est natura.

Sicut fluuius ex alto ruens loco, ita subito exuberat, ut æstuant in ripa quandoque attingat: simul vero ubi attingit, mox succedit: sic & opum lubrica decliuitas perniciosissimam exhibet, & prolapsio releuissimam sui præsentiam, aliud ex alio natum permutare. Hodie huius est ager, cras erit alterius, & paulo post ad alium perueniet, respice parumper ad domos ciuitatis, quot nomina ex eo tempore quo fuerunt ædificatæ, sortite sunt, aliter ab alijs, atque alijs appellatæ possessoribus: & aurum è manibus habentis se fluens semper ad alium transfertur, & ab illo ad alium. Magis enim aquam manu circumplexam retinere continenter possis, quàm diuitias conseruare tibi ipsi. Illud itaque, diuitiæ si affluant, nolite cor appo-

pere te admonet, ut ne animo erga illas afficiaris, sed vsum tantum sume necessarium. Non denique tanquam bonorum vnū aliquod casu ardentius affectans; aut habens miraculi loco, sed ipsarum vsum administrationemve, quasi instrumentum ad virtutem amplectere. *Diuus Basilus in Psalmo 61. diuitiæ si affluant.*

Diuitijs crescentibus crescit earum amor.

Sicut qui scalas, vel gradus ascendentes, ad vltiora progressuri, continuo ad gradum sequentem vestigium attolunt, nec prius quiescunt, quā summam attingāt, sic & hi a rerum cupiditate nō prius cessant, quam in altū sublati se se a ruina firmos, ac securos reddant. Conditor omnium Deus seculicidam auem insatiabilem ad hominum tamen beneficium constituit: tu vero te sponte insatiabilem animo reddens, multis profecto damnum facit. *D. Basil. hom. 7. in diuites auaros.*

Sicut flumina ex paruis initijs exeuntia, deinde paulatina incrementum intollerabile in processu accipientia, impetu demū violento quicquid obijcitur secum trahunt: sic & hi qui in magnam prouehuntur potestatem, ex eo quod iam aliquos oppresserunt, ad maiora continuo facinora maioresque iniurias progrediuntur, ac reliquos quos prius præterierat per oppressos antea laedunt. Quamobrem potentiae incrementum fit eis sceleris occasio maioris. Nam mare terminos habet, nox item leges antiquas egreditur. Solus auarus nullum circumseribit tempus, sed vim, naturamque ignis imitando omnia comprehendit, omnia pascitur. Idem, vbi sup.

Plane liquet cor sic auidum vsurpandi aliena, assimile esse igni per accensam semel materiam euaganti. Hæc quidem depascitur, & corrumpit: in alia vero inuolat, & insilit violentus. Profecto sicut inopia materiae incendium extinguit: ita & cor immodica cupiditate acquirendi flagrans, & oculum in exhaustæ auiditatis, nulla arte alia coercere potueris, quam si definieris tecum nihil omnino possidere. Itaque Scriptura hæc elonginquo mederi cupiens morbo huic prope grassanti iam, & inualescenti hæc proponit animæ alienis inhianti opibus. Numquid habitabitis soli super terram? *Diuus Basilus, in caput 3. Esaiæ.*

*Diuitiæ temporales non sunt vere bonæ, sed vero similia;
eterna sola vera, ait Plato.*

Sicut enim conspicientes pictum diuitem, ac pauperem, nec illi inuidemus, nec pauperem despiciamus, eo quod quæ vidimus, vmbra rerum est, nō veritas: sic & diuitiarum, & paupertatis gloriæ, & ignominia, aliarumque rerum omnium, siue tristium, siue lætarum naturam si pernouerimus liberabimur à tribulatione, quæ ex harum vnaqueque in nobis gigni solet. Hæc enim omnia, quamuis vmbra faciliora sunt, nec quicquam habent sublimē, neque præclarum, nec splendida glorioſaque attollere, nec humilia contemptaque contrahere poterunt. Vnde si hoc iugiter in Scriptura animo retineamus, neque huius vitæ læta poterunt nos inflare, neque tristitia deicere prosternereque, sed non aliter, quam afficimur picturis in pariete additis, erga hæc vtraque afficiemur. D. Chrysost. concione 4. de Lazaro.

Diuitias multum seruans, seipsum, & illas perdet.

Sicut ventris vitio fit, vt cibi in eo desiderant, neque digerantur in membra, siquidem toto corpore corrumpuntur: sic suo ipsorum vitio diuites, quæ habent, sibi seruant, quod & se, & alios perdit. Oculi item totam lucem accipit, non tamen ob hoc in suum dumtaxat vsum, sed totum illuminat corpus: neque enim natura sua lucem in se retinet, quatenus oculus est. Nares præterea odoris sensu mouentur, sed non solæ detinent, verum ad cerebrum mittunt, & totum in se hominem recreant: sic & tu quæcunque habes, noli in tuum vsum recondere, quoniam totum corrumpis, & te primum: sicut si faber nulli tradere vellet artis suæ opera, & seipsum & reliquas artes euertet. D. Chrys. hom. 10. in c. 4. ad Corinth. epist. 1.

Sicut magistri, & si multos habeant discipulos, vnicuique autem tradunt; sic tu multos tibi beneficio tuo obnoxios reddito, & omnes dicent, quod hunc paupertate leuasti, & illum periculis. Idem, vbi sup.

Sicut in corpore vnumquodque membrum, & vniuerso corpori, & sibi ipsi ministrat: sin autem sibi soli ministrare velit, etiā propriam operationem amittit: itidem & in pecunijs vsum venit. Communia enim sunt, & tibi, & conseruo: quemadmodum sol, & aer, & terrena omnia. Idem, vbi sup.

Sicut

Sicut cibus corporis membris communiter distributus, si vnū membrum venerit, ab illo quoque alienus fit, cū digeri nequeat, neque prebeat nutrimentum, si autem cum alijs communicauerit, & illius, & omnium proprius erit: sic & in pecunijs: si tu solus his fueris etiam tuas amittes: non enim earum fructum accipies, si cum alijs possederis, tunc longe magis tuæ erunt. Nonne vides, quod manus ministrat, os mandat, venter accipit? nunquid venter dicit, postquam ego accepi, omnia mihi seruare debeo? minime. Idem, vbi sup.

Sicut si vehemens amator amicæ suæ effigiem conficitur, licet anima careat, eius tamen amore torquetur: ita peccuniarum amator si in animam videat pecuniarum imaginem, ea maiorem in modum afficitur, vtpote vehemētiore correptus morbo. Idem, vbi sup.

Diuitiarum crescit amor quantum ipsa pecunia crescit.

Sicut quem non mordet situla animal, venenatum, statim sitit: & quanto magis bibit: magis sitit: & ardentiori appetitione bibendi flagrat: sic quem cupiditas vulnerauerit, siti diuitiarum incenditur: & quanto ampliores comparat opes, tanto ardentius earum auiditas crescit. Vnde D. Chrys. inquit, si vis fieri diues, nō augeas diuitias, sed tolle cupiditatem. Diues enim est (ait) Seneca, nō qui plus habet, sed qui minus cupit. Diuiti quidem dicitur Apocalyp. 3. Dices diues sum, & nescis, quia es miser, & pauper, & cæcus, & nudus.

Diuitie sunt diuidentæ, vt diues a diuo dicatur sicut

a dando, Deus.

Sicut camelus pro animali nō potest intrare perforamē acis, hoc est per portā arcam, & humilē que Hierosolyma vocabatur, foramen acis per quā impossibile erat camelum onustū ingredi, nisi onus deposuisset: sic diues nisi deposito, & distributo diuitiarum onere, non ingreditur in regnum cælorum. Sic intelligit, 18. c. Lucæ. D. Aug. lib. 99. Euangelic. D. Hieron. in c. 60. Mat. D. Chrys. Enthim. & Orig.

Sicut camelus sumptus pro fune nautico, cui anchora solet alligari, non potest intrare per foramen acis, nisi illum dissingas, & in fila dissolueris, vt vnum post alterū, vsque ad vltimū ingrediatur: & sic ingressis omnibus funis dicatur ingressus: eodē modo diues dum fuerit cū diuitijs colligatus, & coniunctus, earumq;

ære cupiditate irretitus, & implicatus, in celū haud quaquā penetrabit, nisi eas, sicut in filā inter pauperes distribuerit. Quā interpretationem sequitur Theophilatus, & auctores moderni.

Sicut vermiculus sericus gignit ex se filā quædam, ex quibus conficitur sileculū, in quo post mortem quiescat, ita ex diuitijs debent thesaurizare sibi in celo, & construere ibi domicilium, quo post mortem requiescant. Nam sicut plantæ descendentes ad loca ima, nutriunt ramos fructum in æra ferentes ad vtilitatem plantantis, & aquam ad radicem earum fundētis: sic diuitiæ inter pauperes debent distribui, vt diuites quæ quasi diui dicuntur, earum distributiones causa, recipiantur in celū. Luc. 16. *generatur enim Deo, qui pauperis miseretur.* Prou. 19.

Sicut triticum super terrā sparsum augetur: & sicut putei dum exhauriuntur melius fluunt, intacti, tamen aquæ, factorem contrahunt: ita diuitiarum quies inutilis est, motus autem & effusio est fructuosus, & ferax. Date inquit Saluator, & dabitur vobis: diuites enim dant pauperi, Deusque eis pro paupere reddit. D. *Hermes homines in ditescentes.*

Diuitias inuenisti, requiem perdidisti, relinquendæ quæ posses ipse.

Sicut luna non patitur eclipsim, nisi cum plena est, & quantum magis distat à sole magis impletur, vt iterum minuat: ita diues quo magis abundat opibus, eo minus quiescit, & magis discedit à Deo, qui est vera lux, & quies plena, atque perfecta. Vnde natura lumine ductus insignis ille Gates, sacculū proiecit in mare, existimans, diuitias & animæ quietē nullum possidere posse simul. Quare in morte, qui alias dicitur quies, veniunt relinquendæ.

Sicut erinaceus reuolutus super arbusta, illa portat aculeis defixa, vique ad cauernæ ingressum, ibique, alijs animalibus relicta, ingreditur cauernam: ita diues post multos, & anxios inacquiritendos diuitijs labores, velit nolit, ingreditur sepulchrum, reliquens alieni diuitias suas. Psalm. 48. & sicut mulus onustus auro, plumis, & tapetibus ornatus, armatoque milite custoditus est in uia, cum autem vetum fuerit ad hospicium, his omnibus nudatus mittitur instabulum: ita diues consumptis opibus.

Diuina gustantes facile despiciunt terrena.

Sicut is qui foeminam quampiam adamauerit, alia visa, quæ pulchritudine priorem excedat, illa interim illa, hanc deperibit: sic terrenæ gloriæ sectatores, vt primum diuina illuxerit, eam facile cō-

temnent. Spectanda itaque erit cælestis illa, & diligentissime imbibenda, vt illius admirati decorem, huius cauere possimus turpitudinem: sic perpetuis freti delitijs, plurima voluptate potiemur. D. Chryf. de inanis gloriæ cupiditate.

Sicut nemo potest haurire radios solis oculis suis: sic nec penetrare diuina. D. Chryf. hom. 2. ad Hebr.

Docens alios prius attendat sibi.

Sicut vestalibus virginibus tempus erat præstitutum: primum in quo discerent, alterum in quo exercerent, tertium in quo alios docerent: idemq; in Ephesiæ Dianæ Sacerdotibus fiebat: sic faciendum ijs, qui tempus regunt. Ideo Paul. 1. ad Tim. 4. inquit. Attende tibi, & doctrinæ tuæ. Postea, &c.

Dolor peccatorum continuus sensim peccata consumit.

Sicut ignis qui spinis inciderit facile ipsas consumit: ita & cogitatio quæ continue in se ipsa omnia versat peccata, quæ à iuuentute, vsque ad senectutem homo commisit dolore cõsumit: iuxta illud. Prou. 6. cor viri cogitet iusta, vt à Deo dirigatur gressus eius. Ex D. Chryf. de Pœnit. & Confes.

E

Ebrietas immergit animam.

ICVT nauigia quando fluctibus procellæ acceptis grauantur, necessario cõmeatus vacuatione, ac projectione leuanda sunt: sic ebrijs rerum stomachum grauantium vacuatio necessaria, ex quo, & vomitione, & deiectione frequenti vix leuari possunt: tanto naufragij deteriores: quanto illi res causantur externas ventis, & mare, hi vero sponte periculum adeunt, & ex ebrietate sibi volentes tempestatē pariunt. Nam incommoda damnaque, & pestilentia temporis intervallo hominibus proueniunt, cæli grauitate paulatim hominum corpora inficiente: quæ vero ex vino sunt, statim irruunt: sic animam perdentes, vt eam squalidam & maculosam relinquunt: corpus tumidum, putidum, muscosum, & vitali vigore priuatum circumferentes. Nam eos videre licet, oculis libentibus, cute sub pallida, spiritu graui, lingua balbutiente, pedibus puerorum more infirmis, ac urubantibus. Et veluti fluctibus agitati:

sic horum animæ madentes vino iumerse sunt. Sicut visum id quod summe splendet heberat, atque vastat, & magni sonitus ob excessum auditum tollunt: sic & isti ob assiduam, atque immodicam voluptatem se se vallant, atque corrumpunt, & dum studio inexplicabilem bibendi sitim sibi complacere volunt, contraria his penitus quæ optauerunt, patiuntur, ac voluptatem, quæ omni studio quærunt, omnino amittunt. D. Basil. ho. 14. in ebrietatem. Sicut pileis cum audis faucibus properat, ut glutiat esca, & repente hamum inter fauces reperit hoste, vel sicut aues cum per escam capiuntur in retibus: ita ebriosus intra se vinum suscipit inimicum, quod intra eum moras impellit se ad omne opus feditissimū. D. Basil. Admo. ad filium Spiri.

Ebrietas corporis & animæ detrimentum est.

Sicut febre præterita, febris manet detrimentum: ita & ebrietate sublata, ebrietatis iam in corpore, quam in anima versatur tepestas: & miserum quidem corpus solatum iacet, sicut ex naufragio scapha. Hoc autem infelicior anima etiam hoc soluto, procellam suscitatur, & accendit libidinem. D. Chrys. hom. 71. ad populum Antioch.

Sicut in tempestate sedata procella, tempestatis tamen remanet nocumen: itidem & in ista: sicut enim illi mercurium sit iactura, similiter & isthæc omnium bonorum efficitur: siue modestiam inueniat siue pudorem siue prudentiam, siue mansuetudinē, in iniquitatis omnia proijcit pelagus ebrietas. Ideo dicit Apost. 1. Cor. 6. ebriosi regnum Dei non possidebunt. Idem, ubi sup.

Ebrietas fugienda est, tanquam detestabile vitium.

Sicut pluvia nimium grādis, & diuturna si fuerit, terra infunditur & in lutū resolutur, ut nulla in ea cultura possit fieri: sic caro nostra quando abundantiori potu fuerit inebriata, nec spiritū alim culturā accipere, nec fructus animæ necessarios poterit exhibere. Et ideo quomodo omnes homines sufficiens pluviam in agris suis accipere desiderant, ut & culturā valeant exercere, & de fructuum ubertate gaudere: ita & in agro quod oportet, ne per nimiam ebrietatem ipsa corporis terra velut in paludem cōuersa magis vermes, & serpentes vitiorum generare, quam fructus bonorum operum possit offerre. Tales enim sunt ebriosi quales Paludes. Illic nascuntur serpentes, sanguisugæ, &c. D. Aug. serm. 231. de ebrietate cauenda.

Ecclesia est fidelium congregatio, & congregans.

Sicut pulli gallinarum pastum suum quærentes, per diuersa vagantur, & maternis vocibus congregantur ad ipsam, & iterum similiter pascentes disperguntur, & iterum maternis vocibus congregantur: sic & populus Dei carnalem voluptatem, & mundialem concupiscentiam sequentes, per diuersos vagantur, quos Ecclesia mater per Sacerdotes, modo increpationibus, modo blandimentis, quasi quibusdam vocibus congregare, & allectare festinat. Et sicut gallina habens pullos vocando illos non cessat, ut assidua voce vagositatem corrigat pullorum suorum: sic & Sacerdotes in doctrina cessare non debent, ut studio, & assiduitate doctrinarum suarum negligentiam populi errantis emendent: & sicut dum gallina habens pullos, non solum suos calefacit, sed etiam cuiuscunque volatilis filios exclusos à se diligit quasi suos: ita & Ecclesia non solum suos Christianos studet vocare, sed sue Gentiles, siue Iudæi sint, si suppositi illi fuerint, omnes fidei suæ calore viuificat, & in baptismo generat, & in sermone nutrit, & materna diligit charitate. D. Chrysostomus, homilia 46. in Matth. 23.

Sicut enim botrus multa in se grana ligno mediante suspendit: sic & Christus in Ecclesia multos sibi fideles per lignum crucis tenet adiunctos. Similiter & sicut ficus multa grana vno tegmine tenet inclusa: sic & multos fideles quodam dulci charitatis amplexu vna tenet Ecclesia. In ficus dulcedine est charitatis signum, vnitatis autem in coniunctione granorum: iuxta illud Psalm. 67. Deus, qui inhabitare facit vnus moris in domo. Cuius fructus est, spiritus & charitas, gaudium & pax, patientia, &c. Gal. 5. D. Chryl. hom. 19. in Matth. 7.

Ecclesiæ militantis politica gubernatio est quædam triumphantis imitatio.

Sicut in corpore nostro alia sunt membra quæ regunt corpus, atque omnibus eius motibus præsident, alia sunt quæ reguntur, & obsequium rectoribus præbent. Iuxta illud 1. Corinth. 12. non potest oculus dicere manui, opera tua non indigeo, &c. ita & in Ecclesia statuit Deus æquitatis eam legem dispensans, & per diuinam prouidentiam suam, quæ vniuersa componit, meritorum repærans priuilegia, alios constituit regi, & gubernatori. ut Eph. 4. alios pastores dedit, & Doctores ad perfectionem Ecclesiæ velut in

membrorum diuersitate consonantia facta, per spiritum perfectum & integrum atque ut aptum ad omnia, corpus reddant, & dignum quod Christum habeat caput. Quo pacto Sacrosancta mysteria ad instar celestis imaginis celebrabuntur perque utique in terris adhuc positi, celsis ordinibus sociamur. D. Greg. Naz. Apolog. 2.

Sicut enim non vna medicina species omnibus adhibetur: ita neque idem sermo, & ordo conuenit vniuersis: non idem motus conuenit foeminae, & viro, vel seni, ac iuueni, neque pauperi, & diuiti, letis ac tristibus, aegrotis, & vegetis, principibus, & subiectis, sapientibus, & imperitis, timidis & audacibus. Dum enim patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra: ita etiam cum glorificatur vnum membrum, congaudent omnia membra. Idem, vbi sup.

Ecclesia veri ministri non emulantur, neque est cui inuideat alteri alter.

Sicut illuminandi honor, non est honor oculo, sed ministerium, & humilitas baiulationis non est pedibus contemptio, sed ministerium: quia neque est culpa in pedibus, nec meritum in oculis, sed ad sua ministeria vnumquodque creatum est, ideo vnum membrum non inuidet alteri membro, quasi plus habenti, nec spernit alterum membrum quasi minus habens: sic est inter Sanctos Ecclesiae ministros quibus diuersa committuntur ministeria, quia vniuscuiusque honor, non est honor eius, sed actus ipsius: ut puta Apostoli, cui non est honor Apostolatus sed ministerium. Iuxta illud, 1. Cor. 9. si euangelizauero non est mihi gloria, necessitas mihi incumbit. Ideo neque Apostolus honoratus est, ut esset Apostolus pro merito suo antecedenti, nec diaconus pro merito suo antecedenti honoratus est, ut esset diaconus, sed ad hoc ministerium aptus est iudicatus, secundum motum animae suae; & sic de reliquis ministris Ecclesiae. D. Chrysostomus, homilia 35. in Matth. 20.

Sicut pes libenter seruit oculo, quasi seruienti sciens, quia nisi oculus suo ministerio fuerit usus, nec ipse suo poterit vti: & oculus libenter seruit pedi, quasi sibi seruienti, sciens quia nisi pes suo officio fuerit usus, nec ipse suo poterit: sic & sancti ministri Ecclesiae inuicem sibi debent esse subiecti, ut minor maiori non inuideat, quasi maiori: sed libenter ei obsequatur, quasi sibi seruienti, in eo ip-

so quod maior est, & maior non contēnat minorē, quia maior est, sed libenter ei obsequatur, quasi sibi obsequenti. Idem, vbi sup.

Ecclesia vna est quamuis secunda extendatur in orbem.

Sicut solis multi radij, sed lumen vnum: ita rami arboris multi, sed robur vnū tenaci radice fundatū: & cū de fonte vno riuī pluri mi desfluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copiae largitate, vnitas tamen seruetur in origine. Auelle radiū solis à corpore, diuisionē lucis vnitas non capit: ab arbore frange ramū, fractus germinare non poterit. A fonte præcide riuū, præcisus arefcit: sic & Ecclesia Domini luce perfusa per orbem totū radios porrigit, vnū tamē lumen est, quod vbiq; diffunditur, nec vnitas corporis separatur: ramos suos in vniuersam terrā copia vbertatis extendit, profuenter largiter riuulos latius expandit: vnū tamen caput est, & origo vna, & vna mater, secūditatis successibus copiosa. Illius foetu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu eius animamur. Cū enim Deus scidit regnū de manu Salomonis, vestimentū suū Propheta Ahias discidit. 3. Reg. 11. At vero, quia Christi populus nō potest scindi, tunica eius per totū textilis, & cohærens diuisa à possidentibus non fuit. Ioan. 19. D. Cypr. lib. de Vnitate Ecclesiæ.

Sicut in lyra maxime consona, & vario modo facta, vna quedā bene sonora simphonia fit ex singulorū quæ simul sita, bono ordine: sic vna ex omnibus consonā armoniā fieri conuenit. Vna enim facti sumus Ecclesia, vnus capitis mēbra, per cōpages decenter cōmissa sumus, vnā omnes constituimus corpus: si quid forte neglectū fuerit, totum neglectū erit, ac corruptū. Ita multorū bonam ordinationē vnus deordinatio incōmodat. Dic obsecro, si videres in domo argētē vā foras proijci, etiā si non esses ad hoc deputatus, nonne acciperes hoc, & inferres in domū? Si vestē videres temere proiectā, etiā si non habeas hanc curā, etiā si inimicus sis eius qui ad seruandam illam deputatus est, tamen propter beneuolentiam in Dominum nonne bene componeres? ita fideles vasa sunt, & membra Christi, ideo si videris iacere composito. Ex D. Chrys. hom. 24 in act. c. 11.

*Ecclesiæ Doctores indies differendo scripturæ fauos eliciunt
& fragunt nobis.*

Sicut Apiculæ leuibus pennis arborū, & heruarū floribus infidētes, latentemq; in flosculis liquorculam inuocua deprædatione

auchunt, vt tandem dulcissimos mellis fauos inde confectos, hominibus præstent: ita & Ecclesiæ Doctores super amena quæque Scripturarum viridaria leui mentis ala residentes, & in situm literæ succum spiritus haurientes solliciti sunt, vt dulcissimum mel fidei, auditorum cordibus placide instillet. D. Chrysostomus in Psalm. 113.

Ecclesiæ sanctæ decor sunt boni Ecclesiastici.

Sicut artifex ex omnibus lapidibus eligit meliores, & ponit à foris in facie ædificij, cæteros autem lapides qualescunque mittit intus: sic Ecclesiæ meliores Christianos elegit, & ponit in facie Ecclesiæ: ponit senes, & viduas sanctam vitam habentes, ponit continentes iuuenes, & virgines: cæteri autem mediocres proficiunt in medio ædificij. Diuus Chrysostomus, homilia 4. in Matth. 21.

Sicut ergo forani lapides nullum debent habere nodum, aut angulum, nec debet esse alter lapis intus, & alter foris, quia si fuerint, totum ædificium deturbant: sit Ecclesiæ senes, & viduæ, & continentes, & virgines, & Sacerdotes, & ministri, nullam debent habere maculam, nec in verbo, neque in cogitatu, nec in facto, nec opinione, cū sint Ecclesiæ pulchritudo, & virtutes, cuius decor ab intus, & in fimbrijs aureis circumamicta est varietatib⁹, Idē, vbi su.

Ecclesiā militans semper in præsentī laborat.

Sicut nauigium in medio mari alijs post alios vndarum fluctibus agitur: ita enim laborat hic fratres charissimi, & defatigata est frequenti aduersariorum insultu Ecclesiā: nisi Dominus cito pro sua bonitate nos respexerit. Diuus Basilus, epist. 61.

Sicut multis simul nauigantibus violentia procellarum pariter omnes nauiculæ inter se colliduntur, fitque naufragium, partim quod externa aliqua causa mare violentè perturbet, partim, &c. ita in Ecclesiā. Idem, epist. 51.

Ecclesiā vnum esse caput commendat vnitatem, & vnitatem veritatem eius.

Sicut maritus peregre proficiscens amico suo commendat vxorem suam custodiendā, ne ab aliquo violetur eius castitas: sic Christus Dominus proficiscens (quamuis sponsæ suæ Ecclesiæ promittit se nunquam defecturum) ad Patrem, commendat Ecclesiā suam Petro, & successoribus eius custodiendam, tanquam capiti, ne

ne violetur vnitas Ecclesiæ Romanæ, quod est Apostolica mater omnium Ecclesiarum, quæ à tramite Apostolicæ traditionis, nūquam errasse probatur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succumbit, secundum Domini Saluatoris pollicitationem, qui Principi discipulorum dixit, Petre ecce Sathanas, &c. Ego autem rogavi pro te, vt non deficiat fides tua. Ex Concil. Carthaginensi I. Epist. 1. & sicut Ezech. 1. Roturam erat similitudo vnitas Ecclesiarum vnum est caput. Et sicut rota ex altera tantum parte tangit terram: ita Ecclesia vna cum sit, statum duplicem habet: ex ea enim parte quæ tangit terram, dicitur militans, ex alia autem qua habitat in celo, dicitur triumphans. Vnde sicut aquila indigentia naturali subacta mox ad ima descendit: sic Ecclesia in spiritualibus membris necessitatibus subiaceret indigentia corporalis, cum ea quæ sursum sunt mente petat, pro quibus ingemiscet vsque adhuc. Primas. lib. 3. in Apoc.

Ecclesiam nostram adumbrabat synagoga.

Sicut qui vult conflare campanam prius luteam formā efficit, conflato tamen tintinabulo, illam reijcit: sic reiecit Synagogam conflata iam Ecclesia noua, cuius sonus in omnem terram exiit.

Ecclesiæ stemmata regalia, dilectio est.

Sicut se amant membra corporis nostri inuicem, vt sanctatis firmitas conseruetur in eis: ita si inuicem nos diligamus perfectum in nobis charitatis vinculum poterit custodiri, considerate, & videte, quid fiat in nobis carnaliter, quando sanum est caput, quo modo congaudent omnia membra, & placent sibi de singulis cætera membra. Econtrario autem quando aliquid mali, patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra. 1. Corinth. 12. Ecce spinam calcas pes: quid tam longe ab oculis quam pes? longe est loco proximus charitatis affectu. Modicum pungit spina, & per paruum locum tenet in pede, vide quomodo conuertuntur omnia membra, & totum corpus incuruatur. Nunquid oculi cessant querere? Nunquid aures cessant audire? Fortè alij qui vident vbi sit, dicunt, ecce ibi est, statim hoc audiunt aures, & sequuntur consilium. Et nihil vacat in homine ad subueniendum. Et solum in pede factum est vulnus, & totum quod est in homine operatur. Non est communis calamitas omnibus membris, sed per compansionem charitatis omnia veniunt ad subue-

niendum, & cū concordia seruiunt sibi inuicem omnia membra: sic ergo, & tu congaude illi cui Deus aliquā gratiam dedit, & non inuideas, & potest in illo quod in te non potest. Iterum tu habes maiorem patientiam, diligate & sua est. In hoc inquit Christus. Ioann. 13. cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si inuicem delectationem habueritis. D. Aug. lib. 50. hom. 15. tom. 10.

Electio boni, fugaque mali, nobis est insita à natura.

Sicut nulla oratio, nulla doctrinæ ullius formula nos edocet morbum odisse, sed ex nobismetipsis nos ea quæ dolorē afficiunt, reprehēdimus, auersamur, horremus: sic & in anima inest naturalis quædam, & citra doctrinam ullā euitatio mali. Atque malitia omnis ægritudo est animæ, cōtra, virtus rationem obtinet sanitatis. Sanitas est habitus, & status constans à quo naturalis operationes sine impedimento proficiunt, id dicendum est de bona animi habitudine. Ideo anima citra ductum ullius doctrinæ, suapte natura expetit suum proprium bonū quodque accommodatur sibi natura. Quapropter ab omnibus celebratur temperantiæ virtus, nulli non accepta est iustitia, admirabilis conspicitur fortitudo, studiose expeditur prudentia: quæ quidem quatuor virtutes proprius attingunt animum, ac germanius, quā corpus ipsum sanitas. D. Basil. hom. 9. in Exam.

Eleemosynæ largitio, est vera seminanti administratio.

Sicut qui semina terræ concedunt, & intus reposita spargunt, ita negotiantur, ut bona spe foueantur, & iam nunc manipulos imaginantur, ac plenas creas: ita & multo magis quibus datū est semen hoc spirituale, seminare gaudere, & exultare cōuenit, quod messuri sint in cælo hoc, quod in terra serunt, & nummos expendēdo peccatorū remissionē recipiūt, & fiduciæ materiā inueniūt, concilians sibi per ea quæ hic dant, perpetuam quietem, & cum Sanctis conuersationem. D. Chrys. ho. 36. in Gen.

Eleemosynam facientes coram hominibus acceperunt mercedem suam.

Sicut transiens per viam aliquid ecogitans, & à multis quidem hominibus visus es, ipse autē nullū vidisti, intendens in id quod cogitabas, quia animus sine corpore, apud seipsum potest videre, quod cogitat: corpus autē sine anima nihil potest videre: sic ergo ē contrario fieri potest, ut quis nullis præsentibus eleemosynam faciat, & tamē præsentibus hominibus videatur fecisse, ut puta qui propter homines eleemosynā facit, id est, quod desiderat, ut ab ho-

mini-

minibus videtur semper in corde suo, personas hominum videt D. Chrys. ho. 13. in Matth. 6. Hypocritæ enim quo nomine appellabantur mimi, & histriones, quando volebāt existimari misericordes, & gloriam venari apud homines, iubebant, vt cum fiebat eleemosyna, tuba præcederet, quasi ad accersendos pauperes, cum tamen per hoc fux gloriæ studerent.

Eleemosynam dedisti, hoc habes, & quod habes hoc amisisti.

Sicut si terram quidem pinguem, ac spissam, cuius plurima semina mandare possis colendâ acceperis, tam ea quæ tu habes, quàm ea quæ mutuo accepisti terræ credes, maximum detrimentum patiens, in re tali gerere parietatem: cælum vero, cum culturus sis, ubi nulla aeris inæqualitas, sed plurimo ubique cū favore semina iacta, ad te redeunt, cūctaris atq; resis, nec intelligis quia possimus, & parcendo perdere, & spargendo lucrū facere. Sparge ergo ne perdas, noli retinere, vt retineas, projice vt serues, fac sumptū vt lucreris. Non enim impedire istud, sed augere est. Nam qui parce seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus, & metet. 1. Cor. 9. D. Chrys. hom. 5. in Matth. Quandiu tu solus pecunias retines, ne ipse quidem tenes: cum autē alteri das, tum & ipse eas capis. Idem, ho. 7. ad Rom. 3.

Eleemosyna est ornamentum fidelium qua Deum debitorem faciunt.

Sicut diuitum liberi monilia circa collum aurea gestant, nec vquam ea deponi, sed tanquam nobilitatis insigne circumferunt: sic & eleemosynam nos ipsos semper oportet induamus, ostendentes, quod misericordis Patris sumus filij, qui facit hunc solem oriri super bonos, & malos. Matth. 5. Circūdemur hoc ornamento, torquem collo faciamus aureū, eleemosynam dico, donec hic moriamur: cum enim hæc ætas transierit, non amplius hac vtetur. D. Chrys. hom. 36. ad Popul. Anth.

Sicut enim circa pueros geritur, vt cū viri facti fuerint, hæc auferratur, & ad aliū traducatur ornatū: sic & circa nos. Nō ampli⁹ per pecunias eleemosyna remanebit, sed altera quædā multa maior. Nescis q̃ in aliena regione moramur tanquā hospites, & peregrini: nescis quod peregrinorum est expelli, cum neque expectauerint, neque sperauerint, quod & nos patimur: propterea quicquid comparauerimus hic dimittimus. 1. Pet. 2. Da ergo eleemosynam, & dices aspernari diuitias, malorum radicem excidit. Qui dat eleemosynā, discit non admirari pecunias, neque aurum. Idē, ubi sup.

Eleemosynarum largitio, diuitiarum est tutissima conseruatio.

Sicut si quis paruulo datam pecuniam iubeat diligenter continere, aut domestico cuiuspiam conseruandam dare, ne volenti rapere liceat: sic nobiscum Deus agit. Da inquit egeno, ne tibi quispiam ea subripiat, utpote calumniator, aut mors: nam si mihi illa dederis (quod erit cum pauperibus dederis) ego tibi omnia cum summa diligentia accurate seruabo, cumque opportunum fuerit magno tibi cumulata fœnore restituam. Non enim ideo illa abs te accipio, ut tibi penitus auferam, sed ut auctiora faciam, ut diligentius custodiam, ut in id temporis seruem, quo nemo erit qui mutuum det, nemo qui misereatur. Sicut Deus quando nos ipsos vlciscimur nos, ipse nos tutatur, cum vero vindictam illi per mittimus, plura quam expectabimus, nostri gratia faciat: ita & cū pecunijs facit: si nos illas nostra cura dispendimus, nulla illarum ipse prouidentia curaque tenebitur, sin in illum magis omnia proijcimus, tunc, & ipsas, & pueros nostros in summam omnino securitatem constituet. Diuus Chrysostomus, homil. 7. ad Roman 3.

Eleemosynam largientium gratia, reuertuntur in dantes. D. Basil.

Sicut frumentum in terra cadens, lucrum proijcienti pariter sic & panis in esurientem proiectus multam in posterum tibi reddet vtilitatem. Sit agriculturæ tibi finis, initium sementis cælestis. Imitare o homo, vel terram: ut illa fructus proferto, ut ne illa conspiciaris esse deterior, quæ inanimis est. Sane illa non in suum vsum, aut commodum sed in tuum ministrare contendit. Dedit i esurienti? tibi consuluisti: quod dedisti ad te, cum auctario reuertitur. Pecuniam hic, vel nolens relinques: honorem vero ex beneficiis ad Dominum referes: quando populus omnis communem iudicem circumstans, te & nutritorem, & in inopes beneficium, appellabunt. D. Basil. hom. 6. in ditescentes auaros.

Sicut triticum quod seminatur prægnantes aristas ostendit: ita & eleemosyna multos manipulos iustitiæ effecit, & inefabiles proventus profert, D. Chrys. hom. 20. 2. ad Cor. 9.

Eleemosynis parcentibus, parum cætera profunt bona.

Sicut qui iter facit ciuitatis alicuius spectaculi videndi studio, properatque vsque ad mœnia: ibi reperto diuerforio requiescit, modicumque quod restat viæ ob pigritiam, atque desidiam ire detre-

detrectat, simul & tolleratum itineris laborem inanem reddens, & spectaculo bonorum quæ videre poterit in vîbe excludens: sic & infuscemodi sunt homines, qui cætera quidē mandata obseruant, ad bonorum vero suorum erogationem claudicant. Vidi ego multos ieiunantes, orantes, præteritorum poenitentia suspirantes, omnem denique sine sumptu pietatem ostendentes, egentibus ac obolum quidem præbentes. Quid hæc terræ virtutum diligentia prodest? Non propterea regnum Dei consequuntur. Idcirco (inquit Dominus) difficilius est diuitem intrare in regnum celorum, quam camelum per foramen acus. Hoc testimonium validum Quæstatur, verus, persuasus vero, pauci, sed multi qui sequuntur adulescentulum illum, Matth. 19. D. Basil. homil. 7. In diuites avaros.

Eleemosynis venamur calum.

Sicut canibus venatur feras ita pauperibus calum. Vnde Aneides quidam princeps interrogatus à quibusdā oratoribus qui eū eo sermonem conferabant, haberet ne canes venaticos. At ille offendit eis medicorum multitudinem discumbentium. Hi sunt, inquit, canes mei quos alo quotidie, quibus cælestem gloriā spero venaturū, quia feneratur Domino, qui miseratur pauperis. Quid est fenerari? (inquit D. Aug. serm. 146. de tempore, tomo 10.) minus dare, & plus accipere. Nemo superbiat quia dat pauperi, Christus pauper fuit. Melior est qui susceptus est, quam suscipiens. Ipse enim dicit, Matthæi 25. cum vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Qui fecit hominem factus est homo, factus est quod fecit, qui fecit omnia, factus est inter omnia.

Eucharistie digna sumptio anime est deauratio.

Sicut enim si quis liquefacto auro, manum, vel linguam iniiciat, quam primum deauratur: ita hæc nobis proposita animam auream reddunt. Resurgit enim vehementius igne fluuius, neque incendit, sed abluuit totum quicquid comprehenderit. Et vt homo seruos emit auro, & ornat: ita nos sanguine suo Christus. Qui tamen manducat, & bibit indigne, iudiciū sibi māducat, & bibit: 1. Cor. 11. Nam si qui regiā purpurā coinquinant, haud secus quā qui scindunt puniuntur. Quid mirum si qui immunda cōscientia Christi corpus accipiunt idem suppliciū subeant, quod qui cum clavis cruci affixerunt, D. Chys. ho. 45. in Ioan. c. 6.

Eucha

Eucharistia Sacramentum est corpori & anime spirituale & quotidianum alimentum.

Sicut Chirothece etiam si per breue temporis spacium tractetur manibus (quamuis euestigio amoueat) odorem suum in manibus relinquunt: ita caro Christi quæ a fidelibus in Eucharistie sacramento sumitur, corpori nostro coniuncta, non solum sua gratia animam recipientis implet, sed etiam efficacissimam eiusdem carnis virtutem corpori nostro communicat. Et suapte natura tale illud reddit, & eodem ingenio reddit quale ipsum est, & sicut aer iste corporeus, qui nos tangit, siue frigidus, siue calidus, calidos vel frigidos nos facit, ita ut quantum ad hoc nos sibi similes faciat: sic caro Christi adhærens carni habentis gratiam communicat illi qualitatem suam. Iuxta illud Arist. Actus actionum sunt in patiente disposito, ex Legionense, lib. de nominibus Christi, ex quibus sic præhabitis, intelligitur ille difficilissimus locus. D. Chrys. hom. 61. Ad pop. Vnum (inquit) corpus sumus, & membra ex carne eius, & ex ossibus eius: sequamur autem initiati quæ dicuntur, ut itaque non tantum per charitatem hoc fiamus, verum & ipsa re in illam misceamur carnem, hoc per escam efficitur quam largitus est nobis Christus volens ostendere desiderium quod erga nos habuit. Vnde sicut inquit Paulus 1. Corin. 6. Qui adhæret Deo vnus spiritus fit cum eo: ita si corpus nostrum adhæreat carni Christi, efficitur vna caro, sicut multi homines efficiuntur vnum corpus reipublicæ, & sicut ignis: & ferrum dicuntur vnus ignis mediante igne: ita caro Christi & caro nostra, mediante diuina virtute qua tanguntur, dicuntur quasi vna caro. Vide D. Chrysost. homil. 45. in Ioann. 6.

Sicut multæ mætres quos pariunt filios post partum non nuricibus tradunt, sed ipsæ studiosissimè alunt: sic Christus quos in lauacro baptismi peperit, proprio corpore aluit, & nos secum in vnam (ut ita dicam) massam reducit, neque id fide solum, sed re ipsa nos corpus suum efficit. Ea namque re nos alimur, quam Angeli videntes tremunt, nec absque pauore propter fulgerem qui inde resilit, aspicere possunt, & nos in vnam cum illo massam deducimur, Christi corpus vnum, & caro vna. Quis loquitur potentias Domini. Psalm. 136. Quis pastor vaquam membris suis oues suas nutriuit? Hoc est (inquit) corpus meum

nulla

nlla teneamur ambiguitate, sed credamus, & oculis intellectus id perspiciamus. Nihil enim sensibile traditum nobis à Christo, sed rebus sensibilibus: omnia vero quæ tradidit insensibilia sunt: sic & in baptismo per aquam, quæ res sensibilis est, donum illud conceditur: quod autem in ea conficitur, regeneratio scilicet, ac renouatio, intelligibile quiddam est: nam si tu incorporeus esses, nude ipsa dona incorporea tradidisset tibi: quoniam vero corpori coniuncta est anima tua, insensibilibus, intelligenda tibi traduntur. O quot modo dicunt, vellem formam, & speciem eius, vellem vestimenta ipsa, vellem calciamenta videre. Ipsum viles, ipsum tangis, ipsum comedis: ergo sicut infantes magna animi alacritate, mamillas arripiunt: sic nos non minori cupiditate ad hanc mensam, & huius calicis spirituales accedamus papillam. D. Chrysostomus. 83. in Matth. 26. & ad Populum Anthiochenum, homilia 60.

Sicut panis communis quem quotidie edimus, vita est corporis: ita panis iste super substantialis, vita est animæ, & sanitas mentis. Panem Angelorum sub Sacramento manducamus in terris, eundem sine Sacramento manifestius edimus in cælis, non in ministerio corporali, sed palam absque vllis interuentibus.

Panis itaque hic azymus, cibus verus, & sincerus per speciem, & Sacramentum nos tactu sanctificat, fide illuminat, veritate Christo conformat. Quamuis enim ab indignis se sumi, vel contingi Sacramenta permittant, non possunt tamen spiritus esse participes, quorum infidelitas, vel indignitas tantæ sanctitudini contradicit. Ideoque vt 2. Cor. 3. alijs sunt hæc munera odor vitæ in vitam, alijs odor mortis in mortem: quia omnino iustum est, vt tanto priuentur beneficio gratiæ contemptores, nec in indignis tantæ gratiæ puritas sibi faciat mansionem. D. Cyrillus de Cœna Domini.

Eucharistiam indigne sumentibus, corporis & anima est mors, eisdem digne vita est.

Sicut cibus cum sit nutritiuus, si à crudo sumatur, omnia perdit, & corrumpit, & sit morbi causam & horrenda Eucharistiæ mysteria indigne sumentibus mors, vita autem, & salus efficitur digne sumentibus. Mensa spirituali frueris, mensa regia,

& rursum luto corpus contaminas, vngis vnguento, & fetore rursus imple. Scito enim quod si cum puritate quidem accesseris, ad salutem accessisti, si vero cum mala conscientia ad poenam, & ultionem. Qui enim manducat, & bibit indigne, iudicium sibi manducat, & bibit. 1. Corinth. 11. Nam si regiam contaminantes purpuram similiter puniuntur, sicut & discindentes: ita qui Domini corpus in pura mente susceperint, eandem subeunt vindictam cum his, qui clavis ipsum disciderunt. D. Chrysostomus, hom. 61. ad pop. Anth.

Sicut enim auro liquecente, siue manum, siue linguam, aliquis immittat, eam statim auream reddit: ita Eucharistia pretiosam reddit animam, & deaurat corpus.

Sicut enim homo seruos emens, aurum erogat, & rursum eos ornare volens, id auro facit: sic & Christus sanguine nos emittit, & ornauit sanguine. Quod enim de nostro assumpsit totum nobis contulit ad salutem: ideo ex carne eius, & ex ossibus eius, vnum corpus sumus & membra. Ad Ephes. 5. Propterea semetipsum nobis immiscuit, & corpus suum in nos contemperauit, ut vnum quid efficiamur, tanquam corpus capiti coaptatum: ardentem enim amantium hoc est. Iob erat seruis suis supra modum amabilis, ideo dicebant, quis det de carnibus eius, ut saturemur. Hoc nobiscum impleuit, & Christus. Iob 31. Idem, ubi sup.

Sicut si canibus dederis sanctum, aut porcis margaritas, nec sanctum canes sanctificat, nec margarite nutriunt porcos: sed econtra canes coinquinant sanctum, & porci margaritas sordidant, vel confringant: sic Eucharistia non sanctificat, indigne sumentes, immo condemnat. D. Chrysostomus, homilia 17. in Matth. 23.

Sicut lapides pretiosi in stomachum recepti cor ipsum, & corpus confortant, manent tamen integri, & illaesi: pari ratione corpus Christi, non modo mentem, & animam, sed etiam corpus bene afficit, atque confortat. Manet tamen integrum corpus Christi.

Eucharistiae sacramentum in rebus assuetis est constitutum, ut à naturalibus ad supernaturalia vehamus.

Sicut in baptismo (quia consuetudo hominibus est, aqua lauare, & oleo vngi) coniungit oleo, & aquae gratiam Spiritus sancti, & fecit illud lauacrum regenerationis: hunc in modum, quia

mos hominibus est panem manducare & vinum & aquam bibere, coniungit his ipsis suam Diuinitatem, & fecit hæc suum corpus & sanguinem vt per assueta & quæ sunt secundum naturam, in hisque sunt super naturam, collocemur. Corpus enim secundum veritatem coniunctum est Diuinitati, quod ex sancta virgine corpus est, non quod ipsum corpus assumptum ex cælo descenderit, sed quod ipse panis & vinum transmutatur in corpus & sanguinem Dei, obumbrante Spiritu sancto. Et sicut carbo quem vidit Esai. 6. simplex non erat sed vnicus igni: sic panis communionis, non panis simplex est, sed vnitus Diuinitati, & corpus vnitum Diuinitati, non vna de eadem illi natura est, sed vna corporis, & vnitas Diuinitatis altera. Assueto igitur condescensu vsus est Deus, & per consueta naturæ ea facit, quæ sunt supra naturam. Capiamus ergo hunc Diuinum carbonem, vt ignis in nobis, desiderij affumens eo ex carbone agnitionem, comburat peccata nostra & illuminet corda, vt participatione Diuini ignis igniamur & dei: ficemur. D. Ioan. Damas. lib. 4. fidei orthod. cap. 14.

Eucharistia sacramentum maximum Dei erga nos dilectionis est signum.

Sicut amantes faciunt, cum amatos intuentur, alienorum cupiditate allectos, sua vero contemnentes, proprijs elargitis suadet, vt ab illis abstineant: sic Christus in hoc Sacramento, proprio suo sanguine vehementem in nos dilectionem ostendit. Amantes autem in pecunijs, vestibus, possessionibus, hanc ostendunt liberalitatem, in proprio sanguine nemo vnquam, & in veteri quidem testamento, cum imperfectiores essent, idolis offerebant sanguinem, quod etiam inenarrabilis amoris signum erat. Hic multo admirabilius & magnificentius sacrificium præparauit, cum sacrificium ipsum commutaret, & brutorum cæde seipsum offerendum præciperet. D. Chrys. hom. 24. 1. Corin. 10.

Sicut panis ex multis granis vnitur, & minime grana appareant, sed tamen grana sunt, verum in certa discretione coniuncta inuicem: ita nos omnes qui de vno pane participamus Christo coniungimur, non enim alio corpore tu, alio ille alitur, sed eodem omnes; calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio sanguis Christi est? Calicem autem benedictionis appellauit, quoniam cum præmanibus eum habemus, cum admiratione & horrore quodam inenarrabilis doni laudamus, benedi-

centes quod sanguinem effudit, ne in errore permaneremus, neque tantum effudit, sed nos omnes eius participes effecit, idem ubi supra.

Sicut Pater familias alijs cibis, seruos, alijs proprios filios pascit: ita Christus qui est verus omnium pater, quauis cuncta creauit, & prauos ingratosque pascit, tamen filios quos in baptismo genuit, sueque gratiæ participes effecit, peculiari refectione, & sacratissimi sui corporis alimento, propter ceteros homines enutrit largiensque seipsum eis, vt illi in ipso & ipse in illis maneat. D. Macharius, hom. 14. in Ioann. 6.

Sicut si quis liquæ factæ ceræ aliam ceram infunderit, alteram cum altera per totum commisceat necesse est, si quis carnem & sanguinem Domini recipit, cum ipso ita coniugatur, vt Christus in ipso & ipse in Christo inueniatur. Simile quodammodo, apud Matth. 13. comperies. Simile est inquit regnum celorum fermento, quod acceptum abscondit mulier in farinæ satis tribus. Sicut chimæ ait Paul. 1. Corint. 5. parum fermenti totam massam fermentat: sic paruula benedictio totum hominem in se ipsum attrahit, & sua gratia replet, & hoc modo, in nobis, Christus manet & nos in Christo. D. Cyrillus, lib. 4. cap. 17. in Ioan.

Sicut ignis sensibilis ea, quibus infuderit, in suum traducit officium: sic Deus qui ignis est consumens imperfectiones nostras, per cibum hunc sanctissimum in sui traducit effigiem, Dei formæque reddit. D. Dionysius.

Eucharistia vitæ cibus, peruertitur cum peruersis.

Sicut corporalis cibus cū ventrē inuenerit aduersis humoribus occupatum, & amplius nocet & lædit, & nullum præstat auxiliū: ita iste spiritualis cibus, quem reperit malignitate pollutum, magis perdet, non sua natura, sed accipiētis vitio, vt videmus in Iuda, nō quia cōtēpserat Dñicū corpus, sed quia malignitas mētis eius fecit vt aduersarius habitaret in eo. D. Chry. hom. de proditiōe Iudæ.

Euangelica doctrina facilis & utilis omnibusq; fuit salutaribus aque.

Sicut quod in Sole & Luna, terra, mari, re iquisque factū est, ibi neq; diuitibus, neq; sapientibus amplius aliud contributū est, sed æqua omnibus concessa fructuosa: ita & in Euangelica Doctrina, imo in hac tanto plenius, quanto illa reliquis omnibus necessaria magis existit. Vnde D. Paul. multo ties dicit, omnibus gentibus. D. Chry. hom. 2. ad Rom. 1.

Sicut

Sicut fons per tenues venarum primas erumpit meatus, atq; angustis, sensimque serpit in riuulis, donec digno successu in totam se fluuiorum latitudinem prorumpat, & valēter effundat: ita Euangelica Doctrina per se semper sibi sufficit, sed ob hoc hominibus humanis, humanis frequenter insinuantur exemplis: quia cœlestis prouidentia non quid ipsa dicere, sed quid auditor capere possit, attendit. D. Chrysologus, serm. de perseuerentiâ orationis.

Euangelij predicatio virtutum & vitiorum fuit quædam manifestatio.

Sicut radijs Solis Orientibus, & tenebræ fugantur, & fera latitant, foueisque conduntur, & latrones recedunt, & homicidæ ad antra suffugiunt, & amouentur piratæ, & sepulchrorum violatores fugantur, & adulteri & fures & perfossiores domorum deprehensi a sole redarguti, periclitantes abeunt, seseque alicubi procul occultant, omniaque lucida efficiuntur & clara, illustrantibus de super radijs terram pelagus, ac montes, vrbes simul atque regiones: sic prædicatione fulgente, & vbique euangelium disseminante Paulo, fugabatur error, veritasque remeabat & eius flamma fulgebat, consummebaturque idolorum cultus & ceremoniæ in star ignis vapore pereuntis, & palearum vice, quæ subito concremantur incendio. D. Chrys. hom. 4. de laudibus. D. Pauli.

Euangelium est bonum nuntium speculumque omnium hominum.

Sicut si legatio a Rege aut a Iudicibus ad nos veniret, mox alijs curis postpositis, prompta voluntate & cum omni deuotione literas acciperemus, & legentes adimplere satageremus: ita debemus recipere literas euangelicas quas Rex regum & Dominus dominantium Saluator noster per Apostolos & Prophetas dignatus est nobis dirigere, non vt aliquod seruitium sibi necessarium demandet, sed, vt quæ ad salutem & gloriam nobis prodesse possint, innotescat. Omnis enim librorum sanctorum series ad nostram salutem scripta est: & hoc maxime nostris auribus intonat & iterum atque iterum replicat, quid sit homini cauendum, vel quid sequendum, nam sanctitas in operibus iustitiæ consistat. Iustitia vero duobus adimpletur, vt quæ prohibita sunt ab eo, non faciamus: & quæ visa sunt ab eo faciamus, vt Psal. 33. In istis enim libris sanctis tua dignitas optime exerceri solet, quia per illos loquitur nobis De^{us} ipse, & piæ nobis voluntatis

demonstrat affectum. Recognoscamus, & recogitemus quali honore nobis illius sit legatio accipienda. D. Aug. lib. de salutaribus documentis.

Sicut qualis vnusquisque est, talis ostenditur in speculo: sic in speculo veritatis quod est Euangelium, talem se reperiet quisque qualis fuerit. Diuus Bernardus, sermone 21. de 7. Panibus.

Euangelicam doctrinam omnibus commendat saluator.

Sicut agricola seminans non discernit campum, vt in altera parte seminet, in altera vero minime, sed vbiq; proijcit semina: eodem ipse modo Saluator noster, nō diuitem, non pauperem, non ingeniosum, aut rudem, aut fortem, aut ignauum, aut diligentem, aut desidem, discernit; sed omnibus quamuis non ignoret futurū exitum, pietatis doctrinam commendat; (sic certe ei licebit dicere) quid oportuit me facere, & non feci? Esai. 5. D. Chrys. hom. 45. in Matth. 13.

Exempla sanctorum inspecta multum sunt assistentibus vtilia.

Sicut qui laborant ab oculis si spongas ac vestium cyaneo colore pannos tenentes frequenter in ea intueamur, ex eo colore nonnullum capiunt mox leuamen: similiter, & tu si Sanctorum exempla præ oculis habeas, & in ea assidue defigas oculos, etiam millies obtundet ira, mentis oculum perturbans; ad hæc virtutum exemplaria respiciens, perfectam consequeris sanitatem, puramque animi philosophiam, ac tranquillitatem; Nam posteaquam in animi penetralibus reposueris, ea vbicumque locorum fueris poteris contemplari, plurimumque ex eis vtilitatis capere. D. Chrysostomus, homilia 13. de Dauide, & Saule.

Sicut pictoribus, quoties imaginem aliquam ad viuum expressam absoluere cupiunt, non vnum tantum diem ac duos, sed & complures dies assident ijs quos effingunt, vt assidua contemplatione citra errorem exacteque formarum exprimant similitudinem: ita quoque & nos non corporalis formæ imaginem, sed animi pulchritudinem, ac spiritualem decorem cupimus hodie vobis proponere, ipsos videlicet Sanctos, vt omnes in eos induētes, in suum quisque animum imitandum referamus pulcherrimū, horū iustorum imagines, scilicet mansuetudinis, & tranquillitatis, & in

Summa

summā virtutum omnium. Etenim si corporis imagines nonnullum intuentibus solatium adferunt, multo magis idem facient mentis imagines. Idem ubi supra, Propter utranque rationem dictum Osee 1. Sume tibi mulierem fornicariam, quod etiam opere compleuit. Idem Esai. 20. & Hierem. 19. & 17. ubi sunt signo sensibili, nempe catenis. &c. quia sensibiles cum simus magis mouemur a sensibilibus rebus quam a verbis.

Sicut qui tempestate ac vi ventorum longe a recta nauigatione suis suæ via in pelagus exacti sunt, si vel ignem, vel cacumen montis prospexerint, facile se ab errore in tutum reducunt: sic quicumque huius vitæ fluctibus oppressi, a virtute aberrant, exemplo sanctorum, ut Abraham ac Saræ, quasi quodam gubernaculo ad diuinæ voluntatis portum reuocantur, Esai. 51. Ac ideo quoniam in masculum & feminam natura humana diuisa est, & utrique libera, tam ad virtutem, quam ad vitium proposita est dilectio: ad Abraham & Sarram respicite, ut viri a viro, & mulieres a muliere propria, idoneaque naturæ suscipientis exempla, facilius suos ad virtutem dirigat gressus. D. Greg. Niss. de vita Moyse. Naturæ lex est apibus innata, ut nisi rex prius Agmen præcedat ab albearibus, nunquam discedant: ita populus Dei ad martyres tanquam ad flores coelestes exeunt ex ciuitatis edificijs, & prædicatores personantes, præclara illorum gesta veluti bombantes apes vernatibus floribus circumfussæ letabitur populus. Sicut ex igne naturaliter emicat splendor, ex unguento quoque præstanti diffunditur odor: sic & sanctorum commemoratione gestorum ad omnes prouenit utilitas. D. Basil. hom. 29. in Gordia. Mart.

Sicut enim rerum grauium pondera appendendo libræ momentis discernimus, ut quæ de auro purum ne sit & excoctum: an secus, experimentum capimus a frictu lapidis: itidem & memoria repetentes mensuram modumque rerum nobis a Domino præscriptum, nulla in re a temperie & moderata sobrietate excidere potuerimus. D. Basil. hom. 4. de gratiarum actione.

Exempla magis mouent quam verba. Arist. 10. Eth.

Sicut qui vult rectificare umbram procedentem ex virga minus recta, prius rectificat virgam: ita qui vult dirigere populum, prius dirigat seipsum, dicebat Solon & Paul. 1. Ad Tim. 4. dicēs. Attende tibi & doctrinæ, & Actorum. 20. (inquit) Attendite vobis & vniuerso gregi. Arist. lib. de regimine principum, ait,

quod facta præterita sunt certa documenta futuris: ideoque fæ-
nes prudentiores euadent conferendo futuris præterita dicta &
facta. Sicut elephas acuitur in prælium ostenso sanguine vix &
mori vt 1. Mach. 6. sic exempla acuiunt magisque verba.

Sicut ludī magistri qui scribendi formam pueris tradere vo-
lunt, elegantissima literarum exemplaria suspendere solent, vt
a discere volentibus conspicua fiant: ita ille summus animarum
magister mira sanctorū suorū exempla ante oculos nostrosponit,
vt quisq; secundū mensurā donationis eius, quod vult pro capto
sequatur. Neq; enim omnia gesta sanctorum apposita sunt nobis
imitanda, sed vt miremur, & vt virtus Dei glorificetur a nobis.
Vt videre est in vita & gestis beati Simeonis, qui tot annos in co-
lumna stetit omnem cæli, & aeris inclementiam sustinens in 1. p.
in vitas Patrum.

Exemplis sanctorum uti debemus.

Sicut Zeuxis picturus Iunonem, agrigentinis virginibus om-
nibus inspectis, quinque præcipuas elegit, ex quibus quod esset
in vnaquaque præcipuum imitaretur: ita uti debemus aliorum
exēplis. D. Ioan. Climac. gradu 26. facta vt inquit Arist. 6. Eth. si-
dem conciliant verbis. Vnde ait D. August. in Psal. 63. Parū erat
Dām hortari martyres verbo, nisi cōfirmaret exēplo Iuxta illud
Horatij, de Arte Poetica. Segnios irritant animos demissa per
aurem, quam quæ sunt oculis subiecta fidelibus. Itemque exem-
pla Sanctorum sua imitando faciet. D. Basi. epist. 2.

F

Famam qui sentit amissam, utique in peius alit.

SCIENT non habere multos testes suorum de-
lictorum resipiscenti faciliorem reditum præ-
bet: sic si frontem perficuerit anima, & vide-
it quod nemo ignoret quæ mala admiserit, nō
facile desistere solet, sed quali in voraginem
quandam incidisset, & ab innumeris vndis deor-
sum

sum traheretur difficile emergere poterit. In desperationem cadit. & nullum sibi redditum promittit. Quando enim manifestas fratris peccatum, non illum tantum ignominiosorem fecisti, & seznorem forte ad virtutis viam: sed & eos qui audiunt facis negligentiores, & ad socordiam inducis: neque etiam hoc solum, sed Deum scilicet, blasphemare. D. Chrysostomus, homilia 29. in Gen.

Fama seruatur facile difficile recuperatur amissa.

Sicut ignis semel accensus facile seruatur, extinctus tamen haud facile reaccenditur: ita famam tueri facile est, extingui autem non est facile restituere. Vnde, sicut Deliacum nauigium, dum subinde sarcitur, & reconcinnatur, veluti perpetuum in multa sacula redditur: sic fame semper aliquid adijciendum est, ne collabatur. Plutarchus in Moralibus.

Fama debet restitui ab ipsomet detractore.

Sicut scorpius, si post ictum admouetur vulneri, venenum ad se trahit: ita nihil est tam noxium, quin secum adferat remedium sui mali, si quis modo uti nouerit. Quare Diuus pater Aug. inquit regula. Non pigeat ex ipso in ore proferre medicamenta vnde facta sunt vulnera: sed qui inuicem se laxerint, inuicem sibi debita relaxare debebunt.

Fama bona impinguat ossa. Prou. 15.

Sicut mandragora, quæ ex se se nimium mittunt odorem, & somnium conciliant, earum succus serpentum venenatarum plagis medetur: sic fama bonum ex se se mittit odorem, hominesque confidenter ambulare facit, & duros propter illam proferre labores. Iuxta illud, quid petitur serius, nisi tantum fama poetis. D. Aug. contra Manich. c. 56. de natura mandragoræ. Vide Plin. lib. 25. c. 17.

Sicut vnguentum odoriferum in vase reclusum, parum redolet, effusum autem procul emittit odorem: sic fama, ut Cant. 1. De fama inquit Poeta Latinus. Mobilitate viget, viresque acquirit eundo. Laborem non refugit, qui virtutis gloriam concupiscit, ait Cassiod. lib. 24. quia melius est bonum nomen, quam diuitiæ multæ. Prou. 20. Ideo famam non negligat qui bonam elegit vitam. D. Aug. lib. de Doct. Christi.

Sylua

*Tama bona est opinio quam mandauit Deus unicuique
de proximo suo.*

Sicut peccaret depositarius qui apud se haberet bona deposita à principe, si illa effunderet, & non conseruaret apud se, cum teneretur: ita tenetur unusquisque bonam de me opinionem velut à natura depositam retinere, donec ratio propter mea demerita dicet non retinendam. Ex D. Thom. 2. 2. quæst. 60. artic. 3.

*Fides sine operibus mortua est, viua tamen est qua per
dilectionem operatur. D. Iacob. 2.*

Sicut lampas non ex oleo accenditur, sed ab igne, per oleum tamen nutritur: & nisi oleum ei subministraueris, extinguitur: sic & fides non ex operibus accenditur, sed ex verbo Dei, sicut ait Apostol. Nutritur tamen per bona opera: & nisi subministraueris ei bona opera, deficiet. Sicut non potest in Deum sperare spe viua, nisi qui aliqua bona opera facit: sic non potest credere Deo fide viua (tanquam primæ veritati) nisi qui facit aliquid dignum Deo. Inde est quod peccatores non credunt Deo, sicut cum de gloria Sanctorum quis eis loquatur, siue de poena peccatorum. Et dum non credunt futurum esse quod dicitur, neque de bono futuro delectantur, neque de malo terrentur. Ideo non sumunt oleum secum, sicut virgines illæ fatuæ. Vere fatui sunt omnes homines qui hoc sæculum existimant sibi posse sufficere ad salutem, quia credunt in Christum, & Christiani dicuntur, & non festinant semetipsos bonis operibus commendare. D. Chry. ho. 52. in Mat. 28. in imperfecto.

Sicut enim qui bene sibi conscius est, fiducialiter & magnanimitè agit; quemadmodum si quis infuso oleo addat lumen lucernæ: sic & ille consideratione operum bonorum semetipsum confortat, & fidei suæ addit audaciā: qui autem sibi male cōicius est, semper pusillanimis, ac timidus est, & sicut subducto oleo minuitur lumen lucernæ: sic & ille consideratione operum suorum malorum semetipsum confundit, & infidelitati suæ adhuc diffidētiam addit. Idem, vbi sup.

Fidei nostræ mysteria paulatim sunt intelligenda.

Sicut Doctores facere solent in instituendis discipulis: ita nos in exercitatione pietatis dū ad perfectionem inducimur, primum præceptis facilioribus, ac nostro modulo congruentibus ad incom-

pro-

prehensibilem scientiam paulatim introducti fuimus Deo qui nostra gubernat, oculos nostros velut in tenebris nutritos, paulatim ad magnum illud lumen assuefaciendo subuehente. Dum enim parcat nostræ infirmitati in profunda sapientiæ suæ, in quæ inperscrutabilibus iudicijs placidam hanc nobisque accommodam adhibuit institutionem, ut prius corporum umbras intueremur, & in aquis solem cerneremus, consuefaciens, ne protinus spectaculo puræ lucis offensi caligaremus: ad consimilem rationem, tum lex umbram habens futurorum, tum per Prophetas facta delineatio, quæ est veritatis enigma, exercitamenta excogitata sunt, quibus oculis cordis nostri præpararentur, ut ab his facilis nobis transitus esset ad reconditam in ministerio sapientiam. D. Basil. de Spiritu sancto. c. 14.

Eidem eandem quam habuit puer debet augere vi.

Sicut semē dum crescit, maius quidem e modico redditur, idem tamen est quod antea, non immutatum genere, sed perfectum ex incremento: ita & mihi eandem sententiam quidem suis auctam profectibus, non autem quæ nunc est, eique ab initio erat, aduersam esse arbitror. D. Basil. epist. 79.

*Fide opus habet mens carni alligata, & recta
vitæ conversatione.*

Sicut ipsi sensus si quid illis acciderit incommodi, cura tantum opus habent, & propriam facile operationem adimplent: ita & mens carni alligata, & illius impleta phantasijs, fide opus habet, & recta vitæ conversatione, quæ pedes ipsius instar cerui comparant, & instituunt, ipsamque in sublimibus constituunt. Huius nos & sapiens admonet, & nunc quidem pudoris expertem operariā fornicam in mediam adducit, per quæ illam viam agendorū describit: nunc vero sapientis apiculæ fingendis fauis deputatum organum, per quod nobis naturalem indicat contemplationem, in qua, & de sacra Trinitate ratio quædam comprehenditur. Si quidem ex creaturarum pulchritudine congruenter, & rerum omnium opifex consideratur.

Aburdum enim esse iudico, quod cum sensus corporum nostrorum congruenter proprijs reficiamus materijs, mens sola à propria submouetur operatione: ut enim sensus rerum sensibiliū: ita & mens intelligibiliū notionem, & conceptum habet. D. Basil. epist. 141.

Sylua

Fidei fructus non faciens ociosum habet illum.

Sicut qui seminandi causa accipiens semen, tempore seminationis non seminauerit, damnum facit Domino suo, & si non perdidit semen, est tamen tantum damnum, quantum poterat iurum facere, si opportuno tempore seminasset: sic qui accipit fidem Christi, & in hoc seculo seminationis non fuerit operatus iustitiam, & si fidem suam non perdidit, tamen tantum videtur peccasse, quantum potuit iustitiam facere, si non neglexisset. Sicut fecit seruus ille, nequam, qui abscondit talentum suum in terra. Hoc est noticiam Christi, & vitam spiritualem contempsit, & externis actibus, & delictis conuersans, obruit illud in carne sua, & solitudinibus mundi, quasi spinis suffocat fidei suae bonum, & non facit fructum. D. Chrys. hom. 3. in Matth. 25.

Sicut pecunia hæc corporalis quidem, si sit in saculo, inclusa ipsa est semper: si autem fuerit agitata de manu in manum, usu ipsa multiplicatur. Vnde vsura dicitur ab usu: sic & fides Christi si quidem ociosa teneatur in corde, non solum ipsa manet quæ fuit, sed adhuc minoratur in otio, & torpescit, & segnis efficitur, & paulatim per actus carnales exinanita ad nihilum vadit, si autem exercitata fuerit in scripturis, & locutionibus assiduis suscitata, operibus bonis viuificata, non solum dico multiplicabitur, sed nunquam desinet crescere, donec uiuet homo. Vnde beatus (inquit David) erit vir ille, qui in lege Domini meditabitur die, ac nocte, &c. Hoc est committere pecuniam numularijs. Idem, ubi sup.

Sicut quandiu radix est uirga, necesse est, ut aut ramos producat, aut folia: si autem non produxerit, sine dubio intelligis, quod radix eius in terra siccata est: sic quædiu fides cordis integra est, semper germinat confessionem ore: si autem confessio non fuerit oris, intellige sine dubio, quia fides cordis eius iam antea siccata est. Cor de enim creditur ad iustitiã, oris autem confessio fit ad salutem. Rom. 10. Si enim sufficeret tibi fides cordis, cor tantum modo tibi Deus creasset, nunc autem & os tibi creauit Deus, ut corde credas, & ore confitearis. Nec tantum ore, sed quinque sensibus carnalibus, & quinque spiritualibus. Iuxta illud. Psal. 32. in Psalterio decem chordarum confitemini Domino. D. Chrys. ho. 2. 5. in Matth. 10.

Sicut carnis nostre natura, sine alimento durare non potest: ita neque fides sine bonis operibus.

Sicut enim lucernæ lumē oleo retinetur, & consumpto eo ipsam quo-

quoque vna consumptum euanescentia etiā spiritus gratia quātis per habemus opera bona, & crebris elemosynis animā rigemus, manet non aliter quā flamma oleo retenta: quæ si non adiunt, recedit à nobis, & abit: quod etiam quinque illis virginibus accidit. **D. Chrys.** hom. de Verbis Apostoli, habentes eundē spiritū fidei.

Sicut febre laborantes dum volunt aestuationē depellere, sæpe in frigidam se se rem sibi ardorem accendunt: ita qui mala conscientia præmuntur, & consolationem aliquam quærūt, nec tamē volunt per pœnitentiam peccata abluerē ad fidē confugiunt abnegationem, & malis suis operibus fidē robur vehementer impediunt. Quare si cupimus fidē radicatā habere, viuendi ratione pura nobis opus est. Impossibile enim est, impossibile enim est impossibile profecto si vitam impuram habeas, in fidē non vacillare. Idem, vbi sup.

Sicut ex his, qui in stadium descendunt, non multi coronantur, sed ad vnum deferuntur corona, & satis non est tantum in spectaculo sedere, neque vnquā tantū & certare: ita non satis est fidē habere, & quomodo cūque. Iuxta illud, nescitis quod hi, qui in stadio currunt, omnes quidē currūt sed vnus accipit brauiū. Vnus inquit, id est, qui multā adhibuerit diligentiam: quia nisi ita nos cursu exerceamus, vt ad meta, vsq; inuictos nos præbeamus, & perueniamus ad propositum præmiū, nihil sane consequi poterimus. Vnde addidit Paulus: Sic currite, vt cōprehēdatis. **Ex D. Chrys.** hom. 23. 1. ad Cor. 10.

Fides minuitur minutis operibus bonis.

Sicut Amphora si nō sunt plenæ vino facillime accedunt: ita qui non sunt pleni fidē, facillime intrat in eos infidelitas: dubius enim in fidē, infidelis est. Et transgredientē sæpe mordebit eum terrimus coluber. **D. Hermes.** & **D. Chrys.** c. 1. ad Gal.

*Fides Centurionis secundum qualitatem personæ maior
Isaæitarum fuit.*

Sicut si rusticus aliquod verbum sapiēter loquatur, philosophus autem multo amplius sapiēter: in modico sermone sapientiæ rusticus plus laudatur, quā in magno philosophus: Quoniam rusticū dicere aliquid sapiēter, magnum est: philosophus autē non item. Aut si puer aliquid astute loquatur, dicimus, satis sapiens puer: si autem vir perfectus, sapiēter loquatur, non laudatur, quāsi sapiens: non quia puer plus sapiat quam perfectus, sed quantum ad

ad comparationem veritatis suæ sapientior videtur esse, quàm ille perfectus: sic & in Centurione dictum est, in quo nec Apostoli, tantam fidem habuerint. D. Chrys. hom. 22. in Matth. 8.

Fide carentes nec Christum cognoscere nec diuina intelligere possunt.

Sicut talis est natura infantium, vt cum viderint rem atque animus eorum simplex nihil potest amplius considerare de ea, quam oculi eorum vident, & quod audierit ab aliquo: nihil amplius in sermonibus exponentis intelligunt, neque possunt discutere rem auditam, sed quicquid, audierint, credunt. Si bonum, toto corde lætantur: si malum, sine consolatione tristantur: sic & infideles de Christo, & de mirabilibus eius intelligunt. Vt videre est. Ioan. 6 in responsione. D. Petri de Christo, secundum vulgi opinionem. Quem dicunt (ait Christus) homines esse filiū hominis? Respondit Petrus: alij Ioannem Baptistam, alij, &c. Ad quos dictum est illud Esai. 7. Si non credideritis non intelligetis, credite ergo, quia omnia possibilia sunt credenti. Marc. 9. ex. D. Chrys. hom. 28. in Matth. 11.

Fides est totius iustitie & veritatis fundamentum.

Sicut planta absque radice fructum non profert: ita absque fidei fundamento non prouenit sermo doctrinæ: ideo inquit Paulus. Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Quid huic arbori, vel præferri, vel conferri potest, cuius quidem non rami solum, sed radix quoque ipsa fert fructum, hæc iustitiam, illi salutem. Ideo dicit: credamus propter quod & loquimur. Sicut enim membra tremula & senectute languida, baculo tuto deducente, labi & cadere non permittuntur: sic animam nostrā in certis ratiocinationibus circumactam ac iactatam, fides quouis vaculo tutius sustentans, summopere firmat, nec finit subuerti, infirmas cogitationes corrigens præstantia suæ virtutis, & caliginem animæ dispellens. Hinc fit quod qui fide caret, sint sicut qui nullum vsum oculorum habent, & inouia quæque impingunt. D. Chrys. serm. super illud, habentes autem eundem spiritum. 2. Corint. 4.

Fide viuic iustus, summopereque firmatur ab illa.

Sicut in radice arboris nulla prorsus apparet pulchritudinis species. & tamen quidquid est in arbore pulchritudinis, vel decoris ex illa procedit, sic ex fidei humilitate quicquid meriti, quicquid beatitudinis, anima susceptura est, ex fidei fundamento procedit.

cedit. D. Aug. super Ioan. Fides enim quæ malis mortua sit in voluntate quo ad operationem, vivit adhuc in intellectu quo ad habitum, id est, prout est virtus, quæ est dispositio perfecta ad optimum. Illa enim est materiale fundamentum omnium aliarum virtutum. Vt (inquit D. Gregor. lib. 2 5. Moral. cap. 15.) Sicut enim supra fundamentum fabrica: sic super fidem opera construuntur.

Sicut in turri consistentes duo bona consequuntur, & quod hostium irruptionem ipsi facile non patiuntur, & hostes de turri facile conterunt: sic qui in fide Christi consistent, vel in lege Dei, & demones super se irruere non sinunt, & spiritualibus bonorum operum sagittis non facile vulnerantur. D. Chrysost. homil. 40. in Mattheum 21.

Fides est in anima, quod oculus in corpore.

Sicut enim postquam corporali oculorum lumen extinctum est omnia iam membra in materia versantur, ac tenebris: ita fide obtebrata, in numeris prorsus malis hominum vita scatebit.

Sicut enim in corpore hoc maxime providemus, ut oculos habemus incolumes: sic etiam in anima debemus conservare fidem. Et sicut qui caput ipsum fontis obstruxerit, totum simul exsiccauit, & fluvium: sic etiam qui fidem tenebris peccatorum obduxit omnes quoque vitæ istius meritoriae actus tenebris inuoluit. Propter quod ait: si lumen quod in te est tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt? Quando enim lucerna extinguitur, quando gubernator mergitur, quando Dux ipse capitur, quæ tandem subditis supererit spes salutis. D. Chrys. hom. 21. in Mattheum 6.

Fidei qui minimam particulam subvertit totam corrumpit.

Sicut in moneta Regia, qui paulum aliquid amputaverit de imagine impressa totum numisma reddidit adulterinum: ita quisquis sanctæ fidei, vel nimiam particulam subverterit, in totum corrumpit, ab hoc initio semper ad deteriora procedens totum subvertit Evangelium. D. Chrys. in ead Gal. 1.

Sicut oculus turbatus aliud pro alio cernit: ita mens pravarum cogitationum confusione perturbata, idem pati consuevit, itidem & qui laborant infania alias pro aliis rerum species se videre credunt. Verum hæc infania, quæ illa periculosior est, quæ noxam affert non in rebus sensibilibus, sed in rebus intelligibilibus non in pupilla sensibilium oculorum, sed in oculis animi distorsionem gignens. Idem, ubi super.

Sicut febres illæ graviores, & incurabiles, quæ solida corpora invadunt.

inuadunt, latentque in neruis, & absconditę sunt in venis: ita certe, & ista infania, quoniam intus in mente delitescit, corrumpens & ledens illam. Idem in fide contingit. D. Chryl. homil. 29. in 2. Corinth. 13.

Eidem vinum non habentes, videntes non vident, & audientes non intelligunt.

Sicut expers litterarum cum etiam libros intuetur, scripturę vim non intelligit, neq; nouit quod oculorum sensu percipit, qui autem in literis eruditus est, multam in his conditam vim, & totas vitas, & historias intuetur, & inueniet: ille epistolam nihil aliud quam cartam putabit, hic contra, & voces accipiet, & aloquetur absentem, & quodcunq; voluerit, per literas rursus rogauit: eodę modo in mysterio vsu venit. Increduli enim quamuis audiant, non tamen videntur audire: fideles autem per spiritum experientiam assecuti, in absconditis virtutem intuentur. Hoc ipsum Paulus significans, inquit, quod nunc prædicatio abscondita est pereuntibus. D. Chryl. hom. 7. in 1. ad Cor. 2.

Fideli corrupte viuenti nihil confert lucri donum habere fidei ad salutem.

Sicut nihil prodest, purpura regem esse vestitum, armisq; circumdatum, si nõ ad sit, qui iubenti pareat, sed omnibus sit expositus, vel liberum sit cuius, vel insultare, vel conuitiari volenti: ita & Christiano nil lucri confert, quod fidem quidem baptismatis donum habet, passionibus verò interea omnibus expositus est. Sic etenim maius illius erit, & vituperium, & dedecus. D. Chryl. hom. 11. ad Rom. 6.

Sicut qui diademate, & purpura circumdatus est, non solum ex vestitu illo lucri, quod ad honorem suum faciat, acquireret, sed etsi quem habet dedecore suo magis dehonestat: sic & fidelis, qui vitę corruptę est, non solum venerandus non est, sed reliquis etiam ridiculus magis. Quicunq; enim sine lege peccauerunt, sine lege peribunt: & quicunq; in lege peccauerunt, per legē iudicabuntur. Qui aspernatus fuerit legem Moyli, absq; misericordia sub duobus, aut tribus testibus moritur. Quāto putatis peioribus dignus erit supplicij, qui filium Dei conculcauerit? Idem, vbi sup.

Sicut qui ebrius est ignorat quanta sit puri vini abominatio, probe verò nouit quisquis ebrius non fuerit: ita etiam habet ratio peccatorum. Cenum quippe probrumque illorum. Qui honeste viuunt,

viuit, bene nouit: qui vero malitia, seipsum tradidit, nō secus quā solet, qui per ebrietatem profunde sopitus est, etiā hoc ipsum ignorat, quod male affectus est. Idem, ubi sup.

Fidei vigor in tentatione probatur.

Sicut enim granum sinapis prima fronte speciei suæ est paruum, & vile, & despectum, nō saporem præstans, non odorē circumfrens, non indicās suauitatem: at ubi teri coeperit, statim odorem suum fundit, acrimoniam exhibet, cibum flammæ saporis exhaurit, & tanto feruoris calore succenditur, ut mirum sit, in tam friuolis granis tantū ignem fuisse, conclusum: cuius etiam seminis cibum homines hyemis præcipue tempore magna suauitate percipiunt, quatenus repellant frigora, humores digerant, viscerū interna, calefaciant: saepe etiā ex hoc capiti adhibet medicinam, ut si quid inuulidum, si quid ægrotum fuerit, sinapis igne curetur: ita ergo & fides Christiana prima fronte videtur esse parua, vilis, & tenuis nō potentiam suam ostēdens, non gratiam subministrans. At ubi diuersis tentationibus teri coeperit, statim vigorem suum prodit, acrimoniam indicat, calorem Dominiæ crudelitatis spirat: & tanto diuini ignis ardore incutatur, ut & ipsa ferueat, & participantem sibi ardere compellat, sicut Lucæ 24. Amon & Cleophas dixerunt, dum cum ipsis post passionem Dominus loqueretur: nonne cor nostrum ardens erat in nobis in via, dum aperiret nobis Dominus Iesus scripturas? ergo granum sinapis membrorum viscera calefacit, fidei autem vigor cordium peccata comburit. Et quoniam Christi bonus odor sumus. 2. Corinth. 2. Quando fidei odore perfumimur, spirituale caput nostrum, quod est Christus Dominus, sepius refouemus. Insuper Laurentium grano sinapis possumus comparare, qui diuersis attritus passionibus, per totum orbem gratiam meruit sui fragrare martyrii. Qui antea constitutus in corpore erat humilis, ignotus & vilis: posteaquam vexatus, laceratus, exustus est, vniuersis per totum mundum Ecclesijs odorem suæ nobilitatis infudit. Ex D. Ambrosio, serm. 1. de Grano sinapis.

Fide crescent, ceteræ virtutes crescent.

Sicut augetur & exulta radice, rami arboris cum ea pariter augentur, & crescent: ita fidei incrementum, omnium aliarum virtutum robur & incrementum parit. Siquidem omnes virtutes sunt connexæ. D. Tho. in 2. c. Iac.

Sicut

Sylua

Sicut enim stomacho reſecto (à quo alimentum in totum corpus deriuatur) cæterę quoque membra per illum reſecta viget: ita fide aucta, cæterę quoque virtutes, quarum ipſa fundamentum eſt, maiora capiunt incrementa. Ideo tam anxie petitur ab infirmo in extremis laboranti.

Fidem proſitentur morituri in cereo accenſo.

Sicut in cereo, ſunt tria, nempe cera, linum & flamma: ita in Chriſto ſunt tres ſubſtantię, corpus anima, & diuinitas. Et ſicut eſt vnus cereus in tribus, & ex tribus: ita eſt vna perſona diuina, & vnus Chriſtus: quem conſitetur infirmus in cereo accenſo in manibus. Iuxta illud, Luc. 12. Sint lucernę ardentes in manibus veſtris: namque ſi cæca fides in intellectu, ducatum præſtet volũtati, ambo in foueam cadent.

Fides in exercitata cito areſcit. D. Ambr.

Sicut equi quos natura formauit ad curſum, ſi diu in ſtabulo torpeant, claudi efficiuntur, & vim currendi amittunt. Et ſicut ferrum quod uſu ſplendescit ſi diu in terra conditum lateat, paulatim rubigine conſumitur: ita fides non exercitata, per dilectionem, vel per opera, areſcit. Et ſicut terra non exculta nõ germinat fructum: ſic fides.

Sicut non ſat eſt habere gladium in arca, niſi ſit in manu, vt de inimicis conſequatur victoria: ita non ſat eſt habere fidem in intellectu, niſi ſit in voluntate, in qua per dilectionem operatur. Ad Galat. 5.

Sicut ſi cithara bene modulata in manu citharedi non bene ſonauerit, in culpa eſt citharedus, & eius inertia: ita ſi fides per bona opera non inſonuerit, habenti illam tribuenda eſt culpa, & non ſi dei, quamuis tantę virtutis illa ſit.

Sicut arbores ſuis radicibus innitũtur, & ab eis alimenta percipiunt: & iterum rami, & folia, & fructus ornant radicem, & radix inutilis eſſet, niſi hæc a deſſent. Videntur item arbores tempore hyemis arentes, & ſiccę, quia tota vireus cõ fugit ad radicẽ ibiq; ſeruat, vſq; dũ præſentia ſolis veris ſuperuenientis, aſcendat in ramos, & folia fructuſq; producat: ita fides ornatur operibus: & mortua per peccatum in voluntate, ſigit ad intellectum. Iterumq; adueniente vere diuinę gratiæ reuiuificatur in voluntate, in qua folia, & fructus bonarum cogitationũ, & operũ producit. D. Theodor. ſerm. 12. de Legibus.

Fides

*Fides quæ in intellectu est illuminat voluntatem
mediante charitate.*

Sicut dum lucerna illuminat domum, dicitur viua, & extinda, vere dicitur mortua: nihilominus tamē manet ignis formaliter in fauilla, & tenebræ in tota domo: sic per peccatum vere moritur fides in voluntate, manet tamen formaliter in intellectu quamuis obscure, illuminatur autē per charitatem, à qua sumit esse extrinsecum fides in intellectu. Et quando dicitur, fidem sine operibus mortuam esse, intelligendum esse, ad opera viua exercenda, non tamen intrinsece. Non dixit Paulus, si non habuero charitatem, nihil est fides, sed dixit, nihil mihi sunt (hoc est) nihil operor meritum.

Sicut recordatione ignis non calefit corpus: sic nec fides, sine charitate illuminat animam. D. Maximus, de Charitate, fides (inquit D. Augusti.) bene potest esse, sed non prodesse sine charitate.

Fides adhuc manet, quamuis amittatur, & gratia.

Sicut eversa domo fundamenta totius fabricæ supposita manent: ita virtutum structura corruente per peccatū, manet immobilis fides, quæ totius spiritualis ædificij fundamentum est.

Sicut contingit in mercatore, qui quamuis amittat opes, potest in pristinū statum restitui: ita qui amittit gratiam potest restitui per illam.

Fidelis peccans acriori pœna est puniendus, quam infidelis.

Sicut si Hispanus, & Gallus in Hispania commorantes, ambo simul non obtemperarent Hispaniarum regi quidquam præcipienti, maiori pœna plectendus esset Hispanus: sic fidelis peccans maiori pœna est plectendus, quam Gentilis. Iuxta illud, seruus sciens voluntatem Domini sui, & non faciens vapulauit multis. Lucæ 12.

Fide vincit iustus.

Sicut sol nisi vibrauerit super faciem terræ, nullus ex fructibus eius crescit, neq; adolefcit, neq; maturefcit: sic nisi per fidē veritas refulserit in animabus hominū, nunquam erunt acceptabiles corā Deo. Orig. hom. 1. in Iob.

Fide visibilis Ecclesia hæc nititur.

Sicut iaspis, lapis est pretiosus qui nūquam marcescit, & omnia fugat phantasmata: sic fides in qua nititur Ecclesia hæc visibilis,

adeo firma, & incorrupta in probis viris perseverat, ut eius vi phantasmatis, ac omnibus demonum illusionibus fortiter resistere possit. Id quod Apostolus Petrus apertissime testatur cum nos hortatur ad pugnam dicens. 1. Pet. 5. Cui resistite fortes in fide. Quam fidem nobis apte designat fundamentum iaspidis, quod vidit Ioan. Apoc. 21.

Filij Dei sunt, qui spiritu eius aguntur. Rom. 8.

Sicut milites absque difficultate punic huc, nunc illic, tentoria sua transferunt, ita qui spiritu Dei aguntur, & moventur a superioris instinctu, hi filij Dei sunt. Unde divina Scriptura vsa est aliena dictione, Gen. 12. dicens: Profectus est Abraham, & castrametatus est in solitudine. Ut ostenderet, Abraham agi a Deo. D. Chrys. hom. 32. in Gen.

Filij communicantes in patrum iniquitate partabunt illum.

Sicut viperarum filij rumpunt veterum matris, & sic procedunt: item ipsi nati quando conceperint sic patiuntur a suo fetu, ut filij comedant parentes, & ipsi comedantur a pulis suis: sic quando parentes, & filij communicant in eodem genere flagitij, parentes condemnant filios, & filij condemnantur a parentibus. Ideo vocati sunt Iudæi, gemmina viperarum. D. Chrys. hom. 45. in Matth. 23.

Sicut scorpij filium, quicumque aspexerit metuet, ne ubi periretatem licuerit, patris venenū imitetur: sic & ex te descendentes liberos, ut paternæ iniquitatis hæredes futuros, priusquā ad aetatem veniant omnes cauebunt, illisq; insidiabuntur. D. Basilus homilia 21. in aliquot Scripturæ locos. Hinc Ioannis 8. dicitur: Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere.

Finis negligitur quando non adhibentur media necessaria ad illum consequendum.

Sicut si faber, vel architectus nunquam consequerentur finem suæ artis, nisi adhiberent efficacia media ad illum consequendum: ita neq; nos consequemur id quod ad nostri animi profectum faciat. Erit itaq; operariorum consideratio finis operis, & humanæ vitæ consideratio finis futura? Quo sane neglecto, nostra mens veluti sine arte nauigium, nullis infidentibus gubernaculis, temere huc illucque exagitur. Huiusinquā finis tanta vis est, ut nemo exacte laudem consequatur, nisi eam in qua

exercitatus fuerit, ad effectum perueniat. Et in gymniciis certaminibus nemo se se ad palestram aut pæcationem exercens, deinde titularizare, aut tibiis inflare meditatur. Nā Polydamas in olympiā ob robur, ac vires coronatus fuit cum currentes agitatoſq; currus manu retineret. Et Milo aucto puncto nulla vi, nulloq; impulsu mouebatur, sed sicut statua quædam plumbei circūdata resistebat. Iste omnino exercitationes nihil aliud quam certaminum præparationes erant. Quod si Marfæ, vel Olimpij Phrigum muscorum modas, & instrumenta incertando tentare voluissent, puluerem gymnicum relinquentes, profecto coronas, & palmæ gloriæ non essent affecti, aut certe aufugissent, ne ob corporis robur ridiculi apparuissent. Timotheus quoque sua reiecta se in paleſtra exercuiſſet, non tantum cæteris omnibus in ea arte præſtitiffet, cui tanta fuit artis excellētia, vt si quando austeriorem, ac riorēq; armoniam emiſſet, animum ad iracundiam exercitaret. Rursus si dulciorem ac mitiorem eūdem emolliret, ac manſuefaceret. Hac item arte quando apud Alexandrum, cum Phrigios modos tibijs ederet, illum in medio conuiuii ad arma concitaſſe dicitur. Et rursus eūdem ſono mutato, quietum ac ſedatum conuiuii ac mentis reſtituiſſe. Tantam vim, ad fidem conſequendam exercitatio præbet: illi ſuſtinentes, iſta & alia per multa, ſane ostendunt, vt omnes fere vitæ, ante certamen, ſit certaminis exercitatio, præparatioque. D. Baſilius, de Legibus, lib. Gentil.

Fini appropinquans vitæ maiori nixu operari

debet virtutem.

Sicut Naucleri poſtquam multa maria enauigauerunt, & plenis velis ornatique moribus in portum ingreſſuri ſunt, tunc maximam curam, & ſollicitudinē gerunt, ne in ſcopulū, vel petrum aliquam impingant, quæ omnes priores labores ſimul diſperdat. Et curſores ita quoque faciunt: cum enim ad finem ſtadium perueniunt vehementiorem ſeruant curſum, vt metam attingant, & præmia mereantur. Athletæ quoq; poſt pluſima certamina & victorias, cum pro coronâ certandum eſt maiori nixu omnia faciūt, vt coronari abeant: ita qui iam iam vident ſe ſe ad finem vitæ ſue appropinquare, magis eniti debent, & vigilare in conſeruanda, & augenda virtute, vt legitime certantes coronari mereantur. D. Chryſoſtom. 30. in Gen.

Sylua

Finis est laborantibus dulcis primoque à quocunque intentus.

Sicut viator libenter interrogat, vbi est mansio? mercenarius frequenter computat, quando annus completur, agricola semper tempus messis expectat, negotiator die ac nocte thesaurum suum discutit rationem: mulier pragnans semper de decimo mense cogitat: sic & serui Dei libenter, de consummatione sui, & sæculi requirunt: vbi enim est thesaurus tuus, vbi erit cor tuum. Hinc fuit illa interrogatio Apostolorum de fine consummationis Hierusalem dicentes, quando hæc erunt. D. Chrysost. homilia 48. in Matth. 24.

Sicut enim oculi sunt in motu duces, quibus sine ingredi, sine offensione vix possumus: ita finis vltimus, extrenique bonorum voluntate ducimur, atque dirigimur in omni vita: vsque eo, vt neque instituere à principio aliquod opus, neque semel institutum, id recte exequi, vilo modo possimus, nisi ea nos, vis, & inducat, & regat. Legionensis in 1. capit. Cantic.

*Finis insidiatur demon, vt bona simul
opera perdat.*

Sicut piratæ qui mare nauigijs infestant, non tunc vbi conspexerint naues è portu exeuntes, inuadunt, quid enim hic fructus caperent, si scapham inanem demergerent? sed vbi redierint onusta plena sarcinis, tunc demum omnes expediunt artes: ita sceleratus ille demon, simulatq; videt aliquos multa collegisse, videlicet, ieiunia, preces, eleemosynam, castitatem, reliquasque virtutes omnes. vbi videt nauigium nostrum esse plenum pretiosis pietatis lapidibus, tunc irrumpit vndiq; thesaurum perfodiens, vt in ipsis portus ostijs, scapham demergat, iamque nudos nos ad eum portum eiciat: eoq; Propheta cunctos admonet, dicens: In fine ne corrumpas, tunc enim diabolus spirat vehementer. D. Chrys. homil. 3. de Verbis Esai. Vidi Dominum.

Finis præfixus est cuique rei, & homini ipse Deus.

Sicut Deus creando vniuersa in suis distincta locis constituit, in quibus secundum suas naturas indidit quietem: sic hominem ordinauit ad finem suum, qui est ipse Deus. Hinc est illud D. Aug. Fecisti nos Domine à te, & inquietum est cor nostrum, donec perueniamus ad te. Et illud: Satiabor cum apparuerit gloria tua.

Finis mundanarum delectationum semper est amarus.

Sicut flumina quæ super terram, tanquam currentes alia alijs sunt dulciora, & tandem ad mare peruenient, ubi efficiuntur amara: ita omnis mundanarum rerum finis, quamuis prima facie sensibus sit dulcis, tandem sentitur amarus.

Finis noster Deus primoque debet esse intentus,

cæteraque ordinanda ad ipsum.

Sicut peritus gubernator navis, non in principio, nec in medio navis ambulat, sed in fine, hoc est in pupi: ex quo loco totam navim gubernat, eamque patuo clauo moderatur, ut securus perueniat ad portum: ita qui Deum, tanquam finem ultimum habet, non quiescit in his visibilibus, sed utitur eis tanquam mediate, neque in medio ordinans semper præsentia ad futura. Leui. 1. Præcipiebat Deus, ut plumæ auium quæ illi in holocaustum offerebantur, projicerentur in locum cinerum qui erat ad orientalem plagam: significaretur quod diuitiæ, & potentia, cæteri que mundi vanitates, quibus homines efficiuntur elati, superbi & inanes, projiciendæ esse faciendæque iustificationes Dei propter retributionem. Vel ut alia litera habet, propter finem. Psalmo 118.

Flagellis aperit Deus aures, sua præcepta despicientium.

Sicut pueri qui discere nolunt, cum ipsis magistris, aut pedagogi plagas volunt inferre, longe diligentius discunt, etenim ipse sermo ante flagella non auditur, ut post dolores, qui flagellis incusi sunt, vix non aures ipsæ aperiuntur, tunc enim & auribus, accipiuntur, & memoriæ facile mandatur: sic se etiam res habet in ijs, qui diuinam institutionem negligunt, & præcepta Domini despiciunt, qui postquam a Deo castigati, tum vix tandem ea, quæ semper proferebantur, & semper despiciatui habebantur, quasi primum in ipsas aures peruenissent, recipiunt iuxta eum qui dicit. Castigatio Domini aperuit aures meas. Quemadmodum autem absque illa perturbatione eis, qui morbo animæ conficiuntur, medelas adhibere necesse est: sic rursus oportet eos, qui curantur, non in malam partem accipere poenas, neque tyrannidem ducere, eam curam, quæ ex misericordia, conservandæ animæ causa adhibetur: turpe enim est, eos qui corpore laborant, tantum Medicis fidere, ut siue sececent, siue adurant, siue amaris pharmacis molestant, tamen in benefactoribus eos numerent: nos autem non eodem esse

imo in eos, qui animabus nostris medentur, cum ærumnosam vitam agendo, salutem nobis afferant. D. Basil. orat. 6. in mist. & ad mo.

Felicitas nimia rumpit animum premitque rationem.

Sicut nimia vberitas sternit segetes, ramosque onere frangit: sic animos immoderata rumpit felicitas. Quamuis sicut flamma nec premi, neque quiescere potest: ita animus nativo impetu feratur ad honorem: quia ut radij solis & si contingunt terram, tamen ibi sunt unde mittuntur: sic animus versatur hic, sed est apud suam originem. Seneca. **Conuersatio enim nostra** (ait Paul.) **ad Phil. 3. In cælis est.**

Fœnus ex fœnore sumentes amittunt, vtrumque.

Sicut lepores, ut aiunt, simul & parunt, & nutriunt, & superfoetant: sic & fœneratoribus pecuniæ simul tempore, & dantur ad usuram, & gignunt, & superfoetant. Nondum enim in manus accepisti, & præsentis mensis lucrû quæsumus exposcularis. Genus hoc auaritiæ vocatur partus ob multiplex mali germē. Viperas enim dicunt ventrem matris per rodendo nasci: sic itē fœnora debitorû domos absumendo nascuntur. Semina omnia suo tēpore nascuntur, animalia quoque tēpore præstituto suos edunt foetus: fœnus vero hodie nascitur, hodie parere incipit. Formica potest, neque rogans, neque mutuo accipiens nutrirî, & apîs proprii nutrimenti reliquis regibus gratuito condonant, quibus nec manus, nec artes natura dedit: tu autem industrium animal, homo vnâ tantum adiutæ vsum viam reperiri nescis.

Sicut enim hydropici suspecti habentur de carnulenta obesitate: ita & fœnerator iste diuitem se imaginatur semper accipiens, ac semper reddens, & ex posterioribus priora soluens, denique fidem sibi ex continua versura conseruans. Et sicut qui vtroque excernunt ventre, id semper, quod prius infederat ei cientes, si nondum perfecta purgatione cibum sumpserint alterum, rursus hunc vomere coguntur, cum dolore, & lancinatione intestinorum: sic hi fœnus ex fœnore sumentes, priusquam propria, vel puriora purgentur, secundum addentes, vbi aliquantû temporis fuerint in alienis delitiati, ad extremum rem domesticam lugēt. D. Basil. in Psal. 14. homil.

Fomes peccati remansit in carne capite truncato per Christum.

Sicut enim videre licet dū serpentes interficiuntur, nō statim vna

cum

cum capite posteriorum partiū volumina emori: sed caput quidē emortuum est, postremæ vero partis suis spiritibus etiā nūc animatæ vigent, nec vitali motu priuatæ sunt: ita draconis quoque interfector, cū magna bestia euassisset, quippeque vna cū omnib⁹ singulatim hominū etatibus creuisset capite casso, hoc est, malorū inuentrice, quæ multa in se se capita haberet sublata, posteriorū partiū tractū nihil curauit, quod operā dedisset, vt exercitationis causa in sequētib⁹ hominibus, in mortua bestia motus relinqueretur. Quod igitur cōtūsum illud, & confractū caput est: id quod vna cū probo consilio mortē inuexit, quod lethale venenum homini per morsum immisit. Is igitur, qui imperiū mortis euertit, vinū quē in capite serpentis erat, vt inquit Propheta, contudit, atque contriuit: reliquus vero bestię tractus vna cū vita humana fatus, quō ad humanū genus erit in motibus nequitie, atque improbitatis, semper scama peccati viā vndique exasperat, & induratasque potētia quidē iā emortuus est, postea quā caput inutile redditū est: vbi autē tēpus præterierit & circa eā, quæ expectatur, vitæ huius consummationē cōsiterint ea, quæ mouētur: tūc ea quæ in cauda est, extrema pars hostis aboletur, ea autē mors est, atque ita plena, atque absoluta fiet abolitio vitiositatis, omnib⁹ ad vitā per resurrectionē reuocatis, iustis quidē statim ad supernas partes traditis, iis vero qui peccatis obnoxij sunt, in ignē gehennæ traditis. D. Greg. Niss. de sancta Christi Natiuitate.

Fornicationi obnoxius mentis sue acumen præoccupauit caligine.
Sicut cæci, licet in ipso meridie subditi versentur, lucem tamē nullam accipiunt, cum clausos habent oculos: itidē & libidinosi quamuis innumera vndique dogmata eorum insonēt auribus, animo hoc affectu præoccupato, his omnibus rationibus obstruunt audituri. D. Chrys. hom. 11. 1. ad Cor. 4.

Sicut latrones cum quid pretiosum rapere volunt, extincto lumine, id aggrediuntur: sic in peccatoribus corrupta ratio. Etenim in nobis rationis lumen est semper ardens. Quod si spiritus iniquitatis vehemētiore impetu aggressus extinxerit: quamprimū animam obscurauit, expugnauitque quicquid in ea conditum est, compilat. Quippeque cum à libidinibus capta est, sicut nebula, & caligine, corporei oculi: sic ab illa mentis acumine præoccupato, nihil intueri potest vltius, non præcipitium, non gehennā, non

formidinem, sed insidijs illius obnoxia, facile à peccato expug-
natur. Et tanquam paries sine fenestra oculis obiectus, non sinit
iustitiæ radium mentes nostras illustrare cum absurde cupidita-
tis cogitationes vndique eas obscurant, & fornicaria ei mulier
meis oculis obijciatur, & animo insideat, atque appareat. Idem,
vbi sup.

Fortuna quanto in breui maior, tanto minus secura.

Sicut arbor quo ad superiora altius surrexerit, eo vehementius
ventorum vim sentiet: sic quo quisque plus in bonis fortunæ at-
tollitur eo ampliori ab ore laudantium statu fatigatur. Ideo si
valenti robore iam ad alta se subleuat, valde formidandum est,
ne ventus laudis radicitus euellat. Ex D. Gregor. libro 22. Mo-
ralium.

Sicut cipressus multorum annorum spatio in altitudinem se
extollens, diu permanet, e contra vero colocythis, ideo in breui
siccat, & perijt: ita hominem quem fortuna cito ad sidera tollit,
subito ad ima deprimat.

*Fugiendum est malum, sequendum quod-
cunque bonum.*

Sicut in corporibus necessario, & de smilla debent, quæ super-
vacanea sunt, & quæ absunt apponi: sic idem quoque in animis
nostris seruandum est, vt quæ aliena sunt, scilicet, amandemus,
& quæ idonea, asciscamus. Siquidem fecit Deus hominem re-
ctum, & ad bona opera creauit nos, vt in illis ambularemus. Et si-
cut in hisdem corporibus secari, vri, & potiones amarissimas sume-
re, incolumitatis causa non recusamus ipsorum scilicet: sic in ani-
mis quoque nostris secantia, cum obiurgamur verba, amareque
per ipsorum salute increpationū medicinæ accipiendæ sunt. Nun-
quid ait Hierem. 8. ad non emendatos, resina non est in Ga-
laad: &c.

Sicut enim vnius cuiuslibet artis suffragium in hoc nobis adeo
est indultum, vt nostræ occurramus infirmitati, vt sunt, agri-
cultura, ars texendi, ædificandi, disciplina, quod sine eis haud fa-
cile stare vita hominum potuisset: item eadem quoque in medi-
cina ratio est, & in alijs. D. Basil. resp. 55. re.

G

*Genus, et proavos, et quæ non fecimus ipsi,
vix ea nostra voco.*

ICVT aurum de terra nascitur, & non est terra, & stannum de argento egreditur, & non est argentum, sed hoc eligitur, & illud contemnitur: ita melius est de contemptibili genere clarum fieri, quam de claro genere contemptibilem nasci. Qui enim de claro genere clarus nascitur, gloria claritudinis eius, non est eius solius, sed communis videtur cum genere. Qui autem de contemptibili genere clarus egreditur, tota gloria claritudinis eius, eius solius est, & illi soli debetur.

Itemque qui de contemptibili genere contemptibilis nascitur, turpitudine contemptibilitatis illius, non est eius solius, sed etiam generis eius: qui autem de claro genere contemptibilis nascitur, omnis turpitudine eius illius solius est. Idcirco melius est, ut in te gloriantur parentes, qui talem filium habent, quam tu glorieris in parentibus sicut gloriabuntur Iudæi de patre Abraham, quem ipsi non sequebantur. Quid quaeso, prodest ei, quem sordidant mores generationis clara? Aut quid nocet illi generatio vilis, quam mores adorant? Ipse se vacuum ab omnibus bonis actibus ostendit, qui gloriatur in patribus. Quid profuit Cham, quod filius fuit Noe aut quid nocuit Abraham, quod patrem habuit Thare Iudeorum deorum cultorem. Sermone dictum ad Iudæos, convertamus ad Christianos: quia sicut Iudæi putabant se propter hoc esse salvandos, qui erant filij Abraham: sic & multi insipientes Christiani per hoc solum putant se esse salvandos, quia sunt Christiani, ad quos convenienter dicit. D. Ioannes, nolite dicere, patrem habemus Abraham, quasi dicat, nolite dicere, quia sumus Christiani, sed facite fructus dignos poenitentiae. Potens est (inquit) Deus de lapidibus istis, id est, de gentibus, & ignobilibus, suscitare filios Abraham. D. Chrys. hom. 3. in Matth.

Gloria vera, & vana distinguuntur à fine.

Sicut aurum verum, & fictum æqualiter lætificat aspectum apparenter exterius, tamē in medicinis positum, verum medetur, & lætificat ægrotum, falsum autem magis grauat: ita gloria vana, & vera. Vera lætificat Iuxta illud Pauli 2. Cor. 1. Gloria nostra hoc est, testimonium conscientie nostræ. Vana autem torquet: iuxta illud ad Phil. 3. quorum Deus venter est, gloria est in confessione ipsorum.

Sicut ingēnitosus pictor, vt vnus color splendidior sit alio, opponit illum iuxta suum contrarium: sic Deus apponit gloriam, & miseriam mundi. Apud Esai. 40, dicens: Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos. Opposita enim ait Arist. iuxta se posita magis elucescunt, oratio ob rem, ita enim

Gloria vana cupidus insatiabili anhelat corde. D. Bern.

Sicut chamaleon quoniā aura pascitur, non cibo, semper hianti est ore; ita qui gloriosis, & auris alitur popularibus, semper aliquid captant quo famā augeant. Pli. Sed hoc est vanitas vanitatū. Quē versiculum (inquit D. Chrys. hom. 5. super Ioann.) si saperent quī impotentia versantur: in parietibus omnibus, & in vestimentis suis scriberent, in foro, in domo, in ianuis, in ingressibus, & ante omnia in conscientia suis, vt semper eum oculis cernerent, & corde sentirent. Ambulauerūt post vanitatem, & vani facti sunt.

Hierem. 17. Gratia superabundauit, vbi abundauit delictum.

Sicut si quis in carceris custodia quēpiam nummos decem debentē conijelat, neque ipsum solū, sed cū illo, & propter illum simul vxorē, liberos & familiares veniat vero alius quispiā, qui non solū soluat decē illos nummos, sed innumera auri talenta largiatur, vincatq; in regalē aulā inducat, & in thronū excelsissimi principatus cōstituat, atque honoris supremi alteriusque cuiusvis splendoris participem efficiat, iam non poterit amplius forerator decem nummorum debitum vrgerē: ita & nobiscum factū est. Multum si quidem plura quā debebamus, Christus pro nobis soluit, tantoq; plura, quanto guttulam exiguā pelagus excellit immensum. Hæc itaque omnia exuberantiam gratiæ vocauit Paulus, ostendens quod non solum par vulneri pharmacum acceperimus, sed & sanitatem, & pulchritudinem, honorem quoque & gloriam. D. Chrys. hom. 10. ad Rom. 6.

Sicut

Sicut quanto magis medicinae laudantur, tanto vulnera horribilia vituperantur: sic gratiae laudatio peccatorum est vituperatio. D. Aug. de Spiritu, & litera.

Gratia liberat à peccato, & servire facit iustitiae.

Sicut si quis puerum orphanum à barbaris captum, inque terram ipsorum abductum, non solum captivitate eximeret, sed & patrem illi seipsum constitueret in omnibus officiosum, cumque in maximam simul dignitatem collocaret: ita & nobiscum si deum est. Non enim veterum nos malorum tantummodo immanes reddidit, sed & in Angelicam vitam induxit, bonaeque conversationis viam simplex dedit, & iustitiae nos securitate donans, & vetera mala occidens, veteremque hominem mortificans, atque ita in immortalem vitam manu ducens. D. Chrysost. homil. 11. ad Rom. 6.

Gratia non destruit naturam, sed perficit, eius ordinem

servat à facilioribus incipiens.

Sicut aues pullos suos, neque e vestigio, neque vna dumtaxat die, totam volandi artem edocent: sed primo à nido tantum educunt, unde cum aliquantulum quieverunt volatu eos assuefacere incipiunt, postmodum ad operam revocant, ita paululum exercendo ad naturalem eos affecerunt altitudinem: ita beatus Ioannes non statim ad summa Iudaeos erexit, sed primum paululum à terra elevarat, cum Christum meliorem se testatur, dicens: Hic erat quem dixi, qui post me venturus est, ante me factus est. Non enim dixit: Hic est filius Dei unigenitus, sed hic erat quem dixi, tanquam à notioribus, & facilioribus procedens ad difficiliora. Ex D. Chry. hom. 12. in Ioan. 1.

Sicut manente substantia ferri transformatur in ignem: sic anima per gratiam transformatur in Deum. Ideo dicebat Paulus. Vivo ego, iam non ego, &c. Quia qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.

Gratia divina peruncti alios conantur trahere ad Deum.

Sicut ars quaedam est, aucupandi columbas, videlicet, talis: ubi vum coeperunt, qui capiendis illis student, cicurem illam redant, & ad humanum convivium assuefaciunt. Deinde unguento alas illius perungunt, sinuntque coniungi agrestibus: illa vero per unguenti fragrantiam, agrestem illum, ac liberi pascuis gregem ad possessionem transfert eius cuius est ipsa domestica.

Bene

Bene olentes namq; sequuntur, & reliquæ, atque ita in potestatem columbarij veniunt: ita vnus animæ alas diuino vnguento perungit Deus, vt illæ alijs seipsas coniungant. Diuina gratia mediante. Iuxta illud Apocalypsis 22. Spiritus dicat sponsæ, veni, &c. Ex D. Basil. epist. 175.

*Gratia & Virtus spiritus sancti solum sapide imprimitur,
à perturbationibus vacuis, etsi omnibus adsit.*

Sicut Medici non prius præbent salutaria medicamenta, quam ante vomitionibus eam materiem, quæ morbum gignebat vacuam fecissent, quam sibi ipsis ex praua victuratione homines intemperantes aggregarunt. Verum & vas, si quadam reliquida male olente vinctum fuerit, nec post electam recipit vnguenti infusionem. Proinde necessarium est, vt ea, quæ prius insunt, effundantur, vt post, possint ea recipi quæ inducenda, atque inferenda sunt: sic omnibus quidem adest Spiritus sanctus, sed solummodo illis, qui à perturbationibus sunt vacui, propriam virtutem imprimit suam: at illis, qui rationem à peccati labe, & inquinamenti confusam habent, nequaquam id efficere potest.

Fieri non potest, vt id recte, cui studemus, perficiatur, si animus in diuersas curas distractus fuerit. Nemo enim potest duobus dominis seruire. Matth. 6. Neque fieri potest, vt ille artem, aut scientiam aliquam exacte comprehendat, qui alias ad aliam rem se confert, immo neque vllam artem consequi poterit, si non ante ea, quæ propria finis sunt, cognouerit. Necesse est, vt actiones fini respondeant. Nam neque ars ferraria finem suum opera figulinæ, consequitur, sed ad vnumquemque finem consequendum proprius, ac congruus labor requiritur. Quare etiam illas virtutis exercitatio, quæ efficit, vt placeamus Deo, posita est, secundum Euangelium Christi, in recessione acutis huius mundi, atque tunc plane perficitur, cum penitus ijs rebus, quæ animam distrahunt nostram, vale, dixerimus. D. Basil. orat. 7. de vir. & vitio.

Impossibile est, vt capaces diuinæ gratiæ reddamur, nisi perturbationes & vitia, nostras animas possidentia prius eiciamus. Vidi ego iam medicos non prius medicinas salutes dare, quam vomita materiam illam morbi causam euacuassent, quam ex maio
dictæ

dietæ genere homines intemperantes sibi ipse creuerant. Sed & vas quod hoc humore quoque imbecillis, & graue olentis, præoccupatum fuerit, atque imbutum in id elucris diligenter, odorati cuiuspiam vnguenti influxum neutique potuerit recipere. Opus itaque ea quæ prius insunt, effundere, vt eorum fiat capax qui immiscere constituisti. D. Basi, in Psal. 61. verum tamen Deo subiecta est anima mea.

Gratia nescit esse ociosa semperque decrescit, aut crescit.

Sicut aqua à fonte emanans non potest stare, nisi crescat, aut decrescat: ita nec gratia in iusto, nisi de bono in melius proficiat. Cum enim consummatus fuerit homo tunc incipit. Ecclesiast. 18. Porro vera virtus finem nescit: tempore non clauditur. Vnde est illud 1. Corinth. 13. Charitas nunquam excidit. Nunquam iustus arbitratur se comprehendisse, si utq; iustitiam ita vt si semper viueret, semper quantum in se est, iustior esse contenderit, semper de bono in melius proficere totis viribus conaretur. Non enim ad annum, vel ad tempus instar mercenarij, sed in æternum se mancipat famulatu. Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in eternum propter retributionem. Psal. 121. Sempiterna itaq; iusti esurientes, sempiternam meretur refectionem. Et licet in breui consumetur pro tempore, iudicatur tamen expleisse tempora multa, pro virtutis perpetuitate. Quo pacto temporis breuitas bonorum præiudicet perpetuæ deuotioni, quæ pertinacem reprobos malitiam excusare non sufficit? Ob hoc enim proculdubio inplexibilis, & obstinata mentis punitur æternaliter malum, licet temporaliter perpetuatum. Quia quod breue fuit tempore, vel opere, longum esse constat in pertinaci voluntate: ita vt si nunquam mereretur, nunquam velle peccare desineret, immo semper viuere vellet, vt semper peccare posset. De iusto potest contrarium dici, quod consummatus in breui, expleuit tempora multa, quod merito omnium temporum recepit vicem, quia nullo tempore voluerit mutare intentionem. Itaque indefesum proficiendi studium, & iugis conatus ad perfectionem, perfectio reputatur. Quod si studere perfectioni, perfectum est. Vbi ergo sunt qui dicere solent, sufficit nobis, nolumus esse meliores quam patres nostri? O monache, non vis proficere? Non vis ergo deficere? Nequaquam. Quid ergo? Sic mihi in quis, viuere volo: & manere in quo perueni: nec peior fieri patior, nec melior cupio. Hoc ergo vis, quod

quod esse non potest. Quid enim stat in hoc sæculo? fugit velut umbra, & nunquam in eodem statu permanet homo. Iob. 14. Ipse deniq; hominis sæculiq; auctor, quandiu in terris vius est, & cum hominibus conuersatus est, nūquid stetit? Et quidem pertransiit benefaciendo, & sanando omnes. Act. 10. Pertransit ergo sicut non infructuose: ita non remisse, non pigre, non lento gradu, sed exultauit vt gigas ad currendam viam. Psal. 18. Mortuus est, & resurrexit. Quid prodest Christum sequi, si non contingat consequi? sic currite, vt comprehendatis. 1. Cor. 9. ibi tu Christiano fuge tui cursus, profectusq; metam, vbi Christus posuit suam. D. Bern. epist. 257.

Gratiarum spiritus sancti dona diuiduntur ab eo prout ipse vult tolluntur propter delicta.

Sicut paterfamilias multa mancipia habens omnibus quidem mediocrem vestem dat, mediocrem annonam dat pro debito domini sui; quia nec potest esse seruus eius, nisi ab illo velitus fuerit, & nutritus; quibusdam autem fidelioribus circa se, dat meliorem vestem, & delictiorem annonam, non propter debitum domini sui, sed propter bonos mores eorum: sic & Dominus generalem gratiam Spiritus sancti, idest, intellectum boni & mali omnibus dat pro necessitate naturæ: quia nec videmur esse homines ad imaginem Dei creati, nisi habuerimus diuinum intellectum. Dignioribus autem dat specialem gratiam: vt puta cognoscendi mysteria, non pro necessitate naturæ, sed pro remuneratione bonæ voluntatis, aut bonorum operum: iuxta illud: Vobis datum est nosse mysterium regni Dei: cæteris autem in parabolis, vt &c. Et quod isti non cognoscant mysteria, non est culpa Dei non dantis, sed hominis non quærentis, nec festinantis, nec laborantis, vt mereatur accipere. Nam si illa generali scientia boni & mali quæ datur pro necessitate naturæ, bene vsi fuissent, iuste mererentur hæc specialem cognoscendi mysterij scientiam, quæ pro remuneratione bonæ voluntatis, aut operum bonorum datur. Vnde dicitur Lucæ 8. Qui enim habet, dabitur illi (quasi dicat) qui bene vsus fuerit prima gratia dabitur ei secunda, & abundabit. Vt videre est, in illis quibus commissa fuerunt quinque talenta, & lucrati sunt alia quinque. Matth. 25. Quicumque autem non habet, etiam quod putat se habere auferetur ab eo, id est, qui talento sibi tradito, quod est cognitio boni, non bene vsus fuerit, tolletur ab eo, vt nec intelligat,

ligat, quod est bonum, ita ut quantum ad Deum dicatur mortuus. Ephes. 1. Quando ergo videris hominem qui, etsi non faciat opera bona, tamen delectatur in audiendo bono, in fructu boni, si qui dem, sed adhuc habet bonum, & expectat illum Dominus ut conuertatur; si autem non solum non facit bonum, sed nec delectatur in eo, intellige quia iam tollit ab illo Deus ipsum quod habet, ut intelligeret bonum, & quantum ad Deum mortuus est. D. Chrys. hom. 31. in Matth. 13.

Gratia disponit animam consumitque peccata.

Sicut aqua facit hortum virentem, & fructiferis, & semper florantibus arboribus comantem: ita promptam animam disponit gratia, ut nulla anxietate, nullis Sathanæ insidijs distrahi sinat, sed omnia ardentia malitiæ tela extinguat. Spiritus sancti gratiam, nunc ignem, nunc aquam scriptura appellat ignem, ut excitamentum, & feruorem gratiæ, & peccatorum absumptionem significet: aquam autem, ut ablutionem, & refrigerium, quibus ipsum accipientes animi fruuntur. Matth. 3. D. Chrys. hom. 31. in Ioan. 4.

Gratia non consumitur licet vniversus mundus accedat.

Sicut enim solares radij singulis diebus illuminant, neque ex nimia copia vis eorum minuitur: ita, immo longe minus Spiritus operatio ad accipientium multitudinem remittitur. In piscina illa probatica infirmitas corporis sanari volentem impediēbat, nunc vnusquisque potestatem habet accedēdi. Non enim Angelus aquam mouet, sed Angelorum Dominus totum perficit, non habet excusationis locum infirmus, non habere se hominem qui sibi opituletur, neque dum venit, alium descendere: sed licet vniversus mundus accedat, non consumitur gratia, neque virtus deficit, sed eadem semper permanet. D. Chrys. hom. 35. in Ioan. 5.

Gratiam vtique inueniet quicumque quaesierit illam.

Sicut sol omnibus patet, & solaribus radijs nemo clausis oculis frui potest: ita neque gratiæ claritatis particeps abunde vnquam fuerit, nisi animi oculum ad eum, & dirigat, & intendat. Quam obrem si non omnes comprehenderit nolite turbari. Non enim necessitate, & vi, sed eum volumus cum assentimur, Deus ad nos venit. Nolumus huic luci, & tantis delictijs osium claudere: hæc lux per fidem nobis exoritur, & exortam eorum, à quibus pie suscipitur, animis aflatim radios diffundit: cui si puram
& im-

Sylva

& immaculatam viam exhibeas, semper tecum manet, semper in te habitat. Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Ioannis 14. Diuus Chrysostomus, homilia 14. in Ioannem 1.

Sicut qui oculos clausit, tenebras ipse sibi accersit: ita qui à Spiritu sancto secedit, extra eum qui illuminat constitutus, animæ cæcitate offenditur. Diuus Basilii, homilia 28. de Spiritu sancto.

Gratia cooperans nostrum requirit assensum, & opus, ut coronemur.

Sicut ars in artificis potentia non operatur, nisi cooperante artifice: ita gratia cooperans non operatur, nisi cooperantibus nobis. Et e conuerso etiam, sicut sine lumine non videt oculus, ita sine gratia non meretur homo. D. Fulgentius, ad Theodorum.

Sicut formæ rerum naturalium, quamuis in suo genere perfectæ sint, efficere tamen per se nihil possunt, nisi adit primæ causæ omnia mouentis inesse, & cōseruari, virtus, ita gratia quamuis in genere suo perfecta sit forma, nihil tamen potest homo facere æternæ vitæ dignum, nisi adit ipsius gratiæ auctoris, singularis quædam virtus.

Sicut alius est splendor lucernæ vbique lucens, & aliud est lumen, quod in ipsa lucerna splendidius est, & speciosius: ita aliud habet in se gratia, aliud redundat ab illa. D. Macharius, homilia 7.

Sicut Nauis expanso velo, prospero vento agitur, tunc parū videtur agere Naucerus, licet aliqua agat quando ipsum velum flatibus expansum tenet, quod si contraxerit, non agitur nauis: ita quamuis dicatur Philip. 2. Qui filij Dei sunt spiritu aguntur Dei, quia qui dat velle, dat & perficere, nihilominus tamen ipse agit, & meretur, ut inquit idem Paulus 1. Corinth. 15. Ego abundantius omnibus laboraui, & gratia Dei mecum. Quare 2. ad Tim. 4. lectio 2. ait D. Thom. quod quamuis dicatur ista corona, corona gratiæ, quantum ad radicem merendi, quia gratia Dei vita æterna. Roman. 6. Dicitur tamen corona iustitiæ, quantum ad actum qui procedit ex voluntate libera, vel dicitur corona iustitiæ, quia datur iustis secundum opera sua iusta. Ex promissione enim (inquit Augustinus) factum est debitum, Promissor Deus, debi-

debitor factus est. Ipse enim dixit Esaia 3. dicite iusto, quoniam bene. Quoniam fructum adinventionum suarum comedit.

Gratia non negatur facienti quod in se est (aiunt Theologi.)

Sicut cum infantis corpusculum in utero matris fuit, membris, & organis distinctum fuerit, statim Deus animam rationabilem infallibiliter ex pacto, & ordine infundit: ita facienti, qui in se est præmissis, & prælibatis Dei auxilijs tribuitur gratia.

Sicut si aures habens oculos alumine conuertat illos ad lumen, videbit illud, mediante lumine inuitanti eis se videri: ita cui se conuertit ad Deum non denegatur gratia, dicitur tamen conuerti se homo ad Deum, quia libere vult conuerti. Nullus sine vna gratia potest preparari ad aliam. Iuxta illud, Hier. 33. Conuertere nos Domine, & conuertemur. Tu enim dicis Ioan. 15. sine me nihil potestis facere, quasi dicat: sicut imago quæ in speculo representatur, tamdiu habet oculos deflexos in terram, quamdiu & exemplar, & eleuati ab exemplari, eleuantur etiam ab imagine: ita & vos. D. Tho. 1.2. q. 109. art. 6.

Gratia conseruatur in iusto præsentia Dei.

Sicut radij solis à sole ipso producti, tamdiu conseruantur in aere, quamdiu durat præsentia solis habentis in se claritatem: similiter productæ in aere: eo tamen sublato, protinus interijt lumen aeris: ita gratia in iusto conseruatur potentia Dei exemplariter obiectiue, vt dicebat Magister Vzeda.

Sicut lux vna solis, aqua omne lumen dependet, stellas omnes illuminans, varie quidem pro varia ipsarum natura eas afficit, quo fit, vt aliæ siccitatis, aliæ tempestatis, aliæ aliorum effectuum sint causæ: ita illa diuini Spiritus gratia, quæ omnia piorum hominū illuminat, ac varia pro eorū varietate afficit, Moysen enim fecit mansuetissimum super omnes. 4. Reg. 1. Eliā fecit adeo seuerū, vt persecutores suos his igne caelesti consumpserit. 3. Reg. 18.

Sicut enim (vt inquit Arist. in Metheoris) mūdus superior, & inferior, mutuis latioribus se contingūt: ita gratia quæ est in ipso Deo, cū illa, quā spiritus diuidit singulis prout ipse vult, mutuo se contingunt, sicut creans, & creatū. Illa in quā gratia, nō qua Deus ipse iustus est, sed qua nos vere iusti nominamur, & sumus, tanquam à causa formali. Ex Conc. Trid. sess. 6. c. 7.

R Sicut

Sylua

Sicut quædam herua, quæ dicitur herua foli, semper insequitur ipsum, ab Oriente in Occidentem, & sicut quotiens vnusquisque ambulat coram sole fugatur vmbra à tergo, & e conuerso: ita quoties iustus habet Deum pro obiecto, & sine suorum operum, conseruatur in gratia: & dum ambulat coram Deo, emittit à tergo omnem vmbra peccatorum. Ideo dixit Deus ad Abrahâ. Gen. 17. Ambula coram me & eslo perfectus.

Gratia coalescunt virtutes, vitiaque comprimuntur, & pereunt.

Sicut duo illi fontes qui sunt in Boetia, vnus obliuionem, & alter memoriam faciens: ita gratia temporalium obliuionem, & memoriam spiritualium facit. Sic enim faciebat Paulus ad Philip. 3. quæ retro sunt obliuiscens, & ad ea quæ priora sunt se extendens, & sicut in fontibus quæ sunt in Aegypto, extinguuntur faeces accensæ, & accenduntur extinctæ: ita gratia accenduntur virtutes, & extinguuntur vitia. Vnde Rom. 13. dicitur, abijciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis. D Aug. lib. 21. de Ciuit. Dei, cap. 7.

Gratia nil animæ gratior in hac vitæ.

Sicut smaragdus, de quo D. Isidorus ait, quod nulla ex gemmis oculis gratior esse possit, cuius etiam corpus exterius, sicut speculum intuentium reddit imaginem: hominem tempestatibus mirum in modum eripit: sic gratia quæ in animæ essentia est, nil gratius ei. Hac diuina gratia roborati fideles fluctibus peccatorum fortiter resistunt: ideo designatur per smaragdum. Apoc. 21.

Gratitudo in Deum nos ipsos illustriores facit.

Sicut cum grati simus hominibus, qui nobis bene fecerunt, illos clariiores reddimus: ita si in Deum fuerimus grati, nos ipsos illustriores facimus. Quoniam non vt nostra celebratione opus habens, hoc fieri vult: sed vt quicquid id lucri est, iterum ad nos redeat, & dignos faciamus nos ipsos maioribus subsidijs. Nam si homines quibus eadem est natura nobiscum, paruo aliquando in nos beneficio collato, expectant à nobis gratitudinem, non ob nostram gratitudinem per se, sed vt ipsi inde celebriores fiant: quanto magis id nobis faciendum in his quæ à Deo accepimus, qui ob nostram solum vtilitatem vult fieri. Namque quemadmodum maris fluctus quamuis iterum, atque iterum concutimur, enumerare nunquam poterimus: ita neq; benefi-

ficio

faciorum Dei quæ in nostram contulit naturam, varietatem. D. Chryſthom. 26. in Genes. Iugiter enim sibi subuenire facit, cui collatum beneficium ante oculos semper aſſiſtit: quamuis laus, & gratiarum actio danti, & non accipienti debeatur. Aristot. lib. Eth.

Gula & delitijs totus homo, intra, extraque destruitur.

Sicut acuti vepres vndecunque capiunt, atque constringunt, manus eruant: sic delitiæ pedibus, manibus, capiti, oculis, omnibus similiter membris officiunt. Et sicut vepres steriles sunt, & nullum fructum producunt: ita & ciborum delitiæ. Delitijs enim senectus citius surrepit, sensus obtunduntur, cogitatio retardatur, citius mens tenebris obducitur, corpus dissoluitur. Et sicut nauigio nimium onoris oppresso, crebra contingunt naufragia: sic homini ventre voracitate repleto. Adeo mala ciborum lasciuia est, vt irrationalibus pestifera quoque sit. Nam & volucres saturitate nimia, & sibi, & nobis inutiles efficiuntur: superfluitates enim indigestæ, ac putrido humidior a pinguedine oriuntur: quæ vero animalia non copiose aluntur, sed quasi ieiunantia mediocri victu simul, & labore exercentur, hæc animalia tam sibi sanitatem seruant, quam nobis accommodiora sunt.

Sicut qui vina huc, & illuc traducunt, nolunt nimium vtres implere, ne distenti rumpantur: ita & nos vt debemus cibis. Nō enim principaliter datæ nobis sunt fauces, vt vsq; ad os, vino & cibo nos repleamus, sed vt orando ad Deum canamus, & diuinas Scripturas sacro ore perlegamus, & proximis oratione consulamus. Diuus Chrysostomus, homilia 45. in Mattheum 13.

Sicut si quis citharam aureis fidibus coaptatam in manus sumeret, & cum pulsare deberet, stercore, atque cæno, ipsam indigne deturparet: sic quoque gulosi faciunt: stercora enim sunt animæ voracitatis delitiæ, & excessus in comedendo, non est alimentum, sed pestis. Venter namque & stomachus non ad recipiendum simpliciter cibum, sed moderate recipiendum factus est. Idem, ibidem.

Sicut seruus quando supra vires quicquam impositum est Dño impudentius maledicit: sic & venter nimium plenus, mētē & cogitationē plerumq; corrūpit. Quod mirifica dispensatione dixerit diuinitus factum: vt si sponte moderationem contempnis norma,

saltem in uisus, quoniam videas tantum ex saturitate tibi imminere periculum, modestius vivere coneris. Hæc igitur probe tenentes, fugimus delicias, ciborum apparationes, ut & corpore bene valeamus, & animam ab omni languore liberemus, & futuram beatitudinem consequamur. Idem, ubi supra.

Sicut naus onerantia, quæ supra suam magnitudinem vehenda capit, oneris magnitudine grauata submergitur: ita animi & corporis nostri natura, si plures acceperit cibos, quam ferat natura sua, impletur, & iniectionum grauitatem non amat, & in perditionis pelagus demergitur, & nautas, & gubernatores, & eos qui in prora, & alios nauigantes, & ipsum onus cum hominibus perdit. D. Chryl. serm. contra luxuriam, & crapulam.

Sicut non tranquillitas maris, non scientia gubernatoris, non nautarum multitudo, non præparationis studium, & non anni pars tempestiua, non aliud quicquam naui, quæ sic in tempestate est, prodest: ita & delicatise uenit, neq; cogitationum multitudo, neq; eruditio, & admonitio, neq; timor futurorum, neq; pudor presentium, neq; aliud quid aluare potest, sic periclitantem animam: sed inualefcit luxus & amentia per omnia, & sub aquas nolens volens, eum qui a grotat defert, & graue facit naufragium. Idem, ubi supra.

Sicut corpus non solum superfluitates imittit naturales, sed multo plures, & undique. Nam & oculi, & nares, & os grauedine, muco, & corruptione, & his quæ intus generantur, lutulentis, & improprie affectibus sunt plena, & ipsa natura carnis laxior fit, quam naturalis proportio, foetidaq; & inutilis ad omne opus bonum. Etenim terra, quando a sua abundantia oppressa fueris, suum innatum perdit laborem, & ardit autem, & suas vires, & neque ad opus, neque ad suam generationem est accommodata. Hinc autem incurabilibus, & difficillimis implicantur morbis, qui perpetuo in uoluntate uiuunt. Nam in tremoribus, & palloribus mirisque, & pedum, & manuum doloribus, & alijs pluribus, de quibus medici dicunt irritibiles fiunt. Sane talium non solum corpora sic effe-
ctæ, & in iucundis, & superfluis, & foetidis undique plena sunt, ita & tollerari nequeunt: sed & anima corpore multo in iucundior, multo maiores quam illud morbos in se arripit ex delicijs. Idem, ubi sup.
Ideo (inquit D. Gregor. lib. 30. Moral. ad conflictum spiritualis

agonis non confurgitur, si non prius in nos ipsos hostis positus gula, scilicet, appetitus edometur. In casum enim contra exteriores hostes in campo bellum geritur, si intra ciuitatis mœnia insidians eius habetur.

Sicut ignis & aqua simul esse non possunt: sic spirituales & corporales delitiæ in eodem se non compatiuntur. Vbi crapulâ rutatis inter pocula Christus senserit, vina sua dulciora super mel & fauum menti propinare dedignatur. Vbi curiosa diuersitas ciborum pascit ventrem: celestis panis ieiunam deserit mentem. D. Bernard. epist. Ad Phulconem.

Sicut naus cum maiorem mercium copiam habet, quam proiusta magnitudine grauitate pöderis oppressa demergitur: ita anima corporisque nostri natura copiosiore capiens cibum deprimatur: & onus ingestorum ciborum non ferens in perniciem demergitur pelagus & nautas, gubernatorem, prorreptam, & vectores & vniuersum onus cum omnibus perdit. Gula namque delictijs deditus perse volēs nolens necessario peccat. D. Chrys. ora. 6. de facto.

Sicut igne affectis nauibus, non tranquillitas maris, non scientia gubernatoris, non nautarum, non apparatus commoditas non animi tempestiuitas, non aliud quippiam ita periclitantem iubat nauem: ita in his qui delicate ac molliter viuunt, non ratio nū vis, non doctrina & institutio, non admonitio & consiliū, nō aliud quidpiam, non timor futurorū non pudor, non accusatio presentium conseruare poterit: ita fluctuantem animam, sed immoderatio omnia exuperat, & volentem nolentem de cætero eum qui hac ægitudine laborat, & madidum deprimat, & naufragium eo projicit, unde sese referre difficile est. Idem vbi supra.

Sicut terra ipsa cum separatur, & calorem suum naturalem deperdit, & simul robur etiam amittit, & neque ad culturam, neque ad fertilitatem suam idonea est: sic grauibis & insanabilibus morbis corripuntur, qui indelictijs perpetuis viuunt, tremore, dissolutione membrorum grauedine pedum, manuumque crutiatibus, & alijs compluribus, quibus medici asserunt, illos obnoxios esse, Nā & corpus ipsum nō modo secundū naturā excrementa emit, sed omni ex parte vberime multa profudit: nec anima multo magis corpore deformata, multo maiores quā corpus egritudines ex hac militia suscepit. Idem vbi supra.

Sicut nubes terræ calligant cælum, sic obscurant animas in tem-
perantia conuiuia. Sicut ventorum turbines elementa confun-
dunt, sic fercula congesta stomachū conturbant, ut nauē fluctus,
cotpus ebrietas sic demergit, hominem dat in profundum, lucra
vitæ aufert, mortis facit subire naufragium. Est ergo febris,
quam sic Apostolus deplorat. Romanorum 7. Scio quia non
habitat in me, id est, in carne mea bonum: si non bo-
num, utique malum, quod malum? fragilitas certe, quæ dum
serpit in carne, inuenit, æstuat, intrat ossa. D. Chrisologus,
sermone 41.

Sicut difficile est, aues carnibus grauata nimis in cælum euo-
lare: ita qui carnem suam nutrit, & fouet, & illuc ascendere per
contemplationem non poterit. D. Ioannes Climac. de discret.
gradu 26.

Sicut enim in speculo sordido non se talem homo aspicit qua-
lis est, ita et si esca, & crapula fuerit grauatus, alterum se sentit,
quam est. Tunc excitatur libido, accenditur ira, inflammatur
superbia, & generatur luxuria. Vnde Apost. Ephes. 5. Nolite,
ait, inebriari uino, in quo est luxuria. Quod si temperatum fue-
rit corpus interposito ieiunio cognitione sui recepta, anima in-
telligit qua deuotione obsequi debeat Redemptori. D. Augustinus
libro noui & veteris testamenti, quæstione 120. Non enim Da-
niel visiones videre meruisset, nisi ieiunio redidisset animā lim-
pidiorem. Siquidem e copiosiore pastu, seu fumosi quidam va-
pores exhalantur, qui lucem sancti Spiritus in hominis mentem
irradiantem, quasi densa nubes interueniens, intercipiunt. Ter-
reat te diuitis exemplum, quem vita in delitijs acta tradidit in-
cendio. Non enim ob crimen iniustitiæ, sed ob vitæ molliciem
exustus est in camino ardente. Diuus Basilus, homilia 1. de
ieiunio.

Sicut deniq; piscis, qui vocatur asinus, inter cætera animantia,
cor habet in ventre: ita gulofus, ait Arist.

Sicut si cintillæ paræ magna lignorum congeriem imponas,
iam non erit ignis fulgidus, sed fumum videbis valde insuauem.
Viro valde forti, & magno impone sarcinam vires eius exceden-
tem, & videbis cum sarcina humi iacere. Magnum onus iniice
in nauim, & graue facies naufragium: tale autem quidem est, &
voluptas.

Sicut enim in nauibus supra modum oneratis, magnā turbatio est nautarum, gubernatoris, eius qui in prora est, eorum qui ascendant nauim, qui superiora quidem proiiciunt in mare, quæ autē inferiora, perdūt: sic sane in hoc loco, nam quæ superius sunt eumunt, alia autem inferius.

Si autem multitudo ciborum sumatur, etiam quod in illis est ad alendum vtile, fiet damnosum: frumentum. v. g. aliud est similago, aliud farina, aliud fursur. Itaque si mola accipiat quæ potest pinferere: hæc omnia discernit, si autem plura immiseris omnia confunduntur. Iterum vinum si congruam concoctionem habeat, ac temporum temperiem, prius quidem totum simul fit: post hæc autem pars in faciem desidet, pars in spumam recurrit: eo autem quod manet, frui possumus. Hoc & in mari viderit quis, quando magna tempestas oritur, pisces videmus mortuos, adnatantes eos, præ frigore in profundum descendere non valentes: ita & apud nos fit. Quando enim sæpe refluit voracitatis pluuia, quæ omnia commouet mortuas armare facit cogitationes, quæ iam sanæ sunt, & in vobis quiescunt. Cessemus itaque beatos dicere eos, quos deplorare oportebat, & lachrymari vos, propterea, propter quæ beatos vos dicere oportebat, & frugalitatem diligamus. An non audistis medicos dicentes, indigentia mater est sanitatis? ego autem non corporalis sanitatis, matrem indigentiam dixerim, sed animæ potius. Hæc & Paulus clamat vere medicus. Habentes alimenta, & tegumenta, &c. 1. Timotheum 6. Diuus Chrysostomus, homilia 16. in caput 7. Actorum.

Gula conseruit syluam in corbe multarum libidinum.

Sicut fons aquæ si in plures sit riuulos dissectus, vicina riuulis illis loca omnia heruarum viriditate conuestit, & quasi pubescere facit: sic vitium gulæ si per cordis tui venas se effuderit, & distraxerit, indeque permeans sensus tuos omnes irrigarit, vbi libidinum multarum in te syluam conseruerit, animū tuum færarū habitaculum efficiet. Etenim ego multos animaduerti sæpe, qui cum alterius cuiusvis generis vitijs laborarent, ad sanitatem tamen redierint postea: qui autē hoc morbo tenerentur, vt aut in occulto hesitare eos delectaret, aut vëtris in gluie duci se sinerēt, neminē ex omnibus vidi ynquā, qui cōualuerit. Nā qui istius modi sunt,

ij mendaces sunt, ad iusiurandum parati, litigiosi & pertinaces. In gluuia hæc fuit, quæ Adæ interitum, & post ipsum etiam vniueris illius posteritati exitium apportauit. Gulæ libido ea est, per quam ludibrio habetur Noe: & Cain maledictioni subijcitur, per hanc primogenita amittit Esau, & cum Cananeis affinitate coniungitur: Lot se cum filiabus miscet, idem sui ipsius gener factus, ac focer. Hæc Israelitas induxit, vt simulacrum adorarent, iisdem causa fuit quamobrem illa solitudinis vastitate eorum cadauera prostrata sint. Etenim si cum corporis tui sustentandi causa, cibum capis, ægre admodum à mensa potest auelli, nisi naturale prius desiderium expleueris, neque aliqua necessitas auocet: qui non tandem ab epulis ijs ægrius dehes quibus spiritus alitur tuus. Quique non magis oratione corroborandus tibi tuus animus est? D. Basil. serm. de Abdicatione rerum.

*Gustantes semel bonum caeleste, terrena
statim negligunt.*

Sicut qui pretiosum gustauerit cibum, eidem postmodum esca hæc communis ingrata videtur: sic & qui semel de dulcedine Christi bene gustauerit, terrenorum bonorum de cætero non multum sentit saporem. Quis non desideret illum, aut quis non sequatur eum, quem etiam duo cæci, antequam corporaliter viderent crediderunt, nimirum hæc est illa rosa in campis Hierico, de qua sapientia loquitur. Eccles. 24. Sicut palma exaltata sum in Cades, & quasi plantatio rosæ in Hierico.

Sicut enim rosa antequam videatur, sentitur: sic & Dominum transeuntem de longe: duo cæci antequam viderent diuinitatis eius fragrantiam senserunt, D. Chrys. hom. 26. Matth. 21.

H

Hæresis semel ingressa cuncta depascitur.

SICVT flamma acceptis viribus per accensam, & ardentem materiam serpens, seseq; effundens, si quæ vicina sunt corripuit, & absumperit, corripiet & remota: sic hæreses malum cuncta

enacta depascitur, & periculum est, ne vastatis tot Ecclesijs, ad sanam partem serpat. D. Bas. epif. 70.

Hereticorum Ecclesia omni vita spirituali caret.

Sicut membrum à corpore præcissum vivere non potest, neque ramus arboris viridis esse: sic & omnes heretici præcisi à corpore vnius Ecclesiæ, nec vitam Christi in se habere possunt, nec viriditatem gratiæ spiritualis, sed Ecclesia eorum deserta: non ab hominibus; abundat enim peruersis hominibus, quomodo semper malorum maior est copia quam bonorum: sed deserta est à Sanctis, deserta à sanctitate, à fide, à veritate, à gratia, à spiritu. Deserta denique ab ipso Deo, & ab omnibus quæ sunt Dei.

Sicut enim homo qui Dei non est, mortuus dicitur esse, quamvis uiuat, quia non Deo, sed diabolo uiuit: sic omnis Ecclesia, quamvis abundet hominibus, tamen si ab illis bonis quæ di-
cta sunt defuerit, deserta est, quia non Deo, sed diabolo plena est. Diuus Chrysostomus, homilia 46. in Mat-
thæum 23.

Sicut puluere turbatus oculus non potest videre lumen solis: sic anima hæretico spiritu turbata non potest videre lumen veri-
tatis. Vnde sicut anguila in turbida aqua excæcatæ capiuntur à piscatoribus: sic hæretici à fidelibus. D. Clemens Alexand. libro
7. Strom.

*Hereticorum deliramenta in dies præcisa, repullulant, nisi
extinguantur ab igne spiritus sancti.*

Sicut tradunt fabulæ, hydriam scētis capitibus, numerosius re-
nascentem creuille, ita quod multiplicato monstro, mortibus ip-
sis in prodigiosam fecunditatem germinauit donec ad motis igni-
bus multiplicem portentissimi corporis prolem feruenti gladio de-
secaret & intrinsecus, combustis medulis, rebeles venas improba
fecunditatis exureret, & sic parturitio monstruosa cessaret: ita hæ-
reses, scētis eorum capitibus renascuntur numerosius, linguisque
færalibus sibilant, & virus læthale iaciunt, nisi flammeo Spiritus
sancti gladio extinguantur. Genes. 3. Illo scilicet, qui ex vtra-
que parte acutus procedebat de ore filij Dei. Apocalypf. 1. & 19.
De quo. Ad Ephes. 6. dicitur. Assumite scutum fidei, & gladium
spiritus (quod est verbum Dei) in quo positis omnia tela nequis-
simi ignea extinguere. Viuus enim est sermo Dei, & efficax, &
penetrabilior omni gladio ancipiti: & perungens, vsque ad diui-

Gouem animæ, ac spiritus, compagum quoq; ac medullarum. Ad Hebræos 4. Ideo, quia resurgente morbo, non debet cessare medicina, & quanto maior fuerit ægrotudo, tanto instantior, & fortior debet esse curatio prouidus Deus Spiritus sancti igne, ita nouella hæreticorum extinguet, vt morientibus venis medullas perniciosæ fecunditatis exurere nuquam desistat. *Cassian. lib. 1. de Incarnatione,*

Hypocritarum interna cognoscuntur ab externis.

Sicut artifex medicus, si viderit ægrotantis colorem, intelligit speciem passionis ipsius: sic à fructibus eorum hypocritæ cognoscuntur. Sic enim D. Ioannes mox, vt vidit pharisæos venientes ad se cognouit cogitationes eorum prauas. Ex arboris fructu cognoscitur radicis virtus. D. Chrysostomus, homilia 3. in Matth. 3.

Sicut viperæ quæ à foris speciosæ, & quasi piæ sunt, ab intus autem veneno sunt plene: sic hypocritæ pulchritudinē sanctitatis ostendunt in vultu, & venenū malitiæ portant in corde. Natura enim viperarum talis est, cum momorderit hominem statim cucurrit ad aquam: si non inuenerit aquam moritur: sic pharisæi tanquam viperæ currebant ad aquam baptismi Ioannis. Vnde dicebat ad illos Genimina viperarum quis vos docuit fugere a ventura ira. Et sicut viperarum masculus, & foemina circumplicantur, & simul per os hians foemina masculus caput immittit, illa verò affectu detenta huius caput abscindit, & sic ab ore distillans virus in se ipsam deglutit, & ipsa ex hoc gemellos, marem & foeminam concipit, qui in ventre maturi facti, & non habentes unde gignantur latus matris sautiant, & sic gignuntur, vt & pater, & mater pereat. Grauis autem & horrenda supra omnia reptilia est vipera, ipsa in seipsa interitum operans: sic est stolidi, & insana hypocritarum & pharisæorum conditio, prophetas occidentium, & in seipsos interitum operantium, & denique matrem Sinagoga deuastantium. De quo conqueritur. Canticorum 1. Filij matris meæ pugnaverunt contra me. Ex Diuo Epiphanio contra Gnosticos appellatos, ex ordine 26.

Hypocritarum spes, quasi ianugo. Sap. 1.

Sicut arundo foris pulchra, & intus vana cum sit, lanuginem pro fructu producit: sic Hypocrita virtutis specie exterius ornatus, intus à vera prorsus virtute est alienus. Omnis enim gloria

Regis filia, ab intus redundat, & apparet, & in fimbrijs aureis circumamicta varietatibus. Psalm. 44. Exterior in ea ab interiore splendore procedens. Hypocritarum species quæ tantum exterior est nullatenus bona esse potest. Sunt enim Hypocritarum Gymnorum imitatores, qui nigras carnes plumis tegunt albis, ob quod lex vetus prohibebat illis offerri in sacrificijs. Levitic. 11. Quia sicut nos nucis nucleum comedentes operimenta projiciamus: ita Deus inuictur cor. Unde dicebat Paulus. 2. Corinthiorum 1. Hæc est gloria nostra testimonium conscientia nostra. Prius enim respexit Dominus ad Abel, ac deinde ad munera eius.

Hypocritæ eo periculosiores in facto quo simulatiores.

in habitu.

Sicut periculosiores sunt scopuli breuiores, periculosiores sunt aqua operti, quam rupes eminentiores: sic Hypocritæ, qui in animæ recessibus maliciam retinentes, speciem pietatis foris ostentant.

Sicut hericius foris apparet asper sentis opertus intus autem est molis, & tener: ita Hypocritæ foris apparent in vestibus ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, & ipsarum ouium voraces: Paulus autem e contra faciebat. 1. Corinthiorum 9. alijs prædicando, & corpus suum diuersis tormentorum generibus castigando.

Hypocritarum simulata virtus, neque sibi,

neque alijs prodest.

Sicut neque sine humore scirpus, neque sine aqua cactus proficit: ita Hypocritarum vita ad bona opera infusionem quidem superni muneris percipit: sed in cunctis quæ agit exteriores laudes appetens, à fructu percepta infusionis inanescit. Sæpe namque mira signorum opera faciunt, ac obsessis corporibus spiritus pellunt. Fitque eis amplitudo muneris incrementum damnationis, quia irrigati fructum non ferunt: sed sub viriditatis colore vacui in altum crescunt. De quibus Matth. 23. dicitur: Multi dicunt mihi, Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus. Et Dominus ad illos, non noui vos. Scirpus enim in flore, & Hypocrita in laude, in aqua quidem virides, sed tamen inanes crescunt. Diuus Gregorius, libro 8. Moralium, cap. 27.

Hypocritarum simulata virtus omnes commaculat virtutes.

Sicut modicum fermentum totam farinæ massam corrumpit, & commaculat: ita hypocritarum simulata virtus postquam semel animum imbuerit, omnem virtutum sinceritatem commaculat. Iuxta illud. Lucæ 12. Attendite à fermento phariseorum quod est hypocrisis: quamvis videatur virtus, sicut umbra magnæ arcis videtur arx, & non est nisi vana eius imago. Et sicut mulierculæ cum pulchritudine carent ad colorum fucos à deformitate confugiunt: ita hypocritæ cum virtute careant ad illius simulationem confugientes, turpiores efficiuntur, & vani.

Hypocritam animi sinceritas fugit, & merces.

Sicut chamæleontem facile ferunt variari, omnesque assumere calores præter candidum, ut interim fabulosum illum Prothæum Egyptium sophistam omittam, ita hypocrita omnes virtutes imitatur præter sinceritatem animi. Ideo animi mercedem amittet. Namque sicut Gallina ideo amittit ova, quia illa vociferando demonstrat: ita hypocritarum opera amittuntur. Ex D. Gregor. Nazianz. orat. 1. in Iulianum Imp. Hinc etiam in illud D. August. super Psalm. 63. Simulata æquitas duplex iniquitas.

Homo post cuncta creatus omnia dignitate præcellit,

ut illis potiretur.

Sicut ingressuro Rege in aliquam civitatem, operæ pretium est, præmittere satellites, aliosque omnes, ut bene adornatis palatijs, Rex honestius ibi agat: ita & simili modo quasi Regem, & Principem aliquem rebus terrenis præfecturus prius omnem hunc ornatum fabricavit, & tandem præficiendum hominem formavit: faciamus inquit hominem. Homo enim inter visibilia omnia dignitate præcellit, propter quem condita sunt hæc omnia: cælum, terra, mare, sol, luna, stellæ, reptilia, iumenta, brutaque animalia omnia, ideo postquam dixit ad imaginem, & similitudinem nostram, adiecit. Et dominetur piscibus maris, & volatilibus cæli, omnibusque reptilibus super terram, de potestate & dominio loquens, quia nihil super terram est homine maius. D. Chrys. ho. 8. in Gen.

Sicut in terra hæc spaciofa & lata animantium alia mansuetiora alia ferotiora: ita in latitudine animæ nostræ, cogitationum alie

sunt

sunt magis irrationales, aliæ ferotiores, & agrestiores. Domanda igitur sunt illæ, & rationis imperio magistrandæ: sicut leonibus imperamus, & animos eorum mansuetos facimus, quamvis natura bestię feroces sint, & præternaturam mansuetæ, contraria enim homo præternaturam ferox, natura autem mitis. Faciamus, inquit, hominem ad imaginem nostram, propter principatus rationem: & ad similitudinem, ut pro viribus humanis similes faciamus Deo, mansuetudine (inquam) & lenitate, & virtutibus Deo similes efficiamur: quod & Christus dicit. Matthæi 6. Similes estote vestro Patri qui in cælis est. Dominentur, ait, piscibus, &c. Quod autem nunc terrori nobis sint bestię, & timeamus, & dominio exciderimus, non arguit, falsam Dei promissionem. Nam ab initio, non ita res se habebant, sed timebant, & tremebant bestię, & suspiciebant Dominum. Vbi autem per inobedientiam, libertatem, & dignitatem, nostram amissimus, etiam principatus noster mutilatus est. Subiecta enim erant omnia animalia. Nam si terribiles fuissent hominibus bestię, mulier serpente conspecto non mansisset, neq. consilium acceperisset, neque in tanto pauore illi loquuta fuisset, sed statim ad aspectum illius obstupescita profugisset, verum colloquitur, nec metuit: nondum erat timor illi. Cæterum ubi peccatum intrauit, ablata est hæc potestas, & dignitas. Et quemadmodum inter seruos fieri solet, ut probatiores, & honestiores conseruis terrori sint, alij autem socios, & seruos timeant: sic & de homine factum est. Nam quamdiu salua in Deum illius fiducia, terribilis erat, & bestiis: ubi autem impetit, timere coepit, & conseruorum extremos. Misericors autem Deus bonitate sua, nostra vincens delicta, non omnem honorem abstulit, neque toto deiecit principatu: sed ea dumtaxat animalia à nostra potestate alienauit, quæ non multum ad huius vitæ utilitatem nobis conducunt: quæ vero nostræ vitæ multum seruiunt, & utilia, & necessaria sunt ea in seruitute, & subiectione nostra relinquit. Quod autem animalium subit timor etiam hoc diuinæ misericordiæ maximum argumentum est, Nam si postquam homo mandatum præuaricatus esset, integer illius mansisset honor, & immobiles haud facile à lapsu destitisset. D. Chrys. homil. 9. in Genes.

Sicut quidam optimus inuitator non prius in domum pransorem, quam præparet epulas introducit, sed omnem apparatus in struens,

struens, domumque congruenter exornans, discubitum quique & mensam, & cætera, tunc ad præparatas iam delicias conuocatum inuitat: iuxta hunc modum diues, & copiosus nostræ conditor educatorq; substantiæ, bonis omnibus replens habitaculum mundi huius, & magnas has epulas variasq; disponens: sic introduxit hominem, dans ei opus. eximium custodire mandatum, quo non appetitu rerum non extantium, sed præsentium possessione gauderet. D. Gregorius Nissenus, libro de Creatione hominis, cap. 2.

Sicut enim in hac vita ad quoslibet vsus, ab artificibus instrumenta competenter aptantur: ita veluti res quædã ad opus imperij congruens ab optimo artifice natura nostra constituitur, quæ siue iuxta animæ prærogatiuam, seu iuxta corporis habitum, talis existeret, quæ ad imperandum opportunior appareret. Idem, vbi sup. cap. 4.

Sicut iuxta humanam consuetudinem, qui principum imaginem fringunt, non solum impressionem formæ eius imitantur: verum etiam amictu purpureo describunt regiam dignitatem, & imago ipsa iam pro consuetudine dicitur Imperator: sic & humana substantia, quoniam ad illorum regimen condebatur, propter similitudinem regis. vniuersorum. Idem, vbi supra.

Sicut formas hominum per colores quosdã, pictores in tabulis transferunt, tincturas proprias congruasq; miscentes: ita vt primæ formæ decor in similitudinem diligentissima mutatione transmigret: sic intelligo nostræ substantiæ formatorem velut quibusdam virtutum coloribus, miram pulchritudinem suæ imagini contulisse, in nobis experientem proprium principatum. Idem vbi supra.

Sicut cerui pastu dictami (herua medicinalis) sagittas excutiant e corpore: hirundines vexatis pullorum oculis chelidonia succurrunt: Testudo cum ille pastu, vires aduersus serpentes reficit: coruus occiso chamaeconte, qui etiam victori nocet, lauro infectum virus extinguit: perdices, lauri folio annum fastidium purgant: panthera aduersus aconitum, hoc est heruam spuma cereberi conspersam aqua venenum efficacissimum contraxit, hominis excrementis sibi medetur: sic homini dedit Deus non solum, vt his omnibus potiretur, sed etiam quod in seipso haberet

remedium contra serpentium virus, nempe saliuam, à cuius tactu, ceu à feruenti aquæ contaclu fugiunt, ex oriuntur etiam sifian- ces penetraverit.

Itemq; aduersus pestiferas cupiditates præsens remedium nobis, cum circumferimus, si modo nouerimus vti: id ab animo petatur oportet. Denique omnium creaturarum aliquid habet homo. Habet namque intelligere cum Angelis, sentire cum brutis, vigere cum arboribus, esse cum lapidibus, denique Deus factus est homo. Ex Diuo Gregorio, homilia 29 in Marcum 16.

Sicut solent reges, postquam magnam aliquam ciuitatem adificauerint, suam statuum in eminentiori loco collocare, vt ab omnibus supra cætera omnia honoraretur: ita sumus ille totius mundi effector Deus, constructa mundi machina, hominem constituit in medio, quia (vt inquit Arist. lib. 2. Phys.) Nos sumus quodammo- do finis omnium.

*Homines non exuentes veterem hominem hand renouabuntur,
nec vniuntur in spiritu.*

Sicut nisi in cortice grana molita fuerint, & deposuerint cortices, & fursures, & procellerint secundum quod sunt ab intus, quâuis aquam acceperint non coniunguntur ad alterutrum, vt fiat ex omnibus vnus panis, quamuis & fermentatum acceperint, non fermentatur: sic & homines, nisi moliti fuerint sub verbo, id est, catechizati, vt depositis corporibus, spirituales efficiantur, quamuis & aquam baptismatis acceperint, quamuis verbum fidei fuerit missum in eos, sicut fermentum non conueniunt: in idipsum, nec possunt sapere vnum, vnum corpus efficiantur, quia moliti non sunt. Propter quod (inquit Paulus, ad Ephes. cap. 4.) Deponite veterem hominem, & induite nouum hominem, qui secundum Deum creatus est. D. Chrys. homil. 50. in Matth. 24.

Sicut inter duos lapides molares teritur triticum, & separatur à cortice suo, & fit similago munda: sic fideles in medio desuper quidem virgente se verbo Dei ad fidem, & iustitiam, inde autem verbo impio se compellente ad infidelitatem, atq; peccatum, conteruntur, & carnalia sua vniuersa deponunt, & spirituales efficiuntur. Idem, vbi supra.

Sicut altera manus alterius auxilio indiget: ita alter alterius indiget auxilio. Porro quod in ipsa corporis structura communio est necessaria, Dominus nos docuit. Cum enim hæc ipsa nostra membra respicimus, quod vnum non sibi ipsi ad functionem satis est, quomodo censebo meipsum mihi sufficere ad vitæ negotia obeunda? Neque enim pes tuto ierit altero non subleuante. Neque oculus sane viderit, nisi alterum habeat socium, & cum eo vna nimiter visibilibus se obiciat. Iam auditus exactior est, qui per utroque meatus vocem recipit. Et multo validior apprehensio digitorum communione. Ac Dominus dixit: Cum duo, aut tres vnanimis ipsum inuocant, in medio se illorum fore. D. Basilii, epist. 68. Idem, epist. 70. ait, Dominus Iesus Christus, quoniam omnem Ecclesiam Dei suum ipsius corpus nominari sustinuit, & vnumquemque nostrum alterius esse membrum declarauit: dedit quoque nobis, vt erga omnes iuxta membrorum consensum amicitissimus affecti, quapropter etiam si habitationibus sumus alter ab altero, quam longissime dissiti, ac dirempti, ratione tamen conjunctionis huius propinqui sumus inuicem. Quoniam pedibus caput dicere non potest, non estis mihi necessarij, plane, neq; vos amicitiam nobis renuntiare, sustinebitis.

Homo ad imaginem Dei factus eidem reddendus est totus.

Sicut qui suam Cæsari adulterinam imaginem reddit, flagellari tortoribus, & atrocibus iubet subiei poenis, (nostris autem temporibus comburi iubetur) sic Deus omnipotens corruptores imaginis suæ morti tradet perpetuæ, & infernales iubet poenas persolui immensas. Ita qui vitare horrenda exitia cupit, incorruptâ studeat auctoris sui imaginem conseruare, & quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo reddat. Imago Dei non est in auro depicta, sed in hominibus, Deus agnoscitur, cui solam innocentiam conscientia nostræ referuare debemus. Cæsaris enim imaginem manus artificis sculpsit, & corruptibilibus literis annotauit: Dei autem imaginem in homine, diuina manu decem viuis apicibus demonstrauit. Scilicet illis quinque sensibus carnalibus, & quinque spiritualibus, per quos consideramus, & apprehendimus quæ sunt vtilia, vt Deus. Ideoque illi beatam Deo semper imaginem suam

suam reddamus, non superbiæ fastu tumidam, non iracundiæ libore marcidam, non auaritiæ facibus succensam, non gulæ illecebris deditam, non hypocrisis duplicitate contestam, non luxuriæ sordibus contaminatam, non &c. Talibus enim inscriptionibus suum Deus numisma non mallei, vel inuidis ictu composuit, sed prima conditione formauit. Cæsar enim in numo requirit imaginem, Deus vero hominem quem creauit, exquirat. D. Chryf. ho. 42. in Matth. 22.

Sicut cum cuditur auri moneta, imprimitur character & inscriptio ferri, non tamen ferrum ipsum, neque aliqua pars substantiæ eius: sic cum Deus creauit hominem non impressit in eo aliquam suæ substantiæ partem, sed imaginem, & similitudinem suam: imaginem dico, id est, similitudinem Filij, per quem facta sunt omnia. Ioann. 1. Vnde cum esset ad imaginem, additum est, & ad similitudinem, quia cum imago Dei repræsentet Deum ipsum per naturam, immo est idem Deus, & similitudo repræsentet Deum per participationem, si tantum diceret, non significaret ab ipso esse genitam: si autem tantummodo imaginem diceret significaret ab ipso quidem genita, sed non significaret similem esse Deo, sed quod esset homo ipsamet similitudo, vel imago, quod non est verum, vt diximus, quamuis omnis imago, sicut videmus in speculo, & pictura, vbi repræsentatur res non substantialiter, sed per participationem. Diuus Augustinus, libro Vnico de Genesi, ad litteram. Idem etiam ait: Fecit nos Deus ad imaginem suam, vt per illam cognosceremus Deum, & cognosceremur ab eo: & ad similitudinem, vt per eam diligeremus Deum, & diligeremur ab eo. Diuus item Gregorius, libro 20. Moralium, cap. 17. ait: Genus Dei dicimur: non ex eius natura editi, & adoptione recreati. Tanto ergo ad hanc nobilitatem quisque erigitur, quanto per acceptam imaginem ad illius similitudinem ex imitatione renouatur.

Sicut strenuus architectus delectatur in operibus manuum suarum perfectis: ita summus ille architectus Deus delectatur in homine recte ordinato, vt Prouerbiarum, 8. dicitur: Et sicut aqua aquæ, & vinum vino vnitur: ita homini Deus per amorem.

Sylua

*Homo animalis non percipit quæ Dei sunt spirituali autem
diiudicat omnia. 1. Corin 2.*

Sicut qui graues oculos habet, si ponas eum in aliquo & tenebroso loco, melius videt: si autem ponas eum in sole, nihil videt, quia oculus eius non suffert solis candorem: ita homo mundialis qui oculum, idest, mentem, terrenis desiderijs sordidam habet, & turbulentam: si autem ponas eum in rebus mundialibus, sapit & astutus est: si vero trahas eum ad res spirituales, tenebrescit, ac nihil sapit, quia mens illius desiderijs corrupta terrenis, bonum iustitiæ non sentit: hoc est non delectatur in eo quannis sciat: quia præoccupatum habet cor circa delectationem terrenam. D. Chrys. homil. 15. in Matth. 6. circa illa verba, si oculus tuus fuerit simplex.

Sicut non omnis homo potest emergere, & de profundo extrahere margaritas, nisi peritus in illa arte: sic non omnis homo potest descendere in sensuum altitudinem, ad colligendas ibi mysteriorum margaritas, nisi qui spiritualis fuerit, & habens spiritualium exercitationum Dei magnum vsum. Ideo a Christo margaritæ non conceduntur porcis: hoc est porcorum mores imitantibus. Nam sicut porcus ex parte mundus, quoniam vngulam habet fissam, & ex parte est immundus, quoniam non ruminat & gaudet, in cæno se volutare, nunquam in cælum aspicere: nec quærere dominum suum, nisi cum esurierit, tales sunt Christiani, qui in carnalibus delectantur. Ex D. Chrysost. homil. 17. in Matthæi 7.

*Homo fuit sanatus a Deo contraria contrarijs, similia similibus
adoptando.*

Sicut cum medicis aligant vulnera, non incomposite, sed apte id faciunt, ut vinculi vtilitatem pulchritudo quædam etiam consequatur, sic medicina sapientiæ per hominis susceptionem, nostris est accommodata vulneribus: de quibusdam contrarijs curans, & de quibusdam similibus. Sicut curatio via est ad sanitatem: sic ista curatio peccatores sanandos, reficiendosque suscepit. Diuus Augustin. lib. 1. super Genesim, ad literam, capitulum 13.

Sicut etiam ille qui medetur vulneri corporis, adhibet quædam

dam contraria, nempe, frigidum calido, vel humidum sicco, & adhibet etiam quædam similia sicut linteolum, rotundum, vel oblongum admodum & figuram vulneris, ligaturamque ipsam non eandem membris omnibus, sed similem similibus coaptat: sic sapientia Dei hominem curans exhibuit seipsam ad sanandum, ipsa medicus, ipsa & medicina. Sapient. 11. Quia ergo per superbiam homo lapsus est, humilitatem adhibuit ad sanandum, contraria semper opponendo medicamenta peccatis. Serpentis sapientia decepti sumus, Dei stultitia liberaremur, 1. Corint. 1. Sicut autem illa vocabatur sapientia & erat stultitia contemnentibus, Deum: sic ista quæ vocatur stultitia, sapientia est vincens diabolum. Nos in mortalitate male vsumus ut moreremur, Christus in mortalitate bene usus est, ut viveremus. Corrupto animo foemina ingressus est morbus; integro corpore foemina, processit salus. Ad eadem contraria pertinet quod etiam exemplo virtutum eius, vitia nostra curentur, idem vbi supra.

Homo malus, correptus fit deterior, bonus autem è contra
Proverb. 17.

Sicut si animal domesticum aliquanto tempore, extra domum errando fuerit vagatum, cum venerit in manibus domini sui, quasi in recordationem naturæ suæ redactum, cito iterum mansuescit: animal autem sylvestre, cum fuerit comprehensum, aut morsibus appetit, aut calcibus repugnat; sic & malus homo corruptus, non solum pœnitentiam non agit, sed adhuc aduersus corripientem magis irascitur. Noli arguere derisorem (inquit sapiens proverbio. 9.) ne oderit te. Argue sapientem & diliget te. D. Chrys. hom. 39. in Matth. 21.

Hominibus cessantibus, mundi ornamenta peribunt, propter
quos fuerunt condita.

Sicut vites cum vuarum fructibus prægrauantur, foliorum auxilium necessarium, ut protegantur exposcunt: cum autem deposuerint fructum, necesse est, ut folijs denudentur: sic erit in hoc sæculo, quandiu habuerit in se humanum genus, tenet & cælum stellas, sicut & vitis folia. Nam nocte percurrente, sine dubio stellarum utilitas simul cum nocte deficiet. Ideo dicitur Matth. 24. quod stellæ cadent de cælo. D. Chrys. hom. 3. in symbolum. Ad Neophitos.

Ho mo enim mendax, comparatus cum Deo.

Sicut hora vespertina quis stellam alijs comparatam lucidam vocat, quam sole fulgente, lucidam nemo diceret, eo quod excellens splendor solis fulgorem stellæ obtexit: ita hominem bonum ac veracem esse dicimus, si cum alijs hominibus conferimus, ceterum si cum Deo comparemus, nec bonus, nec verax apparebit. D. Chryl. in Psal. 113.

*Hominiſ Structura, & organorum mirabilis compositio
ſapientia Dei eſt demonſtratio.*

Sicut enim inſpiciſ, ariſtæ tanquam quædam prætentæ ſpiculæ aues repellunt, non ſinenteſ fructuſ inſidere, & ſtipulæ inſirmiorē diffriſgere: ſic proſecto & in oculiſ, velut quædā ariſtæ, & ſpiculæ prætentæ ſunt palpebrarū ſectę, vuluerē, & feſtucā, & omnia vexatia extrinſecus repellenteſ ab oculiſ, nec palpebras inſeſtari ſinentiſ. Qua enim de cauſa dic mi, capitiſ quidem capilli creſcūt, & detondentur, cillorū vero minime? Neq; enim hoc nobiſ à cauſu factum eſt, ſed ne ſe demittenteſ, oculoſ obtenebrarent. Quiſ enim ipſum ſitum non obtupeſcat, ſiquidem velut domuſ, teſtū ſic ſupernē eminent, ſudorem capite deſluentem ſuſcipienteſ, neq; oculoſ lædere permiſſenteſ: ſi igitur omnem hominiſ formationē cū diſigentia percurramuſ, & in vnoquoq; membro, ſapientiam Dei conſiderare velimuſ, & neruorū, & venarū, arteriarūq; diſtributionem inſpiciamuſ, nec vita, nec tempuſ ad hanc expoſitionem nobiſ ſufficeret. Ex D. Chryſoſt. homil. 11. ad Populuſ Anſ.

Sicut admirariſ ſtatuariū ex auro pulchram facienteſ ſtatuum: ita admirare Dei ſapiētiam, & quod optimuſ artifex Deuſ ex materia vnde ſit tegula, & latentium opuſ dumtaxat, oculum tam pulchrum efficiere potuit, vt omneſ cernenteſ conſternentur, & tantam huic vim inſerere, vt aeris tantam altitudinem ſpectet, & exiguæ pupillæ adiutorio tot corpora comprehendat, & montes, & colleſ, & maria, & cælum. Ne mihi dicat lachrymaſ, & lipitudineſ: hoc enim propter peccatuſ tuuſ factuſ eſt: ſed cogita ipſiuſ pulchritudinē, & videndi virtutē, & quomodo non laborat, nec fatigatur. Et quod ex lutea materia fecerit, hoc non mirabilem vim creatoriſ deterit, ſed etiam ampliuſ intendit: materiæ enim velitaſ magiſ demonſtrat artuſ copiam, & ſacultateſ, quoniam in luto, & ſauilla

tantum posuit harmoniam, & tales sensus tam varios & omnimodos, & tantum in philosophari valentes, ex eodem vbi supra.

Sicut domum aliquis ædificans, tectum & tegulas superimponit: sic supra caput Deus ossa locauit, & capillos fecit germinare, vt pro quibusdam galeris capiri essent, quis autem posset sapientiam omnem Dei per cerebrum demonstratam commemorare? Primo quidem ipsum mollescit quoniam sensibus fontes omnibus ministrat, potest ne propter propriam lædantur naturam, ipsum ossibus vndique munivit: rursum ne ossium asperitate attritum vexetur, cartilagine mediam obtendit, nec vnam solam, sed secundam, vnam quidem Caluarie inferius sub extendens, alteram vero superne cerebri carni circumuoluens, & est illa hac durior, vt illatas capiti plagas, non primum excipiat cerebrum, sed præcurrentes cartilagine, ictibus nocuentum omne dissoluant. Et quod non continuetur, & vnum sit os ipsum obtegens, sed multas, & multis partibus habeat suras, multæ securitatis ipsi sit materia, & vt facilis vaporum exterius per suras illas, posset fieri respiratio. Hoc ipsum profecto & in corde fecit. Et quid dico de cerebro & corde, cum vtique si quis vel de ipsis ungulis, vel de digitorum imparitate inuestiget, multam & in his Dei sapientiam inuenire valeat apparentem. Vnde dicebat Dauid, Psalm. 138. mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est & non potero ad eam. Ex eodem vbi supra.

Sicut Rota taliter instructa est, vt ex minore parte tangat terram: ita homo pedibus tantum tangit terram, vt eius conuersatio sit in caelis, iuxta illud ad Philipp. 3. conuersatio nostra in caelis est.

Hominem collocauit Deus in mundo ad imaginem & similitudinem suam factum.

Sicut si quispiam Rex, cum maximam urbem ex ædificasset, multisq; & varijs operibus illam exornasset, imaginem suam decentissimamque in urbis medio collocaret, vt hac imagine regum huiusce urbis autorem, conditoremque indicaret, quanquam omnes urbis habitatores venerarētur, regi gratias agerēt, quod sibi urbem cōstruxisset: eadē ratione Deus postquā mūdū condidit, varijsq; operibus exornauit, hominē a se creatū, in eo tāquā imaginē

propriam collocavit, cui omnes creaturæ deseruirent, cuius etiam salutis inuisibiles illæ virtutes Pauli Apostoli, testimonio ministrarent. Quia etiam mirabilis ille omnium conditor Deus naturam in vnum quidem redigere volens, hominem condidit, qui in se rationalem, & irrationalem, visibilem atque inuisibilem, mortalem atque immortalem rerum creaturarum naturam complecteretur, ac veluti summa quædam omnium dici posset. Dedit illi corpus & animam, hoc aspectabile ex aere & aqua & igne constans, quod ijs nutriatur, quæ ex his elementis generantur. Illam vero intelligentem rationalem, immortalitate præditam, inuisibilibus atque pariter intelligentibus substantijs similem, vt hac ratione vniuersa quæ creata sunt, non vsu tantum atque obsequio, sed & similitudine quadam ac familiaritate iungerentur. Homo ergo imago Dei appellandus est, qui Dei opera facit, vt ait Apostolus. Sicut portauimus imaginem terreni portemus & imaginem celestis Imaginem terream portat qui secundum carnem viuit, & opera carnis agit Imaginem vero celestis qui spiritu opera carnis mortificat. Deus miserator, iustus & clemens est, qui ista colit, ille imaginem Dei portat. Homo imago Dei, quia Deus vniuersi opifex & conditor existit ex nihilo absque tempore, homo quoque vt imago imitatur suum exemplar effingit, Solis, Cæli, stellæ, & statuas. &c. indiget tamen tempore Instrumento consilio arte, &c. Hæc D. Theodoretus, fecit Deus hominem ad imaginem suam. Quid est quod solum dicit ad imaginem, nisi vt ostenderet quod voluntarie peccauit, & amisit virtutem, sed ita conditum fuisse ad imaginem Dei, vt si vellet similitudinem Dei consequi posset, Estote similes patri vestro qui in cælis est, ait Christus: homo ergo per peccatum amisit similitudinem Dei, & dominationem animantium & quia Noe imaginem Dei in se purgauit, feras in arcam conclusit. Hæc D. Isidorus, vult enim Deus nos imitatores esse secundum virtutem. Hæc Seuerianus. Ego idem existimo esse, secundum imaginem & similitudinem in prima nostri conditione. Humana namque natura, & bonitatis, & iustitiæ & sanctificationis est capax, harum enim virtutum operationem illi iniecit Deus. Hæc D. Cyrillus cum dixit ad imaginem nostram, statim subiungit, & præsit piscibus maris, &c. vt intelligamus, in hoc esse factum ad imaginem Dei in quo cæteris animantibus antecellit. Hæc D. August. Ad cuius imaginis similitudinem factus est ho-

mo, nisi Saluatoris nostri. Hæc Origenes omnes ij Doctores apud Lypomani catenam.

Hominem odit Demon, quia ad imaginem Dei est factus.

Sicut si quis homo quando Regem inimicum attingere non valet ejus simulachrum caderet: vidigo iam, partim audiui, res certa est inter animalia hominibus inimicissima. Pardalim quandoque in stadijs hominis oculos præ ira inuadentem. Qui feræ deludere furorem quærent hominis imaginem ei scarta ostendit. Illa statim furibunda eam concepit atque dilacerat: hoc argumēto satis ostendens, quanta sit ejus aduersus hominem inimicitia: sic item diabolus in Dei imagine, quo sit erga Deum odio ostendit, quando Deum ipsum attingere nequit: sic contra nos bellum ipsius satis ostendit, Dei esse illum aduersarium, & ante omnia Deum petere: ille miserum hominem ex vrbē Hierusalem in Hierico cūcta deiecit, (hoc est) in altis locis ad ima. Est enim Hierusalem in colle sita, Hierico autem in ora maris: sic vbi diabolus vidit hominem ad imaginem Dei factum, cum non possit in authorem ipsum, quem ante omnes lædere cupit, in ejus imaginem suam exercuit malignitatem. D. Basil. hom. 21. in aliquot scripturæ locos, & hom. 11. de inuidia.

Homo quantumvis malus, si vult, mutatur in bonum.

Sicut arbores syluestres per debitam culturam efficiuntur hortefes, iuxta placitum Arist. de veg. plant. ita vt ex amaris dulces efficiantur amigdalī: sic hominis cor virtutis cultura, ex malo mutatur in bonum, dulcesque fructus facit. Non tamen multum prodest loci mutatio, nisi mutetur & animus. Quid quæso, profuit cælum Lucifero? Quid Paradisus Adæ? & desertum filijs Israel? vere in prouerbio dicitur. Cælum non animum mutat qui trans mare currunt. Et ratio huius est, quam interrogatus dedit Socrates dicens. Loci mutatio non mutat vitia, quia circumferens te ipsum non mutas animum.

Homo est calamitatis imago mancipijque. D. Ant.

Sicut in figura magni Alexandri, quam piæxit Appelles, tenentem manu fulmen, ostendit potentiam huius mundi, instar fulminis cito labefactandam, vt videre est apud Plinium, lib. 35. sic in homine ostenditur naturæ ruina. Homo enim est inconstantiae imago. Fortunæ lusus temporis expolium, imbecillitatis exemplum, inquit Arist. Vade Philippus ille Lacedæmoniorum Rex

cum præstatus esset in palastra, surgens, & videns in puluere corporis sui velligium, dixit: Papè, si tam minima terræ parte sumus contenti, quid appetimus vniuersum, & multo melius D. Aug. terra (inquit) eras, priusquam esses homo: & priusquam esses terra nihil eras. Quid igitur superbis, terra, & cinis: inquit Eccles. 10. cap. Memento deniq; quia nihil aliud es quàm calamitas (inquit Herod. apud Stobæum).

Sicut enim in pila, nihil est imum, nihilque summum, sed omnia in idem reuertuntur, ita homo (sicut operante Deo) æterna compactus fuit, & concreuit, in terram dissoluitur. Sen. lib. 3. de Beneficijs. Et inter alias ratio dissolutionis hæc est, quod sicut mundus concretus est, & constat ex duobus repugnantibus elementis, humido, & igneo, superno, & infero: ita homo constat anima, quæ tenuis, & intractabilis cum sit, tribuitur calo in quod tendit: constat etiam corpore quod terrenum, & corruptibile cum sit, tendit deorsum in malum, in quo inhabitatur: contrario vero anima tendit in bonum, quod signatum habet in se, suæque naturæ insertum.

Sicut vermes de terra in terram conuertuntur: ita homo de terra formatus conuertetur in terram. Iuxta illud Eccles. 12. Conuertatur puluis in terram suam. Et sicut folium, quod egreditur vere, & autumno cecidit, & conteritur: ita homo quasi flos egressus fuit in paradyso voluptatis, & a vento tentationis raptus cecidit ab arbore vitæ, & statim contritus à morte fugit velut umbra, & nunquam in eodem statu permanfit. Ex Galatino, lib. 3. cap. 5.

Homine suppresso exteriori, lucet interior.

Sicut panni linei tanto efficiuntur candidiores, quanto præmuntur tunctionibus. Primo quidem, linum immergitur aquis, ut terreno colore exuatur, post aquas siccatur, siccatus tunditur malleis ferreis, quam aculeis discerpitur, ut superflua deponat, stimulis etiam purgatum, & luce affectum, amentibus in longum proluetur, tandem, ut imperfectior accedat pulchritudo, sæpe sæpius madefit, & siccatur: ita homo exterior tunctionibus, præsturis expolitur, ut homo renouetur interior. Iuxta illud 2. Corinthiorum 4. Licet is, qui foris est noster, homo, corrup-

patur:

patur: tamen is, qui intus est renouatur de die in diem. Hinc est, quod quamuis in omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur, deficiamus, sed non perimus. Immo cum infirmor, tunc fortior sum. Homo denique, terrendo colore nascitur, quoniam in iniquitatibus concepitur, sed in aqua baptismatis Christo consepultus lauitur ab iniquitate, remanet tamen in firmitas quæ confessione, ieiunio, & tribulatione purgatur. Adalardus episcopus ad sororem suam.

Sicut qui ex nobili patre sunt nati, mater in cognominis superpressa vilitate, de patris solum genere, & cognomine gloriantur illorum quam partes, & ingenuos mores sequuntur. Ita & nos duplicem intra nos habentes legem, spiritus (& legis) dico carnis, legem spiritus debemus sequi ab illa quæ gloriari. Iuxta illud Rom. 7. Condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, &c.

Homo ex Aristotele est arbor inuersa.

Sicut arbor per radices accipit nutrimentum, ut fructus vberimos ferat: ita homo per capillos, hoc est, per cogitationes sanctas fecundatur à celo. Hinc est quod laudatur sponsa ab sponso, de coma capitis sui, dicens: Canticorum 7. Comæ capitis tui sicut purpura regis iuncta carnalibus. Hoc est, capillos tuos adeo pulchros esse, ut rex ipse, id est sponsus eis in amore ita accendatur, ut sint illi pro vinculis. Non dicunt videri sibi sponsæ capillos, tales, quales lanæ muricæ, atque purpura tinæ apparere solent. Quasi dicat sponsus, habes in amando Deum cogitationes ita ardentes atque flagrant, ut similes sint optimæ purpuræ, meditando in terris celestem vitam.

Sicut fixa radice in terra arbor ramos eleuat in sublime: sic homo existens in corpore cogitationes suas ponit in cælo. Et sicut palma in principio tenuis, in fine vastior efficitur, & quanto eleuatur, tanto roboratur in superiori parte, fructum non solum ad sui ornatum ferens, sed etiam ad aliorum vilitatem: ita homo iustus pietate, & sapientia præstans debilis in terra, in cælo fortis, & potens est.

Et sicut Astra non sibi solis lacent, sed etiam mundo: & sicut Stomachus non sibi soli, sed alijs membris opulas recipit: sic qui a Deo recipit virtutem facile impartitur alijs.

At planta cælestis homo, quantum figura formaque corporis cæteris animantibus antecellit, tantum & indignitate anime prestat. Caput animantium ad ventrem spectat, voluptatem ventris persequitur, caput tuum ad ipsam cælum exurgit. D. Basil. hom. 9. exam.

Honor Deo soli debetur a quo totius boni initium procedit & finis.

Sicut cum videmus domum bene edificatam, & dicimus quia totum artificis est: & tamen non omne opus, est eius, sed operariorū etiā, & illius qui materiā tribuit domui, & aliorū plurimorū. Veruntamen quoniam amplius ille cōtulit, illius vniuersum opus esse dicimus: sic quoniam nostrum sit eligere & velle bonum, tamē quia Dei est efficere & ad perfectionem perducere, ideo soli Deo tribuendus est honor. Non enim inquit Paul. Rom. 9. volentis est neque currentis. Sed Dei miserentis. Adstruit autem Deus hic duo magna quædam, vnum quidem, ne in superbiam erigamur: si ne cucurreris, siue fateris, inquit, non putes tuum esse effectū. Si enim desuper non adueniat adiuumentum, omnia in vano erūt, quoniam in vanum currimus, si nostrum esse vniuersum putauerimus, si non plurimam partem Deo tribuerimus. Neque enim Deus totum suum esse voluit ne videatur, sine causa nos coronare: neque iterum nostrum, ne in superbiam incidamus. D. Chrys. hom. 12. in ad Hebr. 7.

Honor quanto altior, tanto periculosior.

Sicut altiora culmina violentius propulsantur a ventis, ita honoratiores. D. Cyprianus. Vnde Horatius in Odif. Sæpius ventis agitur ingens pinus, & celsæ grauiore casu decidunt turres, &c. Magnum honorem sequenti magna minatur ruina. D. Chrys.

Sicut Rota quando mouetur, tanto sublimius eleuatur ab vna parte, quanto deprimitur inferius ab altera: sic qui ad mundi honores & dignitates ascendit, quanto effertur a prosperitate, tanto a virtute cadit.

Sicut Papilioes, lucernæ splendore delectati, ad illam proximè accedunt, & in medio flammæ volitantes mortem sibi conciscunt, ita qui inani gloria delectati eam ambiciose quærunt, inuen-

ta igitur ea magnam sibi ipsius inuenerunt ruinam. Antè ruinam exaltatur cor hominis, & antè gloriam humiliatur. Proverbior. 18.

Honorem fugientem sequitur ipse honor.

Sicut cocodrillus hominem in sequentem se fugit, & persequitur fugientem: ita honor fugit sequentem se, & sequitur fugientem. Hinc Salustius (inquit de Catone loquens) Qui minus gloriam petebat eo magis eam assequebatur, quia verus honor non consistit in possidendis dignitatibus, sed in merendis, quamuis non possideantur, ut sapienter dixit Aristot. Imò ut D. Chrysost. affirmat apud indignos honor est loco ignominie. Iuxta illud. Proverbiorum 26. Sicut nix in aestate, & pluvia in messe, sic stulto indecens est gloria. Fugiendo gloriam quisque meretur illam. D. Hiero. epist. ad Eustoc.

Humilians seipsum est vestigio exaltabitur.

Sicut in aqua fit, quæ tanto altius ascendit, quanto illam quisquam ad ima deduxerit, & quantum quis ex intervallo iaculatus fuerit, tanto sopitur: ita habet, & animi humilitas, sicut de Christo dicitur. Philip. 2. Verum quando Deo tribuuntur quatenus homo, ascensionem, necessarium est primum descensum illius considerare. Iuxta illud Ioann. 3. Nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit de celo. Quando autem in Scriptura sacra ascendisse, ut homo commemoratur, non item. Ex D. Chrys. hom. 1. ad Ephes. 4.

Sicut quanto profundius arbor demittit radices, tanto ad sublime eleuatur: idemque dicendum de edificio, & edificatione, autumque volatu: sic Christus Dominus, quanto per dei electionem descendit, usque ad similitudinem vermis, tanto super omnes Angelos eleuatur ad gloriam: ut nos ab ipso miti, humiliato, & exaltato, ut in Apostolorum symbolo depingitur deceremur. Aduertendum tamè est, duplicem esse humilitatem scilicet, intellectus, & affectus. Prima est quando aliquis seipsum discutens ab ipsa veritate compulsus sibi ipsi in proprio iudicio vilescit, & iudicat se omnium pessimum. Secunda est, quando a se ipso concordat illi iudicio, & ita illi afficitur, ut talis ab omnibus velit iudicari & l. beari qualem ipse se iudicat. Et hæc fuit in Christo, ideo dixit se tumentem corde, & affectu. In nobis autem vix debet esse. D. Ber. ser. 42. in Cant.

Sicut

Sicut oculus hominis, & aquilæ eo est ad videndum solem perspicacior, quo paruulus: econtra vero, nicticoracis oculus, eo hebetior quo grandior: sic oculus animæ, eo ad cōtemplandum aptior, quo humilitate minor: ex quo dicitur Matth. 11. quod Deus reuelat paruulis quæ negat sapientibus, & elatis. Vnde (inquit D. August.) humilias te, & Deus venit ad te, erigis te, & Deus fugit à te. Et sicut qui per loca infima consuevit incedere, ductus ad sublimia, turbatur: sic verus humilis turbatur dum laudatur, vnde grauius ei laudari, quam superbo vituperari. Hinc est quod B. Virgo, turbatur in sermone Angeli laudantis eam.

Sicut species aromaticæ cū in puluerem rediguntur vehemēter redolent: ita quando quisq; humiliatur, tanto est Deo gratior.

Sicut in ludo latronum nullus omnium calculorum assignatum sibi limitem transgreditur, præter minimum omnium, qui de domo in domum iens, ad magnam peruenit dignitatem: ita ludens Deus in orbe terrarum, quando cuncta creauit, cuiq; suum affixit terminum, soli homini non affixit, vt per humilitatem de virtute in virtutem iens, interminabiliter ascendere possit.

Sicut quanto auis reptans ad terrā quatit alas, tanto altius euolat: ita quanto quisque humiliauerit se, tanto exaltabitur, ad exemplum Christi, qui ex eo quod inclinato capite tradidit spiritum, eleuatis post hæc manibus gloriosus, & triūphans ascendit in celū.

Sicut lignum in profundum gurgitis projectum, non diulset quin ascendat ad summum: ita vere humiles, non possunt diu latere, quin honorentur. Deus enim est, qui suscitāt de puluere egenum, & de stercore est erigens pauperem. Psalm. 112. Cogitās (inquit) D. August. magnam construere fabricam, de fundamento cogita humilitatis. Et de modo audi D. Paulum monentem Philippen, cap. 2. vt sint in humilitate superiores sibi inuicem arbitantes.

Sicut in profundo puteo constitutus etiam stellas videt, quas eleuatus non videt: ita humilioribus maiora reuelabuntur mysteria. Iuxta illud. Matth. 11. Confiteor tibi Pater, quia abscondisti hæc à sapientibus, & reuelasti ea paruulis.

Sicut quo vberiori fructu onusta est arbor, eo ad terram deiecitur: ita quo quisque sapientior est, eo humilior. Vnde est illud Ecclesiast. cap. 1. Qui addit scientiam, addit & laborem, siue dolorem.

Sicut

Sicut in Arithmetica est quædam notula quam nos vocamus, zero, quæ per se nihil valet, coniuncta tamē litteræ valenti vnū, facit illam valere decem: ita submissio, & deiectio animi cum nihil valeat apud homines, coniuncta Deo, multum valet apud eum. Nā humilia respicit Deus, id est, prope. Alta, id est, superbia, à longe cognoscit. Plal. 137.

Sicut pater sustentat paruulum, & apprehensa eius manu, sine offensione deducit: ita Deus sustentat humilem inuirmantem, & in viam salutis dirigit errantem. Vnde inquit Paulus Romanorum 8. Quicumq; spiritu Dei aguntur, ij Filij Dei sunt. Ideo dicebat Dauid, Plalmo 72. Vt iumentum factus sum apud te. Et in vitis Patrum legitur: quod quidam senex interrogatus a iuuenē qui de nouo habitum suscepserat, quomodo perfectus esse posset. Respondit senex: Fac vt sis tanquam assellum in domo Domini sui, seu coram Domino suo.

Sicut enim ær altam cupressum humiliantem se se, & eidem nō cedentem, non frangit, e contrario arbores duras, & inflexibiles: ita Deus superbis resistit, humilibus autē dat gratiam. Iac. 4. Deposuit, ait, B. Virgo. Luc. 1. potentes de sede, & exaltauit humiles. Tantæ virtutis est humilitas, vt faciat peccata quibus nos tentat dæmon materiam humiliationis nostræ, retorquendo & conuertendo illa in bonum nostrum, & intentantis, & persequentis damnum. Vt videre est in Goliath. 1. Reg. 17. a Dauide interfecto suo met gladio Iuxta illud, Plal. 36. gladius corū intret in corda ipsorum, &c. Hugo Card. sup. Gen. 14.

Humilitati, reliquæ virtutes cedunt, tanquam matri, & origini omnium illarum. D. Greg. lib. 17. Moral.

Sicut leo omnium animantium fortissimū prostratis cedit, resistitq; elatis, vnde Romani sumpserūt gestamē illud. Parcere subiectis, & debellare superbos: sic humilitati fortitudo, & cæteræ virtutes cedunt, quæ nihil excelsius, quia, quasi semper superior nescit extolli, (inquit D. Amb. li. 7. in Luc.) Nōne superior quæ de cælo Deum fecit descendere ad terrā. Luc. 1. & postquā homo factus fuit, & passus, illū exaltauit super cætera. Ad Phil. 2. Ipse vero humiliatus, & exaltatus est, superbis resistit, humilibus autē dat gratiā. 1. Pet. 5. Deniq; quo quisq; est maior magis est placabilis iræ: & facilis motus mens generosa rapit. Corpora magnanimo satis est prostrasse

leoni

leoni: pugna suum finem cum iacet hostis habet. At turpes vrsi instant morientibus.

Sicut qui ad ventum puluerem portat: sic qui sine humilitate virtutes congregat. D. Gregorius homilia 6. Sicut enim sub cineribus Luniperi etiam per annum seruat^{ur} ignis: ita amor diuinus, & cæteræ virtutes seruantur sub humilitate.

Sicut corpus hoc nostrum æquo temperamento amisso, & malæ complexionis effectum, facile omnibus morbis corripitur: ita & animus cum inolescere cæperit, & contrahi humilitate deficiat habitudine alia quadam excepta, debilitatem, formidinem, audaciam, simul & dementiam incurrit, nec sui compos efficitur: qui vero seipsum ignorat, is sane haud aliter se habebit, quam solet aliquis phrenesi interceptus, qui sui ipsius nullam habeat notionem, & sicut obtenebrantur omnia membra eius, cuius caligare cœperit: ita deficiente humilitate, cæteræ caligantur virtutes. Ex D. Chrys. serm. contra desperationem.

Humiles & obscuri genere euecti, etiam potentes præfocant.

Sicut Hedera adhærens arborum ramis ope aliena in altum erigitur: sic obscuri genere, potentum consuetudine crescunt, deinde præfocant eos a quibus sunt in altum euecti. Nam sicut quævis arbor patitur complectentem se vitem, sed quædam præfocant eam & extinguunt: ita ambitiosi quidam iuvenes ob inuidiam premunt, ne quando emergant Nobiles vero, sicut quædam corpora lumen solis exceptum, suo fulgore vicissim augent atque illustrant: ita quidam aliorum fauore commendati vicissim suis dotibus commendant. Plutarch. in Moral.

Humilibus dat Demeritiam superbisq; resistit ac punit eos.

Sicut diligens & humanus medicus fomentis prius ac leni mentis mollibus tumorem sedare conatur: postquam vero viderit mollem nihil remittere, sed acriter reniti, abiecta misericordia ac molli curatione, ferri usum assumit: sic illis Deus quos a multis lapsis

bus pro sua summa humanitate cum sustulerit, ac erexit deinde ille post longe imbecillioribus se vincendos atque frangendos dederunt, minatur prorsus. D. Basil. oratione

4. de pœnitent.

(?)

I.

Ieiunium edulia condit.

SICUT Sitis efficit, vt iocundus sit potus, & sicut fames præcedens, epulas facit suauis: ita & eduliorum sumptionem ieiunium condit atque edulcat. Proinde si vis tibi mensam apparere suauem, adhibe ex ieiunio vicissitudinē. At tu dum nimium delitijs deditus es, non sentis, quod tibi delicias rectis insipidas, ac præuoluptatibus amore voluptatem perdis. Nihil est enim tam appetendum quin abeat in fastidium, si perpetuo fruarē. At quæ raro cōtingunt, his auidē fruimur: sic & qui condidit nos Deus sapienter, & illud procurauit, vt quæ nobis ad vsum vitæ largitus est, gratiam apud nos obtineant ipsa vicissitudine: an non vides solem esse lætatiorem post noctem ac vigiliam esse iucundiorē post somnium? & sanitatem esse desiderabiliorem diuersa expertis? itidem & cibus grator est post ieiunium, idque pariter & diuitibus, quibus mensa est opipara, & tenuibus parabili, faciliq; victu vtentibus. Excitatur enim desiderium animæ erga opera salutaria per ieiunium. D. Basil. hom. 1. de laudibus ieiunij.

Ieiunij quadragesimalis ingreſſus viam curis renuntiet seculi.

Sicut gubernator prudens à littore cum nauim soluit, cum mare transiturus intrat fluctus, domus, patriæ, coniugis pignorum curas deponit: & ita totus mente, corpore, sensu, nauticis laboribus occupatur, vt & fluctuum possit superare discrimina, & stationem lucrosi portus periculi victor intrare: sic nos fratres, ingreſsi inter abstinentiæ ieiunij pelagus quadragesimæ viam, nauim corporis nostri soluamus a littore mundano: secularis patriæ renunciemus curis; in crucis arbore tota mentis vela tendamus. D. Chrysologus, sermone 8. Consuetudinem omnes habent (inquit D. Chryl. hom. 1. 6. ad pop. Antiochenum.) Per quadragesimam interrogare, quorū quisque septimanas quadragesimæ ieiunauit: & dicentes, audire licet, hos quidem quod duas, hos vero quod tres, illos autem quod omnes ieiunauerunt septimanas. Et quid lucrum, si profectibus carentes ieiunium transegerimus? Si alius dicat totam ieiunauit quadragesimam: tu dic, in inimicum habebam, & concilia-

ellatus sum, habebam detrahendi consuetudinem, & destitit: iurandi tenebas usu, & mos improbus mihi resolutus est. Nulla mercatoribus utilitas, si magnam maris longitudinem percurrerint, sed cum rerum copia & multo mercimonio nauigauerint: nulla ieiunij nobis utilitas, si infructuose ipsum tempus & temere prætereamus.

Ieiuniorum tempora nuptiæ sunt animæ, mundanæque requirunt & faciunt.

Sicut castam quandam & ingenuam sponsam ducturi, thalamis undique tapetibus ornatis, domoque tota purgata, & ingressu omnibus in honestis ancillis interdicto, in cubiculum illam introducunt: pari modo vellem etiam vos purificata vestra mente: valleque delitijs & voracitate dicto, matrem omnium bonorum & pudicitie, aliarumque virtutum omnium magistram, (ieiunium inquam,) explicitis vestrae mentis seminibus suscipere, ut & vos maiori fruamini voluptate, & illud congruam vobis suam medicinam conferat. Nam si medici pharmaca dare volentes, ut putridum & corruptum humorem expurgent, a corporali hac voluptate abstinere præcipiunt, ita ut pharmaci efficacitæ desit obstaculum, & operari, suamque vim illa declarare possint, multo magis hoc spirituale remedium, hoc est, utilitatem, quæ ex ieiunio est suscepturis, tenuita e victus nostram mentem expurgare & leuiorem reddere conuenit, ut ne ebrietate demersa infrugiferam & inutilem vilitatem quæ in ipso est, efficiat.

Sicut enim crapula humano generi innumerorum malorum causa est & adductrix. Ita ieiunium ventrisque neglectus omnium nobis bonorum semper causa fuit. Nam Deus cum ab initio hominem condidisset, & sciret quod hoc remedio ad animæ salutem multum haberet opus: statim & in principio hoc mandatum protoplasto dedit, ut delicto vitæ non comederet. D. Chrysostomus, 1. in Gen.

Ieiunia aborrens præceps in vitia vadit.

Sicut nauis quæ aquis ita impletur ut ex hauriri nequeat, statim submergitur: ita & homo quando crapula & ebrietati seipsum exponit, in præceps vadit, & ratione suâ submergit: denique iacet quasi vinum cadauer, ad mala quidē operanda sepe potēs, ad bona autem omnia nihil se melius habēs quā mori. An non videtis quotidie & sumptuosos & in modica inglubie infinita morborum genera induci? Unde enim podagræ? Unde capitis dolores? &c.

Nisi

nisi ab intemperantia? Ieiunium autem corpus comprimit, & lasciuia inordinata refrenat, & animam clariorem, sublimem, & leuem facit. Quanto enim (ait Paulus) exterius homo corrumpitur, tãto internus renouatur? Et sicut corpus indiget sensibili cibo: ita & anima quotidiana spiritualium ciborum refocillatione, vt roborata aduersus carnis insultus, resistere possit. D. Chrys. hom. 10. in Gen.

Ieiuniorum tempus animæ tranquillitatis, & quietis

est portus

Sicut iucundum quidem nautis est ver, quod dorsum maris deductis nauibus tuto licebit ascendere, nec vndarum pericula formidare: & sicut iucundum est agricolis ver, quia delectat aspicere, tunc depictam floribus terram, & varijs floribus virgulata comantia: ita nobis iucundum est ieiuniorum ver, quod tunc non vndarum, sed cogitationum, & concupiscentiarum carnis fluctus ac turbines mittigantur, & coronæ nobis non florum, sed spiritualium gratiarum parantur. Sic enim scriptum est. Ecclesiast. 32. Coronam gratiarum accipies tuo capiti. Non ita ergo apparens suis hirundo vernaculis fugatam hiemem nuntiat: vt ieiuniorum dies fugari ex visceribus nostris vitia carnis, & cupiditatis ostendunt. Cessat pugna carnis aduersus animam, & animæ aduersus carnem, nec vltra insurgit ancillam dominam, nec serua superbit in liberam, sed vniuersa hæc prælia ieiuniorum præsentia conquiescunt. D. Chrys. serm. de Ieiunijs in Genes.

Ieiunium est robur animæ virtutumque custos.

Sicut oleum oblinat athletam: ita ieiunium robur addit ei, qui ad pietatem exercet se se. Itaque quantum subtraxeris carni, tanto reddes animam habitudine spirituali nitidiorem. Nam robur aduersus inuisibiles hostes non superat corporis distensione, sed fortitudine spiritus, & erga afflictiones tollerantia. Qui bellicis in rebus exercentur, conuenit, vt copia ciborum reddant seipso corpulentos, & obessos, quo validioribus nemis labores queant capeßere. Contra vero quibus non est colluctatio aduersus sanguinem, & carnem, sed aduersus spirituales malitias, hos oportet per sobrietatem, ac ieiunium ad certamen exerceri. Diuus Basilii, homilia 2. de Ieiunio.

Ieiunium ad bellum spirituale est primum fundamentum.

Sicut Imperatores cum exercitum in aciem educunt, ad hortatione ad te conflictum vtuntur, tanta enim vis est exortationis, vt sepe multos etiā in ipsam contemtionē mortis adducat. Magistri etiam palæstræ, & hi qui pueros instruunt, cū suos athletas ad ea certamina, quæ in stadijs feruntur, educūt, multa in eam sententiam disserunt, quod coronatum gratia strenue laborandum sit: & profecto ita eos laborando afficiunt, vt multi non dubitēt sanguinem suum ob victoriæ studium profunderē: ita & ad hoc prædicatores exhortatione vtuntur, ante quadragesimale ieiunij bellū, vt milites Christi instituunt contra eos hostes, qui aciem oculorū fugiūt, vt coronas iustitiæ per abstinentiam accipiant. Nam multi ad quinque ieiuniorum dies se se vino explent, sicut hi, qui ad longas peregrinationes proficiscuntur. Hem quid facis o homo, nemo qui vxorem castam in matrimonium ducturus est, pellices ac meretrices præassumit, secumq; habitare facit: nam mulier honesta ferre non poterit, vt scorta vna secū habitent: ita qui in ediacorpus suum macerare vult, & ebrietatem prius introducit. D. Basil. orat. 5. de Ieiunio. An ignoras quod immoderata expletione, tibi ipsi pinguem paras vermem conscientie carnificem, ac discruciatore. Quis enim in splēdidis epulis, perpetuisq; delitijs particeps factus est vltius doni spiritualis: siquidem ē copiosiore pasta, ceu fumosi quidam vapores exhalantur. Qui lucem sancti Spiritus in hominis mentem irradiantem, quasi densa nubes interueniens intercipiant. D. Basil. hom. 1. de laud. ieiun.

Ieiunium quod macerat corpus impinguat animam.

Sicut momentum statæræ quando grauitate oneris deorsum vergit, pars altera ei obuersa propendet, & attollitur: ita contingit carnis mentem reddi infirmiore, dum student opimando corpori, & oppressa carne mens eleuari: quia quanto homo exterior corrumpitur, tanto interior renouatur. 2. Cor. 4. Et illud, quando infirmior, tūc potens sum. Ex copioso enim, & opiniore alimēto, fuliginosæ quædā exhalationes densæ nubis instar egeruntur, quæ intercipiūt illustrationem cælestis doctrinæ natam in inferi mentibus nostris infusione Spiritus sancti, ob hoc Moyse, vt mente Deum contempleretur conscenso monte, diebus quadraginta perseuerauerit cibo potuq; impastus, ac ieiunus, secum ita constituens, vt

princeps animæ suæ facultas, mens persisteret seiuncta ab omni turbulenta intemperie. Nec secus Helias fecit Deum quæsiturus. Corporis enim maceratio est veluti quædam exercitatio ad reportandam ex hoste victoriam. D. Basil. in capit. 1. Esaiæ. Vis inquit idem (homil. 1. de Laudibus ieiunij) ieiunij videre dignitatem confer mihi hodierni diei vespere cum vespera crastini, hoc est diei ultimi carnis, & primi quadragesimalis conspicias civitatem, & tumultu, ac tempestate mutatam in profundam tranquillitatem. An non vides quod qui in domandis equis, qui ad certamina aluntur peritissimi sunt, cum instat certaminis dies eos inedia præparant, tu contra saturitatem reddis obessum, venter onustus non solum ad cursum, sed neq; ad somnū est accommodatum. Idem, hom. 2. vbi sup.

Ieiunium expeditos facit, luxuque onustos.

Sicut enim luxus cogit homines onustos incedere, nimirum ea quibus se ingurgitarunt circumferentes: sic ieiunium illos, & leues reddit, & expeditos. Porro mulieribus, quam est naturale respirare, tam est cōueniens ieiunium. Pueri veluti plantæ lætiores, aqua ieiunij irrigantur, senibus autem leuem reddit laborem, iam olim contracta cū ieiunio familiaritas. Siquidē labores quibus diutino usu assueueris, minus offendunt, si inciderint in exercitatu. Idem, vbi sup.

Sicut qui in acie hinc, atq; illinc instructa ad conflictū, qui alteri parti fert suppetias, facit ut altera vincatur: ita qui carni se se adiungit, expugnat spiritum, & qui stat à spiritu, carnem inferuit: redigit. Hæc enim sibi inuicem aduersantur. Proinde si cupis mentem reddere validam, fac carnē domes ieiunio. Hoc enim est quod ait Apost. cum infirmior tunc potens sum. 2. Cor. 2. Idem, hom. 1. de Ieiunio.

Ieiunium & abstinentia virtutem discretionis commendant.

Sicut enim gustui ad omnes passim cibos libere frēna laxare, noxiū re vera, ac perniciosum est: ita necessaria illi alimēta negādo, corpus infirmū, atq; inualidū reddere, irrationabile prorsus, ac stultū est. Extrema enim quæq; (ut ait sapiēs quidā) ac per id inæquali periculo sunt. Nā sicut per ciborū abūdantiam lasciuies equas nostri aurigæ quæcūq; vult, pessime precipitē fert: ita & per nimiam inediā propositū impedit virtutis iter. Non ergo ad dexterā, neq; ad sinistram declinandum. D. Basil. de Vera virginitate.

Sicut gulæ intemperantiam declinare graue, ac periculosum est: ita per nimiam abſtinentiam corpus atterere, ac per infirmitatem inutile reddere, omni profecto ratione caret. Idem, vbi ſupra.

Sicut feruenti per ætatem, & valido vegetoque corpore minime oportet ignem igni addere: ita neque frigefcenti per infirmitatem, vel iam per ætatem gelido plus adhuc frigoris pernicioſe congerere. Cæterum quemadmodum illic naturalem carnis ardorem, fomenta extrinſecus ſubducendo conſumimus: ita conſumptum laboribus, & iam per ætatem, aut morbum ſere extinctum, ad motis cibi potuſque adiumentis neceſſarijs reparauimus. Idem vbi ſup.

Sicut in tetrachordo, id eſt, in cithara quatuor chordarum, vt breuiter dicam, harmonia optima ſit (ex quatuor enim elementis, humo, aqua, aere, & igne corpora noſtra conſiſtunt) fracto quidem, alimentis neceſſarijs auxiliabitur: vegetiori autem ac valido, caute illa, & prouide ſubtrahent: exercitijsq; ſpiritalis inſtituto vires eius immodicas franget. Quantitates inſiti nobis calidi, & frigidi, & qualitates ficci, atq; humidii probe diſcuriet. Et illis quidem duce ratione, vel augere, vel demere, pro viribus ſtudens: ita demum omni amota diſſonantia tetrachordum corporis noſtri, congruum reuera, atque conſonum ad concentum viri boni animæ aptabit. Diuus Baſilius, libro de Vera virginitate.

Sicut enim qui ſeruum ſic per mediam ſubiicit, vt non ſoli maſtifieriũ Domini fiat, inutilis: verũ nec ſibi ipſi ſufficere poſſit. Quid aliud quã ſe ſerui famulũ facit: ita ergo neceſſe eſt corpore iã inualido ad ſeruendum, ac per infirmitatẽ tabeſcente, contra, illi ſeruire dum ſemper circa infirmitatis eius curam verſatur attonitus, nec iam exercitationis antiquæ meminiffe præ huiusmodi occupatione permittitur, ſed in ſerui ſui obſequio omne cõſumit. Neque enim abſtinere à voluptatibus gulæ, per ſe expectandũ eſt, ſed quia ad virtutes acquiſitionẽ cõfert. Quod ſi illud cuius gratia ciborũ abſtinentiã eligimus per immoderatã negligamus in mediam: contra atq; inſtituimus, agimus. Nam fracto contritoq; inſtrumento, neq; Deo inhærere per lectiõis, & orationis ſtudiũ poſſumus. Igitur & corporis cura neceſſario habenda eſt, non ipſius gratiæ: ſed vt ſeruiũ illius ad virtutis ſtudia vti poſſimus. Idem, vbi ſup.

Ieiunij depressa caro facile vincitur ab anima.

Sicut si voluerit Imperator inimicorum ciuitatem aliquam expugnare, prius escam, & aquam eorum eis interdicit: & ita inimici eius fame, ac penuria compulsi subiiciunt se regno eius: ita passionibus carnes si in ieiunio, & fame depressi fuerint, decrescunt, & facile vincuntur ab anima. Quis enim tam fortis, ut leo? & tamen propter ventrem suum intrat in caueam, & virtus omnis eius humiliatur. Abbas Moyses in vitis Patrum, fol. 135. §. 62.

Ieiunium sibi enat peccata, vitiaque purgat.

Sicut vermes qui in puerorum intestinis germinant, pharmacis quibusdam vehementer acerbis, & amaris excutuntur: ita peccatum in intimis secessibus habitans extinguit, enecatque simul: atque in animam superuenerit ieiunium, ob hoc ipsum suo dignum nomine, quod inedia purget animæ viscera. D. Basil. homil. 1. de Ieiunio.

Sicut enim si aliquis agrotum, quem ad sanitatem reduxit iubeat illa non facere, ex quibus morbus ille contigerat: ita etiam post baptismum ieiunium contra vitium edacitatis induxit. Nam & Adam de paradyso intemperantia ventris eiecit, & diluuium sub Noe ista commeruit, & fulmina in Sodomitas ipsa deduxit. Hoc erat peccatum Sodomorum, quoniam in saturitate panum, & in abundantibus effluebant. Ezech. 16. Propterea Christus quadraginta dies ieiunauit, nobis ostendens remedia salutis. D. Chrys. in Matth. 4.

Ieiunandum est moderate, & in sumendis cibis, neque adhibenda est voluptas.

Sicut periti medici adhibent accommodata remedia morbi, si ne vlla animi sui perturbatione: ita in assumendis cibis dux non est habenda voluptas, sed ratio. Etenim si essemus extra corpus constituti, necessario tantum solo animo optima, ad præclarissima quæque sequeremur. Verum quia ex duplici natura constamus, duplex virtutis quoque esse studium debet, idque cum strenuitate corporis, tum animi etiam exerceri. Porro strenuitas corporis non in ocio posita est, sed in negotio. Diligenter animaduerti debet, ne per causam necessitatis corporis, eo impingamus, ut volup-

ratibus seruamus: cum perpetua inedia corpus tenere non possumus, ideo adhibita moderatione ieiunandum est. Et corpori necessarium subsidium tribuendum. Corporis est exequi, quæ recta animus iudicarit, cui si ad exequendum vires defecerint mancum quodammodo, atque inchoatum relinqui officium necesse est, quippe quod in sola voluntate, tanquam compressum iaceat, veluti germen aliquod, quod in sinu terræ delitescens comprimitur, in eaque oculus marcescit, neque in eorum vsum foras sedat, quorum causa creatum est à natura. Diuus Basiliius, de Constitut. Monast. cap. 5. Animaduerte cum Paulus tempestatibus iactaretur, agigaretur, flagris cederetur, &c. Quod si in eo ille fuisset, vt immoderata abstinentia corporis vires eneruasset, nunquam ex illis quæ gessit ad coronam illam, quam postea adeptus est, peruenisset. Idem, vbi sup.

Ieiunium effugat morbos discutitque presentes.

Sicut naui oneris magnitudinē grauata, quāuis exiguus fluctus adorientis demergit: contra quæ modicis sarcinis temperata est facile suffert vndarū impetum, eo quod nulla res impediāt eā quominus fluctū in altum surgentem superet: eundem admodū, & hominum corpora, assidua expletione de grauata, facile à morbis demerguntur. Cæterum quæ facili leuiq; vtuntur alimonia, non modo malū, quod à morbo imminente expectabatur veluti tempestatis assultum effugiunt, verum etiā præsentem iā aggritudine, veluti turbine quandā coorientem discutiunt. Age dic mihi, ieiunare non potes, & potes expleri edulij, potes conficere corpus escarum pondere. At qui infirmis, non variā ciborum copiam, sed inediā, & abstinentiā à medicis solere præscribi scio. Qui sit igitur, vt cum ista possis, illud te non posse cauferis: vtrum ventri facilius est tenui victu transmittere noctem, an copia ciborum grauati iacere? Immo ne iacere quidem, sed crebro huc, & illuc verti, distētum ac gementem? nisi forte dicturus es illud, quod naucleri facilius seruant naui sarcinis onustam, quam eam cui ad cursum expedita est ac leuis: sed iuxta tuam sententiam laboriosius erit qui flere quam currere, & ociosum esse quam luctari, si quidem iudicas congruentius esse infirmos delitijs expleri quam parco, tenuiq; vtī victu. Nam naturæ vis, quæ dispensat alimonia animantium corporibus temperatum, ac parcum victū facile

conquasquit, & in corporis quod alitur, substantiam vertit. At eadem ubi sumptuosos variosq; cibos complexa est, nec deinde ad conficiendam eduliorum portionem pares vires habet, diuersa gignit morborum genera. D. Basil. hom. 1. de Ieiunij laudibus, orat. 5. de Ieiunio.

*Ieiunium quadragesimale, vide inf. a providentia diuina,
ieiunio vincuntur omnia,*

Sicut est lapis quidam eius naturæ, quem hinc Amianton Græci vocant, ut inquinari non possit. Hic ab igne non vincitur, sed impositus igni videtur ignoscere, & in prunâ verti, rursus exemptus igni, perinde quasi fuisset aqua candidatus, apparet purior: sic erant illorum trium puerorum corpora apud Babylonios illud ieiunio consequuta, ut nulla vi possent inquinari. Siquidem in vehementi fornacis flamma quasi natura fuissent auri, ita apparuerunt innoxia vi ignis superioris. Quin & auro superiores declarati sunt. Neque enim illos liquefecit ignis, sed integros, illibatosque seruabit. Neque enim leones in Daniele ieiunantem impingere valuerunt, perinde quasi e lapide, aut ferro, aut alia quapiam rigidior materia concretus fuisset. Adeo quemadmodum tinctura ferrum indurescit: ita ieiunium pij viri corpus durauerat, ac leonibus insuperabile reddiderat. Neque enim aduersus sanctum os appuerunt. Ieiunium restrinxit vim ignis, obturauit ora leonum. Ieiunium preces nostras subleuit in cælum, estque sanitatis mater. Denique poenitentia sine ieiunio ociosa, & infrugifera est. Maledicta terra, spinas, & tribulos proferat tibi in tristitia viuere iussus es non indulgere delitijs. Per ieiunium satisfacito Deo. Reuereri igitur ieiunij canitiem. Tam vetus est, ut simul cum homine condito coepit, in paradyso præscriptum est. Primum illud præceptum accepit Adam, ne de ligno scientiæ boni, & mali ederet. Hoc autem non edetis, ieiunij, & abstinentiæ lex est. Diuus Basiliius, de Laudibus ieiunij.

Sicut teste Aristotele, sputo hominis ieiunij serpens posset occidi si sputum in eius os inciderit, atq; ad interiora penetrauerit: ita ieiunium pestilentium voluptatum ardor, extinguitur. Ieiunium (inquit Diuus Ambrosius, sermone de Helia.) Est mors culpæ excidium delictorum, remedium salutis, radix gratiæ.

& fundamentum castitatis. Ideo teste D. Clemente, libro I. recogniti. Apostolorum Princeps quotidie ieiunabat solo pane, & oleis contentus. Quia ieiunium est similitudo hominum cum Angelis. Diuus Basilii, homilia secunda de Ieiunio.

Ieiunium est alimentum anime. D. Chrysost.
hom. 1. in Genes.

Sicut quidquid ademitur in vite additur in fructu: ita quidquid per ieiunium adimitur e corpore additur virtuti. Nisi enim vitis amputetur ipsa sua foecunditate syluezit, ita & corpus. Nam sicut stercoreis copia multitudinem vermium gignit: ita ciborum multitudo malas cogitationes. Et sicut magna signorum strues ingentem flammam accendit: ita ciborum multitudo accendit vitia: qui enim cibus seipsum ingurgitat, similis est ei, qui oleo nititur extinguere ignem. D. Ioan. Clim.

*Ieiunijs & abstinentia esca, & potus dammanda est
caro; quantum valetudo permittit.*

Sicut in ponenda medicina, quamvis utilis sit, multa sunt observanda, nempe, tempus, quantitas, temperies, & dispositio corporis infirmi: ita ieiunium commendat virtutem discretionis (vt dicat D. August. lib. Conf. ss. 1. Hoc me docuisti Deus, vt quemadmodum medicamenta: sic alimenta sumpturus accedam.) Quoniam igitur tantum ieiunij periculum est nescientibus, quomodo ieiunare oportet, ieiunij leges dicamus, ne in incertum curramus, nec aerem verberemus, nec pugnantem cum umbra dimicemus. Diuus Chrysostomus, homilia 3. ad Populum Antiochenum.

Sicut si terra ordinate rigitur receptum semen cum multa fertilitate effundit, multis tamen madefacta imbribus, spinas germinabit. & tribulos: sic terra cordis nostri, si multo, vel paucio vtatur victu.

Sicut enim exiccatum non est voluptabrum aptum porcis: ita caro nostra per abstinentiam marcida, & exiccata, non dabit in se locum voluptandi diabolo. D. Ioan. Clim.

Sicut de medicina nihil oportet proficisci, nisi quod ad corporis utilitatem spectat, quoniam eius causa est instituta: sic à ieiunio nihil a bitrari, nisi quod animæ conducat, quoniam eius causa est institutum.

Sicut.

Sicut enim inimicus, & nimius imber arua subuertit: ita nimium ieiunium corpus.

Ieiunio demanda est caro, ne dilabatur impraecepta.

Sicut enim equi fræna sunt imponenda: ita corpora nostra ieiunijs, vigilijs, & orationibus sunt infrenanda. Nam, quemadmodum aurigæ si fræna laxauerint per præcipitia ducuntur: ita & anima nostra cum ipso corpore si & frenum non imposuerimus, ad inferni præcipitium dilabitur: sumus ergo boni & docti aurigæ corpori nostro, ut per viam rectam possimus incedere. Escæ enim nimie non solum animas, sed etiam corpora nostra plurimum lædunt, & ad infirmitatem perducunt. Solet enim per nimiam ciborum auaritiam, & periculi intemperantiam frangi stomachi fortitudo: nec non & abundantia sanguinis per choleram, & plurimæ agitudines escarum largitate contingunt.

Sicut enim anima, & corpus sunt ista contraria: ita modula est, utriusque temperantia ieiunij. D. Aug. de salutaribus documentis, cap. 35. & 36.

Sicut enim piscis cum avidas fauces profert, ut glutiat escam, repente hamum intra fauces reperit: ita & gulosus, & ebriosus, intra se escam, & vinum suscipit inimicum, quicquid, ut introiuerit mox impellit ad omne opus nefandum: & sic homo rationalis capitur, ut irrationale animal. D. Aug. de Salutar. docum. c. 37.

Ieiunium eleuat mentem, virtutem largitur, & præstat.

Sicut corporalis iste cibus impinguat corpus: ita ieiunium animam habitiozem effecit, & valentiozem. Leues illud penhas producit ut in sublime anima feratur, & summa contemplari queat, voluptatibus, & omnibus quæ in hoc mundo habentur, facit ut ipsa sit superior. D. Chry. hom. i. in Gen. 1.

Sicut leuiore aues maria velotius transeunt, & multis oneribus grauata submerguntur: ita ieiunium quidem leuiorem reddens mentem, effecit, ut facilius huius vitæ pelagus transmittat, & in cælum ac ea quæ in cælis sunt respiciat, & nihil faciat præsentia, sed ut umbras, & si quid minus diffugere censeat. E contra autem lasciuientes in stratis suis, & comedentia hædos ex gregibus, &c. Arbitrati sunt ea tanquam stantia, & non tanquam fugentia, ut sunt omnia humana. Apud Amos, cap. 6. Idem, ubi sup.

Ignorans facile docetur, nisi scire credit cum nesciat.

Sicut in charta ubi nihil scriptum est, facillime scribitur: in literis.

teris vero plena, non similiter: necesse enim est priora delere. Et sicut medicus qui nihil aufert, & qui ædificat illico ruitura, peior eo est qui nunquam ædificauit. Et terra facilius aratro proscinditur, quæ nihil habet, quam quæ vepribus refertissima: ita qui falsis opinionibus occupati emendari, ac corrigi nunquam poterint. Nam qui nescit facile ratione ducitur: qui vero scire credit cum nesciat, non potest facile veritatem suscipere, sed maiore sudore opus est, vt antequam vera inculcentur, falsa ex animo eius iniiciantur. Diuus Chrysostomus, homilia 76. in Matth. 24.

Impij confringuntur vt cedri.

Sicut cedrus infractuosa, & flexi nescia, sic impij exaltantur; vox tamen Domini confringentis est cedros. Psal. 28.

Sicut enim in magnifica anima fit vox Domini: sic etiam temere inflatos superbia tumidosq; ob ea quæ in hac vita sublimi existimantur, confringere Deus dicitur.

Sicut cedri per se altæ cum sint, per hoc quoq; quod in sublimi quopiam monte prognatæ sunt, ob montanæ altitudinis accessionem tanto efficiuntur splendidiores, & eminus spectandæ: sic qui istius mundi rebus plane deciduis, & corruptiuis nituntur, cedri quidem sunt permentis elationem ac fastum.

Impius est quasi mare feruens.

Sicut vt se purget mare in litus projicit limum, & spumās, quibus coinquinat latus, cum fluit, ac refluit, & conculcantur ab hominibus: sic impius, vt se laudet alios vituperat, vt se defendat aliorum splendorem maculare contendit, superbia deniq; & potentia omnes terret, sed tandem contemnitur, & dissipatur tanquam puluis ante faciem venti. Vnde David canit. Vidi impium superexaltatum, & eleuatum sicut cedros libani, & transiui, & ecce non erat. Quia impius est, quasi mare feruens, quod quiescere non potest, & redundant fluctus eius in conculcationem, & luctum. Ideo non est pax impijs. Esai. 57. Hinc est, quo Pitarioricus Epicarmus, & Socrates, comparabant mari feruenti, animum hominis libidinosi.

Incarnatio Verbi Dei, vtriusque diuinæ, & humane nature fuit inseparabilis vnio.

Sicut cum Phicias ille primus Teutonicæ artis repertor, ex auro,

āuro, & ebore, memoratissimam Mineruæ statuam effingeret, nomenq; suum scribere non liceret; sui ipsius persimilem imaginē: ita clypeo coagmentauit, vt ea conuulsa, tota operis colligatio solueretur: ita Deus totius humanæ naturæ conditor, in incarnatione Verbi humanam cum diuina natura ferruminauit, vt nisi totus Christus solueretur, altera ab altera diuelli non posset. Vnde est illud celebratissimum axioma Theologorum, circa Verbi incarnationem. Quod semel assumpsit, nunquam dimisit, vt semper ille dicere possit de hominibus loquens. In funiculis Adam traham eos. Osee, cap. 11.

Incarnationis mysterium totius Trinitatis opus tantum terminatur ad filium.

Sicut ex tribus quæ sunt in cythara, nempe, ars, manus, & chorda, vnus tamen sonus auditur. Ars enim distat, manus tangit, chorda resonat: tria pariter operatur, & sola chorda resonat: ita Pater, & Filius simul operantur incarnationem, sed solus filius suscepit carnem. D. Augustinus, de Domini incarnatione contra Iudæos.

Incipere bene non sufficit sine perseverantia in finem.

Sicut mercator quidam diues, qui de multitudine com meatuum glorians, vento secundo nauem impellente, timendas tuto per mare currens præterit procellas. Naufragio deinde prope portum superueniente omnium possessione acervatim, simulq; destitutus apparet: ita mille laboribus sudoribusq; parta vno tantum damenis impulsu facile amittes, peccato velut acerbo quodam turbine depressus: sic plures ab ipsa iuuentute multa congregantes, instantibus deinde malignorum spirituum incitamentis, tempestatis onus, arte gubernationis deficiente, ferre non valuerunt, sed omnium iacturam fecerunt. Ex quo circa fidem, alij naufragium fecerunt. Alij autem pudicitiam, quam a pueris thesaurizauerit, voluptate deinde pestilenti, veluti procella quadam irruente perdididerunt. O miserabile spectaculum, o sortem lugendam post iciunia multa, post durum vitæ genus, post longas ad Deum preces, post vberes effusas lachrymas, deniq; post annorū viginti, seu triginta abstinentiam ob indulgentiā, inconsiderantiāq; nudā omnibus, ac tot laborum mercede priuatum reperiri vt dicas, veni in profundum maris, & tempestas demersit me. D. Basil. hom. 12. in princip. Prouer.

Inferni tormenta non eadem patientur damnati. 2. 1015

Sicut in morbis corporis, est alius qui præter febres, alias etiam aliorum morborum accessiones habet, alius item qui ex sola tantummodo febre laborat, & hic ipse diuerso modo, atq; alius: similiter reperietur alius, qui febre quidem ipse non laborabit, dolore tamen membri alicuius vehementer cruciabitur, & hic ipse itē alio, aut acrius, aut remissius. Sic intelligendum est. Matth. 25. & Lucæ 12. Vapulauit damnatus: non finem, sed diuersitatem supplicij declarat, vt alius quidem dignus sit igni inextinguibili, atq; hoc ipso, vel leuius, vel acrius vrente, alius vero vermenūquam morituro, atq; hoc ipso nihilominus quemq; excruciente, vel seuerius, promeritis videlicet vniuscuiusque: quo in loco alius in fletu est solum, alius præter fletum, in stridore etiam dētum, propter cruciatuum acerbitatem. Quin & hæ quoq; tenebræ, quæ vocantur exteriores, alias etiam prorsus esse interiores significant. Ignis tamen eorum inextinguibilis, & vermis eorum non morietur. Marc. 9. & Esai. 66. Et illud quod dictum est. Prouerbiorum 9. In profundum inferni: declarat quosdam esse apud inferos non tamen in profundo, qui leuioribus pœnis afficiantur. D. Bas. reg. breui, resp. 267.

Inferni mensuram ignis, quisque damnatus sentiet in fine. 1016

Sicut sub vno sole multi consistunt, nec tamen eiusdem solis ardorem æqualiter sentiunt: sed alius alius minus æstuat: ita in inferno multiplex est modus incendij. Iuxta illud Apocalyp. 18. Quantum glorificauit se, & in delitijs fuit: tantum date illi tormentum, & luctum. Quod enim hic diuersitas corporum illic agit diuersitas peccatorum. Ibi enim ait D. Bernardus. Clamauit, Pilosus ad pilosum, dæmon ad demonem. Percutē, dilacera, interfice, velociter spolia detrahe, cito prædare, infer prunas, & ebullientibus impone lebetibus. Hoc igne deteritus Monachus ille, qui cæteris Monachis in culina humilissime seruiebat: qui à D. Ioan. Climaco interrogatus, quare illic seruiebat. Respondit. Quia ex huius ignis contemplatione, sempiterni incendij iugi memoria cōpūgor, & fero hunc ignem, vt euadam æternum. Ibi deniq; semper vellent, quod nūquid erit, quo nil grauius, inquit I. I. d. Clar. orat. 12. Inferni enim ignis non exstinguetur, nec consumetur, sicut dicitur de lapide, qui vocatur Albeston, qui semel accensus nunquam extir

infinitum exhausti, vel minui non potest, quidquid

sumatur ab eo.

Sicut si constituamus nobis ignem fontem, à quo innumeræ accendantur lucernæ, & totidem, & itidem totidem: nonne huiusmodi fons ita plenus est igne, quemadmodum, antequam quidquam ex eo fumeretur? sane perspicuum est: sic de plenitudine Christi omnes accipientes, ipso tamen non minuitur, & in partiendo bona in eadem permanet perfectione. Quod autem ego fero participabile est: ab alio enim id accepi, & exigua pars totius est, & quasi gutta parua ad immensum abyssum, & infinitum pelagus comparata: immo neque exemplum sufficiens est, ad quod volumus ostendendum. Nam si guttam à pelago acceperis, ea tamen pelagus, & si visu percipi nequeat, diminuitur: de illo autem fonte hoc dici non potest, sed quantumcumque quis hauriat, nihil deficit. Ex D. Chrys. hom. 13. in Ioan. 1.

Sicut enim aliud est vnguenti odor, & aliud est vnguenti substantia: ita aliud est Christus, & aliud participes sui. Et sicut vas ipsum quod substantiam continet vnguenti, nullum genus potest aliud recipere liquoris: ita anima Christi velut vas in quo inerat substantia vnguenti, impossibile fuit, ut contrarium reciperet odorem, nec minutionem, quamvis de plenitudine eius omnes accepimus, quia infinita est in genere gratiæ. Participes vero eius quam proximi fuerint vasculo tam odoriserunt participes, & capaces. Ex D. Aug. lib. 1. de Incarnat. Verbi.

Infirmetas corporis aliquando est medicina cordis.

Sicut leo (providentia diuina) patitur quartanam, ut naturalis eius fortitudo, & iracundia temperetur, & ordinetur: ita quandoque infirmatur homo in corpore, ut sanetur in anima. Nam cum corpus sanum est, anima ægrotat: quem vero anima floret, & suprema respicit, voluptates superantur, & cum corpore marcescunt. D. Gregor. Nazianzen. orat. 5. Idem etiam orat. 16. ait: Sanitatem stolidam, cuius fructus est peccatum, contemnere, ægritudinem vero sanctam honorare scimus. Hinc dicebat Paulus 2. Cor. 12. Cum infirmor, &c. Quia virtus in infirmitate perficitur. Infirmitati meæ gratias ago, quia cogit me non posse, quæ non debeo velle. Seneca,

Sicut si prauis, ac perniciosi humores in præcordiis, ac intestinis lateant non accusatur medicus, quod eos ipse fecerit, si arte ipsos
in

in cutem, ut appareant, traxerit, sed effecit quidem illos in ordinata dicta, traxit autem in manifestius non imperitus medicus: sic cum dolores, ac cruciatus hominibus adeo factos audimus, intelligere decet à nobis ipsis initia, & causas eorum vexationum fuisse, ut Rom. 1. Secundum duritiem tuam congregas iram, &c. D. Greg. Niss. de Vita Moyse.

Ingrati nunquam agnoscunt gratiam si quid tamen intercipi videant id prædicant.

Sicut enim oculi quod iusto proprius admodum est, non vident (iuxta illud axioma Arist. sensibile supra sensum non causat sensationem) sed opus habent moderata quadam interuallari distantia: itidem animas minus gratas videmus sensu attingi præceptæ gratiæ, dum priuatas se intelligunt prærogatiua bonorum. Acceptis enim vitæ istius commodis, erga benignum datorem ingrati, ne vitam quidem agnoscunt gratiam: ubi quid intercipi vident id demum, quod interceptum est, de prædicant. At qui nemo nostrum se subinouerit à gratiarum actione per ullam quam tamlibet vitæ se circumstantem ærumnam, is modo ne ingrate velit quamquam gratiam sibi impertitam agnoscere ac percensere. Habet vnus cuiuslibet nostrum vita, non pauca, nec indigna regnotatione admodum iucunda, & cōtemplatione. Seruus es? Habes te vno deiectionem. Quod vno superior es, ne esto ingratus, quod neutiquā additus es pristino, quia mille tibi infliguntur plagæ. At ne huic quidē causæ defuerint referendæ gratiarum actiones. Neque enim iniectæ sunt ei cōpedes. Nec vinculo desit causa respondendæ gratiæ sufficiens, vel quia finitur vivere. Quod datur solem contueri, vel aerē respirare. Nullo tuo merito pleæteris? gaudiū tibi ingerat futurorum spes. Iusto ne est supplicio additus? gratias itaq; agito: quod eorumque ausu temerario designasti hic luis poenas. Sed heu, quia seruus moleste fert se non esse liberum. Educatus in libertate cruciatur, quia minime patritius sit, &c. Ex D. Basil. hom. 5. in Martyrem Iulianam.

Inimicus manifestus melior est, quam fictus amicus.

D. Chrys. hom. 42. in Matth. 22.

Sicut si quis taurum validum viribus non potest subiugare, & vinculo flectere, mollibus manibus nodosam eius ceruicē fricat, ut quæ virtute tenere non potuit per blandimentū comprehendat: sic & pharisæi catenā sub doli laudis portantes in ore Christū, tanquam

quam taurū Ecclesiā affligi gregis dolo laudis cōprehendere festina-
ban tū dicentes: Magister scimus, quia verax es, &c. De quo tauro
prophetās Iac. Gen. 29. ait: Simeō & Leui fratres: vala iniquitatis
vellantia. In cōsiliū corū non veniat anima mea, & in cōtū illo-
rū non sit gloria mea: quia in furore suo occiderūt virū, & in volū-
tate sua suffoderūt murū. Alia litera habet, in furore suo subnerua-
rūt taurū. Incepabat ergo, leui ex quo nascituri erant sacerdotes,
qui interfectori erant Christi Dñm. De talibus (inquit David)
Psal. 54. Moliti sunt sermones eius super oleū, & ipsi sunt iacula.
Ex D. Chrys. vbi sup.

Inimicus oculus bonum conuertit in malum.

Sicut eadē terra stat quidē sanis, & non egrotantibus, mouetur
autē vertiginosis, & qui se circumuolūt, cum videntiū passio ad
id quod cernitur transmutatur: aut si manūs quemadmodū eadem
statua, maior quidem ijs qui prope sunt, & considerant, minor ve-
ro distantibus apparet, cum aer sufflaretur distantia, visui vero dila-
tet crasiora: ita & nos facile decipimur propter inimicitias, minuē-
do bonum inimici, & augendo eius malum. D. Greg. Naz. orat.
12. de Amphil. de Pace,

Inimici sepe multum sunt viles nobis.

Sicut agricolæ iuxta allia, & cepas ferūt rosas, quod quidquid est
in illis molesti odoris, in hæc transeat: sic inimicus si quid est in no-
bis mali animi, aut operis, id totum in se recipiens ac consumens,
reddit nos amicis iucundiores. Vnde dicebat Onomadeus, quod
non erant tollēdi qui diuersarum erant partium, ne sublati inimi-
cis omnibus, cum amicis incipiamus digladiare. Iuxta illud Matt.
13. Vis ibimus, & colligimus zizania? & ait non: ne forte colligen-
tes zizania eradicetis simul cum eis, & triticum. Sinite vtrāq; cres-
cere, &c. Sic consumptis in hostes huiusmodi affectibus, magis mi-
tes sumus, erga amicos. Vt enim hyenæ fel, & phocæ coagulum,
atq; alię pessimarum ferarum partes aduersus magnos morbos effi-
cax habent remedium: sic etiam Deus pessimis tyrannis vititur, nō
nunquam ad correctionem vitiorum: Sic etiam cantharides in se
circumferunt sui veneni remedium. Plut. in Moral.

Iniquitas est duplex æquitas simulata.

Sicut Polypus dolosum quoddam animal, cui nunquam saxo
adhæserit colorē subit illius, atq; adeo, vt pisciū cōplures ad ipsū de-
impro-

improviso nantes, tanquam ad saxum appelleant, paratamq; se se offerunt illi versuto malitiosq; prædam: talibus eos moribus præditos esse constat, qui perpetuos potestatus subeunt: & ad vsus necessitudinesq; singulos occurrentes se se accommodant: neque in eadem semper voluntate persistunt, sed alij diuersiq; facile fiunt. Sobrietatem cum sobrijs laudant: intemperantes sunt, cū intemperantibus: atque ad id quod cuique placet, suam omnino sententiam vertunt. Quos euitare facile nemo potest, neque ab ipsorum insidijs nocumentisque cauere: propterea quod pietatis prætextu, prauitas eorum fucata, & adornata profunde cælatur, ac latet. Huiusmodi sane mores rapaces lupos appellat Dominus. in indumentis se se ouium palam ostentantes. Fugito varios hosce mores, sectare veritatem, & simplicitatem. Anguis varios obtinet mores: eoque pœnæ huic additus est, vt reptet humi. D. Basil. hom. 7. de Opificio Dei.

*Iniquitas semel ingressa eo firmiores agit radices quo
fortiorem expulit charitatem.*

Sicut qui firma, & integra valetudine semper per totam vitam vsi sunt, quod præditi essent bene constituto, atq; valente corpore, vbi id illis euenit, vt aliquo morbo corripiantur, periculosissime ægrotant, vix vt vllis medicamentis possint ad sanitatem reuolui: propterea quod quæ tam firmas vires fregit, atq; deiecit, ea profecto immensa quædam mali vis fuit, quare naturæ virtus magnitudini mali cedens, atq; succumbens, nec ipsa contra aliquid niti, nec oblata ipsi ab industria medicorum ad morbum propulsandum arma potest arripere, itaq; tandem opprimitur, & extinguatur: sic certe sentiendum est, iniquitas quæ adultam, & perfectam, & cupiditatibus profligatis, & penè deletis in animo late dominantem, maximorumq; choro virtutum circumseptam charitatem è animo expulit, ipsumq; peccatis peruium fecit, eam iniquitatem radices egisse in animo: ita firmes, atque altas, euelli vix, vt possint, ex quo intelligitur illud ad Hebræos 6. Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati, &c. Et prolapsi sunt, rursus renouari ad pœnitentiam. Impossibile (inquit) id est, arduum, & valde difficile. Non tam ex Dei ingenio, quam ex ipsis, & delicti, & delinquentis ratione, atque natura. Legionensis in Cantic. 8. Vide D. August. libro de Vita Christiana, cap. 3, tom. 9.

Iniquitas in caput conuertetur habentis illam.

Sicut yua acerua vexatio est dentium, & fumus oculorum nostra iniquitas utentibus illa: Inisti Domine, & sic est, ut poena sua sibi sit omnis inordinatus animus. D. Aug. lib. 1. Confess. cap. 12.

Intentio dat esse operi, ut bonum, vel malum reddatur.

Sicut omnis homo qui aliquod opus facit, cuius causa facit id quod facit in corde suo illius aspicit, & personam. Ecce facis epistolam, ut aliquem salutes amicum, quamdiu scribis, semper in corde tuo amici illius videns personam, propter quem scribis epistolam. Item artifex tenens opus in manu, semper cum præ oculis suis habet, qui ei opus commisit faciendum, dum cogitat quomodo illud facere mandauit: sic & qui propter Deum eleemosynam facit, neminem videt in corde suo, nisi personam Dei tantummodo propter quem facit. Iuxta illud, attendite ne eleemosynam vestram faciatis coram hominibus. D. Chry. ho. 13. in Matth. 5.

Inuidia nostra demon insidiatur salutem.

Sicut piratæ quando vident nauim multis mercibus oneratam & plurimas portantem diuitias tunc potissimum varijs molliuntur insidijs, ut possint mercibus omnibus nauigantes illos spoliare: ita sane diabolus inuidia motus, cum viderit spirituales diuitias coaceruatas, alacritatem feruidam, mentem vigilem, & quotidie diuitias augeri, cruciatur, & dentibus frendet, & quasi pirata circumit, & innumeras excogitat artes: ut si qua vel paruū inueniat aëum, quicquid nobis est spiritualium diuitiarum depreddatur. D. Chrys. ho. 31. in Gen.

Inuidus prius se ledit suaque mer vincit affectione.

Sicut vernis qui à ligno producitur, lignum ipsum primo consummit: ita & inuidia illam pro animo corrumpit ex qua nota est, & ei cui inuidetur plane diuersa quam vult affectur. Attende quia malitia inuidentium, eos quibus inuidet clariores efficit. Qui autem inuidet, ante, a suis affectionibus, quam ab externis hostibus sit infestatus, consummitur. Vnde est illud. Inuidus esse nolo, inuidiosus esse laboro. Quia ille gratia spoliatur, iste fruitur vera. Diuus Chrysostomus, homilia 46. in Genes.

Sicut sagittæ magna ut emissæ, si in durum aliquod respuens

inciderint, in omittentem facile redeunt: sic inuidia proximis tristitiam nequaquam affert, tantum inuideti officit. Quis enim vnquam in meorore positus aliquod propterea proximo incommodum intulit? se se solum vastat, atq; cruciat. D. Basil. hom. 11. de Inuidia.

Inuidi non bona, sed leuia peccata respiciunt.

Sicut vultures per multa quidem prata, multa etiam amenas & odorata loca circundantes, ad tabida, & foeculenta loca feruntur: muscæ quoque salubre si quod offendunt, prætereunt, ad vlcera vero properant: sic & inuidi vitæ splendorem, ac rerum bene gestarum magnitudinem minime quidem respiciunt: manca vero, & fragilia, etsi quid erratum, (vt quandoque rebus accidit humanis) tantum obseruant: hæc diuulgant, & per hanc tantum homines cognosci volunt. D. Basilii, homilia 11. de Inuidia.

Sicut maligni pictores, qui hominis imaginem, vel ex contorta nare, vel tubere, aut membri cuiuspiam mutilatione natura, seu casu insita corpori, effingunt, notabilemque reddunt: ita iniquum profecto, id quod laudabile potissimum fuerit, aliusius peioris gratia manifesti occultare, & virtutem ex vicinitate vitij (si quod forte reperitur) calumniari. Fortitudinem, audaciam potius appellant: modestum vero, sine sensu hominem: Iustum immittem, & inimicum; seuerum: prudentem, astutum: magnificum, vastum: liberalem, vt prodigum taxant: domesticæ frugalem auarum dicunt. Denique omnis virtutis species in vicina vitiorum nomina conuertunt, nusquam calumnia rebus laudatis deficiente. Idem, vbi sup.

Inuidia vitium eo atrocius quo magis simulatione tegitur.

Sicut ex canibus eos magis cauemus, quorum nequelatratu iram præsignificat, neque ex aduerso incursus est, sed mitti pariter, ac mansueti habitu non præuidentes, neque circumspicientes nos obseruant: tale est inuidiæ, atque simulationis vitium, in his quibus intrinsecus quidem in profundo cordis, veluti ignis quidam latenter fumigant, externo vero vultus ad amicitie simulationem effingitur. D. Gregor. Nissen. libro de Beatinudinibus.

Sicut autem ignis si sub paleis occultatus sit, initio quidem proxima quæque cremando corrumpit, flamma vero palam non editur, sed fumus quidam grauis, & aceris odoris intrinsecus violentè coarctatus euoluitur: quod si aliquem flatum permeantem nactus fuerit, tunc in claram pariter, & apertam flammam excitatur: itidem inuidia quoque cor quidem veluti palcarum quendam aceruum condensatum ignis in modum peredit, & absūmit: ac morbum præ pudore occultat, non tamen in perpetuum penitus abscondi potest: sed veluti fumus quidam grauis, & acruus, aceruitas inuidiæ in ijs, quæ circa habitum accidunt, apparet. Idem, vbi supra.

Inuidia diaboli mors intravit in orbem terrarum, nec pro voto nostris saturatur malis.

Sicut si quis hostem, & inimicum suum, quem in vinculis existentem, mortis iam accepisse sententiam cognouerit: ita cupide enecatū ingestiat, vt tantum temporis, quousque urbem egrediatur ferre non sustinens, malit statim in ipsa urbe iugulatum videre, ad eundem scilicet modum, & diabolus. Cum enim audisset reuersurum in terram hominum, unde videlicet sumptus esset, Genesis 3. parturire coepit ultra hoc amplius quiddam, videre nimirum, vt & ante patrem occideret filium, & frater fratrem interimeret, quatenus non simplicem videret mortem, sed immaturam, & violentam. Festinabat enim: anxietateque mortis sententiam in opus ipsum progressam videre cupiebat, nunquam malis nostris pro voto exaturatus ille hostis. Diuus Chrysostomus, homilia 7 ad Romanos 3.

Inuidus alterius letatur rebus aduersis.

Sicut scarabæi alieno stercore: sic inuidi aduersa aliorum fortuna nutriuntur, cum sint communes humano generi hostes, atque inimici. Nam inuidia pestiferam malum, hominem in diaboli conditionem, ac in dæmonem immanissimum conuertit. D. Chrys. hom. 41. in Matth. 12.

Sylua

*Inuidia sequitur crescentes honoribus miscetque
circa notos.*

Sicut ignis non reddit fumum si statim emicet flamma: sic nec gloria est obnoxia inuidiæ, si protinus elucescat: sed eos qui paulatim crescunt sequitur inuidia. Et sicut canis alatratur, erga notos nitior: sic inuidia novos homines, ut nuper cunctos potissimum infestat, in notos iam nitior. Flammam primum emicantem multus committatur fumus: qui quidem et a nescit, iam inualecente, ut explicante se flamma: sic res egregias aggredientem initio multa præmit inuidia, donec aucta gloria inuidiæ fumum discutiat. Nam fumus gloriæ inuidia est. Vnde ut stultus est qui aduersis ventis, & undis nauigat, & orta tranquillitate portum non petit: sic qui tunc negotium relinquit cum diu iam cum inuidia luctatus deinde citra inuidiam viuere possit. Et sicut cantharides lato tritico innascuntur, & rosas florentibus: sic inuidia committatur eos qui virtute florent. Plutar. in Moral,

Inuidus nec sibi, nec alijs prodesse vult.

Sicut pavo, qui fumum, siue stercus suum (quod medicinaliter est) abscondit, ut nec sibi, neque alijs prosit, quasi inuidens utilitati hominis: sic inuidus. Iuxta illud D. Augustini, super Ioannem, Tolle inuidiam, & tuum est quod habeo: tollam & ego, & meum est quod habes. Inuidia quid est? dolor alienæ foelicitatis, rerum inferiorum, ne sibi adæquantur, rerum superiorum, ut eis æquantur: rerum parium, quia sibi æquantur: sic Cain inuidit Abel. Rachel inuidit Liæ. Saul inuidit David. Vnde est illud Poetæ: Inuidia Siculi, non inuenire tyranni maius tormentum.

Inuidus alterius macrescit rebus opimis. Horatius.

Sicut ferrum ex se gignit rubiginem, unde corrumpatur: ita inuidus suo ipsius vitio contabescet. Laert lib. 1. cap. 6.

Sicut enim in sole ambulantes necessario sequitur ymbrata in honore viuentes comitatur inuidia. Sanctus Maximus, sermone 54.

Sicut crocodilus quadrupes animal, duos & viginti cubitos habens longitudinis, in litore Nili dormiens, & somno sopitus et habes

aper-

apertum, ingreditur per illud bestiola quædam, quæ viscera eius consumit, & transigit: ita dum homo odio torpescit, ingreditur in cor eius invidia quæ illum lacerat, & corrodit, sicut vipera ventrem matris. Vnde D. Hieronymus, epistola ad Demetriadem, ait: Quid inuido delectationis præstat invidia, quæ conscientie vngulis, liuor ipse discerpit, & alienam felicitatem sibi tormentum facit.

Sicut enim columna recta pondere confirmatur, obliqua vero & vestigio vadit ad latus, & concidit: ita benignus & pius homo, aliorum benefactis roboratur: eis denique inuidus, in se ipsum parat ruinam. Ideo invidia vocatur à Salomone. Pūtreo ossium. Proverb. 14.

Sicut amantis cum sua concupiscentia frustratur, & animam, & corpus consumit amor: ita invidentis animam, & corpus liquefacit invidia, & cætera quæ sequuntur. D. Basil. de Vera virginitate.

Ioannes solus præcurzor ex Christi propinquitate appellatur.

Sicut multæ quidem stellæ ante lucem præcedunt nuntiantes lucis aduentum, nulla tamen earum luciferi nomē habere meruit, nisi vna quæ cum ipsa luce procedit: sic omnes Prophetæ ante faciem Christi præcedunt, nuntiantes aduentum eius: solus autem Ioannes præcurzor est appellatus. Quia non solum aduentum eius annuntiabat, sed ipsum illum digito suo ostendit. Dicens: ecce agnus Dei. Omnes enim Prophetæ venturum testati sunt, ille solus iam venisse monstrauit, & præparauit viam eius. D. Chry. ho. 27. in Matth. 11.

Sicut cometa huc, & illuc in celo discurrens, admirationē quædam mortalibus ingerit. Non tam propter cometæ discursum, & naturam, quam ex eo quod mortem, vel natiuitatem alicuius principis magni denotat, vel aliquod mirabile in natura: ita Ioannis Baptistæ natiuitas, & vita. Quæ quidem omnia, non tantum mirabilia ex se se fuerunt, sed ex eo quod magni regis aduentum prædicebant. Hinc est, quod ad inuicem mirabantur vicini, & cognati dicentes, alter ad alterum, quis putas puer iste erit? Magnus (inquit D. Lucas, cap. 1.) Coram Domino. Ante quem ait Psaltes. Psal 38. Omnia sunt tanquam nihilum.

Sicut cum ægredi pictores aliquam miro artificio consuetam, & multi modis elaboratam picturam in lucem edunt, vt opus com-

mendet artificem, & nunquam ab omnium memoria excidat, nomen subseribunt: ita in mirabili Baptistæ natiuitate, vt tantæ rei auctorisq; dignitas mentibus hominum infingeretur, in fine suppositus fuit Euangelista. Etenim manus Domini erat cum illo.

Trasitur si licet dici, Deus in eum qui imaginem Dei in creaturis contumeliose tractat, quia obnoxius est peccato.

Sicut quisquis regiam imaginem asperit contumelijs, perinde peragitur reus, ac si in regē ipsū n fuisset contumeliosus, & improbe egisset: sic sane se constituit obnoxium peccato, qui contumeliose tractat genitū, siue cōditū ad Dei imaginē, quia iniuria talis in Creatorem redūdat, ac transit. Præ omnibus vero seipsum iniuria afficit fornicator, corruptelam sibi inferēs. Fur se afficit contumelia per vilem actionem, &c. D. Basil. in Psal. c. 13.

Sicut enim magnifica in bellis gesta, & oratores, & pictores demonstrant, amboq; plures ad fortitudinem imitandam inducentes, quæ enim sermo historię per inductionē præbet, eandem & pictura tacens, per imitationē ostendit: sic & nos & imagines Martyrū virtutem cōmemorantes, vos stantes excitabimus. D. Basil. ho. 20. in quadraginta Martyres. Imaginū pictura est viuæ Scriptura. Bedæ, lib. de Tēplo Salomonis. c. 19. Nam quod legentibus Scriptura, hoc & idiotis præstat pictura cernentibus: quia in ipsa ignorantes vident quid sequi debeāt, in ipsa legūt, qui litteras nesciūt. De Consec. dif. 3. c. Perlatum.

Trasci quandoque licet, vt ex Psal. 4. colligitur.

Sicut ventis ex aduerso inter se se concurrentibus, mediamque scapham dum inter se depugnant, corripientibus ac multis fluctibus partim a prora, partim a puppi insurgentibus, gubernator clauo assidens seruat nauim, vndarum incursum gubernādi prudentia depellens: sic ratio informata timore Dei assidens irato animo. Siquidem Dei timor, tanquam nauclerus gubernaculis assidens, persuasit eam tempestatem magno animo perferendam esse, nec prius destitit mentem illius gubernare, donec in tranquillum adduceret portum. Sic Anna illa Samuelis mater, cum ira & anguor in animum ipsius facerent impetum, rationem illius perturbātes, multosq; fluctus excitarent, multo tempore, fortiter pertulit tempestatem, nec passā est rationem demergi. D. Chrys. hom. de Fide Annæ.

Sicut

Sicut vrbi grauissima, & intollerabilis illata fera, quamdiu quidem eodem modo ac tutis continetur carceribus, & iam si ferociat & immane rugiat, nemini tamē quicquam inferri damni potest. Quando vero inualecente furore obiectos repagulos perfingere exilireq; poterit, mox urbem magno tumultu perturbationeque adimplēt, ac quosuis insequendo ambigit, id itaq; sane habet natura iræ, quousq; terminis suis continetur, nullo magno malo nos afficit. D. Chrysost. homil. 15. ad Ephes. 4.

Ira impedit animum ne possit cernere verum.

Sicut fera bestia habens naturalem asperitatem si ab aliquo fuerit vulnerata, naturalem crudelitatem eius duplicat ira doloris, & quasi cæca furore, iam non aspiciit vulnerantem, sed quicumq; ante oculos occurrerit, siue homo, siue alterum animal, quasi auctorem sui doloris dilaniat: sic & homo iracundus, vt Herodes quando delusus fuit a Magis, iram suam super paruulos infundebat. D. Chrys. hom. 2. in Matth. 2.

Sicut torrentes ad curua loca accurrentes secum ouia quæq; trahunt: sic iratorum impetus. D. Basil. hom. 10. de Ira.

Irafcens in alium prius seipsum offendit.

Sicut pelagus quod fluctibus mouetur cœno suo perturbatur: ita in seipso cum qui irascitur, non est possibile manere indemnem. Licet ergo percusseris, licet diruperis vestem, tu maius damnum sustinueris. Nam illi quidem circa corpus, & circa vestem plaga, tibi circa animam. Si enim verberans medicus es peccantis, quomodo poterit curare alium, seipsum prius affligens? Si quis medicus, iturus, vt curet alium, prius manum lautiarit, prius oculos exerceat, nunquid illum curabit? minime: sic & tu, licet verberes, licet admoneas, pure videant oculi tui, ne turbes mentem, alioquin quomodo medicina erit? Ex Diuo, Chrysostomo, homil. 15. in 7. capit. Actorum.

Sicut qui minime sentientem, aut curantem verberat, seipsum ledit: ita qui contumelia in non curantem vitur. Per ea enim quæ facis, & aduersarij culpas leuiore facis, & te ipsum condemnas. Si malum est ira, cur id non euitas? Si venia dignum, cur irato succenses. D. Basil. hom. 10. de Ira.

Sicut subtractione lignorum ignis extinguitur: sic extinguit iram irati, qui mollibus responsis subtrahit occasio non iræ. Iræ enim is inferior est qui victor est, ac peccatis lōge grauior discedit. Noli ergo mali muui restitutor esse. Tu autem contra facis, qui velut vndam fluentem illius iram in cordis penetralia suscipiens, ventos imitaris contra flatibus aduersis resistentes. Noli tuo aduersario pro magistro vti, nec quem odio prosequaris hūc æmulari, nec fieri veluti speculum irati velis, illius formam in te ipso ostendens. Vox illi aspera. Tibi mitis. Neq; enim sic in locis celsis echo in ipsos clamantes intempestiue infringitur, sicut in hominem iniustum, & contumeliosum contumelia reuertitur. D. Basil. hom. 10. de Ira.

Sicut coniecta aqua frigida in olla seruēti, feruorem refrigerat, & deprimita mollis responsio frangit iram: sermo autem durus excitat furorem, & incendit carbones peccatorum. Ecclesiast. 8. Ideo David petebat à Deo. Psalm. 140. Pone Domine custodiam ori meo, &c. Consequutus iam petitionem à Domino, (inquit Psalm. 38.) Dixi custodiam vias meas, vt non delinquam in lingua mea: posui, &c. Dixi, hoc est, constanter statui, custodire mentis meæ cogitatus, affectibusq; modum imponere, illi relinquens viam istam, qui dicit. Mihi viam istam, & ego retribuam. Sic enim decreuit David de maledictis Sem. 1. Reg. 16. Iuxta illud Prouerb. 26. Ne respondeat stulto, iuxta stultitiā suam, ne efficiaris ei similis.

Iram suam statim indicat facinus. Prouerb. 30.

Sicut Heptaphonon, quod componitur ex hepta, quod est septem, & phonon, quod est vocum, id est septem voces, quod erat, quidam porticus in Olympia, constructum tali artificio, vt non semel sicut in echo sed septies acceptam vocem referebat: sic qui breui acutissimeq; iræ vapore indignatur. Tu autem (inquit D. Basil. hom. 10. de Ira.) Erari tuo sine causa irasceris. Quomodo enim non sine causa? Cum sit alius qui instigat dæmon, & alius instigatur homo, cui tu male dicis: sicut le quoddam canibus admittis, qui laxa mordere solent quando instantes attingere non valent. Instigatus enim ac incitatus, misericordia profectus dignus est. Qui vero incitat, odio maximo est infestandus.

Iratum sentiet Deum qui non diligit misericordem.

Sicut aries vehementius, & durius percutit, quod longius vertitur retro: sic Deus arcum suum tetendit, & parauit illum, contra illos qui thesaurizant sibi iram in die iræ. Quando à dextris, & à sinistris erunt dæmonia. Subtus horrens infernus. Supra iudex iratus. Foris mundus ardens. Intus conscientia vrens.

Ira impedit animum ne possit cernere verum.

Sicut quandiu nox adest, sæpe nec præsentem quidem amicum agnoscimus, at mox, ut exortus est dies etiam eminus cõspectum agnoscimus: itidem & in iracundia solet visu venire. Donec inter nos maleuolum gerimus animum, & vox audita nobis aliter sonat, & ipsam faciem corrupta mente aspiciamus. Et sic ut non patitur nubium concursus nobis conspiciam esse cæli pulchritudinem, sed quamuis mille habeamus oculos perspicaces, & acres, nequaquam pertingere possumus ad illam supernam iucunditatem. Cæterum ubi iam radiorum calor, perruptis, ac diuisis nubibus solem ostendit, rursus & cæli decorem ostendit: ita accidit nobis ira feruentibus, quæ facit, ut voces aspectusq; videantur aliter quam sunt. D. Chry. hom. 3. de Dauide & Saule.

Iudex iustus est qui iustum iuste exequitur. Deut. 16.

Sicut idiotam contingit apparere aliquam medicinam, aut curam, quæ opem ferat ægrotanti, non tamen hoc facit, ut medius, cum artem non calleat, atq; ideo artis finem minime consequitur: ita ambulans immaculatus mente perfectus erit. Oportet enim non solum ea quæ sunt recta iustaq; facere, sed etiam iusto, rectoque animo facere. Iuxta illud Deut. 16. Quod iustum est iuste exqueris. D. Basil. Psal. 14.

Iudex in iudicando non accipiat personam.

Sicut is qui sagittam ad metam dirigit, nec ultra, nec citra, nec utrobique errando a via proposita excidit: ita rectus iudex facitabit, nec in iudicando personam accipiet. D. Basil. homil. 12. in prisc. Proverb.

Iudicat quisque alterum qualis est ipsemet.

Sicut qui assidue inebriatur, haud facile credere possit esse quempiam non inem sobrie frugaliterq; bibentem. Qui enim scortis indulget, etiam pudice viuentes, habet pro incontinentibus. Rursus qui res rapit alienas, non facile persuadebitur, esse homines qui sua

quoque profundant: sic quisque ex suo animo de alijs iudicat. D. Chryf. hom. 2. de Dauide & Saule.

Iudicij Dei dextra, & sinistra collocatio, honoris, & contumelia est declaratio.

Sicut quando aliquis ante conspectum regis, aut iudicis introducit, ex ipso loco ubi stare iubetur, intelligit si propter bonum, introductus est, aut propter malū. Si enim propter bonum, statim vocatur in proximo: si propter malum, longe stare iubetur: sic & Deus iustos quidem ad dexteram constituet, & peccatores ad sinistram, vt vnusquisq; meritorum suorum conditionem ex ipsis loci qualitate cognoscat, & ante iudicij sententiam poenam confusione excipiat. Merito iustos ad dexteram collocat, quia non cognouerunt sinistram, scilicet, intentionem. Hoc est nunquam assentiri sunt, appetitui sensuali, qui semper recte sinister: merito etiā impios ad sinistram, quia nunquam cognoscere voluerūt dexteram partem, scilicet, iudicium rationis. Hoc est, non sunt assentiri iudicio recto. Iuxta illud Matth. 6. Nesciat sinistra tua, quod faciat dextera tua. Secundum D. Chryf. Ibidem, hom. 13. Hæc omnia non dicuntur quantum ad corpus, cum ambæ manus in adiutoriū sibi inuicem sint creatæ, vt altera alteri administret, sed quantum ad animam: dextera enim manus est voluntas animæ semper ad bonum contendens: sinistra autem, voluntas carnis semper: Deo contraria. Nesciat ergo carnis voluntas, quid faciat voluntas animæ, hoc est, ne consentiatis subeunti voluntati carnis, ne forte colloce mini cum hædis ad sinistram: vltas enim quæ ad dextris sunt, nomen Dñs: peruersæ autem sunt quæ à sinistris sunt. Ex D. Chryf. hom. 54. in Matth. 25.

Sicut si amicus tuus, aut colonus aliquod tibi offerat munus: v. g. aliquod vestimentum: tu autem despiciens illud, eo ipso vidente des illud cum ex circumstantibus tibi seruis: nonne munus vilescere facis, & confundis grauiter offerentem? si vero suscipias munus illius, statim vestieris te, & processeris cum ipso vestimento, magnificas munus, & nimis lætificas offerentem: sic putas quanto gaudio extollantur sancti, quando in conspectu Angelorum omnium quod fecerunt hominibus ipse Dominus fatetur se accepisse? Iam tale videtur opus eorum, non quale datum est, sed quis persona illius qui accipit. Et tunc dicet; Venite benedicti, &c. Idem, vbi sup.

Sicut

Sicut enim si tu confis in publico, & veniens aliquis illi in fa-
tuet qui tecum est, & te contēnat, aut separās illū ā te, cū illo lo-
quatur, aut familiariter cū illo iocetur, nē ne tu relictus solus, stās
aporiatus in publico, & grauiorē existimas illā confusioē, quā
mortē? sic cōtundentur impij in die iudicij, quando ante conspe-
ctum Angelorū, segregatis iustis, fuerint derelicti. Sanctos autem
collocatos esse ad dexterā virtutis per ascensionē & sessionē Dñi
Saluatoris, vt dicit Apostol⁹ ad Ephes. 2. Nā sicut in carne sua om-
nem carnem suscepit, & crucifixus, omnem carnem crucifixit in
se, & resurgens omnem resuscitauit in se, sic ascendens, & sedēs ad
dexteram Dei, omnes ad dexteram collocauit. Et nunc nos collo-
cauit ad dexterā, ad agendum ea quæ sunt dextere partis: postea
autem statuet ad dexteram suā ad conregnandū. Idem, vbi sup.

Iudicij die boni occurrent Christo, mali autem

relinquentur in terra.

Sicut rege adueniente ad aliquam ciuitatem, hi qui honoribus,
& dignitatibus decorantur, cū summa confidentia expectato eius
ingressu longe ante portas occurrunt, & excipiunt aduenientem,
ei autem & criminibus obligati intra muros retinentur, impera-
toriam spectaturi sententiā: ita & quando Dominus venit, iu-
sti ei in ipso medio aere confidenter occurrent: noxij autē & ob-
tuti peccatis, hic remanent expectantes iudicium. Iuxta illud D.
Luc. 17. Duo erunt in lecto, & vnus assumetur, & vnus dimitte-
tur. Relinquentur enim mali super terram, boni autem rapiuntur
in nube, in occursum Domini (vt inquit Paul. 1. ad Thes. 4.) Nos
qui viuimus, rapiemur ouiam Christo in aera. D. Chrys. ser. de As-
censione Domini,

Iudicium iustum Dei nostris assimilatur affectionibus.

Sicut enim artis exactæ proba, & vera, specula, tales vultuum
ostendunt effigies, qualescunque ipsi vultus sint, hilares quidem
alacrium, demissi autem, obscuri & inamēni mœrentium, & tetri-
corum: nec speculi naturam aliquis culpāre possit, si terrea, & in-
amēna repræsentata fuerit effigies, principali forma propter mœ-
rorem collapsa: ita quoq; iustum Dei quoq; iudicium nostris affe-
ctionibus assimilatur: qualiacunq; à nobis commissa fuerint, tales
nobis de suo præbens retributiones. Venite (inquit Matth. 25.)
Benedicti Patris mei, & ite maledicti. D. Gregor. Nislib. de Bea-
titudinibus.

Iudicij

Sylua

Iudicij finalis memoria quo vtilior nobis eo exorsor demonibus.

Sicut sericæ cultores si tonare contigerit, timpana pulsant, vt timpanorum strepitu distracti serici vermes, à mortifero tonitruu sonitu librentur: ita diabolus de mente hominum aufert memoriam extremi iudicij, mundanarum cantilenis. Sicut puer ante pædagogum stat, nec quicquam facere audet quod modestiæ repugnet, sic qui hunc diem præsentem in memoria tenent. **Diuus Basilus.** Quare **Esaia 61.** dicitur. **Ad annuntiandum mihi me:** vt prædicarem annum placabilem Domino: & diem ultionis Deo nostro. Iudicium particulare vniuersiusq; animæ fit eodem momento quo anima corpus suum exiit, & eodem loco. Nam animas quæ vel in inferno, vel purgatorio, vel puerorum limbo sunt adigendæ, non est putandum in cælum ad tribunal Christi prius aduolare, vt sententiam audiant, sed ex corporibus recta in sua quæq; receptacula mittuntur: cum ergo missio illa sit iudicij sententiæq; executio, & sententia debeat executionem antecedere, tanquam causa effectum, vt **Matthæi 26.** Quia dedistis mihi manducare, venite benedicti, &c. Sequitur vt eodem protinus loco quo quæuis anima à corpore spiratur, iudicetur. Fit autem iudicium illud mentaliter, reuelatur, inquam, cuiq; animæ, virtute Christi, cui iudicium dedit Pater, **Ioann 5.** Aut per Angelum Custodem, aut per infusionem specierum, aut cogitationis, quo statu, quibusq; meritis decedat, adiecta sententia quam inde statim anima exequi pergit. **Soto in 4. dist. 45. quæst. 1. artic. 3.**

Iurantes inter se contraria in periurium vtrique cadunt.

Sicut pueri funiculum longum & corruptum ex contrario inter se trahentes, cū multo impetu supini omnes cadunt, funiculo per mediū disrupto, & hi quidem capite, hi vero alia corporis parte feriuntur: sic & inter se contraria iurantes, iuramento pro rerū necessitate disrupto, in periurij barathrum vtrique cadunt, hi quidem peierando, hi vero periurij causam alijs præbendo. Et vt hoc non tantum ex his quotidie in domibus, & plateis fiunt, sed etiam ex ipsis scripturis fiat manifestum, antequam illam videte historiam. **Regum 14.** Vbi volens **Saul** pater **Ionatæ** contra inimicos suos excitare exercitum, contrarium quam voluit fecit, iuratus neminem vsq; ad vesperam panem comedere, vsq; ad hostiū ultionem. **D. Chrys. hom. 14. ad Populum Antioch.**

Sicut

Sicut catenas complicantes, si caput quidem retinētem habeāt, facile & diligenter totam expediunt nodorum seriem, si vero faciens hoc auertit nemo, nec exordium aggredi possunt: eodem certe modo diabolus quoque peccatorum nostrorum catenas detens, nisi à lingua nostra principium duntaxat fecerint us, velut manu, lingua iuramentum nobis retinentibus, cum multa iam licentia malignam artem suam exercet, ex vno iuramento innumera componens, & texens periuria: quod profecto, & nunc in Saule efficit hie! Idem, vbi sup. Vir enim multum iurās replebitur iniquitate. Eccles. 23.

Iurans multum non liberabit domum suam à plaga.

Sicut qui facit consuetudinem multa loqui, necesse est, vt aliquando importune loquatur: & qui facit consuetudinem frequenter manu sua percutere, necesse est, vt aliquando & iniuste percutiat: sic qui facit consuetudinem iurare in rebus idoneis, frequenter, & in rebus superfluis, etiam nolens consuetudine trahēte per iurat. Nam omnium rerum consuetudinem quando voluerimus, quidem tunc facimus, sed non quando volumus, tunc repellimus eam. Et qualis sit contra iurantes Dei sententia, docet illud Eccl. 23. non affluēcat iuramento os tuum, multus enim casus in illo. D. Chryl. hom. 12. in Matth. 5.

Iusti seminantur in hac calamitosa vita, vt transplantentur in futura.

Sicut industrii agricolæ primum semen in terram deponunt expressi, aut aliarum arborum similia: deinde vbi conspexerint & semine facta in arborem, non relinquunt in eadem terra, sed inde reuulsam in aliud transferunt locū, vt terra virescens gremio suo excipiam illius radicem, puram & integram vim suam proferat ad nouam educationem: ita Deus plantat hic iustos aratro tribulationis, & de nonum calamitatibus expositos, vt transplantent in cælum, vbi perpetuæ sunt beatitudinis scatebræ, & irrigationes spirituales, & vbierunt, tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. Non enim (inquit Paul. ad Heb. 13.) habemus hic ciuitatem permanentem, sed futuram inquirimus. Et sicut arbor perpetua irrigatione, in magnam excreuit altitudinem: sic & hic iusti diuinorum eloquiorum doctrina assidue irrigati, ad virtutis fastigium perueniunt. D. Chryl. ho. 3. de Fide Annæ.

Iusti imitantur apes.

Sicut apes insidentes floribus, & maturantes, rorem ab earibus immittunt; sic sancti insidentes virtutibus quæ versantur circa difficile, & voluptatem ex eis decerpunt, & maturantes mel de durissima poenitentiae Petra sugunt. D. Chry. hom. 69. in Matth. 21.

Iustorum bella foris sunt, intus autem tran- quillitate fruuntur.

Sicut nidus hirundinis foris asperitate intus mollioribus adaptatur ad procreandos pullos, & sicut rosa tegitur spinis: ita iusti, ut videre est. 2. Corinthiorum 4. ubi inquirunt. In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur: sed licet hic qui foris est noster homo, corrumpatur: tamen is qui intus est renouatur de die in diem. Et idem cap. 6. ait: Quasi morientes, & ecce viuimus: ut castigati, & non mortificati: quasi tristes, semper autem gaudentes, sicut de se loquitur sponsa, Cantic. 1. dicens: Nigra sum, sed formosa filiae Hierusalem, sicut tabernacula Cedar, sicut pelles Salomonis.

Iusto non est posita lex, ut pondus, sed ut directiua currentis animi. Ex 1. ad Tim. 1.

Sicut medicus medelam vulneribus adhibendo non grauat; ægrotum, sed potius infirmitatis grauitatem leuat: nec natura prouida mater impartitur sua medicamina (quanuis bona, & necessaria, & ad salutem hominum instituta) homini recte valenti: ita nec diuina præcepta hominem iustum grauant, neque illorum vis coercitiua (& si satis necessaria) illis applicatur. Libere enim currentes calcaribus non indigent.

Iustorum merita in futura vita apparebunt.

Sicut tamdiu videtur herua lætior, quamdiu hyems est. Herua enim per hyemem viget, arbor autem per hyemem, quasi arida est, cum sol exierit feruentior æstatis tempore, arbor quæ per hyemem arida videtur, expletur folijs, profert fructus, herua autem arefcit, videbis humorem in arboribus, herua autem arida est: Sic & modo iusti laborant antequam veniat æstas, vita in radice est, non dum apparuit in ramis. Radix autem nostra charitas est. Ideo conuersatio nostra in cælo sit. Phil. 3. & in hac terra debemus, sicut mortui ambulare. Mortui enim estis, ait Apost. Colos. 3. & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Ecce ubi est vita nostra. Tumeant modo superbi, aut diuites huius sæculi. Impij bonis insultent, infideles fidelibus, & dicant, quid nobis prodest, quia creditis? Respondeant fideles,

les, & dicant, si vere fideles sunt, nox est, nondum videtur quod tenemus, non quiescant manus laborare bonis operibus. In die tribulationis meæ ait Psal. 76. Deū quasiui manibus meis nocte coram eo, & non sum deceptus. D. Aug. Ad fratres in eremo, serm. 72. tomo 10.

*Insum considerans peccator in quo tanquam in speculo videt
feditatem suam, quarit mortificare eum.*

Sicut pulcherrima quædam imago posita iuxta deformē, deformitatē magis conspicuam reddit: ita virtutis & honestatis splendor, qui impiorū meritis eleuet, flagitiosorum hominū turpitudinē ostendit. Vnde D. Aug. in Psal. 36. ait, Iustus est oneri iniquitati iniustus, quia nihil ita condemnat vitam malorū, quā vita honorū. Is enim qui secundū carnem natus fuerat, scilicet Ismael, persequabatur eū qui secundum spiritum, scilicet Isaac, ita & nūc ad Gal. 4. Ambulans recto itinere, & timens Deum despicitur ab eo qui infami graditur via. Prou. 14. Nec mirū. Siquidē de caelo scribunt Philosophi, quod cum fœditatem suam videt in limpidissimis aquis, illas conturbare conatur.

Instita est animi libertas, D. Ansel. lib. cur Deus homo.

Sicut si quis in campo quodam tabernaculo circumdatus sit, si aliqua surrexerit tempestas ventorū, sonum quidem tempestatis audit, vexationes sylvarum videt, ipse autē flatū non sentit: sic qui intra iustitiā sedet inclusus, quando mūdus concutitur, rumoresurbationū audit, sæcularium miseras aspiciat, ipsum autē conuulsio mundi non mouet. D. Chrys. ho. 48. in Matth. 24.

Iustificantur impij in peccatorum tenebris existentes asseriendo libere præuenientis gratiæ illuminationi. Trid. Concil. sess. 6. c. 5.

Sicut solē hūc visibīlē, non aliare, quā solē ipso cernim⁹: & stellas nō nisi stellarū ope aspicim⁹, ita vt lucis aspectū luci ipse debeamus: sic Deus per seipsū illuminat his, qui in tenebris peccatorū & in vmbra mortis sedēt, vt libere si vellēt, dirigāt assensus suos in viā pacis. Nisi enim piissimus pater filiū suū prodigū (cū illud vidisset à lōge) visu suo illustrasset, ita vt fugata obscuritate, patrem posset attendere, nunquam ille iuuenis, diuini luminis vidisset claritatem, eo quod illa illustratio, excedat omnem creaturæ vim. Nec vq̄d sine causa gratia, & interior vocatio Dei lumini comparatur, quia sicut lux prior est visu, eumque illustrat, atque confortat, sic gratia Dei nostros bonos act⁹ præuenit, & ad ipsos inuitat.

Facile

Facile inuenitur sapientia à quærentibus, & præoccupat qui se concupiscunt, ut illis se prior ostendat ait Sapiens, cap. 6. Quænam locum D. Augustinus, epistola 107. Intelligit de gratia præueniente: quæ sicut sol sponte radiat, & est patens omnibus: sic diuina gratia, ex quo dicitur homo iustificari gratis. Romanorum 3. Quando ex iniusto fit iustus, sicut ex non calido calidum. Ideo libertatis nostræ admonemur, cum dicitur Zachar. 4. Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Et cum respondemus Threnorum 51. Conuerte nos Domine ad te, ut conuertamur, Dei nos gratia præueniri confitemur. At quando Iacobi capit. 2. dicitur homo iustificari ex operibus, intellige tu, cum ex iusto fit iustior: sicut homo non solum dicitur calefieri, quando de nouo acquiritur calor, sed etiam quando acquisitis augetur: ita dicitur iustificari. Magister meus F. Didacus de Tapia, in elucidatione, super cap. 15. Lucæ.

Iustificat Deus impium non solum, ut sanetur, sed ut illo adiuuante bonum operetur.

Sicut vulnere claudicans ideo curatur, ut sanato malo præterito, futurus dirigatur incessas; sic mala nostra non solum ad hoc supernus medicus sanat, ut illa iam non sint, sed ut de cætero recte ambulare possimus, quod quidem etiam sani non nisi illo adiuuante poterimus. Nam medicus homo cum sanauerit hominem, iam de cætero sustentandum elementis, & alimentis corporalibus, ut eadem sanitas apto subsidio conualescat, atque persistat, Deo dimittit, qui præbet ista in carne uiuentibus, cuius erant etiam illa, quæ dum curaret, adhibebat. Non enim quemquam medicus ex his rebus, quas ipse creauit sanat, sed ex illius operibus, qui creat omnia necessaria sanis, atque uitiis. Ipse autem Deus cum per mediatorem Dei, & hominem, Iesum Christum spiritualiter sanat egrotum, id est, iustificat impium, & eum ad perfectam sanitatem, vitam iusticiamque perduxerit, non deserit si non deferatur, ut pie semper iusteq; uiuatur. D. Aug. lib. de Natura, & gratia, contra Pelagianos, cap. 26.

Sicut enim oculus corporis etiam plenissime sanus, nisi candore lucis adiuuus non potest ceruere: sic homo etiam perfectissime iustificatus, nisi æterna luce diuinitus adiuuetur, recte non potest uiuere. Sanat ergo Deus non solum ut deleat quod peccauimus, sed ut præstet etiam ne peccemus. Idem, ubi sup.

Iustitiam Dei esurientes & sitientes ipsi beati erunt.

Sicut qui in arte medicinae periti sunt aiunt eos, qui stomacho laborant & cibos fastidiunt, cum parui quidam succi & superflui humores ad superiorem ventriculi partem confluerint, semper plenos pariter ac saturos esse sibi ipsis videri, atque id circo per adulterinam ac prauam repletionem & satietatem, naturali in eis appetitu extincto, vtilem cibum respuere atque auerfari: sed si aliqua ab arte medica cura eis adhibita fuerit, per accutorem & incidentium medicamentorum potionem, ablutis & expurgatis prauis ac superfluis humoribus, qui in concauitatibus stomachi intercepti atque conclusi fuerint, iuuantis pariter ac nutrientis cibi, eis redeat appetitus, atque hoc restituta sanitatis esse signum, quod non amplius coacti & inuiti, sed cupide, & cum appetitu cibum sumant: sic qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, Matth. 5. Quoniam ipsi saturabuntur: rectum enim ac commodum esse opinor, vt expurgata satietate & ingurgitatione animae, quo ad eius fieri potest, talis & cibi & potus beatum in nobis ipsis appetitum confirmamus & ingeramus: neque enim fieri potest, vt vel homo valeat, si alimentum sufficiens vires non confirmet & sustentet: quoniam vires per satietatem conseruantur, & satietas per comestitionem, & comestio per appetitum: vires in quam animae per virtutem, corporis vero per cibum. D. Greg. Niss. lib. de beatitudine.

Sicut autem circa sensibilem hunc victum affecti sumus, cum non eundem omnes appetunt: sed ipse pro generibus esculentorum sumentium diuiditur appetitus: atque aliis quidam dulcibus delectatur; alius vero acris pariter & calefacientia appetit; alius item salis, alius adstringentibus gaudet: sic in animae alimento accidit, vt non omnium cupiditates ad eandem rem propendeant & inclinent. Nam alij quidem gloriam mundi aut diuitias appetunt: alij circa mensam occupatus est appetitus: alij inuidiam tanquam venenosum aliquem cibum cupide sumunt: sunt item nonnulli, qui appetunt id, quod natura bonum est, quod non alterius cuiusque rei causa sumendum, sed ipsum propter se expetendum est, quod semper eodem modo se habet, & nunquam facietate frangitur, & habetatur, idcirco beati dicuntur non simpliciter esurientes: sed quibus ad curam iustitiae cupiditas inclinata atque propensa est. Quae est igitur ista iustitia? aiunt nonnulli qui huiusmodi res scrutati sunt, iustitiam esse habitum tribuentem unicuique id quod equum

est: si quis iudicandi potestate accepta non ad gratiam alicuius, & odium sententiam ferat: & cætera huiusmodi faciens, ille iustus dicitur. Ego vero aliquid altius, per hanc iustitiam intelligendum esse existimo. Esurire necessaria corpori, & non superflua, beatum erit: Christus enim esuriit, & ab inimico proponuntur ei lapides per quos intelliguntur superflua. Si igitur intelleximus, quid sit id, quod esuriit, & appetit Dominus, fieri non potest, ut nunc propositæ nobis beatitudinis vim non intelligamus. Meus cibus (ait Christus Dominus Ioan. 4.) est ut faciam voluntatē Patris mei, qui omneis homines seruari, & ad agnitionem veritatis vult venire. Esurimus igitur nostram ipsorum salutem: sitiamus diuinam voluntatem, quæ est, ut nos seruemur. Qui ei in iustitiam Dei desiderat, per quam omnis virtutis species designatur, inueniet id, quod vere expetendum est, ut beatus sit. Ex eodem, vbi sup.

Iustitia augetur ab ipsa.

Sicut qui peccat dum peccat, magis atq; magis tenebre scit mens eius, & à luce veritatis recedit, ita ut nulla sciētia salutaris remaneat in eo, nisi sola malignitas, de qua dicit Salomon. Eccles. 19. Sapientia impiorum nequitia sciētiæ est: sic & qui iustitiam operatur, dum operatur, magis ac magis clarescit mens eius.

Sicut ergo res aliqua sine odore potest esse, odor autem sine re aliqua esse non potest: sic opus sine oratione aliquid est, oratio autem sine opere bono nihil est: et si oras, nō ex fide oras. D. Chry. hom. 18. in Matth. 7.

Iustitia interior, & vera quæ secundum legem Dei iustitiam, & sanctam iudicat, & non ex consuetudine semper est vna, & eadem informando mores regionum, & dierum, pro regionibus, & diebus.

Sicut si quis nescius in arma mentis, quid cuique membro accommodatum sit, ocrea velit caput tegi, & galea calciari, & murmure quod non apte conueniat: aut in vno die in dicto anno meridiano horis insticio quisquam stomachetur non sibi cōcedi quid venale proponere, quia mane cōcessum est: aut in vna domo.

Iustitia nimia, nimia est iniuria.

Sicut nec consueverunt, nec cœnare, nec lauare, nisi ex præscripto medici, ij nec sanitate fruuntur: sic qui omnia ad legis iudiciū refert,

refert, ipsas leges reddet iniustas. Ipse enim leges volunt moderari. Noli esse iustus multum. Eccles. cap. 7.

Iuuenis virtus apparebit in senectute.

Sicut fructus non inuenitur in arbore, in qua pampinus, aut flos prius non apparuerit; sic & in senectute honorem legitimum assequi non poterit, qui in adolescentia disciplinæ alicuius exercitatione non laborauerit. Quæ enim seminauerit homo; hæc & metet. Ad Galat. 6. D. Cyprianus, de duodecim abusibus, cap. 3.

Laborantibus premium debetur: non enim meruit dulcia, qui non gustauit amara.

Sicut athletæ in theatro, & in sudore, & puluere, & æstu multæ, & laboribus, & ærumnis pugnandum est: ita & iustum hic multa sustinere oportet, & ferre omnia viriliter, siquidem præclaras illic accepturus est coronas. Etsi sunt nonnulli, quos perturbat impiorum foelicitas: hi secum perpendant, quod quemadmodum & latrones, & fures, & homicidæ, & piratæ priusquam ad iudicem trahantur, multis delictis fruuntur, & ex aliena calamitate suam constituentes abundantiam, iniustus opibus locupletati, quotidie inebriabuntur: ubi autem iudicis sententiam audierint omnium horum luent poenam. D. Chrys. hom. 3. de Cruce Dominica.

Labore & constantia vincuntur omnia.

Sicut in peregrinatione vitam agentibus hoc euenit, ut multa hospitia habeant, nullas amicitias: idem accidat necesse est eis, qui nullius se ingenio familiariter applicant, sed omnia cursim, & properanter transmittunt. Non enim prodest ci-bus, nec corpori accedit, qui statim sumptus emittitur. Nihil æque sanitatem destruit, quam remediorum crebra mutatio: non venit vulnus ad cicatricem in quo medicamenta tentantur: non conualescit planta quæ sæpius transfertur: nihil tam vtile quod in transitu proficit. Primum argumentum bene compositæ mentis existimo posse consistere, & secum morari: certis ingenijs immorari oportet, si velis aliquid trahere, quod in animo fideliter sedeat. Nusquam enim est qui ubiq; est. Seneca epist. 2. ad Lucillum.

Lachrymæ a fervore charitatis proficientes lætitiā accumulānt.

Sicut qui consistunt in littore, eorum indolēscunt vicem qui maximis fluctibus immerguntur, neq; interim ullam adeunt iacturam propriæ securitatis, ob anxiam qua periclitantibus condolent cogitatione: itidem & qui vltro neo mœrore se afficiunt ob peccata proximorum, haud quaquam per id lætitiā exinaniunt suam, verius auctiorem eam, & cumulationem reddunt, vt qui perfrui mereantur Domini sui gaudio ob lachrymas in gratiam fratris effusas. Quocirca beati qui flent. Sed quo pacto hæc concinunt lachrymæ, & gaudium? Lachrymæ enim exoriri assolent ex impetu quodam, & impressione minus, ac si illata esset plaga, qua contraheretur anima, compresso, & coangustato spiritu circa cor. Gaudium autem exultatio est quædam veluti sub silentis animæ, & se diffundentis, quod ex sententiā aliquid obuenerit. Sane ad hæc ipsi dicere possumus Sanctorum lamenta lachrymasq; proficere a fervore charitatis, qua toti erga Deum flagrant. Oculus enim cordis in eum induisse coniectis, quem diligunt, lætitiā sibi illinc accumulānt. Anima quæ semel se modis omnibus desiderio astrinxit sui conditoris, iamq; insuevit oblectare se tantæ pulchritudinis contemplatione: prorsus non finet vehemens illud gaudium intercipi per multiplicem, & succedaneam carnalium affectuum mutationem, quin ea potius quæ alijs mœrorem afferunt, & tristitiā, in cumulum sibi vertet, & accessionem lætitiæ. Ideo dicebat Apostolus: Gaudete in Domino, semper iterum dico gaudete. D. Basil. hom. 4. de Gratiar. actione.

Lachrymæ Christi non ex perturbato affecto affluebant.

Sicut enim in se Dominus suscepit, vt primum digesta illi fuerat sumptæ alimonie soliditas in se item recepit, & sitim, mox vbi in eius corpore, quem sumplerat, consumptus liquor est: delassatus idem est, musculis neruisque prolixitate itineris se protendentibus, non quidem diuina in ipso maiestate edomita, aut quicquam paciente, sed corpore symptomata naturæ consentanea excipiente: sic sustinuit, & lachrymas, nimirum permittens accidere assumptæ carni, quod erat naturale. Lachrymari proinde contigit, cum particulæ cerebri concavæ euaporationibus ex tristitia collectis differtæ, quasi per illices quosdam, canalesve permeatus oculorum, pondus eius collectis humoris egerunt.

Quem-

Quemadmodum nubilus aer, & addensatus in guttarum aspergines: sic & vaporum crassamentum in lachrymas resoluitur: hinc quoque moerentibus, & in luctu constitutis, clam irrepens, non nihil lætitiæ, & iucunditatis oboritur, per fletum exinanito eo quod degrauiabat caput. D. Basil. ho. 4. de Gratiar. actione.

Lachryma pungit Deum plorantisque abluit cor. D. Hieron.

Sicut dum limum est in textina, retinet adhuc nigrum colorem, at aquis immersum, solijs radijs medianibus, erubescit: ita anima denigrata peccatis, lachrymis pœnitentiæ lauat, radijsque diuinæ gratiæ interuenientibus dealbatur. Lauabis me (inquit Dauid) & super niuem dealuabor. Duplicem amissi nitorem, scilicet, luminis gratiæ, & luminis naturalis, & maculatus remansi in anima. Iuxta illud Eccles. 47. Dedisti maculam in gloria tua. Detrimentum ergo nitoris dicitur macula D. Thom. 1. 2. quæst. 86. artic. 1. lachrymæ lauant delictum quod pudor est confiteri, de Pœnitent. distin. 1. capit. Lachrymæ. Sicut in seminibus est spes frugum: ita in lachrymis est spes verorum gaudiorum. Iuxta illud Psal. 125. Euntes ibant & flebant mittentes semina sua venientes autem venient cū exultatione portantes manipulos suos. Et illud, qui seminant in lachrymis, in exultatione metēt. Felices lachrymæ quas benignæ manus conditoris abstergunt. Apoc. 21. D. Bern. de Contemptu mundi.

Sicut post vehementes pluuias serenatur cælum: ita anima post lachrymas pœnitentiæ, sine quibus producit anima sordes peccatorum, sicut ager, sine aqua producit tribulos. Ex D. Chrys. ho. 6. in Matth. 2.

Sicut aqua ignē extinguit ardentē: sic pœnitentia diluit crimina fontibus lachrymarum. Eccl. 3. Nam sicut in tenebris nō est absque lucerna lumē: sic non potest homo peccatū absque pœnitentiā ablucere. Sicut imber facit semen crescere, germinare, & vernare: sic lachrymarum imber facit germinare virtutes. Lachrymæ enim sunt quæ cælum pulsantes, crimina delent, & conscientiam degrauiant. Lachrymæ sunt quæ reconciliant Deo, à peccatis redimūt animā, & sanāt languores eius. Sordentem animæ vestē lachrymæ lauant, & dant illi remissionis candorē. Lauabo per singulas noctes lectū meū (inquit Dauid. Psal. 6, vt ostendat lauacrum, & purgatorium peccati lachrymas esse. Ex D. Chrys. hom. 5. de Pœnitentia, & ser. de Pœnit. tom. 5.

Laus Dei non conuenit cordibus obtortis.

Sicut pede obtorto, atq; obliquo, calcus rectus non probe aptatur: sic obtortis cordibus diuina laus, minime conuenit. Quam obrem existimo demonū ori, vt deseruatore indigne loquenti, ad eū manifestandum ablata fuisse potestatem. Et Pythonē increpat Paulus, vt ab impuro, sacētus commēdetur. Quare (inquit) Deus tali homini, tu enarras iustitias meas? Sicut enim serpens qui ad peccatum nobis incentor fuit, obliquus dicitur, & in eum, Dei ensis inducitur. Serpentis enim tractus inæqualiter per humū serpit, prioribus partibus aliter ac illis quæ sequuntur, & postremis aduersus priores, præcedere conātibus: ita qui serpentem imitantur. D. Bas. in Psal. 32.

Laudes & Vituperia pro eodem reputari debent.

Sicut si quis te pauperem, aut diuitem appellaret simul, laudaretque, nihil ad te illæ laudes, sed potius in risum verterentur: ita si quis falso calumniaretur, nihil id ad te. Quod si te conscientia reprehendit, nulla verba perturbent, sed vitam emenda, hoc in veris reprehensionibus. D. Chry. hom. 82. in Ioan. 18.

Laudum applausu captus predicator damnum audientibus infert.

Sicut qui nulla ex parte popularibus laudibus capitur, quique idem dicendi est imperitus, is neq; obsecundarem multitudinis voluptatibus possit, neque rursus auditoribus magno admodū vsui adiumentoq; esse, propterea quod nullis eloquentiæ doctrinæve præditijs instructus est: sic qui laudum desiderio trahitur, is cum doctrina, eloquentiaq; sua multitudinem reddere meliorem possit, mauult certe, dum laudes eas quas à multitudine accepit, compensare cupit, eam in mediū afferre, quæ auditores delectare possunt, his ipsis, populares plausus clamoresq; captans. D. Chry. lib. 5. de Sacerdotio.

Laudibus opprobrijsq; non est cedendum.

Sicut neq; filijs insolescentibus, neq; cædentibus, neq; lugentibus, admodum laborāt patres, ac ne cum eis quidem arriiserint, cristas tollunt: sic nos oportet, neq; vulgaribus laudibus intumescere, neq; probrijs animum despondere, si quando ea intempestiue erūpere videas. Oportet igitur Episcopum erga subditos affici, vt si pater erga liberos suos admodum infantes afficeretur. D. Chrys. lib. 5. de Sacerdotio.

Laudum

Laudum amore capti, non laudati tristantur.

Sicut quos diuites esse iuuat, si quando in paupertatem inciderint, moerore afficiuntur, & qui delitijs assuevere, tenuem ac simplicem victum tollerare nunquam possunt: ita qui laudum amore capti sunt, non solum cum iniuste vituperantur, sed etiam cum ab alijs assidue non laudantur, quasi fame quadam animum conficiunt. Idque maxime, si in ipsis laudibus educati fuerint: aut si alios apud se laudare audierint. D. Chrys. libro 5. de Sacerdotio.

Laudis vane cupiditq; subsanantur ab ipsa.

Sicut pueri ludentes ex fœno coronas inuicem imponunt, coronatum autem, sepe numero eius rei ignarum, postergū irridet: ita sane, & nunc qui te in faciem prædicant, apud seiplos clanculū subsanant: atq; ita quid aliud sit quam quod, & nobis inuicem fœnum coronantes imponimus: & sic omnia facta nostra perdit hæc corona. D. Chrys. ho. 17. ad Rom. 10.

Sicut luna solum ad præsentiam solis lucet, modo plena, modo extenuata, modo non apparet omnino: sic sunt qui laudes, & bona sua in labijs posuerunt alienis, modo magni, modo parui, modo videntur inuisi. Stultus ait Eccles. 27. vt luna mutatur. D. Bern. de Ioan. Bap.

Laus Deo silentium est.

Sicut qui solem aspiciunt, quanquam alius alio plus minusve, omnes tamen videndo deficiunt: ita etsi omnes creaturæ alijs alijs plus minusve laudent Deum, cunctæ tamen pro Dei meritis inferiores apparebunt, & tandem omnes deficient. Hinc dicebat David, Psalmo 64. Te decet hymnus in Sion, & vt alia litera. Tibi silentium laus. Ex D. Gregor. Nazianzeno, in vita D. Basili.

Lectioni assistens sacra, fructum capiet auctiorem indies.

Sicut thimiamata quanto magis digitis atteruntur, tanto maiorem natura sua fragrantiam reddunt: ita & in scripturis vsu venit, quanto quis in eis est familiarior, tanto magis videre potest latentem in ipsis thesaurum, pluresq; percipere indicibilibus diuitiarum fructus. D. Chrys. hom. 13. in Gen. Qui enim assidue assistit lectioni, in præsentem quidem laborat, postea gratulabitur cum cœperit. Scilicet fructum. D. Hieron.

Sicut qui in sole ambulamus, etiā si aliā ob causam ambulemus, fit natura tamen vt coloremur: sic cū Doctorum libros studiosius legimus, sentimus orationem nostram illorū cantu quasi collorari, idē in nostris animis fit. Cic. in 2. de Orato. Animus enim habitat in auribus, ideo animo ægrotanti medicus est Horat. Plut.

Sicut carnalibus escis alitur caro: ita diuinis eloquijs interior homo nutritur, & pascitur. Ideo dicebat Dauid. Psal. 118. Quam dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo. Quasi dicat. nihil beatius & iucundius quā loquela tua quæ manifestū te faciūt: sed valde beatius est, custodire illa, & vertere in opera. At tēde in super quod lectio sanctarū Scripturarū geminū confert donū, siue quia intellectu mētis erudit, seu quod à mundi vanitatibus abstractum hominē ad amorē Dei perducit. Ideo qui vult cū Deo semper esse debet frequēter orare, & frequēter legere. Nā cum oramus ipsi cū Deo loquimur: cū vero legimus Deus nobiscū loquitur. Orationibus mūdatur, lectionibus autem instruihur. D. Machar ca. 18. epist. ad Monac. in lib. de Vitis Patrum.

Sicut si imperitus transierit per agriū salutaribus heruis plenū, inutiles existimabit illas, peritus autem, neglecta mirabitur, & illa demet: sic qui diuinis litteris non attenderit, tanquam ociosas, & non multum necessarias iudicauit, & contra vero si lector, & contemp a or steterit, multum fructum capiet ex eis. D. Hilar. in Psal. 134. Lectio ait, Quintil. libera est: nec actionis impetu transcurrit, sed repetere sapius licet, siue dubites, siue memoriæ affigere vellis.

Sicut ferrum, nisi vsū fuerit, eruginem generat: ita & anima nisi frequentius diuinis exerceatur lectionibus, nascentur illi peccata. D. Aug. lib. Veteris & noui Test. q. 120. to. 4.

Sicut lignū iuxta aquam plantatum sterile esse non potest: ita & qui frequēti vsu legi Dei studet, non potest eius operis minime habere effectum. Psal. 1. D. Aug. vbi sup. q. 110.

Laditur nemo nisi à seipso. Hom. D. Bas. & D. Chrys.

Sicut ex solo ligno nascitur vermis qui ex terminat lignum, & ex vestimento nascitur tinea, quæ comedit vestimentū: & ex oleribus nascitur vermiculus, qui olera vniuersa corrumpit: sic & in spiritualibus, ex ipso proposito eorum spiritualis accipit occasionem inimicus, vnde nobis retia texit, quia à seipso nihil agere potest nisi occasionē à nobis acceperit. Ideo vnūquemq; hominē aggreditur

ditur secundum conditionem, & statum, quem inuenit circa eum: ut puta, inter bellatores nascitur de virtute contentio: in dignitatibus, de ambitione honoris surgit inuidia: inter diuites de acquisitione fit zelus. D. Chrys. ho. 43. in Matt. 23.

Sicut ferrum rubigo lædit, &c. Et omne quod est in rebus habet aliquod quo corrumpatur, ac possit lædi: sic quoque virtus animi humani habet in se quo lædatur, & vitietur, & non ab alio quoquam. Requiramus ergo quid sit hoc à quo læditur animus. Alij putant quod noceat homini paupertas, alij calumniæ, aut mors, & in his esse cunctas hominum miseras iugiter desunt, sed quid quæso læsserunt huiusmodi damna animi virtutem? sed videamus iam, equi quid sit virtus. Num quidnam videbitur in argenteis frenis, pulchrisque tapetibus, ac sericis flammulis, phalerisque gemmatis, iuuatque aureis intexta funiculis, equi virtus, & magnificètia iudicari? an in velocitate cursus, & fortitudine pedum, gressusque, cautela, ac pectoris firmitate, ut vel interiturus hostem petat, vel in aduersis perniciose propriū possit ab exitio liberare fessorem? nonne certum est in his potius equi virtutem, quam in illis, de quibus supra dictū est declarari? & item si vineam probare volumus nūquid ad hoc inspicimus, si latos habet pampinos, aut si flagella diffusa? an illud magis aspicimus, si densior ei fructus sit, & vicia fecundior: igitur eodem modo etiam de hominibus agamus discutientes, quæ, aut ubi sit vera hominis virtus, & tunc eum lædi putemus, cum in ipsa fuerit læssus. Quæ ergo est virtus hominis? non sunt diuitiæ, ne timeas paupertatem: nec sanitas corporis, ne languorem metuas: nec fama, & existimatio humana, ne te hominum maledicta terreant: nec vita hæc communis, ne forte metuas mortem. Sed quæ est virtus animæ? Recte sentire de Deo, & recte inter homines agere. Illa enim omnia auferri ab homine possunt etiam si nolet: hæc vero si habebat, auferri ab eo nullus omnino, nec ipse diabolus potest, nisi ipse ea quæ possidet perdat. Nullus ergo vere potest lædi, nisi a seipso. D. Chrys. ho. 9. Quod nemo læditur, nisi a seipso.

Sicut lanam tinea lædit, ouium gregis lupus, vinum aceti permutatio, &c. Sic ipsiusmet hominis ignavia eum lædit. Nō enim a diabolo læssus fuit Adam, sed a semetipso, Genes. 3. Omne corpus Iob lassit, igitur diabolus non ut eum faceret ægrum, in quo nihil lædebatur, sed ut per ægritudinis cruciatum, si forte constantia

eius fatigari potuisset, animi virtute nudaretur, sed in his omnibus non solum nihil læditur Iob verum clarior & magnificētiore redditur. Iusta illud. 2. Corin. 4. & si is qui extra est noster homo corrūpatur, tamen is qui intus est renouatur de die in diē. Malitiæ quicquid suæ seipsum autorem agnoscat. D. Basil. hom. 2. in examen. 2.

Sicut qui contra stimulum calcitrat illum retundit, sed pedes vulneribus lædit: & sicut fluxus maris saxo illidentes se ipsos fractos dissoluunt, & in spumas extenuati depereunt, sic qui alterum persequitur spiritum in cælum mittit. D. Chrys.

Sicut qui Adamantem percutit magis ipse percutitur. Et qui aduersus stimulum calcitrat, sine dubio ipse compungitur, suisque proprijs ictibus vulneratur: & qui impugnat virtutem tenentes, ipse profecto subruitur: & malitia tanto efficitur infirmior, quanto contra virtutem diutius præliatur: & sicut qui ignem obligat vestimento, illud quidem non extinguit, vestem vero comburit: ita qui virtuosos persequitur, illos reddit clariores, se ipsum omnino perdet. Occidi virum in vulnus mihi Lamech. Ge. 4. D. Chrys. hom. 25. in Matth.

Leges quæ contrarie legibus videntur temporum differentia concordat.

Sicut Mammilla nutricis, cum omne suum impleuerit officium, & puerum ad mensuram firmioris ætatis traduxerit, inuutilis iam videtur: & parentes qui prius necessarium esse filio suo iudicabant mammillam, mille illam postea verbis vituperant, & amaris quibusdam herbarum succis obliniunt, vt vim sermone ne quiuerint importunum iam circa illam desiderium pueri compescere, ipsis saltem illud rebus extinguant: sic & Christus Matth. 5. non iurare omnino præcipiens, à malo illam legem veterem dixit, de reddēdo iuramenta Domino, Exod. 20. & Deut. 5. non vt ostenderet à malo veterem esse legem, sed vt etiam vehementius ab antiqua discipulos vilitate reuocaret. Portari enim in prima ætate in humeris bonum est, postea miserrimum. Lacte nutriri, atq; ad nutricem confugere in initio quidem vtile ac salutare est: postea vero, perniciosum ac noxium. Vides quomodo cedent res secundum tempora, nunc bonæ, nunc vero contrarij esse generis appareant sic iudicandum est de legibus quæ sibi ipsis videntur contrarie. Iuxta illud iuris, Distingue tempora & concordabis iura. D. Chrys. hom. 17. in Math. 5.

*Legis antiquæ immolatio, fuit ad Idolatriæ
destructionem ordinatio.*

Sicut medicus videns hominem febricitantem, morosum minimeque sibi temperantem, si concupiscat frigidam bibere, ac ni accipiat perituum, ac plane futurum, vt vel ad laqueum, vel à sublime se præcipitem det, dum studet maius excludere malum, permittit quod minus est, cupiens illum a violenta morte reuocare: sic facit Deus, quoniam vidit Iudæos insaniētes, anxios, concupiscentes victimarum oblationem, iamque nisi acciperent quod desiderabāt, paratos vt ad Idola se deflenderent, immo non solum paratos, verumetiam eo iam prolapsos, permittit immolationē victimarum, vt illorum morem gereret infirmitati: alias enim plenus erat arietum holocaustomatis, & vocabat eos Principes Sodomorum, & populum Gomorrhæ. Esai. cap. 1. & 56. Nō ad Sodomitæ, & Gomorrhæos verba faciens, hæc loquitur, sed ad Iudæos, quod imitantes illorum malitiam, sibi cognitionem cum illis asseruissent. Similiter & canes illos appellat, & equos insaniētes in foeminas. Hier. 5. Non quod illorum esset transformata natura, sed quod illorum animalium in contumaciā imitarentur. Ex D. Chry. orat. 1. in Iudæos.

Sicut igitur medicus fracto vase ægrotum cohibet ab intempestiuo frigidi potus appetitu: sic & Deus euerfa ciuitate Hierosolymitana, adeoque funditus diruta, vt omnibus facta sit inaccessa, Iudæos à sacrificijs abduxit. Nam si hoc non agebat, cur religionem illam in vnum locum conclusit? qui nusquam non est præsens, qui implet vniuersa? cur cultum reduxit ad victimas, victimas ad certum modum, modum ad tempus, tempus ad vnam ciuitatem contraxit, ac rursus hanc ipsam ciuitatem subuertit?

Sicut faber iactis fundamentis, erectis parietibus, concamerata testitudine ipsaque concameratione in vnum lapidem in medio positum connexa, si eum tollat, totam ædificij compagem soluerit: similiter Deus cum eam ciuitatem fecisset quasi nodum totius religionis Iudaicæ, ac mox eam subuertit, vniuersum ciuitatis statum dissoluit, Ex eodem, vbi sup.

Lex iustus non est imposita onus quia ipsi sunt sibi lex.

Romanorum 2.

Sicut fræno legitime vtitur, non is equi qui lasciuit, neq; qui mordet, sed qui illo pulchre agitur: ita & is lege vtitur legitime, non qui literæ necessitate sobrie ac iuste viuere cogitur.

Sicut enim litterarum apices pueris proponuntur: porro qui eas docet, non ex ipsis excellit, verum alium de peritiâ gloriâ promeretur: atq; ex ea eruditione præstantius vtitur literis: ita & qui legem transcendit, nihil opus habet doceri lege. Qui enim nõ metu ipsam exequitur, sed ex virtutis desiderio, hic iam dignius cæteris, ac præstantius implet. D. Chrys. hom. 2. in 1. ad Tim. 1.

Lex diuina docet Dei penetrare secreta.

Sicut profunda maris ingredi, & liquētis viæ colles inuios transire artifex inuenit: ita de Dei dictis aliquid audire, & ad diuini sensus penetrare secretū dedit, & docuit lex Dei. Hinc est quod præter nostræ mentis, carnis è littore soluentes, in pelagus Euangelici sermonis intramus, credentes quod flante Spiritu sancto, cælestis intelligentiæ, perueniamus ad portum. D. Chrysos. sermo. 168.

Leges plebeculam vexant à potentibus violantur impune

Sicut aranearum telas corui perrumpunt, & muscæ implicantur in eis: ita leges plebeculam vexant, a potentibus autem violantur impune. Quia si in eam inciderit quid debile, retinetur, graue autem pertransit, tela recissa. Diues iniuste egit, & fremet: pauper autem læssus tacebit. Eccl. 17. Et Luc. c. 11. (inquit Saluator.) Væ vobis legisperitis, quia oneratis homines oneribus, quæ portare non possunt, & ipsi vno digito vestro nõ tangitis sarcinas. Quasi dicat, vt Hiere. 5. confringitis iugum legis diuinæ, & rumpitis vincula legis naturæ.

Lex vetus sub vmbra latuit, vsque dum eluxit noua.

Sicut hiacintus subobscurus est in nubilo, in luceq; perspicuus: sic lex Moysis quamdiu lux in mundo non fuit, obscura, & enigmatica extitit, quod apertissime testatur Apostolus 1. Cor. 10. dicēs: Hæc autē omnia in figura contingebant illis: cū autem luxuria quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundū apparuit, omnes tenebræ diffugerūt, & omnia in luce claruerūt. In statu vero illo quicquid boni legalia illa habebant, totum ex venturi Messia fide pendebat.

Sicut

Sicut hi quibus artificium est, signa ex ære facere, & statuas fundere, antequam verum opus æris producant, aut argenti, vel auri, figmentum prius lutum ad similitudinem future imaginis formant: non quod figmentum necessarium sit, sed usque quo opus illud, quod propter figmentum lutum fuerat formatum, usus eius ultra non quaeritur: tale aliquid intellige, etiam in his, quæ in typo, & figura futurorum, in lege & Prophetis, vel scripta, vel gesta sunt. Orig. hom. 10. in cap. 16. Leuit.

Sicut pictor pingens imaginem omnibus numeris absolutam, prius præparat tabulam, præparata tabula, rudi quodam carbone lineas ducit, imagine vero perfecta, lineæ illæ evanescent: ita sapientissimus Deus, admirabilem legem gratiæ conditurus, prius instituit veteris legis sacrificia, quæ usque ad nova Evangelij lineamenta durarent. Iuxta illud 2. Corinth. 5. Vetera transierunt. ecce facta sunt omnia nova.

Sicut veniente sole, stellæ non apparent: ita veniente noua lege, vetus evanuit.

Sicut peritus pædagogus aliter docet discipulum in pueritia, & aliter in iuventute: & peritus agricola aliud agit in agro tempore hyemis, & aliud tempore veris: ita Deus aliud egit tempore legis, aliud tempore gratiæ.

Sicut qui claudum monstrat iter facultatem ad iter agendum non præbens: ita lex vetus iter ostendebat hominibus, non tamen ad ducebatur ad perfectum. Ad Gal. 2.

Sicut umbra corporis, ortum habet ab ipso corpore, tamen officium implere nequit, nec escam præbere, nec mederi doloribus, neque vulnera alligare, sed solum valet ad declarandam præsentiam præcedentis corporis: ita lex vetus est novi Testamenti umbra, prænuntians veritatem, non tamen suppeditans spiritum. D. Machar. hom. 32.

Sicut frænum equo: ita hominibus lex, contra carnis insultus, & ad rationis directionem imposita fuit. D. Chryl.

*Legum mutatio pro circumstantiarum varietate est
optima gubernatio.*

Sicut mutatis circumstantijs, personis, & tempore non est reprehensibilis medicus, neque medicinæ ars, si aliud hodie, aliud cras præceperit: si genus humanum ab Adam, usque in finem sæculi &

quam-

quam diu corpus quod corrumpitur aggrauet animam, non debet reprehendi diuina medicina, nec medicus. diuersa prout posuitauerit tempus præcipiens. D. Aug. contra Faustum. Tenete traditiones, ait Paul. 2. ad Thes. 2.

Legis Dei custodia, nulla sunt Christianis arma meliora.

Sicut corpora ægra, neq; munus saum tueri ipsa possunt, & sunt ad omnes offensioes valde opportuna: sic qui virtute, & ipsa animi sanitate atq; constantia carentes legē Dei non custodiunt, omnibus fortunæ telis sunt violabiles. Nullaque sunt arma meliora, quæq; magis nostuantur aduersus hostes nostros, atq; defendat, quam custodia legis Dei, animusq; innocens, & omni flagitio, atque peccato abstineas vita: cum contra nihil non solum miserius sed neq; imbecillius quidem sit peccatoribus & flagitiosis. Deinde, quia in multorum odia incurrūt necessario, multosque, qui in portune se, & flagitiose gerunt, sibi faciunt inimicos. Neq; enim flagitiosa vita viui, atq; duci potest, sine multorum iniuria. Postremo quod est longe miserimam omnium, quia suis ipsi vitijs ac peccatis, vires quodammodo, & velati arma, quibus ipsis noceatur, ministrant inimicis suis. Etenim nulla re ad nobis incommodandum, vel ad nos opprimendum potius, nec paratior, neq; munitiores, nec magis fortes efficiantur inimici nostri, quam nostris ipsorum vitijs. Vnde Sapienter dixit Achior ille dux filiorum Ammon ad Olofernum Principem Assyriorum. Iudith. 5. Mi Dñe, perquire si est aliqua iniquitas filiorum Israel in conspectu Dei eorum, & tunc ascendamus ad illos, quoniam tradens, tradet illos Deus eorum tibi, & subiugati erunt sub iugo potentie tue: si vero non est offensio populi huius coram Deo tuo, non poterimus resistere illis, quoniam Deus eorum defendet illos, & erimus in opprobrium vniuersæ terræ. Magister Luissius Legionensis in Psal. 26. circa illud. Legē pone mihi Dñe in via tua: & dirige me in semitam rectam propter inimicos tuos.

Legis iugum animam alienat.

Sicut auium pennæ & corpulentiorē & agiliore reddunt substantiam eandem auiam ita lex, portantē non grauat, sed leuat. Vnde grossescit materia, inde sarcina leuiatur: & quantum crescit in malis, tantum decrescere in ponderē. Hoc plane in pœnis Christi oacris exprimit similitudinem quod & ipse ferunt, a quibus feruntur. Et sicut Rotæ adiectæ carro, curru sarcinam faciunt portabiliorem.

horem, onus operi addens; sic lex gratiæ addita legi nature nihil onerat, & difficultatem veteris legis minuit. D. Ber. ep. 72.

Libros Gentilium cuiq; legere licet, ut virtus eliciatur ab illis.

Sicut enim florū reliquis quidē animalibus vsq; ad odorem, vel colorē est vsus, apes autē mel ex ipsis excerpere nouerūt: sic & qui diligentes in legendo exsistūt, nō solū quod dulce incundūq; fuerit in corū Gentiliū libris persequūtur, sed quandā ex eis vtilitatē animo referre cōtendūt. Velut item apes (quādo hæc nobis probe huic exēplo sup̄ peditāt) nō omnibus floribus similiter insidunt, neq; ex eis ad quos accedūt, omnia auferre conātur, sed quātū ipsas ad opus necessariū fuerit comprehendentes, reliquū dimittūt. D. Basil. hom. 24. de Legendis libris Gentilium.

Sicut qui venena cū melle concinnant atq; occultāt: sic Poetæ fecerūt, ideo omni custodia animi cauendū est, ne per sermonis voluptatē delinūt, prauū aliquid assumamus simul. Nā prauis assuetudine sermonibus, via quæ dā est ad rē ipsam. Maxime in iuuenib; in quibus ob animorū teneritudinē intime illis remanent infixi. Propter quod Hesiodus scripsit hos versus, ut ad virtutē iuuenes exhortentur.

Additum facile vicinaque semita cunctis

Panditur, at virtutis iter posuere remotum

Calicole, durumque prius, sed vertice summo.

Dum fuerit, planum se offert quærentibus illud. Idem, vbi sup.

Sicut in legendis rosis sentes vitamus: sic in talibus sermonibus quicquid est vtile carpentes, noxium vitemus. Vtile inquam, ut patientiam in Socrate, in cuius faciem quidam vehemētī impetu cecidit, hic autē minime cōmotus furentē debacchari, & irā satiare permisit ex quo eum totū ex plagis tumidum, ac cōtusum reddidit. Vbi verō illi cædendo destitit, nihil aliud Socrates fecisse dicitur, quā fronti propriæ inscripsisse. Talis fecit. Veluti statuæ cui dam auctoris nomen, & eo modo se vindicasse. Idē etiā iuuebat, maxillam verberanti vnam, & alteram prabere. Linia quoq; Pythagoricus, cui dum per iuramentū multam triū talentorū vitare liceret, iniuriam pati maluit quā iurare. Et alia quæ in historijs huiusmodi narrantur. Enimvero turpe est, si ea quæ in cibis noxia sunt repellimus, in sermonibus vero ac scriptis portarum quæ noxam nutriunt animā, nullam omnino rationem habere, sed more torrentis omne obuium secum trahere. Idem, vbi sup.

Sicut

Sicut enim Fullones ac tinctorum, qui medicamentis quibusdam rem tingendam præparant, atq; ita demum colorem quem cupiunt, siue purpureum, siue aliquem alium inducunt: sic & nos si gloria pulchritudinis vitæ huius, quam tantopere laudamus illita nobis mansura sit, nisi prius purgati sacras, & archanas Scripturæ disciplinas non facile attingemus, aut percipiemus, & quasi solè in aqua videre, assuefacti: sic illi lumini oculos iniiciemus. Idem, vbi supra.

Sicut plantis quibus propria virtus est fructu pulcherrimo scaterere, folia nihilominus ramis coniuncta quoddam ferunt ornamentum: sic & anima cui præcellens quidem veritas fructus est, non ab re tamen exteriori sapientia circumdatur, sicuti folijs quibusdam umbram fructui, ac aspectum non intempestiuum præbentibus. Idem, vbi sup.

Libri sancti arma, & tutela animæ sunt.

Sicut arma regalia reposita, etiam si nemo fuerit qui possideat, tamen ijs qui habitant in ædibus vbi reposita sunt, multam præbent custodiam ac tutamen, dum neq; latrones, neq; parietum perfossores, nec alius quispiam sceleratorum audet eam ingredi domum: sic vbiq; fuerint libri spirituales, illinc omnis ex pellitur vis diabolica, multaq; inhabitantibus accedit consolatio. Quando quidem ipse etiam per se librorum aspectus segniores nos reddit ad peccandum. D. Chry. concio. 3. de Lazaro.

Sicut artifices quicquid faciendum susceperint per instrumenta perficiunt: ita nos per libros fabricamus animam nostram depravatamq; corrigimus, & inueteratam renouamus. Atque illi quidem hætenus modo præstant suam artem, vt formam addant rebus, neq; enim possunt materiam vasorum transmutare, neque ex argento aurum reddere, sed harum rerum figuras componunt dumtaxat, tu vero non ita, sed amplius quidem potes. Nam lineum vas acceptum, poteris aliquando reddere aureum, vt sit vas in honorem sanctificatum. 2. ad Timotheum 3. Idem, vbi supra.

Libri arbitrij naturam consulte fecit Deum mutabilem.

Sicut cæcitas oculi vitium est, & idem ipsum iudicatur ad lumen videndum oculum esse creatum, ac per hoc etiam ipso vitio suo excellentius ostenditur cæteris membris, membrum capax luminis: non enim alia causa esset vitiana eius carere lumine: ita natura que

fructu

fruebatur Deo, optimam se institutam docet etiam ipso viros:
quo ideo misera est, quia non fruitur Deo: qui casum Angelo-
rum voluntarium iustissima poena sempiternæ infelicitatis ob-
struxit atque in eo summo bono permanentibus cæteris: vt de sua
fine sine permansione certi essent: tanquam ipsius præmium per
mansionis dedit. Qui fecit hominem ipsum etiam rectum Ecclesi.
7. cum eodem libero arbitrio, terrenum quidem animal, sed coelo
dignum si suo coherereat auctori, miseria similiter si eum desereret
sequeutura, qualis naturæ huiusmodi conueniret. Quem similiter
cum præuaricatione legis Dei, per Dei desertionem peccaturum es-
se præseiret, nec illi ad emit liberi arbitrij potestatem, simul præui-
dens, quid boni de malo eius esset ipse facturus, qui de mortali pro-
geniæ merito iusteque damnata, tantum populum per gratiam
suam colligit, vt inde suppleat, & instauret partem quæ lapsa est
Angelorum, ac si illa dilecta & superna ciuitas, non fraudetur suo-
rum numero ciuium: quin etiam fortassis & vberiori lætetur.
Ideo neque ab Angelis ademit liberi arbitrij potestatem, poten-
tius & melius esse iudicans etiam de malis benefacere, quàm mala
esse non sinere. D. August. lib. 22. de ciuit. cap. 1. q. ni impuici

Libera arbitrium nostrum statera est boni & mali.

Sicut enim corpora pondera in libræ lancibus probamus: ita
quæ ad instituendam vitam eligenda veniunt, per liberum arbi-
trium discernimus. Quod & stateram nominabit Propheta, men-
daces filij hominum in stateris suis. Tibi namque propria libra
datur, quæ sufficiens discrimen boni ac mali demonstrat. Posui in
quit Deus, ante faciem tuam vitam & mortem, bonum & malum,
duas inter se contrarias naturas, has tu, apud tuum tribunal & iudi-
cium examina ac diligenter expende, quid utilius tibi sit. An mo-
mentaneam parumque duraturam elligere voluptatem, per quam
mortem apprehendas æternam, an in virtutis exercitatione affli-
ctionem male qua perpetuas consequaris delitias. Diuus Basil. in
Psalm, 61.

Lingua in manibus vita & mors. Proverb. 18.

Sicut gladius in medio positus, siquidem fuerit aduer-
sus hostes arreptus, salutaris accipienti reperitur: Si vero te-
nentis visceribus inferatur, mortem prædaret inferenti: non
quia talis ferri natura, sed quia vtentis tale consilium est: ita

& lingua æstimetur gladius in medio positus. Armetur aduersus peccata tua, non ad fratris plagam præparetur. Et ideo Deus eam velut muro duplici voluit circumdari. Nam dentium tegmine, & labiorum custodia continentur ne verba improvida garrulitate proferantur. Matth. 12. ait Christus Dominus. De sermonibus tuis iustificaberis, & de sermonibus tuis adiudicaberis. Media namque vtriusque partis lingua est, & si vtriusque est, Dominus es tu. Ideo ne dicas, quare hoc membrum quod tantum nobis periculum affert Deus ab initio dedit: quia multum nobis hinc commoditatis est. Ex D. Chryf. hom. 4. ad baptizandos.

Lingua euacuat cor D. Bern.

Sicut vasorum ora quibus odorifera aquæ continentur, diligenter obstruere solemus, ne sua vis ille vapor foras effluat: ita vir prudens os suum diligenter obstruere conatur, ne deuotionis feruor, nimia loquacitate euanescat. Quia sicut vrbs patens & absque murorum ambitu: ita vir qui non potest cohibere in loquendo spiritum suum. Prouerb. 25.

Lux est quæ vniuersis attulit iucundum conspectum.

Sicut qui in profundam aquæ voraginem oleum immittunt, & loco conciliant, & infundunt perspicuitatem: itidem & vniuersi creator, edito mox verbo lucis, amabilem & per amenam venustatem mundo inuexit dicens. Fiat lux prima die, lucis naturam creauit, tenebras dispulit, mundum illustrauit, & exhilarauit vniuersis continuo gratum attulit iucundumque conspectum. At si bonitas, siue pulchritudo corporis tale ut sit, sortitur ex moderata partium temperie, ex aparente item & conspicua coloris bonitate: quo nam pacto conseruatur ratio pulchritudinis in luce quæ suapte natura simplex est? aurum enim constat dici pulchrum non utiq; excollata inter se partiū Symmetria, potius quod probo isto & insigni colore nos pelliciat ad sui amorem & inuitet: ad eundem modum Lucifer pulcherrimus est stellarum, non eo quod partes habet iusta & æquabili proportionem cōtemperatas, sed illius splendor tristitiam ex animo depellat nosque mira circumfundat iucunditate. D. Basil. in hom. 2. in exam.

Loquetur vnusquisque talia qualia versatur in pectore suo.

Sicut vomitu laborantes in principio quidem detinere intus egredientes humores nituntur: cum vero fastidio visci succubuerint, magnis singultibus omnia e profundo cruant: sic qui praua

praua consilia in proximos versantur, cum malignitatem mentis
ferre nequeant: obreptationis semen euoment. Parua nō verborū
turpitudine magnam iatus reconditam esse testatur. Cum vero ma-
gnus obcenarum cumulus cogitationum intus ebulliat, tūc ma-
gno impetu obducta exiliunt. D. Chrysostomus, homilia 43. in
Matth. 12.

Magistratus Virum arguit.

Sicut imperiti artifices, cū statuis exiguis magnas subdunt vas-
ses, magis conspicuam reddunt illorum exiguitatem: ita fortuna
si pusillo animo mun⁹ amplius addat, indicat, & arguit magis ani-
mi humilitatem Plut. in Moral.

Malitia veritate confunditur corrigitur autem nunquam.

D. Chryf. vbi infra.

Sicut si aliquis claudere voluerit aquæ currenris meatū si vna
ex parte exclusa fuerit aqua, violentia aliū de sibi semitam rūpit:
sic & malitiose peccantiū malignitas, ex vna parte confusa, aliū de
sibi aditū adinuenit. Sicut enim non potest fieri, vt ligna miten-
do, extinguas ignē: sic nō potest fieri, vt rationē dicēdo placesho-
minē malū. Nā sicut ignis quāto magis ligna susceperit, in maiore
flammā erigitur: sic animus malus, quanto magis veritatē audie-
rit, eo amplius in malitiam excitatur. D. Chrysost. homil. 4. in
Matth. 22.

Mala quæ eueniunt oportet illa venire.

Sicut medicus videns ægrū gulæ, & ebrietati, inter dictisq; alijs
deditū, dicit: profeſſo necesse est, vt incōtinentia hæc, febrim pa-
riat, quibus verbis nō legē statuit, neq; consuluit, sed ē præsen-
tibus futura cōiectatur. Similiter & agricola, & nauta, cū videt cō-
globari nubes, & audit tonitrua, dicit fieri non potest, quim nu-
bes illæ. Pluiiā & validos imbres pariāt. Neq; his laudantur, sed
prædicunt quod apparet. Ita Paul. 1. Cor. 11. inquit, oportet hære-
ses esse. Tanquam prædicens, & Prophetans rem euenturam. Et
addit, vt & qui probati sunt, manifesti fiant in vobis. Nam vt ar-
bores bene, & diligenter, eradicatæ ventorum vi cū agūtur hinc,
& inde solidiores fiunt: sic & bene solidatas in fundamento veræ
fidei animas, quæcunque irruunt hæreses, reddunt fortiores,
tantum abest, vt subuertant. Diuus Chrysostomus, homilia
in dictum Apostoli oportet hæreses esse. Vnde (inquit Diuus
Damasceus, lib. 4. fidei orthodoxæ, ca. 20.) Cum Scriptura dicit

Deum creare mala, Esai. 45. & Amos 3. non maiorum casum Deū esse ostendit virtuti contrariorum, sed eorum quæ exillimatione & ad sensum mala sunt, vt tribulationes & inductiones, &c. Hæc enim cum dolorosæ existant, videntur malæ, re autem vera bonæ sunt. Et non solum bonæ, sed ad ornatum totius vniuersi multum conducibilia.

Mala quæ in nos immittuntur a Deo non sui vindictam sed nostri utilitatem spectant.

Sicut is qui è conspectu lucis vltro se cedit, ea damnum non dedit, sua potissimum ipsius culpa coniectus est in tenebras: sic qui solitus solidare virtutem Dei omnia pōtentem, ex ea quidem nihil mali habet, summum autem exitium ipse sibi aduexit. Hæc de causa Deus flagella nobis minatur, & interim adducit, non vt se vlciscatur, sed vt nos ad se trahat, D. Chrys. Epist. 5. ad Theodorum lapsum.

Sicut Medicus propter contumeliā mentecaptorum non dolet, neque mordetur: sed omnia facit, omnia molitur quæ ad sedandos illorum absurdos mores attinent, non suam spectans, sed illorum utilitatem. Quod si tenuem agrotus coniecturam temperantiæ & frugalitatis ostendit, continuo gaudet & lætatur, multoque accuratius medicinam apponit, non propterea quod sit vindex, aut quod spectat pœnas prioris contumeliæ, sed quia tam pulchrum initium prouhere, ac absoluere in sinceram sanitatem: non aliter Deus postquam nos in extremam cecidimus infamiam, non est vltor veteris flagitij, sed vt morbum arceat, omnia dicit ac facit, quod satis a rectis cogitationibus videre est, id ipsum contestantibus. Idem vbi supra.

Sicut optimi medici difficili diuturnoque morbo decumbentes, varijs medicinis, ad sanitatem restitunt, non semper vtentes arte: interim enim non nihil cupientibus obsecundant: sic Deus vehementer corruptos non impellit magna vi ad virtutem, sed mansuete & sensim promouet: imo plerumque portat, ne immanior scissura fiat, aut error productior. Non enim Christus neglexit ouem errantem, sed portauit eam humeris suis Lucæ. 15. Idem vbi supra.

Malis textitur mundus & bonis ex quo pulchritudo existit.

Sicut in cantando inrpositiones silentiorum certis moderatisque interuallis, quanuis vocum priuationes sunt, bene tamē ordinantur ab ijs qui cantare sciunt, & suauitati vniuersæ cantilenæ aliquid conferunt. Et vmbra in picturis eminentiora quæque distinguunt, ac non specie sed ordine placent. Nam & vitiorum nostrorum non est autor Deus: sed tamen ordinator est, cum eo loco peccatores constituit, & ea perpeti cogit quæ merentur. Ad hoc valeat illud Matth. 25. quod oves ponuntur ad dexteram, hędi autem ad sinistram: ita & ipso faciente pulchra sunt singula, & ipso ordinata pulchra sunt omnia, & ad ornatum vniuersi bonis & malis cōposuit orbem. D. Aug. lib. vnico de gene. ad lit. cap. 5. tom. 3. Neque enim Deus vllum, non dico Angelorum, sed vel hominum crearet, quem malum futurum esse præscisset, nisi pariter nosset, quibus eos bonorum vsibus accommodaret, atque ita ordinem sæculorum tanquam pulcherrimum carmen etiam ex quibusdam quasi antithetis honestaret. Antitheta enim quæ appellantur in ornamentis elocutionis sunt decentissima, quæ latinæ appellantur opposita: vel quod expressius dicitur, contraposita. Sicut ergo ista contraria contrarijs opposita sermonis pulchritudinem reddunt: ita quadam non verborum, sed rerum eloquentia contrariorum oppositione sæculi pulchritudo componitur. Apertissime hoc positum est, Eccles. 33. contra malum bonum est, & contra mortem vita: sic contra piū peccator. Et sic nituere in omnia opera altissimi, bina & bina, vnum contra vnum. His enim antithetis vsus est Paul. 2. Corint. 6. vbi dicit, per arma iustitiæ a dextris & a sinistris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, &c. D. Aug. lib. 11. de ciuit. c. 18.

Malo iterato vsratur in peius.

Sicut ex vlceribus recti sis sanies effunditur: ita iterato malo, rectisæque virtute in deterius it. Iuxta illud Ioan. 5. iam noli peccare ne deterius tibi aliquid contingat. D. Greg. Nazian. oratio 22. ad Heronem. Malum enim ait D. Damasc. lib. 2. cap. 4. est priuatio boni, sicut tenebræ sunt carentia luminis, & ideo quanto quis caret bono, tantum augetur in malo.

Mali vexando bonos seruiunt illis.

Sicut Paleæ in aurificis fornace seruiunt auro, illud purificando & quanuis videatur aurum comburi, redditur illustrius, combu-

sis paleis: sic mali persequendo bonos, illos illustriores faciunt, sibi autem ipsis parant malum. Dux generationes, ait Dominus Rebecca Genes. 25, sunt in utero tuo, & duo populi ex ventre tui diuidentur, populusque populum superabit, & maior seruit minori: ita mali seruiunt bonis. Ne putetis gratis malos esse in hoc mundo: & nihil boni de illis agere Deum. Omnis malus autem ideo uiuit, ut corrigatur, aut ideo uiuit, ut per illum bonus exerceatur. D. Aug. in Psalm. 54. in principio.

Sicut Hebræi Exod. 1. tanto magis multiplicabantur, quanto durius ab Aegyptiis opprimebantur: ita, quanto magis tyranni martyrum sanguine, rigabant Ecclesiam, tanto plus credentium numerus augebatur.

Malorum die memento bonorum.

Sicut unguentum non solum delectat olfactum, verum etiam remedio est aduersus male olentia: sic in malis bonorum memoria consolatur quisque sicut sapiens gubernator, qui in tranquillitate tempestatem expectat. Nam sicut periculosa est secundum Hypocratem summe bona corporis valetudo: ita rebus maxime prosperis metuenda est diuersa fortuna. Plutharch. in Moral.

Malorum perurgendum nos nec ipsi sensum capimus.

Sicut accidere solet illis qui vel phrænesim patiuntur, vel mentē capti sunt, à quibus cum multa turpia & periculosa, vel dicantur, vel etiam gerantur, nec pudoris tamen aliquid, nec poenitudinis capiunt: quinimo & magnifici sibi, ac sapientiores sanis videntur, & sapientibus: ita ergo & nos, cum omnia quæ sanitati contraria sunt geramus, nec hoc ipsum quod deest nobis sanitatem nominamus. At enim, si forte in corpore parum aliquid morbi pulsauerit, statim & medicos adhibemus, & pecuniam profundimus: nec prius cessatur, quam quæ molesta sunt, mitigentur. Anima vero cum quotidie vulneretur, cum per singula lanietur, vratur, precipitetur, & modis omnibus pereat, ne parua quidem pro ea nos cura sollicitat. Sed horum omnium causa est, quod omnes pariter hic morbus obtinuit: & tanquam si accadat, multis sub vno morbo languentibus præsto esse neminem sanum, certum est quod omnes pariter corrumpat, & absumat incuria, dum nemo est qui vel opportuna præbeat, & importuna prohibeat: ita & in nobis dum nemo sanctus est sed omnes languemus, alij maiore, alij minore ex parte, nemo est qui curet: omnes enim indigent cura. D. Chrys. lib. 1. de cordis cōpunctione.

Malum fugere est prima profectus in virtute.

Sicut in gradu scalari, prima est ascensio ab humo recessus, sic in exercitatione diuinæ cōseruationis principiū profectus est discessus à malo. Omnino autem facilius est otiosi ac quiescere, quā quaecunque opus facere Verbi gratia: non occides, non mechaaberis, non furaberis. His omnibus otio tantum, & inanimilitate est opus. Atqui dilliges proximum tuum, sicut te ipsum, & vende substantiam tuam, & da pauperibus, & si quis te adegerit ad milliare vnum, vade cum illo duo, actiones sunt athleticæ competentes, strenuo ac forti animo ad præstandum opus se habentes. D. Basil. in Psalm. i.

Sicut enim tenebræ lucis præsentia superantur, & morbus sanitatis accessione, & ad virtutem progressio, à rebus minimis augmentum sumit: ita etiam prauitatis scaturigo, ab ijs, quæ initio imbecilla atque exilia efant, ad rem quæ sanari ac restitui amplius non potest, fertur. Principium vero recuperandorum bonorum est recessio à malis. Declina inquit, à malo, & fac bonum. Si enim statim proposuisset tibi perfecta, pigrius ea aggressus fuisses, nūc vero ijs, quæ facilius comprehenduntur, te assue facit, quo maiori animo sequentia aggrediaris. Idem ex com. in Esai. orat. 7. de virtute & vitio. Cum autem cœperit tibi displicere quod fecisti, inde incipiunt bona opera tua quia accusas mala opera tua. Initium operum bonorum confessio est operum malorum. D. August. tract. 12. in Ioan.

Malus id eo viuunt vt conuertatur, aut vt per illum bonus exerceatur.

Sicut in vrbibus magnis, si qui indigniores sunt, & ab struere vitæ ac deterrimæ homines optima quæque opera & laboriosa condemnantur operari, & tamen necessaria sunt ciuitati huiusmodi opera. Verbi causa: aut fornacibus, ad succendendos ignes deseruiunt, vt tu vel commoditate, vel delitijs perfruaris, aut alia huiusmodi gerunt, vt tibi in vrbe fiat & delectabilis habitatio, & illi quidem vel agunt ex proposito, vel ex merito patiuntur, opus tamen ipsorum proficit ad vtilitatem eorum quibus quæ bona & vtilia sunt parantur: ita Deus quidem malitiam non fecit, inuenta tamen ex propositi intentione eorum, qui declinauerunt a via recta, auferre penitus noluit: prouidens hoc quod etiam si illis non esset utilis qui ea utebantur, fa-

cer et eam tamen vtilem ijs aduersum quos exercebatur. Et ideo
refugere quidem omnibus modis debemus, ne vnquam malitia in
ueniatur in nobis: in alijs vero vincere eam, non perimere studen-
dum est, quia & illi in quibus est malitia aliquid necessarij operis
conferant vniuersitati. Nihil enim ociosum, nihil inane est apud
Deum. Quia siue bono proposito hominis vitur ad bona, siue
malo vitur ad necessaria, sed beatior eris, si magis ex virtutibus
quæ in te sunt inueniatur boni aliquid ex te, vitæ huius vniuersi-
tas consequi, vt sis sicut luminaria. Sic enim loquitur. D. Paulus.
Ad Philip. 2. Non enim loquitur hic de illis quos iuste res publica
interficit. Orig. hom. 13. in cap. 23. Num.

Mali non est Deus autor, sed morbus noster est illius causa.

Sicut bene facit medicus etiam vbi corpori molestiam, & dolo-
rem infert (cum morbo namque bellum gerit, non cum agroto)
sic & bonus Deus salutem omnibus per castigationem ac poenam
distribuit. Tu vero ne quaquam medico irascaris, si ex membris
hæc incidat, illa vrat, alia à corpore omnino amputet: sed & pecu-
niam illi numeras, & seruatorem vocas: quod in parua corporis par-
te morbum cures, priusquam ad totum corpus morbus perueniat.
At inquis, si malorum non est causa Deus, quomodo dicitur: ego
sum qui parauì lumen, & feci tenebras: faciens pacem & creans
mala: & rursus: descenderunt mala à Domino super portas Hieru-
salem, & non est malum in ciuitate, quod Deus non fecerit. Et ego
interficiam, & ego viuere faciam, percutiam & ego sanabo: sed re-
pondeo ad primum, quod creationis autorem sese per hæc, non
mali alicuius conditorem significat. Ne igitur existimes aliam
lucis, aliam vero tenebrarum causam esse. Quod iam quidam ita
esse sentientes in plurium Deorum numerum venerunt. Facit
autem pacem, quando in te per bonam doctrinam tranquillat men-
tem, & affectus aduersus animam confurgens conciliat. Creat au-
tem mala, transmutando ipsa, & in meliorem statum deducit vt
iam mala esse desinant, bonique naturam accipiant. Cor mun-
dum crea in me Deus. De tertio intellige hic mali nomen vexa-
tionem ac calamitatem significare, quam Deus peccantibus ad de-
licta corrigenda infligit. Caro igitur percutitur: vt anima sa-
netur. D. Basil. homil. 9. quod Deus non est autor malorum.

Sicut oculus creatus est, & cæcis ex oculorum peritione pro-
uenit. Ex quo nisi corruptibilis fuisset natura, nunquam ex-
citas

citius successum habuisset: sic & malum in propria substantia non est, sed in animæ læsionibus gignitur. Idem, vbi sup.

Sicut enim in magna domo vas aliud est aureum, aliud argenteum, aliud testaceum, ligneum aliud. Huiuscemodi ergo materijs voluntas cuiusq; comparatur. Nam vas aureum is est, qui mente moribusq; simplex, ac sine dolo est. Argenteum item, qui illo paulo est inferior, dignitatis ac pretij æstimatione. Testaceum est ac figulinum, qui terrestria sapit, & frangi conteri q; sit aptus. Ligneum, qui per peccatum facile sordet: & igni æterno materiâ prebet: sic etiam ira vas est, qui omnem in se diaboli operationem, quasi vas quoddam suscipit, & propter foetorem quem habet ex corruptione ad nullum vsum aptari potest, sed dignus est qui pereat, vt videre est de Pharaone, qui ipse se se præcipitem dedit. Idem, vbi sup.

Sicut vas figulinum rimas ostendens, non prius igni ad perficiendum traditur quam à figulo reconcinnaretur emendeturque. Sed cur inquis, huic vasi non insitum est, vt peccare non possit, vt etiam nobis volentibus facultas peccandi desit? quoniam inquam, & tu seruos non quando vinctos in custodia retines, beneuolos esse tibi existimas, sed cum sponte omnia, quæ erga te oportet, videris agere: sic item Deo eum puta fore amicum, non qui coactus, sed qui sponte sua virtuteque illi obtemperat. Idem, vbi supra.

Sicut Philistæi à muribus vexati, propterea quod arcam Dei coepissent in bello. 1. Regum 5. Edocti a suis satrapis, mures aureos fecerunt, Deoque præsentarunt: vt his quibus flagellati crāt, Domino præsentatis, plaga immensa cessaret: sic nihil vtilius, nihilque salubrius, quam si mala a Deo tuo lata æquo animo noueris offerre. Bona enim sunt, & salutifera mala quibus nos Dominus sapius visitat, si sciamus ea eleuare, & Deo nostro præsentare. Idē fecisse legimus Israelitas, vt sanarentur a serpentum moribus: eodem enim malo quo illos Dominus propter peccatum puniuit, eodem eos sanare curauit. Serpente momordit, & serpente a moribus sanauit. Mirabile dictu, quod solet homo a serpente percussus statim mori, si scandens videri contingat, ipse vero eris. candentis aspectu istos sanat, vt videas quam mira, & separata ab alijs sint opera Dei: quæ si altius penetrare velis, & quod serpens istius suspensus adumbrat, cernes te, morte viuificatum, passione a

passionibus liberum. Et considera quam pulchre serpens serpentem adumbret, quod enim in hoc serpente externum erat, æs erat, sed quod intus, ignis erat comburens: sic & in Christo, extra corpus erat, similitudo carnis peccati: intus vero erat ignis deitatis, omnia peccata nostra consumens, & deuorans. Vnde ait Paul. Rom. 8. de peccato Christus dampnavit peccatum. Oleaster in cap. 21. Num.

Malum prius eradicandum, bonumq; seminandum statim.

Sicut peritus medicus quoties varie languore depressis plenam desiderat conferre medicinam, alias aperit morborum causas, latentis pestilentie exponit in cursum, pestiferas caucri commonet regiones, quam plurima remediorum genera demonstrat, heruarum vires pandit, medicamentorum loquitur qualitates, obedientibus promittit longissimam sanitatem, sic ægros arduas, & asperas perducit ad curas: sic Propheta sanctus Dauid, Psal. 1. Corporis animæque medicinam, cælitus prolaturus, impietatis profundos patefacit recessus: opertos peccatorum nudat morbos, iniquitatis ostentat secretum virus, vitiatorum naturas, origines delictorum, radices criminum mirabili ratione depromit: sic ægras mortalium mentes pro viribus ad salutem diuina curatione perducit. Dicens: Beatus vir, qui, &c. Præmia præmisit, vt prouocaret hominem ad certamen, sicut prouocatur ad theleta. D. Chrsol. serm. 44.

Malitia frequenter quidem vincitur nunquam autem placatur.

Sicut ferrum in ignem molitur, remanet attamen ferrum: sic malitia, vt videre est in Valente Imperatore qui ad breue tempus lenitus, minas in sanctum Basilium conuertit. Basilium autem fortior factus, ait. Tormenta tua despicio. Quid enim hæc minæ poterunt, si corpus fere nullum, & ossa sine caribus feræ inuenient. Tantum vnâ breuemque admodum plagam inferre poteris, vt me his erumnis liberes. Idem nihilominus remansit Valens, ac in eadem perfidia obduruit. Hoc idem legitur de Pharaone, & Saule. Ex D. Gregor. Nazianz. in vita D. Basil.

Malitia militat aduersus eos qui vtuntur illa.

Sicut enim si quis serpentem apprehendat manu, dumque conatur in alterum projicere, prorsus ipse mordeatur, aut si quis ignem manu tenens, dum vult hostem lædere, non intelligat, quod ipse prorsus exurit: sic malitia militat aduersus eos qui ipsa vtuntur, magisque lædit eos à quibus habetur, quam eos in quos intenditur. Sic Pharaon dum studet comprehendere, comprehensus est, & dum prior insequitur, ab insequenti captus est, dumque parat occidere, demersus est. Sic & Goliath per ea quibus efferebatur, truncatus est, & spoliare cupiens spoliatus est. Idem infelici diabolo, nam tentare conans ipse tentatus est, & aduersus seipsum agebat omnia. D. Athan. lib. de Passione Domini.

Sicut si quis saxum manu percutere velit, petram quidem non scindit, sed manum vulnerat: sic & qui aduersus Dominum moliebantur, velut audentes aduersus id quod erat incorruptibile, corrupti sunt, & tanquam aduersus immortalem machinantes ipsi potius mortui sunt. Idem, vbi sup.

Sicut insectum animalculum, cui nomen vespa, cum impetit petram, non eam lædit in cursu, sed potius perdit aculeum: sic & mors vehementer falsa est incurrens in vitam, quæ est Christus Iesus. Non enim potuit eum tenere mors, sed ipsa potius aculeum perdidit, adeo vt quos prius terrebat aculeus, nunc insultent, & dicant: Vbi est mors aculeus tuus. Idem, vbi sup.

Mandatorum diuinorum impletio est operum exhibitio.

Sicut citharedi digitos discipulorum apprehensos ipsi paulatim ad sonos adducunt, & perite pertractando emutis digitis choridisque quauis voce suauiore, ac dulciore sonum elicere docent: ita etiam nos faciemus, & non digitos, sed mentes vestras apprehendentes, præceptisque diuinis applicantes, tractare ea vestram charitatem docebimus, vt non hominum theatrum, sed Angelorum populum voluptate hac demulceatis, nec enim satis est diuina mandata versare, nisi opere etiam exhibeantur. D. Chrys. hom. 20. ex varijs in Matth.

Sicut citharista peritus æque, ac imperitus pulsât citharam;
sed

sed alter obtundit auditores, alter oblectat, quod iidem sint digiti, eademque chordæ, at non eadem ars, ita in diuinis Scripturis vsu venit. Omnes quidem tractant diuina eloquia, sed non omnes lucrum aut fructum inde percipiunt. Causa est quod nec introspiciunt quæ dicuntur, neque ex arte citharam tractant, quod enim citharædorum exercitio est ars: hoc in diuinis legibus operum exhibitio. Idem ubi supra.

Sicut enim in cithara non satis est vnus solum chordæ melodiam fecisse, sed omnes eas cum componente consonantia percurrere oportet: ita & in animæ virtute non satis est nobis ad salutem vna sola lex, sed oportet vniuersas accurate seruari, siquidē quantum harmonia iucundior, & vtilior melodia sumus reddituri. Idem ubi supra.

Sicut nos à nostris seruis non impensæ tantum, sed & acceptæ pecuniæ rationem exigimus inquirentes vnde eam receperint, à quibus, quo modo, quantumque: ita etiam Deus non in sumpti modo, sed etiam quæ sit à nobis rationem est exacturus. Non solum autem diues, verum etiam pauper suæ paupertatis rationem redditurus est, si fortiter & grate eam pertulit, si non indignatus est, si non diuinam in eum prouidentiam, videns alium in delictis & opulentia, se contra in extrema egestate constitutum.

Sicut enim a diuite beneficentiæ, sic à paupere tolerantia ratio reposcitur: imo vero non tolerantia solum, sed beneficentiæ quoque ipsius, neque enim paupertas elemosinas impedit, ut testis est illa vidua. 3. Reg. 17. Idem ubi supra.

Mandatorum impletio nihil est aliud quam voluntati Dei conformatio.

Sicut Faber ferrarius, quodcumque dolabram aliquam, siue alicui vidit, si assidue illius memor sit, vnde instrumentum illud faciendum ex pacto acceperit, & præscriptam sibi ab illo formam & magnitudinem animo versat, & ad voluntatem eius qui condixit opus dirigit quod facit: alioquin si eius memoriam mentis sibi patiat excidere prorsus, aut aliud quippiam omnino aut longe dissimile efficiet ab eo, quod facere instituerat: sic Christianus quoque, si actiones suas omnes, siue minores, siue maiores, ad Dei voluntatem direxerit, is sine controuersia & egregie opus illud perfecit, & simul assiduam illius in animo sibi memoriam cōseruat, à quo id iussus est facere. Prouidebam, inquit Dauid Psalm. 13. in conspectu meo semper, &c. Et Paul. 1. Corint. 10. Ait, siue manducetis siue

que bibitis omnia ad gloriam Dei facite. D. Basil. lib. Regular. in respons. 5.

Sicut enim artes hæ, quæ sunt ad parandum viaticum necessariae, ubi fines quosdam suos proposuerint, conuenientia ad eos obtinendos officia etiam postea sua quædam, peculiareque actiones accommodant: sic cum eorum, quæ nos facimus operum omnium, vna sit regula, norma; vna, nempe videlicet, vt Dei iussis ex Dei voluntate pareamus, fieri non potest, vt opus nostrum aliter perfecte efficiamus, nisi quamdiu illud in manibus nobis est, assidue vsque voluntatem quis qui sciuit sanxitque legem mandatorum, semper spectemus. Idem, ubi supra.

Mandata Christianæ fidei corpus affligunt animumque contristant.

Sicut cum sinapis succum sumimus, vultu contristamur, & fronte ad lachrymasque promouemur & ipsam salubritatem corporis nostri cum quodam fletu austeritatis accipimus. Illinc enim nos amaritudo exasperat, acrimonia penetrat, hinc calor ignei saporis accendit, & toto perturbati corpore tunc magis sani efficiamur, cum amplius deploramus: ita ergo & cum fidei Christianæ mandata percipimus, contristamur animo, affligimur corpore, & ad lachrymas promouemur & ipsam nostram salutem cum quodam fletu ac mœrore consequimur. Inde enim nos ieiunia exasperant, illinc peccatorum conscientia macerant: hinc patrimonij iactura conturbat, & toto contristati habita magis salutem consequimur si amplius desiccamus, secundum quod ait Dominus. Vos plorabitis & plangetis, sæculum autem gaudebit. D. Amb. ser. 2. de grano sinapis.

Sicut autem cum sinapi caput forte curandum est, iuuenimur ab raris capillos demere, impedimenta vitis vniuersa deponere: ita & cum anima perfidem curanda est, præcipimur substantiam a nobis sæculi auferre impedimenta auri argenti; deponere, vt & rudes & solis animæ congruentius spiritalis medicina conueniat. Idem, ubi supra.

Mandata consilia adduntur, vt murus antemuralia

Sicut ad munimentum ciuitatis inter hostes positæ, non solum murorum præsidia excogitata sunt, sed etiam antemuralia, ita Christus Dominus ad custodienda sua Evangelica mandata, addi-

dit, & consilia. Ad hoc enim dicitur auāris. Matth. 6. Nolite vobis condere thesauros in terra, vbi tinca, &c. Dicitur luxuriosis, qui seminat in carne, de carne metet corruptionem: qui seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam. Galat. 6. Dicitur superbis. Lucæ 14. Qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. Dicitur iracundis, accepisti alapam, para alteram maxillam. Matth. 5. Dicitur discordiosis, diligite inimicos vestros, &c. Lucæ 16. Dicitur supersticiosus, regnum Dei intra vos est. Lucæ 17. Dicitur curiosus, nolite quærere quæ videntur, sed quæ non videntur, &c. 1. Corinthiorum 4. Postremo dicitur omnibus. 1. Ioann. 2. Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt: quoniam omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & ambitio sæculi. D. August. lib. de vera Religione, cap. 3. tom. 1.

Manfuetudo tranquillat animum componitque discordantia.

Sicut solis iubar, vt primum apparet fugat tenebras ita mansuetus sua præsentia res turbulenta componit, quietasque ac tranquillitas reddit. Matth. 5. Solum pacifici vocantur Filii Dei.

Sicut enim Christus Angelos cum hominibus concordare effecit, qui quasi bello quodam à nobis dissidebant: ita & mansuetus homo dissidentes concordat. Diuus Chrysostomus, sermone de Manfuetudine.

Sicut nullus potest in secundo stare gradu, nisi ascēderit ad primum: ita non potest esse mitis, nisi prius fuerit pauper spiritu, vt præmittitur, Matth. 5. Cromat. concio. 1. de 8. beatitud. Insuper ait Dauid, Psal. 89. Superuenit mansuetudo, & corripiemur. Vnde mansueti hæreditabunt terram.

Sicut in suprema aeris parte inuenitur serenitas, quanuis in ea parte quæ terræ proxima est inueniatur tempestas, & procella: ita debet esse in Principe serenitas, & mansuetudo, ita vt in eo teneat principatum inter cæteras virtutes.

Sicut musicus non resecat statim chordas dissonantes, sed sensim intendens, aut remittens, ad concentus temperantiam adducit: ita princeps leniter, & mansuete debet corrigere suos. In honestum enim est vincere suos sufficit imperasse, ait quidam Philosophus, vt potius à suis appetat amari quam timeri. Inquit D. P. Aug. in regula nostra,

*Maria Virginis partus totius doloris, & corruptionis
fuit ex pers.*

Sicut vitro maturus ab arbore baiula fructus elapsus est: sic Christus à Virgine natus est: nec oportuit vellicari, quod sponte prodibat. Nihil in hac re petijt vitio, nec præcedens delectatio aliquam expetijt poenarum vsuram. Nec locus ibi erat lauacris, quæ solent puerperijs præparari, quippe nec aliqua natura iniuria matri Domini læserat, quoniam sine trimento peperit, quæ in conceptione caruit voluptate: & tamen consuetudinem sequens, ut legi satisfaceret, quasi cum alijs mulieribus esset ei in hoc operatio similis, diebus designatis recubuit, & in diebus separationis non se à toro Ioseph, qui ea nunquam tetigit, sed ab ingressu templi, & cæteris quæ lex prohibebat, continuit. Quasi dicat. Quamvis se continebat ab ijs, quæ lex prohibebat, & ab ijs ex quibus scandalum poterat oriri, non tamen à communi cohabitatione maritali, eo modo quo inter se se, ipsi antea utebantur. Et hoc est non continere se à Tori Ioseph. Ambo enim erant sicut duo Angeli Dei. Ex D. Cypriano, de Natiuitate Christi.

*Maria Virginis conceptus sine viro, & partus sine corruptione,
naturæ sunt consona nimis.*

Sicut phenix Oriētis auis, sine coniuge nascitur, vel renascitur, in tantum, ut vna semper sit, & semper sibi ipsa nascendo, vel renascendo succedat. Et sicut apes certe nescire coniugia, nec foetus nixibus edere, omnibus palam est. Sed & alia nonnulla de præhonduntur, uti huiusmodi sorte nascendi: sic incredibile non est, si diuina virtute, ad totius mundi reintegrationem, si virgo conceperit, cuius exempla etiam in animalium natiuitate cernuntur. Ideo mirandum, cur hoc gentilibus impossibile videatur, qui credunt Mineruam suam de cerebro Iouis, natam: quid ad credendum difficilius? aut quid magis contra naturam? hic foemina est, hic naturæ ordo seruatur, hic conceptus, & partus temporibus suis editur. Ibi nusquam foemineus sexus, sed vir solus, & partus. Qui illa credit, cur ista miretur? Ecce aliud portentum genus, & tamen creditur agentibus, liberum de foemore Iouis asserunt natum. Venerem quoque de spuma maris. De ouo natus, Castorem, Pollucemque confirmant: ex formica Mirmidones. Et hæc tot, & tanta

figmēta crediderint, vnum eis verbum impossibile videtur, quod
 adolescens foemina, diuinum germen, non hominis vitio, sed
 Deo inspirante concepit. Sed dicent fortassis, quia siquidem fue-
 rit Deo possibile, vt virgo conciperet, possibile etiam Deo fuerit,
 vt pareret, sed indignū videri, vt tanta illius maiestas per genitales
 foeminae transiret egressus: vbi quamuis nulla fecerit ex virili ad
 mixtione commixtio, fuit tamen ipsius puerperi, obscenae attri-
 ctationis iniuria: pro quo paulisper eis secundum sensum suum res-
 pondeamus. Si quis iudicat parvulum in profundo coeni necari,
 & ipse cum sit vir magnus, & potens, extremis, vt ita dixerim pla-
 tis, ingrediatur coenum, vt parvulum morientem liberet, pollutus
 ne a te accubabitur hic vir, quod parvulum luti calcaverit? an vt
 misericors laudabitur, quod vitam contulerit morituro? sed haec
 etiam de communi homine dicta sunt. Redeamus nunc ad na-
 turam eius qui natus est. Intuere nunc solis radios, si in coeni ali-
 cuius voraginem dimittantur, nunquid inde iam aliquid pollu-
 tionis acquirunt? sed quanto est inferior natura solis his de quibus
 sermo est? Tum deinde etiam illud aduerte: nos hominem a Deo
 creatum de terrae limo dicimus, quod si obcoenitas Deo reputa-
 tur opus suum requirenti, multo magis ei reputabitur opus illud
 ab initio fabricati, & superfluum est dicere cur per obcoena tran-
 sierit, cum possis dicere, cur obcoena condiderit. Sed nec il-
 lud quidem ab absolute vacare huius quaestionis omittam,
 quod substantia Dei quae per omnia incorporea est, inferi cor-
 poribus, vel capi ab eis principaliter non potest, nisi aliqua me-
 dia sit substantia spiritualis, quae capax esse diuini Spiritus pos-
 sit. Verbigratia, vt si dicamus: lux omnia quidem corpo-
 ris membra illustrare potest, a nullo tamen eorum, nisi a so-
 lo oculo capi potest, solus enim oculus est, qui capax sit lu-
 cis. Et Filius ergo Dei nascitur ex Virgine, non principaliter
 soli carni sociatus, sed anima inter carnem Deumque media, ge-
 neratus. Anima ergo media, & in secreta rationabilis spiritus
 arce Verbum Dei capiente, absque vlla quam suspicaris iniu-
 ria Deus natus est ex Virgine. Et ideo nihil ibi turpe putandum
 est, vbi sanctificatio spiritus inerat, & anima quae erat Dei capax,
 particeps fiebat etiam carnis. Nihil ibi dicas impossibile, vbi ade-
 rat virtus Altissimi. Et sicut in sancti Spiritus sanctificatione nul-
 la sentienda est fragilitas: ita & in partu Virginis nulla intelligenda

est corruptio, clausa enim fuit in ea virginittatis porta. Eccles. 44. Et virgo concepit, & virgo peperit. Iuxta vaticinium, Esai. ca. 7. Ex D. Cypriano in expositione symboli, circa illud, Natus de Spiritu sancto, ex Maria Virgine.

Maria præ cæteris creaturis à Deo dilecta vniuersas est supergressa.

Sicut topazius ita est regibus gratus, & iucundus, vt nil eo charius possideant. Quia sic effulget cum solis tangitur radijs. vt omnium gemmarum longe superet claritatē, & vt legitur in lapidario, feruescentes vndas compefcit: sic sanctissima Dei genitrix à Deo inter cæteras creaturas magis amatur, & diligitur: quod ex eo vel conijci potest quod ei tantam gratiæ plenitudinē contulit, vt quosunque motus inordinatos (vt aiunt Scholastici) qui ex viribus sensitiuis alias euenirepotuissent, facile sedauerit. Deus enim in medio eius non commouebitur, quandoquidem, & ante partum, & in partu, & post partum virgo. Ideo illa pertopazium tanquam Ecclesiæ fundamentum in Apocalyp. cap. 21. significatur.

Maria stans iuxta crucem clamabat affectu quod tacebat affectu.

Sicut pictor ille Thimantes, virginis Ephigeniæ Agamenonis filiæ mortem pingēs, & vt dolorem parentum exprimeret (pictis cognatis plangentibus) matrem velo contextit, tanquam non valens exprimere penicilo dolorem matris Ephigeniæ: ita beata virgo pingitur ab Euangelista, stans iuxta crucem, quasi conuertens in seipsam omnem dolorem passionis sui filij, & quasi non valens Euangelista exprimere doloris affectum, pinxit illam tacentem affectu.

Maria sine amaritudine mare, superat puritate calum.

Sicut margaritæ quæ in mari nascuntur nullam cum illo habent similitudinem, quia mare est cæruleum, margaritæ vero candidæ, mare triste, & amarum, margaritæ amabiles, & pulchræ: ita Maria in hoc mundi mari nata, calum potius immitatur in puritate, immo Angelos ipsos superat puritate, & sanctos pietate D. Hilar. Mater etiam dicitur gratiæ.

Sicut enim luna est mater roris quem generat Auster. Proverbiorum 3. Ita Maria dicitur mater gratiæ quam genuit virtute Spiritus sancti.

*Carolus Iurensis
fons Pictorum
pictio h. H.*

Sylua

Mariae partus & conceptio fuit sine tactu pudoris.

Sicut lana accipiendo, & reddendo aquam, integra, & sine corruptione manet: ita beata virgo ante partum, & post partum inuiolata permansit. Et sicut pluuia in vellus, & sicut stillicidia stillantia super terram descendunt: ita verbum in virginis uterum.

Sicut lapis chalcedonijs castitatem seruat: sic Christus Dominus verus lapis angularis seruabit puritatem virginis, & sicut intelligentia mouens cælum ex cinere generat phenicem: ita prima intelligentia ex pura sanguine virginis generauit Christum, libro 12. de proprietatibus rerum, cap. 15.

Mariae nomen Dei matri conuenit soli.

Sicut flumina omnia intrant in mare, in quo Deus ab initio, omnes aquas quæ sub cælo erant congregauit, & congregationes has aquarum appellauit maria: ita Deus non casu, sed consulto appellauit matrem suam Mariam: hoc est, Maria amaritudinum huius mundi, & cælestium donorum, atque virtutum, ergo illi, & soli conuenit nomen, Mariæ. Sicut Abrahæ & Saræ, Baptistæ, atque Petro.

Sicut finxerunt Poetæ, fuisse virginem quandam dijs omnibus gratissimam, quam singuli eorum suis quisque muneribus ornauerunt, ex quo pandorâ, illam vocarunt. Hoc est, deorum omnium muneribus ornata: sic quod illis fabula est, nobis virginis nostræ, dignitatem explicat. Quam cælestibus donis, atque virtutibus mirifice tota Trinitas decorauit. Itavt de illa dicatur vere, illa sola omnes creaturas superauit. Iuxta illud, Prouerbio- rum 31. Multæ filia congregauerunt sibi diuitias tu supergressa es vniuersas. Nomen enim sanctissimum, Maria, in primis literis nominum, illarum famosissimarum mulierum quinque, prænuntiatum inuenies. Michol, scilicet, filia Saul. Abigail Rachel, Iudith, Abisach. Quæ primæ literæ istarum dictio- num, si in vnâ componas, conficiunt, Mariam. Illa enim fidelitate, prudentia, fortitudine, ac puritate supergressa est vniuersas. Illa quidem est misericordiæ mater, vt miseras nostras releuet. Aduocata peccatorum, vt patrocinetur nobis. D. Bernard.

Maria

Maria puritas talis fuit, ut tanti filij dignum esset habitaculum.

Sicut naturæ conditor accurate providit, ut auiculæ quæ nidos suos ex luto construunt lanugine, siue blanda aliqua materia asperitatem niduli molliant, ne pulli adhuc implumes luti duritiæ lædantur: ita ille ipse Deus pater domicilium filio suo vnigenito, in visceribus beatissimæ virginis parauit, ut nihil ibi esset, ene leuissimæ amaritudinis, quod puritatis auctorem offenderet. Eam enim puritatem debemus considerare in beata Virgine, secundum recessum à peccato qualem sub Deo non possit considerari maior. D. Thomas. Huius virginis conceptionis diem, nostræ redemptionis fuisse initium Petrus Damianus testatur.

Martyrum interna virtus crescit crescentibus pœnis.

Sicut lâpas foraminibus plena, aere concussa, non occiditur, sed lucefcit magis, ac magis: ita ignis diuini amoris qui in corporibus Sanctorum ardebat nullatenus aere persecutionum extinguebatur in illis: immo potius intensius incēdebatur, ut corporibus suis adimplerent quæ defunt passioni Christi. Atq; ut ex infinita copia id potissimum proferam exemplū, Theodoretus Ecclesiast. histor. lib. 3. cap. 11. Hoc scribit de quodam iuvene Christiano qui Antiochiæ passus fuit. Nam is, cum Iuliani Imp. iussu quod idola irrisisset, medio foro virgis diutissime, & sæuissime cæderetur: cumq; eius interea non solum eiulatus vllus non audiretur, sed ne gemitus quidem, cunctis qui aderant admirantibus, rogatus a quodam, qui perferret dolores tantos, tam equo, atque adeo læto animo, respondisse fertur, nullo se ex plagis dolore affici: cumque instaret ille rursus, & quis ipsius stuporis causam quæreret, assistere sibi dixit, atq; affirmavit, ex quo primum cædi captus esset, diuina specie quendam iuuenem fouentem ipsum, atque omnem abstergentem dolorem, Quia sicut dracones suggentes sanguinem elephantum, opprimuntur ab illis, & pereunt: ita tyranni a sanctis. Cessit enim victoria victis sicut de Codro scribit Valerius qui moriendo vincit.

Matrimonio ligatus multa patietur incommoda.

Sicut sæpe rectum mundumq; iter pergitur: & tamē ortis iuxta viā vepribus, per vestimenta retinemur. In via quidem munda nō offendimus: sed à latere nascitur quo pungamur: ita bonum est coniugium: sed mala sunt quæ circa illud ex huius mundi

cura crescunt. Vnde Paul. 1. Cor. 7. a. t. Qui autem cum vxore est cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat vxori. Vnde & quibuldam meliora persuadens: eos à coniugio reuocat, dicens: Hoc autem dico, non vt laqueum vobis iniiciam, sed ad id quod honestum est, & quod facultatem præbeat, sine impedimento dominum obsecrandi. Dum ergo tenetur quod non nocet, ex rebus iuxta positis committitur plerumq; quod nocet. D. Gregorius, libro 26. Moralium, cap. 21. Dū solus erat Adam non fuit præuaricatus, quia mens eius adhærebat. De Pœnitentia, distinct. 2. cap. Quauo.

Sicut nemo super vnā febrem cupit aliam adhibere peiorem, ne incipiat Hemetritæo morbo insanabili laborare, cui nullus valet medicus subuenire. Neq; supra onus proprium tollit in super alienū ne oneribus duobus oppressus vsq; ad inferos demergatur: sic qui habet suā carnē quam superet semper, ad quid sibi vult, alteram velle ducere.

Matrimonium eligentes personam super omnia, & æqualitatem amant.

Sicut in symbolizantibus elementis facilis est transitus, vt congregentur in vnum: ita inter coniuges æquales facilis est transitus voluntatum, vt amentur ad inuicem, sicut quisque carnem suam, ad Ephes. 5. Domus enim, & diuitiæ dantur à parentibus, à Domino autem vxor prudens. Prouerbior. 19. Vnde ait Chrysost. noli querere vxorem diuitem, sed bene morigeratam, quia boni mores diuitias semper acquirunt, diuitiæ autem nunquam bonos mores fecerunt. Hinc est, quod interrogatus Themistides, cui nam filiam suam daret vxorem, pauperi scientia, & virtutibus ornato, an diuiti parum probato? Respondit: Malo hominem indigentem pecunia quam pecuniam indigentem homine. Mihi crede ait idem Chrys. elige vxorem bonorum parentum saltem matrum, & male morigeratam corrige consilijs exhortando, verbis corrigendi, aut baculo cor durum percutiendo. Si autem vir deliquerit quid faciendum? Respondit Diuus Augustinus: Quod poterit cum mulier coercere charitatiue, aut à prælatis auxilium, si peccatum sit notorium requirere: & denique ad Deum per viros spirituales, & orationes recurrere: sanctificabitur enim vir infidelis per mulierem fidelem. 1. Corinthiorum 7.

Meditationi temporalium vacans alienatur à cognitione veritatis.

Sicut oculus continuo circumactu versans, & nunc horium, & illorsumq; deflexus, nunc sursum deorsumq; erectus, vicissim, ac depressus, exacte cernere nequit, sed obtutu incumbere in rem visam cum oportet, siquidem cōspectu rei perspicuum facturus est: hunc in modum mentem humanam sexcentis mundi curis distractam, euidenter cernere veritatem vix est, vt eunire possit, D. Basil. epif. 1.

Meditationi diuina vacans à vitæ presentis liberabitur laqueis.

Sicut volatilia donec altum aerem secant, non facile capiuntur: ita tu donec ad superiora respexeris, nec laqueo, nec vllis facile capieris insidijs. Venator est diabolus, ideo in altum ascende, vt fias thalamis ipsius sublimior. Et sicut postquam in montium verticem ascenderimus, parua nobis, & vrbs & moenia esse videntur, & formicarum more, viri nobis super terram ire videntur: sic postquam super excelsam virtutis cogitationem ascenderis, nihil te terrenorum percelere poterit, sed parua videntur omnia, & diuitiæ, & gloria, & potentia, & honor, cum caelestia respicias. Propterea Paulus ad Coloss. 3. ait, Quæ sursum sunt quaerite. Qualia dicis, dic mihi: vbi sol? vbi luna? non, inquit. Sed vbi? vbi Christus est in dextera Dei sedens, vt facile possis, tot diaboli laqueos fugere, & canere cum Propheta, anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium, &c. Ex D. Chrysostomo, homil. 15. ad Populum Antioch.

Sicut enim pueri terra laqueos: sit diabolus vitæ voluptatibus peccata circumtexit. Si enim vnus tantum, & duo laquei fuerint, facilis esset custodia; nunc autem ipsorum multitudinem ostendere volens Salomonem. Eccles. 9. ait, Communionem mortis scito, quoniam in medio laqueorum ingrederis. Alia litera, sic, agnosce quod in medio laqueorum pertransis. Non dixit, Iuxta laqueos, sed in medio laqueorum. Vtrinque nobis voragines vtrinque doli. Processit quispiam in forum, vidit inimicum, exarsit ex aspectu solo. Vidit amicum laudem consequentem, inuidit: vidit pauperem contempnit: vidit speciosam mulierem, & captus est: vidisti quot laquei? Et qua de re inquis, tot laquei? ne deorsum volamus, sed superiora quaeramus. Quam igitur veniam habebimus, quam vero defensionem, cum brutis simus dementiores? auicula namque semel capta laqueo, mox elapsa, & ceruus in rete decedens, & effu-

giens, eisdem iterum difficile capientur: nām cuiq; sit experientia cautelaē magistra. Nos sæpius iisdem capti in eadem cadimus. Ex D. Chrys. vbi sup.

Sicut ferramentum excusorium feriens silicem, scudit scintillas: sic in meditatione diuinarum exardescet ignis amoris Dei. Psal. mo 38.

Mercator homo vix potest placere Deo?

Sicut qui ambulat inter duos inimicos, ambobus placere volens & se commendare, sine maliloquio esse non potest, necesse est enim, vt iste male loquatur de illo, & ille male loquatur de isto: sic qui emit, & vendit sine mendatio non potest esse, & forte sine periurio: necesse est enim, vt negotiatoribus hic iuret, quia non tantum valot res, quam vendit. Talium enim substantia, aut ipsis viuentibus peritura est, aut à malis hæredibus dissipanda est, aut ad extraneos, & inimicos hæreditas ipsorum ventura est. Nō potest ad bonum proficere quod congregatur de malo. Et qui talia agunt debent projici de Ecclesia Dei, sicut Christus eiiciebat ementes, & vendentes de templo. Quare dicebat Dauid, Psal. 40. Quia non cognoui negotiationes, introibo in potentias Domini. D. Chrys. hom. 38. in Matth. 21.

Sicut si triticum, aut aliquam seminis speciem cernas in cribro: dum huic illucq; iactas eum, grana omnia paulatim deorsum cadūt, & in fine in cribro nihil remanet nisi sterces solum: sic & substantia negotiatorum, dum vadunt & veniunt inter emptionem, & venditionem, minuitur, & in nouissimo nihil eis remanet, nisi solum peccatum, vbi sup.

Mercenarij sumus, Dei gloriam ergo queramus.

Sicut nemo ideo sic conducit mercenarium, vt hoc solum faciat, quod manducet: sic & nos non ideo vocati sumus à Christo, vt hæc sola operemur quæ ad nostrum pertinent vsum, sed ad gloriam Dei. D. Chrys. hom. 34 in Matth. 20.

Sicut mercenarius positus in vinea, si neglexerit eam, nō solum mercedem suam perdet, sed etiam desertæ vineæ exigetur ab eo damnum: sic & nos si neglexerimus iustitiam nobis commissam non solum nullam mercedem habebimus, sed etiam dissipatæ iustitiæ dabimus rationem. Vineam enim Dei, non extraneos, sed nobis ipsis plantata est. Ideo qui peccatum facit, dissipat in se iustitiam Dei, qui autē bona opera facit, colit eam in se. Nam mercena

rius qui hoc solum facit quod māducat, sine cāsa ambulat in dē-
mosic & nos si sola hęc facimus, quæ ad nostrā pertinēt vtilitatē,
sine causa viuimus super terram. Idem, vbi sup.

Sicut mercenarius prius aspicit opus suum, deinde diaria sua: sic
& nos si mercenarij Christi sumus, primū debemus aspicere quæ
ad gloriā Dei pertinent, proximiq; profectum: quia charitas, &
verus amor erga Deum non quærunt quæ sua, sed ad libitū amati
cūcta desiderant perficere: deinde quæ ad nostrā vtilitatem, vbi
supra.

Sicut mercenarius totum diem circa Domini opus impendit,
vnā autem horā circa suū cibum: sic & nos omne tempus vi-
tæ nostræ debemus impendere circa opus gloriæ Dei, modicā au-
tem partem circa vsus nostros terrenos, vbi sup.

Sicut mercenarius quā die operatus non fecerit, erubescit intra-
re domum, & petere sibi panem: sic quomodo tu non confunde-
ris intrare in Ecclesiam, & stare ante conspectum Dei, quando ni-
hil boni in conspectu eius fecisti? conducere ergo operarios e-
xiit Dominus, tu operare in vinea Dei. Aliena ne tollas, & de-
tuis da, & operatus es in vinea Domini. Idem, vbi sup.

Merita quæ publicantur sepe vanitate peribunt.

Sicut cum vestes, & aurum in foro exponimus, multos prouo-
cāmus in sidiatores: si vero domi reponamus, & celemus, in tuto re-
posuerimus omnia: ita profecto & merita, si iugiter mente geste-
mus, Dominum irritamus, armamus inimicum, ad furtū vocamus.
si vero sciat ipsa nemo, sed quem scire solum oportet, in tuto iace-
bunt, & pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. D. Chrys.
hom. 38. ad Pop. Antioch,

Meruit nemo dulcia qui non gustauit amara.

Sicut qui pecunias colligere volunt, huius sæculi negotiationē
exercent, non aliter possunt augere suas opes, nisi multa terra, ma-
riq; sustinuerint: eodem modo, & nos cogitantes diuitias, & spiri-
tuales merces, quas nobis hinc colligere licet, oportet gaudere, &
exultare, & non contemplari, quæ videntur, sed quæ nō vidētur:
Rom. 8. Per multas enim tribulationes oportet nos intrare in re-
gnum Dei. A. & 14. Quasi dicat nullus vnquam fuit socius conso-
lationum nisi fuerit, & passionum. D. Chrys. hom. 63. in Gen. Quia
yt ait Plato difficilia quæ pulchra.

Misericordia Dei nunquam aufertur ab homine.

Sicut medici hunc morē semper habent, quamuis videāt morbos esse grauiores quam vt arte curari possint, non omittant tamen officium suum: sed omnem artem suam proferent, si forte possint aegrū, vel longo tempore rapere: quod si nihil amplius proficit, habet excusationem maiorem, eo quod nihil pratermittit, quod ad se pertinet: ita Deus non aufert misericordiam à peccatoribus. Quorum mortem non vult, sed vt magis conuertantur, & viuant. Ideo nunquam sunt misericordia destituti. D. Chrys. hom. 43. in Gen. Et quod de D. August. in lib. de Pœnitentia, dicitur, nempe, illum dubitasse de salute differentium pœnitentia vsq; ad mortem. Dicendum non dubitasse D. August. an tales saluari possent, & conteri, sed an saluentur, & an talibus cōtingat contritio.

Misericordia, miseriam respicit, non offensam.

Sicut medicus hoc spectat, vt morbo liberet aegrotum, nō vt rū merito an immerito sibi morbum cōtraxerit: ita tu medicus esto ei qui te læsisit, vnum hoc quære, quo pacto illi morbum adimas, respice miseriam, & non offensam. Id quod fecit beatus Dauid, egestatem prae diuitijs, solitudinem prae patria, labores periculaq; prae delitijs de securitate, perpetuum exilium prae terrarum orbe elegit, vt Saulem ab illo in ipsum odio maluolētiāq; liberaret. D. Chrys. hom. 1. de Dauid & Saule.

Misericordia & pietas ieiunij sunt ale.

Sicut verni flatus tota faciūt germina florere camporum: ita misericordia tota ieiunij semina producit in florem, in celestem messem totam ieiunij facit fructificare virtutem. Quod oleum lucernæ est, hoc ieiunio pietas: sicut lucernæ lumen olei pinguedo succendit, & moderato pactu facit illud ad totius noctis solatium præluere: sic pietas facit splendere ieiunium, & ad totam radia-re continentie claritatem.

Sicut nubis solis clariorem perficit diem, & totam nubium dispargit obscuritatem: sic eleemosyna ieiunij sanctificat sanctitatē. Ieiunium enim sine misericordia nō est virtus, sed hypocrisis. Mat. 6. D. Chrys. ser. 8.

Misericordia nulla est, ubi iustitia non adest.

Sicut Rex benignus audiens criminolas personas, lege quidem compellente ipse mortis sententiam dicit, aduersus eos, tamen mi-

fericordia infligante lachrymas fudit super illos, (vt Christus super Hierusalem. Lucae. 19.) & vult eos adiuuare; & non potest contradicente sibi iustitia: quoniam misericordia tunc vera est misericordia, si sic facta fuerit, vt iustitia percam non contemnatur; si autē cōtempta iustitia misericordia obseruetur, ipsa misericordia, nō est misericordia, sed fatuitas. Nam iustitia, nō est vera iustitia, nisi habuerit in se, & misericordiam: sic & misericordia, non est vera misericordia, nisi habuerit in se iustitiam. D. Chry. ho. 46 in Matth. 23.

Sicut athleta in palestra luctaturi, nuda corpora ungere solebant, ne agonothetis ullam corripienti in lubricis oleo carnibus praberent: ita Deus okum prabet misericordia iudicibus: quia misericordia in per exaltat iudicium. Iac. 1.

Sicut Niniuis & aqua mixtione potio salutaris efficitur: sic facere misericordiam, & iudicium magis placet Domino quā vi ciuim. Prou. 21.

Misericordia dignus est, qui suam constitetur miseriam.

Sicut qui a medico omnem vigiliam, & artis suae peritiam, ac consultationem exquirat, grauem ac periculo plenam iudicat suā infirmitatem: sic qui a Deo magnam petit misericordiam, vt Psal. 50. Pecit Dauid, magnam fatetur miseriam, ex quo magna fit dignus misericordia. Quare Christus dixit paralitico, Ioan. 5. Vis sanus fieri, hoc est, cognosceis te esse infirmum. Vnde dixit Seneca, epistola 6. Quibusdam a gris, gratulatio fit cum seipsos ægros esse sentire. Et hoc ipsum argumentum est in melius translati animi quod vitia sua quæ adhuc ignorabat, videt.

Misericordia est aliena miseria compassio. D. August. lib. 9. de Ciuitate, cap. 5.

Sicut grues iter agentes, aliæ aliarum collum sub portant: ita nos debemus in alterius infirmitate compati. Iuxta illud Gal. 6. Alter alterius onera portare, & sic ad impletis legē Christi. Nāq; sicut qui dolore aliquo occupatur pergemitus solent releuare moerorem: ita facit qui vt non nihil molestiæ grauitatem repellat, suas calamitates alteri narfat. D. Basil. epist. 70.

etiam animo & mansueti nil Deo gratius, & amabilius.

D. Chrys. hom. 4. de Pœnit.

Sicut enim à fonte riuus: ita amorum suauitate cura pauperum profuit. Seruus enim Christi magis amorum mititate, quam à nomine quod ei parentes imposuerunt, vocandus est. Neque Deus homines ita diligit propter virginitatem, ieiunium, contemptum diuitiarum, hilarem eleemosynarum dationem, vt propter mites, beneq; compositos mores: tamen si suppeditare indigentibus proficiscitur amicitate. Facile enim ad misericordiam mansueti; & æquabiles trahuntur omnes, neq; ferre possunt contemni pauperes, sed aliorum inopiam suam arbitrantur calamitatem. Neq; vnam vir benignus, & mitis in suam animam admittit inuidiam, tanquam omnium affectionum grauius morbum. Mitis, reuerendus pater pueris, & obseruandus Dominus est seruis. Nihil ita conciliat Domino familiares, vt quod illum vident tranquillum se se offerre, & mansuetudine iucundum. D. Chrys. serm. de Mansuetudine, tom. 5. Ideo Redemptor noster, Matth. 11. dixit: Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde.

Sicut qui in montis vertice habitaret, in quo frueretur aura tenui, & puro solis radio, puraq; fontium fluentia, multarumq; florum amenitate, vernantium pratorum, & hortorum plantis: insuper fruatur anium, & zicadum sumitatem arborum habitantium concentu, & aqua ridenti sponteq; auertice montis fluenti, ex subiectisque capillis excitanti placido suauiq; murmure sonitum: sic & multo iucundior est anima mitis Deo, & hominibus. Econtra vero, impius comparatur foro, & tumultui magnarum ciuitatum. D. Chrys.

Monachus non relinquens terrena non merebitur sempiterna.

Sicut cum multo vndarum ictu nauis obruitur: sic multa possidens monachus vix saluabitur. Monachus nihil possidens quasi aequi ascendit ad excelsa, & solum descendit ad escas quando cōpollit necessitas. Nihil possidens monachus citius, & melius peruenit ad brauium. D. Machar. epist. ad Monachos, in lib. de Vitis Patrum.

Monachalis status tutissimum verusq; vitæ eutamen.

Sicut si quispiam rupis excelsæ verticem tenens, pelagus omnē prospiciat, multosq; inde nauigantiū crebris fluctibus freti, vnda sub-

submergi, alios in prærupti mentis saxo collidi, nonnullos ad alia littora contendendo properare, & subito vi tempestatis, vt vinetos ad alia deduci, plures forbentes vnda sæuientis profundi ima penetrare, aliquos tabulæ vnius auxilio, & fragmentis naui inuenta a morte defendi, aliquando pro gubernaculo, atq; renigijs manibus tantummodo suis vti: alios autem videat turbidos fluctus multiformi, atq; multiplici genere cadauera ferrita est ergo ille, qui militat Christo, cū se a tempestatibus, atq; turbinibus vitæ istius se parat, consistit in arduo semper, ac tuto securus loco. Quid enim celius potest esse, quid tutius, quam vnam tantum nos solitudinem gerere, quemadmodum Deo placere posimus? vidisti certe Theodoretum naufragia huiusmodi, pelagus, vndasque declina, & excelsum illum huiusmodi pelago quære nauigantem. Non est graue Theodore charissime, cadere luctantē, sed iacere deiectū: nō perniciosum in prælio vulnerari, sed post vulnusa acceptū desperatione curandi medelam vlceri denegare. Nullus se demergit, naue fluctibus semel merfa, ac totum onus perditū desijt nauigare: sed rursus nudusq; ad maria festinat, rursus immensa peruolat freta, & iterato foelicitius cursu, casus prioris damna cōpensat. Sæpe etiam videmus & athletas, post frequentes lapsus, & deiectiones plurimas coronatos. D. Chrys. epist. 6. ad Theod. Monac. tom. 5.

Monastica vitæ vacans in via est non in portu, ad perfectionem.

Sicut qui se exonerat sarcinis, impedimēta remouet, vt velocius ascēdat ad montis cacumina, & vt de hora in horam appropinquat quieti, non tamen iam ascendisse se iudicat: ita qui proficitur vitæ monasticæ, non ex eo iam perfectus omnino iudicandus est. Driedo de Eccles. script. Hinc est illud Senecæ, epist. 6. Intellego laciilli non emendari me tantum, sed transfigurari: neque hoc promitto iam aut spero, nihil in me superesse, quod mutandū sit. Quid in q̃ multa habea que debeant corrigi: quæ extenuari: quæ attolli?

Monachalem vitam agredienti non licet retrocedere.

Sicut enim homines sæpe numero vbi semel se in cōiunctiones fragilis vitæ huius dederūt, ab ea se amplius præter inita ex pacto & conditione inter se fœdera, separare non possunt alioquin qui hoc facit is statutus poenis obnoxius fit, sine dubio multo magis qui de spiritali conuictus vnione fœdus inierit cum ea indissolubilem, ac perpetuam habeat coniunctionem, ei seiungere se, prædicere, ab his nō licebit, quibus cū vnū veluti est corp² esse. 9.

Alioqui si hoc facit, grauissimis se à Deo cōstitutis supplicijs addicit.

Sicut si mulier ad viri societatem legi matrimonij prouecta, & vna cum eo copula carnali coniuncta, morte mulcatur, sic ei infidias fecisse deprehensa sit: ita quanto is magis subiacedit poenae grauiori si se adiūxerit, qui spirituali communionē copulatus sit, teste Spiritu sancto. D. Basilius, cap. 22. *Constitutionum Monasticarum.*

Sicut igitur membra corporis naturæ vinculo coniuncta, a corpore auelli non possint, aut si auellantur, quæ auulsa sint, ea emortua sint, necesse est: item quoq; monachus, quotiescunq; reliquorum fratrum corpori coniunctus est, firmiori vinculo quam naturæ, nempe ex pacto cum spiritu sancto, nullo modo putandus est ab ijs se posse deuellere, quibus cum copulatus sit. Alioqui si hoc facit, & animæ vitā amittit, & gratiam Spiritus sancti. Idem, vbi sup.

Sicut enim neq; si forte contingerit vnum aliquem de ijs, qui in manu digiti sunt læssum ex dolore aliquo laborare, idcirco continuo etiam alius pertinaciter se præcidi iuuebit: sed contra dolorem primum amputationis fugiet: dein etiam constantis, si me assistet, vt illius qui in periculo sit, officium corpori possit præstare, ac non naturalibus omnino priuata ramis manus, proprio ac nativo decore suo spoliatur: sic considerandus est monachus discedēs, propter improbos qui reperiuntur inter fratres, cum non discesserint, Petrus neque Andreas, nec Ioannes propter Iudam. Idem, vbi supra. Et idem, cap. 27. inquit. Fit aliquando, vt veluti statua sit monachus quæ solam monachi figuram circumferat, nimirum quæ nusquam virtutibus sit animata. Quin accidit ex hoc plerunq; vt ex immoderata erga suos beneuolentia, monachus, vt propinquorum inopia succurrat, sacrilegij scelere obstringere se non dubitet.

Mortem insitam carni interfecit Deus veniens in carne.

Sicut venenorum antidotū corpori permixtum, ad perfusum, omne superat noxium ac lætale: itemq; vt in domo aliqua tenebre, luminis aduentu diffugiunt, ac pereunt: sic mors in natura dominans humani, diuinitatis præsentiā disparuit. Velut etiam in aqua glacies tantum humido dominatur, quantum nox vmbraq; durant, solis vero calefacienteis radijs subito liquecit: sic demum

mors, usque ad Christi aduentum imperauit. Postquam vero Dei gratia salutaris omnibus apparuit, & iustitiæ sol ortus est; & abortita est mors in victoriam, & veræ vitæ peregrinationem nequaquam sustinuit. D. Basil. hom. 2. de humana Christi generatione.

Mors Christi omnium in eo credentium est vita.

Sicut vnde oritur mors granorum tritici in terra seminati, inde resurgit eorum vita, & omnium granorum qui producantur in spica: ita ex morte Christi resurget vita omnium fidelium, Iuxta illud Esai. 53. si posuerit animam suam pro peccato videbit semen longævum. Et illud quod canit Ecclesia. Vt vnde mors oriebatur, inde vita resurgeret. Ideo in loco qui dicitur Caluaria, passus est Christus, ut quo in loco corruptio, siue mors hominum initium accepit, illic vita regni suū sumeret exordium. Et quemadmodum mors inualuit in Adam: ita in Christo mors inefficax redderetur, & pessum iret. Ex D. Basilii, in cap. 5. Esai. Vide circa hoc, comparisonem cuius titulus est, Christi Cruce, &c. Audite aliud sacramentum fratres charissimi, Hieronymus presbyter scripsit, ab antiquis & senioribus Iudæis se certissime cognovisse quod ibi immolatus est Isaac, ubi postea Christus crucifixus est. Denique ab eo loco vnde beatus Abraham iussus est proficisci, tertio die ad locum ubi Christus crucifixus est peruenitur. Etiam hoc antiquorum relatione refertur, quod & Adam primus homo in ipso loco, ubi crux fixa est, fuerit aliquando sepultus, & ideo Caluariæ locum dictum esse, quia caput humani generis, ibi dicitur esse sepultum. Et vere fratres non incongrue creditur, quia ibi erectus sit medicus, ubi iacebat ægrotus. Et dignum erat, ut ubi occiderat humana superbia, ibi se inclinaret diuina misericordia, & sanguis ille pretiosus etiā corpōraliter puluerem antiqui peccatoris dum dignatur stillando contingere redimisse credatur. D. Augustinus, serm. 71. de Tempore.

Mors peccatorum pessima.

Sicut qui vincit propter sua scelera fuerit, cum soluitur, ut ad iudicium produci queat, tunc maxime tremet, tunc formidat quando ad tribunal iudicis iam appropinquit, quando ad relationem rationis iam devenit. Idcirco terribiles visiones narrare solent morituri, quarum speciem nullo modo ferentes, & lacrimas plerumque;

runque ipso magno iacentes impetu concutunt, & toruis eos qui adfunt aspiciunt oculis: vel quia vi a corpore rescinditur anima, vel qui spirituum speciem ferre non possunt. Si enim terribiles timeamus homines, quid faciemus cum minaces Angeli, & recedentes animam a corpore nos inuadant, cum a corpore anima tracta multa in cassum deflet? sic diues ille avarus post mortem multum plorauit, & nihil sibi prodesse potuit. D. Chrysof. homil. 34. in Matth. 16.

Mortis memoriam retinentibus hac est vita nullam

sperare vitam.

Sicut enim in seculari bello videmus, quia qui vadens ad pugnam de praeda victoriae cogitat, difficile vincit: qui autem vadens sic vadit, quasi ad mortem ille facile superat: sic, & nos in hoc certamine spirituali viuentes, non debemus cogitare qualem gloriam consequamur, sed quomodo euadamus ruinam peccati. Qui autem de gloria cogitat, & non magis de casu, ille nec infirmitatem carnis suae cognoscit nec versutias diaboli intelligit, aduersus quem est nobis colluctatio, & non aduersus carnem & sanguinem. Ephe. 6. Ideo inquit sapiens, Eccles. 7. Memorare nouissima tua, scilicet mortem, cuius meditatio est vita sapientis, & iudicium Dei, ante quem etiam de verbo ocioso est reddenda ratio & infernum ubi nulla est redemptio, & aeternam gloriam, ubi est status omnium bonorum aggregatione perfectus. Et talibus vacans considerationibus in aeternum non peccabis. Hoc est, non peccabis grauiter, vel non durauit peccatum tuum in aeternum, scilicet usque in finem vitae tuae. Ex D. Chrys. hom. 35. in Matth. 20.

Morientes in Christo vique mirabuntur in melius.

Sicut enim lana intingitur naturalem habens colorem, ut coloretur purpura, aut alicuius coloris accipiat dignitatem: sic & nos in mortem descendimus corporales, & resurgimus spirituales.

Sicut ait Apostolus, 1. Cor. 15. seminamur in infirmitate, surgimus in virtute, seminamur in ignobilitate, resurgimus in gloria, seminatur corpus animale, surgit corpus spirituale. D. Chrys. hom. 35. in Matth. 20.

Mortem post egebunt qui in vita sua bona acceperunt.

Sicut si viator, qui in aestu, & calore ambulat, inuenitq; fontem limpidum siti flagrans, & magna fame laborans, exhibita mensa omni generis dapibus instructa, prohibeatur a potetiore aliquo, ne men-

sam;

nam, vel fontē cōtingat, neue cibus, & aqua fluatur, valde graui dolore afficitur: ita & in die iudicij videbūt impij sanctos latari, & ipsi mensa regi sui nō poterūt. Ita & Deus Adamū punire volēs, fecit ē regione parady si terrā operari, vt locū illū desiderabilē quod tidie vidēns, maiorem in anima dolorem haberet. Ita diues ille **Luc. 16.** Aquæ gutta dignus non habetur, qui micæ cadentes de mensa pauperi non dedit, quid mirum, si nunc guttam aquæ non accipit? Tunc enim stabunt iusti in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerunt, &c. **Sapient. 5.** Ex **D. Chrys. epist. 3.** ad **Ciriacum Episc. exulem.**

Mortem quadruplicem primis parentibus comminatus est Deus.

Sicut enim vniuersa terra ex multis terris, & vniuersa Ecclesia ex multis constat Ecclesijs: sic vniuersa mors ex quatuor constat mortibus, quoniam prima ex duabus, vna animæ, altera corporis, vt sic prima totius hominis mors, eū anima sine Deo, & sine corpore ad tempus pœnas luit: secūda vero vbi anima sine Deo, cū corpore pœnas æternas luit. Cū ergo requiritur quam mortem Deus primis hominibus fuerit comminatus, si ab eo mandatū transgredientur acceptū, nec obedientiam custodirēt: utrū animæ, an corporis, an totius hominis, an illa quæ secunda dicitur? Respondendū est, omnes. Prima enim constat ex duabus, secūda ex omnibus tota. Hoc est mors corporis, & mors animæ in peccato, & mors animæ in inferno, & mors corporis, & animæ, simul post generalē resurrectionem in inferno posita. Namq; sicut nunc anima dicitur in inferno mortua, quamuis in seipsa vitam habeat naturalem: ita tunc dicitur homo mortuus, quamuis vitam habeat naturalem ab anima informante. Ex **Diuo Augustino, libro 13. de Ciuitate, cap. 12.**

*Mors perfecta sanctis perfecta que securitatis ingressio. D. Bern.
de transitu Malachie.*

Sicut cigni præuidentes quid in morte boni sit, cū cantu & voluptate moriūtur: sic omnibus, & bonis, & doctis est faciendū. **Cic. 1. Tuscul.** Mors hominū foelix que se nec dulcibus annis inserit: & in cœstis sepe vocata venit. **Boet. lib. 1. Metro. 1.** Qui enim desiderat dissolui, & esse cum Christo, non solum patienter moritur, sed patienter viuunt, & delectabiliter moritur (inquit **D. Aug. super Ioā.**) Sapiēter etiā **Sen. epist. 71.** ait: Nihil melius æterna lex facit quam quod vnum introitum nobis ad vitam dedit, & multos exitus.

Morimur quotidie viuendo vt tandem perueniamus ad vitam.

Sicut Poetę finxerunt parcas deducentes, & colligentes filium vitę nostrę, lachesim quę filium deducit ex collo, Eetho quę filium colligit torquendo fufum, athropos quę filium rumpit, vt ostenderent nos omnes viuendo mori: ita & vere sic est, quod morte morimur ab exordio natiuitatis nostrę, Genes. 2. Iuxta D. Augus. & vt secundo Reg. 14. sicut aquę dilabimur. Quicquid enim ait Seneca, epist. 1. a tatis retro est, mors tenet. Si enim recte volueris attendere in lucille, maxima pars vitę labitur male agentibus, magna nihil agentibus, tota aliud agentibus. Quęm mihi dabis qui aliquod pretium tempori ponat? qui diem æstimet? qui intelligat se quotidie mori? in hoc fallimur, quod mortem non prospiciamus, magis enim pars eius iam præterijt. Omnia in lucille aliena sunt, tempus tantum nostrum est.

Sicut in germinibus licet videre, in quibus fructus initio sumpto flore per ipsum eo vsque progreditur dum fructus euadat, tamen si fructus non sit flos? Quia etiam segetes ex seminibus enascentes non protinus in spica apparent, sed herua primum germen existit: deinde ab hac, culmus perempto germine coalescit, & sic in capite spicę fructus maturefcit. Verumtamen hunc necessarium ambitum, & vicissitudinē agricola non incusat, cur inquires, flos fructum antecedit? aut cuius rei gratia gramē ex semine prius exoritur? liquidem & flos defecit, & gramen ne quicquam, nihil conferens ad victum humanum. Si quis enim mirificum naturę opus considerat, intelligit, quod non aliter, tum ex seminibus, tum ē germinibus fructus perfici, & consummari poterit, nisi hæc artificiosa vicissitudo viam ei faciat ad perfectionem: sic per præsentem vitam fit via ad id quod speratur, & id quod tempore fit, esse prorsus ad aliquid vtile, atque necessarium, non tamen id esse, cuius gratia nati sumus. Non enim ad hoc à Creatore nostro facti sumus, vt infantes imperfecti in vtero essemus: neque ad cæteras respicit ætates natura, quas semper alias alijs identidem mutando inaudit, vna cum tempore speciem immutans: neque ad eam quę per mortem corpori accedit solutionem: sed omnia hæc, & huius vię per quam ambulamus partes sunt, propositum autem ac finis itineris, quod per hæc facimus, hic est, nimirum, vt in antiquum statum restituiamur: quod nihil est aliud, quam cum diuino numine similitudo. Nisi enim granum frumenti candens in terra mor-

tum fuerit, ipsum solum manet. Ioan. 2. Ex D. Greg. Niss. oratione de dormientibus.

Sicut in supradicta similitudine spicæ, ratione naturæ necessarium quidem etiam germen, quod initio producit, visum est, verumtamen propter illud agricultura instituta non est: neque tunicas, & aristas, & culmos, & ea, quibus culmi cinguntur genicula proposita sibi habet studium agriculturæ: sed cibum, quo nutrimur, qui per illa progreditur ad perfectionem eodem modo vitæ quoque finis quidem, qui spectatur, & speratur, beatitudo est: quæcunque autem circa corpus nunc conspiciuntur, mors, senectus, iuventus, infantia, & illa inquam, quæ imperfecta figura dicitur: omnia hæc velut gramina quædam, & aristæ, & culmi sunt eius perfectionis quæ operatur: ad quam si recte sapit, respiciens, neq; his rebus offenderis: neq; tamen, vel ægritudine afficeris, vel cupiditate capieris, vt vel angaris si ab his sciungaris, vel ultra transfugas ad mortem. Idem, vbi supra.

Sicut enim si quis rei medicæ peritus, & scientiam vt salutiari, & noxiorum medicamentorum ex arte tenens adolecentulo consulat ea, quæ vsus, & res desiderat, & consuetudo prohibere non possit, & ætate, & prudentia imperfectum, quin cupidius aliquem pestiferum fructum, vel heruam appetat: sed cum varium, & omne genus auxiliarium medicamentorum habeat apparatus permittat puero noxijs vti, vt facto periculo eorū quæ faciunt dolorem, vtilitatem paterni consilij doctum, & sanitatis cupidum, sursum per multa, & auxilia remedia, puerum reducat ad bonam valetudinem, ex qua per importunam noxiorum appetentiam exciderat: sic dulcis, ac bonus naturæ nostræ pater, qui nouit tā ea, quibus seruamur, quam quibus perimus, inde cauit quidem homini noxium, & ne vteretur, & consuluit, ne in mortem incideret, sed cum appetentia deterioris præualuisset, non defuerunt, ei auxilia medicamenta, quibus ad pristinam bonamq; valetudinem hominem denno reduceret, & pelliceam tunicam, & circumdedit propter propensionem ad deterius. Idem, vbi sup.

Mortem nostram Christus moriendo destruxit, & vitam

resurgendo reparauit.

Sicut cum magnus quispiam rex ingressus aliquam ciuitatem præclaram in vna ipsius ædium inhabitauerit, huiusmodi ciuitas

ingenti honore celebratur, nec iam hostis ullus, aut laus illam esse
rare praeiudicat, omnique potius digna censetur honore, ob mo-
rantem in vna ipsius a diu regem: ita & in rege omnium con-
gruit. Nam cum ad nostra venisset, & in vna nobis similium
corporum inhabitasset omnis iam hostium aduersus homines in-
quietudo cessauit, mortisq; corruptio, quæ dudum in eos con-
ualuerat, eliminata est. Perierat enim humanum genus, nisi Dei
filius mortis sine consummatus esset. Idq; diuinæ bonitati con-
gruebat. Si enim rex domum, aut ciuitatem à se conditam, cum
per negligentiam inhabitantium oppugnata a latronibus fuerit,
non spernit, sed vt opus proprium vicisci, ac seruare pergit, non
quid habitatorum mereatur desidia, sed quid debeat intuens. Mul-
to magis Deus, conditum a se humanum genus in corruptionem
delapsum non est aspernatus, sed eam quæ conigerat mortem,
sui corporis oblatione deleuit. D. Athan. libro de Incarnatione
Verbi.

Sicut cum tyrannus a vero rege debellatus, manus ac pedes
iugibus dederit, omnes eum transeunt, illudunt ex dentes illum,
ac pertrahentes, nec iam ipsius vesaniam, ac feritatem timent, vi-
ctoris regis viribus freti: ita & morte superata, atq; a Salvatore in
cruce suffixa, & pedes manusq; reiecta, omnes Christi fideles,
ipsam transeundo contemnunt, & eam Christo attestantes, irri-
dunt, illudentes ei. Dicentes vbi est mors victoria tua? &c. Idem
ubi supra.

Sicut cum igni ad sit per naturam comburere si quis aliquid esse
assequeret, quod illius non formidet incendium, ipsumque etiam
probet infirmum, cuiusmodi dicitur apud Indos Amiantos, qui
dicenti non credit, experiri quod dicitur vult, ea se mate-
ria, quæ non vititur, inducet, mediosque inflammare globos
inuctus ignis, quam sit imbecillus agnoscit. Aut si quis ty-
rannum victum videre cupiat, ad victoris omnino regis, & im-
perium transiens vidit eum, qui fuit aliquando terribilis, imbe-
cillum factum: ita & si quis infidelis est, & post a Deo illustra
signa, post tam multos Martyrum populos, post tantam rerum fi-
dem, qui quoti die cernit irrideri mortem, ab his, qui Christianam
malitiam legitime profitentur. Adhuc tamen non dubius est, an
evacuata sit, sinemque acceperit mors. Cæterum sicut is qui coe-
pit Amiantum, agnoscit se non posse ab igne contigi, qui que

Etyā nūm victum cernere vult, ad victoris transit imperium: ita & qui mortis victoriam factam esse non credit, accipiat Christi fidem, & ad eius magisterium transeat, videbit profecto infirmitatem mortis, & magnam aduersus eam victoriam. Idem ubi supra.

Sicut enim post nocturnas tenebras, orto iam sole, atque rutilante, omnis ab eo terra illustratur, dubium non est, quin sol fulsis, ubique lucis suæ radijs, & fugarit tenebras, & cuncta sua luce cōpleuerit: ita & ex quo Saluatoris in corpore illuxit salutaris aduentus, finisq; crucis impletus est, cōtempta, & conculcata morte, manifestum est ipsum esse Saluatorem: qui carne vestitus apparuit, mortemque destruxit. Hinc est quod homo qui per naturam expauescit mortem, si crucis induit fidem, contemnit naturalia, & mortem Christi gratia non reformidat. Idem, ubi supra.

Sicut nullus serpentem calcari intuens, cum priorem eius feritatem non ignoret, ultra iam ambigit mortuum, & omnino infirmatum (nisi forte mente auersus sit, neq; salubritate sensuum vigeat) item & qui leonem ludibrio esse pueris cernit, intelligit protinus illum, aut mortuum, aut enim virtute sua destitutum.

Sicut enim hæc vera esse videntur oculis: ita & cū mors ad eis, qui Christum credunt, & illudatur, & contemnatur, nemo iam ambigat, nemo incredulus sit, illam à Christo fuisse destructam, eiusque corruptione soluta, omnino desisse. Idem, ubi supra.

Mors Christi vltima fuit Iudeorum destructio.

Sicut homo priusquā dies eius mortis adueniat, languere quidē potest, mori autē nō potest: sic Iudæa ante Christū vexata est, capta enim fuit Hierusalē primo ab Assyrijs, secūdo à rege Antiocho, tertio à Pōpeio, sed iterū reparata fuit, postquā verò horrendū patricidiū commisserūt, crucifigentes filij patrem, mortē inferentes ei à quo acceperunt vitam: & quod maius est, occidentes feruē Dominum, homines Deum, tali eos plaga percussit, vt nunquam sanentur.

Sicut illi talle facinus commisserūt, quale nūquam commissum est, nec est committendum: sic & super illos talis sententia venit, qualis nunquā venit, nec veniet. D. Chry. hom. 49, in Matth. 24.

Mors Christi omnibus animis infirmitatibus antidotum fuit.

Sicut panaces herua apud Plinium, vna contra omnes morbos habet remedium: ita Christi mors vna aduersus omnes cupiditates noxias est saluberrimum, medicamentum. Ideo dictum est, Ioann. 11. Expedi vobis, vt vnus moriatur homo pro populo, ne, &c. Et ad Philip. 1. Mihi videre Christus est, & mori lucrum, qui si reconciliati sumus in morte eius, salui erimus in vita ipsius. Roman. 6.

Morre moritur homo ab ortu post peccatum.

Sicut lucernæ lux deperditur sensim, & tandem extinguitur per consumptionem, & diminutionem lichnij, non habentis restaurandi virtutem deperditi, quauis ei semper adiungatur oleum: sic vita nostra deperditur ab ortu natiuitatis nostræ, per annorum subractionem, & à quadragesimo anno, & sursum, per humidi radicalis, & caloris naturalis deperditionem. Quæ se habent in nobis tanquam finis, & oleum in lichno. Hinc est quod in primo statu, contra duos defectus habebat homo: duo remedia ad conseruandam vitam, Primus enim defectus erat deperditio humidi, per actionem caloris naturalis, qui est animæ instrumentum. Et contra hunc defectum subueniebatur homini per esum aliorum lignorum paradyssi: sicut & nunc subuenitur nobis per cibos quos sumimus. Secundus autem defectus erat, quia vt dicit Aristoteles, libro 1. de generatio. text. 34. & 39. Iuxta illud quod generatur ex aliquo extraneo, adiunctum ei, quod prius erat humido præexistenti, imminuit virtutem actiuam speciei, sicut aqua adiuncta vino, primo quidem conuertitur in saporem vini, sed secundum quod magis, vel minus additur, diminuit vim fortitudinis eius. Et tandem vinum fit aquosum: sic in principio adeo erat fortis virtus actiua speciei, quod poterat conuertere de alimento non solum, quod sufficiebat ad restaurationem deperditi, sed etiam quod sufficiebat ad augmentum: postmodum vero quod aggenerabatur, non sufficiebat ad augmentum, sed solum ad restaurationem deperditi. Tandem vero in statu senectutis, nec ad hoc sufficeret. Vnde sequeretur decrementum, & finaliter dissolutio corporis. Et contra hunc defectum subueniebatur homini per lignum vite. Habe-

Habebat enim virtutem fortificandi virtutem speciei, contra debilitatem prouenientem ex admixtione extranei. Vnde Diuus Augustinus, libro 14. de Ciuitate, cap. 26, dicit. Cibus aderat hominib., ne esuriret, potus ne sitiret, & lignum vitæ ne senectus eum dissolueret. Et in quæst. 19. veteris, & noui Testam. dicit: Vitæ arbor medicinæ modo corruptionem hominum prohibebat. Immortalitas autem causabatur ex virtute supernaturali quæ inerat animæ. Non enim poterat virtus ligni ad hoc se extendere, vt daret virtutem corpori durandi tempore infinito, sed vsque ad determinatum tēpus, quo finito, vel homo translatus fuisset ad spirituales vitam, vel indiguisset iterum sumere de ligno vitæ. Si enim homo non subueniret sibi de cibo, peccaret sicut peccauit samendo vetitum. Deus enim (inquit Diuus Augustinus, vbi supra) hominem fecit, qui quam diu non peccaret, immortalitate vigeret, vt ipse sibi auctor esset, aut ad vitam, aut ad mortē. Et hinc est illud, Romanorum 5. Per peccatum mors intrauit in mundum. Ergo ante peccatum homo erat immortalis, post peccatum vero moritur, vt dictum est. Ex D. Tho. 1. p. q. 97. artic. 1. 3. & 4.

Mors sanctorum securitatis ingressio laborumque finis. D. Ber.
de Transitu Malachix.

Sicut festinantem hominem ad rem aliquam, quam desiderat, si quis nesciens consilium eius, pro malo compellat eum ire volentem: sic puto esse, cum impius hominem iustum vult occidere: mori cupientem.

Sicut seruus postquam commissi operis impleuerit pensum, gaudet ante faciem domini sui apparere: sic & Ioānis commissæ predicationis ministerio consummato, letabatur ad eū transire. Et non solum de morte sua non contristabatur, sed ipsam quoque dilationem vitæ suæ pœnam putabat. D. Chrysost. homil. 27. in Matth. 11.

Sicut enim vndæ aliæ alijs superuenientes franguntur in litore: ita succidua ætates eliduntur in mortem. Lucher. epist. ad Valerium.

Mors depascet damnatos, non tamen consumit.

Sicut herua quæ depascitur iterum redit, nisi radicitus conuellatur: ita condemnati in iof. rno depascuntur à morte. Psal. 48. Sicut enim cadauerum caro cibus est vermium ita animæ & cor-

pōra damnātorum cibus sunt mortis. D. Fulgentius, in Psalmo 40.

Mors gustatur à Christo pro omnibus, ut non timeatur ab eis

Sicut enim medicus non habens necessitatem, ex cibis, qui ægroto proponuntur gustare, sed illi consulens, primus ex illius cibo degustat, ut persuadeat ægroto promptius illos cibos accipere: sic etiam Dominus, quoniam omnes homines mortem timebant, persuadens eis, ut fiducialiter ad mortem accederent, & ipse gustavit, nullam habens necessitatem. Venit princeps huius mundi, & in me non habet quicquam. Ioannis 14. Re vera sicuti qui gustat: sic Christus breue intervallum in morte faciens, confestim surrexit. D. Chrysostomus, homilia 4. ad Hebræos 2. Vnde Divus Basilus, homilia 18. de Barlaam Martyre, inquit. Primum quidem Sanctorum mors planctu, ac lachrymis cohonestabatur. Vehementer mortuum Iacob defleuit Ioseph. Et Moysis mortem Iudæi haud parum planxerunt. Samuelem quoque multis lachrymis ornarunt. Nunc vero morientibus sanctis exultamus. Tristium namque post crucem Domini immutata est natura. Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius. Super quod ait idem Basilus. Nihil est quod cunctemini, o homines illustre hoc, & honestum adire certamen, nec mortem perhorrete. Neque enim ea est corruptio, sed vitæ occasio: non omnimoda deletio, sed ad honorem pretij ingentis transcensio. Sane lapilli quidam floridis inter spersi, & sublucentes coloribus nominari solent pretiosi ab istis divitiorum helluonibus: re autem vera, pretiosa est mors sanctorum eius.

Mors ista est finis vitæ præsentis, & initium futuræ.

Sicut qui postquam ad stadium finem peruenit se se refledit, & priusquam in contrarium moueatur consistit paulisper, ac requiem aliquam interponit: sic immutatione vitæ præsentis videbatur necessarium, ut mors inter priorem, & posteriorem vitam intercederet, quæ & præcedentem finiat, & initium det sequenturæ. Divus Basilus, homilia 23. de non adhærendo rebus sæculi.

Mors sequitur vitam qualis, & ista talis, & illa.

Sicut enim torrens aquis pluuiialibus colligitur, redundat, per-
strepit, currit, & currendo decurrit, id est, cursum fixit: sic est
omnis iste cursus mortalitatis. Nascuntur homines, viuunt,
moriuntur. Quomodo enim fluuius repente collectus de plu-
uia, & de guttis imbrium, & in mare, nec apparet, quia nec
apparebat antequam de pluua colligeretur: sic hoc genus huma-
num de occultis colligitur, & profluit in mortem. Diuus Au-
gustinus, in illud Psalm. 109. De torrente in via bibit, propter
rea exaltauit caput. Id est, quia humiliatus est in vita, exalta-
tus est in morte. Philippenf. 2. Mirabile dictu, ait Cassianus.
Quod quidam homo, cum morti iam esset propinquus, vocauit
scribam, vt testamentum conficeret. Scribe (inquit) quod ani-
ma mea à diabolo rapiatur, & illi tradatur cuius voluntatē sequi-
ta est dum viueret. Itemq; similiter mulier cum filiis meis, quia
illa ipsis iuuantibus me cogeant alienas rapere opes, vt eis amplio-
res relinquerem diuitias. Tandem confessor meus rapiatur à dia-
bolo, qui me non vere pœnitentem, sed crebra munuscula lar-
gientem frustra absoluebat, de cuius manibus anima mea curata,
& non sanata requiretur à Deo. Quæ omnia adimpleta fuere, se-
cundum suam petitionem, vt esset in exemplum cunctis viuenti-
bus. Cassianus.

*Mortis memoria condita sale prudentia latus
afferret fructus.*

Sicut palma quæ gignitur in terra leui fabulosaque ac nitro-
sa, solumque diligit falsum, & vbi tale non est, palmi aspergunt,
vt ferat fructum, teste Plinio, libro 13. capite 4. Hoc est, in
sale, & cinere plantata palma multum fructum affert: ita qui
mortis memoriam sale prudentiæ aspersam habet in promptu, vbe-
res virtutū fructus effundet. Vnde Ecc. 7. In omnibus operibus
tuis memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis, id
est, si omnibus præcogitas, vel loqueris, vel facis, recogitas ti-
bi certo mortem imminere, eiusque tempus esse maxime in-
certum, vt in singulas horas incidere possit. Quia vt (inquit
Plato, apud Diuum Hieronymum in epistola ad Heliodorum)
Omnis vita sapientum est meditatio mortis.

Vnde olim in diuitum epulis apud AEgyptios, vnus quispiam cadauer ligneum, quam proxime ad verum effectum ostendebat singulis, dicens: in hunc intues pota, & oblectare, talis post mortem futurus.

Sicut enim qui ex tribus panibus quos solum ad manducandum haberet, vnum sciret esse mortiferum, qualis autem esset omnino ignoraret, ideo Theriaca semper esset paratus: ita omnes debemus esse parati, quia nescimus diem nec horam. Matthæi 25.

Sicut iter agentes in caliginoso, & tenebroso loco, nec viam retro relictam, nec subsequētem intuetur: sic mortis immemor, nec exordium, nec finem vitæ intuetur.

Sicut pavo qui plumarum pulchritudine elatus conficit gyrū, ad pedum autem turpitudinem respiciens deponit elationem animi: ita qui adhuc viuens cogitat se indies mori. Iuxta illud Senecæ, epistola 25. Mortuum te cogita quem scis necessitate moriturum.

Sicut enim cinis abstergit vestium maculas: sic mortis memoriam abstergit peccatorum maculas, contemnit præsentia, & ad futura festinat qui cogitat se quotidie moriturum (inquit D. Hier. epist. ad Cyprian).

Sicut enim ceruus non redit ad nidum si aspergatur cinere: ita demon non redebit ad cor, in quo per singulas horas mortis versatur memoria.

Sicut si inter apes inter se contententes iaciatur cinis, componuntur statim: ita memoria mortis placatur omnis homo. Vnde Hierem 25. dicitur: Aspergite vos cinere optimates gregis, quia, &c.

Sicut enim cinis foecundat terram: sic memoria mortis foecundat animam. Deliberandum est diu, ait Seneca, quod faciendum, & semel, ne habeamus sicut talpa oculos clausos in vita, & aperiantur in morte, quod de talpa asserit Arist.

Morte appropinquante multis grauatur homo.

Sicut pelagus diuersis fluctibus agitatū, in multas diuiditur partes: ita & languentes diuersis cogitationibus occupati, multis solitudinibus prægrauantur, quando enim infantes videt filios, eorum

eorum imbecillitate stimulantur, quas de matronā paulo post relin-
cturus inspexerit, viduitatis cogitatione conteritur: quando fa-
miliam cogitauerit, eius separatione laceratur: quando seipsum
inspexerit moriturum, cunctis nebulis solitudinis circunda-
tur. D. Chrysost. homil. 4. ad Baptizandos.

Mortis memoria comprimit vitia omnia.

Sicut cum maxime feruent apum inter se praelia, tunc iactu pul-
ueris tota res componitur: ita ad refrenandas concupiscentias nul-
lum est maius remedium, quam memoria mortis. Unde quota-
nis Ecclesia in capitibus ponens cinerem, dicit. Memento ho-
mo, quia, &c. Num. 4. Aliter nundabatur cinere. Ex eisdem
enim cineribus in quas conuertitur phenix, renascitur. Et fla-
tim tam celeri tapitur volatu, quod etiam penetret nuues: ita
& nos.

Morimur quotidie, & quis est qui intelligat?

Seneca, epistola 1.

Sicut fluvius ex alto cacumine per montes, & rupes descendens
facit sonitum, & abortu voces raucas emittens, confectus ingre-
ditur mare: ita homo ab utero vagit, & gemit, donec per actum cur-
su, semitam per quam non reuertetur, ambulat, &c. Iob 16.
Homo enim natus de muliere breui viuens tempore, &c.
Iob 14.

Mulieris contuitus anima impuritatem denuntiat

suosq; spectatores corrumpit.

Sicut basiliscus solo aspectu corrumpit suos spectatores: sic mu-
lier ipso contuitu, obocænam denuntiat animæ impuritatem. Cum
enim suauiter, & blandis arridet ocellis, alicui ad explendam libi-
dinem. Iactu enim oculorū, sagittā plane exitialem emittit. Iuste
igitur sermo diuinus exasperatur aduersus eas quæ ingrediuntur ex
tecto collo, hoc est, inuerecunda, & impudenti facit, & in nutibus
oculorum. Colli enim erectio in sublime indicat eam nolle sub-
ijci iugo continentiae, & castitatis. Rursus quod nimio plus sibi
placeat, ac delitescit indulgentius, argumento est ille molis inces-
sus veste per terram attracta, incessus inquam non secundum na-
turæ tenorem, immo qui exerceatur solitius iuxta modulationē
quandam à naturæ præscripto discrepantem. D. Basil. in cap. 3.
Esaïam.

Mulierem incante videns non erit immunis à delicto.

Sicut qui carbones ignis apprehenderit, & cito proiecerit nihil nocebunt, si autem diutius tenere voluerit, sine vulnere eos irritare non poterit: ita qui ad concupiscendum mulierem defixerit oculum, libidinisque malum in corde suscepit, & moras in suis cogitationibus habere permiserit, excutere à se sine plaga, & animæ occisione non poterit. Qui enim à familiaritate mulieris liber euaserit, erit Sansone fortior, Dauide cautior, & Salomone sapientior. D. Aug. ser. 2. in Dñica 25. post Trin. Et tract. de speculo peccatorum, c. 2. to. 9.

Mulierem tangens non suam non erit immunis à delicto.

Sicut si stupa ignem odorata fuerit, protinus inflammata succenditur, neque opus est aliquo adminiculo, vlloue foris insufflante, vt ex ea ignis effulgeat, sed simul atq; illum attigit, mox in apertas flammās erumpit: ita & femineū corpus masculū tangēs non multo labore, neq; inflammante ad cōcubitum amore opus habet, sed cum naturali ad se inuicem rapiantur ardore, simul ac se contingunt, scintillam voluptatis fumantem intrinsecus sentiunt: vnde scriptum est, alligabit quispiam in sinu suo ignem, & vestimēta eius non comburent? aut ambulabit quisquam super carbones ignis, & pedes eius non ardebūt? ita non erit innocens qui mulierem tetigerit. Porro femineum corpus masculinum attingens, aut contra masculinum femineū, quamlibet hæc animæ illius insitæ ratione moderetur, ad congressum tamen multo latenter incitantur, ac veluti si stupa stupam contingat, ignisq; fursum rutillans, flammanthem ignem fumum ex se minime excitant. D. Basil. de vera virginitate.

Mulier reformans faciem suam diuini operis est prauaricatrix.

Sicut si pingendi artifex vultum alicuius, & speciem, & corporis qualitatem æmulo colore signasset, & signato iam consummatoque simulacro, manus alius inferret, vt iam formata, iam picta, quasi peritior reformaret, grauis prioris artificis iniuria, & iusta indignatio videretur: ita tu te existimas impune latueram tam improbæ temeritatis audaciam, Dei artificis offensam dicentis, Genes. 1. Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram: & audet quisquam mutare, & conuertere quod

Deus

Deus fecit? manus Deo in. f. runt, quando id quod ille formauit, reformare, & transfigurare contendunt, nescientes quia opus Dei est omne quod nascitur, diaboli autem quodcunque mutatur. Non metuis ne cum resurrectionis dies venerit, artifex tuus te non cognoscat, & ad sua promissa vententem remoueat? dicēs: Opus hoc meum non est, nec imago nostra est: cute in falso medicamine polluisti, crinem adultero colore mutasti, figura corrupta est, vultus alienus est, Deum videre non potes. Vt enim impudica circa homines, & iniusta fucis lenocinātibz non sis, corruptis violatisq; quæ Dei sunt, peior adultera detineris. Quod ornari te putas, quod putas diligi impugnatio est ista: diuini operis, præuaticatio est veritatis. Monentis Apostoli vox est Expurgate vultus fermentum, vt sitis noua conuersio, sicut estis azimi. 1. Corinth. 5. Num sinceritas perseverat, & veritas, quando quæ sincera sunt polluantur colorum adulterijs, & medicaminum fucis in mendacium vera mutantur? D, Cypr. lib. de disciplina & habitu virginum.

Mulier marito debitum reddere tenetur.

Sicut vipera genus serpentum omnium exitiosissimum Murenæ marinæ nuptias expetit, & sibilosam significat præsentiam, eamq; egurgite vasto inuitat ad nuptiales complexus. Illa autem obtemperat, & coitum venenato: ita siue asper est cuiuspiam coniux, siue ferus moribus, ferferat illum vxor necesse est: nec vllā prorsus ob causam societatem vinculumque dissoluere patitur. Ferit ne, verberat, estq; percu. f. r? At vir tamen est tuus Tumultus ne? At tibi est natura cōiunctus. Durus ne, morosus, & implacidus? At membrum tuum est, & membrorum præstabiliissimū. Audiat, & ipse vir accomodatam seq; decentem admotionem. Vipera virus ob nuptiarum venerationem euomit. Tu duritiam animi, tu feritatem, tu crudelitatem ob vnionis reuerentiam depone. D. Basil. hom. 7. Exam. Vxori vir debitum reddat, similiter & vxor viro. 1. Cor. 7.

Mulieris affectus componit, vel mouet in ipsam hominis attendentis animum.

Sicut satyrorum cōspectæ imagines risum intuentibus mouēt, ac sicuti aliæ mœstiores effigies cernētium, & faciem tristitium imaginationibus confunduntur: & sicut nihil horum, cum mouetur, intuentium faciem in suum traducit affectum.

sed quod immota imagine aspicitur: in illa immobili forma cernentium animos mouet, atque ad sui imaginem dirigit: ita & mulier siue virgo castitatis imago, immo ipsius virtutis effigies etiam conspecta solum, ad Dei considerationem humanos mox conuertere, ac mouere debet affectus. Diuus Basilus, de Vera virginitate.

Mulierem tangens non effugiet omnino peccatum.

Sicut foenum proximum igni comburitur: ita qui tangit mulieris carnem, non euadet sine damno animæ suæ, & licet corpore castus euaserit, mente tamen, & corde corruptus abscedat. Mulieris ergo carnem non velis tangere, ne per tactum eius inflammetur cor tuum, & spiritu tuo labaris in perditionem. D. Basil. ad filium spiritualem.

Sicut de carbonibus scintillæ disiliunt, & de ferro rubigo nutritur, & aspidēs sibilant morbos: sic mulier etiam de vestimento fundet pestilentem concupiscentiam. D. Cypr. de singularitate clericorum.

Mulieris ornatu nimis nocet alijs, & sibi.

Sicut cum alicuius agro latrocinium gestum est, crimen quidem dominum non constringit, sed dum reus ignominia notatur ipse quoque infamia aspergitur: sic o mulier si quis intus forma, vel ornatu captus fuerit, & si fugias culpam, non fugies infamiam: tu enim illi gladius facta es. D. Tertul. lib. de cultu foeminarum. Sicut D. Aug. & D. Cypr. inquit, apud D. Tho. 2. 2. quæst. 169. artic. 1. Fruari figmentis, quo rubicundiores vel cadidiores appareant, adulterina fallacia est. Non tamen omnino prohibentur mulieres ornari, ut viris suis placeant, ne detur illis occasio peccandi cum alijs. Et apud D. Paul. 1. ad Timoth. 2. Non prohibentur mulieres ornari verecunde ac sobrie, maxime quando non sit ad fingendam pulchritudinem, sed ad occultandam foeditatem, ex infirmitate, vel aliqua alia causa prouenientem.

Mulier castiganda risu.

Sicut solemus vasa vitrea quæ maxime fractilia sunt, cauere circumferre, ne ad solidiora corpora illisa frangantur: ita mulieres tractandæ sunt tanquam infirmiora vasa. 1. Pet. 3. Earum enim tenera mollisque natura, facilisq. virtus, quamuis leui occasione perstringitur.

Mulier citra fornicationis causam non est relinquenda.

Sicut in nostris corporibus si morbus acciderit, non membrum abscindimus, sed morbum pellimus: sic & cum vxore agendum est. si quod in se ei vitium, ne ipsam ejicias, sed vitium abigito, atqui vxor quidem emendari potest, membrum autem lesus curare saepe est impossibile: & tamen quamuis seorsum id incurabile, nec sic quidem recidimus. Est enim vxor membrum nostrum necessarium: nemo unquam suum corpus odio habuit, sed nutrit, & fouet sicut & Christus Ecclesiam, vt sicut ille non dimittit, nisi ad Gentilitatem, vel ad hæresim voluntarie transferit, alias autem castigat, & misericordia non cessat: sic & vir meretricem quidem dimittat, alias tamen male morigeratam castiget, & tercat. Quo modo? tribus modis: primum docendo secundum Deum. Si autem contempserit timorem Dei, impropetando, vt vel homines erubescat. Si nec pudorem sentit frequenter confusa, faciat illi illud, Prou. 10. cor durum baculo percutere.

Sicut enim crudelis est, & iniquus, qui castam dimittit: sic fatuus est, & iniustus qui retinet meretricem. D. Chrys. 32. in Matth. 19. & hom. 22. ex varijs.

Mundi malitia per aquam primo postea purganda est per ignem.

Sicut bonus artifex, si quando videt vas aliquod inueteratum à rubigine consumi, iniecto eo in ignem, facit vt quicquid habet rubiginis deponat, & transformas in pristinum decorem reducat: ita & Dominus noster totum orbem hoc diluuium purgauit, & à malitia hominum (vt ita dicam) & à coinquinatione, & corruptione multa liberauit, & denuo eius elade monstrata faciem pulchriorem facit, ita vt non permiserit, vel vestigium prioris deformitatis relinquere. Ideo factum est diluuium super terram. D. Chrys. hom. 15. in Gen.

Mundi figura preterit inestque viciisitudo in rebus.

Sicut videri nequit in rota quæ continuo versatur, aliqua pars eius, eo quod crebra circumferentia semper summa sunt ima, & ima sunt summa: ita & nostrarum rerum impetus, dum continuo vertuntur summa facit in ima, vt videre licet in diuitijs, potentijs, ac alijs rebus. Nunquam in eodem statu manent, sed semper instabiles fluminum fluxus imitatur. Vnde est illud, reputarunt ea quæ videntur quasi stantia, & non quasi fugientia. D. Chrys. hom. de nomine Abraham.

Mulieris duratio, & que dum veniat fidelium consummatio:

Sicut medulla, quādiu in arbore fuerit sana, semper floret; cum autem per comesta fuerit, tota paulatim marcescendo siccatur: sic & quādiu sunt fideles, stat iste mundus. Nam sicut egredientibus Israelitis de Aegypto, exterminata est Aegyptus: sic & sancti cū de isto mūdo defecerint, casurus est iste mundus. D. Chry. hom. 16. in Matth. 1.

Mundus in maligno posuit ideo fugiendum ab illo:

Sicut proprium est fori, ut omnia illic veuenduntur, & emantur, & inuicem se circunueniant ementes, & vendentes: sic in hoc mundo omnes vendēdo, & emēdo viuunt, & inuicem sibi fraudem facientes, vitam suam sustentant. Fuge ergo forum, ne patiaris fraudem, nec facias. Prima enim laus est Christiano aliorum esse à foro, nullam causam habere cum illo, sicut ait Apostol. 1. Thessalonicens. 4. Rogamus autem vos fratres, ut abundatis magis, &c. Diuus Chrysostomus, homilia 34. in Matth. 20.

Mundi huius amatores inuicem se expellunt, & frangunt.

Sicut asidua est in mari tempestas: sic in isto mundo persecutio Sathanæ, ubi nunquam tranquillitas est, sed ascendentibus vradis, id est, tentationibus impellentibus, & impulsus inuicem se percutiunt, & inuicem se frangunt, & consurgunt, & inuicem se frangentes quēdam irrationabilem sonum: sic de ipsos homines occasionibus huius mundi ex ipso mundo nascentibus, quasi vradis se inuicem comedunt, & impugnant, & ex se quasi insanas voces pelagi dimittunt. Impij enim, quasi mare feruens, quod quiescere non potest; & redundant fluctus eius in conculcationem, & lutum. Et homines in hoc mundo, ait Habacuc, capit. 1. Sunt quasi pisces maris, qui alij alios deglutiunt. Ex D. Chry. ho 39. in Matth. 21.

Mundanarum rerum finis suos insequentes fugit.

Sicut vmbra nemo comprehendere potest: ita neque temporales res, sed earum aliquæ sine suo consummuntur, & dissoluntur, alix ante finem velotius quouis torrente disfluunt. Futura autem non sunt talia: mutationem enim nesciunt, vicissitudinē non patiuntur. Temporalia vero, antequam appareant aufugiunt, & auolant antequam consistant, mutationesque earum celeri momento fiunt. Et sicut nonnunquam agricola postquam

Iamentem fecerit, agrum coluerit, iam segetem inerescere viderit, spe tamen, & retributione liborum excedit, si vel grando, vel cruca, vel locustæ, vel alia quædam talia acciderint, & post multos labores vacuis manibus domum regreditur. Mercator quoque post longam navigationem afferens oneratam nauim, sæpe in ipso portus ostio, irruentibus ventis, impingit in scopulum, & vix nudo corpore saluato egreditur: ita in secularibus negotijs omnibus sæpe sub finem eiusmodi calamitates eueniunt. Hinc Prophetæ, de mundanis loquens, ait: Quasi flantia reputaram hæc, non quasi fugientia. D. Chry. ser. 7. de Resurrectione.

Mundi senectutem rerum labentium probat occasus.

Sicut sol in occasu suo radios minus claro, & igneo splendore iaculatur, & declinante iam curtu exoletis cornibus lumina tenuatur, & arbor quæ fuerat ante viridis, & fertilis, arescentibus ramis fit post modum sterili senectute deformis, & fons quæ ex vndantibus prius venis largiter profuebat, senectute deficiens vix modico sudore destillat: sic scire debemus tenuisse iam mundum, & non illis viribus stare, quibus prius steterat, nec vigore, & robore eo valere quo antea preualabat. Hoc etiã nobis tacentibus, & nulla de scripturis sanctis prædicationibusque diuinis documenta promentibus mundus ipse iam loquitur, & occasum sui rerum labentium prouatione testatur. Non hyeme nutritis seminibus tanta imbrum copia est, non frugibus & stete torridis solis tanta fragrantia est, nec sic verna de temperie sua sata læta sunt, nec adeo arboris fortibus autumnus fecunda sunt. Minus argenti, & auri opes suggerunt exhausta iam metalla: & pauperes vena breuiatur indies singulas, & decrescunt. Minuatur necesse est quicquid sine iam proximo in occidua, & extrema deuergit. Ex D. Cyp. lib. ad Demet.

Mundanis dediti, ut pueri punientur a Deo.

Sicut pueruli cum in nenijs studium agunt, licet negligitis, multa sustinet veruera: sic & nos in his omne studium impendentes, dum ipsi rituales exigimus disciplinas, tunc per opera, nec quas prestamus, habebimus, extremam dabimus ultionem: nec ullus erit qui nos eruat, siue pater, siue frater, siue quicumque. Sed hæc omnia transibunt, ex his autem oriens tortura manet immortalis, atque continua. Quod & in pueris accidit, pueriles quidem ludos propter ipsorum torporum, patrem funditus destruyente, ipsos autem in continuo ludis constituyente. D. Chry. hom. 47. ad Popul. Antioch.

Mundi creatio non exhaurivit Dei potentiam.

Sicut figulus cum ad vnius suæ artis methodum innumerâ vâ-
sa effinxit, ne sic quidem ars illi figulinaria disperijt, aut accissæ
sunt, & attrite vires, itidem vniuersi huius opifex effectricem illâ
potentiâ suam non creando vni mundo habet sic ad mensam, &
circumscriptam, quod minus tanto possit hoc vno plures effingere,
sed quæ in infinitum exuperet, quando & rerum quæcunq; o-
culis sunt conspicui magnitudines, vel solo annu suæ voluntatis
condidit. D. Basil. hom. 1. in Exam.

Mundi pulchritudo est lex.

Sicut qui in profundam aquæ voraginem oleum immittunt;
ei loco conciliant, & infundunt perspicuitatem: itidem & vniuer-
si creator edito mox verbo lucis, amabilem, & per amenam ve-
rultatem mundo inuexit, cum dixit Deus fiat lux. D. Basil.
hom. 2. in Examer. Vniuersa hæc mundi moles perinde est, ac li-
ber literis exaratus. Idem, hom. 17.

Mundani vacantes hæud illuminari se sinent a Deo

semper illos illuminante.

Sicut oculis turbatis visibilia exacte deprehendere non valemus;
sic corde turbato mundanis rebus nemini conceditur incumbere
veritatis cognitioni. D. Basil. in Psal. 33.

Sicut enim sensibile hoc lumen non omnibus similiiter exo-
ritur: sed habentibus oculos, & vigilantibus, his item qui nullo in-
terstite impedimento prohibentur, quin frui possint claritate so-
lis primum aduentantis: sic & iustitiæ sol verum lumen, quod il-
luminat omnem hominem venientem in hunc mundum, nō om-
nibus suum splendorem præbet, sed his qui viuendi formulam ni-
hil ipso indignam exigunt. Vt enim ortus est sol, sed non ves-
pertilionibus, nec alijs animalibus quæ noctu procedunt pabū-
latum: sic lux orta est, non peccatori (vt peccator est) sed iusto.
Lux quidem sua natura splendi flua est, ac vi prædita illuminan-
di, non tamen omnis claritatis participes existunt, quia non acce-
dunt ad Deum per mundi contemptum, vt illuminentur a Deo.
Idem, vbi sup.

Mundana non videt damna qui se implicat ipso mundo.

Sicut oculus corporeus non videt, nisi interiecta distantia ob-
iecti: ita qui viuunt mundo non vident mundi fallacias, cum nō
aliqua distantia inter ipsos, & mundum, quia vt inquit Aristot.

inter

iner obiectum, & potētiā debet esse distantia, vt efficiatur sensatio, vnde sensibile supra sensum non causat sensationem, ideo mundani videntes, non vident, & audientes non audiunt, neque intelligunt. Matth. 13. & Esai. 6.

Sicut qui exhaurit aquam ex profundo lacu, quando hidria ex immo putei per aquam ipsam eleuatur, eius pōdus non sentitur: ita qui est in mundo non sentit pondus mundi. Vt est videre in illo qui relicto suauī Christi iugo, volebat probare quinque iuga mundi. Luc. 14.

Mundo vt via vritur qui in eo peregrinatur ad Deum.

Sicut viator in via nihil sollicitus est, nisi quod necessarium habet ad vsum: ita & homo in hoc transitu mundi nihil habet esse sollicitus, nisi quod opus habet ad vsum. Qui autem suam spem ponit in mundo, & delectatur in eo, est similis homini desperato, qui non habet, neq; patriā, neq; domū, neq; familiā ad quam festinet: sed in quocunque loco inuentus fuerit, ipse locus domus eius est.

Quid est terra secus viā: nisi homo, qui omnia ea sapit quæ mundi sunt, & nihil quod est Dei. D. Chryl. hom. 31. in Matth. 13. Ideo qui vtuntur hoc mundo tanquā non vtantur sint. 1. Cor. 7.

Mundi huius figura præterit. 1. Cor. 7.

Sicut enim actores in scena regū, ac ducum personas, item medicorum, ac Rhetorum sophistarum, ac militum assumentes ingrediuntur, cum nihil ipsi horum sint: sic sane, & in præsentī vita, paupertas ac diuitiæ nihil aliud sunt quam fictæ personæ. D. Chryl. concio. 2. de Lazaro. Luc. 16.

Sicut in theatro sedens, si quē videris, ex his qui extra scenam pedibus ingrediuntur, personā gestantem regis, nō ideo iudicas illū beatū, neq; regē eū credis, immo nec ipse optaris esse talis: sed cum scias quod sit quispiā ex his qui versantur in foro, funiū opifex, aut faber ærarius, aut aliud quicquā tale, nō iudicas illū beatū ob personā, aut ob vestē ad talos demissam, nec ex his rebus æstimas illorum vitā, sed despicias potius illū ob illam vtilitatem: sic sane, & hic, vel vt in theatro videlicet in mūdo sedēs, & in scena ludentes spectās, vbī videris cōplures diuites, ne putes vere diuites esse, sed diuitū obiectos personis. Nā quemadmodū ille qui in scena regē agit, frequēter est famulus eorū, qui ficus, aut botros vendunt in foro: itidem & hic diuites crebro pauperiores sunt omnibus alijs. Quod si detraxeris personā, si conscientiā explices, & ingrediaris

animum, multam illic offendens virtutis inopiam comperiesque illud omnium hominum esse obiectissimum. Idem, vbi sup.

Sicut instante vespera, digressisq; qui considerant, vbi fuerint & theatro egressi, habitūq; fabulæ deposuerint, qui prius reges, ac diuites esse videbātur, post apparēt hoc quod sunt: ita sane nūc post quā mors aduenerit, theatrumq; huius mūdi dimissum fuerit, cū diuitiarum, & paupertatis personas deposuerint, omnes illuc profecti, atq; ex solis operibus iudicati, declarāt qui vere sint diuites, & qui vere pauperes, qui honorati, & qui humiles. Itaq; frequēter fit, vt qui hic in diuitū numero fuerit, illic reperiatur omniū pauperrimus, id quod accidit diuiti epuloni. Luc. 16. Idem, vbi sup.

Mundanarum rerum aquam bibentes iterum signis.

Sicut nec oculus satiatur visu, nec auris auditu, vq; dū appareat Deus: ita anima dū biberit ex hac aqua mūdanarū rerū sitiet iterū. Vnde ait A Eggeus, ca. 1. bibitis, & nō estis inebriati, comeditis, & non estis satiati: ita nos vq; dū bibamus ex illa aqua quam promissit Deus, Ioan. 4. Sicut enim qui intra se fontem haberet nunquam sitiret: ita qui hanc aquam biberit non sitiet in eternū, quia fiet in co-fons aquæ salientis in vitam æternam.

Mundi perituri finis cognoscitur ex celestium terrestriumq; finū.

Sicut patre familias moriente domus turbatur, familia plangit, & nigris se vestimētis inducit: sic humano genere, propter quod facta sunt visibilia circa finem constituto, cæli mysteria lugent, & cādore deposito tenebris induūtur. D. Chr. ho. 49. in Mat. 24.

Sicut cum turbatur mens, signum est quod moritur corpus: sic cum turbātur mundi oculi, sol, luna, & stellæ, signum est interitus mundi. Et sicut moriente Creatore terra mota est, & obscuratus est sol: sic moriente genere humano, omnia commota, & turbata sunt. D. Hiero. in Glos. Interlin.

Sicut in iuuetute viget corpus, forte & incolume manet pectus, torosa ceruix, plena sunt brachia, in annis senilibus statura curbatur, ceruix exiccata deponitur, frequentibus suspirijs pectus vrgetur: virtus deficit plerunq; senibus ipsa sua salus ægritudo est: ita mundus in annis prioribus veluti in iuuentute viguit, ad propagandā humani generis prolem robustus fuit, salute corporū viridis, opulentia rerū pinguis. At nūc ipsa sua senectute deprimitur, & quasi ad vicinam mortem molestijs crebrescentibus crebrius vrgetur. No

lite ergo fratres mei diligere mundum quem videtis diu stare nō posse. 1. Ioan. 2. D. Greg. hom. 1. in Luc.

Mundana sequentes vacui inueniuntur in fine.

Sicut astuta auis (vt ego vidi) mirā artē, perdicis, nēpe cū pullos suos videat adhuc ob debilitatē, præde periculo expositos, se se aucupi ante illos, vt prædæ paratā offerre, ita se se vertentē ac gestus dispendantē, vt nec periculo penitus, aut manibus se præbeat, neq; insidiātī spē omnino eripiat: sic itaq; diabolus mundanarū sectatores deludere conatur. Caue igitur netu aucupi similia patiaris, certa pro incertis relinquēs, spē firmā vana cōmutās. Trade itaq; te Christo totum. D. Bas. ho. 13. exhortatoria ad baptismum.

Sicut præstigiōrū figmenta dū fiunt, spectantibus apparent vera, postquā aut facta sunt, vana videntur: ita sunt omnia ista quę vidētur. Vnde ait D. Greg. Naz. in Apolog. ad patrē, præsentia nihil aliud quā tempestatē esse ducēs, quæcūq; petrā, aut locū præruptū, siue murū disruptū, sub quibus delitescere possem: aliorūq; dicebā, sin honores, & labores, aliorū bella, & victoria: mihi autē satis sit fugere pugas, ac ad me ipsam respicere, & ita viuere sicut possum, quemadmodū qui in fragilitate paruū transfretant mare paruumque mansiōnem illi in pauperculo præsentis politicæ habitaculo adipisci studebam: nam humiliū fortassis est intellectus, sed securiorum, vt ab altitudine, & casu caueant.

Sicut mare modo ventorū, ac turbinū varietate cōcutitur, & turbulentū fluctuū diuersis tētationibus periclitatur modo in quiete, & tranquillitate tantillū manēs, in cautos fallacibus vndis decipit: sic mūdus cōtinuis meditationibus cōpositus, in maiori quiete maiora pericula minatur. D. Cle. in epi. ad D. Iac. Vnde (inquit D. Hiero. epis. ad Helio.) Tunc maxime opugnaris si te opugnari nescis, tranquillitas enim hæc tempestas est.

Sicut vituli qui mactandi sunt in liberis pascuis relinquūtur, & contra vero, qui ad labores deputantur, subiugo tenētur: & sicut agris quibus spes viuendi est nequaquam cuncta quę desiderant conceduntur a medico, desperatis vero non ita: sic iniusti effrena te voluptatibus vtuntur: iusti autem flagellabuntur, & eisdem negantur bona quę conceduntur reprobis. D. Greg.

Sicut depictas turres, vrbes & alta mēnia, maria terrasq; & vniuersū orbē, in papyro descriptū, q̄ Mapamūdi vocatur, aquæ gura corrūpit, & perdit, ita vniuersa huius mundi bona, guttula mortis

Sylua

consumit, sicut lapillus excissus de monte magnam illam Nabuchodonosor statuam contriuit. Mundana enim gloria, in corde est depicta papyri. Orontius.

Mundana non sunt stabilia bona.

Sicut mare in eodem statu consistere non diu potest, sed quod vides tranquillum, paulo post ventorum impetu turbatum aspicias quodq; horridum, & vndis feruens, ac tumidum, mox multa quiete consistere videbis: sic humanæ res, facile vtrinq; conuertuntur. Propterea gubernatoris, & vsu, & arte opus est, vt in vitæ tranquillitate dum omnia ex animi sententia procedunt, rerum mutationes commode excipiat, & ne presentibus, ita vt nunquam perituris cõquiescat, nec in rebus duris se rursus affligat, aut desperet. Neque enim aut corporis salubritas, aut iuuentutis vigor, aut domus foelicitas, diutius permanere solet. Veniet enim morbus, veniet & paupertas, non semper post pupim ventus. D. Basil. hom. 11. in princ. Prou.

Sicut turbines à primo ipsis indito ictu, sequentes efficiunt conuersiones, vertiginesque cum ipso centro fixo in se ipsis versantur: sic naturæ series à primo illo imperio principio sumpto, per omne tempus eodẽ ordine progreditur; quousq; in dem ad ipsam communem vniuersi perueniat cõsummationem. D. Basil. hom. 5. in Exam.

Musica lasciuæ melodia, corruptrix est animorum.

Sicut de Timotheo illo dicitur quod tanta fuit ei musicæ artis excellentia, vt si quãdo austeriorem acriorẽq; harmoniã emisisset, animũ ad iracundiã excitaret. Rursi si dultiorẽ ac mitiorẽ eundẽ emoliret, ac mansuefaceret. Hac itẽ arte quãdoq; apud Alexandrũ cũ Phrygios Medos tibijs ederet, illũ medio cõuiuio, ad arma cõcitasse dicitur. Et rursus, eundẽ sono mutato, quietũ ac sedatum, cõuiuio ac mense restituisse: ita musica lasciuia, stimulos libidinum acuit, & seruitutis, & ignobilitatis fructus generat. Alia nobis musica lōge melior exiit, & ad meliora nos excitat sequenda. Dauid sacrorũ canticorũ pœta citharã ex infania Saulẽ regẽ liberauit. Dicitur est Pythagoras in ebrios olim incidẽs iussisse tibicinẽ cõuiuio luxurioso præsidentẽ mutare harmoniã ad Dorion, hoc est, prouocãs ad certamen cãtus, ipsis canere. Atq; hoc modo melodiæ illos ad sobrietatem reduxisse: qui ceteris de capite coronis sane omnes erubuerunt. D. Basil. hom. 24. de legen. lib. Gentil.

Murmuratoris est abscondere sua alienaque carpere vitia.

Sicut lamiæ (vt fictis fabulis proditum est) foris videbant peracute, domi autem habebant oculos inclusos in valis: ita vt nihil omnino viderent: ita murmuratores in rebus ad se minime pertinentibus perspicatores cum sint in suis autem cæcutiunt. Plutarchus. Vnde Diuus Gregorius, libro 21. Moralium, cap. 16. inquit. Sua enim bona perdit operari, qui aliena mala reuult perpeti. Ideo sicut rotæ carri sine vnctione murmurant: ita fatui viscera. Eccles. 33.

Sicut vultures odore extinctorum corporum à longe feruntur, de sanis autem non curant; & sicut musca circumiens malum, non sedit, vsq; dum inueniat putredinem mali: ita murmuratoris est, tantum respicere mala. Lapis de monte cadens tantum statuæ pedes tetigit luteos cætera metalla relinquens intacta.

Sicut speculum ostendens aliorum maculas non videt se ipsum: sic qui aliorum vitia ostendunt ad sua autem non attendunt. Sicut muscæ vulneribus insident: ita murmuratores nostris insidunt erratis. Diuus Gregorius Nazianzenus, libro de Theologia.

Mutationi subsunt omnia quæ sub luna creantur.

Sicut rota super cisternam cum multo labore mota exhauriat aquam, & vt vnum vas impleatur, euacuatur & alterum, & adhuc vt vnum ascendat, descendat & aliud necesse est: ita qui heri abundabat bonis, hodie omnium suarum diuitiarum naufragium patitur, quia sine damno vnius, diues alter non potest fieri: vita etenim nostra, rota est super cisternam. Ecclesiast. 12. Ideo sicut obliuio si facere viatores consueuere, qui si quam rem sibi per necessariam reliquissent, et si longis itineribus magna vitæ spatia transierunt: rursus tamen eadem reddunt via, dignam desidia sua penam luentes, cum inquam laborem, quem in remeando suscipiunt: sic & nos per eandem viam quæramus bonum per quam amissimus, ne irretiiti maneamus sicut musca, aut culex araneorum telis, sed sicut validiusculum animal rumpimus consuetudinum telas quas teximus male operando, vt regrediamur cum exultatione ieiunando per viam gulæ, aliena restituendo per viam rapinæ, &c. vt portemus manipulos nostros. Ex D. Basil. hom. 6. & 8. in Exame.

*Natura humana conditio exprimitur in eo quod in sanctis
videtur impatientia.*

Sicut si quis apostematis morbo circumuentus, ferro recin-
datur à medico: non habens quomodo recidenti aduerfetur, cir-
cunstantia tangit, atq; adstantes mordet, illis quidem inferre nihil
habens, ad medicum autem extendere manum non valens: sic &
in sanctis, vt sanctus Iob, Blasphemiae magnitudinem timens, fa-
cit in animatis iniuriam, atq; ita dolorē suū explet, nō contra Deū
audens, sed se, & suū natalem accusans. Maledixit autem non crea-
turam, sed sui ipsius diem, potestatem, inquit, diei mei: non male-
dico cōditorem, mei ipsius diem maledico. Pereat dies in qua na-
tus sum, (hoc est, si labores quos suffero non operantur prēmīū,
vt inimici mei mentiuntur, pereat dies in qua natus sum.) Si Hie-
re. c. 15. Flens dixit: Heu mihi mater, vt quæ me talem peperisti
virum iudicatū, & damnatū: maledicta dies in qua natus sum. Pa-
riebatur quidē veluti homo, sustinebat aut̃ quasi Dei amicus. Sic
Moyſes magnus Dei legislator, qui eorū quę conducūt ad vitam
prior magister fuit, & ipse præ multitudine calamitatū Deo dice-
bat. Dñe tolle animā meam à me, quia non possum ferre onus po-
puli huius, tamen ingemiscēs, & flēs, vt homo, nō vt infidelis blas-
phemauit: sed ostēdebat naturæ passiones, quasi per ipsas arguere-
tur. Sic etiā Abac. c. 1. Vt quid mihi dolores ostendisti, & labores
inſpicere miserias hominū? Hęc omnia quasi mœſta quædā trage-
dijsq; similima sancti exprimūt, vt tu postea discas, nō in delitijs
egisse vitam, sed mala innumera tollerātes, in agone certasse. Vis
discere qualis esse debes, discce quę post gratiā fuere passi sancti Pro-
phetæ, passi & Apostoli. Sed illi quidē patientes dolebāt, hi vero,
patientes gloriabantur. Venit enim Paul. Rom. 5. in medium, pa-
tiens quidē, sed non ingemiscens, dicebat enim, Gloriamur in tri-
bulationibus, scientes quoniam tribulatio patientiā operatur, &c.
D. Chrys. hom. 4. de patientia Iob.

Naturalibus, nec meremur, nec demeremur.

Sicut bruta virtutū quas habēt mercedē, aut laudē cāpere non
debent: sic & nos si horum aliquid a natura habuiſſemus. Natu-
ræ enim munera, non habentium, sed datoris sunt laus, & com-
mendatio. D. Chrys. hom. 13. ad Pop. Ant.

*Natura humana bonum quo caret per malum quod
habet ostenditur.*

Sicut

Sicut cæcitas oculi vitium est, & idem ipsum iudicat ad lumen. Videndum esse creatum oculum, ac per hoc etiam vitio suo excellentior ostenditur ceteris membris membrum capax luminis: non enim alia causa esset vitiū eius, nisi carere lumine: ita natura quæ fruebatur Deo, optimam se institutam dicit ipso esse vitio, quo ideo misera est quoniam non fruitur Deo. Fecit Deus hominem ipsam, Eccl. 7. rectum cum eodem libero arbitrio, terrenū quidem animal, sed cælo dignum si suo cohæreret auttori: miseria similiter si eum defereret sequutura, qualis naturæ huiusmodi conueniret. D. Aug. lib. 22. de Ciuit. c. 1.

Negligens minora ad maiora paulatim decidet.

Sicut sæpenumero fit, vt multi naturali ac consuetō corporis alimento relicto, terra paruifq; lapillis vescantur, & alij vehemēti siti correpti, sæpe putridum in desiderio miris modis afficiantur: sic habent illi qui leges a Deo positas excedunt, vt etiam ea quæ contra naturā sunt, concupiscant. Ex D. Chrys. hom. 4. ad Rom. 1.

Sicut si in voragines vertiginosas incideris, non poteris facile pertransire, licet plurimū contēderis: ita etiā, immo grauius multo, si in concupiscentiā cuiusq; rei profundū incideris, te ipsum cū omnibus perdes. Propterea adhortor, vt principium obseruemus, fugiamusq; modica mala, magna siquidem ab illis nascuntur. D. Chrys. hom. 12. ad Rom. 7.

Sicut in corporibus maximi morbi contrahuntur, quando medicō temnuntur: ita qui minora despiciunt paulatim ad maiora delicta decidet. Nisi enim Esau. Gen. 25. tradidisset primo geniturā, benedictionib; utiq; non fuisset. Benedictionibus vero nisi seipsū fecisset indignū indignū ad fratricidiū, vsq; progredieretur non concupiuisset. Idē de Caim, Ge. 4. Multo quippe difficilius iurātē non perierare, quā prorsus a vere iurādo abstinere. Ponito rursus tibi ipsi certū terminū, vt post hac mulierē non inspicias, multo siquidē est facilius principio, mulierē elegantissimæ formæ non videre, quā postea quā spectaueris, concupiscentiāq; cōceperis, eijcere ex animo irrequietē quæ inde nascitur tumultuationē. Leuiora sūt primo congressa certamina, immo nec opus est certamine, nisi portas hosti aperiamus, & semina malitiæ recipiamus. Propterea & Christus, Matth. 5. cohibuit in modesto visu mulieri intendentem, vt maiore nos labore liberaret. Mundus quippe is est, a concupiscentia, qui formosam faciem non videt. Idem, vbi sup.

Sicut qui animi causa nauim ingreditur, vt spestat, aut in ea inambulet: deinde repente soluta, atq; in altum reuulsa, nauigans & vomens frustra foras prospiciat: sic qui leuiter, & quasi lusus gratia parui pendet, minima, incidit in maiora, negotiorum vinculis illum inuitum trahentibus. Plutarchus in Moral.

Sicut in fidibus, & tibijs quamuis paululum discrepent, tamen id a sciente animaduerti solet: sic viuendum est in vita, ne forte quid discrepet, vel multo etiam magis, quo maior, & melior adionum, quam sonorum accentus est. Vt enim in fidibus, musicorum aures, vel minima sentiunt: sic nos magna saepe intelligimus ex paruis. Cic. 1. offic.

Sicut gutta cauat lapidem non bis, sed saepe cadendo: ita prauae cogitationes quantumcunq; paruae illae sint, suffocant animam. Abscindamus ergo virgulta spinarum, de agro cordis nostri, ne defigant in nobis altas radices.

Sicut lusor calculorum ob quamcunq; negligentiam iacturam patitur: ita qui in hac vita negligenter viuit. Nolite ergo dare locum diabolo (ait Paulus ad Ephes. 4.) Vincendo vos intra, vt extra vincantis illum.

Nobilitas vera est clarum esse virtutibus. D. Hiero.

Sicut calor solis extollit ad caelum vapores terrestres: ita vera virtus homines obscuro loco natos extollit.

Sicut enim non est laudabilis aleator cui optimus accidit iactus, sed ille qui quocunq; iactu commodissime vititur: sic non est multum laudabilis qui nobilitate vititur nobilem ducens originem, sed qui quacunq; origine natus procedit, vt nobilis.

Sicut enim ex turbido fonte si clarus fluat riuulus: ita si ex obscuris parentibus clarus nascatur filius. Illustrius enim est proprijs florere virtutibus, quam maiorum opinione nati.

Sicut caelum serenum pulchrorumque siderum varietate diffinitum, densa nubes obscurat: sic posterius degeneres, maiorum splendorem extinguunt. Deniq; sicut ex terra fertili producitur venenosae cicuta, ex exsterili autem preciosissimum aurum: sic saepius nobilitas in homine.

Sicut vane, & sine causa gloriaretur iunlus eo quod à limpido fimo fonte originem trahat, si ipse turbidus esset: sic vitiosi homines,

nes, ab illustribus parentibus originem ducentes. Tuxta illud. 1. Regum 2. Qui autem contemnunt me erunt ignobiles. Malum te, non obscurum genere, vocari pudeat. Generis enim nobilitas, ab his habet ortum qui iam imputruerunt. D. Gregorius Nazianzenus, sententia 36. Multi enim ponunt nobilitatem in verbis, ait Aris.

Nominis Christi gloria eo magis diffundebatur quo magis prohibebatur.

Sicut qui urbem expugnare nititur, ubi vnam murorum partem quam prosterne, atque euertere tentauit conspexit ad eo firmam esse, atque compactam, vteam dissoluere, atque subruere nequeat: mox ad alteram partem quæ imbecillior, & inualidior apparet, suas transfert machinas, arietes & tormenta, vt ea parte oppugnatam urbem irrecipiat: itaque quoque Pharisei, quia cæcū iam illuminatum attonitum reddere non valuerunt, sed videbant eum sine animi trepidatione benefactorem suum prædicantem: per parentes eius putabant Christi miraculum obscurare. Sed hæc est veritatis natura quod per quæ putatur insidias pati, per hæc fortior fit: mendacium enim sibi ipsi quidem ouiat: & per quæ lædere veritatem videtur, per ea clariorem eam offendit. Quod & nunc factum est. Nam sicut quanto magis opprimebantur filij Israel ab Aegyptijs, tanto magis multiplicabantur, & crescebant: ita nominis Christi gloria, quo magis prohibebatur ab hominibus eo amplius diffundebatur. D. Cyril. lib. 6. c. 17. in Ioan. 9.

Occasionem non fugiens in laqueum incidit diaboli.

Sicut negotiator qui cum multis mercibus, & quibus congestis sepius nauem impleuerit, subito quandoque orta tempestate, & prævalente ventorum violentia, vacua in litus ingreditur scapha, & fit omnibus miserabile spectaculum, nudus repente apparens, & post plurimas indiuisibilesque diuitias in extremam relictus esse egestatem: ita diabolus agit cum illis qui occasionem non fugiunt, quanuis nauem, id est, animam multis spiritualibus diuitijs oneratam habeant, & thesaurum grandem ex continuis virtutibus collegerint, occasione arrepta, quasi tempestate quadam immissa, illos diuitijs destruit, & expoliavit. Misericors enim Dominus noster, sciens temptationi naturam nostram expositam, & demonis versutam, & variam malitiam, benenos muniens, & in

illaqueabilis reddere volens, legem hanc posuit, dicens: qui inspicit mulierem, vt concupiscat eam, iam adulteratus est eā in corde suo. Matth. 5. D. Chrys. hom. 6 in Gen.

Sicut qui fluminis aluum aridum videre cupiunt, in cassum laborant si pergunt exiccare partem illam quam siccitam esse volunt, nisi obstruxerint fontem, à quo noui vnus post alterū, suboriuntur fluctus: ita non tollit peccatum qui occasionem peccandi non erradicat. Quamuis enim Ioseph Gen. 39. non acquieuit operi nephario dimisit tamen pallium in manu meretricis, & omnino fugit occasionem.

Sicut humor qui à capite descendit in corpus, medicamentū facit in casum, nisi obstruatur mali fons: sic nisi sublata mali occasione non auferetur & malum. D. Chrys.

Sicut nec thesaurus cum latrone, nec agnus cum lupo: ita nec virtuosus cum occasione est securus. Ipse se voluit superari, qui hostem in suas portas induxit. Et gladium sibi ipsi suppositum, qui cum mulieribus diu remoratur. D. Cypr. de singularitate cleric.

Sicut si claudus in medio versus ouia exierit impetuoso equo: & sicut si ferens in sinu sacculum sulphuri pulueris, fabri ferrarij scintillas in suo pectore absconderit, ambo sine dubio peribūt: sic qui amat periculum peribit in illo. Eccles. 3.

Sicut postquam serpens immittit caput facile eius corpus illabitur: sic admissa occasione. Peccatum enim occasione accepta per mandatum (ait Paulus) seduxit me, & per illud occidit. Romanor. 7.

Ocio scollas periere cupidinis arma, & arcus.

Sicut negligentia coloni terra producit tribulos & spinas: ita anima vacans ocio noxios, & deprauatos germinat mores. D. Clemens, lib. 6. Molimina enim tarda nescit Spiritus sancti gratia. Ideo ait ipse Spiritus sanctus. Apoc. c. 3. Vtinam frigidus, aut calidus esses: sed quia tepidus, & incipiam te euomere ex ore meo.

Sicut si per rimam sentinae aqua latenter intret, & increseat, nauis per nautarum incuriam demergitur: ita ex ignauia, & ocio si prauae cogitationes intrant in corda concupiscentiae multiplicantur donec nauis cordis periclitetur in peccato. Ex D. Bernard. serm. de S. Andrea. Hoc in Dauide 2. Reg. 11. & 12. videre quis potest.

Sicut

Sicut enim medicorum est ordo infirmitatis radici occurrere: sic Deus medicus animarum nostrarum peritissimus: ociositati occurrit, tanquam malorum nostrorum radici, dicens. Matth. 20. Quid stas hic tota die ociosus? Unde ait D. Hiero. Facito aliquod opus, ut diabolus semper inueniat te occupatum. Hæc enim fuit iniquitas Sodomæ, ocium. Ezech. 16. Audite ergo ad Deum per bona opera, & illuminamini. Psalm. 33. Quia ut (inquit D. Aug. in Man.) Quanto magis in te meditor, Domine Deus, tanto es mihi dulcior, & amabilior: ita & vos dicetis. Quamuis (ut inquit Arist. in Eth.) Ocium quandoq; requies necessaria sunt humanæ fragilitati.

Sicut enim arcus ex studio distenditur, ut suo tempore cum utilitate tendatur: sic rigor etiam virtutis quandoq; est temperandus. D. Laur. Iustin. lib. de ligno vitæ, cap. 4.

Ociosi qui nihil boni faciunt hoc ipsum malum faciunt.

Sicut si famulum quempiam haberes, qui tibi nec furaretur, nec conuiliaretur, nec contrahiceret, immo nec inebriaretur, nec reliquorum malorum quicquam designaret, federet tamen perpetuo ociosus, nec aliquid eorum quæ seruus hero suo præstare debet faciat, non flagellares illum: & ut peruersum castigares? ita de ocioso iudicandum est.

Sicut de illo qui abscondit talentum traditum à Domino suo. Matth. 25. D. Chry. hom. 16. ad Ephes. 4.

Sicut agricola quamuis nulla in parte lædat nostra bona, nec illis insidietur, nec furtum intendat, dumtaxat consertis manibus domi, ociose sedeat, nec seminans, nec sulcum profcindens, nec boues subiugans, nec vitem colens, nec alium quicquam eorum laborum faciens qui ad terræ culturam pertinent, an hoc ipso quod ociosus fuit, iniuriam intulit? intulit vere: sic iniuriam enim committit contra communem rationem, qui quam debet utilitatem suam non præstat. Idem, ubi sup.

Sicut euulsis spinis si ociosus iacet ager, inutiles iterum herbas profert. Propterea ocium ipsius ac desidiam bonorum seminum, ac plantarum satione præoccupare oportet: ita qui euulserit iram, debet ponere comitatem, & qui euulserit amarulentiam, debet reponere misericordiam, &c. Huiusmodi. Quid enim proderit spinas omnes excidere, si bonum semine iactum non fuerit? in idem quippe dani nositerum constituet labor inutilis manes, & imperfectus.

Ideo

Ideo etiam dicitur. Psalmo 33. Diuerte a malo, & fac bonum. Et Hierem. 1. Dixit Dominus. Ecce dedi verba mea in ore tuo, vt euellas, & destruas, &c. Et ædificas, & plantes. Ex eodem, vbi supra.

obediens verus non sibi alios, sed alijs seipsum accommodat.

Sicut absente artifice instrumentum sua sponte non mouetur, neque membrum, vel ad breuissimum tempus ab aliquo corpore separari, moueriue posset, sine eius, qui intus est opificis, ac totius corporis moderatoris voluntate: similiter quoque neque religionis obseruati, aliquid agere, sine antistitis sui licetia licet. Nā qui in ordinem aliquem adscriptus est miles, ne utiquam is operam dat, vt reliquos qui in eo ordine sunt ad consuetudinem suā traducat: sed ipse se contra ad ordinis disciplinam, ac morem accommodat. D. Basilii, cap. 27. & 28. Constitutionum Monasticarum.

obediens verus non reposit ab imperante rationem.

Sicut qui se alicui artium istarum illiberalium, ac mechanicarum dediderit, istarum dico, quæ ad transmittendam vitam hanc vtilis sunt, artificio suo quacunque ratione parendum putat, neq; vlla in re præceptis illius aduersatur, nec vero ab eo, vel ad minimum tempus digreditur, sed assidue, vsque in oculis magistri est, cibumque ac potum, & reliquum victum omnem æquo animo, vt ille perscripserit, admittit: multo certe credibilius est, qui se ad pietatis, religionisque doctrinam percipiendam contulerunt, eos, quod semel sint persuasi, huiusmodi posse se ab antistite suo scientiam accipere, fore vt omnibus, illi in rebus libentissime obsequatur, summeq; obtemperent. D. Basil. cap. 20. de Constitutionib. Monast.

Idem cap. 23. Sicut pastori suo oues obtemperant, & viam quacunque ille vult ingrediuntur: sic qui ex Deo pietatis cultores moderatoribus suis obsequi debent, nihil omnino illorum iussa curiosius perscrutantes, quando libera sunt a peccato.

Sicut fauer ædificatorve singulis artis instrumentis pro arbitrio vitur suo, neque vllum inuentum est instrumentum quod non ad quemcunque usum non se facile præbuerit tractandū: ita quoque conuenit verum pietatis cultorem ad complendam spiritualem fabricam opifici suo parere, vt Romanorū 13. & Hebr. 13.

Et

Et ut instrumentum non sibi ipsi deligit, quod factorus sit ad artem iuvandam, eodem modo pietatis cultorem nequaquam convenit ipsum esse qui sibi iudicio suo opus deligat, sed gubernatio nem sui artificis prudentiæ debet concedere, quia difficile est, se ipsum cognoscere, nam quisque naturaliter seipsum amat, at ijs qui cæteros iudicant ad discernendam veritatem non obstat amor sui ipsorum. Idem, ubi sup.

Obstinati in malum sordescunt adhuc.

Sicut cautus venator bestiam comprehendere volens, cum viderit ex una parte illius præcipitem locum, erigit ex altera retia, ut ex quacunque parte exilierit, aut in retia incidat, aut in præcipitium cadat: sic & Christus obstinatis Iudæis non simplici interrogatione laqueum posuit, dicens, baptisma Ioannis, an de cælo, an ex hominibus esset, ut siquidem de cælo dicerent in laqueum reprehensionis inciderent, quare ergo non creditis? si autem de terra dicerent, quasi in præcipitium, & in periculum mortis incurrerent apud populum, ut lapidarentur. Interrogantem ergo oportet docere: tentantem autem quocunque modo retundere, & veritatis mysterium occultare. Quia sicut cæcus non potest aspicere in splendorem luminis: sic non potest intelligere homo malignus mysteria pietatis. Qui in sordibus est sordescat adhuc, ait Ioan. in Apoc. c. 12.

Obsequium parit amicos.

Sicut qui captat aves, earum voces imitatur, ut alluciat in laqueos: ita ut alios in tuam in ducas sententiam, illic ingenio obsecundes oportet Plutar. in Moral.

Oculus mentis cecatur mundanis mundaturque æternis.

Sicut corpus quod aeris puritate perfuitur, sanius vivit: sic etiam anima fit sapientior, spiritali meditatione nutrita. Nonne vides etiam corporis oculus, cum in fumo forte moratur, lacrymas semper effundere: si vero potiuntur aere purgato, & florentibus pratis, & virentibus hortis, & saniores esse, & acutiores ad videndum: talis profecto est oculus mentis. Nam si in pratis spiritalis pascatur eloquij, erit purus ac lucidus, & acutius perlustrans: si vero in fumum secularium negotiorum fuerit ingressus, millies lacrymabitur in hoc sæculo, & in futuro. Nihil ita oculos animæ contristat, ac turbat, ut secularium turba curarum, & concupiscentiarum examen.

Hæc

Hæc enim sunt istius fumi ligna. Nam sicut ignis iste commutans ubi humidam corripit materiam plurimum fumum suscitatur: sic etiam concupiscentia vehemens illa, quando dissolutam corripuerit animam, multum in ea fumum gignit: rore tamen & flatu Spiritus sancti aspersa expeditior redditur. D. Chrys. hom. 2. in Matth.

oculis ac manibus ad Deum intendamus semper.

Sicut flos heruæ, quam alij Heliotropum, alij Solsequium vocant, eo quod semper vertatur ad solum: ita intentio, & opera nostra, quæ per oculos, & manus significantur, semper dirigantur ad Deum, quærens eum ad cuius imaginem, & similitudinem factus fuit homo, similis namque suum simile naturæ pondere quærit. Hinc est illud Diui Augustini: Fecisti nos Domine à te, & inquietum est cor nostrum donec perueniamus ad te. Hinc etiam est illud, Ecclesiast. 2. Sapientis oculi, in capite eius. Quem locum exponit Diuus Paulus, ad Ephesios 4. dicens: Quod caput nostrum est Christus, ergo si sapientes esse volumus, intentos oculos habere debemus ad Christum.

Sicut inter multas stellas ad vnā tantum respiciunt nautæ: ita nos ad vnum, & solum Deum attendamus oportet, ipse enim qui videt in abscondito, reddet nobis. Matth. 6. Ne simus sicut vulpis, cuius pellis melior est carne, vt de Herode dictum est. Luca 13.

Sicut puer non in virgam, sed in patrem oculos conijcit: sic tu cum percuteris à Deo, siue per inimicum, siue per aliquid aliud oculos in Deum conijce, sicut fecit Dauid, 2. Regum 16. cum ei malediceret Semei, dicens: Egredere, egredere vir sanguinum, & vir Belial, &c.

Sicut qui carbones apprehenderit, si diutius tenere voluerit, sine vulnere abire non poterit: ita qui à Deo auerterit oculum, & in foeminam defixerit, animæ plagam infert. Ideo dicitur, Eccles. 31. oculo quid nequis?

Sicut enim serpentis qui vocatur regulus intuitu, moritur homo: sic mulieris ad concupiscentiam intuitu enecatur anima. Ex Diuo Augustino, libro de honestate mulieris, capite 5.

odia

odio prosequentes nos, causas, & crimina quarunt.

D. Chrysoſt.

Sicut enim AEsopica fabula lupum culpas quasdam aduersus agnum producere facit, quasi isturpe sibi ac dedecorosum fore putet, si praeter iustam rationem interimat agnum, à quo nihil sit laesus, vt tamen, licet omnem quæ ex adornata calumnia intenditur accusatione agnus placide diluat, nihilo magis ab impetu lupum sibi temperare, sed etia si iustis rationibus vincatur, dentibus tamen victorem pervincere: ita & qui odio nostri non sectus, atque rei honesta student, turpe forsam putantes, si absque ratione nos odio persequi videatur, causas contra nos odij, & crimina fingunt. D. Basil. epist. 80.

odit Deus impium propter impietatem, diligit quatenus

est vas suae irae.

Sicut enim iudex in homine odit furtum, sed non odit quod datur ad multam, illud enim fur, hoc iudex facit: ita Deus quod ex conspersione impiorum facit vasa perditionis, non odit quod facit, id est, opus ordinationis suae, in poena debita pereuntium, in qua occasionem salutis illi quorum miseretur, inueniant. Sic Pharaoni dictum est. Exod. 9. Ad hoc te excitavi, vt ostendam in te potentiam meam, vt annuntiatur nomen meum in vniuersa terra. Volens itaque Deus. Romanorum 9. Ostendere viam, & demonstrare potentiam suam, attulit in multa patientia vasa irae quæ perfecta sunt in perditionem. Sed dicit aliquis. Si Sapiens dicit, capite 11. ad Deum, nihil odisti eorum quæ fecisti? quare Romanorum 9. dicitur, quod Iacob dilexit, Esau autem odio habuit. Respondet D. Augusti quod iste notus ita soluitur, omnium creaturarum artifex est Deus, omnis autem creatura Dei bona est. i. Timoth. 4. & omnis homo in quantum homo est, creatura est, non in quantum peccator est. Est ergo creator Deus, & corporis, & animi humani, neutrum malum horum, & neutrum odit Deus. Nihil enim odit eorum quæ fecit: nec odit in homine, nisi peccatum. Est autem peccatum hominis, inordinatio, atque peruersitas, id est, à præstantiore conditore auersio, & ad condita inferiora conuersio. Non igitur odit Deus Esau hominem, sed odit Deus Esau peccatorem. Odit enim Deus impietatem. Itaque in alijs campunit per damnationem, in alijs adimit per iustificationem.

Et quod ex numero impiorum, quos non iustificat, fecit vasa in contumeliam, non hoc odit in eis quod fuit: quippe in quantum impij sunt, execrabiles sunt, in quantum autem vasa fiunt, ad aliquem vsum fiunt, vt per eorum ordinatas poenas vasa quæ fiunt in honorem, proficiant. Non itaque odit Deus, neq; in quantum homines sunt, neque in quantum vasa sunt: id est, nec quod in eis fuit creando, nec quod in eis fuit ordinando, sed tamen quod vasa eos fecit perditionis, ad vsum correctionis aliorum fuit. Odit enim Deus in eis impietatem, quã ipse non fecit. D. Aug. lib. 1. ad Simplic. q. 2. in fine.

Odium proximi cui est in corde nulla est vtilitas in oratione.

Sicut nullum in vulnere valet medicamentum si sit intus ferrum: ita nihil proficit illius oratio in cuius pectore mortiferum versatur ferrum. D. Augustinus, de retractatione, Catholicæ conuer.

Sicut serpens quidam accedens ad fontem ad bibendum, prius deponit omne genus veneni: ita Christianus cum ad orandum accedit odium sui proximi debet deponere. Iuxta illud Matth. 2. Cum odio habueris dimitte. D. Aug. ad Iulian. comitem, de perfecta iustitia.

Offendit seipsum qui in alterum insultat.

Sicut avis traiecitur a sagitta quam suis pennis ornauit ipsa: ita qui in alium astruit malum, exitium sibi molitur. Heu patior telis vulnera facta meis, ait quidam. Occisus enim Goias gladio quo occidere conabatur Dauid. 1. Reg. 17. Aman etiam suspensus fuit in patibulo quod parauerat Mardocheo. Ester 7. Quia qui fodit foueam incidet in eam. Prou. 26.

Sicut rumpentes oua aspidum Esaia 59. seipsum occidunt corum veneno: ita qui alios offendit perniciem sibi parat. Sunt enim hi sicut cameli, fontem obturbant antequam bibant, ne sua videatur deformitas: sic sceleratis è medio studet tollerare iustos, ne sua cognoscantur peccata.

Sicut qui serpentem apprehendit manu, dum in alterum conatur projicere mordetur ab ipso: sic malitia militat aduersus eos qui vtuntur illa. D. Athan. de Passione. Quicumque molitur lædere alterum prius proprio iaculo percutit semetipsum. D. Gregor. in Psalm. 50.

*operatores verbi, & non auditores tantum cognoscunt
dulcedinem Dei.*

Sicut natura mellis non potest adeo bene ex sermone ab imperitis, vt ipso sensu gustus, percipi: ita etiam neque celestis sermonis vtilitas, tam efficaciter disciplinis tradi potest, si noluerimus ipsi, studia veritatis magis, ac magis perpendendo, propria experientia, ac vsu benignitatem Domini comprehendere. Qui enim auditor est verbi, & non factor comparabitur viro consideranti vultum natiuitatis suæ in speculo, &c. ait Diuus Iacobus, capite 1. Diuus Basiliius, oratione 6. de Institutione.

Operatio qua sit præter rectitudinem scripturæ abominatio est apud Deum.

Sicut qui ex stomacho, & eius subuersione laborant, falsi sunt, ac vitantur ceu spectaculo indigni, quasi excrementitig eruptiones, & vlcera graue olentia, & signa similia: sic & impuræ, & obscenæ actiones detestabiles, & abominatio sunt Deo. Sane quando apud scripturam is inoleuit mos vt idola vocentur abominatio, omnes vitiosæ imaginationes iuxta cuiusq; descriptionem in anima conformate aliud nihil quam abominatio sunt. D. Basil. in Esai. 2.

Operarij iniquitatis alius in alium transmittit suum morbum.

Sicut talis est natura pestis, vt si vnius hominis, vel iumentici corpus attingat, ad quosque proximos quasi partito serpit: vt vno contaminato vis morbi mox ad alium perueniat: tales itaque sunt operarij iniquitatis: alius in alium suum transmittit morbum proinde cõgrotant simul, & pereunt. An non vides libidini meretriciæ addictos, quomodo in foro sedentes, ac eos qui sobrie casteque degunt, fugillantes suæ ipsorum turpitudinis facta adnumerant, studia quæque tenebrarum, & ignominia dedecora perinde, ac strenue ea facinora, & fortiter gesserint, commemorant? Hi demum pestilentie vocantur, qui dum proprium morbum in omnes transfundere contendunt, multos gloriantur ac gestiunt reddere sibi similes: vt per malorum communionem propriam diffugiant infamiam. D. Basil. in Psalm. 1.

opera debent esse consona verbis.

Sicut musicus, vt populo canat lyram discordem non facile su-

met, nec chori princeps officium suum peraget, nisi ex quo respondentem choram habeat: & hoc pacto quisque à seipso dissidebit, dum sermoni vitam non adhibet consonam, sed linguam quidem virtuti consonam, mentem vero disparem: similes sunt hi histrionibus qui in scena fabulas agunt, & vt reges ingrediuntur cum reges non sint: itaque qui verba non confirmant opere, similes sunt vmbri, & simile aliquid pictoribus præ se ferentes existunt: qui hominis pulchritudinem in tabulis imitantes talem effingunt qualis ille vere reperitur. D. Basil. hom. 24. de leg. lib. Gentil.

Opera mala in operantem, recidunt.

Sicut ignis in aquam coniectus continuo restringitur, & refrigeratur: sic referuens falsum crimen in purissimam, & castissimam vitam collatam statim concidit, & extinguitur Cicero pro Roscio. In quo enim iudicas alterum, teipsum condemnas. Romanor. 2.

Opera in manibus, voluntas in Deo est ponenda.

Sicut artes hæ quæ sunt ad parandum viaticum necessariae, vbi fines sibi quosdam suos proposuerint, conuenientia ad eos obtinendos officia etiam postea sua quædam peculiareque actiones accommodant: sic cum eorum quæ nos facimus operum omnium, vna sit regula, norma que vna, nempe videlicet, vt Dei iussis ex Dei voluntate parcamus, fieri non potest, vt aliter opus nostrum perfecte efficiamus, nisi quantum illud in manibus est, assidue vsque voluntatem eius qui sciuit sanxitque legem mandatorum semper spectemus. Porro ex hac sedula operis nostri effectatione ad voluntatem Dei accommodanda, illud consequetur, quod ex recordatione illa cum Deo coniungemur. D. Basil. resp. 5. reg. fusius, disp.

Opera sanctorum imitando facimus nostra.

Sicut pictores cum imaginem ex imagine pingunt, exemplar identidem respektantes, lineamenta eius transferre conantur magno studio ad suum opificium: ita qui se se conatur omnibus numeris virtutis absolutum reddere, veluti simulachra quædam spirantia, & actiuosa, sanctorum vitas respicere oportet, probaque opera illorum sua imitando facere. D. Basil. epist. 1. ad D. Greg.

Opera quæ in vita fiunt post mortem segregabunt homines

Sicut in tempore hyemis inter virides, & aridas arbores discretio non est: cum autem venerit tempus illud beatum vernale, discernuntur: ita tunc unusquisque secundum fidem suam, & secundum opera sua manifestabitur, impijs quidem nulla proferentibus folia, nullum ostendentibus fructum; sancti autem, & folijs vestientur vite æternæ, & fructibus ornabuntur gloriæ. Et hoc modo segregabuntur oves ab hædis à cælesti pastore. D. Chry. ho. 54.

Sicut oves quando ligantur, aut tacent, aut in simplicitate balant: sic & sancti cum læduntur, aut tacent, aut certe in benignitate probari: preces transmittunt ad Deum. Et sicut ovis ad mortem ducitur, & non clamat: vita eius tollitur, & mansuetudo eius non immutatur: sic & sancti male dicuntur, & non remediunt: percutiuntur, & non reperiunt: bona eorum diripiuntur, & illi non contradicunt: dolorem sentiunt, & clamorem non emittunt. Idem, vbi sup.

Sicut in nocte rerum facies non apparet, sed & gemma quasi lapidis videtur, & lapis quasi gemma exillimatur: sic & ante adventum Christi humanorum cordium differentia non apparet, sed & mali quasi boni sustentabantur, & boni quasi mali contemnebantur. At ubi illuminatio Evangelij ad omnes gentes prædicata peruenit, tunc manifestata est, qualitas omnium voluntatum, tunc omnes gentes inexcusabiles sunt factæ. Et tunc iuste ad iudicium congregabuntur omnes: qui mandatum præmittit, tacite iudicium esse prænuntiat. Tunc segregabit eos ad invicem, sicut segregat pastor oves ab hædis. Et opera enim illorum sequuntur illos. Idem, vbi sup.

Sicut mater filium fabricitatem cernens, dolenti & ardenti assilens, lugens egrotanti dicit filio: utinam fili febre ego suscipere possem, & in me flammam attrahere: sic piissimus Pau. Rom. 2. dicebat: Utinam possibile esset me pro vobis laborantem omnibus recte agere: sed non licet, hoc, sed quemque necesse est à se commissorum poenas pendere. Neque ego sum Moyse sanctior, neque Samuele iustior, quos ad virtutis tantum peruenientes, non permisit posse quid Iodæos adiuuare, quod nimio torpori seipsum illi dedissent. Quoniam ergo ex proprijs operibus punimur, & saluamur. D. Chry. ho. 13 ad Pop. Antioch. Opus sequitur operantem, sicut umbra fugientem.

operibus suis Deus plus dat intelligi quam videri.

Sicut in hoc laudatur Timantes, quo in omnibus eius operibus plus semper intelligitur quam pingitur, vt dabatur intelligi, ex eo quod vultum Agamenonis velo obtexit, postquam Iphigeniae cæterorumque affectus expressit: ita Deus in operibus, verbisq; suis, plus cogitationi relinquit, quam oculis, & plus inest sensuum quam verborum. Hinc ait Psaltes, Psalm 64. Te decet hymnus in Sion. Hoc est tibi silentium laus, vt vertit Diuus Hierony. Psal. 118. Mirabilia, inquit, testimonia tua & anima mea cognoscet nimis, hoc est, ipsa per se sunt mirabilia, sed mirabiliora cognoscuntur in eis, quia gloria Dei est celare verbum. Proverb. 25.

*opera bona quæ in hac vita videntur sicca flore-
bunt in æterna*

Sicut arbores tẽpore hyemis non habentes fructum, & folia, videntur esse siccæ apparente vere, quod in radice biberunt apparet in fructu: sic opera bona in hac vita videntur sicca florebutque in futura. Diuus Augustinus, in Psalmo 36.

opera bona nos appropinquare faciunt Deo.

Sicut corporis oculis accedit, quod semotiora intervalla eorum quæ se conspicua offerunt, apprehensionem reddunt obscuram, & vix apparentem: contra, propior accessio speculantis agnitionem rerum visibulum exhibet tanto expressiorem: idem contigit, in multimoda mentis contemplatione. Qui per bona opera se se Deo familiarem, ac propinquum non reddit, ipseus Dei opera puris mentis oculis videre neutiquam potest. Idcirco venite, & appropinquate. Est autem iusto verum auxilium Deus. Quasi vnus aliquis Imperator exercitus armis promittentibus generositatem animi instructus nullo non tempore paratus, auxilium opemve, vt ferat facili, ac desituito virilis rati: sic & Deus adiutor noster, & omni militanti, contra omnes diaboli insidias, ministros spiritus in salutem indigentium emittens. D. Basil. in Psal. 45.

ope-

Operibus verba coniungere licet.

Sicut non sat est vna ala aui: ita non sat est bene loqui, duabus enim alis volabant Seraphim, Esaie 6. aut non doceto, ait D. Greg. Naz. aut doceto moribus.

Sicut machinæ non oppugnant urbem sulphureo pulvere sine pillis: ita concionator qui solum verbis acrem implet.

Ordine omnia constant.

Sicut in corporibus membra nequaquam inter se dissident, sed cuncta corpus vnum ex diuersis sunt composita, nec idē omnium est officium ac vsus: neque oculus graditur, sed ducit: nec lingua excipit voces, id enim ad auditum pertinet: sicut neque auditus loquitur, nam linguæ id est officium: nasus vero odoris est instrumentum, at guttur cibum gustat, inquit Iob 34. Manus autem dandi, & accipiendi est instrumentum, mens vero cunctis hominibus dux est, penes quam & sentire, & in qua est sensus: ita & apud nos, qui commune corpus Christi sumus. 1. Corinthiorum 12. & Ephesios 4. Et reliqua quæ de ordine possunt desiderari. Diuus Gregorius Nazianzenus, oratione 21. de Modestia.

*Ornatus exteriores, & corporis actus, interior
species effingit.*

Sicut pudor ab innata animi ingenuitate ortus gennis infunditur (ingens enim est sedes pudoris, sicut fragmen mali punici gennæ tuæ ait sponsus, Canticorum 4.) Easque grato quodam rubore afficit: sic animi interior species honesta, atque præstans, corpus ipsum, corporisque actus, atque motus omnes decenter effingit. Vnde tametsi accidere interdum possit, & qui omni ornatu interiori, omnique animi virtute sit vacuus, externe satis honeste affectus, & vultus appareat: tamen profecto nunquam veniat, ut qui veris virtutibus animum vultum habeat, eius sit inculta, aut in cocinna, hoc est, indecora, & arationis præscripto abhorrens exterior species. Quia omnis gloria filiæ Regis ab intus, in simbris aureis circumamicta varietatibus. Psalmo 44. Lineamenta enim corporis Aristoteles inditia sunt internæ virtutis. Subscribit etiam Comicus, erubuit, salua res est.

Orandum est affectu, & aspectu.

Sicut qui coram principe stat, & ipsum alloquitur, magno cum metu stat, & cum corporis extrinsecus, tum mentis oculos intrinsecus tenet attentos periculi metu: sic qui stat coram Deo. Nam qui lente stat, & temere huc illucque aberrat, tantum abest, ut impetraturus sit quod petit, perficit prius, ut sibi Dominus irascatur. D. Bas. c. 2. de Const. Monast.

Orare licet ubiq; ut mens accendatur à Deo.

Sicut in apparando prandio, quoties calido potu opus est, si aqua parum caleat, ad focum admotam recalefacimus: ita à nobis faciendum est, & os nostrum ad preces quasi ad prunas admouendum, ut hoc pacto mens ad pietatem rursus accendatur. Imitemur etiam fabros cæmentarios. Hi enim quoties lateribus paries ædificandus est, in recenti etiam tunc structura cum longioris interstitiis, idque non per longa interstitia, sed per modica, ut compages laterum tutior sit ob lignorum frequentiam: ita tu secularibus negotijs preces crebras interponens, vitam tuam hoc pacto sepito. Quod si feceris, etiam si plurimæ procellæ ingruant, siue tentationes, siue molestiæ, siue cogitationes moleste, siue quid vis aliud, nihil deicere poterit domum tuam crebris preces suffuliam, atque munitam. Licet enim ad Ecclesiam non sit commodum, potes mihi in foro curiæque vestibulo hærens nihilominus precari. Ad hoc enim mente magis opus est quam voce, & magis animæ affectu quam corporis habitu. Ubique fueris potes erigere altare, etiam si genua non flectas, nec pectus pulses, si mentem solum offeras feruidam, nihil tibi ad absolutam preces deest. Licet mulieri eolum tenenti, aut telam texenti suspicere in cælum, & ardenti pectore Deum inuocare: licet etiam viro in foro versanti, aut iter facienti, &c. Non est opus temporum, aut locorum opportunitate. Paulus supinus in carcere iacens, carcerem concussit. Ezechias etiam in lecto cubans, sententiam latam aduersus se orando reuocauit. Latro in cruce, & Daniel in lacu, & Ionas cæri alio conclusus, inuocato Deo mala instantia discusserunt, diuinamque sibi conciliarunt beneuolentiam. Ex quo intelligitur illud Pauli: volo vos orare omni loco. Et illud, orate sine intermissione. D. Chrys. hom. 4. de fide Annæ.

Orationis assiduitas mentis tarditatem depellit.

Sicut nubium concursus principio quidem caliginosum aethera facit, postquam autem se inter se contingerint nubes, deposita omni pluuia, totum caelum mundumque tranquillum, & laetum reddit: sic etiam inertia, & desidia, quandiu intus in animo versatur, rationi mentique nostrae tenebras offundit: postea quam orationis verbis, & lachrymis, quae illius sunt comites, expellitur, & foras eijcitur, magnam infundit alacritatem in animum, Dei praesidio, quasi radio quodam relicto eius qui precatur. Sed aliquis frigidus dicit, non audeo multis verbis orare: pudore cuius plenus sum prohibeor, neque os aperire possum. Ab hoste proficiscitur haec religio, & metus: desidia sunt istae excusationes. Foras enim aditus ad Deum tibi vult diabolus occludere. Neque enim eos modo qui demissi animo sunt, sed eos etiam qui peccata sua ex animo, atque simpliciter enumerant, recipit, & probat Deus. At qui non est hoc humilitas, cum qui peccator sit, peccatorem se esse profiteri. Humilitas est, modestia est, cum aliquis sciens in se multa, & magna praecclare facta, nihil magnum de se ipse sentit. Diuus Chrysostomus, serm. de Publicano, & Pharisaeo.

Oratio humiliantis se calos penetrat. Eccles. 25.

Sicut arbores quae altas radices egerunt, etiam si mille ventorum impetus recipiant, non franguntur, neque euelluntur, quod radices tuto altitudine terrae coercentur: sic etiam orationes quae deorsum ex immo pectore emissae sunt, nixe fibris, tuto ad superiora contendunt, nec ullo cogitationis incurfu deflectuntur. Si enim hominibus suarum calamitatum enuntiatione, iis qui in dolore sunt quandam affert consolationem, quanto magis si cum Domino tuo animi tui morbos communicaueris, oblationem, & alacritatem capies: Cum ipse dicat Matthaei 11. Venite ad me omnes qui laboratis, &c. Ergo orandum est sine intermissione quia ratio humiliantis se, nubes penetrabit: & donec propinquet non consolabitur: & non discedet donec Altissimus aspiciat. Ecclesiast. cap. 35. & Psalm. 129. de profundis clamaui.

Sylua

Oratio est vita animæ.

Sicut corpus hoc nostrum, si non adsit anima, profecto mortuum est ac foetidum: sic anima, nisi seipsum incitet ad orandum, mortua est, ac misera, & grauius olens. Hinc Daniel maluit e-mori, quam triduo dumtaxat arceri ab orando. Neque enim hoc ab eo exigebat rex Persarum, vt impietatem admitteret: tantum illud obseruabat, si quis intra triduum quicquam petere deprenderetur ab vilo deorum, aut hominum præterquam ab ipso. Sed Propheta ne tantulum quidem temporis sustinuit ab orando cessare: propterea quod nisi Deus propensus sit in nos nihil omnino bonorum in animas nostras venire possit. D. Chry. lib. 1. de diligendo Deum.

Sicut enim corpus nervis cohæret, currit, stat, viuit, & compa-ctum est, adeo, vt si nervos incideris, vniuersam corporis harmoniam dissolueris: itidem animæ per sanctas preces sibi constant & compinguntur, ac pietatis cursum facile peragunt. Iam vero si quis dicat animæ nervos esse deprecationem, mea quidem sententia, videbitur verum dicere. Quod si te ipsum destitueres precatione, perinde feceris ac si piscem ex aquis extraxeris. Vt enim pisci vita est aqua, ita tibi deprecatio. Oportet (ait Saluator, Luca 18.) semper orare & non deficere, dicens iudex quidam erat in quadam ciuitate, qui Deum non timebat, & homines non reuerbatur. Vidua autem quædam erat in ciuitate illa, & veniebat ad eum dicens: vindica me de aduersario meo. Et nolebat per multum temporis. Post hæc autem dixit intra se. Et si Deum non timeo, nec homines reuereor: tamen quia molesta est mihi hæc vidua, vindicabo illum, ne in nouissimo veniens fugillet me. Ait autem Dominus, audite quid iudex iniquitatis dicit, Deus autem non faciet vindictam electorū suorum clamantium ad se die ac nocte, & patientiam habebit in illis? Quod enim non potuit metus, hoc potuit deprecatio. D. Chrysostomus, lib. 2. de orando Deum.

Sicut aurum, aut lapides pretiosi, ac marmora constituunt domos regum, sic precatio, templa Christi: vt inhabitet, ait Paulus. 1. Corinthiorum 3. Christus ipse in cordibus vestris. Quid sublimius ad laudem deprecationis adferri possit, quam quod templa facit Dei? Quem cæli non capiunt ipse in animam ingreditur; viuentem in precibus. Idem, vbi sup.

Orationi vacanti gratissima nox est.

Sicut plantę respirant in nocte: sic & anima maxime rorem, & plus illis suscipit. Quem per diem sol exussit, hac nocte refrigeratur. Omni rore magis noctis lachrymę contra concupiscentias, & aduersus omnem ardorem, & æsum demittuntur, nec aliquid tale permittunt. Ideo Christus in monte pernoctabat, ut nobis forma fieret. Erat inquit D. Lucas pernoctans in oratione. D. Chry. hom. 42. ad Pop. Antioch.

Orantes & non attendentes, nauigatores sunt,

& non oratores.

Sicut mente imperfecta præditi, non cogitant, ut aliquid sibi ex sententia eueniat: sed pro arbitrio scēlitates quasdam sibi fingunt thesauros, & nuptias, & regna, magnasque ipsorum appellationibus, cognominatas ciuitates sibi proponentes, in eos se versari in mente sua imaginantur, quodcunque cogitationum vanitas eis suggererit: ita qui in tempore orationis in ea, quę animę conducunt intentus non est, sed vitiosis, & perturbatis animi sui motibus Deum obsequi postulat, nugator quidem, re vera, atque blaterator est, quippe qui oret, ut Deus suarum ineptiarum, & vanitatum adiutor, & minister fiat. D. Gregor. Nissen. lib. de Oratione.

Sicut si quis præ nimia paupertate, aut rusticitate, vasa ex luto fictilia, pretiosa putet, deinde ad regem solidas diuitias, & dignitates distribuere paratum accedat, atque omnis is rebus, quę à rege peti solent, prædictum roget, ut ex luto subactis, atque concinato, efficiat aliquid, quo sibi cordi sit: ita etiam is qui imperite utitur oratione non ad dantis altitudinem se se erigit, sed obsordidās, humiles & terram sapientes cupiditates suas diuinam potentiā descendere desiderat. Idem, vbi sup.

Sicut enim in hominum inter se prælijs non potest aliquis vni parti auxilium ferre, nisi vnā cum irascente simul in aduersarium concitatus, & exacerbatas sit: ita perspicuum est, quod qui Deum commouet aduersus inimicum cum roget, ut vnā irascatur, & irę sotiis fiat. Idem, vbi sup.

Sicut qui scribit sine attentione solum inscit papyrus, ita qui sine attentione orat. Gratiior ait Diuus Theodoretus, citatis locis, est auribus Dei earum latratus quam oratio sine attentione.

Sylua

Orationi perfecta debet adiungi ieiunium.

Sicut avis duabus alis volat: ita anima oratione & ieiunio. D. Chryst. sicut nec miles sine armis: nec arma sine milite: ita neq; oratio sine ieiunio, nec ieiunium sine oratione, & sicut facies pulchra est grata homini sic Deo oratio munda cum ieiunio. Sicut Citharedus prius temperat neruos citharæ vt suauem efficiat concentum: ita qui pias & ardentes orationes vouerit fundere ad Deum, prius præparat animam suam ieiunio. Ante orationem præpara animam tuam. Ait Ecclesi cap. 18 Hunc enim orandi modum docuit nos Christus, non necessitate cogens, sed vt doceret nos ignorantes, sicut Iudi magister balbutiens literas pronuntiat & quærit à puero.

Oratio multorum videtur cogere Deum qui ex promissione factus est debitor.

Sicut Imperator Iustinianus C. de diuersis rescriptis l. vniuersa, sancit vt si curia, vel vniuersitas, vel prouintia, ob causam publicam fuderit preces, manere eas, inquit, decreuimus. Quod fuit etiam ad impletum, 1. Regum, 14. circa Ionatham. Sicut enim vt ait Christ. bonum quanto communius tanto diuinus, ita oratio. Quia vt ait D. Hiero. quasi impossibile est preces multorum non exaudiri, vt ita loquar: oratio enim (ait D. Dionysius) continua, homines cum Deo tanquam aurea catena coniungit. D. itē Aug. Epist. 121. ait, qui petit vitam veram beatam, & ea quæ propter illam requiruntur, certus ac securus petit.

Sicut enim ad orationis perfectionem, omnium tendit structura virtutum: ita nisi huius culmine omnia fuerint colligata, atq; compacta, nullomodo firma vel stabilia poterunt perdurare, collatione, 9. Patrum cap. 2.

Orandum est pro persequentibus nos.

Sicut qui orat pro his qui corpore laborant ne instar cancri depascat morbus viscera, ita orandum pro mimicis ne latius serpat peccatum D. Basil. in Psal. 7.

Pacientia omnia vincit: si vis vincere discite pati Seneca.

Sicut sagittæ indurum aliquod signum immixtæ, magno impetu huc illucq; disperguntur, molius vero afflictae figuntur & desinunt.

desinunt: Ita & maledicos repugnando magis exasperamus, cædendo autem facile mitigamus, & eorum molimus infaniam. Ideo n. Christus fugiens Phariseorum invidiam, abiit in Galileam. Idem etiam Lucæ, 6. ait, cui te percutit in vnam maxillam præbe & alteram. Sic enim congeres carbones ignis super caput percutientis. Noli vinci à malo, sed vince in bono malum. Rom. 12. Ex D. Chryst. hom. 41. in Ioan. 6.

Sicut piscatores vt Gobium vnum capiant patiuntur se aqua marina conspergi: sic ego, dicebat Solon, vt hominem capiam, patienter sustineam opprobria eius. D. Maximus, sermone. 42.

Sicut ingentes fluctus in rupem firmissimam impetum facientes, vt frangant, franguntur ab ipsa immobili permanente rupe: sic qui in virum stabilem & humilem irruit, frangitur. Et sicut Sala mandria in medio igne non solum non læditur, sed extinguit illum: ita vir fortis in medio igne tribulationum. D. Gregor. Nazian.

Pace omnia constant.

Sicut quàm diu lapides benè compacti sunt, nihilq; vacuum inter se habet, firmi & infracti persistunt: si vero vel foramen acutum taxat quod vtrinq; penetret, aut scissura quæ capilli locum habeat, fieri contigerit, omnia disoluuntur ac percunt: ita & Diabolus, donec compacti quidem ac bene compositi fuerimus, nihil suorum omnino poterit inferre. Quam primum vero vel modicum nos relaxare poterit, nō aliter quam quidam torrens, toto impetu infunditur. D. Chryst. hom. 14. ad Ephes. 4.

Paupertate deprimente corpus ingenium & spiritus euolat.

Sicut quanto rami abscinduntur, tanto arbor confurgit in altum: ita quo quis pauperior est, eo ad spiritualia erit aptior. Vnde ait Seneca Epist. 17. si vis vacare animo, aut pauper sis oportet, aut pauperi similis. Hinc est quod tribui Leui, Iosue, 13. non dedit Deus possessionem: quoniam Dominus Deus ipse est possessio eius. Quare Dauid dicebat Psal. 141. portio mea sit interra viuentium. Postq; Alexander ille magnus cepit expugnare Indiam, cepit etiam comburere diuitias, vt milites paupertate coacti, totam expugnaret Indiam: ita & nos debemus facere vt possimus rapere cælum. Sicut ex claue lignea quæ aperit thesaurum, & deaurata quæ non aperit, quilibet eligeret ligneam: ita nos debemus eligere paupertatem qua cælum aperitur.

Pace uiuantur animi corporum dissidentium.

Sicut frequenter fieri videmus, vbi regum, vel fratrum tabulae pinguntur, vt in vtrosque vnanimittatis declarentur insignia artificis pictor, fœmineo habitu post tergum vtriusque concordiam statuit, brachijsque suis vtrunq; complectens, indicet quod hi qui videntur corporibus separati, sententijs, & voluntate conueniant: ita nunc pax Domini media assitens, & trunq; nostrum gremio palpan te connectens discreta corpora in vnum conuenire animum, vni iungentibus docet, vt impleatur illud Zachar. 6. Et erit consilium pacificum inter vtrosque. D. Chryl. ser. 16. de recipiendo Seueriano.

Sicut cælum splendor solis: ita Ecclesiam fulgor opus illuminat: quia Christus est pax nostra qui facit vtraq; vnum. Ephes. 2. quæ neque fide, sed inuidia diaboli dissidebant.

Sicut enim procedente rege, & plateæ mundantur, & tota ciuitas diuersis floribus, & ornatibus ornatur, vt nihil sit quod minus dignum vultui regis appareat: ita & nunc procedente Christo rege pacis, omne quod triste est auferatur e medio, & fugiat discordia, res pendente concordia. Idem, vbi sup.

Pacificus est ille qui pacem alteri dat.

Sicut superueniente sanitate, morbus euanesceat, ac leue appareat, tenebræ non relinquuntur: ita cum pax apparuerit, soluantur omnia, quæ ex contrario constantur incommoda. Vt igitur aromata boni ac suavis odoris fragrantia, sibi proximum ærem replent: ita tibi ex superflua copia abundare gratiam pacis vult, vt tua vita alieni morbi medela sit. D. Greg. Niss. lib. de beatit. beati pacifici.

Pacem non habens intra, necesse est querat ab extra.

Sicut quibus domi nihil est boni, in foro plerumq; versantur, & obambulant, sic qui bonum pacis intra se non habent ad externa se conferant necesse est, ait Plutarc. Nemo quippe militans Deo implicat se negotijs secularibus. 2. ad Timoth. 2.

Pax malorum semper in malum.

Sicut canes venatui conuenientes in vnum leporem arripiunt, & dilaniant, pugnautes autē inter se illa aufugit: ita improbi, & scelerati conuenientes in vnum declinant, & perdunt iustū. Psal. 2. Pugnantibus tamen ipsis iustus liberatur, sicut liberatur æger, pugnantibus, aconiti, & scorpionis venenis.

Sicut spiritus humanus non uiuificat membra nisi unita corpori: ita Spiritus Sanctus non uiuificat nisi unitos cordes. D. August. secundum illud 1. Ioan. 3. Qui enim non diligit, manet in morte. Pax autem idem D. August. est serenitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, uinculum amoris. Contrariis his est causa diuisio, regni ipsi in se diuisum desolabitur. Lucq. 11. Magnificum est illud. Apophthema Plutarch. de quodam prudentissimo, qui proximus iam morti, vocauit ad se filios quibus tradidit iaculorum fasciculum confringendum, non potentes frangere, diuisti, & fregerunt, ut sic admonerent filios ad seruandam pacem.

Patientia sepe acquiritur, quod ira excandescentes amittimus.

Sicut qui per fortitudinem in campo victores sunt, sed per negligentiam postmodum in urbis claustra capiuntur, & sicut illis quos irruens grauis languor à vita non subtrahit, sed leuiter ueniens recidiva febris occidit: sic plerumque euenire patientibus solet, ut eo quidem tempore quo aduersa patientur vel contumelias audiunt, nullo dolore pulsantur, & sic patienti exhibeant, custodire etiam cordis innocentiam iurent. Sed cum post paululum hæc ipsa quæ pertulerint ad memoriam reuocant, igne uehementissimi doloris insugantur: argumenta uisionis inquirunt, & mansuetudinem quam tolerantibus habuerunt, in retractatione sua semet ipsos diiudicantes perdunt. Cuncta quæ sibi illata sunt uehementer exaggerans, fuisse intolerabilia ostendit, & quiescentis animum tanto furore conturbat, ut plerumque uir patienti illa sed æquanimiter tollerasse etiam post uictoriam captiuus erubescat, seq. non reddidisse contumelias doleat, & deteriora repedere, si occasio præbeatur querat. Ille ergo ueraciter patientiam seruat, qui & ad terribilia aliena mala sine dolore tollit, & hæc cæcè retractans pertulisse se talia exultat. Doctrina enim uiri per patientiam noscitur. Prouer. 19. Tanto ergo quisque nobis ostenditur doctus, quanto conuincitur minus patienti. Melior est enim patienti uiro forte: & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium. Duo quippe sunt martyrii genera: unum in mente, aliud in mente simul, & actione, Itaque esse martyres & possumus, etiam si

nullo

nullo percutientium ferro trucidemur. Mori quippe à persequente martyrium in aperto opere est. Ferre vero contumelias, odientem diligere, martyrium est in occulta cogitatione. Hæc duo genera martyrij inueniuntur in duobus filiis Zebedel. Matth. 20. Nam quamuis Ioan. non occubuit per martyrium, tamen martir exstitit, quia calicem Domini, id est dolorem passionis eius accepit, & quamuis passionem non suscepit in corpore, seruauit in mente. Et nos ergo hoc exemplo si ne ferro possumus esse martyres, si patientiam in animo veraciter custodimus. D. Greg. hom. 35. in Luc. 21. A proximo nanq; persecutiones, damna, & contumelias, ab antiquo vero aduersario tentamenta, adeo autem flagella toleramus. Perfecite enim aduersarius vincitur quando mens nostra inter tentamenta eius ad delectationem atq; consensum non trahitur, & inter contumelias proximi custoditur ab odio, & inter flagella Dei compefcitur à murmuratione. Idem vbi supra.

*Parcere non licet ei cuius pestifera contagio plurimos
perdere potest.*

Sicut medicus non parcit vni membro, vt membris omnibus pareat: sic Deus vt toti mundo parceret, non pepercit obstinatis iudeis iuxta illud Hierem. 13. non parcam, & non concedam, neq; miserebor, vt non disperdam eos, eos scilicet qui in sua malitia permauerunt. Sicut enim si iudex habeat propositum, quietem ciuitati & pacem agentem cui præsidet prouidere. Huic se offeratur latio honesta forma, ætatis satis integer ex alio latere maior ex paupis crinibus deprecetur vt senectutis sue misereatur, & ex alio vxor, ne virum suum interficiat lachrymabili voce deplorat, cum silent paruuli liberi cito orbi futuri, quid faciet iudex? Si misertus fuerit, reuertetur homicida ad pristinum scelus, si vero in iudiciaria sinceritate permanserit, vnus homo interibit, & vniuerso populo prouidebitur, sic Deus si pepercerit peccatori obstinato & miserens eius noluerit eum punire pro scelere, qui ex sua malitia non accipiat licentiam? Quis malorum qui nunc saltim propter supplia torrentur, non inuadet tempus, vt expleat quæcumq; voluerit, & præceps feratur in vitia? Peccauit quispiam in Ecclesia, & post peccatum postulat communionem. Si ei conceditur quod rogat in incommodum omnium, venia procedit, & laxa-

nis frenis sceleribus panditur via. Sin vero eum rationabili de-
 liberatione, non vt misericors, ne rursus vt crudelis iudex, sed &
 quasi vni providens, & de omnium salute pertractans, considera-
 uerit populi damnum in vnius venia, haud dubium est quin fa-
 ciat deijci vnum de Ecclesia vt multos saluet incolumes. Age
 nunc considera mihi medicum, si cessauerit à sectione eius vulne-
 ris quod secandum erit, si non vlerit id quod indiget cauterio,
 videlicet propter dolores qui ex talibus remedijs consequuntur
 quomodo crescat infirmitas & in deterius verus humor exuberet,
 (si vero vt ita dicam) temerarius ad vulnus seكتور accesserit, &
 inuulerit plagam curat eum qui secatur, & vritur, quia paululum
 feneitatis assumpsit, licet visus fuerit agrotanti ad horam non
 misereri: ita & Deus non vnum hominem, sed vniuersum cu-
 rat orbem, caelestia atque terrena, & omnia vbique dispensate
 prouidet quidem & ea quæ vni expediunt, verum ita ne vnius
 utilitas omnium damno sit. Idcirco & ignis æternus præpa-
 ratus est & gehena & tenebræ exteriores: quæ omnia non tam
 ob eum qui puniendus est, quam propter vniuersos homines
 constituta sunt. Audi Salomonem Prouer. 19. dicentem. Pessi-
 lonte flagelato impudens callidior erit. Hoc est stultior & infi-
 pientior euadet, nec conuertetur à caliditate sua pessima, dum alios
 cernit propterea quibus ipse obnoxius est peccata cruciari. Igi-
 tur nobis, si tan digni sumus salute, vt alij inutilitatem nostram
 torqueantur. Et quomodo vtile fuit peccatum Israel in solu-
 tem gentium: sic vtilis est quorundam poena aliorum saluti. Et
 ideo bonus est clemens Deus, non parcâ, inquit, & non mise-
 rebor ab initeritu eorum. Origen. homil. 9. in Hieremiam.

Sicut medici membrum læpe putrefactum incidunt, atque
 intotum eradicant, ne aliam corporis partem labefactare aut cor-
 rumpere possit: sic necesse est, si rempublicam saluam esse volu-
 mus, vt perditissimos homines ex vbe penitus extirpemus, ne
 corruptus integro, violatus casto labem infigat. Cicero in Va-
 tin.

Sicut in corpore siquid eiusmodi est vt reliquo corpori no-
 ceat, vri ac secari patimur, vt membrorum aliquod potius quam
 totum corpus intereat: sic in reipublicæ corpore: vt totum sa-
 lum sit, quidquid est pestiferum amputetur. Cicero in
 Phylp. 8.

Sicut

Sylua

Sicut enim leges omnium salutē, singulorū salutī antepōnūt;
sic vir bonus & sapiens, & legibus parens, & ciuili officij non
ignarus utilitati omnium plus, quam vnius alicuius salutī consu-
let. Cicero 3. de finibus.

Pace conseruantur omnia sublataq; pereunt D. August.

Sicut in corporibus cum vnum aut duo membra male sunt af-
fecta, haud difficulter reliqui succurritur, sanitati q; bonum maio-
ribus subuenit partibus, quo celeriter & illa conualescant; cum ve-
ro plura disident & male habent, nullo remedio subueniri po-
test, cū omnia ægrotent, periculumq; illud iam manifeste se ostē-
dit: ita morbi etiam dissensionum, qui singulis accidunt subditis
à communi populo, qui melius habent sunt absconditi: cum vero
maior pars corrupta est, tunc vniuerso imminet periculum, subla-
ta enim pace omnia ē medio tolluntur. D. Greg. Nazian. orat. 1.
in Iulia. imp.

Patris morientis prouidi est filio fideli consignare tutori.

Sicut pater moriens, si viderit filios suos bonis moribus ornā-
tos, & omni sapientia perfectos, quasi securus moritur, nihil de
cætero timens de illis: sic & Ioannes volebat discipulos suos per-
fectos videre in Christo, vt iucundius moriretur. Magis autem
non sicut pater filios suos commendabat Christo, quasi tutori,
sed quasi pædagogus alienos filios, quos ad tempus accepit, vt
erudiret, eruditos volebat Christo reddere, quasi proprio patri ip-
sorū. Ideo accesserunt ad Christum dicentes. Tu es qui venturus
es, an alium expectamus, D. Chrysost. hom. 27. in Matth. 11.

Patres amore nimio circa filios perdunt illos.

Sicut nullum animal (præter asinum) impensius amat suos
fœtus quam simia ex quo catulos suos necat complexu: ita sunt
nonnulli parentes qui in modico erga filios affectu & indulgen-
tiā corrumpunt illos, sic enim perdidit. Eli sacerdos suos filios 1.
Reg. 4 & numerorum. 26. dicitur, quod factum est grande mira-
culum, vt Core pereunte: filij eius non perirent. Qui ergo diligit
filiam assiduū illi flagella Ecclesi. 30. Quia qui parit Virgæ odit
filium

filij. Prouer. 13. Et sicut equus indomitus euadit durus: ita filius remissus euadet præceps. Ecclesi. 30. Prudens autem pater diligit & corrigit, videns filium in perditos mores propria malitia delapsam, cum illo loquens, in alios culpam reiecit, dicens, credo quod alij te corruerunt, aut audiens filius immerito laudari à patre erubescat & corrigatur: sic fecit D. Paulus ad Galatas, 5. dicens. Ego confido in vobis in Domino, quod nihil aliud sapietis. Autor.

Parentes cognoscuntur in filiis, puniunturq; in illis.

Sicut ex venarum pulsu habitudo corporis cognoscitur: sic in filiis pater, & in seruis Dominus, vt Lucæ. 16. diues sepulcro in seruis suis quorum nemo Lazaro mendico, dabat eleemo sinam. Et Prouer. 10. filius sapiens lætificat patrem: filius vero stultus mestitia est matris. Aliquando enim filius punitur pro patre vt Gen. 19. vbi filij Sodomorum leguntur occisi pro peccatis patrum in subuersione Sodomæ. Cum enim pœna sit duplex spiritalis quæ est ad animam, & corporalis quæ est ad corpus, de prima filius non punitur pro patre, de secunda quæ spectat ad corpus, pater punitur in filio. Pœna (vt patet ex D. Thoma. super Ioanem) habet læsionem & remedium. Nam aliquando oportet abscindere membrum vt totum corpus conseruetur: & sic pœna huiusmodi læsionem infert in quantum membrum abscinditur, sed remedium habet in quantum præseruat corpus: nunquam medicus nobilius membrum abscindit pro conseruatione minus nobilis, sed è conuerso: ita cum anima nobilior sit corpore, & corpus nobilis sit exterioribus rebus, ideo nunquam filius punitur nisi propter bonum animæ suæ, quanuis puniatur pro patre.

Pauper ad inuitè ditatur in corpore, diues à paupere ditatur in anima

Sicut vitis applicata vltimo vtraq; maiore fructu dat: sic diues præstans pauperi temporalia, recipit ab ipso æterna Pastor. Num.

Peccatum confitetur qui agnoscit & odio habet illud.

Sicut nihil prodest ei, qui aliquo morbo laborat, medici studium ac cura, si ipse rebus, quæ vitam corrumpunt, operâ det: sic nullâ vtilitatem afferrent peccata remissa ei, cui condonata sunt, si in eis adhuc volutetur. De fine itaque proximi maia curiose inquirere, nedes otium cogitationibus tuis, aliena vitia inquirendi, sed ad propriam tuam explorationem conuertere oculos tuos.

Multi vident festucam in oculo fratris sui, trabem vero in oculo proprio non vident. Lucæ. 6. & vt de Publicano & Phariſæo dicitur Lucæ. 18. D. Basil. orat. 4. de pœnitentia.

Sicut fieri non potest vt quis sanitatem recuperet, morbo nō immutato, aut calidus fiat, si non penitus quieuerit à refrigeratione, nā hæc se vicissim recipere nequeunt: sic & eū, qui sanctā vitam acturus est, oportet ab omni malo prorsus abhorrere. Non enim temporis quantitate, sed animi proposito, pœnitentia iudicatur. Idem vbi supra.

Sicut si febris intro altius serpat, morbum longe validiorem facit, si vero in apertum se promouerit, spem remissionis, veluti in dice, promittit: sic & animæ contingit, si peccata in immū eius fundum sidant & comprimantur. Idem in Psal. 37.

Sicut enim infirmitate laborantes adhortantur medici, sibi ipsis vt attendant, nec quiduis negligant concernentium medelam: ita Deus persanat animā hoc anthidoto. Attēde tibi. Deut. 15. Idem hom. 3. Attende tibi.

*Peccans in vno mandatorum factus est omnium reus quoad pœnam damni
& vt ducatur in iudicium vt legis transgressor.*

Sicut qui de decem talentis, quæ deposita apud se sint, vnum aut alterum retinuerit, reliqua vero omnia Domino reddiderit, non ea re iustus habetur quod maiorem partem reddiderit, sed in probis aut fraudulentis quod minori illa de fraudarit, arguetur: ita siquidem, si quis omnia mandata Dei & eorum finem perpendit recte, connexa illa inter se ac coherētia reperit: atque adeo, vt vno soluto, reliqua etiam omnia vna cum eo solui necesse sit. Iuxta illud Iacob. 2. quicumq; autem totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus. Quoad pœnam damni. Simili ratione qui decennium totum debitum patri honorem habuerit, ij si eum postea semel tantum pullauerit, non vt bene de illo meritis, honore aliquo afficietur, sed vt parricida condemnatur: ita Matth. 23. condemnatur seruus i le de vno talento seruato. D. Basil. in Proœmio regul. Fus. disp. Sicut lauis eadens in laqueum sic manet vineta tota, vngue solum ac si tota illaqueetur: ita qui peccat in vno.

Peccatis peccata accumulatur qui non convertitur cito.

Sicut qui funes nectunt aut plectunt iuncias stercas, ut quod superest ex fune capto contorqueri, consumatur, alterum ei at-
texunt & interserunt, quo longior euadat & augeatur: pari mo-
do qui in profundum malorum festinant se protrudere, prius
quam priori peccato sit impositus finis, adoriuntur secun-
dum. Rursus huic alteri a iud continenter coaptant. D. Basil. in
Esa. 5.

Peccatum tollit quod Deus largitate sua donavit.

Sicut misericors pater filium habens bona indole præditum;
& omni cura educatum, & fruenter omnibus delicijs, & veste
nitida & sericis amictum, & paternis vestibus secure utentem,
cum viderit eum nimia prosperitate in malitiæ præcipitium pro
lapsum, priuat illis omnibus, & suæ potestati subijcit, & veste
spoliatur, & vilem seruilemque togam illum induit, nec omnino nu-
dus sicut & turpis videatur: ita & misericors Deus, quoniam Adā
& Eva indignos se exhibuerunt indumento illo glorioso & niti-
do, & quod tegendo nullis corporalibus eos necessitatibus obno-
xios esse sinebat: exuit nunc omni gloria illa & fruitione qua
ante grauem hanc ruinam gaudebat. D. Chrys. hom. 18. in Gen.

Peccata in nos facta facile dimittenda, in Deum non ita.

Sicut Deus dimisit Caïn peccatum non vulgare quando in
ipsum peccauit: quando autem in fratrem armauit dextram, ma-
le dictum intulit & increpauit: sic nunc & nos faciamus, & imi-
temur Dominum nostrum, & dimittamus siquid in nos pecca-
tum fuerit, & remittamus his qui in nos deliquerunt: quando
autem in Deum peccatum refertur, tunc poenas exigamus. Sed nec
cui. Fit ut omnia secus faciamus. D. Chrys. hom. 26. in Gen.

Peccans in proximum in Deum magis peccat.

Sicut in hominibus quando quis aliquem charum iniuria qua-
dam afficit, sibi iniuriam factam putat Dominus, & dicit, mihi
iniuriam fecisti, per ea, quibus à te seruus iniuria est affectus: ea
enim quæ in illum committuntur, in me transcunt: eodem mo-
do bonus Dominus ait, adeo mihi commendati sunt homines,
ut mihi fieri existimem quæcūque illis fiunt, siue bona sint, siue
non bona. Cohibui ne tu peccares in me (ait Dominus ad
Abimelech. Gen. 20) Peccans in Sarram uxorem Abraham. D.
Chrys. hom. 45. in Gen.

Peccatum quo dicitur immoratur eo suam prauitatem offendit.

Sicut æbrius quando multum vini ingurgitat, nullum sentit à vino damnum: postea autem quantum sit damnum: ita & peccatum, donec consumetur, obtenebrat mentem, & quasi densa nubes, ita mentem corrumpit: Deinde conscientia insurgit, & quouis accusatore mentem grauius arrodit, monstrans absurditatem facti. Hinc est illud quod dicebant fratres Ioseph. merito hæc patimur quia peccauimus in fratrem nostrum. D. Chryl. hom. 64. in Gen.

Peccator si collaudetur incurabilis efficitur.

Sicut qui graui morbo laborat & credit se esse sanum, & gaudet pro sano laudari, incurabilis efficitur: ita qui sua patitur laudari malitia, iste se ipsum priuabit curatione quam adfert poenitentia. Qui autem dum peccat, condemnat interim peccatum suum, poterit aliquando temporis progressu ad se redire. Vnde collaudare delinquentes, quod ad supplicij pertinet estimationem, longe plus est quam delinquere, vt probat. D. Pau. ad Rom. Idque iure optimo propterea quod hoc suffragium proficiat ab animo plene corrupto, & insanabili morbo laborante. Et sicut qui praua collaudant eandem aut etiam grauiorem poenam sortiuntur: ita qui bonos laudibus euehant aut susceperint, coronam illis repositarum fiunt participes.

Sicut in Olympiacis certam inibus accidere solet. Neque enim athleta tantum coronam gestans, quiq; laborem ac sudorem pertulit modo, verum & is qui admiratur victorem, non minimam laudis illius ac voluptatis partem decerpit: ita qui bonos laudat bonitatis efficitur particeps. Vnde Gene. 12. inquit Deus, benedicam benedicientibus tibi D. Chrylost. hom. 2. de Dauid & Saule.

Peccatis oppressi propria præcipitantur in sania.

Sicut ij, quos nimia æbrietas confusus ad præcipitium casus aliquis attulerit, cæca quadam caligine deferuntur, nec pedis tentatione suo gressui prospiciunt, potus nimietate turbati: sic & ij, qui peccatorum mole opprimuntur, improuisa cupiditate, propria præcipitantur in sania. Vnde Dauid Psalm. 37. iniquitates meæ ait, supergressæ sunt caput meum, &c. D. Chrylost. hom. de Iona.

Peccatum cum delectatione committitur, ideo vocatur libido.

Sicut caro delectatur manducando: sic spiritus carnis delectatur peccando. Vnde sapientes, omne peccatū libidinem vocant, quia omne peccatū cum delectatione committitur. Ideo & circūcidebatur libidinis membrū, vt mysterio generaliter omniū malorum delectatio tolleretur. Nam sicut omne bonum est spirituale: & omne malū est spirituale & carnale. Vt puta, fornicatio carnis est meretricatio, fornicatio autē spiritualis est prauaricatio. Castitas carnis est nescire mulierem, castitas spiritualis est, fidelem esse Deo. D. Chrysost. hom. 14. in Matth. cap. 6.

Peccatū excutit de corde, sepe bona Dei cogitatio, trahiturque à mala.

Sicut supra dorsum omniū iumentorū non stat sarcina, nisi fortiter colligata ad ipsum: supra Camelum autē sine recolligatione repausat: nam ipse gibbus sarcinam tenet in se: aptus est enim ad pondera baiulanda: ita incēteris quidem peccatoribus, tamen cognoscentibus Deum (qui comparantur iumentis Psal. 35.) nō stat sarcina peccatorum in corde ipsorum, alligans eam delectationibus. Ipsa enim cognitio Dei excutit à se pondera peccatorū, nisi hoc modo quō diximus fuerint colligata. In gentibus autem sine labore diabolus tenet peccata: quia non est illis cognitio Dei, quę excutiat pondera peccatorum, sed idolatria ipsa, quasi gibbus retinet in se omnia peccata. Assimilantur enim gentium animę camelis. Nam sicut gibbus cameli, qui videtur esse erectio sublimitatis corporis eius, ipse est magis depressio: ita idolatria gentium, quę videtur illis esse erectio animarum, ipsa est magis depressio & incuruatio: quia quotidie adiungunt ad peccatum, Ecclesi. 3. & sicut Camelus neq; deorsum recto collo aspicere potest, sicut cetera animalia, neque sursum sicut homo: ita gentiles terrena semper attendunt, cęlestia autem non nisi curuati. Vnde colligitur quam difficile diuites intrabunt in regnum cęlorum, siquidem assimilantur camelis.

Peccatum faciens seruus est peccati.

Sicut naui fracto gubernaculo illuc diuitur, vbi tempestas voluerit: sic & homo diuinę gratię auxilio perduto per peccatum agit quod non vult, sed quod diabolus vult. Et nisi Deus valida manu misericordię suę oluerit illum, vsque ad mortē in peccatorum suorum vinculis permanebit. Ergo nostra quidem voluntate & negligentia alligamur, sed per Dei misericordiam absolui-

mur. Iuxta illud Osee, 13, perditio tua, ex te Israel, auxilium tuum tantum ex me. D. Chrysost. hom. 37. in Matth. 21.

Sicut enim videmus in istis mundialibus regnis, quomodo in primis nemo potest fecere se ipsum regem, sed populus creat sibi regem quem elegit, cum rex ille fuerit factus, & confirmatus in regno, iam habet potestatem in hominibus, & non potest populus iugum eius de ceruice sua repellere. Nam primum quidem in potestate populi est facere sibi regem quem vult, factum autem, postea voluntas populi in necessitatem mutatur: sic & hominibus prius quam peccet liberum habet arbitrium, verum vellet sub regno esse diaboli, cum autem peccando se tradiderit sub regno ipsius iam non potest de potestate eius exire sine Dei adiutorio D. Chrysost. ubi supra.

Peccator cum venerit in profundum malorum, contemnit.

Sicut infirmus donec mediocriter habet aliquam passionem, & sperat se posse curari, seruat se à nociuis escis, si autem intellexerit insanabilem se esse iam non sibi parcat: sic & homo donec mediocriter peccat & sperat salutem, quantumcumque potest seruat se à malo: si autem grauiter peccando ceperit desperare, iam nihil dubitat facere quasi qui iam peccatis suis vincit iudicium Dei: nesciens miser quia sicut in bono gradus sunt gloriarum & unus quisque secundum mensuram boni sui accipit gloriam: sic & in malo gradus sunt poenarum. Et sicut infinitus est Deus in retributione bonorum sic infinitus est in retributione malorum, D. Chrysost. hom. 40. in Matth. 21.

Peccata obscurant animam ne possit cernere verum.

Sicut qui corporaliter oculos habent acutos, de longe prospiciunt venientem, an amicus sit, an aduersarius, qui autem oculos habent infirmos, quanuis intenderint, non cognoscunt an amicus sit, an inimicus: ita qui mentem à peccatis possidet mundam, de longe considerat quæ sunt Dei aut quæ sunt diaboli. Ex D. Chrysost. hom. 48. in Matth. 24.

Peccati punicio quæ differtur non aufertur.

Sicut falx inceruicem inimici se ipsam non retrahit, sed manet quodam modo etiam resecto capite: sic & terribilis quædam poena est, quæ super peierantes venit, nec desinit nisi prius per fecerit opus suum. Si autem iurantes vel peccantes esugerimus, ne confidamus. In malum enim nostrum hoc fit: quoniam quid cense-

setis,

fecit, nō ne multi eadē quę Ananias & Saphirā commiserunt & nō eadē passi sunt, & quomodo, inquit, passi non sunt? Nō quia condonatū est illis, sed quia grauiori malo seruantur. Atq; ita qui multum peccant, magis timere debēt si non puniantur, quam si puniantur. Crescit enim ipsorum pœna ex eo quod Deus longanimis nō vlciscitur. Dic oro, si seruum haberes, cui semper minareris, & quē non percuteres, quando magis terretur, quando magis fugit, ac fugitiuus sit, nō ne quādo solum minaris? Multa enim fiunt nunc, quę in diluuiō, sed diluuium non accidit: gehennę nūc pœna inter minas est. Multi peccant qualia hic in sodo mis sed ignis, pluuia non descendit: igneum enim flumen paratū est. Multi ea quę Pharaō ausi sunt, sed non eadem quę Pharaō passi sunt, neq; submersi sunt in mari Rubro. Expectat enim illos palagus Abyssi. Sed tamen non effugient. D. Chrysoſt. hom. 12. in 4. cap. actorum.

*Peccatum quod per penitentiam non deletur suo pondere trahit
ad aliud D. Greg.*

Sicut domo ardente, & qui nondum malo læduntur, his qui in malo sunt, molestia non minori præmuntur, atq; vniuersa conſe runt, quo ne vrgens ignis ad proprias inualescat domos: sic præueniendum est peccati malū, & eius incendium extinguendum, prius quam animam inuadat: quia si neglexeris peccatum maximum indies senties malum. Periclitatur naui: prius quā obruatur, eripere naufragio studeamus. Sicut mare sese tolente, & fluctibus vndiq; ad sumū se eleuantibus, sub procella scapha immergitur: sic & anima vndique peccati mœrore & pondere circumdata, velocius demergitur, nisi quempiam dantem habuerit manus. Ex D. Chrysoſt. hom. 10. de poenitentia.

Sicut scintilla si materiā apprehendere præoccupauerit, omnia postmodū depascit: sic & peccati natura, postquā rationes apprehenderit, & qui extinguat sit, nemo difficilior iā, vt vix superabilis sit sequentium accessione, ad maiorem se cōtēptum extollens. Ita sæpius ab initio quidē flammā non extinguentes, in magnū deuenere naufragium: non habens enim peccator se vltius procedere prohibentem, equo similis est, qui frænum abruperit, & fessorem præcipitauerit. D. Chrysoſt. hom. 22. ad popul. Anth.

Sicut infirmi donec medicantes admittunt, multum habēt sanitatis: postquam vero in mentis alienationem deciderint, in medicabilē

medicabiles sunt nullo curante, non propter morbi naturam, sed propter curantis absentiam. Oportet igitur peccati corruptionem velut equū effrænem in posteriora repelli. Nam post vitæ finem, nec meritorum sunt occasiones: sicut nec athletis posttransacta certamina, coronas adipiscendi. Idem vbi supra.

Sicut vsu venit, vt scintilla ignis, si forte immensam materiam corripuerit, statim obiam quamq; exurat, nec ante tamen subsistat, quam quod reliquum est, id omne depascatur: quantoq; plura comprehenderit flamma tanto maius robur ad alia consumenda concipiat: fitq; tum vt comprehensorum à flamma lignorum congeries, lignis his, quæ mox flamma comprehensura est, quasi insidias struat, flamma eadem sese semper lignorum comprehensorum auxilio contra ea, quæ intacta adhuc manent, armante: sic & peccati natura, vbi animi cogitationem aliquam adhortata est, nec quisq; est qui malum restringat, procedens vltcrius grauior certe, ac magis indomita efficitur: propterea sæpe fit, vt quæ posteriora sunt peccata prioribus grauiora sint, anima semper posteriorum accessione ad maiorem contumaciam sese promouente, & per hæc ipsa suam quidem vim eneruare, peccati autem robur alere, qua vtriq; ratione complures videas in omne peccatorum genus impudenter prolapsos, quod flammam initio exorientem nõ restrinxerint. D. Chrysost. lib. contra gentiles.

sicut ex iustitia generatur iustitia, & ex castitate castitas (si quis enim primo tenuiter castus esse ceperit, accepto castitatis cremēto quotidie castior efficitur) ita & qui semel intra se licet paruum malitiæ reposuerit fermentum, quotidie semet ipso deterior efficitur ac nequior. Et ideo etiā si paruum videris intra te fermentari malitiam, ne contemnas, quia modicum fermenti totam massam corrumpit: & ideo neq; de paruo peccato negligas, quoniam ex vno peccato generatur & aliud. Origen. hom. 23. in Num.

Sicut vestia quæ quamuis naturaliter sit secula, si excitata non fuerit, non se facile super hominē iacet: si autē hominē occiso, vel aliqua vestia, sanguinis acceperit gustū, iā si viderit hominē, sine aliqua mora irruit super eū: sic omnis homo quātumuis fuerit malus, priusquam aliquam faciat iniquitatē, quasi tardior est ad opus iniquitatis: quod si semel ceperit, facere iniquitatem, iam

iam paratior fit ad omne opus iniquum: sic etiam fecit Herodes, postquam propter corruptionē adulterij sui est exasperatus, opus pessimum ausus est facere, & Ioannem recludere in carcerem seipso iniquior. D. Chryl. hom. 6. in Matth. 4.

Sicut nauigium nimis onustum pondere premitur, & naufragium facit: sic anima nostra peccatorū pondere grauata, in medijs vite fluctibus de peccato in peccatum corruet. Et hoc est quod lamentabili voce clamat Propheta, Psalm. 4. Filij hominum usquequo graui corde, vt, &c. & Psalm. 129. ait, si iniquitates obseruaberis Domine, Domine quis sustinabit?

Sicut lapis proiectus in gurgite vasto, multos facit vndarum circulos, qui quo plures sunt eo maiores efficiuntur, & latius dilatantur, vnus enim exortus alterum maiorem excitat, donec terram attingant: ita in peccatis contigit, vt ex vno multa, & ex magno grauius oriatur: vt videre est in Iuda, & Pharaone. Quos tradidit Deus in reprobū sensum. Dato vno inconueniente sequuntur multa inconuenientia. Arist.

Sicut fluuius licet ex paruo fonte nascatur quo longius procedit, eo plures fluuios recipit ex quibus recipit incrementum, vsq; dum magno impetu omnia secum rapiat: sic flagitia dilatantur de malo in peius, vsquequo flagitiosi dimittantur à Deo secundum desideria cordis eorum, Psalm. 80. Quare nos admonet, Ecclesiast. 21. si peccasti: non adijcias iterum, nam sicut qui vires habet, vt quinquaginta libras ponderis portare possit, difficilius portabit, si huic ponderi addatur, & aliud: ita qui statim à peccato non surgit, quia magno indiget connatu, vt talentum plumbi (quod est iniquitas, Zachariæ 5.) deiciat, & animam suam excutiat: & raro homines de potentia vltimum operantur, vt inquit Adrianus, nisi Deus dirumpat vincula nostra, & sacrificemus ei hostiam laudis, sicut fecit David, Psalm. 115.

Sicut equi infanientes, qui cum fræno ab ore disiecto, nec non fessore ab armis excuso, atque resupinato, ne utiquam tollerabiles occurrentibus euaserint, nemine illos instigante, immoderato quodam impetu hac illacq; seipso precipites ferunt, sic fit, vt salutis nostræ hostis huiusmodi animas ad insaniam depellat, quo eas medicorum præsentia, atq; auxilio destitutas deprehendens concidat, & infinitis malis exercent. Etenim qui corpore laborant, donec medicos ad se adire patiuntur, in magnam certæ salutis spem in-

grediuntur: vbi vere mente capti calcitrant, ac se morbo laborare volentes mordent, tum deniq; morbo incurabili laborant, idq; non ob morbi ingenium, sed quod ab his destituti sunt, qui infaniam illam sanare possint. Peccatum enim vbi initium coepit, neq; est quid vltius progredi impediatur, cohiberi postea, ac frangi haud facile potest. D. Chrysostomus, libro contra Gentiles, tomo 5.

Sicut vulnera fiunt mirabilia saepius attrito corpore: sic irritato animi morbo iteratoq; peccato magis augentur peccata, & appetitus rebellantur. Iuxta illud, Cor nequam grauabitur in doloribus, & peccator adijeiet ad peccandum. Eccles. 3. D. Chrys. de Sacerdotio, lib. 6.

Sicut ex multa cibi cruditate nascuntur febres: ita ex additione peccatorum nascitur duritia, & impoenitentia cordis, & ex illa ignis perpetuus. Quibus dicitur, Esaiæ 50. Ambulate in flammis quas succendistis. Et capite 5. dicitur. Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis. Vnde D. Augustinus, in enarrat. super Psalm. 130. inquit, Vestis enim peccata significat. Illi enim trahunt peccata sicut vestem longam, qui addunt peccata peccatis, qui cum fecerint vnum peccatum, vt cooperiant illud faciunt alterum.

Sicut vt restis fiat additur spartum sparto, non autem in rectum, sed torquetur: sic omnia praua facta quæ sunt peccata cum adduntur sibi. Quo valet ista restis, nisi vt inde ligentur manus, & pedes, & proijciatur quisque in tenebras exteriores, vt Matthæi 22.

Sicut paruulus seruusculus facile extirpatur, maiusculus autem non nisi magno labore euellitur, & si magna arbor fuerit factus, nec summo conatu poterit extrahi: ita & passionibus nostræ. Quod experiri iussit ab vno ex fratribus senex quidam in Viris Patrum.

Sicut gutta atramenti super vestem candidam decidens, si statim abluatur protinus deletur, si autem relinquatur diu, semper manet: ita & nos si lapsi fuerimus in peccatum statim per poenitentiam labemur, ne in maiora labamur, dicentes cum Propheta, Psalm. 37. Pueruerunt & corruptæ sunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ. Videntes etiã quod languor prolixior, grauatur medicum. Breuem languorem præcidit medicus, Eccles. 10.

Sicut

Sicut enim gramē præ cæteris heruis prolis est numerosa, nec vnquā intermoritur, aut definit gignere ex se, sed semper extremitas primitiua: genitura: origo fit succedanea: sobolis. Peccatum a natura eiusmodi nihilo dissidet. Peccatum, aliud ex se velut congener per gradus excipit, ecce fornicatio fornicationē, quin ipsa assuescitiō mendacij mater fit mendacij: & qui mentē diu exercuit ad furandum, in illo iam negotio aggredietur eā iniquitatē. Quod enim præuertit illum occupare peccatum, illi fit occasio peccati alterius. Si igitur per confessionem detexerimus peccatum, iam succrescens gramen arefecimus; dignum plane quod depascatur, ac deuoret purgatorius ignis, idq; exurit in densissimis syluis. D. Bas. in cap. 9. Esai.

Peccare & non puniri est maxime oppugnari.

Sicut saniem habens, etsi non secatur male habet: & cū secatur, tunc est in maioribus malis: ita peccans etiā si non puniatur omnium est miserrimus: & tunc maxime miser, cum nō punitur, & graue nihil patitur.

Sicut enim in virtute viuentes, & tribulati duplex habēt emolumentum: sic & vitio viuentes, & gaudentes, duplicem habebūt poenā. D. Chry. hom. 6. ad Pop. Antioch. Tranquillitas hæc (ait D. Hieron. ad Eliod.) tempestas est: tūc maxime oppugnaris, si te oppugnari nescis.

Sicut hydropici laborātes cū larga fruuntur mensa, & frigida potione, & delicatis ferculis, & saporibus, tūc præcipue omniū sunt miserrimi, delitijs morbi augentes: si vero sitiet fame secūdū medicorū leges cruciantur, aliquā salutis spē habent: sic & in iniquitate viuentes, si puniātur quidē, bonā spem habent, si vero cū iniquitate licentia, & delitijs fruātur, laborantibus simul, & crapulantibus sunt multo miserrimos, & tanto magis, quāto corpore melior est anima. Idem, vbi sup.

Peccata sanctorum peccatorum sunt solatium.

Sicut medici difficillima eligentes ægitudines describunt, talisque curationis viam voluminibus docent, vt in maioribus exercitati, minora facile transigāt: ita scilicet, & Deus in mediū peccatorum maxima produxit, vt & in paruis offendentes, per illa facilem horum correctionem inueniant. Si enim illa Dauidis, scilicet, & aliorum sanitatē acceperūt, multo magis, & minora. D. Chrys. hom. 77. ad Pop. Antioch.

Peccare cum deferis principium bene viuendi habebis.

Sicut enim ægrotis quam primum deferant habere peius, principium melius habendi factum est: ita & illis contigit qui malitiam deferunt. Ne procedas ulterius, & finem habebunt quæcunq; ad malitiam pertinent. Et si triduum hoc præstiteris, tertio die facilius abstinebis, & post triduum addes quoque decem, deinde viginti, & post centum, atq; ita vitam totam omnem. Quanto siquidem ascenderis altius, eo faciliorem senties viam, inq; ipso vertice constitutus, multorum simul bonorum copia potieris: quãdoquidem, & tunc, quando prædix ille reuersus erat, & tibi adderant, & chori, festumq; celebre, & conuiuia. Luc. 15. D. Chrys. ho. 10. ad Rom. 6.

Peccatorum nostrorum adhibuit Deus præseruationem, medicinamque donauit.

Sicut quiq; rei medicæ experientissimi imbecilliora corpora multo ante morbum præmuniunt, præseruatiuis & salutaribus monitis; itidem & ille prouidus communisq; curator ac verax, cū primis animarum medicus, qua nos vidit parte ad peccatum longe esse propensiores, hanc anteuerit, vt fortiori quopiam antidoto præseruatorio communiret. Ideo per Moysen ait. Attende tibi ipsi (vbi noster interpret dicit. Caue. Deuteronom. 15. transulit. D. Basil. Attende) ne quando fiat verbum occultum in corde tuo, iniquitas. Facile admodum labimur in peccata, quæ vel cogitatione admittuntur, eoq; qui finxit sigillatim corda nostra probe conicia maximam peccatorum partem solere perfici subitario & acri illo motu propositi, aut cogitationis impræuise, principem illam animæ puritatem quæ præcipua in parte eius consistit, nobis edixit retinendam, atque tuendam. Qua enim parte alacriores ad peccandum sumus, & toti eo propendemus, tanto illam æstimauit dignam esse maiore diligentia, & prouida cautione. D. Basil. Attende tibi ipsi.

Sicut bruta auersantur venenatum pabulum, & heruas dulces confectantur: sic Deus nobis strenue subsidia indulgit, vt auersemur peccatum, iustitiam vero assestemur. Attende igitur tibi ipsi, quo discernere possis quiduis noxium a salubri. Circumspice, & lustrato omnia Dorcadis instar, cognomen nimirum sortita ab acumine sui visus, quod visus sit acerrimi: sic tu per medios ingrederis laqueos, ab inimico occultati laquei nullo modo defixi;

defixi sunt. Ideo necis oculis attende tibi ipsi, hoc est non tuis, corpori scilicet, & eius commoditatibus: nec ijs qui circa te sunt, pecunia, scilicet, & reliqua vitæ suppellex: sed animæ tuæ, quatenus ad conditoris tui imaginem factus est. Idem, vbi sup.

Peccati causa non tollitur si iterum retidatur in idipsum.

Sicut si quis relicta radice ramos arboris alicuius velit excisos, nihilominus radix manens alios similes illis producit: sic quoniam peccata sunt quædam, quæ nascendi principium in seipsis non habent, sed aliunde originem ducunt, necesse est prorsus, si quis esse ab illis liber velit, is vt causas primas peccatorum illorum stirpitus tollat. Veluti corrixatio, & inuidia non ex seipsis nascuntur, sed a radice appetitus gloriæ pullulat. D. Basil. lib. Regularum breuiorum, resp. 289.

Peccata cogitationis, etsi non implentur opere, nutu tamen voluntatis exequuntur in anima.

Sicut qui artem exceptoriam didicit notarum omnium figuras, & nomina, signaque octadum, & tetradum memoriter tenens, cum necesse fuerit quæ distantur excipere manus officio quæ in memoria scripta erant: in tabulis digerit, & alijs quidem ex notis stylo signatæ cernuntur: aliæ vero nec dum insignitæ manu, animo tamen inscripta seruantur: ita & anima, cum cogitationes per corpus exequatur, alias in operis ducit effectum: quas vero nec dum opere impleuit, in se insculptas reseruat, easque etsi non a se u corporeo, intra se tamen nutu, voluntatis exequitur. D. Basil. de vera virginitate.

Sicut enim corporis officium est, corporaliter aliquid exequi: ita opus animæ est, cogitationibus, vt vult placatas sibi, & gratas imagines fingere. Idcirco & cogitationis peccata, non vt phantasia simpliciter, verum vt consummata opera in anima merito iudicanda creduntur. Idem, vbi sup.

Sicut enim manus, licet notas signare desistat, notarum tamen figuras tota anima ubique inscripta est, quam profecto exutam corpore si quis inspiciat, videbit hisce notulis totam prorsus insignem atque descriptam: ita & nos, cum exuimus corpus omnis nostra cogitatio veluti in pagina scripta apparebit. Idem, vbi supra.

Sicut

Sicut vero qui non didicit notas, earum neq; formas in animâ scriptas habet: qui autem didicit, vt si eas manu minime signauerit, arte tamen atq; disciplina impressas animo, illarum tenet imagines: ita & qui peccatum non cogitant, eius neque imaginem inscriptam habent animo: qui vero illud cogitatione formauit, & si in opus nequaquam prorumpat: animo, tamen cogitationis suæ seruat imaginem, veluti in tabula aperte descripta. Idem, vbi supra.

Sicut is qui notas didicit, si illas scribere omittat, sensim animo labuntur: ita vt processu temporis nullius iam octadis figurâ, aut locum, aut nomen reuocare in animum queat: ita & qui iniqua cogitauit, si eiusmodi neglectis cogitationibus ad vtiliores alias animum transferat, seque ad eas exerceat: procedente tempore priores illas memoria eliminans, ex animæ tabula perpetua obliuione delebit. Quippe memoria nihil est aliud quam figura impressa cogitationum in anima, veluti pictoris arte collocata. Et imaginaria pertransiensque cogitatio in anima, nihil est aliud, quam pictura imaginationis coloribus, & magnitudinibus, figurisque suis, quasi in ea mens pinxerat, scripta. Idem, vbi supra.

Peccati morbo semel ingresso indulgendum quandoque est ei donec veniat ad summum.

Sicut ex medicis, ij qui artem exercent, dum adhuc febris intrinsecus corpus vrit ac paulatim à causis morbi efficientibus accenditur, indulgent infirmitati donec ad summum vigorem & gritudo progressa fuerit, nullis nociuis auxilium ægrotanti adhibentes: cum autem constiterit malum, ac morbus se totus exeruerit, atque prodiderit, tunc demum adhibent artem, itidem & Christus qui animo maleuolentibus medetur, expectauit donec nequitie morbus, oppressa fuit hominum natura, & totus reuelatus, atque detectus esset, vt nihil latens, & occultum curationis expers maneret, si medicus id solum quod apparuisset curaret: Idcirco neque temporibus Noë, cum omnis caro scelere corrupta esset, apparitione sua remedium adhibet, quia Sodomiticæ nequitie genus nondum innatum erat, immo multa eorum mala ab humana natura occultabantur. Vbi enim hostis Dei Pharaos, vbi Aegyptiorum indomita nequitia? at nec tum quidem, cum eorum nequitia vigeret, tempestiuum erat vniuersarum rerum cor-

rectio:

rectori, ut vitæ se immisceret: sed oportebat Israelitarum nequitiam Assyriorum, & Nabuchodonosoris superbiam latentem, & Iudæorum rabiem aduersus sanctos Dei manifestari, ut cum omnia intra peccatum inclusa essent, tunc appareret gratia, & in umbra mortis sedentibus sol. Act. 17. Ut pede nitens impresso multa capita draconis contereret. Ex D. Gregor. Niss. de sancti Christi natiuitate.

Sicut enim videre licet dum serpentes interficiuntur, nam statim vna cum capite posteriorum partium volumina emoritur: sed caput quidem mortuum est: postremæ vero partes suis spiritibus etiam nunc animatæ vigent, nec vitali motu priuatæ sunt: ita draconis quoque interfecto, cum magna bestia euassisset quippeque vna cum omnibus singulatim hominum & ratibus creuisset, capite cesso, hoc est, malorum inuentrice, quæ multa in se se capita haberet sublata, posteriorum partium nihil curabit tractum, quod operam dedisset, ut exercitationis causa insequentibus hominibus in mortua bestia motus relinqueretur: ideo non decuit totam subtulisse nequitiam. Ex eodem, ubi supra. Nota hoc, pro parabola de vinea, & pro peccatrice Magdalena.

*Peccatorum in profundum venit qui nec bona,
nec mala sentit.*

Sicut in corporis morbis quibus aliqua pars corporis, in violenta quadam læsione tabida facta fuerit, indolentia argumentum est mortuam esse, tabidam ac languidam illam partem: sed si arte quadam medica, vitalis de nouo sensus corpori restitutus sit, tam is qui laborat quam qui curationem administrant, dolente iam parte gaudent quippe certissimo argumento videntes, ad sanitatem conuersisse se morbum, eo quod membrum sentire iam ceperit ea, quæ faciunt dolorem: ita nonnulli, postquam amisso sensu doloris, ut inquit Apostolus, Ephesios 4. tradiderunt se vitæ peccatrici: cum eo quod ad vitam cum virtute degendam attinet, re vera mortui quidam tabefactique sint, nullum eorum, quæ faciunt, sensum habent. D. Gregorius Nissenus, libro de beatitudinibus. Beati qui lugent.

Peccator nascitur ex peccatore.

Sicut successione atque continuatione subinde nascentium per quamcunque speciem animalium natura simul traducitur, & propagatur, vt iuxta rationem naturæ, quod natum fuerit idem sit cū eo, vnde natū est: idē ex homine homo nascitur, ex obnoxio vitijs, perturbationibus, & affectibus isdē obnoxius, ex peccatore peccatori. Ergo vna cum nascentibus aliquo modo peccatum existit, simul & nascens, & augens, & cum termino vitæ vna desinens. Ideo difficile infinitis sudoribus, & laboribus paratur virtus, vitium vero facile. D. Gregor. Nissen lib. de beatitudinibus.

Peccata minima despiciens ad maiora decedit.

Sicut in corporibus qui modicas despiciunt plagas, putredinem ac mortem sæpius incurrūt: sic & in animabus. Qui enim modica spernūt vitia & peccata maiora subrepūt eis crimina: quæ cū in habitum duxerit anima, contemnit. Nam impius, cum in profundū peccatorū venerit, contemnit. Prouer. 18. Et de reliquo sicut sus in volutabro lutī lota, delectatur. Infelix anima malis consuetudinibus detenta, nec etiam peccatorum scetorem sentit, sed potius oblectatur in ipsis, & gaudet, quasi bonum aliquod, malitiani deputans. Idcirco semper maiora peccata superueniunt nobis, & vim inferunt animabus nostris quia minora non vitantur, vt sunt cogitationes malæ, sermones incongrui, colloquia praua, quæ solerti egent correctione. D. Ioann. Damasc. historia de Balaam & Iosaphat. Ingentem flammam per exigua quoque scintilla excitat: & viperæ semen homini sæpe exitium inuexit: ita leuissima peccata contempta. Diuus Gregorius Nazianzenus, sententia 13.

Peccatum celans non dirigitur.

Sicut ij qui habens intus inclusam escam indigestam, aut humoris, vel phlegmatis stomacho grauiter, & moleste imminetia, si vomuerint releuantur: ita etiam hi qui peccauerunt, siquidem occultant, & retinent intra se peccatum, intrinsecus vrgentur, & prope modum suffocantur à phlegmate, vel humore peccati. Si autem ipse sui accusator fiat dum accusat semetipsum, & confitetur, simul euomit, & delictum, atque omnem morbi digerit causam. Iuxta illud, Hierem. 2. Fugite de medio Babylonis: quia bonum est, cum qui delinquit, non esse securum.

Orig.

Orig. homil. 2. in Psalm. 37. Qui enim abscondit scelera, &c. Pro-
uerb. 28.

peccati causa sublata auferitur, & peccatum.

Sicut medici ad ægrotantes ingressi, antequam curent mor-
bum, inquirant vestigantque unde morbus sit inflic- tum, ut ab
origine coerceant malum : propterea quod qui manente radice,
ramos tantum resecat, nihil aliud quam innanem sumit operam :
sic quidem qui peccatum conatur tollere, non sublata pecca-
ti causa. D. Chrysostomus, homilia 3. de Verbis Esaia, vidi
Dominum.

*Peccati crimine transacto adhuc remanet in
anima venenum.*

Sicut febre correptus, non tantum hanc passus est molestiam ;
quod infirmatus est verum & quod post morbum iam erit im-
becillior, licet ad bonam valetudinem ex longa redeat ægritu-
dine : sic quidem in peccato, licet valeamus, etiam multa indi-
gemus fortitudine : quia ex illo anima redditur impudentior.
Peccatorum enim quoque, & crimine patrato, & transacto, quo-
dam in anima nostra venenum reponit. Non audis quosdam
dicentes, cum bene valeant : nondum aquam audeo bibere. At
qui conualuit quidem, sed morbus, & hoc intulit detrimentum..
Diuus Chrysostomus, homilia 30. de ira, ad Populum Antio-
chenum.

Peccatis in inferno pœna correspondet eterna.

Sicut non extingueretur ignis si ei infinita addantur com-
bustibilia : sic in inferno ubi nunquam deest culpa cui etiam cor-
respondet pœna, nunquam deerit & pœna. Ligna enim in
inferno ardentia, & quæ animam torquent est mala cuiusque
voluptas, & desiderium peccandi, hoc autem nunquam extin-
guirur : quia deest facti ibi dolor, & pœnitentia. D. Augustinus,
epist. 49. & libro 21. de Ciuitate, cap. 28. & 29. & in Inchiridio,
cap. 12.

Peccatum quandoq; pellitur peccato.

Sicut scorpius lethale venenum habet, aconitum tamen quod
lethalius est, in potum datum aduersus scorpionis ictus est salu-
bre remedium : ita dum venenum cum veneno colluctatur, &
peccatum cum peccato, seruatur quandoque homo. Et sicut
communiter dicitur clauum clauo trudi : ita peccatum peccato.

De peccato enim Deus damnauit peccatum in carne, mittens filium suum in similitudinem carnis peccati. Romanorum 8. hoc est, cum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit, id est, seipsum fecit hostiam pro peccato nostro, ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso. 2. Corinthiorum 5. Aliquando enim Deus (inquit Diuus Gregorius) interioris superbix peccatum, publicæ libidinis infamia pellit. Vnde forte Dauidi accidit peccatum adulterij: Dauidi inquam glorianti de victoria filiorum Amon. Hoc videntur insinuare illa verba. 2. Regum 11. scilicet dum hæc agerentur, accidit ut surgeret Dauid de stratu suo post meridiem, & deambulabat in solario domus regix: in quo aliquod arrogantis hominis signum apparet. Christus item Petro multum sibi arroganti, & dicenti, Matthæi 27. Et si omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor. Respondit illi Iesus: Amen dico tibi, quia in hac nocte antequam gallus cantet, ter me negabis: & ita factum fuit, ut imbecillitas peccato peccatum superbix truderetur, ut Ioannis 18. Sicut enim quam medici reubaruum vocant, cum sit biliosa peculiari tamē quadam vi, bilem pellicita amor amorem, iram ira, dolor dolorem, peccatumque peccatum pellit. Teophrast.

Peccatum patris punitur quandoque in filio, ut morbus filij patrem sanat in mente. D. Theoph.

Sicut medici inurunt pollicem, ut sanent morbum ischacis, velut recentiores medici, sciaticam dicunt: & cum alibi doleat, alibi admouent remedium: sic Deus non nunquā, ut patres sanat, sicut in filios. Plut. in Moral. Hoc idē potest videri in Dauide, & filio suo mortuo quem ex adulterio genuerat, ut 2. Reg. 12. narrat historia, & in Regulo cuius filius infirmabatur Capharnaū. Ioan. 4. Et in filia Cananæ. Matth. 15. & in illo Exo 20. Ego sum Dominus Deus fortis coelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, &c.

Peccati cognitio salutis est initium.

Sicut sensus morbi est sanitatis initium: ita correctionis est initium cognoscere culpam. Et sicut difficillime sanatur, qui sui sensu caret in morbo, veluti lethargici, ac frænetici: ita difficillime reuocantur ad bonam mentē, qui non agnoscunt sua vitia. Itē sicut periculosior est tēpestas quæ non finit in portū appellere, quæq; re-

Est nauigare: ita grauiore animi motus, qui non sinunt hominem consistere, ratione perturbata, sed precipite auferunt, in tempestates, qui corporis morbo laborant quieti se tradunt, medicum accersunt, abstinere: sed qui ægrotant animo, quo grauius ægrotant, hoc magis abhorrent a quiete & a medico, Plut. in Moral.

Peccans in vno factus est omnium reus.

Sicut enim miles si toto corpore fuerit armatus, & vnâ partem habuerit nudam: nihil ei prodest, quod toto corpore fuerit ferro vestitus, si per illam vnâ partem eum sagitta percusserit, sed sic cadet quemadmodum si totus fuisset nudus: sic & Christianus quauis omnem iustitiam fecerit, si in vno peccauerit: similiter peccator statuitur, quemadmodum si semper peccasset. Iac. 2. D. Chry. ho. 33. in Matth. 20.

Sicut auis quæ non toto corpore, sed vno tantum pede capta tenetur: sic qui in vno tantum peccauerit, perditur totus. D. Chry. hom. 62. ad Tim. 1.

Sicut currētes in stadijs vno tantum gradu deficientes a palma exiunt: ita in via mandatorum Dei D. Basil.

Peccatorum congregatio concitatur ad supplicium.

Sicut in corpore escæ abundantia, & qualitas, vel quantitas: cibi contraria febres generat, & febres diuersæ vel morbi, vel temporis secundum eam mensuram qua intemperies collecta materiam suggerit ac fomitem febriū: quæ materię qualitas ex diuersa intemperie congregata, causa vel acerbioris morbi, vel prolixioris existit: ita anima cum multitudine malorum operum, & abundantiam in se congregauerit peccatorum, competenti tempore omnis ira malorum congregatio concitatur ad supplicium, atque inflamatur ad poenas: cum mens ipsa vel conscientia per diuinam virtutem omnia in memoriam recipiens, quorum in se signa quædam ac formas cum peccaret expresserat, & singulorum gestorum quæ vel foedæ, ac turpiter gesserat, historiam quandam ante oculos suos videbit expositam. Orig. in Apol. de poenis peccatorum.

Peccati contractus morbus omni est cautela curandus.

Sicut cum inflectio corporis iam durefcit, tum necessum est, ordinate quotidiana adhibere remedia, ita vt non cum timore dissoluatur & vita: ita curandus est morbus peccati consuetudine eam radicatis in anima.

*Peccatum omnium malorum est causa exindeque
nascitur unde coneritur.*

Sicut optimi medicorum non modo qui appareant morbos
scrutantur, sed apparentium causas inquirunt in omnibus: ita Do-
minus ostendere volens malorum omnium causam esse peccatum.
Paralitico dixit idem animarum medicus, Ioan. 5. Vide, sanatus
es, noli amplius peccare, ne tibi deterius fiat. Igitur præcedentis
infirmittatis causa peccatum. Ex peccato enim tristitia, ex pec-
cato tumultus, ex peccato bella, morbi atq; omnes quotquot nos
premunt passiones. Sed, ó, magnum donum quod in poenam
dedit, in salutem vertit: peccatum tristitiam peperit, tristitia pec-
catum cōtriiuit, & quemadmodum vermis in ligno natus id ipsum
comminuit: sic tristitia de peccato nata, peccatū comminuit per
pœnitentiam induc̃ta. D. Chry. hom. 5. de Pœnit.

Sicut corpus accepto ferrivulnere moritur: ita animo accepto pec-
cati vulnere. Orig. hom. 15. in Iesum naue.

Peccati non est causa Deus.

Sicut si duo homines e regione positi ambo torqueant sili-
um, uterq; debet in sui dexterâ torque-
re, ut bene torqueant am-
bo: si vero vnus torqueat in dexterâ, & alter in sinistrâ, ille qui
in dexterâ torque-
t, torque-
t bene, qui autē versus sinistrâ torque-
t, torque-
t male: tūc de illo qui bene torque-
t, dicem⁹ vere, quod quā-
uis cōcurrat cū illo qui male torque-
t, quantū ad torque-
ndū, nō ta-
mē cōcurrat quantū ad male torque-
ndū, neq; est illi causa, & nō aie-
torque-
t: ita Deus quāuis cōcurrat cū male operātib⁹ quantū ad
substantiā actus, nō tamē cōcurrat quantū ad deformitatē op-
eris.
Quia ut inquit D. Dionys. c. 2. de Diuin. nomin. Deus omnia in-
clinat, & cōuertit in ipsum, sicut in vltimum finem, vnde in pos-
sibile est quod sit sibi, vel alijs causa discidendi ab ordine, qui est
in ipsum, quia omne peccatum est per recessum ab ordine. Ideo
Deus non est causa peccati. Iuxta illud, Osee 13. Perditio
tua ex te Israel: tantummodo ex me auxilium tuum. Vnde
Diuus Augustinus, libro 12. de Ciuitate, capite 7. ait, cau-
sa malæ voluntatis non est efficiens, sed deficiens, & na-
tura Dei nulla ex parte potest deficere: ergo neque esse
causa peccati.

Sicut enim defectus claudicationis reducitur in tibiā curbam,
sicut

tamen in virtutem motiuam quamvis sit causa motionis: ita causa peccati reducitur ad voluntatem deuiantem, & non ad Deum, D. Thomas. 1. 2. quæst. 79. artic. 2. quamvis sit Deus causa actus peccati.

Peccatum soluitur per quas causas nascitur mediante penitentia.

Sicut qui ab arbore ramum detruncare vult, debiliorem non robustiorem partem rami apprehendit, ut facilius ad se trahat à truncato: ita antiquus ille serpens, debiliorem naturæ partem, hoc est, mulierem aggrediens etiam Adamum ad terram deiecit. Deus autem, per Virginem Mariam, eundem sublimauit: & sicut Adam fuit captus in costa quam tulerat Deus ab Adam, ut capiuntur grues: ita diabolus fuit victus in Virgine, ut medellam ferret inde hostis unde læserat.

Sicut enim per complacentiam inordinatæ voluntatis contrahitur peccatum, ita per displicentiam eiusdem dissoluitur. Omnis res per quas causas nascitur, per easdem absoluitur. D. Chrysostomus, homilia 32. in Matthæi 19. 27. quæstio. 2. capite Omnis.

Peccata multa venialia disponunt ad mortale. D. Tho. 1. 2. quæst. 88. art. 4.

Sicut qui multum emūgit elicit sanguinem: & sicut gutta cauat lapidem, non vi sed sæpe cadendo: ita multa peccata venialia dispositiue faciunt mortale.

Sicut enim qui remouet columnam remouet indirecte lapidem superpositum: ita peccata venialia possunt disponere ad mortalia. vbi sup. art. 3.

Sicut scabies hominem foedat: ita peccatum veniale. Et sicut si aqua paulatim subrepens per sentinam impleat nauē: ita qui spernit minima, paulatim defluit. Ecclesi. 1. 8.

Peccati transacta culpa adhuc remanet cicatrix reatus, id est, poenæ.

Sicut curatis peccatorum vulneribus, interdum ipsius vulneris remanet cicatrix: transacta culpa adhuc remanet poena debita peccato. Orig. ho. 8. in Leuit. c. 12. Quāuis enim vulneratus est Christus propter iniquitates nostras, Esa. 53. inquit D. Ansel. lib. 1. cur Deus homo, tene certissime, quia nec Deus potest peccatū impunitum.

nitum dimittere. Quid namq; (ait idem in Eulogio) est iustus nisi vt bonis bona, & mala malis reddat? Iuxta illud Apoc. 5. quantum glorificauit se in delictijs tantum date ei tormentum, & luctum. Deus enim non potest negare seipsum. 2. ad Timotheum 2. vbi dicit glossa, quid faceret Deus si dicta sua non adimpleret? Sicut qui alium offendit non solum tenetur recuperare amicitia, sed vt satisfaciatur de damno illato: ita non solum requiritur, vt peccator doleat de offensa Deo facta, sed etiam vt satisfaciatur pro culpis secundum quod exigit ordo iustitiæ, quia Deus iustus est, & iustitias dilexit, ideo nullum bonum irremuneratum, nec malum impunitum dimittit. Et licet per contritionem remittat culpam, tamen debito iustitiæ remanet reatus poenæ temporalis. Nam purgatorium non fuit frustra factum à Deo.

Peccatum quantumuis paruum sentit illud anima diligentis Deum.

Sicut in olla feruenti non sedet musca, neq; aliud paruum, aut magnum animal, quem statim expellatur, & resiliat ipsum: ita in anima que feruet amore Dei non foedit peccatum paruum, nec magnum. Et sicut assuefactus dulcibus facile sentit amaritudinem, & respuet amarum: ita anima assuefacta celestibus cibis, amaritudinem sentit in vitijs. Iuxta illud, butyrum, & mel comedet, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum. Esai 7. E contra vero peccator peccatis assuetus cum in profundum peccatorum venerit, contemnit. Prou. 18.

Peccata modica attendenda, cauenda autem quia plurima.

Sicut si projiciatur quisque in locum pulcibus plenum, nunquid non morietur ibi? non sunt quidem maiores, sed ita infirma est natura humana, quæ etiam minutissimis bestiis interimipotest: sic & modica peccata attendite, quia modica sunt, & caute quia plura sunt. Quam minutissima sunt grana arenæ, si arenæ amplius in naui mittatur, mergit illam, vt pereat. Quam minutæ sunt pluuie, nonne flumina implent, & domos dei iungunt? ergo ista nolite contemnere. Sed dicturi estis, & quis potest sine istis? sed Deus misericors posuit remedia. Eleemosynam ieiunium, & orationem. Vt ex quo tibi abundat, desci qui non habet, & cum te lædit aliquis ignoscas illi. D. Aug. lib. de decem chordis, cap. 11.

Peccati consuetudine irretiti in varia vitia dilabuntur,

Sicut quādam vice D. Benedictus conspexit puerum quendam cum auicula in via ludentem, quæ pedem filo annexum habens, sæpe cum laxius ire permittebatur, fuga sibi consulere cupiens, auolare nitebatur. At puer filum manu tenens retrahens auiculam ad se vsque deistiebat, hoc ingens gaudium pulchrumque spectaculum puero præstabat, factum est hoc semel, & iterum factum frequentius. Quod pater benignus aspiciens auiculæ condoluit, & ut rupto filo libertati redderetur præcepit. Et ecce filum rumpitur auisq; auolat, puer plorat, pater exultat, & vocatis qui aderant: consideratis, inquit, iocum pueri, & confessis considerasse, ait: si mihi cōsideratione iocatur diabolus cum hominibus multis, quos irretitos suis laqueis pro sua voluntate in diuersa vitiorum impedimenta pertrahit. Sunt enim quidam, ut verbi gratia dicā, auaritiæ seu luxuriæ, & similiū flammis succensi, & ex mala consuetudine adiecti, his contingit aliquando in sua facta considerent, & fleāt, seq; amodo à talibus cessaturos ore promittant. Si more auis liberos se volare autumant, sed quia prauo vsu irretiti ab hoste tenentur, nolentes in eadem vitia deistiuntur: fitq; hoc sæpius, nec omnimodis liberantur, nisi magno conatu, & gratia Dei funis rumpatur, prauæ consuetudinis. D. Ansel. lib. de similitu. cap. 189.

Peccata iam donata sanctorum patebunt eisdem in calo ad laudem Dei, & gloriam eorum.

Sicut non premit molestia aliquē olim magnis vulneribus sanctiatū, iam ex omni parte aboliti languoris sanctū: ita pro peccatis visis in cælo, nō præmet te angustia cordis tui, sicut neq; quæ in cunis positus infans egeras, nunc grādauū te puçet: ita ergo cū singulorū cōscientiæ singulis pateāt, fateri audeo eo quoq; peccata cūctis elestorū patere, pro quorū curatione tu Deo gratiosus existis assidue, nō ad tuā confusionem, sed ad magnam Dei misericordiam eiusque glorificationem, tuamq; congratulationem. Tunc quippe cum integra sanitas, perfecta munditia, plena remissio, secuta omnium offensionum impunitas tibi certo arriiserit, recognitio, vel recordatio peccatorum tuorum in nullo tibi magis honoris esse, vel confusioni valebit, quam est modo. B. Petro Apostolotum Principi, P. Mariæ Magdalene peccata sua, & multis alijs multa quæ sequuntur eam donata crimina sua: Verū super hoc agnitis delictis, velut in enormi ac fœda infirmitate

sua pietas, virtus, sapientia medici qui te sanauit sublimius à cunctis admirabitur, laudabitur, magnificabitur. Laus autem, & magnificentia gloriæ Dei, tua si bene aduertis tua est. Sed dicis: & quidem consentio laudem Dei gloriam esse meam, verum cum tot, & tot ad mei comparationem innocentes prodeant, qui considerans vitæ meæ obcoenitatus, me omnino sicut equum erit, horrore habendum iudicent, quid dicam tristitia nempe suum, & suum iniustitia præmium exigit. In his frater nolo timeas, aliter enim erit quam existimas, illum siquidem quem tu tibi comparatum iudicas innocentem penitus non ibi reperiens de te, quæ admodum putas sentientem. Namque videns ille de quo agis, plane nequaquam intelliget te, nequaquam se, sed Deum quando peccasti offendisse, cum ergo viderit Deum tibi debita fuditus dimisisse, nec in cor ascendet, ut te inde aliquatenus iudicet. In hoc enim ipso, Deum offendere se cognosceret, si te Deo per omnia reconciliatum pro his quæ olim feceras vllatenus contemnendum cogitaret. Magis autem gratiosus ineffabilem Dei clementiam admirari, non solum in te, sed etiam in se. In te, quia te de tam profundo iniquitatis eripuit: in se, quia sola gratia eius ne itidem in profundum ruerit, tenuit se, laudando igitur magnificabit in te post gratiam Dei, vitam atque constantiam, quibus enitens voraginem tanti mali viriliter euasisti, iuxta quæ quod, & ipse considerauit nisi à Deo aditus fuisset, non ita forsitan iter iustitiæ tenuisset, D. Anselm. lib. de similitudinibus, cap. 60.

Peccati suggestio in initio reiicienda.

Sicut canis ponderosus cum quempiam iuxta se transeuntem attigerit, semel vel bis post eum latrans statim quiescit, si tamen illam viam suam indirectum tenuerit. Si vero respiciens instigauerit eum, canis quoque latrando licet non mordeat, insequitur eum. Et sicut catulus qui acer instat acriter, & nisi cito percussus fuerit, acius mordet. Et sicut fortis canis fortiter instat, & nisi magna vi obruatur, hominem strangulat. Quare ponderosus canis non est respiciendus. Catulus vero mox repertiendus. Canis vero immensus viriliter obruendus: similiter autem (cum triplex sit animæ suggestio) si peccati suggestio animum pulsat, qui ab amore presentium tendit ad æterna, mox eum deserit, si intentionem suam tenuerit firmiter. Si autem ad eam attendens nisi receperit, & cogitando quasi eam incitando reuouerit, & ipsa sæpius

cum

auri infestat, quæ anuis non vulneret dum est suggestio sola. Sed si diutius eam replicauit ponderosus canis, in catulum transit, id est, suggestioni delectationem, quæ acriter inflat, & nisi cito reijciatur, animam vulnerat. Quare mors vt venire capere debet eam repellere anima sponsa Christi, cogitans quia magna est ignominia illi, vt in eius conspectu appareat, sed data delectatione tam turpi. Nisi enim repulit delectationem, catulus transit in immensum canem, id est, delectatio transit in consensum, quæ si arripieris animam, eam nisi magna vi obruiatur occidit. D. Ansel. libr. de similit. cap. 40.

Tres namq; sunt delectationes, vna quæ sentitur in carne præter voluntatem, quæ vocatur suggestio. Alia quæ sentitur in voluntate cogitationis, non tamen in voluntate actionis, quæ dicitur delectatio. Tertia quæ sentitur cum voluntate operanti, & nominatur consensus. Sed illa quæ nominatur suggestio, nulla poena comitatur.

Nam vbi non est consensus voluntatis, nulla sequitur poena delectationis, vt ad Rom. 8. Nihil ergo nunc damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant, sed secundum spiritum cadit D. Ambrosius. D. Ansel. libr. de similit. cap. 70. Idem etiã c. 190. loquens de feditate peccati ait. Si hinc, inquit, A. peccati pudorem, & illinc cernerem inferni horrorem, & necessario vni illorum haberem immergi, prius me in infernum mergerem quam peccatum in me immiterem. Male enim purus à peccato & innocens gehenam intrare, quam peccati sorde pollutus cælorum regna tenere, cum constet solos malos in inferno torqueri, & solos bonos in cælesti beatitudine foueri.

Peccatum monachi penitentis, & in totum se Deo committentis mitius & celerius indicat Deus quam laici committentis.

Sicut si duo homines vnius Domini serui, ab illo possessiones proprias obtineant sibi, iure iurando promisso, quod & fideles existant. Vnus tamen eorum conditione tali hoc faciat, quod siquid in eo quandoq; deuincat, de proprio suo pro vt fuerit iustum emendet. Alter vero Dominum adeo diligit, vt nihil proprium retinere, sed omnibus ei dimissis familiarius sibi malit seruire. Hoc etiam pactum cum eo faciat, quod si aliquando quid contra eum committat, de se ipso non de re aliena, sed vt de proprio

quam voluerit vindictā assumere. His igitur à Deo si culpam eandē committat vterque, ac deinde pœnitentia ducti velint se se emendare, sed ille de proprio quod adhuc totum vult dare pro eius culpe satisfactione, iste vero de se ipso, quoniam etiam totum iam prius Domini sui mancipauerat potestati, videatque Dominus quod ille tantum facere noluerit, sed postquam sibi peccauit quantum iste prius quam in eam delinquere fecit. De quo inquam maiorem velle videtur habere misericordiam? An cum illo videtur velle mitius agere, quem operibus comprobat se minus diligere? Quod si hunc alterum velit altero durius arguere, serue iniquiens male, tu quanto mihi eras familiarior, tanto es culpabilior, potest iste sibi respondere. Domine inquires, verum est quod dicis, sed quandiu pœnitere nolui, ac postquam toto ex corde pœniteo, meque ipsum in emendationem trado, nunquid nampeius illo debeo pati qui nec illud quod habet tibi totum vult dare pro satisfactione sui commissi? Iustum ne videtur quia te magis dilexi minorem debeam misericordiam consequi? Imo maiorem mihi facere deberes misericordiam, quo nulla maiorem tibi facere possum satisfactionem? Quid aliud Dominus diceret quam quod veritas habet? Hunc ergo mitius iudicat, vt ex toto proprium. Illū vero seuerius, vt minus sibi priuatum: sic ergo & Deus celerius indulget monacho qui se ei totum committit, quā laico dare nolenti, vel sua pro his quæ commisit. D. Ansel. lib. de similit. cap. 83, Vide eundem Epist. 3. ad Enrichum.

Peccans in Deum omnem creaturam contra se excitat.

Sicut si seruus alicuius à Domino suo recederet, & inimico Domini sui adhereret, non solum ipsum Dominum exacerbaret, sed etiam totam eius familiam iustissime irritaret. Cum igitur Dominum creatorem cunctorum offenderimus, aduersum nos omnem creaturam quantum spectat ad meritum nostrum, in iram commouimus, & totam creaturam aduersum nos excitamus. Sap. 5. Et pugnavit pro illo orbis terrarum contra insensatos. Potest ergo nobis iusta consideratione terra dicere. Non de beo vos sustinere, sed potius absorbere quoniam à creatore meo non timuistis peccando recedere. Potest etiam cibus dicere, &c. D. Ansel. lib. de similit. cap. 101.

Peccatum

peccatum originale patrum per generationem tranſit in filios.

Sicut malæ valetudines & deformitates parentum, in genitorum corporibus apparenti, ita macula originalis peccati in quem libet transfunditur filium. D. Auguſt. de nup. & concupiſc. ad Valerium, cap. 34.

Sicut palea ſeparata à tritico manet in ipſo: ita originale peccatum per baptiſmum parentibus ablatum, manet tamen in iſis quos generant. D. Aug. lib. de baptiſmo paruulorum.

Sicut filius quo ad corpus & exteriora patris conditionem ſequitur, ita vt ex nobili nobilis naſcatur, & è contrariis ex ſeruo naſcatur ſeruus. Quare ciuiles leges, hominem lædente maiestate, ita bonis omnibus auſcultant vt eadem poena vna cum criminis infamia transferatur ad filios: ita & per eandem rationem peccatum Adæ transfertur ad nos. Et ſicut vigente diſciplina monachali, nullus inconſulto prælato pedem extra domum efferre audet, ſoluta tamen obedientia ad votum quiſq; ſine ordine iuit: ita eſt videre in nobis, ante, & poſt peccatum. Quare ſicut Cytha redus reſecat chordam diſſonantia: ita reſecauit & eiecit Dominus de paradyſo voluptatis hominem.

Sicut quauis præputium auferatur per circuncionem, manet in filio circunciſi: ita & peccatum originale. D. Aug. lib. 5. contra Pelagium cap. 103.

Peccato detentus animus cæcutit ad omnia bona.

Sicut in tenebris neq; amicus, neq; inimicus agnoſcitur, ſed omnia penitus ignorantur: itidem in peccato uſu venit. Quippe qui lucto inhiat, nullam amici, inimiciue intelligit differentiam.

Sicut ſolaribus radijs nemo clauſis oculis frui poteſt: ita neque diuinæ claritatis particeps abunde vnquam fuerit, niſi animi oculum ad eam dirigat & intendat; peccatum enim tenebræ & vorago quædam eſt. Sicut noctu amoto lumine lignum, plumbum, ferrum, argentum, lapides preciosos, & alia omnia eodem modo & videmus, & diiudicamus: ita qui fordide, & vitioſe vitæ, neq; modæſtiæ vim, neq; ſapientiæ diſcernit pulchritudinē. D. Chry. hom. 4. in 1. Ioan.

Sicut enim mortuum corpus ad nullum ſenſum eſt vtile, verum etiā contriſtat appropinquantes: ſic & peccatum conſeſſim rationem noſtram percutit, & non perimit neq; mentē ipſam quieſcere, ſed perturbat, & commouet. Dicunt autē, quia & peſtis congeneratur

congeneratur corruptiua corporum, tale quidem est peccatum a peste nihil differt, non quia aerem corrumpat primum, deinde corpora, sed continuo in animam insilit. Non vides eos qui peste laborant quomodo tumore quodam occupantur, quomodo conuertunt se, atque reuertunt? quomodo satoribus sunt repleti? quomodo turpes sunt eorum facies? quomodo pertotum immundi sunt? Tales quippe sunt etiam peccatores, etiam si non videant. Dic enim mihi, non ne quouis febricitantior est, qui cupiditate pecuniarum, vel corporum captiuus est.

Sicut enim meretrices, quae naturaliter deformes ac nigrae sunt, & agrestes, & crassae, & turpes, & male formatae, & ex omni parte foedae sic etiam istorum efficiuntur animae, & neque externa politione deformitatem suam possunt contegere, D. Chrysost. hom. 15. in cap. 9. ad Hebræos.

Sicut sues deorum prouisi sunt, ad ventrem inclinati, in volutabris deuoluti: sic & plerique homines deterioribus volutabris se polluant, & non sentiunt. Melius quippe est luto immundo pollui, quam peccatis. Quia enim ille polluitur, paruo tempore delabatur, & efficitur similis ei qui illic non cecidit: qui vero in barathrum ceciderit peccatorum, talem pollutionem accipit, quae aquis nequeat dilui, sed multo tempore opus habeat, & poenitentia diligenti, & lachrimis, & luctu feruentiori, ampliori; tempore, quam in dilectissimis nostris solemus ostendere. Istae quidem sordes extrinsecus nobis adueniunt, propterea & citius eas amittimus: illae autem intrinsecus generantur, propterea & vix delabatur, & expurgantur. De corde enim exeunt cogitationes malae, fornicationes, furta, &c. Matth. 15. Idcirco & Propheta dicebat Psal. 50. cor mundum crea in me, &c. D. Chrysost. hom. 12. in cap. 7. ad Hebræos.

Peccatorum media diuersis virtutum seminibus tollit Deus.

Sicut medici: cum animaduertunt aegrotos fastidio laborare, & ob eam causam de vita periclitari, varios modos condiendi cibos querunt, ut quae sub vna specie fastidium pariunt, sub alia condita edendi excitent appetitum: sic diuina sapientia, cum videret homines fastidire pabulum spiritualis doctrinae, varios expogitauit modos tradendi illam. Quaedam enim tradidit simplici doctrina: quaedam dulcedine historiae: quaedam aperto sermone: quaedam denique parabolice & enigmatice, ut sollicitiores ad inuelli-

inuestigandum reddat mētes. Quia à natura, nitimur inuictū, cupimusq; negata.

Peccati fœditatem nemo sustinebit conscius si fuerit.

Sicut qui in tempesta nocte caliginis iter agit, iuxta præcipientium vel hyathum terræ altissimum, imminētis periculi inscius, non miratur nec obstupeſcit, vsque dum videt sub die: ita qui in peccato mortali est, non videt fœditatem animæ suæ, quam si videret nullatenus ferret. Fili hominis, inquit, Ezechiel cap. 8. putas ne vides tu quid isti faciunt, abominationes magnas, &c.

Sicut quandiu opertum est vulnus, medicationem non recipit, & in vulnus plagæ tumentis ibit: ita qui abscondit scelera sua, non digetetur: qui autem confusus fuerit, & reliquerit ea miseri cordiam consequetur. Prouer. 28. Ex Theophil ad Ephes. 5.

Peccati fomes nunquam saturatur vitijs.

Sicut sanguisuga duo habet ora quæ sanguine satiare nequeunt: ita fomes peccati duo habet ora, auaritiā & libidinem, quæ satiare nequeunt. Et sicut infernus semper dicit, da, simulq; mors: & oculus malus ad mala, & non satiabitur pane. Ecclesi. 14. & Prouer. 27. Sanguisugæ duæ sunt filiæ dicentes. Affer, Affer. Et sicut tria sunt insaturabilia, & quartum quod nunquam dicit, sufficit, infernus, & os vulbæ, & terra quæ non saturatur aqua, ignis vero nunquā dicit sufficit: ita in nobis fomes peccati. Ideo omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ. 1. Ioan. 2.

Peccati deformitas nullatenus causatur à Deo.

Sicut si peritus in pingendis cartis scriba, propter obtusi calami defectum peruerſe scribat, defectum ille non est tribuendus scribæ cum actus illius sit bonus, & abono illius artis magistro procedens, sed tribuendus est calami defectui coniuncto, bono magistri actui. Sic enim intelligit D. Tho. 1. p. q. 48. art. 1. ad 2. & Ferrara. 3. contra Gen. cap. 9. Ita quanuis Deo sit tribuendus omnis actus voluntatis naturalis & moralis, secundum illud Psalm. cum sanctis sanctus eris & cum peruerſis peruerteris, non tamen defectus liberæ deprauatæq; voluntatis, qui actus (vel potius defectus) coniungitur actui morali bono, quem Deus operatur, per eandem voluntatem deprauatam, scilicet, & deordinatam contra regulam rectæ rationis. Cui deordinationi dicti vel facti vel concupisci maliia, est totalis animæ perditio tribuenda, & non Deo.

Deo. Quia peccatum secundum. D. Aug. libr. 22. contra fauulum
cap. 27. est, dictum vel factum, vel concupitum contra legē Dei.
Hinc est quod recte D. Paul. ad Hebræos cap. 6. peccatum, tribu-
lum appellauit quia vnde tenere volueris, percutit & pungit &
est molestum etiam ad videndum. Et sicut si parum spinæ non
euellatur facit dolorem: ita si parum peccati remaneat, & non to-
tum euellamus, ipsum parum facit dolorem. D. Chrysost. hom. 10.
ad Hebræos. 6.

Peccatum in anima claudit ingressum gratiæ.

Sicut clausis valuis introitus solis prohibetur, & patentibus
totus immittitur: sic peccatum in anima claudit aditum gratiæ.

Sicut enim per os alimoniam & corporis cibos sumimus: ita per
cor elscas doctrinæ cælestis accipimus D. Hilarius in Psal. 118.

Sicut enim quando durat aliquis humor in cadauere genera-
tur vermes: ita quam diu peccata durant in anima gignuntur sup-
plitia. D. Greg. in Esai. 14.

Sicut facile quis potest in foueam labi, non sic valebit exire, sic
qui in foueam peccati ceciderit, non valebit sine Dei ad minicu-
lo exire. D. Bernardus de gratia & libero arbitrio.

Peccatum deferendum sequendaq; virtus erit.

Sicut nil prodest spinis purgare agrum, si non scindatur ara-
tro, feraturque semine: ita qui deserit peccata, parum sibi attulit
fructus, si non seminauerit virtutem. Beda in illud, labamini &
mundi stote.

Sicut si si laueris laterem crudum amplius lutum facies, quod
amplius laueris: ita si peccatum plāgis & iterum committis. Beda
in Daniele. 9.

Peccator videns iniusto seditatem suam, querit mortificare eam.

Sicut Camelus videns in aquis puris seditatem suam tur-
bat eas ante quam bibat: ita peccator videns tanquam in lim-
pidissimo speculo seditatem suam, iniusto querit mortificare
eam: (quia opposita iusta posita magis elucescunt ait Arist.)
Plinius enim libr. 8. cap. 18. de camelis dicit, quod implentur
cum bibendi occasio est, & in præteritum & insuturum, obtur-
bata pro calculatione prius aqua: aliter potu nō gaudent.

Peccatum non corpus occidit sed animam.

Sicut non attingit fulmen vaginam ensis foris, & terit
intus ferrum, ac vincit: ita peccatum relinquens corpus viuū,
intus

Intus occidit animam separando eam à gratia, quæ est vera vita animæ. Hinc est illud Lucæ. 12. timete eum qui postquam occiderit, habet potestatem mittere in gehenam. Ne ergo terreamini ab his qui occidunt corpus, & post hæc non habent amplius quid faciant.

Peccatum quot arduus, eo difficilius relinquitur.

Sicut truncus à principio in gurgite natans, facile ad terrâ trahitur, à terrâ autem difficillime amouetur: ita peccatum quo propinquius est homo fini, hoc est, terræ, eo grauius amouetur. Quia sicut umbra corpus: sic peccatum sequitur, anima gestorum imaginem manifestam referens.

Sicut cornix quæ diu insequitur aquilam, aquila tamen, nobilitate aducta, diu dissimulat, & tandem proteruâ & importunâ corniculam dilacerat vnguibus: sic Deus agit cum his qui, proterue vsque in finem peccant. Mag. in lib. de similitu.

Novi enim quosdam, ait. D. Basil. in Psal. 1. & oratione, 3. de peccato, quia praua pueritia cum se libidinibus dedissent, etiam ad extremum tempus ætatis, propter consuetudinem & usum mali, in peccatis permanferunt: proinde quandiu parua & pauca peccata committimus, non aliter ac plantæ, quæ leui aura agitantur leuiter quodammodo commouemur: vbi vero plura, & maiora fuerint mala, secundum proportionem augmenti peccatorum etiam commotio augeri solet. Spirituales enim malitiæ omniturbine violentius radius animæ, quibus per fidem in Deum fulcitur, abruptunt. Qui enim spernit modica paulatim decidet. Ecclesiæ. 19.

Permittit quandoque Deus mala vt bona sequantur.

Sicut sapiens medicus permittit minorem venire infirmitatē infirmo, vt vitet maiorem, scilicet, curans spasmodum, procurat febrē: ita Deus summus animarū medicus permittit suos grauari in corpore, vt anime morbi curentur. Et quod maius est, permittit incidere in minora crimina ad curandum maiora. Quod probat D. Aug. ex illo Rom. 8. diligētib⁹ Deū omnia cooperātur in bonū. Addit ille. Etia peccata. Bonus itē Domin⁹ (ait D. Hiero. Epist. ad Paul.) sepe nō tribuit quod volumus, vt tribuat quod malem⁹.

Permisso non demonstrat iustitiam quia quod permittimus nol

lentes precipimus. D. Chrysost. infra.

Sicut si quis habeat seruum, qui furatur & inebriat se, considerans

considerans Dominus quia si utrunq; simul mandauerit obseruare, nihil proficit, mandat illi quidem, vt bibat quantum vult, se publice bibat: vt hoc quidem quod bibit, sit secum nouum bonum, vt paulatim discat obedire præceptis. Sic permissum est dari pudum, malum quidem, tamen licitum à creatione (hoc est à sua institutione.) Nam secundum præceptum Apostolorum est, secundas adire nuptias propter incontinentiam hominum. Nam secundum quidem accipere, secundum præceptum Apostoli est, 1. ad Timoth. 5. (vel. 1. Corinth. 7.) Secundum autem veritatis rationem, vere fornicatio est, (loquendo de libello repudij, dū transigitur ad secundas nuptias, quod clarius videbitur, hom. 21. ex varijs in Matth.) sed dum permittente Deo publice & licenter committitur, sit honesta fornicatio. Interrogantibus enim malitiose Pharizæis, si licet homini quacumq; ex causa vxorem suam dimittere? Sapientissime Christus respondit. Propter duritiam cordis vestri permisit vobis Moyses dimittere vxores vestras. E non dixit præcepit. Quia aliud est præcipere, aliud est permittere. Quod enim præcipimus semper placet: quod autem permittimus, nolentes præcipimus: quia malam voluntatem ad plenum prohibere non possumus. Ex. D. Chrysost. hom. 32. in cap. 19. in Matth. tomo. 2.

Sicut serui fugitiui etiam si domum herilem reliquant, catenam secum trahunt attrahentem: ita & mulieres etiam si viros relinquant, legem habent pro catena se persequentem, & adultarij accusantem. D. Chryl. sermone de libello repudij.

Petite & dabitur vobis Matth. 7.

Sicut qui vere esurit, tan diu petit cibum, donec impleat necessitatem corporis sui: nec potest cessare, necessitas enim vrget: quia sine cibo viuere non potest: sic qui vere desiderat gratiam Dei, cessare non potest à petendo, sciens quia saluus fieri non potest sine gratia Dei, gratia enim est adiutorium infirmitatis humanæ, adiutorium autem non datur dormientibus sed petentibus & festinantibus, nec negligentibus sed præualentibus: ita nos Deus disposuit esse, vt sicut in bello non omnis qui pugnat vincit, nemo tamen vincere potest, nisi pugnauerit: ita nemo coronabitur nisi qui legitime certauerit, nec certabit sine gratia eū præueniente, quam Deus petentibus & querentibus promittit & dat. Deus enim creaturam omnem, insensibilem, armatam & armatam

inuit veloci pedum cursu, alios armavit ungulibus, alios velocibus pennis, alios dentibus, alios cornibus, hominem autem solum sic disposuit, ut virtus illius sit ipse. Et in eo quod infirmiore eum voluit esse in se. Nam sciens Deus quia cognoscere & colere Deum vita aeterna est, ignorare autem & contemnere, perditio sempiterna: nec ita infirmiore eum creavit ut omnino nihil boni facere posset, nequem super omnia & propter quem omnia fecerat, omnibus inueniretur deterior: neque ita potenter eum creavit, ut sine Dei auxilio ex se ipso facere possit quod vellet, sed ut infirmitatis suae necessitate coactus, semper necessariū habeat Dominum suum: si enim omnis virtus hominis in Deo est, & tamen contemnit omnium bonorum suorum auctorem, quanto magis negligeret Deum si potentia eius esset in ipso. D. Chryl. hom. 18. in Matth 7.

Sicut qui pulsat hostium, non tantū voce clamat, sed manu pulsat, sic qui petendo bona opera facit, quasi manu pulsat Deū operibus bonis. Scriptum est enim Ecclesi. 1. concupisce sapientiam, serua iustitiam, & Deus præbebit eam tibi. Sed quid dicis? Hoc ipsum peto, ut sciam & faciam: & quomodo possum facere prius quam accipiam? Etiam quod potes fac, ut amplius possis, & quod scis serua, ut amplius scias. Iustitia enim ipsa se operatur: sicut cū operaris vineam colligis fructus eius, & delectatus in eis melius operaris. Vides quia ipse se colit fructificando tibi dum colitur: sic & qui iustitiam operatur, cum sit & ipsa iustitia Spiritus Sanctus, operatur in eo delectationem iustitiæ faciendæ, ut delectatus circa iustitiam amplius faciat. Tale est quod dicit sapiens Ecclesi. 6. cogitatum habe in præceptis Dei, & ipse confirmabit cor tuum, & concupiscentiam sapientiæ dabit tibi. Ex dictis collige, quod si operibus nō pulsas, nec petere & orare ex fide potes. Verum est tamen quod sicut non importune respiramus: ita nec à Deo petimus. Et sicut semper est nobis necessaria respiratio: ita est nobis necessarium semper petere. D. Chryl. ubi supra.

Sicut & pater quauis benignus cum à puero rogatur, abnuat quasi nō valens dare, nō ut neget sed ut ardentius petat, & sibi magis concilietur: ita Deus neq; reuens preces nostras differt: sed hac arte sedulos nos efficiens, ad semet ipsum attrahere vult. Siue ergo consequantur quod petimus, siue non consequamur, F f perseuere

perseueremus semper in oratione : & non solum gratias agamus si consequamur , sed etiam si repulsam passi fuerimus. Quid enim precemur vt oportet nescimus. Rom. 8. Vnde idem Paulus. 2. ad Corinth. 7. docet, ter Dominū rogauit & non impetravit. At non solum non ægretullit manere in infirmitatibus, sed & magna voluptate gloriabatur in illis. D. Chrys. hom. 30. in Gen.

Sicut enim respirare importune omnino nunquam licet: ita nec petere, sed non petere potius importunum est. Sicut enim respiratione hac iugiter indigemus : ita etiā eo quod à Deo prestatatur auxillio. Accedamus, inquam, opportune & importune, sed importune nunquam licet accedere, importunum quippe est si non assidue cum adeamus, cum enim qui cæpit semper largiri, semper opportune oramus. Ideo nequaquam desperemus, sed habet totes occasionis salutis, speque meliores, etiam si quotidie peccemus, accedamus rogantes, proque delictis assidue veniam deprecemur : sic enim & ad peccandum efficiemur absque dubio tardiores, & diabolus repellemus, & Dei in nos prouocabimus bonitatem, & bona consequemur futura. Gratia & misericordia Domini nostri Iesu Christi, qui diues est in omnes qui inuocāt illum Rom. 10. Et misericordia eius vt nubis matutina & sicut ros diluculo cadens. Osee. 6. D. Chrysostomus, homil. 23. in Matth. 6.

Persecutiones patientes propter Deum, Beati erunt.

Sicut vernali flatu arbores laxantur in folia, & fructus: sic persecutionibus excitantur animæ ad virtutem. Ideo semper ficus similatur Ecclesiæ : quia sicut ficus sub vno cortice plura grana intra viscera dulcedinis inclusa, constringit: sic Ecclesia sub vno corpore multos Christianos intra viscera suæ charitatis congregatos complectitur. Nam quando carnalia hominis affliguntur tunc spiritualia eius florent. Sic ait Apostolus. 1. ad Thesalon. 1. & vos suscepistis verbum Dei in tribulatione multa, cum gaudio Spiritus Sancti. D. Chrys. hom. 49. in Matth. 24.

Sicut oliua & vba, prius ante quam ad vsum hominum perueniant, in torculari premuntur : ita homo ante quam veniat ad regnum cælorum in hoc mundo premitur. Vnde inquit D. Aug. hic vre, hic seca, vt in æternum parcas. D. Aug.

Sicut species tritici & olei non apparet nisi per præsuram & molam:

molam: ita virtus in homine. D. August. de tempore barbarico cap. 3.

Perseuerantes usque in finem hi salui erunt.

Sicut canes qui sunt in venatione ignobiles, quanvis statim magno impetu prædam aggrediantur, inuento tamen cadauere, illam relinquunt: generosi vero canes, relictis omnibus, usque ad finem persequuntur prædam: ita multi de numero Christianorū incipiunt ardenti voluntate sequi Christum, interposito tamen cadauere mortis huius, de sententia discedunt. Ad quos D. Pau. ad Galat. 5. currebatis bene quis vos fascinauit. Sicut celestes orbes naturali motu celerique raptus sequuntur, primum mobile, usque ad finem mundi: ita qui libet christianus debet sequi agnum Apoc. 14. quocumque ierit usque in finem vitæ, Matth. 10. Memento tute mulieris Loth. Lucæ. 17. quæ ex eo quod respexit retro, in sal conuersa est, ut sit condimentum aspicientibus retro. Nec ad quælibet destinata pergere inchoando prodest longum iter carpere, si non etiā totum valcant consummare. Qui ergo æternā vitam, quærimus quid aliud quam quædam itinera agimus, per quæ ad patriam festinemus? Sed quid prodest quod carpinus multa, si ea quæ ad perueniendum restant negligimus? Morere itaque viatorum nequaquam debemus aspicere quantum iam iteregimus, sed quantum superest ut peragamus. Neque enim solutus est debitor quia multa reddidit, sed quia omnia: neque ad brabium victoriæ peruenit, quin magna parte spectaculi velociter currit, si iuxta metas veniens in hoc quod reliquum est deficit. Sunt nonnulli qui cum bona aliqua faciunt, iniquitatum suarum protinus obliuiscuntur: & cordis oculum in consideratione bonorum operum quæ exhibent figunt: atque eo se iam sanctos existimant, quo inter bona quæ agunt malorum suorum in quibus & fortasse adhuc implicati sunt, memoriam declinant. Qui scilicet, si distractiones iudicis vigilanter attenderent, plus de malis suis metueret quam de imperfectis bonis exultarent. D. Greg. lib. 22. Moral. cap. 6.

Pena quandoque aperit oculos quos clauserat culpa. D. Greg.

Sicut parui pueri doctrinā despicientes ob frulas flagellæ quæ magistri & pædagogi adhibere solent, attentius dictata suscipiunt, & ipse sermo ante plagas non auditur: post verbera, doloresque veluti statim apertis auribus &

audiri excipitur oratio, & memoria custoditur: sic accidit & ijs qui diuina audiunt præcepta, & ad ea seruanda se negligenter habent. D. Basil. hom. 12. in Prover.

Pœnitentia est peccati medella.

Sicut in corpore medicina & vulnus: sic in anima peccata & pœnitentia. Et sicut in vulnere saniosa putredo est in peccato de decus: & sicut in medicamine est expurgatio putredinis, in pœnitentia est expurgatio peccati & fiducia loquendi. Veruntamen pœnitentia sic obliterat peccatum, vt nec vestigium vnius iolorum residueat: in vulneribus autem corporis non ita contingit, sed licet medicus medicamenta apponat vulneri, & vulnus emedio suppreslerit, semper remanet cicatrix in argumētum transacti vulneris. D. Chryf. in priori procemio in Esai. Et sicut degener & segnīs animo, licet multum tempus ad penitentiam accipiat magni nihil efficiet, nec per torporem sibi Deum reconciliabit: ita solers & promptitudine seurens, & multo cum studio gerens pœnitentiam, breui temporis momento, multi temporis peccata delere poterit: vt videre est, Marci. 26. Lucæ. 22. & Ioan. 18. Cogita ergo cum hominem quidem irritasti, amicos rogas & vicinos, & ianitores impendis pecunias, & multos dies accedens absumis, & supplicas: si vel semel, vel bis, vel milles irritat te reijtiat: omnino nō recedis, sed maior labore contendens, maiorem adhibis supplicationem: sic ad Deum debemus accedere, non oscitantē ne Deus prouocetur, sed pœnitentia que medela peccatorum est instātes, vt iram & damnationē eius extinguiamus. Ex D. Chryf. hom. 80. ad populum Anth.

Pœnitentia est præterita mala plangere & plangenda iterum non committere. D. Ambrosius.

Sicut veteres pingebant Ianum bicipitem, vt eodem vultu vtrunque tempus, præteritum & futurum significarent respicientem: ita vera pœnitentia, præterita & futura peccata respicit. Præterita vt plangat, futura vt vitet, & vt amaritudine priorum fugiat ventura.

Sicut vermis vastat lignum ex quo nascitur, ita pœnitentia peccatum conterit ex quo nascitur.

Sicut

Sicut enim nihil prodest male viuenti antea & vita prohibitas, quia superueniens nequitia, iustitiæ opera delebit: ita nihil ofaciunt peccata vetera correctio, quia superueniens iustitia labem vitæ prioris aboleuit. Is enim quem facti sui poenitet, errorem suum pristinum intellit. *Lact. libr. 7. cap. 24.*

Sicut serpens deponit & exuit vetustatem per angustum intrās locum: & sicut Aquila quando per senectutem tam curuum habet rostrum ut vesci non possit, ad lapidem frangit: ita peccatorum vetustate grauatus reuiuenscit per poenitentiam. *D. Cyril. Hiero. Cathed. 3.* Si enim Dauidi, tam vero amico, non fuit dimissum peccatum, quomodo tibi sine lachrymis dimittet? *Ex D. Iustino, Marty. in dialog. Poenitentiam si tollas, tolle sequentia bona D. Cypri. lib. 4. Epist. 2.*

Sicut Cereus querit heruam dictam, ut eijciat sagittam: sic peccator dum uiuit querat poenitentiam ut peccatum pellat. Nam sicut si in figulina frangatur vas facile reedificatur à figulo ex eodem luto, si coctum tamen frangatur nullam habet reedificationis spem: ita dum peccator est in hac vita, si cadat & frangatur peccatum, facile per poenitentiam resurgit & reedificatur à Deo, quia in futura vita nulla est redemptio mortalium peccatorum, nec locus inuenitur poenitiæ.

Sicut pila non solum volat per aera, sed resilit quoties cadit interram: ita iustus, non solum est iustus dum vacat contemplationi, sed quoties cadens resurgit à peccato. Vnde est illud *D. Hiero.* Nomen iusti non amittit, qui per poenitentiam cito resurgit.

Poenitentia sera raro vera D. Augustinus.

Sicut gladius diu in vagina detentus difficile euaginat propter rubigniem, usu tamen cinere & oleo splendescit: ita contingit ei qui poenitentiam dilatat, nisi in bonis operibus exercetur. Quia usque ad vltimum articulum vitæ est tempus poenitiæ. Ideo nemo desperandus est dum in hoc corpore constitutus est. Vnde *D. August.* ait, si quis positus in vltima necessitate suæ ægritudinis voluerit accipere poenitentiam, & accipit, & mox reconciliatur, & hinc vadit: fateor vobis, non illi negamus quod petit, sed non præsumimus quod bene hinc exit. Si securus hinc exierit, ego nescio, poenitentiam dare possumus.

mus, securitatem dare non possumus. Nunquid dico damnabitur? Sed non dico liberabitur. Vis ergo à dubio liberari? Vis quod est incertum euadere? Age poenitentiam dum sanus. Si sic agis, dico tibi quod securus es, quia poenitentiam egisti eo tempore quo peccare potuisti. Si autem vis agere poenitentiam quando iam peccare non potes, peccata te dimisserunt non tu illa. De poenitentia dict. 7. cap. 1. & 2. vide etiam, cap. Nullus in eadem dist.

Præcepta diuina & gratia sunt vestimenta nuditatis nostræ.

Sicut turpitudine nuditatis vestimento tegitur, sic naturalia mala carnis nostræ præceptis & gratia diuina teguntur, omni homini connaturale est peccatum, eramus enim omnes natura filij iræ, inquit Paul. ad Ephes. 2. Vnde & Adam se vidit nudum, id est, peccatorem: & ideo folij ficij, id est, mandatis legis asperere cooperuit nuditatem suam. Hinc Osee cap. 2. ait Dominus ad populum suum. Auferam vestimenta tua & linteamina, & ostendam gentibus turpitudinem tuam. Vestimenta ista significata per illa quæ imposuerunt Apostoli, super pullum & asinam, sunt mandata & gratiæ quas ipsi acceperunt à Christo. Super Iudeos & gentiles imposuerunt, id est tradiderunt: nec enim requiescere in eis potuisset Christus, nisi mandata eius fuissent in eis. D. Chrysost. hom. 37. in Matth. 21.

Præcepta diuersa diuersos intendunt fines.

Sicut in ipso corpore, alia præcipitur medicina ne bona valetudo amittatur, alia vt amissa recuperetur: sic in toto statu hominis, alia præcepta data sunt in statu innocentie, ne homo amitteret immortalitatem: alia in statu naturæ corruptæ vt reciperet amissam D. August. 83. qq. q. 82.

Præceptis duobus de proximi & Dei dilectione perficitur tota lex.

Sicut Amatystus, quem produodecimo fundamento Ecclesiæ posuit Ioan. in Apocalyp. cap. 21. duorum colorum, comixtione ornatus est, purpureo scilicet & violaceo, ac facillimæ sculpturæ: sic Euangelium quod nobis proponitur duobus præceptis perficitur, Dei videlicet & proximi dilectione. Præterea vero

Euangelium

Euangelium hoc facillime est sculptura. Vnde dicitur, iugum meum suauis est & onus meum leue.

Prædestinationis effectus consequendus est operibus quibus est

præordinatus.

Sicut artifex ad explendum & perficiendum effectum artis adhibet instrumenta aptiora ad consequendum finem : sic & Deus gloriosus ad explendam suam præordinationem & prædestinationem sanctorum suorum, adhibet causas secundas, nempe bona opera & sanctorum suorum preces, quæ valent ad consequendum effectum prædestinationis. Vt videre est de Traiano, de quo præordinatum erat vt D. Greg. precibus salutem obtineret. Hoc ipsum etiam sentiendum est de fratre quodam S. Nicolai de Tolentino, quem eius narrat historia fuisse ab inferis, fratris, sanctissimi precibus liberatum. Ij siquidē quauis ad infernum, & damnatorum domicilia descenderint, nō tamen fuerunt reprobi, sed prædestinata est eorum salus, quorundam sanctorum precibus obtinenda. Hoc vero accidisse putandum est, secundum potentiam Dei absolutam & occultissimas suæ sapientiæ causas, nam de potentia Dei ordinaria nullus vita excedens in peccato mortali saluatur. Ex quo intelligitur non solum, falsam, verum etiam impiam esse vulgi opinionem, scilicet, frustra ad liberi orationes ad salutem consequendam, siquidem diuina prædestinatio, & reprobatio falli non potest. Hoc videns D. Petrus, fideles hortatur, vt bonis se se operibus exercent, vt suam vocationem certam efficiant, quæ quidem sic fuit à Deo præordinata, vt bonis operibus & non aliter obtineatur. 2. Petri 1. Frater Franciscus à Christo Augustinianus in 1. senten. dist. 40. q. 8.

Prædestinatorum virtus in ipsis etiam erratis ostenditur.

Sicut pulchra corpora etiam in aduersa valetudine, multa nobis formæ vestigia ostendunt: sic & prædestinatorum animæ in ipsis etiam erratis suæ prædestinationis signa præferunt : vt videre est in Dauide, 2. Reg. 12, circa parabolam Natham. faciente iudicium contra se ipsum. Vt adimpleretur illud, diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum, & quod addidit D. Aug. Etiam peccata, D. Chrys. hom. 4. in Esai.

Sicut nemo memoria sua cogit facta esse quæ prætereunt, nec omnia quæ meminit, facit: ita Deus præscientia sua non cogit facienda quæ futura sunt: neque omnium quæ præscit, ipse est autor. Liber tas enim est causa contingentiae. Quia Deus non tollit modum agendi, natura inditum. Vnde prouidens malam voluntatem Iudæ, permisit ut Christum & se ipsum perderet. Et quanuis sit necessarium impleri scripturam ut Actorum i. hæc necessitas non est absoluta & consequentis, veluti Deum esse, &c. Quæ non possunt aliter se habere, sed est necessitas consequentiae, id est, quæ propter præcedentes causas necessario sequitur: ut Christum pati, propter decretum de homine lapso liberando. Ideo præuisa mala voluntate Iudæ & eius peccato, prædixit ex his sequi Iudam damnatum iri. Non enim ademit Deus ab angelis & hominibus hanc peccandi potestatem, quia potentius & melius iudicabit bene facere, quam mala esse non sinere. Igitur cum prædestinatio dicatur à præuidendo, & præueniendo, & futurum præordinando: etiam si multa fiât, contra eius voluntatem antecedentem, qua Deus vult omnes homines saluos fieri, nulla tamen fiunt contra eius voluntatem consequentem, qua mediante, secundum iustitiam vel misericordiam fiunt quæcunque vult, Aug. de vera innocētia cap. 379. & lib. 21. de ciuit. cap. 7. & lib. 2. de Gen. contra Manich. & libr. 6. Hypog. Sed quæret aliquis, inquit, D. Aug. lib. de prædestinatione & gratia cap. 14. Quare saluatur Dauid, & non Saul? Et Nabuchodonosor, & non Pharaon, cum omnes sint reges electi? Respondit idem Aug. quod ille manū Dei sentiens, in recordatione propriæ iniquitatis, ingemuit, alter vero, contra Dei misericordiosissimam pietatem libero pugnavit arbitrio. Et concludit libr. 3. de gratia & libero arbitrio cap. 12. dicens. In eo cuius miseretur, eius gratiam agnosceite & in eo quem obdurare permittit eiusdem hominis demerita credite.

Prædicamentum est lenioribus quandoque asperioribusque uti verbis.

Sicut medici primum apponunt cataplasmata magis efficacia: & deinde raptō vulnere, ea leniunt: patres quoque cum viderim filios suos incompōitis moribus, prius grauit̃ verberibus corripiunt, & de hinc admonent & solāt: hoc modo & prædicatores.

si semel

si semel vehementiori vbi fuerint termonē, iterum blandis vran-
tur verbis, & sicut sua, audientium curent membra. Lux ta illud, ad
Galat. 6. Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto vos qui
spirituales estis huiusmodi instruite in spiritu lenitatis, conside-
rans te ipsum, ne & tu tenteris. D. Chrysostomus, homilia 7. in
Genes.

Prædicatorum desidia ex audientium tarditate provenit.

Sicut agricola cum post multos labores, & erumnas sterilem vi-
det agrum, neque digne laboribus mercede respondentem, non
pari alacritate illum seminat, & colit. Imo tardior fit, quia videt
laborem, & sumptus perdere, & quod fructibus destituitur, & sicut
medicus videns infirmum suis mandatis non obtemperare, sed va-
cantem quotidie his qui morbum inerudescere faciunt, saepe nu-
mero in sua illum ægitudine relinquit, vt experientia vtatur ma-
gistra: ita prædicatores non pari alacritate seminant, dum au-
dientium vident ignauiam. Diuus Chrysostomus, homilia 41.
in Gen.

Prædicantium dicta non tantum facta sunt attendenda.

Sicut quando rex diademate redimitus literas mittit, tum is
qui eas affert, per se nullius momenti, & humilis quidem, sæpe ne-
que progenitores numerare sciens: sed non ad illum spectant, qui
literas suscepturi sunt: immo qui regia sunt sic prædicantium elo-
quia, quia quæ spiritu auditoribus per prædicatores mittuntur,
magna attētiōe suscipi debent, vt magna gratitudinis recipiatur
merces. Neque enim sua sunt quæ dicuntur, nec ex propria lingua
loquuntur, sed propter Ecclesiæ ædificationem, misericordia Dei
afflati loquuntur. D. Chrys. hom. 44. in Gen.

Prædicantium sine vitiorum sit exterminatio.

Sicut medicinæ nullus est vsus, nisi morbos à corpori-
bus exterminet: ita neque philosophiæ, nisi animæ vitia ex-
pellat. Quia vana est illius Philosophi oratio, quæ nullam in ho-
mine passionem curat. Pithag.

Prædicator est gaudij, & doloris annuntiator.

Sicut qui corporaliter saltat, volubilitate membrorum se exer-
cens gyrum sibi saltationis acquirit: ita & qui spiritualiter saltat si-
dei alacritate semper se mouens, gyrum sibi totius orbis assumit.
Cantaui vobis (inquit Spiritus sanctus) Lucæ 7. & non
saltastis: lamentaui vobis, & non plorastis: ita annuntiaui vobis

regni cælestis gaudium, & minime corda vestra motu quodā alas
 eritatis exultant. Prædicauimus triste iudicium, & sensus vestri
 ad poenitentiam lachrymas non prorrumpit. Infidelitatis enim
 genus est, in diuinis rebus, nec gaudere prosperis, nec flere contra-
 rijs, Plorabat Hieremias, videns ciuitatem Dei desolatam. Canta-
 bat Dauid ante arcam Dei, quia præuidebat in spiritu Mariam de
 germine suo Christi thalamo fotiendam. Psalm. 18. D. Ambr.
 serm. 80.

Prædicatoris est proponere, Dei autem suadere veritatem.

Sicut qui retia iactat in aquā, nescit quos pisces comprehensurus
 est, sed quot Deus ei transmissit, illi intrāt in retia: sic & doctores
 quando diuini sermonis retia super populū iactat, nescit qui sūt ac-
 cessuri ad Deū, sed quoscūq; Deus excitauerit illi, adherēt doctri-
 næ. Ergo sicut in piscatore labor solus requiritur piscandi, Deus
 autem transmittit capturam: sic & in Doctore nihil requiritur,
 nisi instantia doctrinæ. populū autē nō corrigit homo, sed Deus.
 Sic enim dicit Dñs per Prophetā Zach. c. 3. dic hæc ad Iesum fi-
 liū Iosedech Sacerdotem magnū, si bene custodieris aulā meam
 dabo tibi qui habitēt in ea. D. Chry. ho. 7. in Mat. 4. Nō possum
 scire an ei profuturus sim quē admonéo, scio tanē me profuturū,
 si multos admonuero. Senec. epist. 17.

Prædicatoris loquacis euanescit fructus.

Sicut culmi lætæ segetis quoties in folijs proficiūt, minori ple-
 nitudine spicarū grana turgescunt: ita prædicatores, quantum lo-
 quacitatis sequuntur, tantum utilitatis amittunt. D. Greg. lib. 1.
 Moral. cap. 5. Sūt enim isti sicut medici qui de sola argumentatio-
 ne tractant.

Prædicatoris est sibi attendere, & alijs, aliter tamen, & aliter.

Sicut gallus cū horas noctiū discutit, vt alios vigilēs faciat, prius
 alas fortiter excutit, vt vigilantiorē seipsū reddat: ita prædicatores
 prius se in sanctis actionibus exerceāt, vt alios ad bene operā dū sol-
 licitēt: prius sua stertibus puniāt quā quæ aliorū sunt puniēda de-
 nūcient. Turpe enim est doctore, cum culpa redarguit ipsum: sicut
 cutis lapis, qui ferrum reddens acurum, ipse est ad secandum inu-
 tilis: & sicut deformis pictor, pingens hominē pulchrum. De-
 bent insuper non vna, eademque exhortatione omnes admonere,
 sed sicut feriuntur in cithara chordæ dissimili modo: ita au-
 dientium chordæ feriantur. Non enim quodlibet animal pascitur

ex quacunque herua. Ex D. Gregor. lib. 30. Moralium, capite 5. & 6.

Sicut enim frustra applicatur ignis materiæ non aptæ: ita eloquium Dei ignitum cum sit, frustra prædicatur, si audientium diuersis moribus non applicatur.

Sicut qui seminat perdit multum semen, & seminare non desinit: ita prædicator.

Prædicator à Virgine salutanda petit auxilium.

Sicut in corporalibus, sic est in spiritualibus: ut enim in quibusdam statim præstito sit sapor in aliquibus oportet laborare, quæ manifestata sunt, nostro non indigent ministerio, quæ vero clausa sunt diligentem volunt habere consideratorem. Neq; tradit mater parvulo nucem integrâ, sed frangit eam, & nucleû porrigit: sic & ego vobis fratres charissimi si possem sacramenta quæ clausa sunt, aperire debuerâ, sed quia minus possum, rogemus ut pariter mihi mater sapientiæ frangat nuces istas. Noces inquâ quas protulit sacerdotalis virga virtutis quâ emisit Dominus ex Sion. D. Ber. serm. in Coena Domini.

Prædicationis stylum variet pro opportunitate prædicator.

Sicut non eadē instrumenta in manus sumere debet, & qui præiū est iturus, & qui colere agrû velit, alia siquidē suppellex instrumenti sorû ijs cõgruit, alia illis: ita nequaquâ eodē dicendi genere utatur, & qui in sana doctrina cohortetur, & qui in disputatione sibi repugnantes redarguat, & ad subiectam materiâ stylum accommodet. 1. Tim. 6. & ad Gal. 4. D. Basil. de vera fide.

Prælati tenens medium sit omnibus idem.

Sicut fons collocatur in medio ciuitatis, ut ab omnibus circumquaq; participetur: sic princeps debet esse rãquâ ceterû in medio spheræ, ut sicut sol in medio planetarû tanquâ luminû moderator, & sicut orologium in medio ciuitatis, ut ab omnibus possit audiri: sic prælatus debet esse mediûs & extremorum cõciliator: sicut Christus stetit in medio, Ioan. 20. tanquam recõcilians Deum, & homines. 2. Cor. 5.

Sicut enim apes mellis in ore habet dulcedinem, in aculeo autem punctiõnem: sic prælatus utraq; manu iudiciû, & misericordiã teneat. D. Ber. ser. 2. de Aduentu.

Sicut luminaria illuminantur à sole: ita prælatus debet esse omnium exemplar. D. Chry. ho. 1. ad Heb. 10.

Prælati à suis potius debet appetere amari quam timeri.

D. August. in Reg.

Sicut qui vasa vitria mundat à maculis, non duriter applicat manus, ne dū abstergit sordis vasa conterat: ita qui subditos coinquinatos abstergere curat, summa ope niti debet, vt amari ab illis appetat potius quam timeri.

Sicut quanto lenius chirurgus tangit vulnera, tanto est laudabilior: sic quo suauior fuerit prælati, eo laudabilior.

Sicut non impletur ira chirurgus, membra putrida secturus: sic nil dulcius præsulis placabilitate, & clementia. Vnde est illud, Prouerbiorum 16. Clementia regis, quasi imber serotinus.

Prælati deformitas multorum est perniciēs.

Sicut cicatrix turpior est in facie quam in alijs corporis partibus, eo quod facies sit magis conspicua: sic foedius est in principe quicunque defectus.

Sicut enim in panno candido, insigniorem deformitatē ostendit macula: ita in principe.

Prælati qui præest multis, multis ministrare debet.

Sicut qui faucis multis ministrat, & saniem de singulis eorum vulneribus abstergit, & pro natura vniuscuiusque mali, remedia ei adhibet accommodata, munere illo neutiquam ad animarum electionem vti consuevit, sed ad demissionem potius, & solitudinem, ac maiorem quandam curam: itidem, ac multo etiā magis, is, cui totius fratrum societatis sanandæ prouidentia est delegata: perinde vt qui omnium minister sit, & rationem de vnoquoque illorum redditurus, sic secum agitare animo, & contendere anxie debet, vt assequatur illud, Marc. 9. Si quis vult esse inter vos primus, erit omnium nouissimus, & omnium minister. D. Basil. lib. Regul. resp. 30.

Prælati vitium eo perniciosius quo communius.

Sicut cadaueris foetor non ita perniciosus est, si vnum poluat locum, sicut si sparsim seuo nidore diffuso corrupti aeris morbum pluribus generat: ita si quis est in rectore vitiorum morbus, facile in eos qui ei ad obtemperandum preesto sunt, trahitur atque transfunditur: & multo facilius, quod malum ab eo transit, quam si quid in eo virtutis, & industriæ fuerit. In quo ego quoque soleo crebro apud me metipsum de talibus conferēs, admirari plu-

plurimum quod tam facile, & sine aliquo labore, atque vllis adu-
niculis malitia proficit: & nihil tam facile est, quam effici malum,
etiam si nemo doceat, nemo compellat: rarum autem, & per dif-
ficile sit fieri bonum, licet plures prouocent, licet multi inuident.
Et hoc est quod dicit Aggeus, cap. 2. Cum ad eum dicitur, interro-
ga sacerdotes legem, & diceis, si sancta sancta, & vas sanctum con-
tigit alicuius vestimentum, num sanctificet eum ex eo quod cō-
tigit? & cum dixissent sacerdotes, quia nō sanctificat, dicit ad eos,
si immunditia contigerit vestimentum mundi, vtrum polluat
eum? & dixerunt, quia polluit. D. Gregorius Nazianzenus, in
Apolog. 2.

Sicut certe grauius est in multos diffundi pestem, quam vnum
pestilentia consummi: sic tanto fiet malū perniciosius, quanto nu-
meriosioris populi rector extiterit: quoniam perdifficilis est as-
sumptio boni naturæ mortalium, velut si ignis humide alicui ma-
terię adhibeatur. Parati autem sumus ad percipiendum ma-
lum quamplurimum, vt Genes. 8. velut si aridæ quis stipula igni
scintillam eiciat, qui insuper etiam ventis spirantibus anime-
tur: ita velotius malitiæ parua scintilla consumimur, quam virtu-
tis ignibus, vel accendi, vel etiam concalescere possimus. Nam &
melli plurimo parum absinthij iniectum, velocē amaritudinem
tradit. Mens vero etiam si duplum iniiciatur absinthio, non po-
terit eius obtineri dulcedo: sic brevis gleba fluuij ripe subducta,
pondus totius fluminis deriuat impræceps. Obsistere vero, &
auertere lapsum, vix magnis molibus, & immensis machinis
queas. Ideo arbitrabar non esse simile, sicut & nunc quoque ar-
bitror, pecora vel armenta regere, & hominibus præesse, atque
animas moderari. Ibi enim studium est gregem validum mem-
bris, electum carnibus facere. Quod prospiciens pastor, coman-
tes heruis, & virides, riuis delegit campos, quos fecundio-
res probat ad pabulum, & hos ipsos alternis pastibus in nouat,
& ad requiem perquirat nemorosa cubilia. Agit autem gregem
interdum virga præcipue tamen calami, vel fistulæ suauitate per-
mulcens, &c. Virtutis vero animi, & industriæ nulla cura hu-
iusmodi pastoribus imminet, per quam necesse habeat volun-
tati gregis magis quam suæ obsequi. Homini vero cum per dif-
ficile sit scire regi, id est, regenti se obtemperare, multo difficilius
est scire alios regere, & regere secundum istam nostram disciplinā,
quæ:

quæ ex diuina lege descendit, atq; ad Deū ducit. Cuius quāto spes & gloria maior est, tāto periculū grauius: quippe habētibus intel-
lectū. Neq; enim satis est malū nō esse eū cui docendi summa cō-
mittitur (quod vtiq; calcabile, & dedecorosum est, etiā in his quæ
docentur) sed oportet eum etiam omnibus bonis actibus esse præ-
ditum, secundum illud Psal. 30. *declina à malo, & fac bonū.* Idem
vbi supra.

Sicut his quibus per distriktos in excelsis funes incidere disci-
plina est, huc vel illuc declinare discrimen est, & deuiare aliquantu-
lum. quamuis illud perexiguū videatur, interitus est: omnis au-
tē eis in hoc salus est, si contemptam, & directā incessus sui lineā
teneāt ita & in his nostris, siue cuiusq; prælati actibus, in quam-
cūq; quis partem, quacūq; ex causa declinauerit, siue id malitia,
siue etiam imperitia faciat, vltimi periculi res est. Si vero & alijs
præsit, non sibi soli, sed cæteris æterni causa efficiuntur interitus.
Igitur & via regia incedendū est, & neq; his quæ à dextris sunt,
neque illis quæ à sinistris sunt intendēdum, vt dicitur, Prouer. 4.
D. Gregorius Nazianzenus in A pologet. 2.

*Prælatura maxime commendat prudentiam, &
prælati omnibus omnia fiant.*

Sicut vniuscuiusque corporis est quoddam temperamentum;
& propter hoc non omnibus eadem medicamenta conducunt,
sed alius alio indiget, vel medicamento, vel cibo, vel potu, & singu-
lis diuersa conueniunt: ita etiam, animas, diuersus ac varie com-
positus sermo curabit. Alij enim sunt incitandi stimulis. Alij
vero feruente spiritu nimium concitati mensuram æquitatis ex-
cedunt, velut cum generosus, & feruidus pullus, iugique adhuc
nouitatis impatiens, vltra diffinita metarum spatia cursu lasciuio-
re diffunditur. Multis laudari proficit, alijs vituperari, vtraque
tamen si in tempore præferantur. Alius consolatorius sermo cor-
rexit, alijs conuenit coram omnibus argui, alijs secretius commo-
neri. Aliorum conuenit obseruare omnia diligentius, & vsque
ad minimum discuti: eorum præcipue, qui dum mala sua arte
quadam celare se putant, eriguntur aduersus cæteros, & inflan-
tur. Aliorum vero oportet nonnulla præterire, vt videntes tan-
quam

quam non vidisse, vt audientes tanquam non audiuisse videamur, vt ne ad contemptum vltimum veniant per increpationem. Qui fortassis erubescunt culpas ostendere ac multiplicare, donec eas ignorare putant: audaces vero, & præcipites efficiuntur, cum eis vltimum emendationis, atque vnicum remedium, interrupta fuerit verecundia. Diuus Gregorius Nazianzenus in Apologet. 2.

Sicut enim (verbi gratia) si fieri posset, vt ex multis animalibus, ac bestiolis genere, & specie diuersis, magnis & exiguis, ferotioribus, & mitioribus, asperioribus, & lenioribus, vnum aliquod animal, & bestia vna constaret, hæc vtique ad mitigandum, si cui crederetur, quantum ei immineret operis ac laboris? quantum eius requireretur industria, vt vnicuique bestiarum, vel animalium, prout mos, vel natura exigit singulorum: quoniam quidem, neque eadem vox est apta omnibus, neque cibis vnus, neque palpan- di ac fouendi mos vnus est bestiis, ita vt interdum iisdem ipsis quibus mitigantur aliæ, ad furorem aliæ fuscitentur. Quomodo ergo iste ad vniuscuiusque animalis naturam, atque ingenium accommodabit? nisi cum sit apud semetipsum simplex, & constans, tam sit varius, & tam in diuersa mutabilis, quam poscit ipsa diuersitas bestiarum, vt corpus ex tanta diuersitate compositum, recte inter se inuicem bestiolis moderatis, in pace, ac tranquillitate persistant: ita ex multis ac diuersis, & moribus, & linguis, & institutionibus, velut vnum animal compositum sibi que dissimile, commune hoc corpus Ecclesiæ qui instituentum suscepit ac regendum, cum esse debeat ipse apud se immobilis semper, & idem necesse habet tamen singulorum, & moribus se, & institutionibus conformare, ac sermonem suum aptare singulis opportunum. Idem, vbi sup.

Prælati munus est pastoris fungere officio.

Sicut militem tuba terribilis producit ad bellum, sic oues ad pascua dulcedo iubilationis inuitat. Bellandi fremitum pastorali lenitate mitigare conuenit, vt gentes tam mitis gratia saluaret, quas diu peremerat feritas naturalis. Ideo Deus mitissimi pastoris elegit officium, Ioannis 10. personam pastoris induit: vt vagos populos, palantes plebes, dispersas lōge lateq; gētes, velut errantes in vnū pastor misericors cōgregaret, immo vt nationes feras,

prædam mortis, carnis cibum, potum sanguinis, bestiarum furore sitientes, ad usum lactis, ut cibum graminis, ad ouium totam duceret, & redderet lenitatem. D. Chrisol. serm. 6.

Sicut ubi vernalis auræ tempus annuos ouium cœperit partus aperire, ubi per campos, prata, vias cœperit fœcundi gregis germina copiosa dispergere, pastor bonus se ponit, & cantus, & discursu anxio teneros quærit, colligit fœtus, atque eos collo, humeris, vlnis lætus victor imponit, ut saluos omnes perferat, & totas perducatur ad caulas: sic nos fratres, ubi quadragesimæ arridente verno Ecclesiasticum gregem videmus fundere vberes partus, tractatus nostri cantus, & consueti sermonis epulas se ponentes, totam curam in colligendo, & comportando cælesti germine anxius grauissimo labore dependimus. Diuus Chrisologus, sermone 40.

Prælatum ignauum noxiū fit sibi & alijs.

Sicut infœcunda arbor si fuerit in vinea, dum fundit mortiferam subiectis vitibus umbram, inimica non sibi soli, sed etiam palmitibus fit fœcundissima: ita homo deses, & ignauus, si præsit populis, non sibi soli fit noxius, sed multis, dum sequentes se suo vitiat: & perdit exēplo, sicut de arbore fici ait. D. Luc. c. 13. D. Chrisol. ser. 106.

Prælatum est Ecclesiæ oculus.

Sicut recte agitur corpus si oculus sit purus, & peruerse si sit impurus: ita cum Ecclesiæ præfecto, utrolibet modo disposito, omnimodo simul, vel periclitetur, vel seruetur Ecclesia. Igitur cuiuslibet quidem Ecclesiæ, tanquam corporis Christi, habenda est ratio, quam Christiana republica velut centrum suum circulus, vndique obseruat. Nam corporis quidem lychnus est oculus, quemadmodum audiuius, non is tantum qui corporaliter videt, & videtur, sed qui spiritualiter considerat, & consideratur, Ecclesiæ vero lychnus est Episcopus. Si oculus tuus clarus fuerit totum corpus tuum lucidum erit, lucerna enim corporis tui, oculus tuus, Lucæ 11. ita Episcopus in Ecclesia. D. Basilus, epist. 30.

Prælati charitas omnibus communicetur æqualiter, meritis tamen inspectis.

Sicut Deus omnibus promiscue lucem impartitur: sic prælati imitatores Dei charitatis ipsorum radium æqualiter communi-

cære omnibus debent: quandoquidē ubi deliquitū patitur charitas, prorsus eius loco odium succedit. Vbiq; enim æqua itatis detractio inuidiæ odijque materia. ac seminariū exilit ijs qui ea defraudantur. Quoniam autem æqualiter prorsus inter se vicissim charitate complecti omnes debent, iustitia violatur, quotiescunque in communi conuentu priuatę aliquę communicationes reperiuntur, aut sodalitates. Qui enim vnum aliquem magis quam cæteros diligit, is, quod non perfecte cæteros diligit, de seipso indicio est, quocirca reijciendus est ex conuentu amor iste singularis. Quilibet enim æqualiter sanum totum suum corpus vult, quando læso vno aliquo membro dolor ex eo in totum corpus redundat. Verum enim sicut in nobis ipsis, & si singularem corporis nostri partium dolor æque in totum corpus permanat, sunt tamen membra alia alijs nobiliora (neque enim similiter affecti sumus, etiam si vtrinque iuxta angat dolor, cum ex oculo, & cum ex pedis digito laboramus) sic quoque incuncto conuentu seruari debet, vt videlicet cum æqualiter misericordia ex malis cuiusque moueamur, & similiter charitate aduersus omnes simus propensi, nihilominus tamen ijs, qui vtiliores sint, maiorem, vt æquum est, honorem habeamus. D. Basil. serm. de Institutione Monach. Nam & corpus non est vnum membrū 1. Cor. 12.

Pralati virtus in subditorum moribus patebit.

Sicut enim aliquis ingressus vineam, vitelque contemplatus, pampans comantes, fructu grauidas, macei ijs ac septis vndiq; munitas, haud quaquam desiderat orationem cuiusquam qui demōstret vinitoris industriam, & agricolę virtutem: itidem, & hic, si quis ingressus conspiciat vites spirituales, fructumque contempletur, nihil opus habuerit, vt ex cuiusq; ratione discat qualis sit præpositus. Vos (inquit Paul. 2. Cor. 13.) estis epistola mea, quę scripta est, & legitur. Nam fluuius arguit qualis sit fons, & fructus indicat qualis sit radix. D. Chrysostomus, oratione D. Philogoni.

Pralati residentia multum necessaria.

Sicut seleucides aues nunquā contpiciuntur à Cassini montis incolis, nisi cū illarum præsidio est opus, aduersus locustas vastantes fruges, nec vnde veniant, quove abeant cognitū est. Itē sicut halciones videre rarissimū est, sed quoties apparet tranquillit; ē, vel

ficient, vel denuntiant: ita praelati raro debent prodire in curij Regum, sed rerum motus, & bellorum tempestates auctoritate sua composituri. Alioquin enim de manu vagantium praelatorum, pereuntium ouium sanguinem requirât: ait Dominus, Eze. 3. & sicut rex apum quâuis grandior est cæteris in corpore, minores habet alas: ita oportet principem nunquam à suauitate auolare longius.

Praelatorum est pro suorum salute omnem subire laborem.

Sicut pastor ascendit in locum excelsum, vt libilis, & clamoribus reuocet ouem perditam: ita praelatus ascendat sicut Christus ascendit, in excelsum omnium laborum crucem, vt errantem hominem ad ouile ouium caelestium reuocet. Et vt illum efficacius ad se traheret, clamore valido etiam cum lachrymis usus est, Hebræ. 5. vt congregaret quos saluare decreuerat. Zach. 10. de his autem qui vocem eius non audierunt, conqueritur Deus, Prouer. 1. Vocauit, inquit, & reuulstis. Extendi manus meas (in cruce) & non fuit qui aspiceret.

Praelatorum peccata sunt detrimenta subditorum.

Sicut qui gaudet paries cum proximus ardet: sic qui gaudet de Prælati peccato, non aduertens magnum se sibi ei periculum subreperere, ubi enim non timetur reprehensor, iniquitas licentius perpetratur. Et sicut arrepto semel itinere, si in contrarium aberrauerit, quo longius procedit, eo longius aberrat: ita qui de Prælati peccato gaudet, ampliorem sibi peccandi aperit viam.

Praelatus sibi, & alijs debet attendere. 1. ad Tim. 4.

Sicut Psylli in Africa, & Marfi in Italia, tali virtute sunt præditi quod non solum ipsi non læduntur à serpentibus, verum etiam contactu ac siliua medentur alijs periclitantibus: ita praelatis non satis esse debet, si ipsi non corrumpantur vitiosis affectibus, verum oportet prudentia sua aliorum cupiditates noxias depellere. Plin. lib. 7.

Praelatus malus bonis, & malis est contrarius.

Sicut mercator duas habens mensuras, & ambas falsas, alteram excedentem delitam æquitatem, alteram non attingentem, alteram qua emit, alteram qua vendit, nunquam recte metitur: sic est praelatus iniquus, pondus & pondus habens, mensuram & mensuram, iuxta illud, Prouer. 20. & illud Arist. Malum, bono & malo contrarium est.

Premia vt iritent animos Deus nobis collecta proponit.

Sicut reges in equorum cursu, atq; certamine, in ipso agone coronas, vestes, cæteraque innumera ante certantium oculos ponunt: sic & Dominus in medio stadio præmiâ locauit, & quasi multorum manibus per verba, Esai. 58. dicentis, monstrauit. Frange esurienti panem tuum, &c. in quo multa præmia, & multæ includuntur coronæ. Quasi mane, inquit, orietur iustitia tua. Nam sicut in frugibus matutinalia quæ citius quam sperauimus, in maturitatem peruenerunt, appellare solemus: ita hic quia Deus ante tempus nobis illuceat, matutinale appellauit. Iuxta illud, adhuc te loquente, dicam, ecce adsum. D. Chrys. hom. 53. in Matt. 16.

Premiij ropositi spes aspera dulcia reddit.

Sicut nautis minaces illis pelagi fluctus, tempestates atq; hyemes agricolis, vulnera cædesq; militibus, & grauissimi illi ictus plagæq; pugilibus, leues videtur, atq; tollerabiles, propter spem temporaliū, ac præsentium præmiōrū: sic & multo magis, cum cælum proponatur in præmio, & ineffabilia illa bona atq; perpetua, nihil ex præsentibus his aduersitatibus sentitur. Momentaneum hoc & leue, ait Paulus tribulationis nostræ, æternum gloriæ pondus operatur in cælis. D. Chrys. hom. 14. in Matt. 7.

Principem nimis clementia decet.

Sicut inter omnes apes sola regina magistra caret aculeo, aut certe non vititur illo: sic inter omnes homines nulli magis conuenit clementia quam principi. Quare in nummis Antonini Imperatoris pij, sculptū erat. Fulmen sedens in throno. Quasi diceret Sufficit principi, vt ostendat habere potestatem feriendi. Vnde dicere solebat, vir ille prudentissimus F. Franciscus Serrano, qui propter eius singularem prudentiam, ter emicuit in Augustiniana familia: vtriusq; Castellæ Prouincialatus munere fugens. Dicebat inquam: viro pudrato sufficit ostendere poenam. Iuxta illud, Prou. 16. in hilaritate vultus principis est vita, & quasi rugitus leonis terror eius. Prou. 20. in ciuile est, ait quidam Philosophus, vincere suos, sufficit imperasse.

Sicut Saturnus, qui inter Astra errantia summum obtinet locū, motu celerrimo circū agitur, motu autē proprio, & naturali tardissime mouetur: sic princeps quauis diligentissime debet omnia percurrere, debet tñ longissime ab omni præcipitatione abesse. Hoc significabāt Philosophi, pingēdo bouē vnā humano cultu prædita,

Sylua

cum delphino super caput eius . Per primum significabant consilium cum deliberationis tarditate. Per secundum tandem, factum cum festinatione. Hinc portabat Iul. Cæs.

Sicut enim musicus non statim chordas dissonantes rescindit, sed sensim intendens, aut remittens illas ad concentum adducit: ita princeps moderate debet emendare peccata. Ille enim est moderator actuum aliorum. Plut. in Moral.

Principum mores facile sequuntur cives,

Sicut heliotropium ita ad motum solis: sic populus in principum mores vertitur, & formatur. Alphonsus Rex Aragoniæ.

Sicut nauta qui respicit ad stellam Aquilonarem, & eius cursu gubernatur: sic populus ante principes oculos suas dirigit actiones. Qualis erat color virgarum, quas Iacob ponebat ante oculos ouium, Gen. 39. tales erant foetus, quos ipsæ oues generabant: ita qualis princeps, talis populus.

Sicut primum mobile, post se rapit cæteros orbis: ita principes conuertunt inferiores ad se. Et sicut serenato aere, serenatur mare, & perturbato, perturbatur & mare: ita inferiores mutantur ad mutationem maiorum, & sicut camaleon ad præsentiam obiectorum mutatur: ita populi proponunt sibi quem sequantur, cuius proinde mores facile imitantur. Quare Moyses dixit ad Aaron. Quid tibi fecit hic populus, ut induceris super eum peccatum maximum. Exod 32.

Sicut columnæ umbra ipsam columnam imitatur, ut si columna sit recta, sit etiam & umbra: sic qualis rector ciuitatis tales inhabitantes in ea. Eccles. 10.

Principem maxime decet reſtitudo.

Sicut regula primum recta sit oportet, deinde, ut corrigat ea quæ illi applicantur: ita princeps, primum ipse vitij careat necesse est, deinde, ut alijs leges præscribat. Quia sicut lapsus non potest erigere lapsum: ita malus, & stultus princeps non potest emendare populum. Debet enim esse princeps sicut sol, quem pulcherrimum ac nimis iucundum constituit in celo Deus: sic etiam constituit principem in terra, ut se prudentia, iustitia, & benignitate repræsentet erga homines in ea. Et ut canes ouium custodes excubias agunt, non sibi timentes, sed ouibus: ita princeps non tam sibi debet timere, quam populo. Plutar. in Moral.

Prin-

Principibus sublati auferuntur virtutes & ordo.

Sicut si gubernatorem à naui separaueris, scapham fulmer-
lissi, & si ducem ab exercitu abducas, vinctos hostibus tradidisti
milites: ita si principes de ciuitatib⁹ abstuleris, seris irrationabilib⁹,
magis irrationabilem vitam degemus, mordentes alter alterum, &
nos ipsos deuorantes, pauperiorem potentior, mansuetiorem au-
daciorem. Quod enim in domibus faciūt lignorum contiguationes,
hoc princeps in ciuitatibus. Et sicut si illas substuleris, dissoluti
parietes per sese corruunt: sic et si ex mundo principes tollas, &
horum metum (cum eorū potestas non sit, nisi à Deo, Rom.
13) & domus, & ciuitates, & gentes cum multa inter se licentia
corruent. D. Chrys. hom. 5. ad Pop. Antioch. vide etiam eundem
hom. 34 ad Hebr. 13.

Princeps est publicus seruus. Petrar. lib. de Fortuna.

Sicut rex apum primus in albeario ingreditur laborem: sic
princeps: & tanquā pascor tractat oues, sic princeps suos. ait Arist.
8. Eth. existimans seipsum reipublicæ esse traditū. Et sicut vnitas
omnibus numeris se communicat: ita & princeps suis, vt nunquā
dicat, facite, sed semper dicat faciamus, vt de Iulio Cæsare narrat
historia.

Providus in paucis in multis bene disponetur.

Sicut hi qui in terra aliena sunt, & in patriam suam redire cu-
piunt, multo tempore paulatim student, & curant tantum corra-
dere viatici, quantum ad viæ prolixitatem eis sufficere queat, ne
fame seipsos perdant: ita sane facere, & nos oportet, quia peregrini
hic, & aduenæ sumus, vt provideamus & reponamus nobis
spiritualium virtutum vitia: vt quando præceperit nobis Domi-
nus in nostram redire patriam, parati simus, & alia quidem nobis
cum afferamus, alia autem præmittamus. Vt post hæc dica-
tur nobis, venite & percipite regnum quia esuriui, & dedistis mi-
hi manducare, &c. Matth. 25. D. Chrysostomus, hom. 11. 5.
in Gen.

*Providentia diuina distincta tempora dedit, vt hominum
fastidia alleuet.*

Sicut in vijs publicis sunt stationes, & diuerticula, in quibus
fessi viatores, & respirant, & quiescunt, vt alacrius postea iter suū
conficiant: & sicut in mari littora sunt, & portus, vt in eos se reci-
pian naugantes, & expectent donec ventorum impetus con-
quies-

quiescant: & sic iterum nauigare incipiant: ita & nunc his qui in hac quadragesima ieiunij cursum suscipere quasi stationes, & diuerticula, & littora, & portas, & per vnum hebdomadae diē Dominicam scilicet, quietem largitus est, vt & corpori aliquantulum ieiunij labores remittatur, & animā refocillet ieiunantes. Neque enim semper intēdere, neq; semper remittere oportet: sed nūc hoc nunc illud faciendū, ad domandā carnis petulantia, & ad regendū animæ statū. Nam sicut corpus ieiunio maceratū nō nulla indiget refocillatione, vt vigescente alacritate adferēdos ieiunij labores redeat: ita & anima nostra recreatione indiget, & quiete. D. Chrys. hom. 11. in Gen.

Sicut sēper intētū esse laboribus dolorē affert, & succū berefacit: ita subinde remittere, ad ignauia inducit. Id q̄, & in anima, & in corpore vsu venire videre quis potest, propterea mod⁹ vbiq; bon⁹ est. Iuxta illud, est mod⁹ in reb⁹, sūt certi deniq; fines. Quod erudiēs nos omniū De⁹, & per creaturas suas nostrā harmoniā tēpera uerit. Discere hoc licet, à die, & nocte, hoc est, à luce, & a tenebris. Quādoquidē diē segregauit in opus humanę naturæ, & noctē in requiē, & remissionē laborū: mensuras & terminos vtriusq; præfixit. Vnde nobis, beneficia quædā prouenirēt. Hyemē enim excipit ver, & exacte estati succedit autumnus, vt per uicissitudinem temporum, & mutati aeris, quiescentia corpora nostra, neq; frigore nimīū cōgelata corrūpantur, neq; caloris vehemētia nimīū calefacta dissoluantur: & vt ad hoc nos præparet, hyemi præmittit autumnus, & æstati ver. Quod si quis hæc omnia prudenter secū expēderit, inueniet in omnibus creaturis hūc ordinē, & rationē. Hoc & in seminibus quę ex terra nascūtur quis videre potest. Neque enim omnia eodē tempore tellus profert, neq; omne tempus ad excolenda terræ germina est idoneum. Nouit agricola congruum tempus quando plantandæ arbores, quando, &c. Scit etiam nauclerus quando a littore soluenda sit nauis, quando transeunda maria. Neque qui per vias publicas currunt: ita diuerticula sciūt, vt hi qui in aquis certū iter faciūt. Propter hoc obstupescēt, Scriptura inquit eminentē sapientiā Dei. Sap. 14. qui dedit in mari viā, & in aquis magnis semitas. Eadē rationē inueniet qui p̄iā etiam in cibis, quos accipimus: nam singulis temporibus, & anni partibus, varia & diuersa nobis alimenta Dominus largitur. Terra enim quasi optima nutrix, dona sua nobis profert, præ-

præcepto Dominico seruiens, vt terra daret fructu suum in tempore suo. D. Chry. hom. 11. in Gen.

providentia gubernantur omnia nihilque salitius quam à Deo agi.

Sicut lutum quocunque se formans duxerit, sequitur ita hominem, quacunque Deus iusserit, ea sequi, & quæ ille intulerit, grato animo per ferre conuenit, nihil omnino reluctando, vel curiose addiscere querendo. Hoc enim solum nobis persuadere debemus, omnia nobis, vtiliter à Deo inferri, non iam modum inquirentes, neque huius ignorationes grauit, vel cum mœrore ferentes. Plurima nos facimus, quæ cum liberis nostris noxia esse videantur, vtilia sunt tamen. Quod si parentibus, qui nobiscum eiusdem naturæ sunt, ita prompte, ita libere obtemperamus, neque vlla ratione indignamur: Deo indignabimur, aut grauit feremus, quod non illius omnia nobis explorata sunt, qui tanta excellentia hominibus præcellit, quantam ipsi capere non possumus? Vnde Paulus, ad Romanos 9. ait, o homo, tu quis es, qui respondeas Deo? nunquid dicit figmentum factori suo, cur me ita fecisti? nihilominus tamen, inquit Iob 21. Vt quid enim impij viuunt. diuitijsque veterascunt? Beatus autem Dauid, Psalmo 27. Paulo minus, inquit, effusi sunt gressus mei, quia zelaui super iniquos, pacem peccatorum videns, &c. Hieremias etiam inquit 12. Iustus Domine, verum tamen, iusta loquar à te. Quid est quod via peccatorum prosperatur? Non enim isti accusabant Deum, sed ambigebant, atque inquirebant. Iuxta Hieremias, vbi supra, iussus es Domine, hoc est, scio quidem omnia à te fieri iuste, modum autem ignoro quo fiunt. Vnde Dauid Psal. 72. existimabam, vt cognoscerem, hoc labor est ante me: id circo autem, responsa super his non acceperunt, vt posterioribus sæculis futuros homines docerent etiam ipsi interrogatione abstinere. Si tamen pro captu nostro his quo huiusmodi curiosi sunt, respondere necessarium sit, rationemque aliquam asserre, illud primum indignum dixerim esse querere, cur boni in præssuris, mali contra, in requie persistant, cœlesti iam reuelato regno, futurique sæculi præmio nobis osteso. Nam cum in illa vita singuli digna suis meritis recipiant, quid iam eis rebus perturbamur, quæ hic bonis aut malis contingunt, D. Chrys. lib. 1. de providentia Dei.

providus Deus noctem ad requiem dedit laboribusq; lenamen.

Sicut pia quæque matres, aut nutrices cum forte natos suos ad requiem prouocant, in gremijs positos complecti brachijs ad se constringere, ac tunica operire faciem, & oculos solent, vt obscurior aer eis redditus, somnus illos per quietem facilius inuitet: ita Deus, tanquam velamen quoddam per vniuersum mundum tenebras obducens, hominū genus ad silentium gratissimæ quietis inuitat. Quod si non ita tempus istud munisset Deus, vt est genus hominum negotijs, & cupiditatibus, atq; auaritiæ semper intentum, non solum subiectos sibi læderent, sed & semet ipsos laboribus operibusque consummerent. Propter quod & conueniēter tempora hæc, quæ ad requiem dedit, tenebris inuoluit. **D. Chrys.** lib. 2. de Compunctione cordis.

Prudentia est recta agendorum, & non agendorum cognitio.

D. Basil. hom. 12 in Prouer.

Sicut hericij secundum Arist. vt calorem fugiant foramen suum fodiunt contra ventos Septentrionales, & contra Australes; vt fugiant frigus: sic qui prudentes esse cupitis, in die bonorum mementote malorum, ait **Eccles.** c. 11.

Sicut manus eadem est, cum extenditur, & cum contrahitur: sic debet esse homo prudens in prosperis, & in aduersis præsentium ordinatione, futurorum prouidentia, præteritorumq; recordatione. **Ex D. Aug.** ser. de prudentia.

Sicut hyacinthus per se maxime conformatur secundum Dioscoridem, ita vt sit in nubilo nubilosus, & in sereno serenus: ita homo prudens omnia omnibus omnia factus debet gaudere cū gaudentibus, & flere cum flentibus, **Roman.** 12. ita Apostolus omnibus cessit, quia formam vere honestatis nunquam excessit, ait **Glossa.**

Sicut serpens prudentia naturæ edocta, totum corpus exponit periculo, vt totum caput in colūme saluet. Et cum sentit se grossitie grauari serpit terram scopulis plenam: sic faciat prudens vt animam seruet, cætera pro nihilo ducat, & grauantibus peccatis per scopulos pœnitentiæ renouetur in melius, iuxta illud, ad **Col.** 3. Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum eum qui renouatur in agnitionem secundū imaginem eius qui creauit illum. Vnde est illud, stote prudentes, sicut serpentes.

Sicut:

Sicut bonus Citharedus fides acutas laxat, & eleuat laxas, vt temporatē in vnum conueniant concentum: sic prudentia temperat omnes virtutes. Vnde vocatur ab Arist. libr. Mag. Moral. cap. 8. omnium virtutum Architectus.

Sicut enim lapis quadratus quo quo vertatur, sui similis est, firmusq; perseverat: sic qui prudentia præditus est.

Sicut infanti si dederis fragmentum panis quoniam angustas habet fauces, effocatur magis quam nutritur: sic & homini imperfecto in fide, & puero sensibus, si altiora mysteria sapientiæ volueris dicere, angustiam habens fidem & sensum magis scandalizatur quam ædificatur. Et quemadmodum viro perfecto si dederis lac fauces eius delectat, membra autem eius non confortat. De pane enim scriptum est, 1. Corinth. 2. non de lacte, quia confortat cor: sic & viro perfecto in fide & maturo in sensibus, si miracula ostenderis delectatur quidem aspectu, nihil autem proficit ei ad ædificationem sensus, aut notitiam veritatis: si autem verbū sapientiæ exposueris ei, & ratione delectatur, & ædificatur in fide. D. Chrys. hom. 32. in Matth. 2.

Sicut manus eadem est cum in palmam extenditur: & cum in pugnum restringitur: ita qui prudentiam amplectitur ubi 3. fidem erit: & prout resū ac temporum varietas exigit, ita se accommodat tēpori, nec se in aliquibus mutet, sed potius aptet, & maiorum acta ad memoriam reuocet, vt possit bona exempla extrahere. Quia acta præterita sunt certa documēta futuris. Sic enim dicebat Alexandro Aristoteles apud Senecam libr. de 4. virtutibus.

Prudentia huius seculi est quidam contortus & varius sermo.

Sicut vulpes & lepores aliam viam monstrant canibus, & alia conuersi tenent: sic sunt prudentes huius seculi, cuius sermo varius & artificiosus multum & circumvolubilitatis & apparatus habens mille figuras innectit & inuolucra. Duplex enim est prudentia. Vna quidem proprii commodi custos & alieni doli obseruatrix, qualē serpens habet: ille si quid periculi viderit incurre re, caput ante omnia custodit. Ea videtur esse versutia illa quæ pro-na est ad propriū commodū, & ad simplices re fraudandos, quali prudentia fuit ille seculi huius prudens & iniustitiæ æconomus apud Euangelium. Vera autem prudentia eorum quæ agenda & non agenda sunt, cognitio est: quam si quis rite secta-

tus fuerit, nunquam ab officio virtutis abscedet, nunquam vitiorum pestem incurret. D. Basil. hom. 12. in Prouer. Notandum quod cum Christus dixit, stote prudentes sicut serpentes, addidit, & simplices sicut columbæ. Quasi docens non sumendum esse prudentiam serpentis, quoad illam partem quæ est, alieni doli obseruatrice, sed quatenus est proprii commodi custos.

Purgatorio purgantur animæ secundum quod gesserint in corpore.

Sicut si æs misceretur & arderet, cum auro in igne ardentissimo, & tamdiu deberet purgari donec æs consumeretur, & aurum remaneret purum. Quanto vero æs fortius & spissius esset, tanto ardentiori igne indigeret, donec aurum esset quasi aqua currentes & totum ardens, deinde magister eius profert aurum in locum alium, ubi obtineat veram formam in visu & tactu, postea mittit in tertium locum, ubi custodiatur & presentetur possessori, sic etiam est spiritualiter, in primo enim loco supra tenebras est maxima pæna purgatorii, ibi est demonum tactus, ibi per similitudinem apparent venenosi vermes, ibi calor est & frigus ibi tenebræ & confusio quæ procedunt de pæna quæ est in inferno: ibi quædam animæ habent minorem pænam & quædam maiorem iuxta quod erant peccata emendata, vel non eo tempore quo anima cum corpore mansit. Deinde magister, idest iustitia Dei profert aurum idest animas in alia loca ubi non est nisi defectus virium in quibus animæ tamdiu erunt donec refrigerium habeant, vel de specialibus amicis suis, vel de sanctæ Ecclesiæ continuis operibus: sicut si infirmus cessante infirmitate, vel pæna nihil haberet de viribus, donec partim recuperaret. Nam anima quo maius auxilium habebit de amicis eo citius conualecet & liberabitur ab illo loco. Prius hæc anima fertur in locum tertium, ubi non est pæna, nisi desiderium, perueniendi ad Dei presentiam & eius visionem beatam. In hoc loco morantur multi & diu, præter illos qui in mundo dum vixerunt, perfectum desiderium habuerunt perueniendi ad Dei presentiam & eius visionem. lib. 4. capit. 7. Reuelationum sanctæ Brigittæ.

Purgatorio mundantur qui celi ingrediuntur viam.

Sicut prius aurum in fornace mundatur quam luceat in mundo: ita prius in purgatorio mundatur anima quam luceat in cælo, ubi nihil coinquinatum intrabit. Apoc. 21. D. Aug. Psal. 61.

Idem

Idem libr. 2. cap. 20. de genesi contra Manichæos ait. Qui forte agrum non coluerit & spinis cum opprimi permiserit, habet in hac vita maledictionem terræ suæ in omnibus operibus suis, & post hanc vitam habebit vel ignem purgationis vel pænam æternam.

Aduertendum valde est, illud quod in vitis patrum narratur de quodam præposito, qui multum Deum offenderat, unde iudicio Dei infirmatus est, & laborauit in infirmitate per quinquênium, unde cum consumptis omnibus in medicinis & destitutus esset ab hominibus murmurasset contra Deum quod vellet potius mori quam sic viuere, affuit Angelus Domini & dixit ei quod per duos annos adhuc laboraret, & si esset patiens migraret in cælum. Dixit adhuc non posse ferre. Ad quem Angelus: elige ergo, vel adhuc permanere in purgatorio per duos dies pro satis factione tuorum peccatorum, vel per triennium laborare in infirmitate, respondit infirmus, se potius velle esse in purgatorio. Tunc Angelus rapuit animam eius & in purgatorio reclusit. Cum autem stetisset per medium diem murmurabat contra Angelum, quod non fuisset Angelus qui hoc fecisset, sed di. bonus, dicens & ego steti per annum. Tunc Angelus stetit & ait. nõ dum impleta est vna dies quid ergo murmuras? Tunc anima postulauit reduci ad corpus & velle toto tempore vitæ suæ laborare in infirmitate patienter, quod & fecit per duos annos & migravit ad Christum.

Pueri formandi sunt moribus ut posteriora fugiant vitia.

Sicut facilius est lapidem sub initio retinere, quem cum emanibus missus est reuocare: ita prius pueros moribus formare debemus, quo posteriora fugiant vitia. D. Greg. Nazian. orat. 11.

Puerorum innocentiam querit Christus.

Sicut si puer viderit hominẽ, nihil aliud videt in eo, nisi hoc solum quia homo est, nõ dignitatẽ eius intelligit, nõ eõsiderat vestẽ ipsius: ita Christus puerorũ innocentia querit, quia taliũ est regnũ cælorũ. Vir autẽ perfectus, cũ hominẽ viderit, nõ aspicit, quia homo est: sed statim cogitat dignitatem illius, & æstimat vestimenta ipsius. Vides ergo quia sapientior est imperfectus puer, quã perfectus vir? Vir enim non hominem aspicit, quem Deus fecit Dominus: sed ornatum, quem diabolus adinuenit: puer autem non ornatum aspicit quem diabolus ad inuenit, sed hominum.

hominem quem Deus creauit. Prius quam veneno diabolico mundialis malitiæ repletus fuerit, cognoscit opus factoris: cum ergo inebriatus fuerit mundi spiritum non aspicit opus factoris, sed illecebras corruptoris. D. Chrys. hom. 32. in Matth. 19.

Pulchritudo mulieris secum detrimentum affert.

Sicut Armilla aurea pulchris gemmis distincta, plus detrimenti quam commodi affert ei qui ambulat inter latrones: ita mulieris vana pulchritudo detrimentum est sibi & alijs. Vnde dicitur Prouer. 11. circulus aureus in naribus suis, mulier pulchra & fatua.

Puniuntur à Deo iusti vt terreantur iniusti.

Sicut qui verberat canem in presentia leonis vt leoni timorem incutiat, & pater filio vt seruo ponat timorem: sic Deus vt timorem malis immitat flagellat bonos. Vnde ait D. Greg. Cum video in sterquilinio sedere Iob esurientem, Iacobum peremptum gladio: Petro suspensum in patibulo, considero qualiter Deus cruciabit quos reprobat, quando ita affligit quos amat.

Quærendus est Deus corde à quo mundo videtur.

Sicut lumen hoc videri non potest nisi oculis corporeis mundis: ita nec Deus videtur, nisi mundum sit illud quo videri potest. Scriptum est enim, in simplicitate cordis querite Deum. Quia ergo stulti sunt, qui Deum ælis exterioribus oculis querunt, cum corde videatur. D. Aug. lib. 1. de serm. Domini in monte.

Sicut Topazius (sic dictus quia inuenitur à quærentibus) fugat tristitiam furente que compescit vndas: sic quæsitus Christus inuenitur, inuentus dirigit, tranqui latq; mentem Matth. 7.

Quærentibus Deum omnia cooperantur in bonum.

Sicut qui iter agunt recta tendentes via, modo ad lapidem pedem impingant, modo sine offensione currant, modo parcentes labori ad horam quiescant, vt iterum confortati laborem assumant, omnia conducunt ad iter, vt citius perueniatur ad finem: sic qui Deum in omnibus quærunt omnia eis cooperantur in bonum. Vnde de iusto quærenti Deum, ait Esai. 43. dicite iusto quoniam bene, quoniam fructum adinventionum suarum comedit. Dicite inquam iusto, quoniam in omnibus ei bene erit. Siue in vita siue in morte, siue in bonis, siue in malis: felix quia natus, felicitior moriturus: in labore Deus erit ei requies, in æstu temperies, vt videre est de Moyse. Hebræorum, 11.

Ratio nobis sub indicat quæ sunt docenda & fugienda.

Sicut aiunt qui in maritimis degunt Erinaceum aquorum fieri sepe numero doctorem & indicem tempestatis nauigantibus. Qui cum ventorum perturbationem præsenferit calculum haud exiguum subit sub ipso tanquam anchora se ipsum stabiliens, de tinetur illius pondere, ne facile fluctibus trahatur ac agitetur: ita ratio naturalis nobis inspersa, prosequenda conciliandaue esse honesta, fugienda noxia turpiaque subindicat. D. Basil. hom. 7. in Exam.

Ratione moderata omnis moderatur affectus.

Sicut fieri non potest, quin sol res eas illumi net ad quas radios suos appulerit: ita quoque fieri non potest, quin animus, in quo corpore in sit illud viuificet. Contra, vis illa veri perspicendi, à voluptate proficiscitur, motum hinc sortita suum. Quamobrem animus qui vim illam contemplatricem sue rationalem ita in situ erit, vt assidue peruigil sit, dupliciter is vitiosos corporis motus cõsopit ac tranquillat. Siquidem & se in rebus potioribus sibi; affinis inquirendis occupat, & motus corporis sui cõfusantes obseruans cohibet atque compescit. Si vero quod ignauia se dediderit, eam contemplatricem, desidem torpore passus sit ociosam itidem vitalem vim nactæ libidines corporis pariterque nullo moderante, prohibente ve, animum ad suos appetitus, ac functiones pertrahunt. Ex quo intelligi potest, affectiones corporis nunc esse violentas, quoties cunque ratio quæ in nobis est, cessat; easdem illa moderante, & imperium suum exercente, facillime optemperare. Quare si quis recte modo rem putare voluerit, nullo pacto is corpus culpandum existimabit. Sicut enim luculenta quedam res ac per se bona equus est, & quo is natura ferotior est, ac vehementior, eo præstantior haberi solet: sessor tamen perito eget, moderatoreque, nempe quia ipse rationis sit expertus: similem etiam in animo quoque & corpore esse existimare rationem debes. D. Basil. lib. de constitutionibus monasticis cap. 3.

Sicut importuni proteruique canes absente moderatore, ex diuersis partibus libidines corporis foras se dant & vehementer in ipsum oblatrant, & varijs modis dilacerare conantur, quippe videlicet, cum earum singulæ vitalem pro se quoque illius vim ad se rapiant: sic in animo est duplex vis, cum ipse vnus sit atque idem quarum altera corpus attingat, vitalis scilicet: altera quæ tota in

per-

perspicienda veritate versatur, quam quidem rationalem etiā apelamus. Sed enim ex his, quam vitālē nominauimus vim, eā, quoniam temperata est cum corpore, animus propter contemperationem illam naturaliter, non voluntariē progignit. Animus igitur qui mentem suam peruigilem, & in actionibus rectis assidue occupatam detinuerit, huiusmodi consuetudine mores suos ad iustitiam, & tranquillitatem componet. Idem vbi supra. Pugnam denique & concupiscentiam carnis aduersus spiritum videre quis potest. Cant. .i. in illis verbis quæ loquitur ratio dicens. Filij matris meæ pugnauerunt cōtra me, &c. Vide ibi Magistrum Legionem sem.

Sicut equus sursum currens calcaribus curatur, deorsumq; freno cōstringitur: ita affectus hominis debet gubernari à ratione: homo enim ad virtutē indiget calcarib⁹, ad vitiāq; freno. Neq; enim temere tributi corpori appetitus sunt, sed vt ad res aliquas prorsus vtilēs essent & cōmodi. Ipsum autē rationis est expers, nimirum ob eam causam, vt rationis præstantia maiorem animus dignitatē obtineret. Si enim naturales corporis recte temperet motus, conseruat illud incolume, & ipse perpetuo à periculis permanet liber. Si vero neglecta ratione se somno dediderit, & moderandi corporis habenas ignaue remisserit, & ipsum corpus, veluti quod ratione moderatrice destitutum sit, à recta egrediatur via, & animam secum vna in eādem pernitiem trahit: non ob eā causam quod suapte natura ipsum vitiosum, sed quod illa negligens sit. Idem vbi supra.

Recedente Deo nobis innumera subsequantur mala.

Sicut corpus recedēte animā, prius quidē frigescit, deinde putrescit & soluitur: sic & tēplum animæ meæ Dei spiritu recedente ab eo, prius quidē seditionibus & indisciplinationibus replebitur tyrānicis, quasi Deo illud iā nō gubernante, deinde venit ad ruinā. Sicut tēplū illud Hierosolymitarū. De quo dictū est, ecce relinquitur domus vestra deserta, quia spirit⁹ Dei recedet ab ea & secreta mysteria publicabūtur. D. Chryl. hom. 46. in Matth. 23.

Sicut enim ante mortē hominis insanabilis præcedit infirmitas: sic & ante ruinā aut hominis, aut loci alicuius, aut ciuitatis, in eīs dabilia præcedūt peccata. Et sicut pulli à matre frequēter vocati, cū nō obaudierint, neq; sequuti fuerint matrē, matrē lōgius abeunt, aut venit acipiter & diripit eos, aut lōgius euagantur, vt pereāt:

percāt: sic & Dominō frequenter Iudeos vocant, quoniam nō obaudierunt, neque sequuti sunt eum recedente illo ab eis ad gentes, venit rex Romanorum quasi accipiter: sic etiam contingit in nobis. Idem vbi supra.

Reconciliationis medicamento vis morbie medio tollitur.

Sicut sapiēs quisq; medicus nō modo imminētes morbos pręueniētibus remedijs excludit, verū etiā iā tenentes alio medēdi genere iā repellit: ita recōciliatio pōst inimicitias, rē morbi iā obcūctis emedio tollit. Sic etiā Christus nō concedit nec paulū quidem omnino differre, nec huiusmodi animā impleto absque recōciliatōne sacrificio, desidia maiori capiatur, quōtidie procrastinasti. Nouit enim talē esse huiusmodi passiōē quā velocis curationis indigeat, D. Chrys. hom. 16. in Matth. 4.

Reformatio peccatoris fit penitētia cordis.

Sicut quādo aquila senectute grauata nequit volare, nec radiū solis intueri, querit fontē, in qua ter mergens se ipsam, plumis ventibus exuit, induiturq; nouis vt in pristinum renouetur vigore, sic nos cū peccatis grauamur, renouari debemus in penitētię fonte, vt inde assumamus pennas vt aquila, & renouabitur iuuentus nostra: Pennas inquā illas quas desiderabat Dauid dicēs quis dabit mihi pennas sicut columbę & volabo & requiescam. Ex D. Hiero in Esai. 4.

Religiosorum status perfectionem respicit quam ipsi sequi tenentur.

D. Th. 2.2. q. 186. art. 2.

Sicut qui in valneū ingrediuntur vestimētis se omnibus denudant: ita & qui colendę pietatis causā ad solitariā vitā accedūt, omni rerum vitę huius materia exuti, genus vitę quod est secundū Philosophum ingrediuntur. Monachorū vitę ratio vnū sibi tantū modo propositū habet, animę salutē, & quicquid prodesse adeum finē potest, id vt tanquā Dei mandatū cum timore obseruet. Quoties igitur plures inuenti fuerint, qui eodem sibi cū ali propositio fine, vitā vnā, inter se agere decreuerint, hoc cum primis firme tenere illi debent, vt cunctorū omnino vnā sit mens, & voluntas vnā, iuxta legem quā sanxit Apostolus, omnisq; in vnum conueniens multitudo, corpus vnum efficiatur, ex dissimilibus inter se mēbris coagmētatū, ita vt nihil quidquā suū cuius quā esse pręcise & peculiariter dicatur. Et quē admodū vestimētum, quod contractus est, amplioris staturę corpori conuenire

Sylua

non potest, itemque contra, quod iustæ staturæ habile esset, id exiguo corpori non conuenit, sed quicquid vnicuique aptū est, id vtile est, & commodum: item quoque seruari in reliquis rebus idem debet, vt lectus videlicet, vt stragulæ vestes, vt calicū in dumentum, calciamentumque eius sint, quibus valde his opus sit, non autem eius qui illa possideat. D. Basil. serm. de institutione monachorum.

Sicut enim medicamento non is vitur qui sanus est, sed qui saucius: sic ijs etiam quæ leuandi causa corporis inuenta sunt, vti debet, non qui delicatus est, sed qui imbecillus. Idem vbi supra,

Sicut, item, si plures pictores, omnes, separatim quisque, vnius oris alicuius formam effingat, effectæ illæ omnes imagines, similes inter se sint: eodem modo si multiplicia multorum ingenia animi vnius alicuius constantes mores sibi imitandos proposuerint, præclare in cunctis vitæ forma eluceat, necesse est. Idem vbi supra.

Religionis fructus à ceremoniarum folijs conseruatur.

Sicut pices decurrente aqua viuarij moriuntur si clausuræ ipsius minutatim ad sepe crepent nec reficiantur: ita omnis religio monasticæ disciplinæ funditus periet, si custodia eius per contemptum modicarum culparum paulatim à feruore tepescat. D. Ansel. lib. de similitudinibus cap. 122. Sicut enim folijs fructus: sic ceremonijs sanctis seruatur virtus. D. Greg.

Religiosorum malorum vita confunditur si cum bonis secularibus comparetur.

Sicut si arbores hortenses non fuerint cultæ, fiunt vt siluestres, & siluestres per debitam culturam fiunt vt hortenses, secundum Arist. sic religiosi & seculares. Item si siluestres quæ sunt fortiores, & calidiores, opponantur hortensibus, quæ sunt humidiores (& ideo parum vinctuolæ) Syluestres excitant calorem hortensium, vt multum fructum afferant, sic desidiosa religiosorum, excitatur quandoque à feruore poenitentiae secularium. Quos Elai, cap 3 sub similitudine quadam aceriter reprehendit dicēs. Erubescite Sion, &c.

Relinquenda sunt terrena vt possideantur celestia.

Sicut nemo potest simul sursum & deorsum ascendere & descendere: ita nemo potest terrena possidere & perfecte ad celestia

Alia p̄uenire. Considera quomodo inter celum & terram, aer
medius constitutus separat creaturam vtraque, vt ostendat,
quia inter celestia & terrena nulla potest esse cōmixtio. Cales-
tia enim spiritualia sunt & leuia, & naturaliter semper sursum pe-
rentia. Terrena autem ponderosa sunt & semper deorsum de-
scendunt. Si igitur spiritualia tenueris sursum te ducunt: si terrena
deorsum te deponunt. Vide quia Petrus quidem & Andreas di-
cuntur reliquisse retia: Iacobus autem & Ioannes, patrem & na-
uim. Tria sunt enim (generaliter) omnia quæ relinquere debet
omnis qui venit ad Christum: &us carnales, substantiam mūdia-
lem, parentes carnales quæ significantur per retia & nauim. Et
vide quia prius retia relicta significantur, postea nauis, in tertio
autem loco, pater: quia prius conuenit actus mundiales relinque-
re. Ipsi sunt enim qui precipue noscent ad spiritualia. D. Chrys.
hom. 7. in Math. 4.

Resurrectio iustorum erit primorum totalis restauratio parentum.
Sicut Deus spicā fecit ab initio & ex spica natū est granū, & rur-
sus postquā seminat denuo respicatur spica: ita & homo, si
est a Deo custodit̄s mādātū immortalis. Seminat⁹ per mortē re-
pullulat, sicut erat ab initio immortalis. Et sicut ab initio Deus
vnu hominē fecit: ita in regeneratione tāquā vnus homo resurge-
mus, id est, tota hominis imago similis Adæ imagini, tam forma-
tione quam magnitudine atque figura. Propterea non est in re-
surrectione discretio, neque parui, neque magni, neque nigri, ne-
que albi, neque fūsci neque variæ sunt formæ siue personæ. Om-
nia enim illa ex fatione & corruptione prouenientia, simul cum
corruptione resoluuntur & euacuantur. D. Athanasius libr. qq.
in responsione, 24.

Sicut in nobis eadem species permanet ab infantia vsque ad
senectutem, licet characteres seu lineamenta multam videantur
immutationem recipere: ita intelligendum est hanc speciem quæ
nunc inest nobis, ipsam permansuram etiam in futuro plurima ta-
men immutatione melius & glorioſius facta. Necesse est enim
animam in locis corporeis habitātē vti corporibus talibus quæ
apta sunt his locis in quib⁹ degit. Et sicut verbi causa. Si in aquis
maris nos habitare, vel degere posceret Deus, sine dubio pro ha-
bitabili qualitate necessarium videretur habere talem corporis sta-
tum, & compositionem, qualem habent illa animalia quæ in
H h aquis

à quis viuunt : ita nunc cum cælorum habitaculū promittatur secundum locorum gloriam consequens est aptandas esse etiam corporum qualitates . Nec ideo prior species exterminabitur, licet gloriosior efficiatur, sicut ipsius Domini Iesu, vel Moy si, vel Eliæ, non fuit alia in transfiguratione ex Apologia Pamphili Martyris. Pro Origine de resurrectione.

Resurrectionū immortalis eidemmet continget carni.

Sicut si quis diuersa semina in vnum permisceat, & hæc in discretā seminet, vel passim spargat in terram, nonne vniuscuiusque seminis quocunque loci fuerat satum competenti tempore secundum naturæ suæ speciem, germen producit, & culmen suæ formæ sui; corporis reparat: ita ergo & vniuscuiusque carnis substantia, quæuis varietate, & diuersè dispersa sit: ratio tamen ipsa quæ inest vnicuique, carni mortalis. Tempore quo seminatis in terrâ corporibus, primum verbum Dei voluntate cum arripserit, collectum de terra, & attractum substantiæ suæ sensum reddit, ac reparat in illa specie, quam mors aliquando dissoluërat. Et ita fit, vt vnicuique animæ non confusum, aut extraneum corpus, sed suum quod habuerat reparetur: vt consequenter possit pro agonibus præsentis vitæ cum anima sua caro, vel pudica coronari, vel impudica puniri. Et ideo satis cauta, & prouida adiectione, fidem symbolis Ecclesia nostra docet (ait D. Cyprianus) quæ in eo quod ceteris traditur carnis resurrectionē, vno addito pro nomine tradit, huius carnis resurrectionem. Iuxta illud, & rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum, Iob 19. & secundum eundem cap. 18. Lignum habet spem si præcisum fuerit, rursum virefcit, & rami eius pullulant. Si senurit in terra radix eius, & in puluere mortuus fuerit truncus illius, ad odorē aquæ germiabit, & faciet comam, quasi cū primū plantatum est. Inspiciens tu quod seminas, non viuificatur, nisi prius moriatur. 1. Corinth. 15. Quod ergo in seminibus quæ tu in terram iacis, per annos singulos fieri vides, hoc in tua carne erit. Et cum auri esse propriam venam, & argenti aliam, æris quoque longe disparum, ferri; & plumbi diuersas in terra species terræ latere, mortale deprehendat ingenium: diuina virtus inuenire posse, ac discernere non putabitur vniuscuiusque carnis proprium sensum, etiam si videatur esse dispersum? Ex D. Cypr. exposit. in symb.

Resurrectio corporum facilis Deo coniectabilisque in natura.

Sicut pictor, qui simile facit imaginē innumeras facile perficit: sic

& Deo facile est innumeros mūdōs facere, atq; infinita corpora refuscitare, sicut fuit facile facere celū, & terrā, & solē, & lunā, & infinita sydera cū nō essent, & quod postquam facta sunt starent, sine fundamento. Nonne vides figulos, quo pacto factum vas, & informe fingunt, & qui metalorum terram fundunt, quomodo terram aurum reddunt, & ferrum, & æs? Rursum qui vitrum faciunt, quomodo arenam in vnum corpus continuum, & lucidum transferūt? & quomodo granū nudū in terrā projiciūt & iactum corrūpitur: vnde spicæ, aristæ, culmi, & alia omnia? si hæc ita sūt, quid à Deo efflagitare cōtendis, quomodo corpus nostrū restitua-
tur. Cōsidera quæso quomodo De⁹ terrā ex nihilo fecit, & ex terra hominē. Propterea enim quod erat difficilius, prius fecit, vt ex eo quod facilius erat reciperes. Difficilius dixi, non Deo, sed secū dū nostrarū rationū consequentiā. Ex D. Chr. ho. 17. 1. ad Cor. 6.

Sicut argentū dū non probatur igne apparet terra, cū autem confunditur, nō minuitur in substantiā, sed potius mutatur in melius: sic corpus per mortem quod terrenū est destruitur, & sine de perditione substantiæ mutatur in melius. Ex D. Chrys.

Sicut se mina cooperta in fulcis, solus Deus imponit illis radius, & stipitem, & folia, tandemq; & subtilissimos culmos: sic & corporibus in sepulchris Deus. D. Dam. lib. 4. c. 28.

Sicut leo rugit suo suscitāt catulos suos: ita leo de tribu Iudas suscitabit mortuōs, vt tanquam membra suo capiti eo aptentur Christi ad regnandū cum illo in gloria Ephes. 2. 4, & 5. ad Col. 1.

Sicut enim mors in carne per Adā ad nos trāsmissa a diuinitate absorpta est: sic & peccatū in sumptū iustitiæ Iesu Christi quare nōs in resurrectione carnem sumemus, neque mortī, neque peccato subditam. D. Basil. epist. 65.

Resuscitati Christi cibis non euacuauit resurrectionem eius.

Sicut radius solis cōsumit aquā potestate caloris, & nō necessitas: sic Christi⁹ post resurrectionē cōsumpsit cibū, potestate diuinitatis, & non necessitate carnis. D. Aug. de Ciuit. 13.

Et ibutionem attendentibus leuia sunt quæ natura sua videntur graua.

Sicut si gubernator fluctū viderit solū, nūquam e portu scapha digredietur, sed ipsā præ fluctib⁹ vtilitatē, cōmodūq; metitur, atq; demū credit se pelago, & miles si vulnera, cædesq; viderit, nō ita induit thoracē: si vero triūphos præ vulnerib⁹, victoriasq; Imperatorū quasi concurret ad præliū. Quia n. natura graua, sic leuia sūt, cū iā nō labores cogitamus, sed ipsos laborū fructus cōsideramus.

lis: in alijs autem operatur dilectionem dulcissimam quasi lac, in alijs autem odia, quasi phlegma nocibū, & expuēdū. Idē vbi supra.

Sicut in corpore si aliquod infirmatum fuerit mebrum, non omnino languet stomachus: si autem & stomachus languerit, omnia membra inueniuntur infirma: ita si aliquis Christianorū peccauerit, non omnino peccant & Sacerdotes: si autem & Sacerdotes fuerint in peccatis, totus populus conuertitur ad peccandum. Ideo vnusquisq; Christianorū pro suo peccato reddit rationem, Sacerdotes autem non solum pro ipsius, sed pro omnium peccatis reddituri sunt rationem. Idem vbi supra.

Sicut enim cum videris arborem pallentem folijs, marcidā intellis, quia aliquam culpam habet in radice: ita cum videris populum in disciplinatū & irreligiosum, sine dubio cognosce quia Sacerdotium eius non est sanum. Idem vbi supra.

Sicut acētū dentibus, & fumus contrarius est oculis: ita prauus Sacerdos in Ecclesia per acedinem peccati, fidelium sensus obtūdere fecit, & erroris ignorantia exæcat oculos mentis. D. Hiero. lib. 2. in Prouer. cap. 11.

Sicut mare quanuis nimis sit quietū, sequētibz ventis, & inter se asperrime pugnātibz, de repēte intumescit, & eos omnes quos tūc vela facere contigerit, perdit: ita admissis perditis Sacerdotibus in Ecclesia, tranquillitas eius, turbulentia, ac naufragijs multis infestatur. D. Chrys. in lib. de Sacerdotio.

Sacerdos quilibet tenetur quosque docere.

Sicut qui sutoriā aut alterā profitetur artē, & si specialiter non spondeat, tamē per hoc ipsum quod sutoriā professus est arrē & opificiū vel magisteriū eius artis aperuit, videtur tacite, omnibus spopōdisse, vt sine reprehensione impleat quā professus est artem: sic Sacerdos & omnis clericus, & si specialiter nō promittat, tamē per hoc ipsum quod doctor constituitur aliorū, tacite promittere videtur Deo, in omnibus obauditurū se Deo. Namq; sicut colonus, quanuis de suo munera obtulerit Domino, nō sic eū placat, quomodo si de vinea eius reddit ei obtulerit: sic & Sacerdos nō tantā propter suā iustitiā placet Domino, quomodo si populum Dei in sanctitate docuerit, quoniā ipsius iustitiā vna est, populi autē multiplex. Ergo coloni sunt Sacerdotes, qui colētes populū quasi vineā ferro, bonos fructus iustitiæ Domino exhibere debēt. Sicut enim rostro ferreo herbę radicitus euellūtur ā vinea, sic & acri sermone vitia de populo ressecatur. D. Chrys. hom. 40. in Matth. 1.

Sicut ædificatores, nodosos lapides, & habētes torturas fero dolāt, postea ponūt eos in ædificio, alioqui nō dolati lādides, lapidibus nō coherent: sic Ecclesiæ Doctores, vitia hominū, quasi nodos acutis increpationibus primum circuncidēre debent, & eos in Ecclesiæ ædificatione collocare: alioquin manentibus vitijs, Christiani Christianis concordare non possunt. Idem vbi supra.

sacerdotale officium aquocumque sacerdote suum sortitur effectum.

Sicut qui accipit cartā a Rege subscriptā, non requirit quacalamo subscripserit: sic nō inconuenit, siue per istum, siue per illū Sacerdotis officio fungatur, non inconuenit quam suum sortitur effectum D Chryl. hom. 27. ad Hebræos.

sacramenta sunt riuuli, per quos Christi sanguis derivatur ad nos.

Sicut agricolæ vtūtur ductib⁹ aquarū ad ducēdā aquā, & ad rigādū hortū: ita Ecclesia vtitur Sacramētis ad lætificādas animas, tāquā riuulis per quos sanguis Christi à fonte ipso ducatur.

Sicut in Ecclesia veteri erat cādelabrū aureum, quod septē habebat lucernas: sic in hac noua Ecclesia, sunt septē aurea sacramēta, assimilata per Ioan. in Apo. c. 21. lapidi Chrysolito, qui auri spectiē habēs, nocturnos pellit timores, ac defatigatis requiē prestat. Verūtācē, multū differūt hæc septē sacramēta ab his, quę in veteri lege sacramēta dicebātur: quandoquidē illa inuisibilis gratiæ, visibilia signa erant dam taxat. Hæc vero nostra, gratiam quā Christi Domini passione sortita significant, efficiunt.

sacramenta Ecclesia sunt arma militiæ nostræ.

Sicut cum Imperator in militum numerū aliquē recipit, nō solum signat receptum, sed etiā armis cōpetētibus instruit ad pugnā: ita in baptismo recipitur homo ad militiam, & in confirmatione coarmatur ad pugnā, de consecrat. dist. 5. Canone de his vide ibi.

Sicut Mirra omnes fætentis odores, & in mūdōs cordiū spiritus, quo cūq; infusa fuerit extinguit, & in quo infertur, odorē firmitatis diffūdit: ita per sacramētū, saltem vñctiōis (fætorē de terro) Deo iam quod suauē est, spiramus. D. Hilarius in Psal. 132.

saluatur nemo sine Deo nec Deus sine homine saluat.

Sicut nec terra sine femine, nec semen sine terra fructificat: sic nec homo sine Deo, nec Deus sine homine iustitiā operatur in homine. Ideo inquit fiat volūtas tua. Ac si dicat, si hæc agitis, hæc oratis, digni filij estis huiusmodi patris. Nā sicut homo nō potest facere bonū, nisi habuerit adiutoriū Dei: sic nec Deus bonū operatur in homine, nisi homo ipse voluerit. D. Chryl. hom. 14 in Mat.

8. Hinc est illud D. Aug. Qui facit te sine te, nō saluabit te, finete.

Sicut de docente in ciuitate dicimus, iste docet omnes, nō quia omnes discūt, sed quia nemo nisi ab illo didicit, ita dicimus quod Deus vult omnes saluos fieri & ad agnitionem veritatis venire: nō quia omnes saluētur, sed quia, quot saluātur, voluntate Dei saluātur. D. Aug. lib. de prędestinatione sanctorum cap. 8.

Sicut domus nō fit sine artifice, neq; artifex facit domū sine necessariis; ita nec Deus saluat nos sine nobis, nec nos saluamur sine Deo. Qui enim dedit formam dedit consequentia ad illam. Theoph. ad Rom. 9. & ad Coloss. 1.

sanctorum intercessione multa nobis largiuntur à Deo.

Sicut si ab imperatore querat quis aliquod beneficiū, & ipse nō habet tātā amicitia ad impetrandū cū illo, nec tantā fiduciā ad petendū, tūc vadit ad fratrem imperatoris, aut ad amicū vt intercedat ad illū, tunc Imperator largiēs, ait, ecce ego hoc beneficiū do non illi, sed tibi id est, propterte illi do, o frater. Nam non illi donatur, cui datur, sed propter quē datur: sic & quę propter sanctos nobis donātur, nō nobis, sed illis dantur. Sic etiā propter Christū aperti sunt nobis cęli, bona donātur. D. Chry. hom. 4. in Matth. 3.

sanctorum differentiam meritorum solus Deus agnoscit.

Sicut homo quidē intelligit, q. mēbrū honorabile habet in corpore suo & q. inhonestū, vnū quodq; autē mēbrū, nō se cognoscit ipsū, si honorabilē sit aut cōtēptibilē: aloquim & quę honorabilia sūt, gratularētur, & quę cōtēptibilia sunt, tristarētur, & per hoc fieret inter illa schisma, sic differētiā inter sanctū & sanctū, Christ⁹ sol⁹ cognoscit, cuius mēbra nos omnes sumus. 1. Corin. 6. Nā quauis differūt secūdū merita sicut stella differt à stella, tamē ipsis sanctis nō est cōcessum, vt cognoscāt differētiā suā adinmicē, vt nō meliores superbiāt cōtra deteriores, & deteriores tristentur cōtra meliores, & per hoc soluta charitate, inter eos discordia nascatur, maxime in hoc sæculo facinoroso, in quo occasiones iugiter quarit diabolus odiorum seminandorū. D. Chrys. hom. 35. in Matth. 20.

sanctorum memoriam non illorum solum sed nostri causa celebrand. m.

Sicut ex igne naturaliter emicat splendor, & ex vnguento quoque prestanti diffunditur odor, sic ē sanctorum commemoratione, gestorum ad omnes prouenit utilitas. Non fuerit modici momenti eorum quę olim gesta sunt veritatem exacte tenere. Nam obscura quędam fama viri huius. N. præclara facta

conseruans, ad nos vsq; venit. Quā obrē pictoribus recte cōpara-
bimus. Illi enim cū imaginibus imagines de pingūt, vti par est,
ā prima forma plurimū recedunt. Nos itē cum rerum gēstarū as-
pectu caruerimus, valde metuendū, ne dicendo rerū veritatē atte-
ramus. Igitur nostri tātū causa profectus, sat fuerit illorū celebra-
re memoriā, nō enim nostris indiget laudibus ornari, sed nos vi-
tæ historia & commemoratione, imitationis gratia indigemus.
D. Bassi. hom. 19. in Gordianum Martyrem.

Sicut naturæ lex est apibus innata, fratres dilectissimi, vt nisi
rex prius agmen præcedat, ab aluearibus nusquā discedāt: sic vos
Dei populū cum nunc primū ad martyres tanquā ad flores cæle-
stes exeuntes & huc frequentes conuenire viderint, quo id duce,
feceritis exquirō? Quis ingētē æstū excitauit? quis hyemalē hāc
tristitiā in vernam serenitatem cōmutauit, vt populus ex ciuita-
tis ædificijs, tanquā ex apum aluearibus clavis egressus, ad subur-
banum decus præclarūq; martyris stadiū confluerit? Quo-
niā igitur & nō infirmitatis nostræ oblitus celebritas martyris
excitauit, age & ipsi quoq; quantum voce contendere licet, velu-
ti hominantes apes vernantibus floribus circumsufa, præclara
ipsum N. gesta personemus. Idem vbi supra.

Sicut arbores quæ bona ferunt poma propriæ bonitatis lau-
dem nutrienti tribuunt humo: sic iste ex nostræ vrbis prodians
vtero, ad summūque gloriæ culmen euectus, patriæq; eum pro-
duxit, atq; aluit, honorem gloriosissimi martyrii, tribuit. Iucunda
nempe sunt quidem & externa poma, modo sapore delectēt: sed
longe nostro gratiora gustui, propria quam peregrina, præter
quam quod & gloriā quandam nobis conferre videntur. Idem
vbi supra.

*sancti triumphantis Ecclesie in requie & in militante in
spe gaudent.*

Sicut lapis erysoprasus, & viridis coloris, & guttulis quibusdā
aureis distinctus est, de quo tanquam de Ecclesiæ fundamento lo-
quitur Ioan. in Apoc. c. 21. sic sancti omnes per illos duos colores
sunt significati: illi nanque tanquam scintillæ in arundine lo-
discurrunt, diuini amoris incendia emittentes: Hi vero spe ad su-
pernam patriam anhelantes licet multa in terra iustineant, cor-
de tamen fixi in cælo sunt. Quorum Christus est caput, quem de

dit Deus super omnem Ecclesiam, siue quæ in cœlis siue quæ in terris est. Ad Ephes. 1. & coloss. 1.

sancti eo sanctiores quo Christo propinquiore.

Sicut in istis terrenis lapidibus obseruari nouimus, ut hi quidē lapides qui validiore sunt & potentiores primi infundamenta iaciantur, ut ipsis credi & superponi possit totius ædificij pōdus; alij vero qui sequentes sunt, id est, paulo illis inferiores, proximi illis qui infundamento sunt ordinentur; qui veroplus inferiores sunt paulo superius, à fundamentis: tum deinde in comparatione lapidum qui infirmiores sunt in superioribus; & prope ipsa iā rectis stigla collocantur. nūc intellige etiā de lapidibus viuīs esse aliquos infundamentis huius spiritualis ædificij. Qui autem suat illi qui in fundamentis collocantur? Apostoli, & Prophetæ. Sic enim dicit Paulus Epes. 1. hæc ipsa docens, A Edificati estis supra fundamentū Apostolorū & Prophetarū, ipso summo angulari lapide Christo Iesu Domino nostro. Vt autē præptiorē te præpares o auditor ad huius ædificij constructionem, ut lapis aliquis inueniaris viciniōr fundamento, discere quia ut ipse Christus, huius quod nūc descripsimus ædificij fundamentū est. Sic enim dicit Apostolus. 1. Corint. 3. fundamentū enim aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, qui est Christus Iesus. Beati ergo qui supra illud tam nobile fundamentum, ædificia religiosa & sancta confluerunt. Origen. hom. 9. in cap. 8. in Iesum Naue.

sanctorum imagines ad Christianorum exemplar sunt posita in templis.

Quemadmodum pictores imaginem ex imagine pingentes, ad exemplar respiciunt: ita Christianus qui in anima sua vult Christi imaginem depingere sanctorum vitas respicere debet. D. Basil. ad D. Greg. Nazian. Epist. 1.

sanctorum virtutes per omnia secula fulgent.

Sicut cœli luminaria, ac sydera infirmamento cœli à Deo collocata, cunctis indefinenter quæ sub cœlo sunt fulgent, atque omnibus quæ super terram sunt per tempora, ac tempora per generationes & generationes, mirabiliter refulcent: alia quidem per no-

ætern, vt stellæ, & luna, & alia per diem, vt solis speciosissimi radij: sic & sanctorum virtutes insignia atque beatissimi eorum agones, omnibus in perpetuo fulgent, omnibus in æternum honorum formam tribuunt, omnibus sub sole pietatis exemplum ostendunt. Et quod sancti luminaribus comparentur demonstrat Apostolus, dicens, sicut stella differt ab stella in claritate: sic sancti in gloria. Item Angelus dixit ad Danielelem, iusti effulgebunt vt luminaria cæli: sic enim emicabant omnes sancti non solum in tempore restitutionis, sed & nunc in tempore presentis sæculi. Alius enim fide fulget vt Abraham, alius castitate vt Ioseph, alius mansuetudinē vt homo Dei Moyses, alius constantia in tolerandis doloribus vt Iob, cū innumerabilibus alijs sanctis fulgentibus in nouo testamento. Origen. hom. 1. in Iob.

Sicut stellæ cum sint in cælo magnæ, apparent in terra parue: ita sancti obscuri quanuis sint & ignoti & dormiant inter medios cleros, fulgebunt sicut sol in conspectu Dei: & posteriora dorsi eius etiam in hac vita, hoc est, vestigia suorum operū splendent in palore auri. Sicut secundum D. Isidorum, cuiq; rei insita est virtus in gemmis: & sicut Chrysolitus secundum Dioscoridem, lucens vt aurum, cundo emittet post se scintillas ignis: sic in hac vita, quanuis angustia & incogniti errantes in speluncis, quasi niue de alba buntur in selmon mons pinguis, & vestigia eorum tanquam splendida exemplaria relinquentur. Psal. 67.

Sicut speculum obiectum solis radijs tantum splendor in fundit ex se, vt alter sol videatur: ita sancti ab omni terrena labe munda, obiecti radijs solis iustitiæ Dei sic transformantur de claritate in claritatem, vt eius imaginem referant cuius fulgorem in se receperunt: ad imaginem enim Dei creatus fuit homo.

sanctorum contemplatio animam rapit à sensu, illaque corpus à terra. D. Bern. serm. 85. in cant.

Sicut aqua igni admota, vbi calorem in se concipit, motū eius imitatur & naturæ suæ oblita, more ignis sursum agitur: sic sanctorum animæ in hac vita degentium, cum in se receperint diuinum spiritum, leuant se supra se, & quandoque leuant secum sua corpora in aera.

sanctorum acta christianis imitanda proponuntur ab Ecclesia.

Sicut periti medici, diuersa ciborum genera, fastidio laborantibus proponunt, infirmis: sic Ecclesia quotannis, nobis fastidientibus

libus de virtute diuersa sanctorum merita proponit exemplarias:
Apostolorum, martyrum, confessorum, virginum, doctorum, sa-
ctorumq; suorum dogma prædicat. Sicut enim piscandi artifices,
varia escarum genera excogitant ad capiendos pscies: ita celestis
ille animarum piscator, in numeras quotidie artes piscandi ani-
mas inuenit. D. Aug.

Sapientia huius mundi stultitia est apud Deum. 1. Corint. 3.

Sicut oculis Nocturæ perfimiles homines sunt qui vanæ &
inanis sapientiæ studio incubueri. Nam vt illius aspectus noctu-
quidem valet, sole autem illucescente non mediocriter offuscat
& hebescit: sic & istorum hominum mens acutissima quidem ad
vanas res perspicendas esse videtur, hebetissima vero caligineq;
referta ad ipsa in lucem veram percipendam euasit. In die quoq;
per facile tibi fuerit vnde quaque creatoris admirationem elice-
re. Vt ad opera conficienda te domestica excitet ales, cantuque
suo, solem elonginquo aduenientem prædicens. Vt per uigili cur-
ra genus anserum occupetur, & acutissimum sit ad ea sentienda
quæ cæteros latent, qui iam olim ipsam Romam Conseruauerunt,
hostibus quibusdam, Romanis omnibus clam nec preuisis, per o-
cultos cuniculos iam occupaturis arcem clangoribus patefactis.
Quis sit modus carendi Cicadæ, vt meridie magis intumbant ci-
cadæ cantui, &c. D. Basi. hom. 8. Exam.

Non solum autem in magnis animantibus, verum & in mini-
mis Dei sapientiam nobis admirari licet, non Elephantum admi-
rari potius consueui, propter tantum magnitudinis tuæ orem,
quam murem qui fors indolens est Elephantus: aut scorpionis te-
nuissimam partem, aculeum inquam, quem cauum perinde atque
fistulam artifex vniuersi quo virus per ipsum iocis infundatur
extruxit, & mirabilis facta est sciētia tua ex me. D. Basi. hom. 9.
in Exam.

Sapientia Dei immobili cuncta mouentur & viuunt.

Sicut si musicus, lyra diligenter instructa, grauiā acutis, &
aliis media, per artis peritiā iungens, vnum ex omnibus effi-
ciat consonū melos ita & Dei sapientia, hoc totū ac si lyrā tenēs,
& terrenis aërea, aëreiq; coelestia copulans, & singulis vniuer-

sa connectens, nutuque ac voluntate circumâgens mundum
vnum, & vnum eius ordinem pulchre, atque ætissime conficit.
Ipse quidem apud patrem immobilis permanens, cunctaq; sua con-
stantia mouens. D. Athan. lib. primo contra gentiles.

Sicut constante choro ex diuersis hominibus, pueris, mulie-
ribus, iunioribus, senioribus, vnoq; chori principem significâ-
te, quilibet pro ingenio & virtute sua se exercet, virq; vt vir, &
puer vt puer, senex item vt senex, & iuuenis canit, omnesque
vnum efficiunt amenum suauemque concentum. Vel sicut ani-
ma nostra sensus corporeos in puncto temporis, secundum cuius
que officium mouet, vt præfente vna re, simul omnes mouean-
tur. Et oculus videat, auris audiat, tangat manus, olfactus per-
cipiat odorem, & gustus itidem gustet. Sicuti magna ædificata
ciuitate, quæ à conditore suo principe aut Rege, administratur &
regitur, præfente illo & imperante, & ad omnia iaciẽte oculos se-
quantur omnes. Et alij quidem ad agriculturam, alij rigandi gra-
tia, ad aquarum properant ductus, alius frumentatum proficif-
citur, & hic ad curiam vadit, ille Ecclesiam ingreditur, & iudex
ad iudicandum Princeps vero ad danda iura, legesque residet;
pergitque continuo artifex quidem ad suum ministerium, nauta
vero ad mare descendit, faber item ad suum quisque opus, ad cu-
randum medicus, cementarius ad ædes construendas proficifci-
tur, alij egrediuntur in agrum, alij in ciuitate versantur. Hæc
autem omnia Principis vnus præfentia, eiusque imperio fiunt
atque consistunt: sic nutu atque virtute rectoris, & om-
nium Principis diuini paternique Verbi cælum vertitur,
astra mouentur, licet sol, & luna suos circulos per agit, ab ipso
per lustratur aer, æter incenditur, spirant venti, montes in subli-
me porrecti tenduntur, vndis mare agitur, & quæ in ipso sunt
animalia nutriuntur, terra immobilis permanens, ferendis fru-
gibus semina suo confouet gremio, formatur homo, & viuit &
moritur, & omnia prorsus animalia mouentur. Vrit ignis, aqua
refrigerat, scaturiunt fontes, & amnes vadunt, tempora trans-
volant, adueniunt horæ, descendunt plubiæ, nuues implentur,
grando demittitur, labitur nix, & in crystallum glacies concre-
ta solidatur, volitant aues, reptilia serpunt, natant aqua-
tilia. Hæc omnia & multo plura his, mirabilum effector ope-
rum Deus Dei verbum illuminans atque viuificans nutu suo
mouet.

movent, ordinat, surgit, vnum efficiens mundum. Sicut enim providentia ipsius augeantur corpora, & rationalis mouetur anima rursus Dei verbum, vno ac simplici nutu, potestatis suae, visibilis mundus, invisibilesque virtutes mouet & continet cuiusque proprium distribuens nutus. Idem vbi supra.

Sicut spica non solum fructu Inclinantur ab iteram, & inanes eriguntur in altu: sic eriguntur in nobili & submittuntur sapientes. Vnde dixit quidam sapiens hoc vnum scio, me nihil scire. Et hoc vnum dixit alius, ego nescio. Hinc dicebat Menedemus, multos nauigare Atheras, quo primum essent sapientes, deinde fieri Philosophos, id est sapientia studiosos. Deinde retores, postremo idiotas, sic in literis quo magis proficeris, eo minus turgabis fastu. Nam vt vasa, cum expleantur liquore, aer expellitur, sic qui profuerunt in sapientia, veris implentur bonis minusque gloriatur de externis. Plutarch, in Moral.

Sicut si rationalis homo, quantuis indoctus & imperitus, brutis animalibus comparatur, videtur eloquens, ita si homo comparatur Deo, videtur stultus, Origen, hom. 3. in Exo.

sapientia est sapida in se scientia.

Sicut in cera nemo potest scribere nisi delectis characteribus antea impressis, ita nec anima potest degustare scientiam Dei, nisi delectuerit prius in ea scriptos & prauatos mores. D. Basil. de vita solitaria.

Sicut, secundum Plinium, aurum comestum confortat omnia membra, quantuis non nutriet illa purgando à superfluis: sic & sapientia confortat sapientem. Ecclesi. 2. & sicut aurum est fulgidius inter cetera metalla, sapien. 8. sic sapiens audiens sapientior erit, Prouer. 1. & inter ceteros homines fulget in virtute.

sapientia vera à Deo qua autem amundo est vocatur

stultitia. 2. Corinth. 3.

Sicut si in conchylijs marinis vitro aperientibus ora recipiantur ros caelestis, fulgentes generantur gemmae, sin autem recipiantur aqua falsa, nihil generatur vtile secundum Arist. ita si in animis nostris recipiatur vera sapientia, generantur innumerae virtutum gemmae. D. Isidorus. Sicut enim lapis qui dicitur Achatas, nigras venas habens, valet magicis artibus, torrētq; fissit, & monstrat

monstrat simulachra in somnis: sic sapientes huius mundi prudentiores sunt in generatione sua.

sectantes peritura percutiunt cum ipso.
Sicut qui meriti periclitantur in aquis quod primum occurrit, manibus tenent, nec deserunt licet non proderit, nonnūquā etiam apprehensos subuolantes solent inuoluere: sic sunt qui sectantes peritura, amittunt solida, & æterna. D. Ber. ser. i. de Aduerbatu.

Sicut enim aranearum telæ difficiliter retinent flatum ventis: sic implicatus negocijs sæcularibus difficiliter retinet flatum Spiritus sancti. Nemo enim militans Deo implicat se negocijs sæcularibus. 2. ad Tim. 2.

Sicut si nosmetipsos obumbremus in puteo, magno labore videbimus solem quantumuis clarus extiterit: sic qui obruitur in sæcularibus negocijs, vix fruatur cælestibus.

Sicut aues, montes, & colles, & maria transvolantes, tanto securius volant, quanto altius euehūtur in æra: sic mēs hominis, cum à sæcularibus abscesserit, adhaerebit spiritualibus. D. Chry. ad Heb. Ibi fit mens ait D. Aug. ser. 3. de Ascens. & hic erit requies. Elucubant ista nos, si fuerint infra nos, ait idem.

senectutis portus tranquillitas est animæ.

Sicut corpus vsquequo febribus detinetur, & subsequētibus in vicem ægitudinibus, & iam si sit validū, tamen affligitur, cū autē liberatū fuerit ab obsessioe illa morborū, recreat propriam virtutem: sic etiam animus in iuuentute, febribus laborat, & amor glorie vanæ, & deliciarū, aliarūq; multarū imaginationū illum potissimum occupat: cum autem senectus aduenerit, omnes has passionēs effugat, alias per satiattē, alias per philosophiam. Vigorem enim corporis relaxat senectus, nec, si velit, animā illis vti permittit: sed sicut hostes varios recludens, veluti in loco a turbis libero collocat, & multā ei operatur tranquillitatē, & timorē inducit ampliorē, ideo canos honoramus, non quia colorem candidum nigro colore amplius honoramus, sed quia indicium est vitæ in virtute prouectæ, & videntes ex hoc conijcimus interiorem canitiem: quia cani sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata. Sapient. 4 Si vero contraria senectuti gesserint, irrisibiles sunt propter hoc potius. Nam & Regem honoramus, & eius purpuram & dia-

& diademā quoniam ista signa sunt principatus: si vero viderimus illum cum purpura conspici, & armigeris suis conculari, præ focari in custodiam mitti, dissipari, nunquid reueremur tunc puram, aut diademā? nonne & ipsum schemā plorabimus? Senectus (inquit Sapiens. 4.) honorabilis, non multi temporis, & ætas senectutis vita immaculata. **Diuus Chrysostomus**, homilia 7. ad Hebr. 4.

Sicut athletæ, & cursores, ubi ad finem veniunt magis enituntur: sic veri senes faciunt. Quis enim sanæ mentis malet in domo ruinosa, cum otio habitare, quam in domo quadratis lapidibus edificata secum cum labore, ergo seniores magis debent inquirere civitatem illam permanentem, & cupi dissolui, & esse cū Christo. **D. Chrys.** in Acta Apost.

Sicut in arbore non inuenitur fructus, si flos prius non apparuerit: sic honorem legitimum non potest consequi, qui in adolescentia iugum disciplinæ non portauerit. **Ex D. Cypr.** lib. 12. abusionum.

Scientia Christi creata perficiebat eius animam. **D. Ambr.** lib. de Incarnat. cap. 7.

Sicut si accipiantur duo lumina quamuis minus offuscatur per maius, si comparentur inter se se, tamen si comparentur in ordine ad illuminatum, minus lumen non offuscatur per maius, sed magis augetur sicut lumen aeris per lumen solis: sic lumen scientiæ creatæ perficiens animam Christi, non offuscatur per lumen scientiæ diuinæ, sed potius clarescit in anima Christi per lumen illud diuinum. **D. Thom.** 3. par. quæst. 9. artic. 1. ad 2. Item ait artic. 4. quod præter scientiam diuinam, & infusam, & beatificam habuit etiam scientiam experimentalem, siue acquisitam. Proficiebat (inquit **Diuus Lucas**, capite 2.) Puer Iesus, sapientia, & ætate, & gratia apud Deum, & homines. Cum enim esset Filius Dei, ex his quæ passus est, didicit obedientiam. Hebræorum quinto. Denique in Christo erat scientia diuina secundum diuinitatem, & scientia beata per quam videbat diuinam essentiam, cum esset adhuc viator, & scientia infusa, quæ mediante cognoscebat res in proprijs naturis ad præterita, &

presentia, & futura. Et scientia experimentalis, quæ ponitur in Christo, secundum lumen intellectus agentis, quod animæ est rationale, cuius officium est, abstrahere à phantasmatibus sociis, & facere eas intelligibiles actu, & representare eas in intellectu possibili, ut de nouo recipiantur in illo, oportebat enim animam Christi perfici per respectum ad inferiora, secundum conformationem ad phantasmata, non quidem addiscendo, cum ipse scderetur à Deo in Doctorem omnibus hominibus Ioan. 2. sed per inuentionem, ut dictum est. Qui modus acquirendi scientiæ, perfectior est ceteris ait Arist. Ethic. cap. 4. has quatuor scientias, Christi quatuor vitas vocat celeberrimus ille Carolus in illi prædicator F. Dionisius Bazquez. Vtuebat (inquit ille) Christus Dominus vitâ Dei, vitam beati, & vitam illuminati & vitam hominis humani. Vnde quauis in pueritia sciebat vocare patrem & matrem, non tamen sciebat in infantia, ut dicitur in Ezech. cap. 8. vel simulabat se nescire. Et hinc etiam est quod secundum hanc vitam humanam, magis diligebat Ioanem & Lazarum, quam Petrum, cum alias, secundum alias vitas vel scientias, plus diligeret Petrum, ut in commendatione Ecclesiæ & ouilium suarum ipse Christus probauit. Ioan. 21.

scripta quelibet sacra ad nostram sunt scripta doctrinam.

Sicut in eisdem pascuis Apis florem sequitur. Capra fructificat, sus radicem, quadrupedia fructum sic in scripturis sacris: hic historiam, ille sermonis ornamenta, ille probationes, alius præcepta viuendi. Et ut Apis ex amarissimis floribus & asperimis spinis, mel suauissimum ac lenissimū colligit: sic etiam ex Ethnicis authoribus, decerpi potest aliquid utilitatis. Plutarch. in Moral.

scriptura diuina sunt cali in quibus calatur Deus.

Sicut in celo zelatur Deus: sic in scripturis absconditur. Et hoc cælum corporale omnes quidem homines vident, non autem aspiciunt Deum inhabitatem in eo: sic scripturas diuinas omnes quidem homines legunt, non tamen intelligunt Deum veritatis positum in scripturis. D. Chrys. hom. 4. in Matth. 3.

scriptura sacra speculum est animæ in exhaustumque fundenti thesaurum.

Sicut columbæ iuxta fluentia residere solent, ut voluantium auium ymbra in aqua videant, supra quam se proicientes, vngues rapatium auium effugiant: sic sancti viri in scriptura sacra, fraudes

fraudes dæmonum prospiciunt, & quasi ex umbra hostem cognoscunt, & in fluentia Euangelij de qua potauit. D. Ioannes se projiciunt: quia sicut palea frumentum: sic litera tegit spiritum. Videte ergo, quod iumentorum est paleis vesci, hominumque frumento. D. Greg. in prol. Cant. & c. 5.

Sicut qui inuenit thesaurum qui altius fodit, abundantiores comparat diuitias: & sicut qui à fonte scaturienti exhaurit aquâ, eo magis scaturit, quo magis quis exhauriat: sic in Scriptura sacra, eo exundabunt diuini sensus quo attentius consideraueris. D. Chrysof.

Sicut qui in profundum maris descendunt, gemmas ferunt: ita qui pelagus scripturarum ingrediuntur. D. Chrysostomus. Et sicut qui assidue assidit lectioni, laborat quidem in præsentia, sed cum coeperit lectionis fructum, gratulabitur: sic qui in intelligentiis sacris Scripturis laborat. D. Hiero.

Sicut enim stellas in cælo non extinguit nox: sic mentes fidelium, firmamento Scripturæ Dei inhærentes, non vincet iniquitas. Verba enim Dei scripta in corde non delentur externis. D. Aug. in Psal. 93.

Sicut ignotorum hominum solummodo cernimus facies, si tamen illis familiari usu coniungimur, cogitationes eorum indagamus: ita cum in sacro eloquio historiam totum aspiciamus, nihil aliud quam facies videmus, & si eius familiari usu coniungimur, mentem eius penetramus. D. Gregorius in Moral. libro 19. cap. 25.

Scrutator maiestatis opprimetur à gloria.

Sicut solem hunc sensibilē nemo est qui non laudet, & ipsius magnitudinem, simulque pulchritudinem, & radiorum similitudinem, & lucis splendorem admiretur. Si vero in eo diligentius, ac pertinacius intuebitur, & in dies eius aspectum considerabit, non solum ea quæ sentit in eo deprehendet, sed etiam oculorum acie debilitatus abscedet: tale mihi quidem videor mente pati, si ardua sublimisq; horum verborum vestigatio requiratur. In principio erat Verbum. Quis nam dignèque sunt circa principia cognoscet? D. Basilii, homil. 16. in illud in principio erat Verbum.

similitudo quævis non omni ex parte respondet.

Sicut in pingendis imaginibus non potest omni ex parte seruari coloris eminentia, nec profunditas: sic in quibuscunq; parabolis, & similitudinibus non est quærenda omni ex parte proprietatis consonantia. Origen. Vnde notandum est, quod quando videamus Diuum Franciscum Christo Domino nostro similem, non solum in anima, sed etiam in corporis stigmatibus, non ideo dicemus, per omnia Christo esse similem, nec in corpore, nec in anima. Similitudo enim illa erat symbolizatu quædam, & non proprietas in symbolizantibus, namq; facilis est transitus: sicut enim gloriosum est patri filiam generare similem tibi: sic gloriosum est Deo, ut homines assimilentur ei. Ex D. Cypria. serm. de cælo. Igitur cum dicimus in Euangelij, simile est regnum cælorum fermento, non putamus, regnum cælorum per omnia simile esse substantiæ fragili fermenti, sed ut ostenderetur ex parua prædicatione verbi Dei, humanas mentes posse coalescere fermento fidei. Et cum dicitur, simile est regnum cælorum reti misso in mare, ex omni genere piscium congreganti, non assimilamus illud ligno, sed in hoc quod sicut rete trahit pisces de profundo ad littus: ita animæ prædicatione verbi Dei, liberantur de mare errorum huius sæculi. Ex D. Cypr. in exposit. symb.

sermonem ne effundis vbi auditor non sue. it attentus.

Sicut mens nostra mox vbi vocem apprehenderet cuiuspiam rei significatiuum, perinde ac traiecitia quadam nauicula, sermo in ipso præteruehitur, qui simul ut traiecit aerem eloquentis ore ad aurem, vsque transmittitur audientis. Quod si tranquillam contingit internancisci quietem: ac si placido succedat portui, & ab inclementia maris seposito naus: ita sermo in disciplina-torum se insinuat aures, & appellit. E diuerso si quis a parte auditorum, tumultus quasi procella quædam asperior contra aspirarit: medio in nere dissolutus sermo, veluti naufragio abortus recessum ibit. Veritatis sermo vno captu est apprimè difficilis aures minime attentas præterlabitur facili, ac fugit. D. Basil. hom. 3. Attende tibi.

Societas maligni comitis corrumpit alterius bonos mores.

Sicut caro morbis emortua, si abscissa non fuerit, putredinis suæ contagione, salutem reliquæ carnis corrumpit: ita qui in mala societate persistunt, mortifera contagione inficiuntur. Beda in illud, D. Iacobi, confitemini alterutrum peccata vestra.

Sicut vna mala pecus inficit omne pecus: sic ex vno peccatore inficitur totus populus. D. Hieronymus in Hieremiam, turbatur (inquit D. Ambrosius. 24. q. 1. cap. turbatur) nauicula Petri, in qua erat Iudas, quia qui suis meritis erat digna, turbatur alienis. Corruptum ait Paulus, bonos mores colloquia praua: talis enim est conditio naturæ corruptæ, ut quoties bonus malo coniungitur, non ex bono malus melioratur, sed ex malo bonus contaminatur. D. Chrysostomus. Vnde ait Seneca, epist. 7. Societas maligni comitis rubiginem suam confricat, & vicinus diues cupiditatem irritat.

*spes quæ in Dei præmium respicit libenter facit
subire labores.*

Sicut agricola non agriculturæ tantum labores cogitat, & imbres, & terræ sterilitatem, & rubiginis insidias, & locustarum damnum, sed & aream, & manipulos animo secum describens, fortiter fert omnia, & pro bonorum spectatione, neque labores sentit. Et quæuis incertæ spes sint, verumtamen spei maioris suauitate pascitur, nec renūtiat laboribus, sed omnia quæ ad se pertinent ferens, expectat, ut aliquando laborum accipiat mercedes. Quia & miles sumptis armis in bellum proficiscitur, nec cogitat vulnera tantum, & cades, sed & victorias, & triumphos, sibi ipsi præfagiens, omni armatura se munit: sic & nos omnem sponte subeamus laborem, omnesque animose excipiamus ærumnas, proposita bona spe, repositæ nobis mercedis. Moyses (inquit Paulus ad Hebræos 11.) Grandis factus negauit se esse filium filix Pharaonis, magis affligi eligens cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatem. Maiores diuitias æstimans thesauro Aegyptiorum, improprium Christi. Sed audi rationem. Aspiciebat enim in remunerationem. Propter quam inclinauit Dauid cor suum, ad facienda mandata Dei, & ad quam non sunt condignæ pænesiones huius temporis, Roman. 8. D. Chrysostomus. homilia 25. in Genes.

Sicut mercator non sentit nauigationis laborem, lucrorum spe delectatur, & pugil genere fert capitis, vulnera, coronam respiciens: ita profecto nos quoque in celum, & caelestia intendentes bona, quaecunque inferantur damna, genere cuncta inferemus, bona futurorum spe roborati: quia quod momentaneum est, & leue tribulationis nostrae aeternum gloriae pondus operatur in nobis. 2. Cor. 4. Leuem appellauit tribulationem, non propter propriam grauium naturam, sed propter futurorum expectationem bonorum. Ex D. Chrys. hom. 16. ad pop. Antioch.

Sicut enim in nequitia viuens, etiam ante gehennam, punitur conscientia stimulus: sic meritis abundans, & ante regnum magna fruatur laetitia, sed bona spe pascens. Idcirco & Christus dicit Ioan. 16. Iterum videbo vos, & gaudebitis, & gaudium vestrum nemo tollit a vobis. Nam pecunias si habeas, multi tuum ex diuitijs gaudium auferre possunt: & fur perfodiens, & credita subripiens seruus, & rex in fiscum redigens, & inuidus homo calumnians. Si potentiam habeas, multi possunt tuum ex hoc gaudium tollere. Cum enim principatus fuerit solutus, voluptas quoque resoluatur: quoniam & in ipso principatu multae curae laetitiam tuam diminuunt. Si corporis robur habeas, morbus ad ortus huiusmodi gaudium dissoluit. Si pulchritudinem habeas, senectus superueniens tabescit, & gaudium abstulit. Rerum enim quaelibet mundanarum possessio infectare facile potest, nec stabilem nobis voluptatem afferre: pietas autem, & animi virtus in contrarium penitus. Et elemosinam si feceris, meritum auferre potest nemo. Si male passus benefeceris, ortum ex hoc laetitiae auferre potest nemo. Si prius fuderis, earum fructum auferre potest nemo: sed quotiescunque ipsorum recordatus fueris, gaudes & laetaris. Ex eod. ubi sup.

Sicut brevis scintilla decidens in mare immensum facile absoruetur: sic quantacunque Deum timenti illi dantur, velut in vastum laetitiae pelagus incidentia extinguuntur, atque perduntur. Et re vera hoc est maxime mirabile quod cum ad sint quae contristare solent, permanet ipse gaudens. D. Chrys. homil. 18. ad pop. Antioch.

Sicut enim eadem catena custodem, & militem copulat: ita pariter incedunt spes, & metus. Sen. epist. 5.

spe retributionis sublatâ tolluntur omnia bona.

Sicut cum hostium quispiam videt strenuos in prælio milites, qui animam pro patria exponere parati sunt, neque potest illis alio quodammodo nocere, vt diuellat à fide, & alacritate, aut reddat pauidos, aut dolis circumueniat, nouam doceat artem attentat, persuadens quod in casum, & frustra, & absque omni fructu laborent, atque ita manus ipsorum dissoluit, robur deiicit, feruorem extinguit, & ab omni studio belli amouet, hocque dolo exarmatos, & nudos, in seruitutem, & vincula adducit: ita & diabolus fecit videns gratia Dei, bonam orbis partem deridere gentium errores, magnoque conatu, ac tota anima, vere pietatis habere rationem per quam magnum virtutis studium, & frequens vitiorum contemptus, non audet aggredi, & manifeste loqui, despicite à Christo, deridete illius dogmata, fabule sunt, & seductiones, malus est, & inhumanus: malus est inquam. Scit enim quod hac via magis illos à tyrannide sua auerteret, & grauius sibi conciliaret odium: propterea non recta via reprehendit, sed obliqua, & in circuitu ambulare solet, clanculo venena suorum dogmatum indifferens: ita quidem vt videatur fidei non obesse, tamen si præcipuam eius rationem reuelat, omniaque veritatis decreta simul disrumpat, & graua contra Deum crimina apud eos qui sibi credunt, effundat. Et in hunc vsum læthale hoc, maximeque præfens fati pharmacum parauit, vt omnia quæ dixit, clam inferat, vt iudicet vanam nostram fidem, vanamque spem, vt persuadat hominibus de Deo male sentire. Sic enim ab initio Adæ imposuit, cum Deum calumniaretur inuidum esse, dicens, Genes. 3. nouit Deus quod aperientur oculi vestri. D. Chrysost. serm. 2. de Providentia.

*Spem abiicientes virtutis portas sibi intercludunt
aperiuntque vitiorum.*

Sicut furia correpti, deperdita semel sanitate capitis, nihil veritur, nihil eos pudet, intrepide quiduis audent, in ignem, in mare, in prærupta edita; saxa impigre conuolant: in hunc modum qui se incuriæ per desperationem permisere, deinceps sunt intollerabiles, per auia vitiorum assiduo discursitant, neque mors imminens, eos ab insania deterret, ac deprauatione infinitis; se calamitatibus se conficiunt. Diuus Chrysostomus, epistola 5. ad Theodorum.

Sylua

Sicut agricola ille qui desperato fructuum prouentu, segetes de bastatia non arcebit: ita & ille qui seminat per lachrymas, nihil lucri spectans, neutiquam dimouere studebit ea quæ respicientiam corrumpunt. Corrupt autem poenitentiam, iterum ipsæ malis institisse. Nam vnus est ait Scriptura, qui extrahit, & alter qui demollitur, Eccles. 3. 4. Quis enim proposuit aliquando frustra laborare, & non consequi ex industria fructum? non aliter qui seminat visiones, lachrymas, & confessionem extra spem, alioquin vtilissimam, nequit à peccatis abstinere, detentus adhuc malo incredulitatis. Idem, vbi sup.

*Spes enim non confundit, ipsaque est qua sustinemur
in hac via.*

Sicut enim saphirus colorem habet cælestem: ita sancti viri, qui in hac miseriarum valle a Domino peregrinantur. 2. Cor. 5. per spem, à terrenis curis adducti in cælis habitant. Huc etiam illa Apostoli verba referuntur. Phil. 3. Nostra conuersatio in cælis est, quia spei obiectum, æterna est beatitudo, quæ nec dari potest ab hominibus, nec auferri: quæ cum in Dei apertissima contemplatione & amore cõsistat, nequeatque mens humana, adhuc corpore præpedita, diuinam illam naturam cognoscere, nisi per speculũ. & in enigmate: spes ipsa facit, vt eam beatitudinem quam Deo dâte, in cælesti patria perfectam sumus habituri in terris semiplenam possideamus. Hanc virtutem, tâquam Ecclesiæ visibilis fundamentum, describit, D. Ioan. in Apoc. c. 21. & Moyse, Exo. 24. hoc sacramentum aperuit, cum Dei excelsam figuram optime describeret. Sub pedibus eius, inquit, quasi opus lapidis saphirini, & quasi cælum, cum serenum est. In quo nobis concine demonstratur spes supernorum quæ firma est. Non sic agricolis, quando videant semina iam in magnam crescere segetem, cum possit, & contingere grando, vel locustæ. Nec mercatoribus est firma spes post longam nauigationem, cum ipso portu possint in scopulum impingere: at qui spe supernorum seminat in lachrymis, securæ cum exultatione metet. D. Chrysostomus, homilia in resurrectione.

*Spiritualiter saltans mediante fide, gaudet de diuinis,
tristaturque de malis.*

Sicut qui corporaliter saltat, nunc in aere suspenditur, uunc ad altiora iactatur, nunc alternis saltibus loca diuersa collustrat: ita
& qui

& qui spiritaliter saltat interueniente fide, nunc in aeris sublimitatem erigitur, modo ad syderū altiora tollitur, modo diuersis cogitationum saltibus paradysum cælumque collustrat. D. Ambro. serm. 80.

Spiritu sancto aëli facile terrena desipiunt.

Sicut si nauiges, & naui positus vides terras, & promontoria, & montes transeuntia, non quo illa continuo moucantur, sed quia tu vento prospero flante transis, illa se subducere videntur, ac ferri ita si Spiritu sancto, inter mentem tuam per flante, & spirāte, secūdo, & prospero nauiges cursu, pertransis sensu tuo omnia hæc quæ videntur, quia temporalia sunt, & intueris illa quæ æterna sunt, sine dubio dices, quia hæc omnia quæ vidētur iā non sunt, quia nec futura sunt. Vidi ergo impium superexaltatum, & eleuatū super cedros Libani, transiui (ait Psalter) & ecce non erat. Contemplantibus enim æterna vilescunt temporalia: quia quæ videntur temporalia sunt, quæ autem non videntur æterna sunt. 2. Cor. 4. Ideo dicebat Paul ad Hebr. 13 non habemus hic ciuitatem permanentem, sed futuram inquirimus. Origen. hom. 5. in Psalm. 36.

Spiritu sancto cooperante per verbum Dei conuertitur homo ad Deum.

Sicut non est possibile, vt ex sola pluuia fructificet terra, nisi flauerit super eam ventus: sic nō est possibile, vt sola doctrina cor rigat hominem, nisi cooperatus fuerit Spiritus sanctus in corde ipsius, & quasi prosperi venti prosperantes in eo, faciant hominem acquiescere veritati. D. Chrysostomus, homilia 20. in Matthæi 7.

Sicut vnum corpus hominis multis constat membris, & omnia illa vegetantur ab vna anima: ita vnum corpus Ecclesiæ multis constat fidelibus, & ab vno Spiritu sancto viuificatur: & sicut inferiora corpora melioribus adiuncta corporibus, meliora fiunt: igitur enim illuminat aerem, & terram, humefacit aquam: ita nostra opera, & animæ, adiuncta corpori Christi mystico, & Spiritus sancti gratiæ. D. Aug. lib. de Gratia, & nouo Testamento.

Sicut sordes corporeas aqua scita Spiritus sanctus animā abluat à peccatis: & sicut impetus aduenientis venti auditur, & non videtur: ita Spiritus sanctus auditur in anima, sed non videtur oculis corporeis. D. Aug. qq. Veteris, & noui Test. q. 49.

spiritus sancti gratiam nescit amarulenta anima.

Sicut in vas impurum, velut immundum vestimentum, nunquam seipsum immittit apum genus: nam hac de causa, & vapores nonibus, & virgultis odoriferis, bonaque fragrantia, locum apibus deputatum commodum reddunt, qui apum studio tenentur, vinoque fragranti, & reliquis bene olentibus quasiillos præparant, quibus apes aluearia egressæ infessuræ sunt, ne per iniucundum odorem offensæ, deficiant iterum: ita habet & ingenium Spiritus sancti. Vasculum quodam est anima nostra, & quidam quasiillus ad recipiendum aluearia donis spiritualibus plena commodus. Verum si intus fuerit bilis, & amarulentia, & tumor, effugient ista aluearia. Propterea sapiens agricola Paulus, vascula nostra bene perpurgat, dicens, omnis amarulentia, & tumor, & ira, &c. tollatur a vobis. D. Chrys. hom. 16. ad Ephes. 4.

Sicut umbra quæ erat in nube, refrigerabat Israelitas: sic Spiritus sancti gratia refrigeret membra nostra, cupiditatis flammis mortificatis. D. Basil. de Spiritu sancto.

Sicut vultuum imagines non in qualibet materia redduntur, sed in ijs dumtaxat, quæ leporem, & perluentiam quandam habent: ita non in quibuslibet mentibus operatur Spiritus sanctus, sed in ijs quæ nihil habent obliquum, nihilque obtortum. Candida quidem nix, veram imaginem intuentium non reddit, propterea quod inequalis est, & concreta spuma constans. Lac album, & non exhibet imagines, eo quod huic exigue quæpiam sint bulule. Contra, aqua, tametsi nigra sit specie, tamen repræsentat obliuorem: ita vitæ inæqualitas nequaquam idonea est, ad recipiendam diuinam operationem. Qui enim spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt. D. Basil. in Esai proemio.

spiritus sancti manifestatio fuit ab initio mundi.

Sicut auiculæ incubantes, vitalem quandam vim imprimebant, in ea quæ ab ipsis fouetur: sic Spiritus sanctus confouebat aquas, vitalemque fecunditatem aquarum naturæ præbebat, cum in initio creationis mundi, ferebatur super aquas, super aquas in quâ, spiritum Dei ferri, id est, ad fecunditatem vitalem, aquæ naturam ipsum Spiritum sanctum præparasse. Quare satis per hoc id ostenditur, quod queritur a nonnullis, nec ab actu creandi Spiritum sanctum abfuisse. Ex D. Ephrem Syro. apud D. Basil. homilia 2. in Exameron.

Spiritus sancti gratia haud consumitur, quantum omnibus tribuitur.

Sicut sol corporibus lucens, varie a quolibet sumitur, nec tamē propterea diminuitur: sic & Spiritus sanctus, & omnibus quidē gratiam præbens, integer remanet, ac indiuisus. Omnes quidem ad agnitionem Dei illuminat, Prophetas inspirat, legislatores sapientes reddit, &c.

Sicut enim calefacere minime ab igne separatur, nec a luce splendere: sic nec ab Spiritu sancto sanctificare, viuificareq; . D. Basil. hom. 15. de fide.

Sicut ita est natura ignis, ut quotquot ad eum accesserint, tantis usum suæ lucis impartiat, ipse tamen in sua integritate permanet: ita virtus Spiritus sancti, quantumlibet fluat, quantumlibet in plurimos exuberet, in se nullum recipit decrementum. Paschas. de Spiritu sancto.

Spiritus sancti participatione sunt omnia sancta quæ sancta sunt.

Sicut ferrum quod in medio igne iacet, ferri naturam nō amittit: vehementi tamen ignis actione ignitum, cum vniuersam ignis naturam in semetipsum acceperit, & colore, & calore, & actione ad ignem transit: sic sanctæ virtutes quorumcunq; sanctorum excommunicatione quam cum Spiritu sancto habent, qui natura sanctus est, per totam suam subsistentiam receptam, iam quasi innatam sanctificationem habent. Diuersitas vero ipsis a Spiritu sancto hæc est, quod spiritus natura sanctitas est, illis vero participatione inest sanctificatio. D. Basilus, libro 3. aduersus Eunomium.

Sicut enim filius ordine a patre secundus est, quoniam est: & dignitate, quoniam origo, atque causa essendi pater ipse est, & quoniam per ipsum accessus, & adductio ad Deum patrem, natura vero nullo modo secundus, quoniam in utroque vna est Deitas: ita videlicet, & Spiritus sanctus, & si dignitate, & ordine secundus a Filio est, non tamen verosimiliter alienæ ipsum esse naturæ inde consequetur. Idem, ubi sup.

Spiritu sancto absente absunt cetera bona, presente vero è contra.

Sicut si in nocte tollas lucernam a domo, superest ut nihil videant oculi, nihil operentur virtutes, nec agnoscatur rerum dignitas, sed per ignorantiam, aurum perinde conculcetur, ac si ferrum esset: ita in intelligibili gubernatione, impossibile est, manere vitam absque spiritu: nihilo profecto magis, quàm exercitus in recto,

ordine, manere potest, absq; duce, aut chorus in consonantia, nisi adsit chori præfectus, qui temperet harmoniam. D. Basil. lib. de Spiritu sancto c. 16.

Sicut enim quæ iuxta floridos colores posita sunt, splendore promanante, colorantur & ipsa: sic qui euidenter intendit oculos in spiritum, ex illius gloria quodammodo transformatur, vt fiat illustrior, dum veritate a spiritu promanante, ceu luce, corde illuminatur. Idem ibid. c. 11.

spiritus sanctus à Patre Filioque procedit.

Sicut duo ligna coniuncta missa in fornace ignis, & de duobus lignis procedit flamma inseparabilis: sic de Patre, & Filij virtute procedit Spiritus sanctus, ipsam virtutem Deitatis habens. D. Athanas. lib. 1. de fide ad Theophil.

spiritus sancti gratia nescit molimina tarda.

Sicut qui ad conflandum vas fundit æs, non debet differre opus, ne frigore indurato ære, ineptum fiat opus: sic qui in anima habuerit aliquam monitionem diuinam ad aliquid honestum efficiendum, ne tardet adimplere, ne forte amittat illam, sed festine cum tarditate prudentiæ mandet executioni. Quam normam procedendi in omnibus negotijs, satis eo madata est ab antiquis. Apud Macrobius, Octavianus Augustus utebatur in sigillo papilionis quodam, qui est vermiculus alatus cum cancro, qui motu tarde, & retro fertur, vt significaret, semper coniungendam esse, cum velocitate tarditatem prudentiæ. Titus item Vespasianus, sculptum portabat in sigillo, delphinum cum anchora, & circum circa habebat scriptam. Festina læte, quia vt quidam alius Philosophus dixit: Sat cito, si sat bene. Vide Luc. 1. quomodo beata virgo cum festinatione abiit in montana.

superbia facit stolidos naturæque vires deiecit.

Sicut si quis cum statura cubitali sit, instar montium, immo etiam altiore se putat, ac ideo seipsum quasi montes excessurus erigat, nullum aliud argumentum insanix suæ quærimus: sic cum inflatum videris hominem qui meliorem se cæteris arbitretur, contemni que opinetur, si cæteris hominibus auferatur nullum iam aliud signum recordiæ hominis exquiras. D. Chrys. hom. 59. in Matth. 17.

superbiae inflatio facile consumetur, & periet.

Sicut flamma illa quæ in stupis aridis sursum fertur, simul atque contacta fuerit, in cinerem vertitur; solidorum vero lignorum ea natura est, ut neque facile incendatur, neque cum accensa fuerint, flammam facile dimittat: ita & illi quidem qui animi solidi sunt ac firmi, neque facile incenduntur, neque facile extinguuntur, superbi vero tanquam aquatica bullæ facile rumpuntur, & arena-
rum textura citius scinduntur. D. Chrysost. hom. 20. ad Romanos 12.

Sicut corpus comensurata complexione amissa, intemperatumque factum, quibusvis passionibus est obnoxium: ita & animus postea quam mentis præstantiam, humilitatemque perdidit, habitum quendam nactus diuersum, infirmus, timidus, temerarius, ac stultus redditur, sequē ipsum deinceps ignorat. Idem, ubi supra.

Sicut qui phrenesi laborat, eū scipsum nō agnoscat, neque quæ ante se sunt nouit, & sicut oculus eū cæcus est, omnia reliqua membra in tenebris sunt: ita & arrogantia habet. Idem, ubi sup.

superbia vitiat animum.

Sicut membri turgidum, ac tumidū, vitiose se habet: ita inflatus animus, & tumens, in vitio est. Cic. in Tusc. lib. 3. Et quemadmodū oculus conturbatus, non est probe affectus ad suū munus fungendū, & reliquæ partes, reliquūve corpus, eū à statu est motū, officio suo, & muneri deest: sic conturbatus animus non est aptus ad exequendum munus suum, munus autem animi, est ratione uti. Idem, ubi sup. Charitas enim, ait D. Paul. 1. Cor. 13. non inflatur. Ideo inflatos dissipat Deus sine voce, Sap. 4. tanquā non habentes charitatem.

superbum à longe cognoscit Deus humilemque respicit probe.

Sicut naus cum absque gubernatore est iactatur fluctibus: ita & superbus leuis fertur, & instabilis per omnes actus suos: humilis autem vltimum se iudicat, & blando vultu terram intuens, coram Deo eminens apparet, & cum omnia fecerit, dicit seruus sum inutilis, & se nihil fecisse testatur. Deus autem diuulgat opera ipsius, & in medium profert, mirificatque facta ipsius, & exultat, & clarum facit eum, & in tempore precum suarum, quod postulat, impetrat, superbus autem est Deo odibilis, & similis diabolo. Humilis enim licet habitu vilis sit, gloriosus est tamē apud Deū.

at superbus, et si decorus aspectu videatur, apud Deum tamen est vilis, & verbis, & gestis, & vultu, & incessu, eius dignoscitur superbia, & leuitas. Cupit semper laudari ab omnibus & bonis a quibus alienus est, pradicari se vult: non se patitur cuique esse subiectum, sed semper inter suos pares primum cupit tenere, & in maiorem gradum ascendere; & quod meritis obtinere non potest, aduando, & detrahendo vult inuadere. Vnde dicitur, Iacob. 4. Deus superbis resistit, ideo illos a longe cognoscit. Psal. 137. D. Aug. lib. de salut. docum. c. 31.

Sicut fulmen frangit, ac euertit fortia, fragilia relinquens intacta: ita diuina maiestas prosterat superbos, humilesque relinquit incolumes.

Sicut enim fortissima pinus resistens procellis, radicitus euellitur, aut confringitur, arundo vero flectitur, & manet incolumis: sic superbus turbine afflictionis extirpatur, humilis autem exaltatur.

Sicut fumus in altum se extollens, euanesceat citius: ita tu si erigiste, Deus fugit a te, si humilias te, Deus venit ad te. D. Aug. in Psal. 36.

superbia est peccatorum parens.

Sicut non curata causa morbi, reperitur & morbus rediens in eundem effectum, & sicut si medicina adhibeatur, que scabiem compestat, & feruorem illius vlcis sedet, non tamen eiiciat humorem, & causam, rursus ad vlcus redit: ita qui non curat superbiam, vitia non rescindet, D. August. tractat 22. in Ioan. Et idem tractat 20. inquit, superbia est caput omnium peccatorum, similiter est caput, & fons omnium morborum. Vnde sicut captus oculis ab omnibus offendi potest: sic superbus cuius principium est necire Dominum, tanquam lumine summo captus. D. Chry. ho. 9. de Ozia.

superbia tentat vincere demon quos non potuit humilitate.

Sicut aquila non valens frangere testudinem, in altum vnguibus subleuatum super lapidem relinquit, vt frangatur, fractumque comedit: ita diabolus, quos non potuit in humilibus vincere, honores appetere facit, vt ab alto precipitatos relinquat victos. Vnde postquam diabolus tentauit Christum in lapidibus, assumpsit eum super pinaculum, vt casu vinceret superbiam, quem non poterat in humilitate. Namque sicut qui vitioso fundamento pulchra

falsi.

fastigia eleuat, quanto plus extruxerit, tanto celerius corruct: ita qui superbia ductus, altiora sequerit cadet alienatus a mente. D. Ambr.

Temporalia pro æternis sunt contemnenda quacunque.

Sicut cum quis percutitur, manum pro capite, & pro toto corpore porrigit. Iuxta illud, corium pro corio, vel pellem pro pelle dabit homo. Iob 2. Et sicut qui in mare periclitantur, vt ipsi saluentur, bona sua proijciunt in mare. Et sicut qui infirmantur, rem suam offert pro salute: ita quilibet debet dare, & contemnere tēporalia pro æternis (quia vt ait Plato, sola æterna sunt vera, temporalia autem verosimilia) Orig. lib. 2. in Iob.

Sicut qui peregrini ad capiendum imperium peruersa suauitate implicati, & amenitate itineris alienarentur ab eo: sic qui redire in patriam voluerint, vbi beati esse possent, vtendum est solum hoc mundo, & non tanquam illo fruētes, sed vt inuisibilia Dei, per ea quæ facta sunt intellecta conspiciantur, vt de temporalibus æterna capiamus. D. August. lib. 1. de doctrina Christiana, cap. 1.

Tentari nos non patitur Deus ultra id quod possumus.

Sicut mater quæ infantem suum iuxta ignem inuoluit, manum suam sapius interponit mediam, inter puerum, & ignem, vt ignis calefaciat tantum, & non comburat puerum: ita Deus nō patitur nos tentari ultra id quod possumus, sed facit cum tentatione prouentum, vt possimus resistere. 1. Corinthiorum 10. Vnde (inquit D. Augustinus, qui dat diabolo tentandi licentiam, dat tentatis misericordiam. Potum dabis nobis in lachrymis in mensura, Psalm. 79. Vnicuique secundum propriam virtutem. Matth. 25. non iubetur nobis tollere crucem Christi, sed nostrā, Matth. 16. neque nos soli portamus, sed gratia Dei nobiscum. 1. Cor. 15.

Tentationibus floret virtus prosperitateque marcescit.

Sicut si focum posueris super terram, comburit ipsas radices arborum, & heruarum, & facit, vt in illo loco iam non facile nascatur herua: sic & tentationis ignis positus super carnem, comburit radices concupiscentiarum in ea, vt non facile concupiscat. Species enim tentationum sunt multæ. Tentantur enim homines, aut in infirmitatibus, aut in damnis rerum suarum, aut in mortibus charorum suorum, vt videre est, Iob, cap. 3. & Tobix, cap. 1.

cap. 2. Alij tentantur in cogitationibus pessimis, aut in dissidentijs, sicut dicit David, Psal. 125. Proba me Domine, & tenta me, vre renes meos, & cor meum. Et de Christo prædixit Salomon, Ecclef. cap. 4. Quoniam cum tentatione ambulat cum eo, &c, vsque donec, tentet eum in tribulationibus eius, & credat animæ eius. Alij in persecutibnibus inimicorum, dicente Propheta, Psalm. 65. In persona Martyrum. Quoniam probasti nos Deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum, hinc est illud, Ecclesiast. 2. Fili accedens ad seruitutem Dei, præpara animam tuam, ad tentationem. Deniq; omnis aduersitas quæ nos sine occasione nostra tribulat in hoc mundo, baptismus ignis est, quam si magnanimiter sustinueris imputabitur tibi illa carnalis afflictio pro peccato quod commisisti, si autem non peccasti (quod est difficillimum) & ignis ille tentationis circa animam tuam nõ inuenit sordes peccatorum quas comedat, ipsam animam tuam facit splendidiorẽ: & quanto grauior fuerit tentatio, tãto magis facit clarescere animam. D. Chryl hom. 3. in Matth. 2.

Sicut ferrum non vsitatum, rubiginem generat: ita homo sine tentatione, sicut enim nox non extinguit stellas: ita calamitas nõ extinguit mentes iustorum quia eorum conuersatio in cælis est. Induamur ergo Dominum Iesum Christum, vt accedentes ad eũ illuminemur. Psal. 33.

Sicut enim cauterium videtur vulneris causa, cum sit vulneris medicina, & remedium: ita tentatio videtur quid malum, cum sit malorum medicina. Iuxta illud, Iacob. 1. Omnes gaudium existimate fratres cum in varias tentationes incideritis.

Sicut delphini tempestatibus exultant, & gestiunt in procella: sic iusti in tentationibus, vt ad Rom. 5. gloriabatur in tribulatione. D. Paul. sicut enim apes colligunt mel ex amaro thimo: sic iusti ex tribulatione vtilitatem. Sicut thus olet in igne, & foetet refinata: ita se habent in tribulationibus iustus, & sceleratus.

Sicut quo profundior est fluuius, eo grandiores generat pisces: sic quo profundior tentatio valentiores generat virtutes. Filij Israel, quanto magis opprimebantur, Exod. cap. tanto magis crescebant. Sicut enim pisces sine aqua putrescunt, vt colligitur. Esai. 50. sic virtus, sine tentatione marcescet, & occultatur: nunquam Susannæ virtus, & castitas florisset, nisi tentationibus probata fuisset. Immo dum honestati attendit, conseruauit & vitam. Ait

D. Am:

D. Ambros. lib. 3. Offic. sicut aurum confectum non amittit valorem: sic iustus tentatus. Et sicut aurum contactum non sonat, aurum huiusmodi est contra: sic vir bonus, contumelijs affectus, non conqueritur, impijs autem irascitur. Vnde Proverb. 29 dicitur. Domina viri per patientiam cognoscitur. Et cap. 20. Ne dicas reddam malum pro malo expectando Dominum, & liberabit te.

Sicut bulbæ referunt, est quædam arbor quæ excisa magis germinat, & contra ferrum decernat morte vivit, & abscissa pullulat, consumptaque augetur: ita virtuosus clarescit per tentationes, nec in dextris extollitur, neque sinistris deprimitur. D. Greg. Nazian. orat. postquam venit ex agro.

Sicut caro si sale non aspergitur, deperditur: ita virtus si tentatione non aspergatur fere deperditur, seu non clarescit. Tolle malitiam fratrum Ioseph, & tolles bona inde sequuta. Munimentum, & fortitudo animæ, est tentamentum. Orig. hom. 14. in ca. 23. Naum. & hom. 37. in c. 21.

Sicut vina si infusa in vasa è Taxo confecta fuerunt, quævis vina fuerunt excellentia, mortifera redduntur: ita tentationes sunt bonis in bonum, malis autem in partem calicis eorum.

Sicut lapis eracilius aurum verum discernit à falso: sic tentatio, & quasi ventilabrum diuidit triticum a palcis. Matth. 3. quia acceptus eras Deus, dixit Angelus ad Tobiam, cap. 12. ideo necesse fuit, ut tentatio probaret te.

Tentatio cedit deridentem illam.

Sicut nos aduersus hostes illa exponimus arma, quibus eos dolore afficiamus, si vero eos minus dolere viderimus, recedimus quasi si non habentes, quo ipsos mordere possimus: sic ergo diabolus si viderit deridentem se, ac despicientem suos conatus, cedit ex hac via, non iam ulterius propinquans. D. Chrys. hom. 5. de Penitentia Iob.

Tentationem aggreditur Christus ut festine genus humanum liberaret.

Sicut dux contra tyrannum deputatus ad bellum mox ut signum expeditionis, & profectiois acceperit, festinat exire, sciens quia tardius eius, perditio est prouinciae: nam tyrannus sciens aduersus se principem deputatum, & si lenius acturus fuerat, crudelius agit: sic & Christus ex quo baptismatis signum accepit, festinabat super se accipere Spiritum sanctum in forma visibili (quæ semper habuit ad plenum in se) tamquam signum expeditionis, & profectiois ad belligerandum cum diabolo

diabolo in deserto, vt esset quasi arma caelestia, vt exorēt: sciens quia tarditas eius, interitus erat mundi, ideo baptizatus cōfessim ascendit de aqua. Nam diabolus audito, quod Filius Dei descenderat in hunc mundum, aduersus ipsum vehementius festinabat, omnium hominum corda in peccatis, & in infidelitate concludere, putans se tantum posse perdere, quantum non posset Christus saluare.

Tentatio probat electos reprobosque saepe relinquit.

Sicut qui mactandi sunt in liberis pascuis relinquuntur, ē cōtra vero, qui ad vitæ vsum deputati sunt, sub laboris iugo relinquuntur: sic iniustus ad debitam mortem currens, effrenatis voluptatibus vtitur, & nunc flagellatur iustus, quia ad æternæ hereditatis patrimonium præparatur. Negantur enim electis in hac vita, bona terrena, quia & ægris quibus spes viuendi est nequaquam à medico cuncta quæ appetunt, conceduntur. Dantur autem reprobis bona quæ in hac vita appetunt, quia & desperatis ægris omne quod desiderant non negatur. D. Greg. lib. 21. Moral. cap. 4.

Sicut ab vno igne aurum rutilat, & palea fumat: ita vna eademque vis irruens, bonos probat, purificat, & liquat, malos autem damnat, vastat, & exterminat. D. Aug. lib. 15. de Ciuitate, cap. 8.

Tentationis Christi socius, erit & consolationis.

Sicut agricola non gaudet cum fructu, & segetum vbertate in agro, nisi prius in eos operarius steterit: ita nos debem⁹ in agro Domini cooperatores eius esse: si postea volumus gaudere cum Deo. D. Augustinus, de verbis Domini, sermo 16. in Matth. Vnde quidam monachus valde tentatus, noluit vt senex alius rogaret Dominum, vt ab eo auferret laborem, sed vt iuuaret, & illi daret lachrymas in mensura. 1. Corinthiorum 10. sicut ostendit per Ezechielem, capit. 47. in aqua quam primo dedit ad talem, &c.

Tentationi resistendum in principio.

Sicut Dauid ideo concupiuit uxorem Vriæ, quia incaute reppexit eam: sic qui exteriori negligenter vtitur oculo, interiori non iniuste creatur. Ideo (inquit Iob, capit. 31.) Pepigi fœdus cum oculis meis ne sequantur cor meum, nec enim culpa ad opus prodire permittitur, si intus vbi nascitur extinguatur. Si autem

temptationi in corde nascenti festine nō resistitur, hac eadem qua nutritur mora, roboratur. D. Gregorius, libro 21. Moralium, cap. 7.

Tentationibus nondum probatus non erat Dei strenuus amicus.

Sicut dum vua pendet in vitibus, & coliuā infructuetis, liberō fructus aere, nec vua vinum est, neq; oliua oleum ante pressuram: sic est amicus Dei, nondum temptationibus probatus; vt dictum fuit Tobix, quia amicus eras Deo, ideo necesse fuit, vt tētatō probarette. Tobix, cap. 12. vt in Apothecas Dei defluat. D. Aug. in Psal. 83.

Tentatur fortius qui Deo vult esse propinquior.

Sicut ventus fit fortior quanto magis appropinquatur aurore, (propter superuenientes euaporationes) vt inquit Seneca: sic fortior est tentatio, quibus contendunt fieri proximiores Deo. Iuxta illud, Eccles. 2. Fili accedens ad seruitutem, prapara animā tuā ad tentationem. Quia hostis noster quātum nos sibi rebellare cōspicit, tanto amplius expugnare contendit. Quos autem quieto iā repossedit, tentare contemnit. D. Greg.

Terrenarum subtractio est spiritualium accretio.

Sicut obturatis riuīs, fons cogitur in altum ascēdere, & arbor cuius rami a lateribus abscinduntur, crescit indirectum: sic qui subtrahit se a temporalibus, exinde eleuatur ad spiritualia.

Sicut accipiter ponit oua sua, & collocat in foraminibus rupum, & eo sunt tutiora quo altiora: ita qui conuersationem suam ponit in caelo. Iuxta illud, mitte panem tuum super transeūtes aquas, id est, super pauperes, & post tempora multa inueniet illum.

Sicut quidquid amputatur ex vitis ramis, crescit in fructu: ita qui rescinderit inanem, & falsam mūdī lētitiam, augebit illā in æterna vita. Sicut peritus colonus desiderat in ianuario niues, frigora, & glacies, vt triticum mittat radices in profundum, & exinde eleuetur spica, & copia fructus: ita si in hac vita fuerint frigora calamitatū, in futura erit abūdantia, tristabitur ergo in futuro, ait D. Hiero. qui gaudet in presenti, & ē conuerso. Iuxta illud, Rom. 8. si compatimur vt conglorificemur, ideo dicebat Dauid. Psal. 118. bonum mihi quia humiliasti me.

Sicut rescantur auium alæ, ne longius auolent, & fugiant, & pereant: sic Deus aliquorū alas potestatis, & diuitiarū abscindit, ne extollantur, ipsumq; Deū aspērentur, & amittant, Deus utique

tollit, vt det meliorem: vnde Ezech. 24. ait, ecce tollo â te de fide-
rabile oculorum tuorum, &c.

Sicut qui oliuâ oleastro inferere vult, prius ramos abscindit, quos
infirmitij adolefcent: sic qui Deo vacare voluerit, prius temporalia
debet abscindere. Iuxta præceptum Dei Hier. 2. vt euellâs, & de-
struas, & ædifices, & plantes, & illud Psal. 33. Discede a malo, &
fac bonum.

Sicut enim perfectus corpore non est, qui vna quauis parte spo-
llatur eorum quæ necessaria sunt, sed est imperfectus secundum
eam quæ deficit partem, itidem & qui contemptim, & supine as-
ficitur circa vnum aliquod mandatorum per id quod deficit cen-
setur imperfectus. Contra, qui hunc in se recipit perfectum timo-
rem, nullius rei hic inopiam experietur, quod ad omnia obeû-
da ei timor abunde præsto est. Idem, vbi sup.

Sicut quercus altius demissis radicibus, nullius venti viribus ster-
nitur: ita animam diuino confixam timore, nullus tentationum
ventus euellit. Idcirco (inquit Propheta, Psal. 118.) Confige timo-
re tuo carnes meas: ita & tu configere quasi clauo quodam timo-
re Dei. D. Chryl. hom. 53. in Ioan. 8.

*Timor Domini cuique necessarius, sanctioribus autem magis, ne cadentes
ex alto, sibi & alijs maiorem ruinam faciant.*

Sicut in corpore alio quidē mēbro corrupto, nō magnū est dam-
nū: oculis vero læsis, vel capite cōtrito, totū corpus inutile reddi-
tur sic & in sancti, & magna ē meritis dicendū est. Quādo illi ex-
tincti fuerint cū maculā quampiā admiserint totū & reliquū cor-
pus intolerabile detrimentū patitur. Hæc igitur omnia nota! a-
bēs Timot. vndiq; se muniebat, & quāto magis in numeris affue-
bat meritis, magis timebat & tremebat. Et hinc a præceptore suo
Paulo disciplinā disciebat: etenim ille in tertiu raptus cælum, & in
paradisum delatus, &c. ad Cor. 12. c. 9. scribēs dicebat: Vereor ne for-
te cū alijs prædicauero, ipse vero reprobis efficiar. Si vero Paulus
post talia officia timet, qui dicere potuit Gal. 6. Mihi mundus
crux iñxus est, & ego mūdo: multo magis nos timere oportet, & tā-
to magis, quāto maiora fuerimus beneficia cōsequuti. Tūc enim
diabolus seuior efficitur, cū viderit nos vitā nostrā cū diligentia
disponētes, cū viderit virtutis onera cōposita & magnos æceruos,
tūc grauius inferre naufragiū studet. Vilis enim & abiectus etiā si
supplantatus fuerit, & ceciderit, nō tantū cōmuni vitæ cladis in-
ferre

fert: in altā vērō quādā quasi virtutis specula, cū multa claritate cōstitutus, & qui omnibus manifestus, & cognitus sit, & ab omnib' admirationi habeatur, quādo tentatus ceciderit, magnā ruinā, & & iacturā facit. Nō tantū quoniā ex alto cecidit, sed quoniā & alijs multis scādali materia est in ipsum respiciētib'us. Ideo oportet semper esse in timore Dñi. Ex D. Chryl. hom. i. ad pop. Antioch.

Timor Domini siccāt carnes, animamque impinguat, & sanat.

Sicut medicus qui putredinē tollit ferramēto, vulnus videtur augere: ita Domini timor vulnerat cor, animamq; sanat. Time Dominum, & hoc est omnis homo, ait Eccles. vlt.

Sicut qui clauos corpori infixos habet, doloribus pressus, haud quidquam agere potest: sic Dei timore cōfectus, non oculo neq; manu prāter decorem vititur timore Domini victus. D. Basil. in 1. Prou. hom. 12.

Sicut lucerna obscurum cubiculum illuminat: ita dixit Abbas Iacobus, timor Domini si venerit in cor hominis illuminat eum, & docet omnes virtutes, & mandata Dei. Interrogauerunt quidā patrum Abbatem Macharium Aegyptium, dicentes: Quomodo sic, & quando manducas, & quando ieiunas corpus tuum siccum est. Et dixit eis senex: sicut lignum in manu hominis, cum quo fructices in igne versantur, atque reuerfantur, semper ab igne consumitur: ita si homo mūdauerit mentem suam in timore Dei: ipse timor Dei, etiam ossa consumit. In vitis Patrum libello de compunctione, par. 2. Timor enim Domini dupliciter consideratur, seruilis propter poenam, & filialis propter iustitiam. Timet mulier adultera, ne vir eius veniat, timet, & casta ne vir eius abscedat, istum amplectitur charitas, illum mittit, & foras, qui enim amat pecunias timet ne amittat: ita qui diligit Deum. D. Aug. tra. 43. sup. Ioan. c. 8: Ecce ait sapiens timor ipsa est sapientia.

Sicut qui ardentem aliquem diligit, simili studio illi placere studet, simulque timet, ne qua in re animum eius offendant, sic qui Deum amat pariter ne offendant timet. Et quanuis timor gehennae per quem ad misericordiam Dei, de peccatis dolendo confugimus, timor inquam iste sit sanctus, vt in Concilio Tridentino, sess. 6. can. 8. & sess. 14. cap. 4. Tamen si iste timor sit seruilis ex parte seruitutis, est malus: quæ quidem seruitas potius timet poenam quam timet iustitiam. D. Tho. 2. 2. q. 19. art. 4. ad primum. Ex D. P. Aug.

Timore carens Deus haud resistit peccatis.

Sicut dum aqua suam retinet naturam, igni aduersatur ac resistit, in ignem tamen coniecta, conuertitur in eundem ignem: sic qui sine timore Dei est haud resistit peccatis, quemcumque enim (plaga vna inflata ait D. Chry.) non mordet plaga illa, nec tristet, is alteram accipiet, sicut videre est in Pharaone tot plagarum differentijs affecto. Permitebat enim Pharaeo Israelitis, Exod. i. Deo suo sacrificare, hac tamen lege, ne longius abirent: ita daemon quos in aliquo scelere obstinatos tenet, bona quaedam, (ex consilio) opera facere permittit vt minus sibi homines si hac occasione displiceant de peccatis suis, & Deum quandocunque misericordem ante eorum oculos ponit, timoremque eius procul amouet, vt securius in scelere dormiant.

Timor Domini expellit peccatum. Eccles. i.

Sicut qui corporis membra habent clavis transfixa, ad actionem quamlibet immobilia ea retinent: sic ij quorum animam occupauerit Dei timor, omnem prorsus importunam peccati, & obliuiscerentur occasionem vitant. Timenti itaque non est inopia, hoc est nulla ad complectendam virtutem desit facultas, cum per timorem ab indecora omni, & absurda actione reuocatur, & impeditur, sed perfectus est nullo bonorum quod humane conueniat naturae desitutus, vt enim perfectus corpore non est, qui vna quavis parte expoliatur, eorum quae necessaria sunt, sed est imperfectus secundum eam quae deficit partem: itidem & qui contemptum, & superbia afficitur circa vnum aliquod inadorum, per id quod deficit ei, censetur imperfectus.

Est enim hostilis timor quem Propheta deprecatur, ac petit, vt ne animae miseratur suae, dicens: A timore inimici eripe animam meam. Hostilis hic timor nobis, ingignit mortis timorem. Qui enim demonum imaginatione facile consternatur, & expauescit, hostilem in se timorem habet qui est perturbatio animae prognata ex infidelitate. Nam qui Deum, vt adiutorem fortissimum credit sibi adesse, nullius vim se inuadentis perimescit. Timor vero salutaris, & qui sanctitatis operatorius est: timor item qui studio acquiritur, non qui per affectionem imprimatur animae, vis enarrem qualis sit? si quando te sentieris ad vnum aliquod ceteri, ac profligare peccatum, nihil ad mentem reuoca formidabile illud, nec vlli mortalium tollerabile Christi.

Christi iudicium, in quo quidem præsidet iudex in alto, & sublimethrono. Astabit porro creatura omnis præ trepida, & intremiscens ad ipsius gloriosum, & illustrem aduentum. Eo singulique sistentur, de his examinandi quæ quisque gessit in vitis. Deinde eos qui multa perperam in vita admiserunt, horrendi quidam, ac tristes circumstabunt Angeli, ignem paratum conuolutes expirantes ignem, vultum præferentes nostri assimilem, pro mœrore, atque hominum odio. Subinde conspicient barathrum inimicam patens, habentem ignem obscurum. Inde vermium innumerabilem genus venenosum, ac carniuorum, nec tam se exatians intollerabiles dolores moribus infligens, probrum illud, & verecundiam sempiternam. Hæc tu time, & eiusmodi timore eruditus quasi freno quopiam ab arce animam ad vitiosam concupiscentiam propendentem. D. Basil. in Psal. 33. Non est inopia timentibus eum.

Timor Domini præparat locum charitati, pelliturque ab illa.

Sicut videmus per setam introduci linum quando aliquid suitur, seta prius intrat, sed nisi exeat, non succedit linum: sic timor primo occupat mentem, non autem ibi remanet timor, quia ideo intrauit, vt introduceret charitatem. Initium enim sapientie timor Domini. Ecclesiast. 1. Timor quasi locum præparat charitati. Cum autem ceperit charitas habitare, pellitur timor, qui ei præparauit locum, quantum enim illa crescit, ille decrescit: & quantum illa fit interior, timor pellitur foras. Maior charitas minor timor, minor charitas maior timor. Si autem nullus timor, non est qua intret charitas; iam facta securitate in animo, quale gaudium nobis est, vel in hoc, vel in futuro sæculo? & in hoc sæculo quis nobis nocebit plenis charitate. Quis nos (inquit Paulus Romanorum 8.) separabit à charitate Dei, an angustia, an gladius, &c. & 1. Petr. cap. 3. Quis vobis nocere poterit, si boni emulatores fueritis? Timor enim non est in dilectione, quia tormentum habet. Conuertisti luctum meum in gaudium mihi. Psalm. 27. Quia charitas sanat, quod vulnerat timor: timor Dei sic vulnerat, quomodo medici ferramentum putredinem tollit, & quasi videtur vulnus augere. Ecce putredo quando erat in corpora, minus erat vulnus, sed periculofum. Accedit ferramentum medici, minus dolebat illud vulnus, quam dolet modo cum secatur, sed ideo plus dolet accedente medicina, vt nunquam doleat succeden

te salute. Occupet ergo cor tuum timor: & inducta charitate, fugat
cedat cicatrix ferramenti medici. Timor est medicamentum, &
charitas est medicina, & sanitas. Non enim est contra hoc, Plal.
18. Timor Domini sanctus, siue castus permanet in seculum sae-
culi, quia sicut vnus status inflat duas tibias: ita vnus Spiritus po-
test implere duo corda, & agitare duas linguas. Est enim duplex
timor, vnus qui dicitur castus, & alius qui non dicitur castus. Sūt
homines qui propterea timent Deum, ne mittantur in gehennā,
ne forte ardeant cum diabolo in igne aeterno. Ipse est timor il-
le qui introducit charitatem, sed sic venit, vt exeat: si enim ad-
huc propter poenam times Deum, nondum amas, quem sic times.
Non bona desideras sed mala caues: sed ex eo quo mala caues cor-
rigit te, & incipis bona desiderare. Cum bona desiderare coepe-
ris erit in te timor castus. Aliud est timere Deum ne mittat te in
gehennam, aliud est timere Deum ne recedat a te, primo modo,
non est timor castus, quia non venit ex amore Dei, secundo mo-
do eum amplecteris, & eo frui desideras.

Sicut si ponas duas mulieres maritatas quarum vna ita consti-
tutus volentem facere adulterium, sed timet damnari a marito, &
timet eum quia amat nequitiam, ideo onerosa est praesentia ma-
riti, eo timet ne veniat maritus: tales sunt qui timent diem iudi-
cij. Fac alteram amare virum, debere illi, castos amplexus, & nul-
la se adulterij immunditia maculare optat praesentia mariti. Am-
bae timēt virum, vna vox est, sed diuersus animus: ita poenae in ti-
moribus supradictis. D. Aug. 1. Ioan 1. tract. 9. Anima enim fidelis
timore corrigitur, & correctione laetatur. D. Max. serm. 2. de nat.
Domini.

Timorem Dei excutens ad quaecunque loca malitia decurret.

Sicut equus ferociens, vbi fraxum ore, sefforem tergo excus-
sit fertur quouis vento velocius, omnibus alijs intollerabilis, diffu-
gentibus cunctis, neq; quoquam audente cohibere: sic & anima
quae Dei timorem ipsam refraxantem excussit, vbi rationem ha-
benas moderantem eiecit, ad quouis malitiae loca decurrir, donec
in exitu barathrum delata praecipitaris suam ipsius salutem. D.
Chrys. hom. 5. de verbis Esai.

Tribulatione efficiuntur boni meliores:

Sicut aurū igni traditum scoriā omnē deponit: ita & qui in me-
lijs tētionum procellis cōstituantur, si solertes admodū sunt, &

studiosi, omne socordiam abstergunt, & a se depellunt. Quia abluet Dominus sordē filiorum, & filiarum Sion, & sanguinem expurgabit de medio earum: spiritu iudicii, & spiritu ardoris, hoc est, punitione, vindicta, & ultione. D. Chrys. in c. Esai. 4.

Sicut enim in confiatione metallicæ artis, aspiratio ventī incit dens in confiatoriam fornacem, & flammā in ipso afflatu excitas carbonēsq; reascendens, scoriam omnem absummit: idem & hic vindicta à Deo emissa. Idem, ubi sup.

Sicut ij quibus cura est excolendæ vineæ, patino eam fodicār, palmētes succidunt inutiles: ita & qui collapsas animas erigunt, & moderantur, comminationes intendunt, terrore percellunt, & deſcunt. Idem, in c. 5. Esai.

Tribulationis igne pretiosum separatur à vile.

Sicut granum tritici inclusum in palea, foras non egreditur, nisi fuerit tritum: sic & homo de impedimētis mundialibus, & de rebus carnalibus, quasi in palea inuolutus, difficile egreditur, nisi fuerit aliqua tribulatione vexatus. Nā sicut quidē plenum granū mox, ut leuiter percussus fuerit de palea sua exibat foras: si autem subtile fuerit, tardius egredietur, quod si vacuum fuerit, nūquam egredietur, sed illic cōteritur in palea sua, & ita cum paleis foras iactatur: sic omnes quidē homines, in rebus carnalibus delectantur, sicut grana in paleis. Sed qui fidelis est, & boni cordis habet mediū lam, mox ut leuiter tribulatus fuerit, negligens quæ sit carnalia, currit ad Deum. Si autem modice infidelior fuerit, cum grādi tribulatione vix recedit, & vadit ad Deū. D. Chrysost. homil. 3. in Matth. 3.

Sicut pater familias mittens mēsores, metit festucas de agro, & comportat eas in aream, ut illic tritaret, & ventilet, & discernat triticum à paleis: sic & Dominus mittens Apostolos, ea terosq; Doctōres, quasi mēsores, præcidit omnes gentes de mundo, & in aream Ecclesiæ congregat. Iuxta illud, & permundauit aream suam ubi supra.

Sicut granum vacuum de palea non egreditur: sic nec infidelis quantumuis contritus fuerit, de carnalibus rebus, & de impedimentis mundialibus, nunquam egreditur, nec tranſet ad Deum, sed illic in malis constitutus conteritur, ut cum paleis foras projiciatur. Idem, ubi sup.

Sicut triticum primum quidem trituratur, & cum tri aratum fuerit, in vno loco iacet cum paleis confusum, postea autem ventilatur, vt quæ fuerant iam diiuncta corporibus, separantur & locis: sic & populus in Ecclesia, aut motibus conteritur carnalium passionum, animam semper vrgentium, aut castigationibus corporalibus quasi virgis quibusdam, aut conculationibus iniquorum & superbiorum, quasi calcibus irrationabilium iumentorum, vt diiungantur fideles ab infidelibus per diuersas conditionū species. Idem, vbi sup.

Sicut triticum mūdum in granarijs, sic sancti probati, in regnis cælestibus reponentur. Sed forte dicis, nonne melius erat, vt ab initio Deus omnes electos homines ad Christianitatem vocasset, sine tentationibus, vt non semper ventilaretur Ecclesia, si d magis in pace consisteret: audi, nunquid tu potes, cum sit melsis tua in agro, triticum à paleis separare? & si tentaueris, nec paleas a tritico separas, & triticum similiter cum paleis perdis: sic non poterat fieri, vt Deus de Iudæis, aut gentibus, iam electos sine tentatione discerneret, & vocaret. Idem, vbi sup.

Sicut quando permodica aura est, non per mundatur tota tritici massa, sed leuiiores quidem paleæ modica aura iactantur, grauiiores autem remanent similiter remanent, & vacua grana. Necessesse est ergo, vt maior spectetur ventus, vt & grauiiores paleæ, & vacua grana iactentur: sic & quando modica est tentatio, illi proijciuntur de Ecclesia, qui multum sunt infideles. Ideo necesse est tentatio maior, sicut erat sub Antichristo, quia illi qui videntur stabiles, sunt exituri. Idem, vbi sup.

Tribulatione augetur virtus, auctaque confirmatur.

Sicut pluuia in terram descendens eleuat semina: sic & tribulatione animā intrāte, erigitur desiderium. Sermo enim Dei est immobilis, quia portæ inferi non præualebunt, aduersus Ecclesiam: qui enim impugnat, seipsum dissoluit, & fatigat, Ecclesia autem fortior euadet, qui enim aduersatur virtutem suam destruet, nobis vero per patientiam coronas operatur. Iob & ante tentationes præcipuus erat, sed postea melior apparuit: nec tantum bonus erat, cum illa sum haberet corpus, se multo melior ostensus est, cū ex corpore vermes, & sanies defluebat. Nunquam ergo formides tentationem si animam præparatam habes: non nocebit tribula-

bulatio, quia tolerantiam operatur, Rom. 5. D. Chrys. hom. 13. ex varijs in Matth. 9.

Sicut aurum in camino, (id est in fornace) non laeditur: sic nec stabilem animam tribulatio perdet, quia sicut caminus mūdāt aurum: sic tribulatio tollerātiā, amplioremq; patiētiā operatur. Abscinder enim desidiam, & coadunat animam, & sobriorem reddit. Vnde cum Paulus rogaret Dominum, vt Deus auferret ab eo carnis stimulū, responsum est ei. Paule sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur 2. Corinthiorum 12. Ex D. Chrysostomo, homilia 53. in Matth. 25. Creati sunt in nobis carnalia, & motus concupiscentiarum, non vt omnibus eis utamur, sed vt resistamus eis, mediātibus virtutibus, & iudicijs, in nobis vt possimus resistere, & resistentes eis, meliori studio acquiramus, nobis mercedes.

Sicut quotannis amputatur vitis, vt virtus cummulata fortius feruetur, & vīgulta virentia maiorem ferant fructum: sic Deus affligit iustos, & amputat eis honores, vt vnita virtus fortius agat, & producat virentia charitatis opera, quia tribulatio patientiam operatur, &c.

Sicut ferrum candens solidatur aqua frigida: ita virtus in tribulatione. D. Greg. Nazian. ora. ad Hero.

Tribulatio patientiam operatur Rom. 5.

Sicut arbores quæ in vmbrosis locis, & nulli vento obnoxijis aūt ar, virent quidē, sed molliores reddūtur, facileq; quouis violento flante ledūtur, quæ vero in excelsis mōtium verticibus stant, multiq; ac magnis ventis pullantur, ad hæc varias tempestates cōtinenter perferunt, dum nunc grauissimis procellis agitantur, nūc crebras vires sustinent, quouis ferro validiores fiunt: similiterque corpora multis, ac varijs voluptatibus nutrita, molibusque vestibus, & continuis balneis, ac vnguentis affluta non necessarijs, ad nullos omnino pietatis labores, ac sudores sunt vtilia, sed maximis poenis destinata: ita sane etiam animæ quæ ociosam, & quietam vitam degunt, præsentēque voluptates, laboribus, & afflictionibus, spe futuri regni sustinendis anteponunt, quāuis cera molliores, infirmioresque factæ, æternis ignibus, pabulum seruātur: quæ vero periculis, laboribus, ærumnis afflictionibusque propter Deū ferendis exponuntur, atque in eis assidue versantur, ipso ferro, ac adamantē solidiores fiunt, ac generosiores, frequenti malorum

tolleantia in expugnabiles aduersarijs redditæ, & habitum quendam inuisum fortitudinis patientiæ que consequatæ. D. Chryf. de laudib. D. Pauli.

Sicut qui tunc primum conscendunt nauem, nauseam præiactatione sentiunt, & cum sint maris rudes, turbantur, vertigineque laborant: qui vero sæpe longinqua maria sunt emissi, & plurimis tentationibus, naufragiisque nonnunquam experti, magno animo nauigationem aggrediuntur: ita sane etiam anima quæ multas tentationes sustinuit, & magnas afflictiones pertulit, usum sibi laborum, & habitum fortitudinis comparat. Idem, vbi sup.

Sicut firmas arbores venturum impetus incidens, & vndique iactans, non euellit, sed & solidiores, & firmiores his incurfibus reddit: sic & animam sanctam, & pie viuentem tentationum incurfus, & tribulationum non supplantant, sed etiam ad maiorem patientiam exercent: sicut & beatum Iob, splendidior, & venerabiliorem reddiderunt. Et gratias agens dicebat. Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est, sit nomen eius benedictum. Vides quod non tentationum natura, sed torpentium ignauia ruinam facere solet. D. Chryf. hom. 4 ad pop. Antioch.

Sicut mari æstuanti, & multis procellis insaniente, ad portum confugere timor omnes cogit: sic & nunc fori procellæ, & ciuitatis hyems omnes in Ecclesiam vndique compellunt, & charitatis vinculo membra inter se constringunt. Gratias agamus igitur, & propter hæc Deo, quod tantum ex tribulatione carplimus emolumentum. Nisi tentatio, nec corona, nisi certamina, nec brauia, nisi tribulatio: nec remissio, nisi hyemis necessitas. In seminibus quoque ipsis, multam quidem pluuiam, multam vero nauium collisionem, multam denique glaciem fieri oportet, si vernans spica exurgere debet: ita qui seminat in lachrymis in exultatione metet. Psal. 125. Idem, vbi sup.

Sicut aratrum immittens deorsum, terram aperit, tutam seminibus custodiam parans, ne iacta in superficie remaneant, sed in ipsos terræ sinus immittantur, & in tuto radices figant: sic & nobis facere necessarium est, & tanquam aratro, tribulatione vtentes, cordis profundum scindere. Iuxta illud, Scindite corda vestra, & non vestimenta vestra. Ioel. 2. Idem, vbi supra.

Sicut aurum & si aquis immoretur, propriam præstat speciem, siue in conflatorium reciderit, splendidius rursum apparet, lutum autem, & fœnum, siue aquis immisceri acciderit, hoc quidem marcescit, illud vero dissoluitur: siue in ignem ceciderit, hoc quidem frigitur, illud autem comburitur: sic certe, & iustus, & peccator: ille quidem siue remissione fruatur, manet splendidior, sicut aurum igne examinatum: peccator vero siue remissione nascitur, dissoluitur, & marcescit, sicut lutum, & fœnum, aquæ immorans: si enim peccata habeas, desiliuntur, & comburuntur facile per tribulationem: si vero virtutem habeas, illustraris, & elucidaris ab ipsa. Idem, vbi sup.

Sicut citharedus, neque neruium intendit, non abruptat, neque remittit ultra modum, ne harmoniæ concentum laxato sic & Deus agit, neque in remissione continua, nec in longa tribulatione, nostram constituit animam, secundum suam prudentiam vtrunq; faciens, non finit nos continua potiri remissione, legiores fiamus, non autem rursus finit in continua esse tribulatione, ne concidamus, ne ve desperemus. Potest enim Deus omnia grauiora hodie soluere, sed donec nos purgatos videat, donec videat factam conuersionem, & poenitentiam firmam, & in concussam, non dissoluit tribulationem. Etenim artifex, donec aurum bene purgatum viderit, de conflatorio non extrahit: sic & Deus non abducit hanc nubem, donec nos penitus emendauerit. Qui enim tentationem permisit, ipse nouit, & tentationis soluendæ tempus. Sicut igitur ex remissione tribulatio fit: ita est: sic & tribulatione remissionem expectare cōuenit. Neq; enim semper hyems, neq; semper æstas, neq; semper procella, neq; semper tranquillitas, non semper nox, neque semper dies: sic neq; semper tribulatio. Idem, vbi sup. li. 2. c. 17.

Sicut in arboribus accidit, vt si quis fructum cum folijs auferat, & ramos omnes amputet radice manente, tota cum maiori etiam ornatu, arbor resurgit: sic quidem & in nobis, si pietatis radix permaneat, etsi diuitiæ auferantur, & corpus corrumpatur, omnia rursus nobiscum maiori gloria redeunt. Nam infimo nudus sedebat Iob, & innumeris mortibus grauiorem sustinens vitam, sed quia pietatem non abiecit, omnia cum maiori copia redire priora. vbi sup.

Tribulatio iustos probat, vt figuli vasa fornax. Eccles. 27.

Sicut arbor quæ alta radice fundata est, ventis incumbentibus, nō mouetur, & naui quæ forti compage solidata est, pulsatur fluctibus, nec foraminatur: & quando area fruges terit, ventum grana fortia, & robusta contemnunt, inanes paleæ, fatu portante rapiuntur: sic iusti, sic & Apostolus. 2. Corinthiorum 12. post naufragia, post flagella, post carnis, & corporis multa grauiā tormenta, non vexari, sed emendari se dicit aduersis, vt dum grauius affligitur, verius probetur, datus est mihi (inquit) isti mul⁹ carnis meæ, &c. & cum ter Dominum rogaui, dictum est mihi, sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Quia nisi præcefferit pugna non potest esse victoria. Ex D. Eypriano, libro de mortalitate. Sicut enim vmbra corpus: sic iustos insequitur tribulatio.

*Tribulatio & angor in mollibus se insinuat animis,
non in fortibus.*

Sicut vermes plurimum innascenti solent tenerioribus lignis: haud secus angor, & tribulatio deiectionis animi in eos hominum se insinuat, qui meliori sunt, nec constanti ingenio. Nonne Iob adamantino corde erat? Non impacta ipsi erant, & ex lapide viscera? momento temporis vna & eadem plaga liberi decem ceciderunt in delectabili, & perquam amenā domo. Quo potissimum tempore se mutuiter oblectabant, hoc in istos geniale illud domicilium decussit, diabolus. Mensam liberorum madentem sanguine, ac permixtam contemplatus est. Non epulauit, non sibi diuulsit comam, voceni ingenerosam nullam emisit, sed illam omnium ore decantatam gratiarum actionem deprompsit: Dominus dedit Dominus abstulit, &c. At tu ē diuersis cantilenis nescio quibus abuteris ad eundem in auditorum animis lamentabilem mœrorem: Ac veluti personæ simulatiuæ fictio ad tragædos peculiariter pertinet: ita tu non inde eorum esse existimis, si habitus ipse consentaneus lugenti sit, & concolor, vestis ut sit fusca a trauē, squalens coma, tenebris operta domus. D. Basil. hom. 4. de grat. act.

Tribulatio non est acerba amante virtutem.

Sicut in gymnasticis agonibus, quotquot prius insueverunt tolerandis laboribus pallæstricis, neuiquam contrahuntur animo, aut mœrent ad irrogatæ plagæ dolorem; magis vero adoriuntur

erminius congressari et qui nil illi ducunt mox adundos labores tanto flagrant desiderio obtinendi celebris preconij: in idem & amativitatis, ut non minilacebi casus aut asperioris incommodi obortum fuerit: quis tamen gaudium nulla possit interpolare tristitie nubes eo quod tribulatio patientiam operatur, patientia spem, &c. D. Basil. hom. 4. de grati. actione.

Tribulatio unicuique refugium est Deus.

Sicut homo omnis ob sibi adjacentem & innotam suapte natura debilitatem, tot adeo rebus in se irruentibus maroris, pericula & laboris perquam plenis non mediocri eget auxilio. Hic tot circumstantibus calamitatum procellis, refugium inquirat, ac velut in asilum quendam, & tutiorem se recipiens locum, aut certe ac montis cuiuspiam præacutum verticem valido ac fortis circumseptum muro, hostilem incursum veritus defugit: inde & hic suffragit ad Deum. Prophetam dicens, Deus noster refugium & virtus, &c. Ipsum sibi ducens unicam esse requiem, tanquam, dum in eo permaneat. Nos autem, cum in tribulatione quæpiam afflictimur, ad omnia potius quam ad ipsum Deum nostrum recurrimus. Vnus tibi charus egrotat? Quoquo versum circumfers oculos requirens incantatorem, aut certe cum qui super viduinos, vanosque characteres seu figuras puerorum innocentiam collo circumnaviget, vel ad postremum ad medium venis, & medicinas eo interim contemptas omisso qui restituere potest sospitati, si forte insomniante sollicitat, ad somniorum coniectorem properas. Si quem timeris inimicum, patronum unum aliquem tibi ex hominibus diligens. Et ut compedio dicam, in qua cumque necessitate imminete deprehenderis: verbo tantum te ostendis Deum regere habere te autem ipsa, ex inutilibus vanisque rebus auxilium vis addiscere. Est autem iusto verum auxilium Deus. D. Basil. in Psal. 43.

Tribulatio quæ est à Deo bonum operatur in anima.

Sicut qui vineam putant, adstringunt eius vites & interne continent, ut maiori cum temperamento procedat ad proferendos viles fructus: eundem modum contingit animæ assiduitate afflictionum propendenti & incurvate. Quodammodo in se contrahitur, sequæ utiliter demittit atque humiliat & ad sui dignitioris custodiã trahitur, in rebus peragendis id eligens quod necessarium sibi censet & vñi futurum. Ediuerso, anima quæ indulgenter ac remisse

temisse viuere finitur, perinde atque vinea quæpiam neglecta, luxuriat & syluescit sarmentis, seque effundens circa incommoda nec ullam adforenti à frugem, natiuo succo exhauritur, in hoc in stituens omnem suorum operum ostentationem, vt multos in errorem pelliceat. D. Basil. in cap. 5. Esai.

Tribulatio ad penitentiam latitiam parit.

Sicut medicamenta quæ vrunt & cruciant, vlcera putrilaginem extergunt, simul & auferunt graueolentiam ex vlceroso vulnere scatentem, corrupta sanant vulnera & corpora reddunt expeditiora, denique ad obducendam cicatricem hoc pacto perducunt: haud dissimilem sensum mihi continere videtur illud: cō tristemi aut mæsti stote in vobis ipsis. D. Basil. in Esai. 15.

Tribulatio est recta Dei in homine manifestatio.

Sicut in exterioribus certaminibus, corpore vigentes, & bonæ habitudinis athletæ, non sic apparent cum vestimentū vndique oleo madidum fuerint induti, sed quando illo abiecto, nudi in stadia ferantur, tunc maxime spectatores membrorum proportionē penitus obstupesciunt, cum nihil ipsam amplius obubrare possit: sic & Iob, quando omnibus quidem illis diuitijs circumfusus erat, neq; virtus Dei in illo ita manifestabatur, postquā vero ipsas, vel vt vestimentum exutus athleta abiecit, & ad pietatis certamina nudus intrauit: sic spoliatus, spectatores omnes perculit, vt & ipse Angelorum Dominus super animi eius tollerantia vehementer acclamaret, & victori illi applauderet. In super octo videntur esse causæ variæ affectionis factorum, prima quidem, quod cum facile in arrogantiam propter meritorum magnitudinem, & miraculorū tollantur, ipsos affligit. Iuxta illud Psal. 118 bonum mihi quia humiliastime. Et illud 2. Gorin. 12. ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, &c. Secunda, ne ceteri maiorem habeant de ipsis opinionem, quā humana patitur natura, & ipsos Deos, non autē homines esse arbitrentur. Vt actorum 14 in lystris nō solum erant obstupifacii: sed & tauros coronatos duxerunt, & Paulo & Barnabæ immolare aggrediebātur. Tertia, vt Dei virtus appareat per ægrotātes, & compeditos exuperāns, & prædicationē augens: vt actorū 16. quando D. Paulus in carcerē innumeris susceptis verbis deductus fuit, carceris custodem vinxit. In ligno erāt pedes, incatenis manus, & carcer sub median noctē quatiebatur, vt
magis

magis virtus Dei euidentis esset. Quarta, vt illorum patientia manifesta fiat, non propter mercedem Deo seruientium, sed & tantam exhibentium gratitudinem, vt & post tot mala, sincera in ipsis beneuolentia ostendatur. Quinta, vt de resurrectione & laborum retributione cogitemus. Sexta, vt ceteri in grauiam incidentes, sufficientem consolationem & mitigationem habeant, in eos respicientes. Septima, ne quando exhortamur vos ad illorum virtutem & cuique dicimus imitare Paulum, &c. propter gestorum excessum alterius ipsos naturae participes fuisse cogitantes, ad imitationem torpeatis. Octaua, vt quando beatos vel miseros conferre oportet, discamus quod quidem beatos, quos autem seruos & auiolos putare debeamus. Ex D. Chrysost. hom. 1. ad populum, Ath.

Sicut spectati passae stritae, & arte & corporis robore fidentes, non recte aduersarii (vt plurimum) congregiuntur, neque de pari, sed ipsos illis medios apprehendendos praebent, vt illustriori victoriam faciant: sic Deus medium tradidit sanctum diabolo apprehendendum, vt cum ipsis tantam conflictus prerogatiua superauit, soloque prostrauerit, clarior corona reddatur, & virtus clarius manifestetur vbi supra.

Tribulationis angustia cito mens eleuatur ad Deum.

Sicut aqua dum per plana & ampla spatia fertur, non in altum exurgit, sed tenuem se se late quaque versus expandit, cum autem manu artificum subitus, colligente stringenteque coacta fuerit, in angustum iam inde sollicita, omni telo velocius se in excelsum iaculat, petitque regionem supernam: sic mens humana dum otiosa, & liberior quam expediat agit, diffunditur, lateque defluit: cum autem rerum euentu asperiori, casuque subitus, coarctante aduerso sollicitetur, iam agillius extrudit, & intentas dilucidasque orationes mittit in excelsum. Vnde ait Propheta Psal. 114. Ad Dominum cum tribularer clamaui, & exaudiuit me, D. Chrysost. hom. 3. contra Anomeos hereticos.

Sicut frequentia nubium principio caelum obscurant: vbi vero percrebras dimiserit stellas, iam & humore seposito, serenum caelum & dilucidum facit: sic meror animis, dum intus versatur caligine cogitationem nostram, obducit, cum autem verbis orationis, & lachrymis quae solent comitari orationem, foras

Sylua

ras versus euaporatas, diffususque euauit, plurimum iam inde splendoris afferre in animum solitum est, fauore, scilicet humanissimi & liberalissimi Dei, veluti radio quodam in eius qui orat animum ingruente, ac luce afficiente latissima. Idem ubi supra.

Tribulationem non sustinens gaudia detrectat;

Sicut nullus sine aduersario triumphat, aut coronatur: sic neque probatus pronuntiari nisi per afflictionem potest. Si enim tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, &c. qui tribulationem detrectat, probatione se se priuat. D. Basil. in Psal. 33.

Tribulatione probantur boni & mali.

Sicut flores multi multitudinem fructuum pollicentur, sed examinati ventorum flabris, ad fructum paucissimi perseverant: sic credentes in Christo multæ Ecclesiæ videntur in pace, ubi autem persecutionis procella perflauerit, pauci martyrij reperientur in fructu. D. Chrysologus serm. 97.

Tribulatio eliminat peccata, clipeoque patientia protegit virtutem.

Sicut fugimus & despiciamus fugitiuos seruos, & latrones sui flagitij signa portantes, sic illos despicit mundus quos malis & opprobrijs cognoscit vexatos, vt videre est in Iob ab amicis in tribulatione despecto, ad quem sepius in prosperitate constituto, accedere consueuerant. Hæc est enim tribulationum & laborum, utilitas maxima, quod tribulatio protegit nos à peccatis & vitijs aduenientibus, ne accedant ad nos, & tales nos reddit, vt nec caro nec voluptas loquatur nobis. Hinc dicebat Pau. ad Galatas. 6. decetero nemo mihi molestus sit, id est, nullus accedat ad me, & rationem reddit dicens. Ego stigmata Domini nostri Iesu Christi porto in corpore meo. Quasi diceret, ego crucifixus sum cruci cū Christo ad Gal. 2. (quem Esai. cap. 53. despectum de siderabat) vt amplius non loquantur mecum, illi qui operantur iniquitatem. Namque experientia compertum est vitia tristitiam fugere, gaudijsque ad optari. Vnde dicebat sapien. Ecclesi. 7. melius est ire ad domum luctus, quam addomum conuiuij.

Tribulatio in presenti premit, in futuro eleuat. D. Hiero.

Sicut ramus palmæ non dessecatur ad terram, etiam imposito onere, cæterarum arborum more, sed vltro remittitur aduersus sarcinæ pondus & erigit sese: ita tribulati à Deo, quo plus negocijs præ nuntur & magis sæuit fortuna contra eos, magis eriguntur.

Iuxta

Iuxta illud, 2. Corint. 4. morientes & ecce viuimus.

Sicut vela quæ sunt pondera nauibus, & rotæ quæ sunt pondera currui, alioquin eleuant & aleuiant: ita tribulatio quæ momentaneum pondus est, eleuat in futuro. Vnde dicebat Paulus, omaia possum in eo qui me confortat, non ego, sed gratia Dei mecum. Dictum enim est Matth. 11. venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.

Sicut tegumenta, quæ opprimunt granum, & vndique constringunt, vt ab auium morfu custodiant illud: sic Deus permittit vt iustus prematur ab impio, vt clarior euadat iustus. Ad quod significandum, mundi ordinem Deus, tanquam pulcherrimum carmen ex quibusdam antithesis honestauit: quod est, quando contraria contrarijs opponuntur. D. Aug. lib. 11. de ciuit cap. 12. Recte ergo Genophon, inimicos numerat inter opes.

Sicut Bombarda à vehementi igne concitata, pillam projicit in altum: sic tribulatio eleuat animam ad Deum. Vnde Deut. 4. dicitur, si in tribulatione anime tue quæsieris Deum, inuenies eum. Sicut in fonte Cyrenayca (teste Pomponio Mela) videmus quod media nocte feruet, media vero Die frigescit: ita nos meridie prosperitatis tepescimus, frigore autem tribulationis inflāmur: quis, inquit Paulus Rom. 8. nos separauit à charitate Christi? An tribulatio, &c.

Sicut quando æs funditur, non perditur, sed funditur vt ex eo elegans statua efficiatur: sic quando nos Deus igne calamitatum fundit, non vt nos perdat, sed vt ex nobis impuris, pretiosam imaginem, sua præsentia dignam conflet. Sicuti frenatur Equus, ne in præcipitiū ruat: sic in frænabo te, ne intereas, laude mea, idest, propter laudem meam Esai. 48.

Sicut quando viri nobiles suam erga familiares & amicos beneuolentiam ostendere volunt, calicem suum tradunt ad bibendum, sic Christus Deus noster calicem suarum afflictionum suis bibendum propinauit. Matth. 20. Calicem inquam, suum dedit, quæ ei pater dedit. Ioan. 18. qui calix carni amarus est, sed anime saluberrimus. Mundi autem calix Apoc. 14. gustui est suavis, sed finem habebit amarum sicut de fluuiō, nomine. Hic panis, qui in principio est dulcis, & in fine amar⁹: sic mūdus iste videtur dulcis suis amatoribus, Iob. 6. cum sit dulcedo illius vermes: Iob. 24.

Sicut in musica non omnes voces sunt graues, neq; omnes acu

11, vt ex vocum varietate, suavis efficiatur consonantia: sic vitæ Christianæ harmonia, luctu & gaudio est temperata.

Tribulationum pressuris & tansionibus expoliuntur animæ vt in celo suis coactentur locis.

Sicut margaritarius suos expolit lapides, vt collocet inter aurum: ita & Deus iustos expolit, vt canit Ecclesia, in hymno dedicationis eiusdem. Et sicut lapidarius facile permittit, Indicium Adamantem percuti, iustisque contundi, quoniam scit potius malleum vultus accepturum, quam quod adamas conteratur: sic sapientissimus ille Deus, viros fortitudine atq; præstantia septos, in varias calamitates patitur incidere, quia videt illos semper in charitate permansuros Ecce Dominus adstās (ait Amos. 7.) super murum litum, & in manu eius Tulla cementarij. Septuaginta vertunt. Super murum adamantinum, & in manu eius adamas. Vbi per adamantem, intelligit virum iustum: quia iustorum animæ in manu Dei sunt. Sap. 3. Ideo non rapiet illos quisque de manu sua Ioan. 10.

Sicut fulgur ferit terram, & cælū illustrat: sic tribulatio frangit corpus, mentemq; purificat. Sicut enim in probatica piscina per aquæ turbidæ motum operabatur Deus sanitatem. Ioan. 5. ita per molestiarum exagitationem efficitur tranquillitas in anima, per paupertatē efficit diuitias, per mortem vitam, per dolorem gaudium, &c. Ideo quem diligit Deus castigat. Hebr. 12.

Sicut sartor recidit & sarcit, vt vestem efficiat, & scindit in hac parte, vt in illa sarciat & pulchrum faciat iusdumentum: ita Deus diuidit vt congreget, vt faciat opus suum alienum opus eius ab eo. Esai 28.

Sicut qui habet duos filios, alterū virtutis studiosum animique præstantem, alterumq; imbecillum deditumque delitijs, primum mittit ad bellū periculis expositum, alteri indulget & secundas res eō cedit: tandē qui fortiter pugnavit obtinuit, premium, qui autem vacabat voluptatibus, remāsit vacuus, sic pater noster cælestis nō coronat nisi legitime certātem 2. ad Timo. 2. Sicut enim si vestis nō tractatur comeditur à tineis: ita qui non ex temptationibus agitur labefactatur. Marcescit (ait Seneca) sine aduersario virtus, eleuaturq; cū illo, & dat intellectū auditui, vt Esai 28.

Sicut est genus quoddā lapidis linei, qui contusus vsque ad molitiem lanæ, netur in vsum intimarum vestium, & pannus, qui ex

hæc lapide fit, si inquinatur sordibus, mittitur in ignē, & manēs illeſſus mūdatur ab igne: ſic qui polluitur vitijs, mūdatur ab igne calamitatum. Strabo. Iuxta illud, Nu. 31. Omne quod poteſt tranſire per flammās igne purgatur.

Sicut Mirrha conſeruat corpora corrupta ne vltcrius corrumpantur: ita calamitas æquo animo tollerata, Plinius.

Sicut medicus amara ægrotiſ propinat, vt noxiuſ corporiſ hu mor expellatur: ſic Deus vt ſcleribuſ noſtriſ medeatur, porrigit calicem calamitatum: quia magni piſceſ, potiuſ in aquis, amariſ, quā in dulcibuſ nutriūtur: ſic & iuſti, Et ſicut Herinaceuſ, cū preſentit perturbationem ventorum, petram ſubit: ſic tribulatuſ ſuper petram ſubit, petra autem erat Chriſtuſ. 1. Corint. 10.

Sicut in mari nō optatur tranquillitaſ quæ ſit totiuſ ventiſ expers, ita in huiuſ mundi gurgite nō eſt optanda trāquilitaſ quæ ſit expers totiuſ tribulationiſ. Tunc enim, maxime oppugnariſ, ſi te oppugnari neſciſ: nam tranquillitaſ hæc tempeſtaſ eſt. D. Hiero. ad Heliodoruſ. Sicut enim poſt ſitim gratioſa eſt aqua poſt æſtum vmbra: ita poſt tribulationē auxiliuſ. Tribulationiſ enim tēpore, ſpecioſa eſt miſericordiā. Dei. Eccle. 35.

Sicut quod diutiuſ ſemina in terræ viſceribuſ delireſcunt, eo proceriora ſurgunt: ita quo diutiuſ premuntur iuſti laboribuſ eo afficiuntur maioribuſ muneribuſ: deſideria enim dilata creſcūt. Et ſicut impedita aqua maioriſ impetu fertur: ita miſericordiā Dei ſecundū multitudinē dolorū meorum in corde meo: conſolationeſ tuæ lætificauerunt animam meam. Pſal. 93.

Sicut mendici nolunt ſanari à vulneribuſ vt ſatius eleemoſynā impetrent: ita viri boni nolunt liberari omnino à tentationibuſ. Iuxta illud Pſal. 25. proba me Domine, & tenta me, &c. Quare etiam dicebat D. Iacobuſ, c. omne gaudiū, exſtimare fratreſ mei cum in variat tentationeſ incidereſtiſ.

Sicut nullę vnde poſſunt ſubmergere eum qui poſituſ eſt ſupra ſcopuluſ in medio mariſ, ſed potiuſ cum procellæ intumefeſcūt, ibi franguntur & reſſiunt: ita animuſ ſpe vicia ſuffultuſ, infractuſ in tribulatione manebit. D. Chryſologuſ. Ser. 35.

Sicut dū aueſ alarū preſidio, in ſublime feruntur, pericula effugiūt: ſic qui in medio tribulationū mētem in Deū eleuat. Sicut vnus Sanctorū Patrum dicere ſolebat: tantuſ eſt bonū quod ſpecto, vt vt omniſ me poena deleat. D. Chryſologuſ. vbi ſupra.

Sicut Fenis (de lege vt aiunt) ab vtraque parte reflexa, pristina rectitudinem seruat; & sicut magnus ignis, flatibus vehemē-
tius accenditur: ita vir fidelis, rebus aduersis non frangitur.

Sicut asperior Cardus pannum facit leniorem, ita durior tribulatio meliorem & tranquillio-rem facit conscientiam. D. Ber. Epistola vltima. Qui enim probatus fuerit accipiet coronam vitæ.

Sicut Anas pulla, factis ouibus, exclusisque pullis, probat illos, an filij eius sint, an non, post se deferendo eos per aquas, sequentesq; eligit in filios, alios vero relinquit orphanos: Et sicut aquila probat etiam filios suos ad radium solis, & qui cum videntes pupillam non palpitauerint eligit in filios, cæterosque reijcit: ita Deus homines tribulatione, vt eligat electos, probat, D. Aug. in Ioan. tract. 36.

Tribulationem pro Christo patiens voluptatem pro dolore capiet.

Sicut stilla immissa in ignem, non extinguit ipsum ignem; sed potius accendit: ita omne gaudium existimate fratres mei, ait D. Iacobus cap. 1. Cum in varias tentationes incideritis. Vnde Dauid, tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini inuocabo. Namque postquam Christus Redemptor noster labores & mala culpæ nostræ debite portauit, sic illa dulcorauit & cōdidit, vt homines iam & mulieres in odorem vnguentorum suorum attracti currerent, & tāquam ad gaudia, ad atrocissima tormenta properarent.

Trinitati sanctæ equalis debetur honor.

Sicut Margarita vna est, & vndique similis, & æqualiter splendens, si tamen in aliqua parte deturpetur, tota eius gratia euanciscit: ita cum filium ignominia afficis, quomodo patrem venereris? Nequaquam honorem tuum suscipit, ob filij dehonestationem, pater minime glorificatur. D. Greg. Nazian. orat. 30.

Trinitatis essentia vna est, hypostaseon proprietates diuersæ.

Sicut Iris, siue arcus, qui transacta tempestate apparet, consistit ex humore hærente in aere, hoc modo. Vbi radius solis per obliquum,

obliquum, densam & obsecram nebulam penetrauerit, deinde re-
 et a linea, in nuue aliqua suum orbem fixerit, quasi quidam re-
 flexus & redditus ad se ipsum luminis sit, splendore ab humido
 simul ac intente repulso. Quoniam enim ea flammeis in splen-
 doribus natura inest, ut sicu ileui & plano occurrant, ad se ip-
 sos denuo refringantur, figura autem solis quæ in humido
 simul ac leui aere per radium imprimitur circularis & orbicula-
 ris est, necessario iuxta formam solaris orbis, etiam aer nubi pro-
 ximus per enitescentem circumscribitur splendorem. Hic igitur
 splendor & secum continuus & diuisus est. Cum enim mul-
 ti calor, multiformisque sit, & obscure varijs quasi floribus tin-
 ctus secum commiscetur, diuersorum inter se se colorum com-
 mixturem atque coniectiūonem oculis nostris latentem exi-
 mens atque subdicens, ut cerulci ad rutilum, vel rutili ad purpu-
 reum, vel illius ad electrinū terminus, qui per medium tunc mis-
 cet per se se, tum dicat diuersitatem colorum, cognosci non
 possit. Nam omniū splendores dum simul eodemque tempore
 conspiciuntur, & procul lucem, & signa mutua coniunctio-
 nis subducentes iudicium effugiunt, ut fieri non possit ut ali-
 quis deprehendat: quia tenus progrediatur, & ubi consistat id
 quod in splendore vel fuluum, vel smaragdo simile est: & unde
 tale desinat esse, quale conspicitur in eo, quod ex longin-
 quo fulgens apparet. Quemadmodum igitur in exposita
 similitudine colorum quidem differentias plane discernimus,
 quantum autem interuallum ob vno ad alterum intercedat sen-
 su deprehendi non potest: sic existimo mihi fieri posse, ut di-
 uinis doctrinis ratiocinemur, proprietates quidem hys postaleon
 quasi quendam florem eorum quæ in Iríde procul apparent, in
 vno quoque earum quæ in sancta Trinitate credita sunt, per-
 sonarum effulgere: eius autem quæ circa naturam considera-
 tur, proprietates nullam vnus ab altero differentiam animad-
 uertis sed in communione essentia eas proprietates, per quas
 vnaquæque persona cognoscitur, in vnaquæque elucere.
 Etenim illic quoque in similitudine, quæ multi colorem illum
 splendorem emittebat, vna essentia erat, quæ per radium
 solis refringebatur: coloris utem eius, quod apparebat, mul-
 tiformis erat. D. Gregor. Niss. de differentia essentia & Hy-
 postaseon.

Sicut enim in his quæ oculis apparent, experientia est validior quam ut contra dici possit: ita insuper eminentibus capitumque nostrum superantibus doctrinis, quoque ea comprehensione adque perceptione, quæ per rationationes conciliatur, potior ac firmior esto fides, quæ & hypostasi separationem, & in essentia coniunctionem docet. Idem ubi supra.

Sicut ex flamma splendor existit non tamen posterior secundum flammam splendor est, sed simul atque flamma exorta est, lumen quoque cum ea effulget: ita vult etiam ex patre quidem filium intelligi, non autem intervalli alicuius extensione atque productione à patris substantia unigenitum distingui, sed semper una cum causa, id quod existit, ex ea comprehendi. Idem ubi supra.

Sicut enim is qui in puro speculo formæ simulacrum editum contemptatus fuerit perspicam expresse atque repræsentatæ faciei cognitionem adeptus est: eodem modo qui filium cognoverit, effigiem paternæ substantiæ per filij notitiam in corde concepit. Nam omnia quæ patris sunt in filio conspiciuntur, & totus quoque filius in patre manet Ioan. 14. ac rursus totum in se se patrem habet. Itaque filij hypostasis, quasi forma ac facies est qua pater cognoscitur: Et patris hypostasis in forma filij cognoscitur. Idem ubi supra.

Trinitatis personarum natura & æternitas eadem est, diversusque emanationis ordo.

Sicut simul ignis & simul ab ipso lux, neque primus est ignis & postea lux, sed simul sunt, & quemadmodum lux ab igne semper gignitur, semperque in ipso est, & nequaquam separatur ab eo: hunc in modum & filius à patre gignitur & nequaquam ab eo separatur, sed semper in eo est. Sed lux quæ in separabilis est ab igne & in eo permanens, non habet propriam substantiam præter ignem, verum filius Dei unigenitus, qui splendor & effulgentia patris dicitur: propriam habet substantiam præter eam quæ patris est. Quia cum sit character paternæ substantiæ per omnia patri simili, præter innascentiam. Nam ut ignis fons & origo intimæ suæ lucis, naturali fecunditate illam effluens: ita pater fons est divinitatis quam totam filio communicat. D. Damasc. lib. 9. fidei ortho. cap. 9.

Sicut enim Adam ingenuus est, plasma enim Dei est, & Seth,

Seth, genitus, nam filius Adam: Et Eua ex costa Adæ procedens non enim ipsa genita est, neque ipsa natura differunt inuicem, homines enim sunt, sed substantiæ & productionis modo; sic in Deitate quauis pater sit ingenuus, & filius genitus, & Spiritus Sanctus procedens ab utroque, patri filioque, diuersum que sortiatur subsistendi modum, non proinde substantiæ discrimen habent, Idem vbi supra.

Sicut ex sole radius, & ex radio & sole splendor: sic ex patre filius, & ex filio & patre Spiritus sanctus. Et sicut per radiū imitatur splendor: sic per filium Spiritus sanctus. Iuxta illud. Ioan. 15. Cum autem venerit paraclytus quē ego mittam vobis à patre & Ioan. 16. Quia de meo accipiet. Idem cap. 11. ibidem.

Trinitatis natura vna in tribus subsistit personis.

Sicut Sardoniæ vnus & idem existens, tribus coloribus albo, nigro, atque subrubeo ornatus esse dicitur: ita diuina illa natura, vna atque eadem simplicissima existens, in tribus personis subsistit. Quæ sicuti suis proprietatibus constituuntur: ita etiā relationibus distinguuntur: quo fit vt pater paternitate sit pater, filius filiatione, spiritus sanctus passiva spiratione. Pater quidem, qui est fons & origo totius diuinitatis, se intelligendo Verbum producit, quod id eo notitia genita dicitur: Pater enim & filius se se amando spirant spiritum sanctum quod donum est à quo omnia dona donantur. Sanctam ergo ac ineffabilem illam diuinarum personarum Trinitatem ostendit lapis Sardoniæ Apoc cap 21.

Trinitatis personarum subnumeratio non dicit dignitatem nature sed originis.

Sicut quæ libra expendimus, ea non sublibramus inter se, etiam si vnum sit aurum, alterum stannum, neque submercimur quæ mensura iudicantur: ita neque ea quæ numerantur vllomodo subnumeramus.

Nam corpora quædam numeramus, quædam metimur, quædam libramus. Et quorum continua est natura, ea mensura comprehendimus quorum discreta, ea numero subiicimus, nisi quod quæ subtilia sunt, ea rursus fiunt etiam mensurabilia. Porro, quæ graui sunt, libræ momento discernimus. Quod si in ceteris nihil

est, quod subnumerationem recipiat qua igitur fronte dicent heretici Spiritui sancto competere subnumerationem. Pronuntiaturque itaque eodem modo spiritus cum Domino sicut filius pronuntiatur cum patre, & sicut se habet filius ad patrem: ita se habet Spiritus ad Filium & ad Patrem. D. Basil. de Spiritu Sancto cap. 17. & cap. 18. inquit. Sed concedamus pertinaci & inaniter sapienti, donemusque per subnumerationem Spiritus significari quidam alio posterius videamus quid ex hoc sermone consequatur. Primus, inquit, homo de terra terrenus, secundus homo de celo. Et alibi non primum, inquit, quod spirituale est, sed quod animale, deinde quod spirituale. Ergo si primo subnumeratur secundum id quod subnumeratur vilius est eo cui subnumeratur: ita iuxta vos o heretici, vilior est homo spiritualis animalis, & celestis homo vilior est terreno. Denique lib. 3. contra Eunomium inquit. Quemadmodum filius ordine quidem a patre secundus est, quoniam ab illo est: & dignitate, quoniam origo atque causa essendi pater ipse est, & quoniam per ipsum accessus & adductio ad Deum patrem: natura vero nullomodo secundus, quoniam in utroque una est deitas: ita videlicet & Spiritus sanctus, & si dignitate est ordine secundus a filio est non tamen verisimiliter alienæ ipsum esse naturæ inde consequitur.

Quod inde patet. Angeli omnes ut appellationis unius eiusdem etiam sunt naturæ inter se: tamen alij ipsorum gentibus præpositi sunt: alij, vero fidelium singulos consequuntur. quanto autem gens uni viro præponenda est, tanto maiorem necesse est angeli, qui gentis principatum habet esse dignitatem, dignitate eorum quibus singulorum tutela commissa est.

Trinitatem totam trahit qui unam apprehenderit personam.

Sicut in catena qui unius annuli summitatem apprehendit, hoc ipso simul & alterum insertum attrahit: ita & hic qui spiritum trahit, ut Propheta, inquit, per ipsum & filium & patrem una simul attraxerit. Et si quis iure filium apprehenderit, habebit & ipsam utrinque hinc Patrem illius, illinc Spiritum Sanctum una comparatum. Neque enim a patre abscindi poterit qui semper est in patre: neque a proprio spiritu seiungetur unquam qui in ipso operatur omnia. Consimiliter qui patrem assecutus fuerit, & filium una cum illo & Spiritum Sanctum eadem virtute assecutus est. Ne mireis vero, quod eandem & coniunctam discretionem

discretionem, & discretam communicationem esse dicimus. Verum quidem hoc nunc accipe quasi rudem delineationem, ac vrbra veritatis, non item, vt veritatem ipsam rerum.

Sicut quando radius solaris per obliquum incursum quod in obnubilatione ad densatum est, & obsecrum retorquet: de inde recta nubi cuidam circulum suum imprimit, tanquam flexura quedam, & recursus leuis, ad seipsam redditur fulgore illius retrorsum ab humida, & lucida iam nube resplendente.

Sicut enim in arbore radix non est nisi radix, nec robur, nisi robur, nec ramos, nisi ramos possumus dicere. Non enim id quod dicitur radix potest dici robur, & rami, nec lignum, quod pertinet ad radicem, potest alio etiam transitu nunc in radice esse, nunc in arbore, nunc in ramis, sed tantummodo in radice: cum illa regula nominis maneat, vt radix lignum sit, & robur lignum, & rami lignum, nec tamē tria ligna, dicantur, sed vnum. Si enim ex fonte tria pocula impleantur, possunt dici tria pocula, tres autem aquas non posse dici, sed vnā aquam: ita in presenti dicuntur tres personae, sed vna essentia. D. Aug. lib. de Fide, & symbolo, cap. 9. tom. 1.

Trinitatis imago in homine interno, externoque resulget, in multisque alijs praestantissimo numero ternarij constantibus.

Sicut ex intellectu generatur voluntas, & ex his item duobus procedit memoria. Neque enim citra haec perfecta dici anima, aut concipi valet. Et sicut anima est intellectus, & anima est voluntas, & anima est memoria, nec proinde animae tres in corpore vno, sed anima prorsus vna, dignitate insignis triplici. Propterea cum dicitur, diligis Dominum Deum tuum, ex toto corde, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, sic accipiendum, ex toto intellectu, & ex tota voluntate, & ex tota memoria: sic ex parte generatur filius, & ex parte, & filio procedit Spiritus sanctus. Porro Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus est, nec tamen tres Dij, sed vnus Deus personis tribus excellens. In omni item corpore tres inueniuntur dimensiones, profundū, & latum, & longum; totumq; vniuersum tribus diffinitur rebus, principio, medio, & fine, vnumquodque (inquit Aristot. libro 1. de Caelo, cap. 1.) in suo genere perfectum esse, quoniam aliquo ternario definitur. Vnde in omnibus creatis, extare Trinitatis vestigium comprobatur, August. lib. 6. de Trinitate. Inest si-

quidem substantia, nec non forma specieiſq; item ordo: ita & patre indicat substantia, verbum autem forma, utq; ex artificis conceptione proueniat, Spiritum item sanctum nobis ordo præfert, quoniam amor est, ac ordo effectus ad aliud ex creatis profuit voluntate. Ad hæc reuocantur numerus, mensura, & pondus, de quibus mentio fit. Sapient. 11. Namque substantiam indicat mensura, speciem numerus, ordinemq; pondus. Denique per substantiam constat aliquid, per formam discernitur, congruit per ordinem. Aug lib 83. quæst. Hinc veteres, in Deorum tuorum sacrificijs, ut bantur numero ternario, & tribus modis colebant Deum: adoratione, Thure, atq; hymnis idq; tribus vicibus singulis diebus, mane, meridie, & vespere. In victimis etiam adhibebant hunc numerum, infundentes vinum aut alium liquorem, deinde aspergebant salem, tertio ordeum. Sacerdotes etiam, ternario numero utebantur in vestibulis, ter ambientes aras. Huic sacri numeri meminit Virgil. in Bucol. Eglo. 8. dicens: Ternarius hæc triplici diuersa colore, licia circundo, terq; hæc altaria circumfigiem duco, numero Deus impari gaudet. Cælius Rhodiginus, lib. 2. antiquit. c. 17. & lib. 1. c. 2 & lib. 22. c. 9. Proclus prætera, in lib. de Anima, & dæmone, in Alcibiadem Platonis scribit, alio quoque ternario consueuisse sacerdotes Deum collere, & iuuere, ut nos ipsos Deo coniungeremus, fide veritate, & amore. Dicebant enim tres in esse substantias in rebus diuinis, ipsum bonum, & vnum ipsum sapiens, & ipsum pulchrum atq; hæc tres esse virtutes accommodatas, fidem ad ipsum bonum, per quæ omnia firmanur in bonum, tanquam fundamentum bonorum omnium, ut nos habemus ex Paul. 1. Cor. 3. Veritatem ad sapientiam quæ veritate explicatur, amorem ad pulchrum quod omnia conuertat in naturam pulchri, in his omnibus sanctissimam Trinitatem intelligebant, quanuis obscure.

Sicut radij solis non distinguuntur inter se, nec à sole, a quo non discedunt quanuis descendant ad nos: ita Filius, & Spiritus sanctus, non discedunt à Patre dum descendant ad nos, nec inter se natura discedunt. D. Dam. Vnde sicut Margarita æqualiter explendens in aliqua parte deturpetur, tota eius gratia euanescentia cum filium ignominia affeceris, tota dehonestatur Trinitas. Iuxta illud Iac 2 qui dereliquerit in vno, factus est omnium reus, id est, omnia precepta franguntur quanuis non sint connexa sicut

virtutes. D. Greg. Nazianz. orat. in dictum Euangelij.

Sicut nec fons est fluius, nec fluius est puteus, aqua tamē est vna: & sic eadē est aqua triū vasorū, quæ ex eodē fonte sunt impleta: & sicut arbor ramus, & radix, sunt tria, & vna arbor: ita tres personæ sunt in Trinitate distinctæ, & vnā eadēq; essentia: quā inuestigare nemo potest, nec contritio eius operis inuenire rationē. Eccl. 8. Si enim considerentur personæ sunt diuisæ, & si considerentur opera ad extra, sunt indiuisæ: quia sicut literas quas scribimus manu, prius scribit inuisibiliter illascor, imperando manui, tunc idem facit cor, & manus, sed non similiter: ita idem ad extra operatur Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, sed non similiter. Ex D. Aug. in Ioan. tract. 18.

Tristitia nimia secat oſa animamque enervat ad bonum.

Sicut vestimentum esu tinearum attactum, ad parum est vtile, & sicut lignum vermibus exaratum, est inutile ad ædificationē: ita anima quæ edacissimis tristitiæ morſibus deuoratur, inutilis est ad bona spiritualia, & ad suscipiendum vnguentum, quod descendit in barbam Aaron. & in aram vestimenti eius, id est in Ecclesiam Dei. Cassian. lib. 9. inst. cap. 3.

Verbum Dei esurire animæ sanitati indicium est.

Sicut esurire corporalis sanitatis est indicium, ita & studio māgno audire diuina eloquia bonæ animæ valetudinis certissimum est argumentum. Ideo Matth. 5. Dominus dicebat beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. D. Chrys. hom. 4. in Gen.

Sicut enim corpus hoc quotidie opus habet corporali alimentō, vt ne in magnam ægritudinem incidēs nihil faccre possit: ita & anima opus habet spirituali cibo & optima dicta, vt in consuetudinem aliquam bonorū, & virtutem perueniens inuicta sit, & resistere possit maligni hostis insidijs. D. Chrys. vbi sup.

Sicut denique hi qui in auri fodinis laborant, vbi diuites venas quasdam conspicati fuerint, à fodiendo non desistunt donec quæ obſtant amouerint, & in profundum descendētes copiam inde auri perceperint: sic & multo magis nos non auri cœmenta inquirentes, sed inenarrabilem thesaurum inuenturos sperantes, decet quotidie illum inuestigare, vt multis spiritualibus diuitijs in finem nostrum collectis, domum redeamus, vbi satiemur cum Davide, D. Chrys. hom. 5. in Gen.

Verbi Dei auditores non iustificabuntur, sed factores.

Sicut qui corporali morbo laborant, quamvis sexcentis medicis remedia afferat, & valetudinarius medicinæ curâ respuat, & sæpe succense, at si medicus imponat pharmacum, & impatiens doloris illud rejiciat, nulla inde vtilitate suscepta: eodem modo nunc nos medicamentum, ex spiritali doctrina confectum imponimus, vestrum autem erit ferre dolores, & curam cum vtilitate admittere, vt à morbo liberati, ad veram regrediamini sanitatem. D. Chrys. hom. 12. in Gen.

Sicut qui in speculo conspicit vultum suum, & labe, ac maculas non abluit, nec abstergere curat, sed vbi se intuetur, speculum relinquit statim, & mox obliuiscitur qualis fuerit: sic qui Christi doctrinam audit, & in illa videt animi sui sordes, reliqua; Evangelij doctrina, confestim ex animo excidit, qualem seipsum viderit. Sic intelligit D. Thomas. Iacobum in cap. 1. Si quis auditore est verbi, & non factor, comparabitur viro cōsideranti vultum nativitatis suæ in speculo.

Sicut aquantes non tantum habent vasa plena apud fontem, sed domum abeuntes euacuant, & illic maxima cum cautela illa reponunt, ne subuertantur, & labor fiat inanis: ita etiam nos, hos imitemur, & domum profecti dicta cum studio seruemus. Itaque si hic maneat satiati, domum vero redeatis inanes, vasa mentis vestræ, admonitione vacua referentes, nulla nobis ex hac repletione erit vtilitas. Qui enim audit sermones meos, ait Veritas Matth. 7. & non facit eos assimilabitur homini stulto, qui ædificauit domum suam super arenam, & descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & erit ruina ipsius magna. Vides quod stultitiæ est cadere, & circumuerti? immo vero nos, neque stulto similes illi facti sumus, verum & illo inferius cecidimus: illius nempe domus post flumina, post delatum imbrem, post illapso ventus cecidit, nos vero non pluuijs ingruentibus, non fluminibus infictis, non ventis irruentibus ante malorum experientiam, ex auditu solo subuersi sumus, & omnia quæ philosophabamur, effudimus. D. Chrys. hom. 16. ad pop. Antioch.

Sicut qui morbo aliquo, & sensus stupore, suauitatem cibi non sentiunt: sic libidinosi, auari, facinorosi, verbi Dei gustum non sentiunt.

Verbum Dei virtute magnum quamvis extimatione paruum.

Sicut fermentum cum farina appropinquauerit, & in ea submersum fuerit, non perditur, sed in naturam suam, farinam transfmutat, & in vires suas, quamuis modicum sit, magnam farinae copiam conuertit, & non solum appositum, sed immixtum penitus, totam massam fermentat: sic verbum prædicatum in toto orbe, quanto magis iunctum, & commixtum impugnantibus fuit, tanto maiora trophea consequabantur. D. Chrysost. homil. 47. in Matth. 13.

Sicut enim fauilla cum in arida ligna inciderit, in flammam ipsa conuertit, quæ vi sua deinde, vel viridia ligna facile incendit: sic verbum Dei. Idem, vbi sup.

Verbi Dei suauitas factoribus communicatur.

Sicut mellis natura, vires suas huad quaquam, tam à Deo exerit, ac repræsentat in expertis sermone, quam ipso sensu gustus: sic nec verbi celestis suauitas, humanæ doctrinæ verbis tradi euidenter potest. D. Basil. in Psal. 33.

Sicut enim ij qui affecti sunt stomacho, & fastidienter cibo admittunt, eosque respuunt, a medicis curantur, ab eiusmodi stomachi morositate per hoc quod illi appetentiam irritant, & promouent, vno aliquo ciborum apparatu qua quidem aromatum confectioe sensus ipse gustus se ad ampliora sumenda dilatat, & extendat: ita & in verbo veritatis, ipsa nos experientia ad insatiabile nullo non tempore prouocauerit desiderium. Idcirco ait Psalmista, gustate, vt beati sitis, semper esurientes, sitientesq; iustitiam. Idem, vbi sup.

Verbi Dei virtus ad formam recipientis recipitur.

Sicut enim qui respirando aerem ad se trahunt, quisque pro ea, quæ in ipso est capacitate, alius quidem plus, alius vero minus aeris assumit: non tamen is, qui multum in se detinet aerem, totum intra se se elementum redegit, sed & is ex toto quantum poterit, sumpsit, & totum non habet: ita sanctæ quoq; scripturæ de Deo sermones, qui nobis ab ijs qui sancto Spiritu afflati erant, expositi sunt, ad nostræ mentis modum, sublimis, & magni sunt: atque adeo superant omnem magnitudinem, sed veram magnitudinem non assequuntur. Quis vnquam palmo dimensus est cælum? Diuus Gregorius Nissenus, libro de Beatitudin. Beati pacifici.

Sicut

Sicut eadem est aqua per diuersa loca transiens, ab uno eodemq; fonte dimanans, dulcisq; & amara efficitur secundū diuersitatem terræ: ita idem verbum Dei ab ipso procedens, in diuersis diuerse recipitur. Iuxta illud Arist. quidquid recipitur, ad formam recipientis recipitur. Et illud, actus actiuorum sunt in patiente disposito.

Sicut ad hoc, vt terra fructum producat, necesse est, vt illa nouata sit ad recipiendum semina: sic ad hoc, vt anima recipiat virtutem verbi Dei, necesse est, vt prius disponatur à Deo, qui nulli denegat gratiam faciēti quod in se est: sed quia multi non faciūt quod in se est, ideo verbum Dei quamuis sit lumen, ab eis nō discutit tenebras: & cū sit panis, perdurāt famelici: & cū sit vinum, non oblectantur: & cū sit medicamentum, vitiorū morbis opprimuntur: & cū sit gladius, prauas cupiditates non abscindit: & cum sit malleus, duritiā cordis nostri non frangit. Quia sicut gratia, sine voluntate: ita volūtas sine gratia. D. Chrys. Vnde ait D. Aug. ser. 19. super Ioan. Deus tibi totum est, si esuris panis est. si, &c. Sicut qui delectatur videns: itas quas nescit: ita qui audit verbum Dei, & non facit.

Verbi incarnatio sui in homine fuit ostensio, hominisque reparatio.

Sicut mens cum in toto diffusa sit homine, ex minimā parte tamen corporis, id est, lingua signatur. Neq; tamen ideo quisquam mentis substantiā imminuit: ita non indecorū videri debet si verbum, si ueratio, (quanquam per omnia vbique adsit) humano uti voluerit ad se, ac patrem indicandum instrumento. Nam si indecens est corporis uti instrumento, indecens etiam erit ipsum in toto esse. Quod si obijctas, cur non per alios præstantiores creaturæ partes apparere voluerit, & pulchriori instrumento; sole scilicet, aut luna, aut cælo, aut stella, aut aqua uti, sed tantū homine? Scias Dñm non ostentandi, sed curādi, ac docēdi homines venisse causa. Nulla igitur creaturæ pars corporeæ, à diuina cognitione deuiuerat, nisi solus homo. Videlicet, non æther suos immutauerunt ordines, sed omnia opificē, ac regē suum Deū verū agnoscētia, vt sunt cōdita permanēt, soli homines auersi fuerunt a vero. Dicitur solos homines auersos esse à Deo inter creaturas corporeas, quia de illis loquitur in præsentī. D. Athan. lib. de Incarnat. Verbi. Disputans contra Gentiles dicentes indecens esse, dicere verbum assumpsisse creaturam corpoream.

Verbum Dei est medicina anime.

Sicut pluuia semper est bona, & grata, maxime tempore siccitatis: & sicut amicorum visitatio semper est grata, & suavis, maxime tempore luctus: sic doctrina, & consolatio sacerdotis semper est opportuna, maxime tempore persecutionis. Sciens ergo Christus sanctos suos sine tentatione nunquam futuros, dicit Mat. 24. in tempore opportuno, scilicet, vt det illis cibū, quia qui semper aegrotat semper ars illi medici opportuna videtur: ita cibus ille tam corporibus quam animabus. Quid est in tempore opportuno? cum Salomon dicat, Eccles. 22. doctrina, & flagella, in omni tempore: sed puto hoc intelligendum esse, tempus opportunum doctrinæ esse tempus tribulationis, & angustiae. Iuxta illud, Esai. 49. Tempore acceptabili exaudiui te, & in die salutis adiuui te. Ex D. Chry. hom. 51. in Matth. 24.

Sicut naus tunc præcipue gubernatorem necessarium habet quando tempestatē patitur, quando autē prosperata est, se se dirigit ipsa. Et miles tunc præcipue necessariā habet annonā de rege, quando belū, & periculū instat: quando autē pax est, vnde cunq; possunt se milites sustentare: sic Ecclesiæ milites, præcipue in tempore tribulationis, doctrinā sacerdotis necessariā habent, quasi spirituales milites, spirituale annonā: quando autē securitas est vnicuiq; naturalis suus sufficit intellectus. Idem, vbi sup.

Sicut tibicina commisso bello, pugnantes exercitum circuit, & bellicosantus in tuba decantans, milites animat ad virtutem: sic & sacerdos, persecutione imminere, exponens in populo fortissimorum Martyrum gloriosa pericula, & inenarrabiles regni celestis coronas, vincētibus præparatas, Christianū populū ad virtutem patientiæ vehementer accendit. Idem, vbi sup.

Sicut omnis medicus ex heruarū succis, vel arborū, vel etiā metallorū venis, vel animantiū naturis, pro futura corporibus medicamenta cōponit: sic Christus qui in diuinis literis medicus dicitur. Sed sicut si quis forte heruas medicinales, antequā pro ratione artis cōponantur, aspiciat: siquidē in agris, aut mōtibz, velut fœnū vile conculcat, & præterit. Si vero intra medicinæ scholā dispositas per ordinem viderit licet odorem tristem forte, & austerū reddant, tamen suspicabitur eas curæ, vel remedij virtutem aliquā habere. Hæc de communibus medicis diximus. Veni nunc ad Iesum celestem medicum, intra ad hanc stationem medicinæ eius
Eccle-

Ecclesiam, vide ibi languentium iacere multitudinem, quomodo leprosi, & alij mudentur, quia Iesus hic qui medicus est, ipse est, & Verbum Dei, ægris suis non heruarum succis, sed verborum sacramenta conquirat. Quæ verborum medicamenta, si quis incultius, per libros tanquam per agros videat esse dispersa, ignorans singulorum dictorum virtutem, vt vilia hæc, & nullum sermonis cultum habentia præteribit. Qui vero ex aliqua parte didicerit animarum apud Christum esse medicinam, intelliget profecto ex his libris, qui in Ecclesia recitantur, tanquam ex agris, & montibus, salutes heruas assumere, vnamque debere sermonum dumtaxat vim: vt si quis est in anima languor, non tam exterioris frondis, & corticis, quàm succi interioris hausta virtute sanetur. Orig. hom. 8. in Leuit. c. 12.

Sicut Deus creauit innumeras ciborum differentias, pro diuersitatibus humani desiderij, vel naturæ animalium, quia alijs vtitur leo, alijs ceruus, alijs bos, alijs vero auis. Sed inter homines, quibene sanus est, & habitudine corporis valens, fortem cibum requirit, & credit confiditque se edere omnia, vel vt robustissimi quique athletarum. Si quis vero inferiorem se sentit, & inuolidum delectatur oleribus, & fortem cibum pro sui infirmitate non recipit.

Si vero sit paruulus, lactis requirit alimoniam. Iuxta illud, 1. Corinthiorum 3. Potum lac dedi vobis non escam: ita omnis natura rationalis, proprijs & sibi competentibus nutririndiget cibus. Cibus autem verus naturæ rationalis, sermo Dei est. Sed sicut in nutrimentis corporis multas paulo ante dedimus differentias: ita & natura rationalis, quæ ratione & verbo Dei (vt diximus) pascitur, non omnis vno atque eodẽ verbo nutritur. Orig. hom. 37. in Num 33.

Sicut corpori medicamenta præparauit Deus ex heruis, arte disciplinaque compositis: ita etiam animæ medicamenta præparauit in sermonibus: quos per diuinas Scripturas seminauit, atque disperfit: vt hi qui aliqua ægitudine fuerint oppressi, statim vt vim morbi senserint, atque alicuius vulneris stimulum doloremque perpexerint, id est, cum viderint animam aliquid præternaturam gerentem, requirant aptam, & conuenientem sibi rationabilem disciplinam, quæ ex eis præceptis Dei possit mederi.

Creator enim humanorum corporum Deus sciebat quod talis esset fragilitas humani corporis, quæ languores diuersos p-ssset recipere, & vulneribus, alijsq; debilitatibus esset obnoxia: & ideo venturis passionibus prouidens, etiam medicamēta procreauit ex terra, & medicinæ tradidit disciplinā, vt si acciderit ægritudo corpori, non deesset medela. Cuius archiatros, id est, princeps medicorum est, Saluator dicens de se, quia non opus habent medico, qui sani sunt, sed qui male habent. Et ille quidem erat archiatros qui posset curare omnem languorem, & infirmitatē: discipuli vero eius Petrus, & Paulus, sed & Prophetæ medici sunt, & hi omnes, qui post Apostolos in Ecclesia positi sunt, quibusque curandorum vulnerym disciplina commissā, quos voluit Deus in Ecclesia sua esse medicos animarum, quia non vult Deus noster mortem peccatoris, sed poenitētiā, & orationem eius expectat: Orig. hom. 1. in Psal. 37.

Sicut si quis de manna ita sumplisset, vt præceperat Deus, nutritur ex eo: si quis, vero contra præceptum Dei, & contra statutum diuinitus modum voluisset assumere, non frueretur eo, vt vitali cibo, sed vermes ebullirent ex eo. Et ita fiebat, vt vna, atq; eadem species mannae, alijs quidem vermes, & putredinem generaret, alijs vero salubrem cibum conferrent, & vitæ necessarium: sic igitur, & nostrum Manna, verbū Dei est, & apud nos ergo sermo Dei, alijs ad salutem, alijs cadit ad poenam. Vnde dicebat ipse Saluator. In iudicium ergo veni in hunc mundum, vt non videntes videant, & videntes salui fiant. Origenes homilia 3. in Naum.

*Verbum Dei seruatum in corde multiplicatur
in operatione.*

Sicut semen cum iactum fuerit in terram regeneratur in spicam, vel in quamcunq; aliam sui generis speciem, multipliciter diffundatur, & tanto cumulati-
us, quāto vel peritus agricola, plus seminibus laboris impenderit, vel beneficium terræ fecundioris indulserit: sic ergo afficitur, vt culturæ diligentia exiguum semen (verbi causa) sinapis, quod est minimum omnium, efficiatur maior omnibus oleribus, & fiat arbor, ita vt veniant volatilia cæli, & habitent in ramis eius: ita & hic sermo qui nunc nobis ex diuinis voluminibus recitatus est si peritum inueniat, & diligentem colonum, cum primo attactu videatur exiguus, & brevis, vt cre-

M m

perit

peit excolet spiritualiterq; tractari, creseit in arborem, in ramos,
& in virgulta diffunditur Orig. hom. 1. in Exod.

Verbum Dei, & verba sub tegumento latebant in terra.

Sicut in nouissimis diebus verbum Dei ex Maria carne vestitum processit in hunc mundum, & aliud quidem erat quod videbatur in eo, aliud quod intelligebatur. Carnis namq; aspectus in eo patebat omnibus, paucis vero & electis dabatur diuinitatis agnitione: ita & cum per Prophetas, vel Legislatorem verbum Dei profertur ad homines, nō absq; competentibus profertur indumentis. Nā sicut ibi carnis ita hæc literæ velamine tegitur. Vt litera quidem aspiciatur tanquam caro, latens vero in trīnsecus spiritalis, tāquam diuinitas sentiatur. Orig. hom. 1. in Leuit.

Sicut ergo cognationem sui adinuicem gerunt visibilia, & inuisibilia, terra & cælum, anima & caro corpus, & spiritus, & ex horum consumptionibus constat hic mundus: ita etiam sanctam Scripturam, credendum est ex visibilibus constare: veluti ex corpore quodam, literæ, scilicet, quæ videntur, & anima, sensus qui intra ipsam deprehenditur, & spiritu secundum id, quod etiā quædam in se cælestia tenent, vt Apostolus dicit. Inuisibilia Dei, a creatura mundi, per ea quæ facta sunt intellecta, conspiciuntur. Orig. hom. 5. in Leuit.

Verbi Dei incarnatio non fuit in ipso mutatio.

Sicut cum rex inopem mendicumq;, studio & beneuolentia quadam alloquitur, nihil se indignum facit, illud vero omnibus ad mirandum reddit: sic verbum, suam naturam descensu suo nihilo inferiorem reddit, nostramq; ad supernam erexit gloriam. Quod si in contingenti hominum dignitate, nihil the noratiorem abiectionis consuetudo offendit, multo minus immortalem illam substantiam, cum nihil non proprium habeat quod adsit, nihil quod absit, cum omnia bona firma, stabiliaq; in æternum possideat: itaq; cum audieris verbum, caro factum, intellige carnem ipsam factū esse: non quod mutauerit carne substantiam, sed quod carnem accepit, nulla parte coinquinata substantia.

Sicut cum dicitur ad Galat. 3. Christus nos redemit, de maledicto legis, factus pro nobis maledictum: non intelligit substantiam eius a propria gloria separatam in maledictum versam, sed quod pro nobis maledictū accipiens non sinīt nos amplius maledictos esse. D. Chrys. hom. 10. in Ioan. 1.

Verbum ex Patre Patri æquale est in æternitate.

Sicut splendor ex substantia solis nascitur, ita & Filius ex substantia Patris genitus intelligimus. Et sicut non est sol, aut in suo splendore suo prius, licet ex illo nascatur: sic ex quo sol, aut in eis processit, simul & cum eo splendor eius apparuit, nec dici potest splendor, sole vel igne posterior, cum tamen, ut dixi, ex ipso nascatur. Accipe etiam, huius rei aliam similitudinem.

Sicut splendor ex sole natus, replet orbem terrarum, & tamen à genitore suo non abscinditur aliquando, nec recedit: ita & Filius ex Patre genitus ubique, dum sit, in Patre semper permanet. Et sicut substantialiter splendor in sole est, & sol in splendore: ita substantialiter Pater in Filio, & Filius in Patre est. Et sicut soli, & splendori, una substantia dum sit, non tamen est una persona: quia nec solem splendorem esse, nec splendorem dicimus solem, quia scimus quod sol genuit splendorem, splendor vero natus est ex sole: ita Pater, & Filius cum sint unius essentiæ, non tamen sunt unius personæ. Et sicut sol per splendorem, & calefacit, & illuminat, & siccatur, & candidatur, & denigratur, & omnia quæ ei adeo iniuncta sunt operatur: ita & Patrem per unigenitum Filium suum omnia legimus fuisse operatum. D. Aug. lib. de Incarnat. Verbi, c. 11. & ser. 8. de verbis Domini in Ioan. ait inquam, quod sicut voluntas procedit a mente, & nec partem aliquam mentis secatur, nec ab ea separatur, aut diuiditur: tali quidem specie putandus est Pater Filium genuisse, imaginem suam, ut sicut in se inuisibilis est per naturam: ita imaginem quoque inuisibilem genuerit.

Sicut ex mente verbum nostrum procedens, nec per totum mentis idem est, nec prorsus omnino diuersum, nam ex ipsa existens, aliud est præter ipsam mentem se in apertum agens, neque adhuc usquequaque aliud à mente est, sed cum secundum naturam unum sint, aliud est subiectum: sic & Dei verbum quod Filius, quia subsistit secundum se ipsum, discernitur ab eo, a quo subsistentiam habet, quia vero eadem in seipso ostendit, qui circa Deum conspiciuntur, illi secundum substantiam. Idem est D. Ioan. Dan. al. lib. 7. fid. i ortho. c. 6.

Verbum caro factum fuit sine mutatione sui.

Sicut ignis in ferro suarum particeps virum ferrum reddit, cumque se totum communicet illi, nihil de sua natura, & viribus amittit: sic & Deus verbum, nihil ex seipso commotus est, cum nostram accepit humanitatem.

Alm 2

Sicut

Sicut ignis de proprietatibus ferri non accipit: nigrum quidē, ac frigidum est ferrum. & ignis formam subit, ignem tamen sua in se habens non inficit: sic & humana Domini caro, ita particeps diuinitatis facta est, vt propria fragilitate illam minime contaminauerit. D. Basil. hom. 25. de humana Christi generatione.

Sicut sol idem manet, nec minuitur radijs ab ipso effusis: ita Filius Dei generatur a Patre.

Verbum Dei capit capientes se.

Sicut hamus non capit piscem, nisi prius capiatur a pisce: sic sermo Dei non capit cor, nisi prius capiatur a corde. Iuxta illud, sermo meus nō capit in vobis, scilicet, an mē vestram. D. Aug. tract. 42. in Ioā e. 8. Namq; sicut qui imaginem regiam lapidibus pretiosis constructam, destruxerit, & ex eis vulpīnam imaginem fabricauerit: sic qui aptantes eloquia fabulis, volunt capere vilitatē verbi Dei.

Verbi Dei dulcedo non sentitur à corde vitioso.

Sicut qui in magno vase aceti modicam guttam mellis immiscet, etiam mel perdit, & acerbitas aceti non mutatur: sic homini, in hac malorum multitudine constituto. Si collocutus fueris iustitiae verbum, & verbum perdis, & ille non temperatur in concupiscentia mundialium rerum. D. Chry. ho. 3. in Matth. 13.

Sicut si ostendis leoni viridē heram, aut campū bene florentē, nō excitat eū in cōcupiscentia, quia nō habet hoc in natura, vt heruas māducat: & ē contra si ostendas boui carnes, nō concupiscet, quia non est eius natura, vt māducat carnē: sic est homini mundiali, si de bono cāle ti loquaris, non excitatur in concupiscentia boni, sed quemadmodum si pluuia super lapidem cadat, deluper quidem sudat, ab intus autem siccatus est, quia non descendit humor in eo: sic & tali homini quando loqueris verbum Dei tantūmodo sonus verbi deluper percutit aures eius carnales, in cor autē eius nihil descendit. Ideo semina verbi Dei super lapidē iacentia rapiuntur a demonibus. D. Chry. vbi sup.

Verbi Dei utilitas ipsa tractatione crescit

Sicut iter agētes quotidieq; deambulantes, appropinquāt ad eā, & sicut corrūpūt bonos mores colloquia praua: sic crescit ipsa tractatione rerū diuinarū anima erga Deū amor, seq; ipsa melior se fin efficitur, quod ijs, qui hoc amoris iter agūt obseruandū est, vt nūquā resideāt: nā cū quiescūt retro referūtur Legio, in r. c. Cāt.

Sicut

Sicut sumptis medicaminibus, non statim sentitur eorum effectus, sed paulatim illorum virtute causatur sanitas: sic verbi Dei auditio, sensim prodest animæ, quamvis ad præsens nō capiat sensus. Orig. hom. 20. in Iesum Naue.

Sicut ex tritico triticum, sic ex verbo Dei seminato in corde, & elaborato operatione, Lucæ 8. generantur Filij Dei, vt dicitur. Ioannis 10. Si ergo triticum seminatum in terra dat fructum quinquagenarium, vel centenarium, quid ni fructificat verbum Dei seminatum in corde, cum sit infinitæ virtutis? Proh dolor.

Sicut enitæ fames panis emaciat corpus: sic fames verbi Dei atenuat animam. Amos 8. Dabo vobis famem, &c. D. Chrysostomus, homilia 54. super Genes. Attendite ergo quod, sicut qui seminat terram fructum quærit suo tempore ab ea: ita Deus, fructum verbi sui suo tempore quærit à nobis, vt in fici parabola ostenditur. Diuus Augustinus, concione 2. in Psalmum 58.

Verbum Dei pingue est animæ recte valentis conuiuium.

Sicut de perdicibus dicitur, quod tantum nutriunt in corpore recte valenti, quantum ponderant: ita verbum Dei in anima bene disposita, vt dicitur Matth. 22. de conuiuiio pinguium ciborum.

Sicut enim non prodest cibis, si statim euomatur: ita qui recipit verbum Dei, & non custodit.

Sicut Eucharistiæ sacramentum (qui panis de celo est suauissimus) iudicium est indigne sumentibus, pretiosum autem, admirandumq; conuiuium, salutiferum, & omni suauitate repletum digne sumentibus: ita verbum Dei, ita non minus oportet, timere de periculo, quam lætari de beneficio. Vnde D. Aug. vt refertur 1. quæst. 1. inquit. Quid vobis plus esse videtur, verbum Dei, an corpus Christi? si vultis verum respondere non minus est verbum Dei, quam corpus Christi. Ideo non minus reus erit, qui verbum Dei negligenter audit, quam qui corpus Christi sua negligentia in terram cadere permisit. Vide vbi supra, capit. Interrogo. Quod autem non minus sit verbum Dei, quam corpus Christi, intelligitur quo ad efficaciam, sic enim intelligit Abbas Panor-
nitanus in cap. vestra de cohabitatione cleric. Et ex capit.
num omne, de consecratione, distinct. 2. & capit. species. Dicit

Sylua

hic Abbas quod sicut per Eucharistiae sumptionem tolluntur peccata venialia, & etiam mortalia oblita, stante tamen obligatione confitendi mortalia cum in memoriam venerint: ita per verbum Christi tolluntur peccata venialia, & mortalia de quibus est virtualiter contritus saltem quo ad poenam. D. Aug.

Verbum Dei est lux emissa de celo.

Sicut si epistola demitteretur e celo, in terrâ senfim videntibus hominibus, audiretur & veneretur à cunctis: & Scriptura sacra, quam vnigenitus Dei Patris ipse narrauit. Ioan. 1.

Sicut si sol non esset, nox essent omnia: ita nisi verbum Dei esset inter nos, parum differremus à brutis. Diuus Clem. Alexand.

Verbum Dei in diuersis diuersimode recipitur.

Sicut rem eandem diuersa specula varie reddunt, pro forma speculorum diuersa: sic idem factum, vel idem verbum Christi diuersi Iudæi varie interpretantur, pro animorum varietate, quod enim vni magnum erat, alij erat paruû, quod huic pulchrum, illi foedû, & alij dicebât, bene omnia facit, alij hic homo peccator est. Matth. 7. & Ioan. 9.

Sicut speculum non reddit imaginem, nisi substernas ei, statum, aut æs, aut simile quidpiam solidum, quod imaginem non sinat perfluere: ita non nisi in animis solidis, & vera virtute inixis, relucet imago veri, vt de muliere, & de Iudæis scribit Luc. 11. cap.

Sicut simul pluit Deus super spinas, & segetes, sed istæ sunt ad horreum, aliæ autem ad ignem: ita verbum Dei venit super iustos, & iniustos, & alijs prædicatur ad præmium, alijs autem ad iudicium. Esai. 8.

Verba repentina sunt secreti cordis inditia. Arist.

Sicut ructus qui de stomacho irrumpit, bonæ vel malæ qualitatis indicium est cibi: ita interioris hominis cogitationem verba proferunt. In repentinis enim probatus habitus, & ex abundantia cordis os loquitur, quia de corde exeunt cogitationes. Matth. 15. D. Hiero. epist. ad Princ.

Sicut qualis planta sit folia ostendunt, & fructus: ita qualis vnus quisque est, verba ostendunt, & opera. 2. Corinth. 10.

Sicu

Sicut enim argentum cum sit candidum nigras ducit lineas: sic quandoque verba ostendunt candorem, in factis autem sordidas ducunt lineas.

Verbum emissum euolat irrenocabile.

Sicut nauim arreptam fluctibus non licet anchora resistere: ita verbum prolatum ab ore.

Sicut passer indomitus, è manibus semel emissus, & sicut aer ab ore non est reuocabilis: ita nec verbum semel emissum, quia ab alijs volat ad alios. Sermo enim donec apud vnum, iure arcanus est, & verus, transiens ad alterum, multiplicatur in immensum sermonem. Ad quod significandum erat porticus quidam in olimpia quam septiuocam dicebāt, quia pro vna septem reddebat voces: sic sermo de ore in os augetur. Plut. in Moral.

Verbum lene frangit iram, & durum excitat furorem.

Sicut musci leui chordarum tactu demulcent, non graui pulsus: sic ratio placida citius quam aspera mouet, & frangit iram. Et sicut circumfusa aque temperies elicit terræ foelicitatem, è contra vero cæli inclementia præmit, atque necat: ita fauor, & benignitas excitat honesta studia, odium autem extinguit artes. Plut. in Moral.

Verba Dei ignita sunt paratis animabus.

Sicut ignem Dominus non adamanti qui non liquescit igne, sed ardenti materiæ ceu sunt ligna, creauit: sic & sagittæ Dei in animas quæ multum aridæ materiæ, & ad interitum aptæ collegunt, sunt affectæ. Illi itaq; qui ignitas diaboli sagittas prius receptus in se retinent, hi sunt qui demum Dei sagittas excipiunt. Incendunt plane animam carnis amores, pecuniarum cupiditas, inflammata ira, exurens animam tristitia, & tabefaciens, timores, item alieni à Dei timore.

Sicut enim obliqua linea fit, si nunc in curuum, nunc in conuexum eius reſtitudo defringatur, siue obliquetur: sic item cor obliquum est, quod nunc per iactantiã, arrogantiamq; effertur, nunc per calamitates, & dolores deijcitur. D. Bas. in Psal. 7.

Veritati non verbis est attendendum.

Sicut nil prodest clavis aurea si aperire quod volum⁹ nequit, nec obest lignea si hoc potest: sic non multū interest quibus verbis dicatur veritas, quādo nihil querimus, nisi aperire quod clausum est: vnde dixit quidā eloquēs, ita dicere debere eloquēte, vt doceat, q

Sylua

quod necessitas est, vt deleat, quod suauitatis: vt fiat quod
victoria est. D. Aug. lib. 4. de Doctrina Christiana, ca. 11,

Veritate offenditur qui prius capietur à vitijs.

Sicut hi qui morbo laborant, & corporalibus oculis cæcutiūt,
illi enim ob oculorum suorū infirmitatem solis luci aduersantur,
& ob aduersam corporis valetudinem, etiam optimos saluberri-
mosq; cibos auersantur: ita & hi anima ægrotantes, & mentis ocu-
lis ad lumen veritatis respicere non possunt. Vnde D. Paul. 2. ad
Tim. 2. monuit, vt in mansuetudine erudiantur aduersarij, si for-
te det eis Deus poenitentiam in agnitionem veritatis, & emergāt
à laqueo diaboli, capti ab ipso in illius voluptate. D. Chrys. hom.
8. in Gen.

Veritatis natura talis est, vt non possit celari.

Sicut sole in nubibus constituto, hoc quod est dies, non est nu-
bium permittentium cum apparere super terram, sed virtus solis
quæ pertransiens nubes etiam impediētib; eis apparet: sic ap-
paruit veritas, etiam à malignantibus, & volentibus illā occultare.
Ex D. Chrys. hom. 50. in Matth. 21.

Veritas & mendacium ad suos amatores vadunt.

Sicut volatilia præpeti suo volatu fugiunt aues, sibi dissimiles,
conueniunt autem, & congregantur iucundæ cum eis quæ sunt
similis generis: ita etiam veritas, etiam si fugiat, & longe recedat
ab eis qui eam non amant, lubenter tamen reuertitur ad eos, qui
veritatis sunt studiosi, eosque complexabitur, & suo consortio re-
ficiet. Et sicut volatilia facile concurrunt ad alia sui similia, etiam
fictitia, & decipiuntur ab aucupatoribus: sic diligentes vanita-
tem, & quærentes mendacium, Psalm. 4. quia vt dicitur, Eccle-
siast. 17. volatilia ad sibi similia conueniūt. & veritas ad eos qui ope-
rantur illam reuertitur tãquam ad declamationem illicis veniunt
aues.

Veritatis lumen nunquam extinguatur.

Sicut statim vt apparuerint radij solis in mûdo celari nunquam
possunt, nec tãtũ possunt videri quantũ videntibus præstant: ita
lumen veritatis, nunquam obtenebrabitur. D. Clem. lib. 8. recog.

Sicut enim nemo potest videre sine oculis, nec audire sine
auribus: ita sine veritate impossibile est placere Deo, nec
cum inuenire. Vnde quærenti Pilato, quid est veritas?
non respondit ei Christus. Quasi diceret, quid quæris ve-
rita-

veritatem, cum illam corā te ligatam habeas, & ignores. D. Clem. lib. 1. recog. Ignorans ait Paulus, ignorabitur. 1. Corint. 14.

Veritas omnia vincit.

Sicut necesse est lancem in libra (pondere imposito) de primis sic animum perspicue atque recte præponderanti cedere veritati. Sicut enim Draconites gemma non admittit artem: sic veritas non admittit elegantiam, quia verum vero consonat, ait Arist. Vnde quo quis duriora pro veritate tollerāt, eo certius eterna sperat, quare tantus sit in te veritatis amor, ut quidquid dixeris iuratum putes. D. Hiero. Epist. ad Calautiam. Veritas enim de cælo fuit hominibus data Pythagoras.

Veritatis lumine deficiente, deficit in intellectu intellectus.

Sicut oculus cū in illuminata loca exierit, ac in obscura inciderit propter priuationem luminis videre desinit: sic intellectus, si extra id quod est, imaginationibus compellatur, cum veritas quasi lux eum derelinquat, confusus, & insipiens ab intelligendo desinit. Nec igitur oculus, si lux non est, visu vii poterit: nec intellectus ab vni geniti sensu deductus, officio intelligendi utetur. Nam casus à veritate mentis visus priuatio & cecitas est. Quare vana est omnino illa hæreticorū mens, & inflata nihil intelligit quæ vni genito antiquiora se cōcepisse opinatur. Sicut siacumē vilis ei oculo aliquis attestetur, qui ad tenbras inspicit. In lumine enim inquit tuo, videbimus lumē. Qui vero intellexisse dicit quādo nondum erat lumen, similis iis est, qui in sensu phrenetico quæ non adfunt videre se imaginantur. Nam quæ filium excedunt non intelliguntur. Quoniam quod est oculo sensibile lumen, hoc animæ Deus verbum. Erat enim inquit lux vera, quæ illuminat omne hominē venientē in hunc mūdū. Non illa minora igitur anima nihil intelligere potest. Oportet enim eos qui aliquid curāt de veritate corporeas similitudines omittere. D. Basil. lib. 1. aduersus Eunomium.

Veritate exhibita coarguitur natura mendacij.

Sicut lux ut aparet primum ē medio tolluntur tenbræ. Ac disparent. Sanitas simulatque est, conuiescunt morbi molestiæ. Veritate argumentis rationeque exhibita, coarguitur natura mendacij. Cum is qui vere est excelsus, innotuerit & apprehensa fuerit omnis vera speculatio: tunc quæ prius excelsa censebantur & sublimia parui videntur esse momenti. Deo igitur soli, quæ

Sylua

vera est excelsitudo, veraque magnitudo testimonio totius rationalis naturæ assignabitur, singulis quibusque à se excutientibus falsitatis dogmata. Rursum murus, septum est, ac munimen in hoc conditum, vt tueatur & propugnet ciuitates, & hostium impressiones propellantur: sic & sermones nonnulli sunt nobis ab ipsa veritate accomodati ad conseruandam inexpugnabilem vim salutarium dogmatum. Sūt item alię externæ inuentiones ad corroborandum mendatium & tuendam vanitatem accurata diligentia conquisitæ. D. Basil. in cap. 2. Esai.

*Videre Deum nemo potest sicuti est in hac vita sed tantum
in creaturis*

Sicut qui belle fabricatam Cytharam, siue eius concentum audit, & artificem vel moderatorem solo animo conspicit, cum miratur quauis oculis non cernat: ita & nobis se ipsum prodit ille qui & fecit omnia & facta mouet & conseruat. Sicut enim Egyptij, media inrerposita nube, non poterant videre Hebræos: ita & nos in hac vita medio interposito corpore, non possumus videre Deum. Nam sicut fieri non potest vt tuam ipsius vmbra quā tumuis festines, à comitatu discedas: ita qui in corpore sunt, ad intelligibilem naturam sine corporalium rerum interuentu pertinere nequeunt. Et si Paulus & Moyses (vt. D. Aug. asserit) viderunt diuinam essentiam adhuc viuentes, ita fuerunt secrestatī asensibus, vt viderentur fere mortui, per virtutem Dei ad punctū illuminata caligine. Ex D. Greg. Nazian. lib. 2. Theologiæ.

Videre Deum non possunt maligni spiritus nisi in conscientia accusante.

Sicut homo positus in carcere qui prius didicerat literas, qui licet intencbris sit, nihil ominis scit ea quæ didicit quauis nō videat: sic demones, quauis non videant iustitiam meā in luce caritatis meæ, ait Dominus, tamen sciunt & vident in conscientia sua vt reuelatum fuit Sanctę Birgitę. lib. 1. suarum reuelationū c. 41. sic est intelligēdū illud Iob c. 1. afuit Satā inter filios Dei.

Videntes non vident qui aguntur affectu.

Sicut si quis exponat tibi res quas non libenter audis, si tota die audieris, nihil eorum retines quæ audisti: aut ambulans in via si mens tua aliquo cogitatu fuerit occupata, quauis omnes videas transeuntes, tamen neminem vides: sic Iudei frequenter signa videntes, adhuc signa petebant, quia hoc videbant quod videre nlebant.

bant. Mens enim aliquando videt sine oculis, oculi autem sine mente nunquam viderunt: sed efficiuntur sicut terra arenosa quæ quâvis pluias susceperit, tamen quod nullos in se retinet humores semper adhuc aret, D. Chrys. hom. 30. in Matth. 12.

Videns mulierem ad concupiscendum eam machatus est in corde suo.

Sicut cum gladium teneri à puero videmus, etiam si non dum eum vulneratum inde esse cernamus, verberamus tamen, ac sepe minantes denuntiamus, ne quando illum rursus attingat. Ita etiam Deus inuerecundum coercet aspectum ne quandoq; in ipsam incidat actionem. Qui enim in se ipsam cupiditatis accendit, etiam absente muliere, quam vidit, iugiter apud semetipsum, turpium aerum simulacra depingit. Qui enim studet elegantes facies inspicere, ipse præcipue fornacem sibi istius passionis accendit, & captiuam faciens animam, ad opus quoq; celeriter adducit. Deinde semel quidem, & secundo, & tertio sic videns, possis animum continere, si vero frequenter id feceris, profecto capieris, D. Chrys. hom. 17. in Matth. 4.

Videmus nunc Deum tanquam in speculo.

Sicut in instituendis discipulis doctor, perceptu facilioribus ac modulo puerili congruentioribus primum utitur, ut illos paulatim altiore scientiam doceat: ita Deus in hac vita se ipsum ostendit nobis paulatim sicut sol in aquis, ut ad illud inaccessibile lumen, in quo ipse inhabitat accedamus. Nunc enim videmus Deum tanquam in speculo & in ænigmate, postea vero facie ad faciem 2. Corint. 13. hoc est ait, D. Aug. videmus Deum in similitudine ad Deum intelligendum accomodata.

Sicut Christiana recte instituta ratio duplicem certitudinem agnouit, alteram quidem perfectam, quæ pijs hominibus in futuro seculo à Deo proposita est, alteram inchoatam, qua perfecti viri in hac vita fruuntur: ita duplicem agnouit visionem Dei, alteram perfectam in patria, alteram inchoatam in via. Iuxta illud beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Ergo immundi neq; in hoc seculo neq; in futuro, poterunt videre Deum. Quia sicut solē non videmus nisi mediante lumine solis: ita neq; Deum sine lumine Dei. Iuxta illud Psal. in lumine tuo videbimus lumen. D. Aug. li. 83. qq.

Videntes spiritualia parum de temporalibus curant.

Sicut qui fixis oculis diu solis splendorem intrinsecus est, ab eius conspectu discedens, adeo omnia obscura ei videntur, ut nihil præteritum

tium videat: sic qui vāca t spiritualibus, tēporalia facile cōtemnit. Vnde Beatissimus senex Simeon dixit. Nunc dimittis seruum tuum in pace quia viderunt oculi mei salutare tuum: sic etiam Zacharias in natiuitate Baptistæ, tacuit minima, cum videret maxima, amissit vocem cum vocem percepit. Vox ille erat & lucerna lucens, ita vt videret illum Euangelista Ioanes etiam coram lumine in acesibili Dei, & de illo necesse fuit dicere. Non erat ille lux, sed vt testimonium perhiberet de lumine, sicut de sole stella matutina. D. Chrys.

Virginum ornamenta ab intus quarit Christus.

Sicut in bello non vnum locum occupat omnis exercitus, sed alij cornua agminis, alij medium, alij postrema, alij frontem Phalangis ornant, alij autem vbi res comparet, ibi cum ipso apparent: sic quoque & virginum chorus, nullum alium nisi hunc ordinē fortitus est. Sicut equites qui aureas togas induti & equis auro ornatis vestiti, & aurea ferentes sceptrā, gemmataque monilia, presentes regi videri debent, & ab intus nil sunt ornata. Etenim vestes nō sunt datae vt eis ornemur, sed vt nuditatis feditatem oculatēmus, non vt talibus induamur, quē nos maiori turpitudini quā ipsa nuditas exponant. Id circo & Adam, Gen. 3. induit Deus vestem pelliceam, sūmter & eius mulierem, quanuis si voluisset, delicatis cum potuisset induere vestibus: sed nobis denuo & per illas ostendit, quod non sit presens tempus deliciarum, sed gemendi & plangēdi. Quod si ignominia est & cōdemnationis, & ex peccato venit hoc amictu indigere, quid reprehensionis materiam auges? Sicut si quis tegmenta circa oculos dolentes habens, cogatur ea considerare & adhuc ornet velamento hæc. Propterea Helias, Propterea Ioānes simplicem habentes amictum, & pelliceas tunicas, & vestibus ē pellis induti, anhelabant, & concupiscebant indumenta incorruptionis accipere. Ex D. Chrys. serm. quod regulares feminæ viris cohabitent.

Virginis facile mens, per auditum visumque vitatur in cauta.

Sicut enim cum legione militum vrbis custodiz, præfectus miles, dum domum sibi ad manendum per gyrum circueus quirit: & aut vi exclusus à ianua, aut arte aliqua à Domino domus exclusus, se aliorum conuertit: aut occupato primo ingressu facile interiora pernetrat, quippiam ex armis illic suis lanceam scilicet, aut galeam, clypeum vt deponit: ac licet sociorū gratia egres-

sus foris interim esse videatur: potestate tamen intus est, obque id, quod ex armis suis ibidem posuit: propriam sui que iuris ac sociorū, quos paulo post secum introducturus est, iam fecit domū: ita profecto & voluptatis ac peccati miles atrox domum illi per circuitum quærens, aut à primo aditu exclusus ab eis sum vertitur: aut anticipans facilem per sensus adiutima transitum, & aliquid armorum suorum, id est, vel aspectus lanceam per oculos eminens vulnerantem, vel galeam, sermonem scilicet, voluptatis opificem per aures penetrantem, vel manū tactu nūctat clypei, cuiusdam corporis totum ad voluptatem concitantem, in anima ponens, & si foris esse videatur, peccati perpetratione, nondum inquinato corpore, potestate tamē intus est: super arma ibi deposita vitians mentem & propriæ iam voluptatis aliorumque perturbationum domicilium præcipuum animamque horum quippiam susceperit, faciens. D. Basil. de vera virginitate.

Sicut enim in plerisque cernimus, ut corpore iam senio confecto ac pene resoluta, mens tamen præterita luxuriæ consuetudineque languida, ultra ætatis vires, corpus ad voluptatis imaginem concitet: ita & in his quorum mētes vulneravit igneum cupidinis iaculam, emortuum quoque præ spiritalis exercitij studio corpus, animus ad suas concupiscentias irritat, non à corporis robore ad animam penetrante passione vitiosa, sed ipsa potius anima corpus nequiter ad officia sua incitat. Idē ubi supra.

Sicut cum in eos qui morbo tenentur, oculorum obtutus diutius figimus, morbi ipsius consortes efficiuntur, contraque cum his quæ aciem naturaliter immutāt, infigimus luminum radios secretissima naturæ, vi inde proficit noster intuitus: ita profecto & cum voluptatis indicij inijcimus oculos animus voluptatis morbo fit sautius: sicut etiam cum veris bonis intendimus, magna in anima per oculos emolumenta suscipimus. Idem ubi supra.

Sicut cū ignē tangimus ignis inditia per impressas nobis adustiones excipimus: impossibileq; est cum, qui ignem attigerit manu, illē illam illi ab eius incentiva operatione servare, ceterū aut bullæ repente tactum consecutæ turgescunt, ac dolorosa perferuorem & inflammationum vlcera mox rumpenda minantur, atq; ita quoq; facta in manu acria visuntur vlcera: ita possibile non est, cum, quem ignis amor attigerit, eiusmodi tactū innocuum in violatumq; præterre, sed aut simili ratione bullæ per tactū manus

cordi clama subrepunt, atque intumescunt Idem vbi supra.

Sicut enim dum caudam quis tantum serpentis attingit, caput licet magna corporis prolixitate distantum, ad caudæ tactum repente conuertitur, & si digito pedis nostri impingente, capilli capitis mox in sublime feruntur: ita & viriolus profecto contactus etiam si manu tantum fiat, à capite tantum, vsque ad extremos vnguos ad consensum voluptatis pro eius qui tetigit, nutu pertrahit corpus. Idem vbi supra.

Sicut lapis in aquam cisternæ coniectus, non solum ad iacentem aquæ partem, in quam cecidit agitatur, verum orbem a iis & alios post alios perpetuis vicibus excitans, eos interdum ad ultimos lacunæ margines agitando perducit: ita & lasciuus obtutus, vel sermo voluptatis delinitus illecebris, in virginis animam, veluti in vndam purissimam vehementer iniectus, alias post alias quasi in profundo cogitationes amatorias excitat: ipsamque totam eius qui fecit imaginem fauciam fluctibus agitatur. Quo circa summo studio oportet virginem aspectus vocisque blanditias ut pestiferæ ac perditæ voluptatis illecebras à sensibus suis quam longissime arcere: & aurem quidem intus castissima cogitatione, oculos vero cautissime auersione munire. Non ignoret sane prudens virgo, si huiusce lenocinia per aspectus atque varium transitum in animam semel irrumperint, fere ut manu quoque ac edente adiutrice ad irritamenta voluptatis, opus suum omnino cum temporis progressu perficiant. Idem vbi supra Vult itaque Deus virginem sabbatizare, id est non mouere pedem, nec manum nec, &c. Nec animum ad corrumpendam pulchritudinem virginitatis. Idem ibidem.

Virginis integritas post partum mansit illæssa.

Sicut quondam Rubus comburi videbatur, & ignis eum non tangebat. Et sicut tres pueri in camino, ignis inclusi habebantur, & tamē eos non lædebat incendiū nec odor fumi erat in eis: vel quemadmodum Danieli intra lacū leonū incluso, claustris non apertis, illi tantum est prandium ab Abacuc: ita & hæc virgo genuit Deum & intacta permansit: mater effecta est, sed virginitatem non amisit. Quare quia non homo iste tantum qui videbatur, sed vniuersus erat Deus qui in carne aduenerat. Non enim pars vniuersi venit in corpore, nec ipsa diuisa, ut dimidius esset apud patrem, & dimidius esset in virgine, sed totus apud patrem, totus in virgine, totus

ius in sinu patris, totus in humano corpore non relinquens superiora venit querere terrena, quæ in cælis sunt conseruans & quæ in terra sunt saluans, vbique omnipotens, in sanctis suis indiuisus. Si enim hoc verbum humanum & corporale immisissum in aures plurimorum non discedit per singulos, vt pars in alio, & ars iterum in alio, sed integrum & plenū habetur, vt in vno quoque totum sit: quanto magis verbum vnigenitum vbique totum est & in cælo & in terra & apud patrem & in virgine, nec diuiditur. Origen. hom. 1. ex varijs in Marth.

Virginem concipere haud naturæ repugnat.

Sicut potest conuerti alimentum in substantiam aliti per spiritum vitalem: ita & melius potest sanguis purissimus virginis virtute Spiritus Sancti conuerti in naturam hominis Christi Iesu, vt inquit. D. Aug. lib. 3. qq. noui, & veteris testamenti. Et sicut perdices oppositæ flante vento concipiunt, vt tenet Arist. lib. 5. de animalibus: sic Beata virgo flante Spiritu Sancto concepit. Et sicut Apes in materno utero crescunt. Et sicut multæ aues ouagunt sine maribus. Et sicut cælum generat vermes ex terra: & sol Phenicem ex cineribus eiusdem: sic Deus ex puris sanguinibus virginis generauit Christum.

Virginis puritas ad se trahit Deum de cælo filiosque Dei multiplicat.

Sicut vnicornius virginis pulchritudine captus, patitur ab ipsa ligari, & ligatus venatoribus tradi: ita filius Dei altissimi tanquā vnicornius, vt dicitur Psal. 28. Puritate virginis Mariæ quodam modo victus, passus est in visceribus eiusdem virginis, Adā funiculis ligari, & hominibus in præsepio pannis inuolutus tradi vt quisque iam possit accedere ad eū & cum sponsa dicere, osculetur me osculo oris sui. Cant. 8. Sicut Adam per semen filios huius vitæ generauit: ita Deus per virginitatē multiplicat filios regni. D. Basil. de vera virginitate.

Virginis amissio non est suscitabilis vnquam. Amos. 5.

Sicut lapas vitrea si frāgatur non est reparabilis: sic nec amissa virginitate. Vnde virgines summa custodia sunt custodiendæ quia sicut solitaria animalia, & syluestra pulchriorē habent pellē, quam domestica: ita solitarie virgines: ideo sicut qui simulatus exijt in caput: sic virgo quo magis occultatur eo expetitur ad nuptias. Lux in illud Cant. 7. quā pulchri sunt gressus tui filia principis in calcamētis, id est in domo tua. Quia sciri quod nō possum esse contentus nisi Deus det. Sap. 8.

Virginia.

Sylua

Virginis partus liberavit eam.

Sicut in aliquibus ciuitatibus fieri consuevit, ut qui in uero nouum fructum primus in foro uenale exposuerit, ab omni eius tributo soluendo, liber habeatur: sic & merito beata uirgo à cōmuni tributo partus libera habeatur, quæ sola nouum mundo dedit fructum. Ceteræ autem mulieres ueterem fructum producebant, id est, antiqua illa & communis macula coinquinatos.

Virgo contemnat quæ corporis sunt.

Sicut qui in sole magistrum alloquitur, non magnopere curat intueri umbram manuum ipsius motum sequentem, sed totus ex ore præceptoris pendet: ita uirgo nihil curet lineamenta corporea, formosa illa sint, an informia, sed sit ad præceptorem suum & spōsū tota intentione cōuersa. D. Basil. de uera uirginitate.

Virtus inter aduersa nihil insuauē fert.

Sicut is qui super excessam petram stat, fluctus ridet, quos uidet ad petram magno impetu rumpere, & protinus in spumam solui: ita & uirtuti uacans in securo constitutus loco nihil insuauē fert à rebus turbulētis, sed tranquillū animo, & quietus sedet, intelligitq; res huius uitæ nihil differre ab amnū fluctibus itaque rapido cursu transeuntibus. Nā sicut uidetur marini fluctus nunc quidē in altū extolli, mox autē & deprimi: ita & uidemus eos qui uirtutē contemnunt, & malitiā operantur, nunc quidē sublimē sapere & supercilia surrigere, & huius uitæ curis intentos esse, subito ad extremā uenire inopiā. Ne timueris inquit Dauid Psal. 48. cū diues factus fuerit homo, id est, ne te conturbet diuitis abundantia. Videbis enim non multo post, eum humi iacentem. Uirtus autem quæ potentior est diuitijs, plane inuictos facit suos. Et sicut hic ab ingruentibus infortunijs: ita & in futuro se colēs à tormētis illis eripit. Tāta res est uirtus, tā immortalis & tā inuicta, ut nihil cedat huius uitæ uarietati. D. Chrys. hom. 23. in Gen.

Sicut Margarita etiam si inceno obruatur, nihilominus naturalis pulchritudinem retinet: sic & uirtus quocunque illam proieceris, suam vim exercet, siue in seruitute, siue in carcere, siue in afflictione siue in prosperitate. D. Chrys. hom. 63. in Gen.

Virtutem sectantes à minoribus ad maiora procedunt.

Sicut pueri solas discunt in scholis literarū figuras, deinde easdē nihil detortas dignoscere assuescunt, per quæ ita paulatim ad certā uiam perueniunt lectionis, quæ eisdē literis continetur: sic & nos faciamus uirtutē in suis deducētes species. Primo quidē discamus

nō iurare, nō amore carere, omnemq; animi superare corporem. Post hæc vero ad spiritualia transcentes, meditemur continentia ventrisq; neglectum. Respuimus inanem gloriam, mentesque sinus compūcti. Primo à facilioribus inchoemus. Sit tibi prout domus tua quasi quidā certaminis locus, & palestra virtutis, ubi egregie exercitatus, & magna scientia acquisita, his qui foris sunt, polsis conferre pedem. D. Chryl. hom. xi in Matth. 3.

Virtus dum crescit, crescit cognitio miserie.

Sicut quāto acutius viderimus tāto magis dilectimus, quā longe à celi regione distemus: sic etiā quāto superius ad virtutes ascendimus, excelsius, tāto amplius docemur quā sit inter nos & Deū grā de discriminē. Nec sane minima pars est ista virtutis, dignitatē suā posse cognoscere. Ille est maxime se ipsum sciēs qui se esse nihil existimat. Propterea postquā David & Abrahā ad summū iā fastigium virtutis euaserant, vnus quidē se esse dixit terrā accinerē Gen. 18. alter verō se vermē vocabat. Psal. 23. & cuncti omnino tanti horū seniore miseros fatentur. E regione qui arrogans esse mauult ipse est qui se cunctis deterius ignorat. D. Chryl. hom. 26. in Matt. 7.

Virtus sine aduersario marcescit.

Sicut dum sulcis mandata atque commissa semina, si ē vestigio celi elementia, & genitalibus auris excipiātur in herbam effusa, non temerē ad frugem perueniunt: si autem Aquilonares venti solū durarint, nixque supra ceciderit deorsum radices agunt, quibus firmata ac roborata opportuno tēpore vberes fruges gignāt: sic noster animus, postquam diuinæ gratiæ semina intra se semel accepit, nisi molestiarum rerum & ingratarum, male comprimamur, lætitia exultabit innani, ac extra se effusus spetiem fortassis aliquam pietatis præ se fert, virtutis tamē eius expers erit, & sibi bene ac voluptuose id vnum amauerit, seq; pro Deo diliget, quo nihil potest aut dici, aut esse, peruersius. Quare necesse est vt secūdis aduersa succedant, & tristibus læta tēperantur, quo eorum alternis vicibus quasi vtrinque æquis ponderibus libratus animus, ne vtranque in viciorum partem inclinans, semper contineatur in officio. Legionensis in 3. cap. Can.

Virtutis cultores duplici gaudent premio.

Sicut hi qui in corporali certamine pugnant, ante coronam & brauiam, in meditatione, & palestra ipsa, magnam accipiunt mercedem.

mercedem, eo quod corpora sua firmiora & validiora exercitanti-
do faciunt, & infirmitatem omnem effugiunt: ita & nos virtutis
certamen certantes, prius quam aperiatur cælum, prius quàm filius
Dei adsit, prius quam retributiones nobis dentur, magnam mer-
cedem accipimus eo quod anima sapiētiae sit amantior. D. Chrys.
hom. 1. de resurrectione Domini.

Sicut qui mare nauigarunt, & innumeras procellas tulerunt,
multasque hiemes perpessi sunt, & cum multis bestiis certarunt
antequam merces referant, non paruum peregrinationis suæ lu-
crum reportant, eo quod aliquanto fidentiores sunt, ac pelagi seu
tiam minus horrent: namque intrepide, & voluptate quadam
trans marinas peregrinationes aggrediuntur: ita & qui in præ-
senti vita, propter Christum multas fert afflictiones, multaque
grauia patitur, etiam antequam regni cælorum magnam illam re-
tributionem assequatur, magna hic potitur fidutia: animamque
suam ita excelsam efficit, vt post hac grauia omnia quasi desubli-
mi derideat. Vt autem quod dicimus adhuc manifestius col-
liquefcat, exemplo D. Pauli vti volumus. Qui cum irideret tyrā-
nos, cum furibundos populos irritaret, cum omnes pœnas con-
temneret, impavidusque & impereulsus maneret, contra bestias,
contra ferrum, in mari, in præcipitijs, in seditionibus, in insidijs;
denique in malis omnibus, nonne in signes retributiones accepit?
Accepit quidem, ita vt iure posset dicere, Rom. 8. quis nos separa-
bit à charitate Dei? An tribulatio, an angustia? &c. Et rationem
istorum rediens, 2. Corin. 4. inquit, & si is qui extra est noster ho-
mo corrumpatur, tamen is qui intus est renouatur de die in diem.
Idem vbi supra.

Sicut illud corpus rectè beatum dicimus, quod potest absque
offensa ferre frigus & calores, & famem & inopiam, & vic diffi-
cultates, ærumnasque alias: sic beatam oportet vocare animam,
quæ viriliter ac fortiter omnes omnium molestiarum ferre in-
cursus, & per omnia seruare cor suum nulli seruituti obnoxium
potest. Enim vero hominem inexercitatum, & nihil mali exper-
tum, mox si quæ fortuito obijciuntur turbulentia imo nō solum
res ipsæ, sed & stultæ opiniones, & rerum umbræ, pauidum red-
dunt & perterrent Verum qui non omnino inexercitatus in cer-
tamen ingreditur, sed multa ante mala perpessus est, his omnibus
postea superior fit, & minas contemnit. Idem vbi supra.

Sicut miles si gestarit arma sese grauantia, licet alloqui strenuus sit, & in militia exercitatus, non est terrori hostibus, qui sciunt armaturæ prauitatem, pedum velocitati & bellandi vsui obesse: sin leuia acceperit & tractabilia, sicut auis aliqua obiam sese feret hostibus: sic & qui carnem suam non æbrietate, neq; indulgentia, neq; delictis incrassarit, sed ieiunijs & precibus, diuturna; afflictionum sustinentia, leuiorem & tenuiorem effecerit. Sicut volacris aliqua superne deuolans, ita valido impetu in phalanges demonum irruit, & occurrentes virtutes facile inuadit, sibi que subiicit. In hunc modum Paulus: in vincula coniectus, corpus quidem habuit valde infirmum, animam vero ita fortem, vt ad solam eius vocem fundamenta carceris commouerentur: idem vbi supra. Audi Biantis saluberrimum dictum, qui ad Aegyptios eunti filio ac percunctanti, quod ei maximum gratum faceret? Viati um, inquit, senectutis possidendo: virtutē scilicet appellas. D. Basil. de lib. Legen. gentil, hom. 24.

Virtus tribulatione nec rescit depressaque augetur immelius.

Sicut arbor quædam fabulosa quæ excisa magis germinat, & contra ferrum decertat: & si quid mirabilius in re mirabiliori dicere oportet, morte viuit, & abscesa, pullulat, nec non consumpta augetur: hæc refferunt fabulæ, & arbusi illius natura talis est: sic mihi manifeste videtur, tale quid Philosophi fuisse, qui per afflictiones clarescit, & ex grauibus materiam facit virtutis, ac in aduersis gloriatur, nec dextris iustitiæ armis extollitur, nec sinistris deprimitur, sed semper ille idē, licet nō in eisdem permanet, tanquam aurum in fornace igne examinatum. Quia ait inquit scriptura sacra, virtus in infirmitate perficitur. 2. Corin. 12. vt mōstratum est Exo. 1. quod quanto magis filij Israel oprimebantur à Pharaone tanto magis multiplicabantur. D. Grego. Nazian. orat. 26. Cum reueteretur ex agro.

Sicut ignis qui natura sursum versus semper mouetur, immobilis in contrarium cursum est: sic virtus quoque. Cum ad superiora sursumque versus acer, veloxque, & prompta sit, nihilque vnquam de celeritate remittat, ad contrarium motum tardatur & impedita est. D. Grego. Niss. in lib. de beatitu. Beati mites.

Sylua

Virtutis voluptas crescit crescente virtute.

Sicut in ijs qui verticem suæ vmbre cursu insequuntur: quorum cursus fertur infinitum & inexplicabile, eo semper celeriter elabente, quod petitur, quo cursus in sequentis contendit: sic qui virtutem assequutus est constantem & se pro centem letitiam habet ac nullum est temporis punctum in omni vitæ spatio, quod bonæ actionis ingenerat satietatem. In his autem qui absurdis cupiditatibus ardent, etiam si semper anima eorum spectet lasciuiam & incontinentiam, attamen non semper gaudere licet. Nam & auaritia cibi immoderatam satietas sistit, & bibentis voluptas vna cum sit extinguitur: at virtutis possessio quibuscumque semel firmiter insederit, non satietate terminatur, sed semper vigentem secundum se viuentibus, sensum suum bonorum præbet. Quam obrem ijs qui virtutem esuriunt & sitiunt, Deus expletionem promittit, quæ satietate accendat, non hebetet appetitum. D. Greg. Niss. lib. de beatitud.

Virtutis amator quodlibet vitium existimat esse magnum.

Sicut qui magnum & perelaboratum construit ædificium, curat ut lapides superioris ædificij perpoliti sint, & ne vrgue quidem transuerso, à regula & perpêdiculo deuiens: sic qui superna spe aluntur, & cælestem fabricam virtutum extruere nituntur, leuissimos etiam defectus à se remouere concidunt. Plutarchus de profectu virtutis.

Virtus versatur circa difficile. Sen.

Sicut in speculis qui per funem ab imo in altum tensum ascendere, ac descendere meditantur, si paululum deflexerint oculos in verso corpore feruntur in orchestram, id est, in spatium theatri, pereuntque: itidem qui per hanc incedunt viam virtutis, si vel paululum cessarint, præcipitantur. Et tamen hæc via tum angustior est, tum magis ardua ac prærupta, multoque excelsior quam illam per funem, ut quæ sursum ad ipsum usque cælum protensa est: ac tunc nobis maiori cum periculo ponuntur vestigia, cum ad summum & ad ipsum usque vestigium accesserimus, eo quod in sublime stantes, multus occupat tremor: atque vna tantum via tuti sunt a lapsa, ne deorsum aspiciant, neue in terra demittant oculos, arcta enim est via quæ ducit ad vitam, &c. Matth. 7. D. Chryl. hom. 3. de verbis Esai. vidi dominum.

Sicut qui in theatris per sublatum funem scandere ac descendere

descendere exercent se se, si parum aliquid oculorum acies errarit, precipites cōtinuo ruunt: ita qui spirituale grassantur viâ, si brevis legnitæ tempus concesserint, per anfractus quosdā proani se pe traduntur & fune illo hic quidem limites angustior: est erectus, magis & arduus, multoq; excellior, cuius ad apicem terminatur Cælum. Et cum supremum illud fastigium tetigerimus, tunc vero gradus nobis incertior. D. Chrys. serm. de virtutibus, & vitijs.

Virtutem vnam perfecte habens, habet & alias.

Sicut in Cithara non vnius tātū fides melodis excitasse satis est, sed omnes pari quodā numero percurrendæ: sic in virtute, animi non tantum lex nobis ad salutem sufficit, sed omnes æque diligenter obseruandæ sunt. D. Chrys. serm. de virtutibus & vitijs.

Sicut tantum habet quadrilatus vnum, quantum latera singula: sic vnusquisq; tantum prudens est, quantum temperans, fortis, & iustus fuerit: prudentia enim, temperantia, fortitudo, atq; iustitia, quanto perfectæ sunt singule, tanto sibi sunt coniunctæ: disiunctæ autem perfectæ esse nequaquā possunt. D. Greg. hom. 9. super Ezechie. Sicut vna irundo non facit ver, nec modicum tempus facit æstatem: sic nec vna virtus facit virtuosum. Arist. lib. Eth. Omnes virtutes ita sibi inuicem coherant, vt qui vna caruerit, omnibus careat, & qui vnam habeat omnes habeat necesse est. D. Hiero.

Virtus actiua terminat ad maximum Arist. lib. 1. de calo.

Sicut minuta lumina claritas solis obscurat: sic dolores, molestias, iniurias, virtus magnitudine sua elidit atque opprimit, nec magis vllam portionem habent incommoda cum in virtutem inciderint, quam in mari aquæ vna gutta. Seneca.

Virtuosus bene vitur quibuscunque, Arist. lib. Eth.

Sicut optimus artifex est qui ex omni materia facit opus, vt Phidias ille qui ex ebore, ære, marmore, vel ex quacunque viliori materia, faciebat statuas: sic vere virtuosus, siue in paupertate, siue indiuitijs aliquid memorabile facit, ait Seneca Epist. 89. Nō enim ait Plato, est optimus aleator cui optimus accedit iactus, sed qui quocunque iactu est optimus.

Virtus & vitium sibi inuicem aduersantur

Sicut virtus onerosa est vitio: ita virtutis amico viciosa

est amarā voluptas: vnde nō est ad virtutē talis exortatio, qualis est peccatorū recordatio, quæ magnā vtilitatē affert. D. Prosper. lib. 2. de vita contemplatiua.

Sicut obscura tur & offunditur luce solis lumē lucernæ: sic rerū corporearū æstimatio splendore virtutis, & magnitudine obscure tur & obruatur, atque intereat necesse est. Cicero. 2. de finibus.

Sicut comedēdo vbam acerbam dētes nostri stupefcunt ita vt cibum non possint mandere: sic anima nostra stupefcit peccato. Adā, ita vt non possit mandere virtutem. Hier. 31.

Virtuti deditus, omnes ea vult habere sodales.

Sicut qui certamē equorum non sine magna delectatione animi spectant, etsi nihil ad cursum diligentia illi prætermittant, quos vincere optant, oculis tamen cursum ipsorū solliciti prospiciētes, clamant atq; hortantur, incitareq; atq; efficere se putant, vt velotius equi peruolent, cum huc atque illuc vna cum eis influētā tur, ac magnum quasi flagellum, in ipsos extendant atque incutiant: non quia nosciant, hæc nihil ad victoriā conferre, sed quia beneuolentiā ac studium erga certantes, voce corporisq; motibus, natura duce significare impelluntur: sic videtur facere optimus in virtute illi, quem vult in virtute sodalē. Optimus enim est, inquit Arist. lib. 4. Eth. qui non solum virtute vitur ad se, sed ad alios. Nam qui in virtutis spectaculo, probe diuino cursu, ac certamine perseuerat, & ad superne vocationis præmia crebris leuissimisque saltibus festinat, ac clamat atque impellit, & diligentia studioq; intēdere velocitatem iubet. Iuxta illud Apoc. 22. sponsus & sponsa dicunt veni, & qui audit dicat veni. Et illud Num. 11. quod Moy ses respōdet Samueli emulanti pro eo. Quid emularis, inquit, pro me? Quis tribuat vt omnis populus prophetet, & det eis Deus sp̄ritum suum. Ex D. Greg. Nis. de vita Moy si.

Virtutis & vitij viam secum consulat adolescens.

Sicut quidam sophysta nomine Chius, in virtutem & vitium philosophatus est. Quod iuueni cuidam Herculi, secum consulēti ad vtram viarum se conuerteret, an eam quæ ad virtutem per labores ducit, an faciem per voluptates ingrederetur, duas ei feminas virtutem ac voluptatem, quarum mox tacitus apud se ex diuerso habitu, differentiam agnouerit, apparuisse. Altera quidem forma conspicua, molliore facie, lasciuiis oculis, sermone blando, omnia fausta faciliæque & ad vitæ solatia tēdentia per otium pollicendo Herculem ad se trahere conabatur. Altera vero vultu rigido,

gido, squalente mæstroq; ore, magnā fidutiā atq; constantiā præ se ferens, nihil intundum, nihil amenū ostendebat, sed nulle pericula, labore, &que immensos, terra marique subeundos. Premium tam horum immortalē, ad extremum verō morientem Herculiē secuturam, & inter Deos collocaturā promittebat, hancq; secutam Herculem dicit, sic qui libet adolescens debet consulere sibi. Dux namque viæ sunt inter se contrariæ, vna quidem lata & ampla sine spatioſa, altera angusta & recta Totidem etiā duces quorum vterque ad se viatorem arripere conatur. Via enim illa facilis & lata pronoque cursu decliuſi ducem habet decipientem dæmonem malum, qui per volūtatē se sequentes ad perditionem trahit. Aspere vero, aciuſi & arduę angelus præſidet bonus, qui per strēnuos properanda virtute labores ad finem beatum sequaces suos deducit. Donec quilibet nostrū puer est in hac vita voluptatem persequens, nullā vitæ futuræ rationē aut curam habet. Vir autē fact⁹, quasi diuſam sibi in vitiū & virtutē citā videt, & acurate animæ oculos vtrinq; voluēdo, quæ ad amborū pertinet proprietatē, diiudicat. D. Basil. ho. 24. de legēdis lib. Gen. & in Ps. 1.

Virtuosus in paruo deficiens inuadit eum ex templo peccator

Sicut enim cum in certamine pugil aliquis cōcidit, illico in eum aduersarius insurgit, ipsumq; ferit, & humo magis etiam affligit: sic insidiatores seculares simulatque aliquem de ijs, qui assiduū in virtutis cultura sunt paululum aliquid de virtutis curriculo deflexisse animaduſerint, ex templo in eum inuadunt, maledictisq; & criminationibus perinde ut iaculis petunt, neque secum reputant ipsi, sexcentis se quotidie vitiolarū affectionum telis transſigere: cum pietatis propugnatores, quanuis similibus, ipsi quoque affectibus sint circumſeſi, aut leuissimū inde, aut nullum plerumq; incommodū accipiāt. Cogitant enim eos, qui a comuni cū cæteris viuēdi ritu recesserunt, eo qd viuēdi institutū mutarunt, nō consiliū mutasse, sed diuersam plantā ab humana induisse naturā, neque de pietatis cultorib⁹ iudicāt, tāquā de ijs, qui cū in ciuſſe affectionibus versentur, eos tamē animi virtute, & voluptatib⁹ a se segregādis, rationis impetiū subijciant: sed illud estimant naturales ex illorum corporibus omnes funditus affectus esse sublatoſ. Quis fit ut si vel tranſuerſum venguem irritaſis vir a recto declinaret, confestim vniuerſi, veli, ipsi, qui vehementissime ipsum intra laudibus efferebant, admirabanturque eius accuſatores existant acerbissimi, palamque se ipsos reprehendunt

dāt, vt qui ne priores illi quidem laudes veras tribuerint. D. Basil. cap. 7. de constitu. monast.

Virtutis sepe defector parum sue anime commodabit.

Sicut parum prodesse posset homini hesternæ inglubie diffar-
sisse ventrem, si quidem hodie nulpiam inueniat, quo se exatiet,
edulium, quo soletur & expleat inolitam famem: itidem & animæ
quid commodare valeat tux externum exegisse diem in officio &
actione virtutis: si tu hodie velut defector ac refuga descueris, te
que auocaris ab opere iustitiæ. Qualem enim te inuenero ait scrip-
tura, talem te iudicabo. Et in Ezechiele dicitur. Si declinauerit iu-
stus & deliquerit, iam non memor ero iustificationum, quas prius
fecerat: sed in peccato suo morietur: si conuersus fuerit iustitiam,
vita viuet in ipsa. D. Basil. Epist. ad Chylonem, discipulum.

Virtutis medium attingere volens transgreditur quandoque illud.

Sicut plantator qui recentis plantæ correcturus auersionem
sua immoderate illam retorquet, vt a medio aberrret, & ad contra-
rium latus ramulam abducatur: tale quid a multis factum deprehen-
dimus. D. Basil. Epist. 41.

Virtus vult communicari ab omnibus.

Sicut ea quæ natura constant cum ad eam ætatem adoleue-
runt, vt ad sui generis quoad ipsarum ratio patitur, perfectionē
peruenerint, statim aliud ex se se gignunt, aut certe habent gigne-
re quod sibi simile sit, quodque eius boni, quod in se ipsa habent,
particeps possit esse: sic virtute præstās animus effigiē sui in alijs
exprimere studet. Et sicut adolecētibz feminis, vbi ad nubilem
etatem peruenerunt, tumere incipiunt vbera: sic illis quorum iā
est adulta virtus, pectus tumere incipit, studijs alios iuuando, qui-
bus dicitur. Cant. 4. duo vbera tua sicut duo huiuli. Legionensis
ibidem.

Sicut in vrbe, artis omne genus & artificia continentur
suntque in ea & domus ad habitandum multæ, & ad repellen-
do hostes multa firma præsidia, commoditasque, & copia maxi-
ma omnium fere eorum, quæ ad vitæ vsus sunt necessaria: sic
perfectæ virtutis amplitudo atque capacitas, multiplicia in sese
conticens bona innumeras habet artes, atque actiones, qui-
bus prodesse in communi cunctis mortalibus possit. Idem
Cant. 6.

Virtus simulata iniquitas est duplex.

Sicut carbunculi speciem, & nomen ignis habent, cum ignem non sentiant: ita qui pietatis opinionem, & imaginem continent cum à re sint alienissimi ait Theophrastus. Miscetur enim quandoque vitium virtuti: discretioni immiscetur astutia, prudentiæ malignitas, iustitiæ crudelitas, gaudio denique, Spiritus sancti iactantia. Maphæus, lib. 2. de Perseuerantia, cap. 3.

Virtutis bonum ex multis confurgit.

Sicut qui excellentes depingunt imagines, ex multis colligunt proprietates: sic virtuosus fit ex multis virtutibus, quia ex multis actibus contrahitur habitus: bonum enim confurgit ex integra causa, malum autem ex quocunque defectu ait Aristotel. Ex D. Gregor. Nazianze. oratione pro D. Athanas. Cum enim virtus sit dispositio perfectæ ad optimum, ut inquit Aristotel. 5. Ethicor. Ideo perfectus requirit omnes virtutes, quia sicut nunquam reperitur vna solitaria vena auri veri, sine alia: ita neque vna perfecta virtus sine alia, unde (inquit Aristotel. lib. 2. magnorum Moral. cap. 2.) Quod prudentia est vinculum cæterarum virtutum, neque sine illa aliæ virtutes fiunt, neque illa sine illis perfecta est. Unde qui peccat contra prudentiam, peccat contra rationem cæterarum virtutum.

Sicut qui offendit aliquem, ex consequenti offendit omnes eius amicos: sic cum virtutes sint connexæ, qui offendet in prudentia omnes offendit. Et sicut qui offendet in vno præcepto factus est omnium reus. Iacob. 2. Quia multa sunt per diuersitatem operis, & vnum in radice charitatis: ita in moralibus, qui in vno peccat multa bona perdet, ait Ecclesiast. 19. Quia sicut qui vasa implent liquore aliquo, ex consequenti expellunt aërem: ita qui proficiunt in virtute, ex consequenti expellunt vitia, quia angustum est palium, & duo non potest capere, ait Hierem.

Virtus est periculi amida. Seneca.

Sicut crocum gaudet calcari, pressumque melius fit, unde iuxta seinitas, & fontes lætissimum est: ita virtus aduersis exercitationibus lætius emicat. Et sicut rosa flos omnium longe gratissimus, de spinis nascitur: sic è tristibus laboribus, fructus capitur iucundissimus (ait Plinius.) Virtus enim in infirmitate

perficietur. 2. Cor. 12. Sicut palma suo cortice cultellato difficillem
habet ascensum, fructum tamen dulcissimum, ita & virtus. Phi-
nius.

Sicut nux, siue amigdalum, amarissimum habet corticem cin-
giturque durissima testa, vt detractis corticibus duris, dulcis inue-
niatur fructus: ita virtus versatur circa difficile. D. Hieron. in 1.
cap. Hier.

Sicut lignum de vineis Engaddi (qui locus interpretatur tenta-
tio) non emitit vnguentum, nisi pungatur, & incidatur: ita vir-
tus nisi pungatur aduersis non emittit suum odorem. Sic enim
Christus Redemptor noster, compunctus clavis, & lancea, in lig-
no crucis effundebat sanctificationis balsamum. D. Amb. ser. 3. in
Psal. Beati quorum.

Sicut quanto magis vnguentum tractatur, & granum sinapis
teritur, magis redolent: ita virtus tentata crescit. Vnde recte in-
stituta ratio, disciplinaq; Christiana in bonis ducit res aduersas,
ponitq; eas inter salutaria, sicut loquens de seipso, apte probat sa-
pientissimus Legionensis noster, in epis ad Quirōgam Cardin. &
Archiepiscopum Toletanū. Marc. t. ait Seneca, sine aduersario vir-
tus. Ideo canit Ecclesia. Tursionibus præfuris, expoliti la-
pides, &c.

Virtus laudata crescit obiurgataq; confirmatur.

Sicut aqua humore suo educit arborem, atque confirmat sol,
& fructus vberes producere facit: sic virtus augetur à laude, & con-
firmatur obiurgatione, ait Pindarus. Vnde legitur Alexandrum
Magnum eiecisse quendam Philosophum, cuius familiaritate diu
usus fuerat, quod cum nunquam reprehendisset. Et interroga-
tus Alexander, quare illum dimitteret? respondisse fertur Quia
aut errores meos intelligit, aut non, si intelligit, & non re-
prehendit, est adulator, quia nunquam me reprehendit, nec
admonuit: & si non intelligit, est inipiens, ideo nolo illum in do-
mo mea manere. Iuxta illud, corripet iustus in misericordia, oleū
autem peccatoris, non impinguet caput meum.

Virtus in medio consistit. Aristot.

Sicut inter elementa aliud petit supremum vt ignis, aliud infi-
mum vt terra, aliud medium, vt aer: sic virtus in medio aliarum
actionum consistit. Item sicut melius est oleum in subline, &
melius

mel, in fundo, & vinum in medio: ita charitas sublime petit, infirmumq; humilitas, mediumq; tenet virtus moralis.

Virtutem sectantes terrena despiunt.

Sicut qui sensibilem cursum magna contentione peragit, nullum occurrentiū videt, etiam si se pius in illum incidat, sed animo suo ad cursum intento, facile omnia transit, festinans ad destinatum, scopum, eodem modo qui cursum virtutis, ut currat, festinat, & à terra in cælum redire concupiscit (omnia enim quæ videtur deorsum relinquit, & totum se cursui dedit, nec prius subsistit, donec in verticem ascendere potuerit) ei, qui sic affectus est, etiam quæ videntur esse terribilia in præsentī vita, contemptibilia sunt. Ambulansque in terra, tanquam municipatum habens, & conuersationem in cælis, ita omnia agit, nullis humanis præpeditus, à virtutis cursu. D. Chrysost. homilia 18. in Genes.

Vita præsens nullam habet quietem.

Sicut sphaera cælestis, inter polum arcticum, & antarcticum continuis voluitur motibus: sic homo inter duos terminos vitæ & mortis, natiuitatis & exitus, modo prosperis, modo aduersis agitatur motibus.

Et sicut nec semper dies, nec semper nox: ita in rerum vicissitudine versamur sicut naui fluctuum varietate iactata.

Vitam alij longiorem alijs ducunt.

Sicut eorum qui in carceres conijciuntur, hi quidem in afflictione carceraliū vinculorum detinentur introcluditur minore temporis mora: illi vero submouentur celerius: sic & animæ. Etenim hæc detinentur in præsentī vitā diutius, aliæ minus, pro cuiusque merito dignitateve, iuxta diuinæ sapientiæ profunditatem, sic ut mēs nulla hominum ea posset attingere, quæ de vnoquoque nostrum ipse creator præuidit. Non audis dicentem Dauid. Educ de custodia animam meam. Et Simeon. Nunc dimittis seruum tuum, &c.

Sicut, nullis diuersis fuerat prefixa viæ incūdē scopus, istos proinde intercūdē cōtingit per colloquēdi cōsuetudinē mutua necti,

ac deuinciri familiaritate: idē viū venit nuptijs, aut alia quapiā socialis vitæ conuersatione deuinctis. Est nimirum suauisq; præstituta meta viuendi. D. Basil. hom. 5. in Mart. Iulit.

Vita præsens via est, consumiturq; dum augetur.

Sicut qui institutum iter expediunt, pedum gressus, ad cursum inter se concertantes ad interiora proferentes, & priorem semper pedem terræ in nixum veloci alterius transpositione posteriorem ostendētes, facile ad vitæ terminum promouent: ita qui ad vitam hanc à cōditore producti sunt cōfestim in illius principio temporum articulis ingrediētes, & priorem ex illis semper posteriorem relinquentes, ad vitæ metam pertingunt. An non & nobis præsens hæc vita quasi continua quædam via porrecta, & iter quoddam ætatibus quasi quibusdam viatorum diuersorij distinetum videtur, quod vnique professionis initium quidem parturitionem maternam exhibet, cursus vero terminum sepulchrorū scenas submonstrat, & ad illas quosuis deducit, alios velocius, alios tardius, & hos quidem per omnia temporis interualla proficiscētes; illos autem ita vt ne prima quidem vitæ diuersoria teneant. Aliæ itaque vitæ quæ ab vrbe vna ducunt, in aliam declinari possunt; ne per illas ambulet, qui non vult: hæc vero etiā si differre cursum velimus, viatores suos vi correptos ad destinatam à Domino metam trahit. Et vnusquisque nostrum postquam materna claustra euasit, statim temporis obligatus fletibus prouoluitur, cum semper diem quem iam vixit, post tergum relinquēs, & ad exterrimum nunquam, etiā si cupiat redire volens. Nos vero lætamur ad anteriora delati, & vbi ætates protulimus, quasi augmentum aliquod nacti gaudemus, beatumq; ducimus, si ē puero quicquam in virum, & ē viro in senem euasserit: ignari quod singulis diebus tantum de vita hac amittimus, quantum temporis viximus: nec sentimus quam vita nostra absumatur, licet perpetuo illam à prætercurrente tempore metiamur. D. Basil. hom. 23. de nō adhæren. rebus sæcul.

Vita præsens bellum, & classis est violento turbine acta.

Sicut in bello nauali si spectas terribilem vtrinq; concursum; mox ira iam eo erumpente, vtrinq; partem videbis prostratam. Pone si vis violento turbine circumagi classē, caliginēque dē sam ē nubibus incumbere, adeoq; obscurare rerum visibilium species, vt nulla sit amicorum, & hostium discretio, propterea quod

ob confusionem symbola militaria sint ignota. Huic imagini addamus etiam mare intumescere, atque ab immo subactis, peditumque Aquilonem ē nubibus deorsum erumpere, horribilemque procellam in gentibus fluctibus exurgere: post hæc ventis vniuersique concursantibus, totam classem inter se cum fragore collidi, & in conflictu, alios quidem veluti sui proditores ad ipsam desperationem ultro transfugere, alios cogi, vt pariter, & scophas impellant à ventis actas, & occurrant irrumpentibus, se seque mutuo per seditionem trucident. Ad hæc cogita confusum quendam & indiseretum clamorem per vniuersum illud mare resonantem: partim ē ventorum strepitu, partim ē collisione nauium, partim ex vndarum impetu feruentium, partim ex vociferatione præliantium pro singulorum affectibus varias voces emitti, vt neque naucleri, neque gubernatoris vocem exaudire liceat; sed prodigiosam quandam mixturam incredibilium malorum dum ob omnem vitæ spem ereptam, prorsus non timent peccare. Adijce iisdem & immedicabilem quendam morbum ac insanabilem, præ gloriæ cupiditate insaniam, vt cum naus iam in fundum maris deferatur, tamēn nautici duces primam assequendi laudem contentionem non omitant: sic transi iam ab imagine, ad ipsum malum vitæ præsentis archetypum, & inuenies sic ipse vita nostra, D. Basil. c. 30. de Spiritu sancto.

Vita hæc dicitur via per quam quilibet properat ad finem.

Sicut qui in nauigijs dormiunt, sponte à vento in portum deducuntur, & si nō sentiant quidem, perpellente eos ac per urgente naus cursu ad finem optati portus: sic & nos vitæ nostræ tempore prætereunte, veluti quodam motu continuo, & irrequieto, ad proprium quilibet terminum occulto vitæ nostræ cursu properamus: Verbi gratia. Dormis? tempus prætercurrit, & elabitur: vigilas & mente aliquid regis? vita etiam si non sentiamus absumitur. Omnes enim vnum currimus curriculum, & post tergum relinquentur omnia. Vidisti de via plantam, heruam, aquam aut aliud quiduis non indignum spectatu? non nihil hinc decerpisti oblectationis? hæc interim à te defluerunt. Rursus in lapides incidisti, in cōualles, præcipitia, scopulos, ligna ve acuminata, aut forte in feras incurristi, & alia permolesta? hinc non nihil contraxisti mœroris? mox ista reliquisti: talis est vita, quæ nec delectabilia, nec rursus acerua, & tristitia diu retinet. D. Basil. in Psal. 1.

Vita

Vita humana est umbra bonarum varietati coniuncta.

Sicut umbra ipsa speciem quandam præ se ferre videtur humani corporis, quam si proprius contempleris, membris omnibus destitutam inuenies, nihilq; habentem cum humano corpore commune præter inanem illam effigiem, & mendax simulacrum; non secus humana vita a longe conspecta, multa sane videtur habere, quæ solida appareant, & plurimum videantur habere constantiæ, & firmitudinis. Cuius rationem si certo, & exacto iudicio expendas nihil in ea aut fixum, aut stabile deprehendas. Nam summæ voluptates, & vitæ oblectamenta, quæ ab hominibus magna putantur, quorum gratia vitam ipsam gratissimam iudicamus, veræ sunt umbræ. Vnde ait Seneca. Multis enim rebus non ex natura sua, sed ex paruitate nostra magnitudo accedit. Si enim aut venientes voluptates, aut abeuntes consideres, quid aliud quæso, post se relinquunt hæc omnia, quam tædium, & molestiam cruciatus, & acerbitates amaritudine plenas felleque permixtas.

Vita nostra dilabitur tacitisq; senescimus annis.

Sicut ciconias nemo venire sentit, sed aduenisse: nemo discedere, sed discessisse, quod metu clanculumq; faciant utrunque: ita vitæ nostræ iuuentutem nemo intelligit discedere, sed discessisse, & senectutem non sentimus aduenire, sed aduenisse. Transiit enim vita nostra, ut vestigiū nubis, dissoluetur ut nebula ad præsentiam solis. Sapient. 3. Postquam enim in illam incidimus sententiam. Morte morieris, ex illo die, & hora in qua peccauerunt Adam, & Eva, mori cœperunt, & nos cum illis morimur, & quasi aqua dilabimur. 2. Regum 14. Ex Diuo Augustino super Genes. ad litteram. Quotidie morimur, quotidie demitur aliqua pars vitæ, & tunc quoque cum crescimus vita decrescit. Infantiam amissimus, deinde pueritiam, deinde adolescentiam, usque ad extremum, quicquid transit temporis perijt. Hunc ipsum quæ agimus diem cum morte diuidimus. Seneca, epist. 24. In hoc ergo in lucille, ni fallor erramus, cum mortem iudicamus sequi cum illa, & præcesserit, & sequutura sit, quicquid enim ante nos fuit mors est.

Vita enim nostra similis est nauiganti. Is nanque qui nauigat stet, se deat, iaceat, vadatque, impulsu navis ducitur: ita ergo & nos sumus: si enim vigilemus, siue dormiamus, siue ambulemus,

siue

sive stemus, sive nolētes, sive volentes, per momenta tēporis quod tide ad finē ducimur. D. Greg. in registro. Xerges ille magnus cū de sublimi loco innumerabilem hominum vidisset exercitum, sic nisse dicitur, quod post centum annos nullus illorum quos tunc cernebat sic persuturos esset: sic nos super talem ascendamus speculam, & videbimus reges regibus, regna regnis collisa. Redeamus igitur ad nos, & quasi à cælo descenderentes, paulisper nostra videamus. Sentis obsecro te, quando infans? quando puer? quando senex factus sis? quotidie morimur, quotidie commutamur tacite. D. Hierony. ad Heliodorum.

Vita tempus breue de eoque reddenda est ratio.

Sicut si puerulum tuum videas quotidie in ludum ire, & nihil lucri facientē, multo tempore patienter ne feres? nonne & puerulum verberares? quis doctōr est qui vidēs ad discipulum suo studio nullum fructum facere, & non doleat, & gemat: ita Deus non solum de temporis amissione petiturus est rationem, sed etiam de omni verbo ocioso. Ideo ait Paulus ad Ephes. 5. Videte itaque fratres quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. D. Chrys. hom. 11. in Gen.

Vita præsens locus est remissionis quæ non inuenietur in futura.

Sicut neque gubernator postquam navis submersa est, neque medicus postquam ægrotus obiit, quicquam prodesse potest, sed omnes ante quam res in exitum veniat, studere ac vigilare oportet, ne in mortem, ac naufragium deueniant, nam postea nihil amplius providere possunt: sic etiam & nos quoniam in ægritudine vitam trahimus, & vt medicus congregemus, pecunias erogamus, & omni studio incumbamus, vt ab ægritudine iniquitatis liberati, sani ex hac vita recedamus, & quousque nobis tempus conceditur, recte viuamus. Vnde sicut medicus exemplo terret, quia ille, atque ille, inquit, aqua frigidavsus, periit: sic etiam Deus, Luc. 16. vt moderatiorem te faciat, diuitem vitæ in sanitatis cupidum inducit, quem auaritia impeditum non fuisse optata consequutum ostendit. Diuus Chrysostomus, homilia 75. in Matthæi 23.

Vita

Vita praesens in labore posita est, ut futura desideraretur a nobis.

Sicut enim caelestibus pugnas stadio exire festinat, ut vulneribus liberaretur, & luctator expectatores exurgere concupiscit, ut laboribus absoluitur: sic & in rigida, & aspera vita cum virtute vivens, finem desiderat, ut praesentibus eripiat laboribus, & propositis valeat coronis confidere, ad tranquillum nauigans portum, ubi non est amplius timendum naufragium, ad quem sanctissimus ille Paulus desiderabat dissolui, & esse cum Christo, exclamans, & dicens, quis me liberabit de corpore mortis huius. **D.** Chry. hom. 6. ad pop. Anth.

Vite genus semotum, & innocens sequentes, in odorando, & praesentiendo Dei vestigia in rebus maxime vident.

Sicut corporibus obiecta specula, quo vel a natura, vel ab arte leuiora, & nitidiora effecta sunt, eo corporum illatas imagines absolutiores, & magis conspicuas reddunt: sic quorum animi, vel conseruata innocentia vitae, vel comparata ex secessu mentis tranquillitate, quam purissimi sunt, omnium facillimi, has naturae Deum testantis, atque praedicantis, tanquam voces, & vestigia diuinitatis percipiunt. Legion. in c. i. Cantic.

Sicut qui a naturali, & recto animi statu, vix unquam discedunt, nec suam naturam peruertunt, atque deprauant peccato, aut iniquitate grauiore aliqua: sic quidque naturale est, maxime cum illorum mente, atque sensibus congruit: sequere illorum animos per facile insinuat, expeditissimeque ab eis intelligitur. Nihil autem tam naturale est, quam ut quae a Deo condita sunt, seipsum Deum testentur conditorem esse suum. Non enim possumus pedem ponere, nisi in aliquo illius vestigio, quidquid intueamur, quocunque conuertamus nos, certatim ex omni parte confluunt, & in oculos nostros incurrunt variae, atque multiplices diuinitatis species, quae enarrant gloriam Dei, & odorem suae diuinitatis emittunt: quo odore attractae, atque allectae adolescentulae, id est, homines puri, & integri, per adolescentulas significati, in canticis & eisdem in integritate, & secreto vitae genere similes, dilexerunt illum. Idem, ubi super

Sicut omnia corpora non aequae sensu valent, sed pro corporis constitutione diuersa, aut pro victus ratione varia, alij obtuso sunt atque hebeti sensu ad olfaciendum, alij sagaci, atque ac-

et sic mentium, atq; animorum variae sunt species, eisdemque rebus, alij parum, alij per nultum afficiuntur. Idem, ubi sup.

Vita praesens contrarijs est plena Antithetonq; iure vocatur.

Sicut nunc quidem est nox, nunc autem dies: & interdum quidem aestas, interdum autem hyems: sic & in nobis, nunc quidem tristitia, nunc autem voluptas, & nunc quidem aegritudo, nunc autem sanitas. Itaque ne admiremur, cum aegrotamus, alioquin & cum valemus admirandum esset. Neque tumultuemur, cum dolemus, alioquin & cum gaudemus opus esset tumultuari. Omnia namq; secundum naturam fiunt. Iuxta illud, Prouer. 15. 15. sus dolo e miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. D. Chrylost. hom. 67. ad pop. Anth.

Sicut nauigans non in agonia versari non potest, nauigans in quam mare magnum: ita hanc viuens vitam non in tristitia esse non potest.

Sicut diuitem dixeris, quoniam diues est, multas habet tristitiae causas, siue regem ipsum, nam & a multis ipse tenetur, nec omnia pro votis facit. Idem hom. 67. ad Pop. Vitam nemo accip. ret si daretur scientibus, ait Seneca.

In vita praesenti nemo contentus viuit sua sorte, sed tristitia occupat quemlibet.

Sicut in corporis dolentes partibus se proximos doloribus superare putant: & oculum habens viriatum, nullam aegritudinem aliam, talem esse censet, qualem suam, rursum qui stonacho laborat, hoc omnium esse difficillimum asserit. Et quo quisque tenetur, hoc omnium molestissimum esse dicit idem, & in tristitia qua quis detinetur, hanc asserit esse difficillimam cum propria hoc experientia iudicat. D. Chrylost. homilia 67. ad Populum Anth.

Sicut qui filios non habet, nihil ita graue putat, sicut filijs carere: qui multos habet cum paupertate, nil tam accusat quam filiorum multitudinem. Vnum habens, nil peius putat quam vnu habere. Qui pulchram habet vxorem, nil se peius habere dicit, quam quod pulchram habet: suspicionis enim plena res est & infidiarum. Qui deformem nil esse peius asserit: res enim fastidioplena est. Miles nil esse militia laboriosius, satius enim pane solo cum aqua vesci. In magistratu positus nil il laboriosius, quam aie mas curare necessitates affirmat. Subditus nil ait seruilius qua alie

nā potestati subiacere. Mercator agricolam ex securitate beatum vocat, agricola mercatorem ex diuitijs, &c. huiusmodi. Idem, vbi supra.

Vita præsens confusione mortis est plena.

Sicut in nocturno quodam prælio, per exiguo lunæ lumine vtentes: & ipso interdum interuenientibus nubibus offuscato, sociorum & hostium nulla agnitio, nulla discretio, vel sicut in nautali certamine, cum & ventorum rabies perurget, & fluctuum æstus attollitur, impulsiones cūctorum resultant, clamor nauticus intonat, fragor nauium concrepat, vulneratorum gemitus, & aeris ipsius confundit vniuersa mugitus, & nec virtuti tempus, nec consilio locus est: ita nos quoq; (miserum me) irruimus in alterutrum, & mordemus in inuicem, ac laniamus scilicet, vt ad inuicem consummamus. Obseruamus inuicem diligenter non nostra, sed aliena peccata, non vt plangamus, sed vt impuremus, & exprobre mus, nec vt curemus, sed vt amplius vulneremus. Psal. 139. D. Greg. Naz. in Apol. 2.

Vita hæc mari intumescenti similis est.

Sicut ego deambulans ociosus in littore, vidi quod vento magno flante insurgebat mare, & fluctuabat, vnde autem quædam modum in similibus fieri solet, partim à longe intumescabant, ac paulatim atollebantur inde cōfractæ littoribus illidebātur: aliæ autē proximis impactæ scopulis, ac repulsæ, in spumamq; versæ, leuitate sua in altum iactabantur: tunc conchæ, & Phucus marinus, necnō ex ostreis leuissima quæq; nūc expellebantur, eieciēbātur, nūc vero rursus resorbebantur, cū vnda rediret: at quedā immobilia erant, & firma, nihilq; perperiebātur, nec perturbabantur, præterquā quod vndis tūdebantur: sic vitā nostrā esse dicebā, & hinc ego ad philosophiæ vtilitatē aliquid desumpsi. Humana enim multum falsi, ac instabilitatis habent, venti autē sunt tentationis incidentes, & quæ inspectatæ adueniūt: quod mihi & admirandū ille Dauid, Psal. 68 cognouisse videtur, dū ait, saluame Domine quoniam inuenerūt aque ad animam meam. Ex D. Greg. Naz. orat. 26. cum reuerteretur ex agro.

Sicut in vndis euenire cernimus stantibus, vt quotiescunq; calculus iniiciatur, centrū oriatur aliud, circulusq; super alio suscitatus est: at si diu dilatatus, semper dissoluat extre mū: sic nobis in hac vita palā accidere videmus, dū enim aliqua in mentē venit, aliud elabig

labitur. Ex D. Gregor. Nazianz. orat. 14. in funere patris.

Vita hac laboribus plena tamen cum dolore relinquitur.

Sicut si vox quædam esset in eo, qui in materno utero alitur, indignaretur quod per natiuitatem visceribus eiiceretur ac gratia se pati clamaret, qui ab ea vita, atq; ab ea statione, in qua lubenter degeret, auelleretur (quod nimirum etiam facit simul ac natus fuerit, cū prima respiratione lachrymas emittens, quasi conquerens, & lamentans, quod à consueta vita separatur: itidem mihi videtur illis qui ad mutationem vitæ præsentis se se discutiunt, & anguntur idem accidere, quod embrijs, dum semper in hac materiali in iucunditate, a qua separantur, viuere volunt. D. Greg. Niss. orat. de dormientibus.

Vita hac transit nullo sui vestigio relicto.

Sicut quotannis arborum folia decidunt, & alia noua rursum cōsequenti anno generantur, atq; his decidētibus, alia subsequētur, sine vestigio præcedentiū, vt dicebat Homerus, sic hominum generatio, & vita præterit, & generatio aduenit, nec sui vestigium relinquit, transit enim vita hominis sicut nauis, cuius nō est hominis, vestigiū inuenire. Sap. 5. Quid ergo superbis, terra & cinis. In terroga maiores tuos, illos qui dignitate fulgentes sunt ante te. Vbi sunt potentes duces, quos mundus timebat? vbi hominū luci dissimiq; militū exercitus? vbi sunt reges, principes, & imperatores? periit memoria eorū cū sonitu; mors fuit omnibus æqua conditio, diues & pauper, dominus & seruus, in puluerē & fabulam reducti euauerūt, communem habentes interitū cū iumentis quantū ad vitam præseptem animalem: finis enim vitæ est mors per quā trāsit omnis caro. Iob 14. ijs, & plurimis alijs rationibus probat hanc veritatē eleganti sermone. D. Porsid. discipulus, & indiuisus comes. D. P. Aug. & vnus ex canonicorum Collegio, quos idem P. Aug. reformauit, ex quibus a D. Marco institutis, fuit D. Dñi cus Prædicatorum pater, & fundator, lux & fulcimentū Ecclesię.

Sicut quanto citius flores in campo virescūt, tanto citius ad siccitatē accedunt, ita caro nostra quasi flos egreditur, & conteritur, & transit velut vmbra, & nunquā in eodem statu permanet. Iob 14. D. Greg. lib. 8. Moral. c. 27.

Vitam præsentem ducens in dolore, propter Deum, futuram ducet in gaudio.

Sicut quanto maius fuit periculū in prælio, tātō maius erit gaudiū in triūpho; & sicut quāto min⁹ fuerit naufragiū, erit tranquillitas

litas iucundior: ita quanto quis tristetur in hoc saeculo propter Deū in aduersis, tanto gaudebit in futuri prosperitate. Qui enim seminat in lachrymis, in exultatione metet. Et sicut edendi, & bibendi voluptas nulla est, nisi praecedat esuriendi, & sitiendi molestia: ita qui non fuerit socius in terra passionis Christi (ait Paulus) non erit, & consolationis. Vbiq̃ue maius gaudium molestia maior procedit. Diuus Augustinus, libro 8. Confession. cap. 3.

Sicut enim formica aestate colligit vnde pascatur in hyeme: sic dum viuimus colligere debemus in hac vita ea quibus pascamur in futura.

Vita hac est boni aspera via facta à Deo.

Sicut solent nonnulli viatores quanuis amena fortassis in itinere prata conspiciant pergendi moras non innectere, ne accepti itineris rectitudine declinent: ita iusti in hac vita faciunt, & Deus illis ad se pergentibus asperum reddit iter huius mundi, ne dum quisque vitae praesentis requie, & amenitate pascitur obliuiscatur futuram, ad quam omnes tendimus, ideoque & ceterimur frequentij perturbatione, ne viam pro patria diligamus. D. Greg. lib. 13. Moral. cap. 22.

Vita cuiusque cognoscitur ex operibus.

Sicut vita corporis dignoscitur ex suo motu: sic & fidei vitam ex operibus bonis. Ista quidem vita corporis est anima, per quam mouetur, & sentit, vita vero fidei charitas est, quia fides per dilectionem operatur, vt ad Gal. 5. Vnde & refrigescente charitate, fides moritur, sicut corpus anima recedente. Tu ergo si videris hominem in bonis operibus strenuum, & feruore conuersationis hilarem, viuere in eo fidem non dubites: indubitata tenens vitam illius argumenta. Sed sunt nonnulli qui cum spiritu coeperint, carne postea consummuntur. D. Ber. ser. 2. de resurrectione.

Vita dirigitur ab operibus.

Sicut enim nauis mercibus onusta tendit in portum, dirigente gubernaculo procellis & tempestatibus irruentibus, saepe periclitatur: ita vita humana, bonis operibus onusta, in portum salutis tendit, gubernante verbo Dei. Quod si ab Aquilone & Meridie, hoc est, a suggestione diaboli, & vana gloria anima peccatrix de vita repulerit, periclitatur. Absalon, serm. 5. de Aduentu Domini.

Sicut

Sicut qui Accipitrem ponat in laeva, si iactat ad dexteram, prædam capiet, si autē ad sinistram, nihil capiet: ita tu qui portas cor tuum in laeva, iacta cor tuum in vitam æternam & capies eam, si autem auolare facis illud ad sinistrā, id est, ad bona temporalia, nihil capies. Idem vbi supra.

Vita huius finis cuique præfixus & certus est ultra quem non aatur progredi.

Sicut quanto iter agentes plures in longo itinere ducunt dies, tanto eis appropinquantur ciuitas, & iter agēdi minuitur occasio: ita crescentibus nobis & viuētibz, ad certam metam, & determinatam finem peruenimus. Est sua cuique præfixa meta viuendi, ait D. Basil. hom. 5. in Martyrem Iulianam. Breues dies hominis sunt, numerus mensium eius apud te est: Constituisti terminos eius, qui præteriri non poterunt, inquit Iob cap. 4. Ergo nec ante, nec postquam fuerint completi dies vitæ vniuscuiusque, morietur homo, quocunque euentu superueniente. Et enim & qualiscunque ista vitæ, ipsam qualemcunque ærumnosam, miseram finire homines timēt & pauescūt. Hinc videndum est, hinc considerandum, quemadmodum amanda sit æterna vitæ, quādo sic amatur misera ista & quandoque finienda vitæ. Amas ergo istam vitam vbi tantum laboras, curris, fatagis, anhelas: seminare, arare, nouellare, nauigare, molere, coquere, terere, & post hæc omnia, finire habes vitam. Ecce quæ pateris in misera ista quam diligis vitæ & putas te semper victurum? Tempora saxa, marmora ferro plumboque consolidata, tamen cadunt, & homo nunquam putat se moriturum, discite diligere æternam vitam vbi ista non tollerabitis. Qui vult vitam, diligit dies videre bonos Psal. 33. Nam in diebus malis mors potius operatur quam vitæ. Redimētes tempus, ait Apost. Eph. 5. quoniam dies vali sunt, nihilominus nemo vult finire, vt diu viuant. Quid est autem diu viuere, nisi diu torqueri, & malos dies malis diebus addere? Et cum crescent pueri, quasi accedunt illis dies & nesciunt quia minuantur & ipsa est falsa computatio. Crescentibus enim pueris decedunt dies potius quam accedunt. Constitue alicui homini nato, verbi gratia octoginta annos, quia quid viuit de summa minuit. Et inepti homines gratulantur plurimis natalitijs, tam suis quam filiorum. O virum prudentem si tibi vinum minuat, in vtre tristar, dies perdis & gaudes? Sic blanditur hic mun-

du, vt nemo velit finire ærumnosam vitam. D. Aug. serm. 17. de verbis Domini secundum, Matth.

Sicut qui rem aliquam positam in aquilonari parte, quæreret versus meridiem, quanto velotius curreret, vt consequeretur eam, tanto longius ab erraret ab ea: sic quanto ardentius vitam hanc quæris, tanto longius separaris ab eius consequitione. Quære ergo vitam in Christo, qui est vere via, veritas, & vita. Ioan. 14. qui enim amat animam suam perdet animam, id est vitam Ioan. 12.

Vita huius via est quadam communis sceleris recordatio.

Sicut quando quis, quem piam pendentem & collo suspensum videt secus viam, statim sceleris illius recordatur: sic tu videns te ipsam secus viam huius vitæ transitoria pendentem filo vitæ, recordare sceleris originalis & proprii, ne tu in laqueum æternum yadas, sicut iste in temporalem.

Vitia sunt idem animæ quod ieiunium corpori.

Sicut corpus detracto cibo, plerunque morbis atque scabie repletur, quæ vitia indicant in eo famem: ita illorum animi pleni sunt morbis, quibus sua ieiunia consentunt. Recte enim dicimus illorum animos qui nullis disciplinis eruditi sunt, nihilque bonarum artium hauserunt, ieiunos, & quasi famelicos esse, plenos autem nequitia, quæ quidem est quasi fames & sterilitas animorum. Et enim ipsam nequitiam matrem omnium vitiorum (ex eo quod nec quicquam sit) veteres dictam esse voluerunt. Vt igitur virtus, quæ idem est quod frugalitas, à fruge, id est, a fructu dicitur, propter quandam animorum fecunditatem: ita nequitia, a nihilo, id est, à sterilitate nominata est, quia quod fluitat, & perijt, nihil: vnde homines vitiosos etiam perditos dicimus. D. Aug. lib. de beata vita.

Vitiorum principijs obsta ne capiaris ab illis.

Sicut enim febris in ipsis Principijs nõ nimia siti: agrotos torquet, aucta autẽ eius flamma, intolerabili iam siti conficit, & quãnis ad satietatẽ vinum quis præbat, nõ extinguitur tamen, sed incenditur vehementius: sic in hoc affectu vsu verit. Nã si à principio nostram aggressum animam non clausimus: ostia, iam, aditu pate facto, insanabili morbo, qui cum admitterint confituitur, Si quidẽ & mala & bona, quanto diutius in nobis in morantur, vehementiora fiunt, quod in ceteris rebus omnibus euenire quibus viderit. D. Chryl. hom. 11. in 1. ad Corin. 4.

Voluptas delectat admodicum in æternum vero cruciat.

Sicut vulnera quæ in corpore sunt sæpe paruo tēpore accidunt, medelæ vero vulnerum cum tormentis adhibentur ingentibus, non iuxta æqualitatem temporis quo illata sunt, sed iuxta rationem curationis verbi gratia in puncto horæ fractura manus & pedis contritio accidit hoc quod in modico factum est, mensibus fere tribus ac longo tempore vix curatur: sic & voluptas quæ nervos animæ succidit, & luxuria, & semel vniuersa peccata, cum in paruo tempore infelicem animam illexerunt, & ad vitia traxerunt, postea magnum tempus supplitijs & cruciatibus promeretur puniri. Ideo dicit Dominus, & faciāte sicut fecisti. Orig. hom. 10. in cap. 16. Ezech.

Sicut Lyfimachus qui ob sitim coactus se dedere Scythis, deinde cum frigidam bibisset aquam, dii boni, inquit, quam brevis voluptatis causa quantam deposui felicitatem: ita nobis cogitandum, postquam ob potaciunculam intempestiuam, aut venereum, in longum morbum incidimus. Plutarchus in Moral. sic & nos exēplo Dauidis. 2. Reg. 23. qui noluit bibere aquam de cisterna, dicens, num animarum periculum bibam?

Sicut ferrum ignitum omni sui parte continet ignem: sic in se boni voluptatem, mali vero in se sentient anxietatem. D. Ansel. cap. 16. de simil.

Voluptatem vincere maxima est cunctarum victoria.

Sicut cadaueri cadauer adiectum, nihilo sectius immobile efficitur, ita qui tumidos naturæ motus victor sedauerit, nulli vnquam villa in re humana passioni succumbet. Nam sicut in pecunijs duorum aureorum lucrum fecisse maiorem interea ad denos, vel etiā vigenos duobus illis & congerendos animū facit: ita in virtute bonum aliquod facinus gessisse, ad hortationem simul & admonitionem quandā ingenerat, vt alia deinde plura similiter aggredi animus velit. D. Chryf. serm. de virtutibus & vitijs. Tom. 5.

Voluptas perdit quod tristitia adfert.

Sicut enim aqua multa leuē quidpiam superueniens concutitur: sic in multā lapsam lætitiā anima. Ex multa voluptate, maxima nobis oriri peccata quispiā videt. Et si vultis duas domos describamus, hanc quidē nubentiū, aliā vero lugentium, mente vtranque ingrediamur, videamus vtra melior. Inuenietur enim lūgubris sapientiæ plena, nuptialis autem, plena confusio-

nis : non nuptias dico, absit, sed quæ sunt in nuptijs. Nam ibi turpia verba, incompósitos risus, vestis & incessus deformitate plenus, nihil studiosum, vitiosum fere totum, & omnia cantica fornicationis & adulterij plena. At non ita illic ubi luctus, omnia composita, multa requies, silentium multum, corre&io multa, inordinatum nihil: si quis aliquid loquutus fuerit omnia sunt verba virtutis plena. Melius est ergo ire ad domum luctus quam ad domum conuiuij. Ecclesi. 7. D. Chryl. hom. 64. ad populum Anth.

Deo Virginique eius matri sit sempiterna laus Amen.

Finem colligendi similia fecimus gradumque hic consulto finimus. Tum quasi ad altiora nos accingentes: tum etiam quasi spectantes alonge vsque dum hilari, ne, an mæsto animo, istæ nostrarum lucubrationum primitiæ à legentibus recipi constiterit.

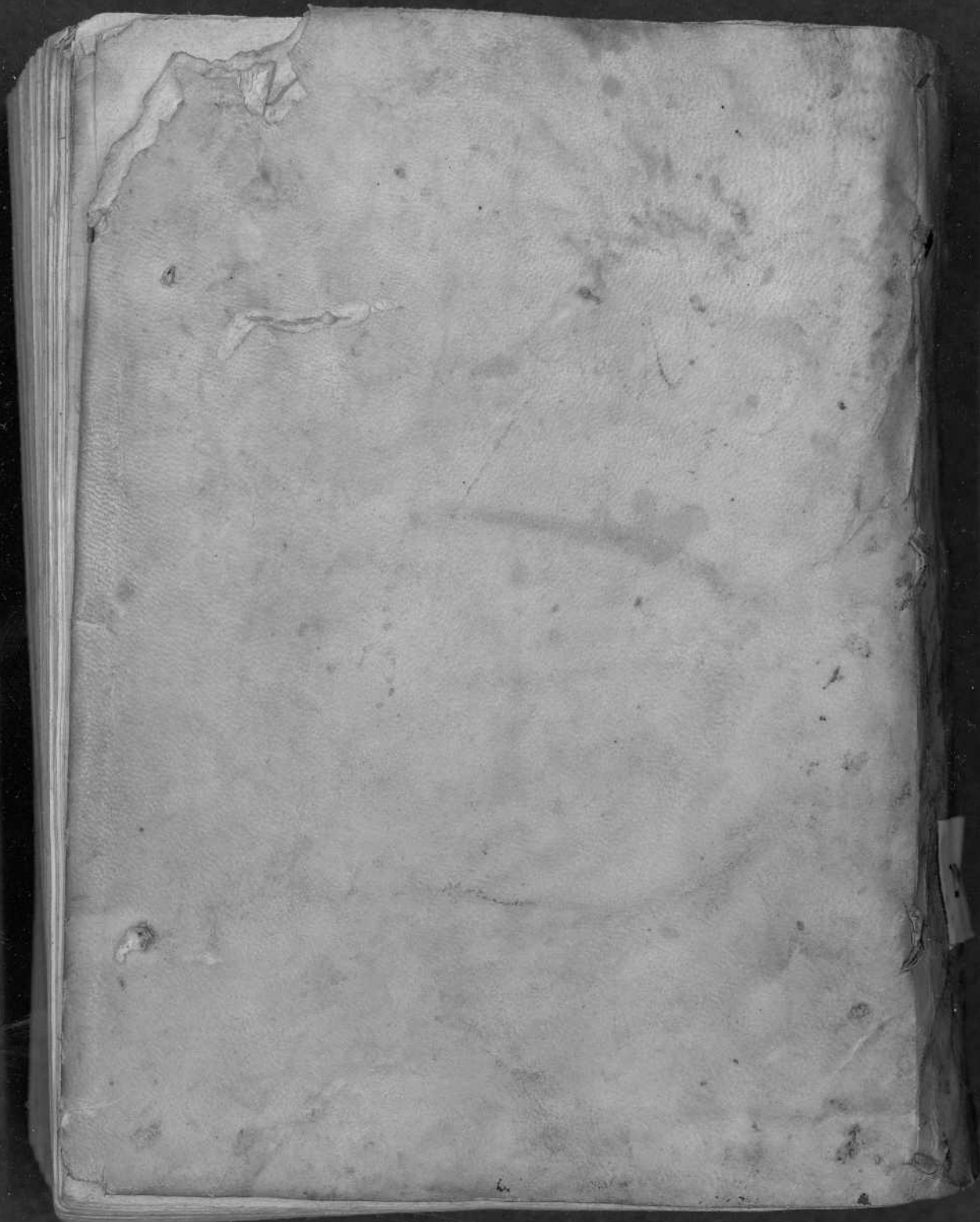
(.2.)

FINIS.

Silva Compositarum: Bo

293

Gelema